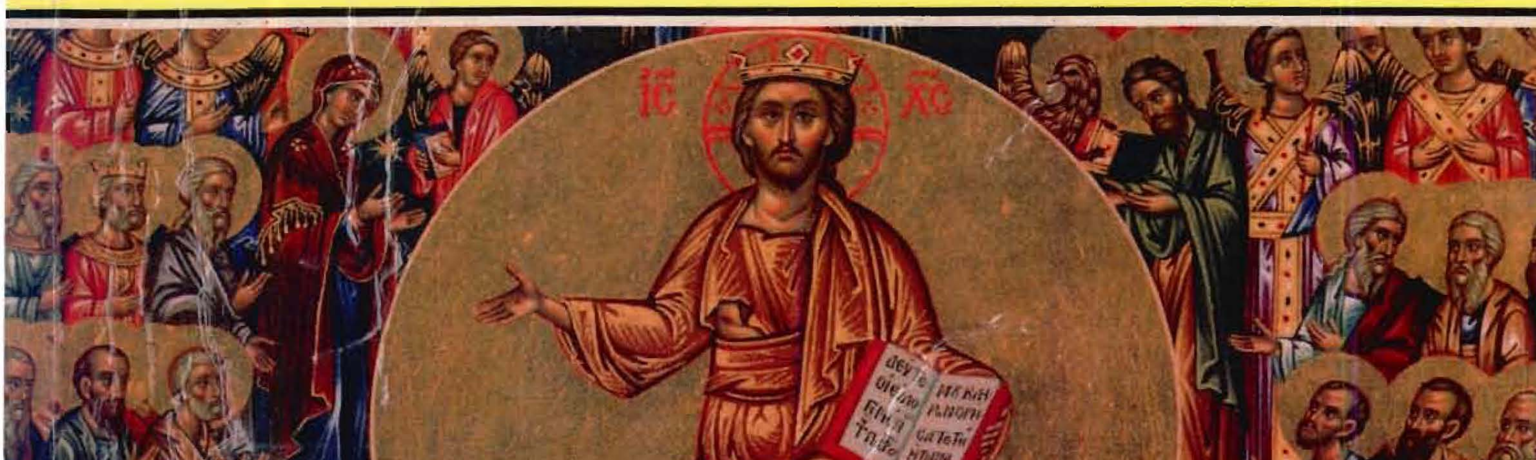
ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑΣ, ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ Β′ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Κατά τήν Καινήν Διαθήκην,
τούς θεοφόρους Ἁγίους Πατέρας
καί
συγχρόνους ἐναρέτους κληρικούς

Ἔκδοσις «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»

ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑΣ, ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ Β′ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἡ ΣΑΓΗΝΗ

ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑΣ, ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ Β′ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Κατά τήν Καινήν Διαθήκην,
τούς θεοφόρους Ἁγίους Πατέρας
καί
συγχρόνους ἐναρέτους κληρικούς

Ἐπιμέλεια: Στυλ. Ν. Κεμεντζετζίδης

Ἔκδοσις «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»
Ἑρμοῦ 34, τηλ.: (031) 266755
54623 Θεσσαλονίκη 1991

Ἀφιεροῦται
εἰς τούς νήφοντας καί προσδοκῶντας
τήν δευτέραν ἐξ οὐρανοῦ ἔνδοξον
τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν,
πρός ἐνθάρρυνσίν των, ὥστε νά μείνουν
πιστοί «ἄχρι θανάτου».

Εἰκών ἐξωφύλλου: *Λεπτομέρεια ἀπό φορητή εἰκόνα τῶν Ἁγίων Πάντων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Θεράποντος Θεσσαλονίκης. Ἔργον τῶν ἁγιορειτῶν μοναχῶν Παχωμαίων.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΦΥΠΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΝΘΑΡΡΥΝΤΙΚΑ

Προλογικό σημείωμα

Ὅταν τό 1959, κατά πρόνοιαν καί οἰκονομίαν Θεοῦ, ἀνέγνωσα μετά προσοχῆς τόν λόγον περί Ἀντιχρίστου καί Δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ τοῦ Ἁγίου Ἱππολύτου Ρώμης κατελήφθην ἀπό τόν λεγόμενον εἰσαγωγικόν φόβον, ὁ ὁποῖος καί μέ ὡδήγησε εἰς τήν μετάνοια καί ἐξομολόγησι, τήν προσευχή καί τόν ἐκκλησιασμό, τήν μελέτη τοῦ θείου λόγου καί τῶν βίων τῶν Ἁγίων, καί, τέλος, νά εὑρεθῶ ἱεροσπουδαστής εἰς τήν Ἀθωνιάδα Ἐκκλησιαστική Σχολή τοῦ Ἁγίου Ὄρους, πρός μαθητείαν εἰς τά τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως καί πνευματική μου κατάρτισι.

Λόγῳ τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως τοῦ λόγου αὐτοῦ, εἰς τήν μετέπειτα πορεία τῆς ζωῆς μου, ἔδωσα ὑπόσχεσιν εἰς τόν Θεόν νά μέ ἀξιώση νά τόν ἐκδόσω πρός ἀφύπνισι, ἐπιστροφή καί ψυχική ὠφέλεια καί ἄλλων ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν μου.

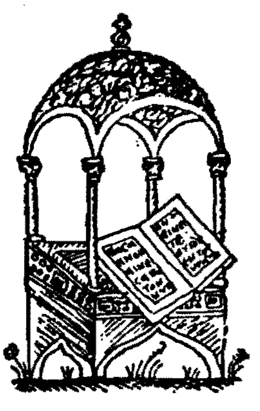
Μετά παρέλευσιν εἴκοσι ἐτῶν ἐπραγματοποιήθη τό τάμα μου αὐτό, ἀλλά καί συχνά ἐδημοσιεύαμε εἰς τό περιοδικόν «Ὀρθόδοξος Φιλόθεος Μαρτυρία» ἁγιογραφικά καί πατερικά κείμενα, μέ ἀναφορά εἰς τά ἐσχατολογικά θέματα, διά τήν σωστή ἐνημέρωσι τῶν ἀναγνωστῶν καί ἐνδιαφερομένων ὀρθοδόξων χριστιανῶν μας.

Ἕνεκα, ὅμως, τῆς ἀγνοίας καί ἀμαθείας τῶν πολλῶν, τῆς ἐσφαλμένης πληροφορήσεως καί μεγάλης συγχύσεως, πού παρατηρεῖται σέ πολλούς χριστιανούς τῶν πονηρῶν χρόνων μας, ἐθεωρήσαμε θετική προσφορά τήν συλλογή καί ἀναδημοσίευσι τῶν περισσοτέρων αὐτῶν κειμένων σέ ἰδιαίτερο βιβλίο καί μέ τόν γενικό τίτλον: ***Περί συντελείας τοῦ κόσμου, Ἀντιχρίστου καί Β' παρουσίας τοῦ Χριστοῦ,*** *σύμφωνα μέ τήν Καινή Διαθήκη, τούς θεοφόρους Ἁγίους Πατέρας καί συγχρόνους σεβαστούς πατέρας, οἱ ὁποῖοι ἀσχολήθηκαν μέ τήν ἱερά Ἀποκάλυψι τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὡς τῶν ἀειμνήστων κατά Θεόν σοφῶν καί ἐναρέτων κληρικῶν: Ἐπισκόπου Ἰ-*

γνατίου Μπριαντζιανίνωφ καί μακαριστῶν Ἀρχιμανδριτῶν, Ἰωακείμ Σπετσιέρη, Ἰωήλ Γιαννακοπούλου, Σπυρίδωνος Μπιλάλη καί ἄλλων, τῶν ὁποίων καί ἐδημοσιεύσαμε, παλαιότερον, σχετικάς ἐργασίας.

Διά τοῦ βιβλίου αὐτοῦ εὐελπιστοῦμε ὅτι θά λάβουμε ὀρθή ἐκκλησιαστική γνῶσι, γύρω ἀπό τά ἐσχατολογικά θέματα, καί θά παρακινηθοῦμε νά ζήσουμε εἰς τούς κρισίμους αὐτούς καιρούς, μέ εὐσέβεια καί δικαιοσύνη, μέ πίστι καί σωφροσύνη, μέ προσευχή καί ἐλεημοσύνη, μέ ἐγκράτεια καί ὑπομονή, μέ ἀληθινή μετάνοια καί ἀγάπη Χριστοῦ, καί, τέλος, μέ τήν γλυκειά προσδοκία τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ, ἐξ οὐρανοῦ, ἐνδόξου παρουσίας, καί τῶν μελλόντων ἀγαθῶν.

Ἡ προσεκτική μελέτη τοῦ ἐπικαίρου αὐτοῦ βιβλίου φρονοῦμε ὅτι θά συντελέση εἰς τήν αὔξησι τοῦ θείου φόβου καί ζήλου, ὥστε νά ἀγωνιστοῦμε νά ζήσουμε κατά τάς εὐαγγελικάς ἐπιταγάς, καί ἐργασθοῦμε, μέ ἐπιμέλεια, διά τό φλέγον ζήτημα, πού εἶναι ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς μας, «ἀφορῶντες εἰς τόν τῆς πίστεως ἀρχηγόν καί τελειωτήν Ἰησοῦν» Χριστόν, καί λέγοντες μετά τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου· «ναί ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ»· ἀμήν.

π. Ἀθαν. Μυτιληναίου

Ἀντί εἰσαγωγῆς

Ἐπιτομή Ἑρμηνείας τοῦ Βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Εὐαγγελ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου

Σύν Ἁγίῳ Τριαδικῷ Θεῷ

Εἰσαγωγή

Ἀδελφοί μου,

Θά πρέπει ἀσφαλῶς μέ πολύ δέος καί προσευχή συνεχῆ νά προσεγγίζη κανείς τόν λόγον τοῦ Θεοῦ, τήν Ἁγίαν Γραφήν, καί εἰδικώτερα τό προφητικώτατον Βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως.

Ἡ δυσκολία μάλιστα νά ἀποδοθῆ μία συντομωτάτη περίληψις τοῦ ὅλου Βιβλίου μέσα σέ δύο Ὁμιλίες, εἶναι προφανής.

Ὅμως, ἐπικαλούμενοι τήν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου Τριαδικοῦ Θεοῦ, θά προσπαθήσωμε, ὅση δύναμις, κάτι νά προσφέρωμε διά τήν οἰκοδομήν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Πρίν ὅμως προχωρήσωμε, θά ἐπιθυμοῦσα νά σημειώσω ὅτι καμμία ὑποκειμενική ἑρμηνεία δέν θά χρησιμοποιηθῆ παρά μόνον ὅ,τι εἶναι κατατεθειμένον εἰς τήν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Πρέπει ἀκόμη νά τονισθῆ, ὅτι ὁ λαός τοῦ Θεοῦ ὀφείλει νά μελετᾶ τοῦτο τό βιβλίον κατά τήν ρητήν παραγγελίαν τοῦ Κυρίου: ***«ὅ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καί πέμψον ταῖς ἑπτά Ἐκκλησίαις... καί μή σφραγίσῃς τούς λόγους τῆς προφητείας τοῦ Βιβλίου τούτου˙ ὁ καιρός γάρ ἐγγύς ἐστιν»*** *(Ἀποκ. 1, 11. 22, 10).*

Μέσα εἰς τό Βιβλίον αὐτό θά προσπαθῆ ὁ πιστός «νά καταμανθάνη τούς καιρούς καί νά ἀναμένη τόν ἄχρονον, τόν ἀόρατον, τόν δι᾿ ἡμᾶς ὁρατόν» (Ἁγ. Ἰγνατίου, Πρός Πολύκαρπον, ΙΙΙ) κατά τόν Ἁγ. Ἰγνάτιον.

Ὁ πειρασμός, νά καθορίζη, ὁ ἀναγνώστης τούς χρόνους ἐκβάσε-

ως τῶν περιγραφομένων προφητειῶν, περιορίζεται ἀπό τόν θεμελιακόν ὅρον ἑρμηνείας τῶν προφητειῶν πού θέτει ὁ Ἁγ. Εἰρηναῖος: **«Ἀσφαλέστερον καί ἀκινδυνότερον τό περιμένειν τήν ἔκβασιν τῆς προφητείας ἤ τό καταστοχάζεσθαι καί ἀπομαντεύεσθαι» (Κατά Αἱρέσ. V 30,2).**

Καί πού συμπληρώνει ὁ Ἅγ. Ἀνδρέας Καισαρείας: ***«Ὁ χρόνος ἀποκαλύψει καί ἡ πεῖρα τοῖς νήφουσιν».***

Ἡ Ἀποκάλυψις εἶναι τό ἔσχατον Βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀλλά καί ὁλοκλήρου τῆς Ἁγ. Γραφῆς.

Ἀποτελεῖ τήν κατακλεῖδα της καί ἔχει ἱκανή ἀντιστοιχία μέ τό πρῶτον Βιβλίον, τήν Γένεσιν μέ τήν ὁποίαν συνιστᾶ τόν ἄξονα: Πτῶσις – Σωτηρία.

Ἔτσι, ἄν ἡ Γένεσις μᾶς περιγράφει τήν Δημιουργίαν τοῦ Κόσμου, τοῦ Ἀνθρώπου καί τήν πτῶσιν του, ἡ Ἀποκάλυψις μᾶς περιγράφει προφητικά τήν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Δημιουργίας μέσα εἰς τόν χρόνον, τήν ἀναγέννησιν τοῦ ἀνθρώπου, τήν ἀναδημιουργίαν τοῦ κτιστοῦ ὁρατοῦ κόσμου καί τήν αἰωνίαν των δόξαν.

Ἡ Ἀποκάλυψις περιέχει ἐν συντομίᾳ ὁλόκληρον τό Μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας, ἀπό τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅπου ἡ Γυνή – Θεοτόκος μέ τό ἄρρεν παιδίον, τόν Ἰησοῦν καταδιώκεται καί τῆς ὁποίας τό ἄρρεν παιδίον ἁρπάζεται εἰς τόν Οὐρανόν, δηλαδή ἡ Ἀνάληψις τοῦ Ἰησοῦ.

Ἀναφέρεται εἰς τήν ἵδρυσιν ἐπί τῆς γῆς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, δηλ. τῆς Ἐκκλησίας, τήν ἱστορικήν της παρουσίαν καί τήν παγκοσμίαν ἐπέκτασίν της.

Τήν ἐξέλιξιν τῆς πάλης της μέ τάς ἀντιθέους δυνάμεις, τάς ἐσχάτους πληγάς πού θά ἐπιπέσουν εἰς τήν ἀμετανόητον ἀνθρωπότητα.

Τέλος, εἰς τήν ἐμφάνισιν τοῦ Ἀντιχρίστου, τήν τελικήν συντριβήν του, τήν Δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ ὡς Κριτοῦ, τήν ἀνάστασιν ὅλων τῶν ἀπ' αἰῶνος νεκρῶν, τήν τελικήν Κρίσιν, τήν αἰωνίαν τιμωρίαν τῶν ἀσεβῶν, τήν αἰωνίαν δόξαν τῶν πιστῶν, τήν ἀποκάλυψιν τῆς Καινῆς Ἱερουσαλήμ, – τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τήν ἀνακαίνισιν τοῦ ὁρατοῦ κτιστοῦ κόσμου, τήν αἰωνίαν κοινωνίαν τῶν θεωμένων πιστῶν μετά τοῦ Χριστοῦ.

Κεντρική ἰδέα τοῦ Βιβλίου παραμένει πάντοτε ἡ Δευτέρα τοῦ Χριστοῦ Παρουσία.

Κύριον θέμα, ὁ ἀγών τῆς Ἐκκλησίας κατά τῶν ἀντιθέων δυνάμεων μέ νικηφόρον ἔκβασιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅλα αὐτά καταγράφονται μέ ὁράματα, παραστάσεις καί εἰκόνες πού ἀποτελοῦν τήν συμβολικήν γλῶσσαν τοῦ Βιβλίου.

Ἡ Ἀποκάλυψις, ὡς προφητικόν Βιβλίον ἀποκαλύπτει ὄχι μόνον τά μέλλοντα ἀλλά καί τά παρόντα σέ σχέσι μέ τόν χρόνον καταγραφῆς της.

*Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος σημειώνει εἰς τόν Εὐαγγελιστήν Ἰωάννην, ὁ ὁποῖος εἶναι καί ὁ καταγράψας τήν Ἀποκάλυψιν εἰς τήν νῆσον Πάτμον: **«Γράψον οὖν ἅ εἶδες, καί ἅ εἰσι καί ἅ μέλλει γίνεσθαι μετά ταῦτα»** (Ἀποκ. 1, 19).*

Ὁ σκοπός τοῦ Βιβλίου εἶναι ἡ προπαρασκευή τῶν πιστῶν ἐν ὄψει τῶν ἐπερχομένων θλίψεων, καί ἡ παρηγορία τους διά τήν ἀγαθήν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος.

Πρό παντός ὅμως ἡ προειδοποίησίς τους διά τάς ἀναμενομένας θλίψεις ὥστε νά μή σκανδαλισθοῦν καί θεωρήσουν τήν Ἐκκλησίαν ἀσθενῆ καί ἀνυπεράσπιστον, τόν δέ Ἰησοῦν ὡς μή ἐνδιαφερόμενον διά τήν Ἐκκλησίαν του.

Κάτι παρόμοιον συνέβη καί μέ τό ἐπικείμενον Πάθος τοῦ Χριστοῦ ὅταν οἱ Μαθηταί εἰδοποιοῦνται, ἀκριβῶς διά νά μή σκανδαλισθοῦν, καί νά ἐννοήσουν ἀργότερα ὅτι τό Πάθος ἦτο ἑκούσιον.

Ἔτσι, δέν πρέπει νά ἰδοῦμε τήν Ἀποκάλυψιν μέ τήν στενήν ἔννοιαν τῆς προφητείας ἀλλά σάν ἕνα Βιβλίον πού ἔρχεται νά ἐνισχύση, νά παρηγορήση, νά ἀνορθώση, νά εἰδοποιήση, νά ἐπισημάνη, ἰδιαιτέρως σέ ἐποχές πού τό θρησκευτικόν αἴσθημα εἶναι χαμηλόν.

Εἶναι ἕνα ζωντανόν Βιβλίον, μέ πολλήν καί ἀνέκφραστον χάριν καί δροσερότητα.

Εἶναι ἕνα ἀληθινόν ἀριστούργημα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἔχει ἑνότητα, συμμετρίαν, εὐρυθμίαν, δύναμιν λόγου, πλοῦτον χρωμάτων καί τόνων, ποικιλίαν θεμάτων, πλαστικότητα, ζωηρότητα, παραστατικότητα.

Εἶναι θεολογικώτατον, ἀφυπνιστικόν συνειδήσεων, συναρπαστικόν, μέ σκηνικά τόν οὐρανόν καί τήν γῆν, καί χρόνον ἀνελίξεως, τήν παγκόσμιον ἱστορίαν καί τήν αἰωνιότητα.

Δι' αὐτό καί ἀποτελεῖ λάθος ἑρμηνευτικόν νά θέλωμε νά ἑρμηνεύσωμε τό Κείμενόν του μέ βάσι ἕνα τόπον, ὅπως ἡ Ἑλλάδα, ἡ Κων/πολις, ἕνα ρεῦμα, ὅπως ὁ Μωαμεθανισμός, ὁ Κομμουνισμός, ἤ μίαν χρονικήν περίοδον, ὅπως ἡ τεσσάρων αἰώνων Τουρκική Κατοχή, ὁ εἰκοστός αἰών κλπ.

Ὅλα βεβαίως αὐτά, περιέχονται εἰς τόν ὀπτικόν ὁρίζοντα τοῦ Βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως, ἀλλά δέν ἐξαντλεῖται μέ αὐτά.

Ἕνα ἀκόμη σημεῖον πρέπει νά ἀναφερθῆ.

Πότε ἀρχίζει τό Βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως νά πληροῦται;

Πρέπει νά σημειώσωμε ὅτι δέν περιορίζεται μόνον εἰς τήν ἐποχήν τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως οὔτε εἰς τά ἔσχατα τῆς ἱστορίας, ἀλλά ἀρχίζει ἀπό τήν στιγμήν πού συγγράφεται.

Κάθε τί πού πραγματοῦται εἶναι προανάκρουσμα ἐπομένων γεγονότων μέ τελικήν ἔκβασιν τά περί τήν Δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Κυρίου.

Ὀρθόδοξοι ἑρμηνευταί, ὅπως ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας Καισαρίας, ἀνα-

ζητοῦν εἰς τήν 'Αποκάλυψιν, τήν ἱστορικήν, τήν ἠθικήν, τήν θεολογικήν καί μυστικήν διάστασιν τοῦ ἱεροῦ κειμένου.

Ἡ ἱστορική διάστασις, εἶναι ἐκεῖνο πού ἤδη συμβαίνει ἤ πρόκειται νά συμβῇ, ὅπως οἱ Ἑπτά Ἐκκλησίες τῆς Μ. Ἀσίας, τά ἔσχατα, ὁ Ἀντίχριστος, ἡ Δευτέρα τοῦ Χριστοῦ Παρουσία.

Ἡ ἠθική διάστασις, εἶναι ὅ,τι δύναται νά διδάξη, νά ἐπανορθώση, νά διατηρήση, νά ἐλέγξη, νά τιμωρήση, νά παρηγορήση.

Ἡ μυστική καί θεολογική διάστασις εἶναι ἡ εὕρεσις βαθυτέρου νοήματος καί μηνύματος τοῦ Θεοῦ πρός τόν ἄνθρωπον πού θά αναπτυχθῇ μία προσωπική σχέσις ἀνθρώπου καί Θεοῦ, ὅπως καί ὅλες οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ μέσα εἰς τήν ἱστορίαν καί τήν Δημιουργίαν πού ἐκφράζουν τήν σοφίαν, τήν δύναμιν καί τήν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ.

Μετά ἀπό τήν σύντομην αὐτήν Εἰσαγωγήν, μποροῦμε τώρα νά ἰδοῦμε πολύ περιληπτικά καί σέ κάποιες ἑνότητες τήν ἑρμηνείαν τοῦ ἱεροῦ Κειμένου τοῦ Βιβλίου τῆς 'Αποκαλύψεως.

«'Αποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἥν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἅ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, καί ἐσήμανεν ἀποστείλας διά τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, ὅς ἐμαρτύρησε τόν λόγον τοῦ Θεοῦ καί τήν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα εἶδε.

Μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καί οἱ ἀκούοντες τούς λόγους τῆς προφητείας καί τηροῦντες τά ἐν αὐτῇ γεγραμένα· ὁ γάρ καιρός ἐγγύς» *('Αποκ. 1, 1-3).*

Μέ αὐτή τήν θαυμασίαν εἰσαγωγικήν ἐπιγραφήν ἀρχίζει τό Βιβλίον.

Διακρίνεται διά τόν ἐπίσημον τόνον της, ὑπενθυμίζουσα τήν ἐπιγραφήν τῶν προφητικῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Φανερώνεται ὁ χαρακτήρ τοῦ Βιβλίου ὡς «'Αποκάλυψις».

Δηλώνεται τό κῦρος καί ἡ αὐθεντία τοῦ Βιβλίου διότι πηγή του εἶναι ὁ Θεός καί ὁ Ἰησοῦς Χριστός, εἴτε προσωπικῶς εἴτε δι' ἀγγέλου.

Τονίζεται, ὅπως καί καθ' ὅλον τό μῆκος τοῦ Βιβλίου, ὅτι «ὁ καιρός ἐγγύς».

Παρατηροῦμεν ὅτι ὅλες οἱ προφητεῖες εἰς τήν Παλαιάν Διαθήκην, δέν δείχνουν σύντομη χρονικά τήν ἔκβασίν τους, ἐνῶ ἐδῶ κατά κόρον τονίζεται ὅτι ὁ χρόνος ἐκβάσεως ὅλων τῶν γεγραμμένων εἶναι σύντομος.

'Από τήν ἐποχήν τοῦ 'Αβραάμ ἕως τήν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ παρῆλθον 2100 χρόνια, καί οἱ προφητεῖες διά τόν Χριστόν δέν δείχνουν βιασύνη ἐκπληρώσεως.

Διά τήν Δευτέραν ὅμως Παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ δείχνουν βιασύνην ἐκπληρώσεως.

Καί ἔχουν παρέλθη 2000 χρόνια.

Μήπως τό τέλος τῆς ἱστορίας εἶναι κοντά;

Μετά ἀπό τήν ἐπιγραφικήν Εἰσαγωγήν, ἀποτείνεται πρός τάς Ἑπτά Ἐκκλησίας τῆς Μ. Ἀσίας, πρός τάς ὁποίας καί ἀποστέλλει, κατ' ἐντολήν τοῦ Χριστοῦ, τό Βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως, πού τελικά παίρνει ἐπιστολικόν χαρακτῆρα.

Περιγράφει ἐν συνεχείᾳ τό ἱστορικόν τῆς καταγραφῆς τοῦ Βιβλίου:

«Ἐγώ Ἰωάννης... ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ... Ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ, καί ἤκουσα φωνήν ὀπίσω μου μεγάλην ὡς σάλπιγγος λεγούσης· ὃ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καί πέμψον ταῖς ἑπτά Ἐκκλησίαις, εἰς Ἔφεσον καί εἰς Σμύρναν, καί εἰς Πέργαμον καί εἰς Θυάτειρα καί εἰς Σάρδεις καί εἰς Φιλαδέλφειαν καί εἰς Λαοδίκειαν» (Ἀποκ. Ι, 9-11).

Καί ἐπιστρέφει, ὅπως διηγῆται, νά ἰδῇ ποιός ὁμιλεῖ, καί βλέπει ἑπτά χρυσές λυχνίες πού ἀνάμεσά τους περιεπάτει κάποιος ὅμοιος μέ ἄνθρωπον, ντυμένος ποδήρη χιτῶνα μέ χρυσῆ ζώνη.

Τά μαλλιά του ἦσαν λευκά σάν τό χιόνι καί τά μάτια του σάν φλόγες πυρός.

Τά πόδια του σάν χαλκολίβανος καί ἡ φωνή του σάν ἦχος ἀπό τήν πτῶσιν πολλῶν ὑδάτων.

Στό δεξί του χέρι κρατοῦσε ἑπτά ἀστέρια, καί ἀπό τό στόμα του ἐξεπορεύετο μιά κοφτερή δίκοπη ρομφαία.

Τό πρόσωπό του ἦταν λαμπερό σάν τόν μεσουρανοῦντα ἥλιον.

Καί ἐγώ, συνεχίζει ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής, ἔπεσα χάμω σάν νεκρός.

Ἀλλά ἐκεῖνος μέ ἤγγισε καί μοῦ λέγει: **«Μή φοβοῦ· Ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καί ὁ ἔσχατος καί ὁ ζῶν, καί ἐγενόμην νεκρός, καί ἰδού ζῶν εἰμι εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καί ἔχω τάς κλεῖς τοῦ θανάτου καί τοῦ Ἅδου.**

Γράψον οὖν ἃ εἶδες, καί ἅ εἰσι καί ἃ μέλλει γίνεσθαι μετά ταῦτα» (Ἀποκ. 1, 17-19).

Ποῖος λοιπόν ἦτο ὁ ἀποκαλυπτόμενος;

Ὁ Ἐνανθρωπήσας Θεός Λόγος.

Τά Ἑπτά ἀστέρια, εἶναι οἱ ἑπτά Τοπικές Ἐκκλησίες τῆς Μ. Ἀσίας πού προαναφέραμε.

Φυσικά, ἐπειδή δέν εἶναι οἱ μόνες οὔτε καί οἱ μεγαλύτερες, διαυτό ὑπό τόν σχηματικόν ἀριθμόν ἑπτά, νοεῖται ἡ Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία πρός τήν ὁποίαν στέλλει ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἑπτά Ἐπιστολές, ἤ ἑπτά πτυχές πού ἀφοροῦν εἰς τήν Ἐκκλησίαν.

Οἱ Ἐπιστολές βέβαια ἱστορικά ἀνταποκρίνονται εἰς τούς ἑπτά ἐκκλησιαστικούς ἀποδέκτας, ἀλλά τό περιεχόμενον ἐπεκτείνεται πρός ὅλην τήν Ἐκκλησίαν.

Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι τά ἑπτά ἀστέρια, πού εἶναι οἱ ἑ-

πίσκοποι τῶν ἀντιστοίχων Ἐκκλησιῶν, εὑρίσκονται εἰς τό δεξί χέρι τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι στό χέρι του, στήν δικαιοδοσίαν του, στήν πρόνοιάν του, μέ ὅλον τό πλήρωμά της, λαϊκούς καί κληρικούς, καί τίποτα δέν τοῦ διαφεύγει.

Καί τί λέγει ὁ Κύριος εἰς τόν Ἰωάννην;

«Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ Ἐκκλησίας γράψον».

Μέ τόν ἴδιον τύπον θά ἀποταθῆ ὁ Κύριος καί πρός τάς ἑπτά Ἐκκλησίας.

Μποροῦμε νά ὑπογραμμίσωμε μέ πολλή συντομία ἕνα κεντρικό σημεῖον ἀπό τήν κάθε Ἐπιστολήν.

Ἡ περίπτωσις, ὅπως εἴπαμε, μᾶς ἐνδιαφέρει ἄμεσα, διότι ὁ Κύριος ἀποτείνεται πρός τούς πιστούς τῆς Ἐκκλησίας τῆς κάθε ἐποχῆς.

1. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἐφέσου

Ὁ Κύριος ἐπαινεῖ τήν Ἐκκλησίαν αὐτήν διότι ἀπεδοκίμασε τούς ψευδαποστόλους ἰουδαΐζοντας αἱρετικούς, ὅπως καί τούς Νικολαΐτας.

Ὅμως, κατά τήν προσπάθειαν κατά τῶν αἱρετικῶν ἠτόνησε κάπως ἡ ἀγάπη της πρός τόν Ἰησοῦν Χριστόν.

«Ἀλλά ἔχω κατά σοῦ, ὅτι τήν ἀγάπην σου τήν πρώτην ἀφῆκας» (2, 4).

Τό παράπονον τοῦ Ἰησοῦ εἶναι ὅτι ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ πύρωσις τῆς καρδίας, ἡ ἀφοσίωσις, ἡ λατρεία, ἔχουν ὑποτονισθῆ.

Ἡ ἀγάπη δέν νοεῖται ὡς ἐξαντλουμένη εἰς τήν Ὀρθοδοξίαν ἀλλά καί εἰς τήν Ὀρθοπραξίαν καί εἰς τήν ἰδιαιτέραν ἀγαπητικήν ἀνάβασιν τῆς καρδίας πρός τόν Θεόν.

2. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Σμύρνης

Ἡ Ἐκκλησία αὐτή ἐπαινεῖται ἐξ ὁλοκλήρου.

«Οἶδα σου τά ἔργα καί τήν θλῖψιν καί τήν πτωχείαν· ἀλλά πλούσιος εἶ» (2, 9).

Διαγράφεται ἕνα τρίπτυχο χριστιανικῆς πορείας: **Τα ἔργα,** ὡς δρᾶσις ποιμαντική, καί ὡς ἔργα ἀγάπης καί φιλανθρωπίας.

Ἡ θλῖψις, ὡς στοιχεῖον γνησιότητος πού φανερώνει τάς δυσκολίας τῶν ἀντιθέων καί κοσμικῶν δυνάμεων πού πολεμοῦν τήν Ἐκκλησίαν καί τήν θλίβουν ποικιλοτρόπως.

Ἡ πτωχεία, ὡς σπουδαῖον ἀγαθόν πού δείχνει τήν κατανόησιν τοῦ εὐαγγελικοῦ πνεύματος καί πού ἀποτελεῖ καί αὐτή στοιχεῖον γνησιότητος τοῦ Εὐαγγελίου.

Τέλος, διαγράφεται μελλοντικός διωγμός διά τόν ὁποῖον ὁ Κύ-

ριος συμβουλεύει: **μηδέν φοβοῦ ἅ μέλλεις παθεῖν»**, καί «**Γίνου πιστός ἄχρι θανάτου»**.

Ὁ διωγμός εἶναι ὁ κλῆρος τῆς Ἐκκλησίας εἰς τόν κόσμον.

Ἐκκλησία διωκομένη εἶναι ἀπόδειξις ὅτι εὑρίσκεται εἰς ὀρθήν ὁδόν, καί ἔχει χάριν πολλήν ἀπό τόν Θεόν.

Ἐκκλησία μή διωκομένη καί πού συμμαχεῖ μέ τόν κόσμον, ἔχει ἀποδοκιμασθῆ ἀπό τόν Χριστόν.

3. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Περγάμου

Ἡ πόλις τῆς Περγάμου ὀνομάζεται ὑπό τοῦ Κυρίου, θρόνος τοῦ Σατανᾶ.

Ὅμως ἡ Ἐκκλησία τῆς Περγάμου ἔδειξε ἀντίστασιν εἰς τήν ἐπικρατοῦσαν εἰδωλολατρείαν ἔχοντας καί εἰς τό ἐνεργητικόν της τό μαρτύριον τοῦ Ἐπισκόπου της Ἀντύπα.

Ὑπάρχουν ὅμως καί τά παράπονα τοῦ Ἰησοῦ:

«Ἔχεις κρατοῦντας τήν διδαχήν τῶν Νικολαϊτῶν».

Οἱ Νικολαῖται ἦσαν γνωστικίζοντες αἱρετικοί καί ἐθεωροῦντο ὡς ἀντινομισταί.

Ἐν ὀνόματι, δῆθεν τῆς χριστιανικῆς ἐλευθερίας, εἶχαν ἐλαστικές ἀντιλήψεις περί πίστεως καί σαρκικῶν ἁμαρτημάτων.

Ἀρχή των ἦτο: «παραχρῆσθαι τῇ σαρκί δεῖ».

Πολλοί σήμερα Χριστιανοί μας ἔχουν μακρυνούς των προγόνους τούς Νικολαΐτας, μέ τό νά ἔχουν χαλαρή ἀντίληψι περί τῆς ἠθικῆς, καί μάλιστα ἐπί τῶν σαρκικῶν ἁμαρτημάτων.

4. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Θυατείρων

Ἐπαινεῖται ἡ ἀγάπη καί ἡ πίστις καί ἡ διακονία καί ἡ ὑπομονή τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς.

Ἠνήχετο ὅμως μίαν ψευδοπροφῆτιν μέ τό συμβολικόν ὄνομα Ἰεζάβελ.

Αὐτή ἦτο χριστιανή πλανεμένη πού ὑπηρετοῦσε τόν προφητισμόν, δηλαδή δαιμονικές προφητεῖες.

Ἡ ἐποχή μας ἔχει πολλούς τέτοιους, μέ τήν γενικήν ὀνομασίαν «φωτισμένοι», πού ἐμφανίζονται ὡς ὁραματισταί, ἐνυπνιασταί κλπ.

Αὐτοί ὅλοι σφετερίζονται τήν Ἐκκλησίαν καί τόν κλῆρον καί πλανοῦν τούς πιστούς.

Εὔκολα δέν γίνονται ἀντιληπτοί διότι δείχνουν ὑπερβάλλοντα ζῆλον πίστεως, ἀλλά στήν πραγματικότητα εἶναι κίβδηλοι καί ἀποδοκιμάζονται ἀπό τόν Χριστόν.

5. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Σάρδεων

Κεντρικόν σημεῖον: «**Οἶδα σου τά ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῇς, καί νεκρός εἶ»**.

Φοβερός λόγος.

Ὁ καθένας εὑρίσκει τόν ἑαυτόν του.

Πρόκειται διά μίαν εὐσεβοφάνειαν, ἕνα σχῆμα εὐσεβείας πού στό βάθος ἡ πνευματική ζωή εἶναι νεκρή.

Εἶναι αὐτό πού σημειώνει ὁ Ἀπ. Παῦλος: «**Τοῦτο δέ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροί χαλεποί· ἔσονται γάρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι... ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τήν δέ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι**» (Β′ Τιμ. 3, 1-5).

6. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Φιλαδελφείας

Μία ἐπιστολή γεμάτη ἀπό ἔπαινον.

«**Ὅτι ἐτήρησας τόν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπί τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τούς κατοικοῦντας ἐπί τῆς γῆς**» (3, 10).

Καί ποῖος αὐτός ὁ παγκόσμιος πειρασμός;

Θά εἶναι ὁ πειρασμός τῆς πίστεως καί τοῦ ἠθικοῦ βίου πού θά ἀνοίξουν τόν δρόμον εἰς τόν Ἀντίχριστον.

Ποῖος θά μείνῃ πιστός εἰς τό θεανθρώπινον Πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ὅταν θά ὑπάρχῃ ὄχι μόνον κατακλυσμός ἀπιστίας ἀλλά καί διωγμός καί μαρτύριον δι' ἐκεῖνον πού θά πιστεύῃ εἰς τόν Χριστόν;

«**Κράτει ὃ ἔχεις**».

Εἶναι ἡ Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας πού πρέπει σταθερά νά κρατήσωμε.

7. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Λαοδικείας

Μία ἐπιστολή πού συνδυάζει αὐστηρότητα, δριμύτητα καί τρυφερότητα.

«**Οἶδά σου τά ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρός εἶ οὔτε ζεστός· ὄφελον ψυχρός ἧς ἤ ζεστός. Οὕτως ὅτι χλιαρός εἶ, καί οὔτε ζεστός οὔτε ψυχρός, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου**» (3, 15).

Εἶναι οἱ πιστοί πού «χωλαίνουσιν ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις» (Γ′ Βασ. 18, 21), ἀνάμεσα εἰς τόν Χριστόν καί εἰς τόν κόσμον.

Εἶναι οἱ κοσμικοποιημένοι Χριστιανοί πού ταυτοχρόνως ἔχουν ὑψηλήν ἰδέαν περί τῆς θρησκευτικότητός των.

Δυσκολεύονται νά μετανοήσουν ἐπειδή ζοῦν τήν ψυχολογίαν τῆς ἐπαρκείας καί τῆς αὐταρεσκείας.

Θά σέ ξεράσω, εἶναι ἡ ἀπάντησις τοῦ Χριστοῦ.

Ἐν τούτοις, ὁ Κύριος κάνει ἔκκλησιν μετανοίας: «**Ἐγώ ὅσους ἐάν φιλῶ, ἐλέγχω καί παιδεύω· ζήλευε οὖν καί μετανόησον. Ἰδού ἕστηκα ἐπί τήν θύραν καί κρούω· ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καί ἀνοίξῃ τήν θύραν, καί εἰσελεύσομαι πρός αὐτόν καί δειπνήσω μετ' αὐτοῦ καί αὐτός μετ' ἐμοῦ**» (Ἀποκ. 3, 19-21).

Μέ τήν ἀνάλυσιν τῶν τριῶν πρώτων κεφαλαίων τοῦ Βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως, κλείει τό Πρῶτον μέρος τοῦ ὅλου Βιβλίου εἰς τό ὁποῖον ἐπεσκοπήθη τό παρόν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἦτο κατά τούς χρόνους τοῦ Εὐαγγ. Ἰωάννου μέ τήν ἀποστολήν τῶν Ἑπτά Ἐπιστολῶν πρός τάς Ἑπτά Ἐκκλησίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἦτο ἡ ἀποκάλυψις τοῦ παρόντος, «ἅ εἰσιν» χωρίς αὐτό νά ἀποκλείη τήν ἀποκάλυψιν τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὡς πτυχές της κάθ' ὅλην τήν πορείαν της μέσα εἰς τήν ἱστορίαν.

Ὅσον ὅμως προχωρεῖ ἡ πορεία τῆς Ἐκκλησίας μέσα εἰς τούς αἰῶνας καί θά πλησιάζη πρός τό τέρμα της πού συμπίπτει μέ τό τέλος τῆς Ἱστορίας, τόσον θά πυκνώνωνται καί οἱ πειρασμοί της μέ ἀποκορύφωσι τήν παρουσίαν τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία ἀποδύεται σέ ἀγῶνας πού περιγράφονται μεταξύ τῶν Κεφαλαίων Δ' 1 καί ΙΘ' 10.

Εἶναι «ἅ δεῖ γενέσθαι μετά ταῦτα» (4, 1).

Ὁ σκοπός πού θά ἐκτεθοῦν οἱ μελλοντικοί ἀγῶνες τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι νά προετοιμάση τούς πιστούς σέ τοῦτο, νά τούς παραμυθήση, νά τούς βοηθήση νά μή σκανδαλισθοῦν καί νά μή κοσμικοποιηθοῦν.

Οἱ ὀπτασίες πού θά ἰδῆ ὁ Εὐαγγ. Ἰωάννης καί πού ἀναφέρονται εἰς τούς ἀγῶνας τῆς Ἐκκλησίας, ἀρχίζουν μέ ἕνα ἄνοιγμα εἰς τόν οὐρανόν.

«**Μετά ταῦτα εἶδον καί ἰδού θύρα ἀνεωγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καί ἡ φωνή ἡ πρώτη ἥν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγων· ἀνάβα ὧδε καί δείξω σοι ἅ δεῖ γενέσθαι μετά ταῦτα**» (4, 1).

Ποῖα «μετά ταῦτα»;

Μετά ἀπό τήν πρώτην ὀπτασίαν πού εἶδε ὁ Εὐαγγ. Ἰωάννης, τόν δοξασμένον Ἰησοῦν νά τοῦ ὑπαγορεύη τήν καταγραφήν τῶν Ἑπτά Ἐπιστολῶν, καί χωρίς νά διακοπῆ ἡ ὀργανική συνέχεια, ἀλλάσσει τό σκηνικόν καί μεταφέρεται ἀπό τήν γῆν εἰς τόν οὐρανόν.

Ὅταν κανείς μελετᾶ τό ἱερόν Κείμενον ἀπό τοῦ 4ου Κεφαλαίου, ἔχει τήν αἴσθησιν τοῦ ἀνοικτοῦ χώρου πού ὅ,τι διαδραματίζεται, εὑρίσκεται ἄλλοτε ἐπί τῆς γῆς, ἄλλοτε εἰς τόν οὐρανόν καί ἄλλοτε μεταξύ γῆς καί οὐρανοῦ.

Μία θύρα ἀνοιγμένη εἰς τόν οὐρανόν.

Τοῦτο σημαίνει τήν φανέρωσιν τῶν κρυπτῶν μυστηρίων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

«**Καί ἰδού θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ καί ἐπί τόν θρόνον καθήμενος**» (4, 2).

Ὁ θρόνος εἶναι τό σύμβολον τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ.

Καί ὁ καθήμενος εἶναι ὁ Θεός, πού τό Ὄνομά του ἀποφεύγεται νά εἰπωθῆ ἀλλά γίνεται μία ζωντανή συμβολική περιγραφή.

Μοιάζει μέ τόν ἴασπιν καί γύρω ἀπό τόν θρόνον μία ἴρις πού ἔμοιαζε μέ σμαράγδια.

Γύρω ἀπό τόν θρόνον, 24 ἄλλοι θρόνοι πού ἐκάθηντο 24 πρεσβύτεροι φορεμένοι στά λευκά καί μέ χρυσᾶ στεφάνια εἰς τά κεφάλια τους.

Εἶναι ἡ κοινωνία τοῦ Θεοῦ μετά τῶν κτισμάτων του, τούς ἀνθρώπους καί τούς ἀγγέλους.

Οἱ 24 Πρεσβύτεροι εἶναι ἡ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία, ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἁγίων ἐπί τῶν ὁποίων ὁ Θεός ἐπαναπαύεται.

Εἶναι Πρεσβύτεροι, διά νά δηλωθῆ ἡ πνευματική των ὡριμότητα.

Ὁ ἀριθμός 24 εἶναι τό δίς 12 πού σημαίνει σχηματικά μεγάλο πλῆθος ἁγίων.

Τά λευκά ἱμάτια εἶναι τό σύμβολον τῆς ἁγνότητος καί ἁγιότητος.

Τά χρυσᾶ στεφάνια, εἶναι τό σύμβολον τῆς νίκης κατά τοῦ κακοῦ, ἀλλά καί ὅτι οἱ Ἅγιοι εἶναι τό «βασίλειον ἱεράτευμα» (Ἀποκ. 1, 6).

Οἱ 24 Πρεσβύτεροι ἦσαν καθισμένοι, πού φανερώνει τήν ἀνάπαυσιν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Εἶναι «κύκλοθεν τοῦ θρόνου» πού θυμίζει εἰκόνα τῆς θείας Λειτουργίας.

Ὁλόκληρη ἡ εἰκόνα δείχνει τό βαθύτατον μυστήριον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καί τῆς κοινωνίας του μετά τῆς Κτιστῆς του Δημιουργίας.

Ἀπό τόν θρόνον ἐκπορεύονται ἀστραπές καί φωνές καί βροντές.

Ἡ εἰκόνα πού εἴδαμε παίρνει μιά δυναμικότητα καί ἐξαγγέλλει τό ἀπροσπέλαστον μεγαλεῖον τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ.

Ἑπτά λαμπάδες πυρός καίονται μπροστά εἰς τόν Θρόνον τοῦ Θεοῦ, πού εἶναι τά Ἑπτά Πνεύματα τοῦ Θεοῦ, δηλαδή τό Ἅγιον Πνεῦμα, τό Τρίτον Πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος εἰς τήν πληρότητα τῶν ἐνεργειῶν του.

Μπροστά ἀπό τόν θρόνον τοῦ Θεοῦ, μιά γυάλινη θάλασσα ὅμοια μέ κρύσταλλο πού εἶναι προφανῶς τό «πάτωμα» τοῦ ὅλου σκηνικοῦ.

Ἀλλ' ἐάν εἶναι τό «πάτωμα» τοῦ οὐρανίου σκηνικοῦ, τότε διά τήν γῆν εἶναι ὁ «οὐρανός» της, ἀπό τήν ὁποίαν ἐποπτεύει ὁ Θεός καί εἶναι τό σύμβολον τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ ὅλων τῶν γηίνων πραγμάτων.

Γύρω ἀπό τόν θρόνον τοῦ Θεοῦ εἶναι τέσσερα ζῶα, τέσσερις δηλαδή ἀγγελικές ὑπάρξεις πού εἶναι γεμάτα ἀπό μάτια καί τό κάθε ἕνα ἔχει ἕξι φτεροῦγες.

Τό πολυόματον αὐτῶν τῶν ζώων φανερώνει τήν παγγνωσία τοῦ Θεοῦ καί τό πολυπτέρυγον, τήν εὐκινησίαν τους εἰς τήν ταχυτάτην ἐκτέλεσιν τῶν θείων βουλῶν.

Τό πρῶτον ζῶον εἶναι τό λεοντάρι, καί δείχνει τό βασιλικόν μεγαλεῖον.

Τό δεύτερον, εἶναι τό βόδι, καί δείχνει τήν δύναμιν.

Τό τρίτον, εἶναι μέ ἀνθρώπινον πρόσωπον καί δείχνει τήν ἀνθρωπίνη εὐφυΐαν.

Καί τό τέταρτον, εἶναι ὁ ἀετός καί δείχνει τό ὀξυδερκές καί εὐπετές.

Τά ζῶα αὐτά θεωροῦνται καί σύμβολα τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν.

Τά ζῶα αὐτά, ὑμνοῦν τόν Θεόν εἰς τό διηνεκές μέ τόν ὕμνον: «**Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος ὁ Θεός ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν καί ὁ ὢν καί ὁ ἐρχόμενος**» (4, 8).

Μέ τό τέλος τοῦ ὕμνου, οἱ 24 Πρεσβύτεροι πέφτουν καί προσκυνοῦν τόν ζῶντα Θεόν τόν καθήμενον ἐπί τοῦ θρόνου, ἀφοῦ ἀποθέσουν τά χρυσᾶ στεφάνια τους πρό τοῦ θρόνου, καί λέγοντες «**Ἄξιος εἶ, ὁ Κύριος καί Θεός ἡμῶν, λαβεῖν τήν δόξαν καί τήν τιμήν καί τήν δύναμιν, ὅτι σύ ἔκτισας τά πάντα, καί διά τοῦ θέληματός σου ἦσαν καί ἐκτίσθησαν**» (4, 11).

Στήν συνέχεια, ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής βλέπει στό δεξί χέρι τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ θρόνου, ἕνα βιβλίον, περγαμηνόν ἤ παπύρινον εἰλητάριον πού ἦτο γραμμένον ἐσωτερικά καί ἐξωτερικά, δηλαδή ὀπισθόγραφα, καί ἦτο σφραγισμένον μέ ἑπτά σφραγῖδες.

Τό βιβλίον στό δεξί χέρι τοῦ Θεοῦ φανερώνει τήν πάνσοφον μνήμην του, τήν ἄβυσσον τῶν κριμάτων του καί τάς θείας βουλάς του.

Οἱ ἑπτά σφραγῖδες δείχνουν τό ἄγνωστον τῶν θείων βουλῶν σέ ὅλα τά κτιστά αἰσθητά καί νοητά ὄντα.

Ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι τό περιεχόμενον τούτου τοῦ μυστηριώδους βιβλίου περιλαμβάνει ὅ,τι θά καταγραφῆ στό Βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως καί ἀπό τα Κεφάλαια 6-22 πού εἶναι ὁλόκληρον τό σωτηριῶδες μέλλον τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ Σύμπαντος καί πού εἶναι γνωστόν μόνον εἰς τό Ἐσφαγμένον Ἀρνίον καί τό ὁποῖον θά τό ἀποσφραγίση καί θά τό ὑπαγορεύση νά καταγραφῆ στό Βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως πού ἔχομεν ἡμεῖς στά χέρια μας, καί μέ γλῶσσα συμβολική καί προφητική.

Στήν συνέχεια, ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής ἤκουσε μίαν ἀγγελικήν φωνήν νά κηρύσση: «**Τίς ἄξιός ἐστιν ἀνοῖξαι τό Βιβλίον καί λύσαι τάς σφραγίδας αὐτοῦ;**» (5, 2).

Καί κανείς δέν μποροῦσε, ἀπ' ὅλα τά αἰσθητά καί νοητά κτίσματα, νά τό ἀνοίξη.

Καί ὁ Ἰωάννης κλαίει γι' αὐτό.

Ἕνας ὅμως πρεσβύτερος τόν καθησυχάζει ὅτι βρέθηκε Ἐκεῖνος πού θά τό ἀνοίξη τοῦτο τό μυστηριῶδες Βιβλίον.

Εἶναι «ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ρίζα Δαυίδ» (5, 5).

Εἶναι ὁ Μεσσίας Ἰησοῦς, ὁ ἱστορικός Ἰησοῦς, ὁ Ἐνανθρωπή-

σας Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, πού ὑπερίσχυσε διά τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ του ἔργου, διά νά ἀνοίξη τό Βιβλίον.

Καί πράγματι:

«**Καί εἶδον**, συνεχίζει ὁ Ἰωάννης, **ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου τῶν τεσσάρων ζώων καί ἐν μέσῳ τῶν Πρεσβυτέρων Ἀρνίον ἑστηκός ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτά καί ὀφθαλμούς ἑπτά**» (5, 6).

Εἰς τήν ὅλην ὀπτασιακήν εἰκόνα, ἐφ' ἑξῆς τό Ἐσφαγμένον καί ἑστηκός Ἀρνίον, τό ὁποῖον εἶναι ὁ Παθών δι' ἡμᾶς Ἐνανθρωπήσας Θεός Λόγος, θά ἔχη τήν κεντρικήν θέσιν εἰς τό ὅλον Βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως.

Ἐφ' ἑξῆς, ἡ Θεολογία τοῦ Σταυροῦ τῶν Εὐαγγελίων ἀντικαθίσταται μέ τήν Θεολογίαν τοῦ Ἐσφαγμένου Ἀρνίου, πού φυσικά εἶναι ἡ ἰδία ἡ Θεολογία μέ διαφορετικήν εἰκόνα.

Ἔτσι, μέ τήν εἰκόνα τοῦ Ἀρνίου συμπληρώνεται καί ἡ ὅλη ὀπτασιακή εἰκόνα, ὁ Πατήρ ἐπί τοῦ Θρόνου, τό Πνεῦμα τό Ἅγιον μέ τάς ἑπτά καιομένας λαμπάδας, καί ὁ Υἱός ὡς Ἀρνίον.

Εἶναι ὅλη ἡ Ἁγία Τριάς, ὅπως ἐμφανίζεται καί εἰς τά Εὐαγγέλια καί πού ἐργάζεται τό Μυστήριον τῆς θείας Οἰκονομίας.

Τά ἑπτά κέρατα τοῦ Ἀρνίου δείχνουν τό πλήρωμα τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας καί δυνάμεώς Του.

Οἱ ἑπτά ὀφθαλμοί δείχνουν τήν παγγνωσίαν τοῦ Υἱοῦ, ἀλλά καί τά ἑπτά Πνεύματα-Λαμπάδες πού δείχνουν ὅτι ὁ Υἱός ἀποστέλλει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον εἰς τόν κόσμον ὅπως καί ὁ Πατήρ.

«**Ὅταν δέ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος ὅν ἐγώ πέμψω ὑμῖν παρά τοῦ Πατρός, τό Πνεῦμα τῆς Ἀληθείας ὅ παρά τοῦ Πατρός ἐκπορεύεται**» παραθέτει ὁ Χριστός εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (15, 26).

Καί συνεχίζει ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής τήν ὀπτασιακήν του περιγραφήν:

Καί εἶδα, γράφει, τό Ἀρνίον νά λαμβάνη ἀπό τήν δεξιάν τοῦ Καθημένου ἐπί τοῦ θρόνου, τό Βιβλίον.

Καί ὅταν τό ἔλαβε, τά τέσσαρα Ζῶα, καί οἱ 24 Πρεσβύτεροι ἔπεσαν καί τόν προσκύνησαν μέ ὕμνους καί θυμιάματα.

Αὐτό δείχνει ὅτι τόσον ὁ Ἀγγελικός κόσμος, ὅσον καί ὁ κόσμος τῶν ἀνθρώπων προσκυνοῦν τήν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Χριστοῦ λατρευτικα ὅπως καί τήν θείαν Φύσιν.

Τό γεγονός τῆς παραλαβῆς τοῦ Βιβλίου θεωρεῖται κοσμοϊστορικόν γεγονός δι' αὐτό καί προκαλεῖ τήν δοξολογίαν τῶν Ἀγγέλων καί τῶν Ἁγίων.

Μετά τήν δοξολογίαν τῶν μυριάδων τῶν Ἁγίων Ἀγγέλων καί τῶν τεσσάρων Ζώων καί τῶν 24 Πρεσβυτέρων καί ὅλων τῶν κτισμάτων εἰς τόν οὐρανόν καί εἰς τήν γῆν καί ὑποκάτω τῆς γῆς ἀκροτελεύτια λέγουν: «**Ἄξιόν ἐστι τό Ἀρνίον τό ἐσφαγμένον λαβεῖν τήν δύναμιν καί τόν πλοῦτον καί σοφίαν καί ἰσχύν καί τιμήν καί δόξαν καί εὐλογίαν**» (5, 12).

Καί εὑρισκόμεθα εἰς τό 6ον Κεφάλαιον.

Ὁ Ἅγ. Ἰωάννης βλέπει εἰς τήν συνέχειαν τό ἄνοιγμα τόν 7 σφραγίδων.

Πρίν ὅμως προχωρήσωμεν εἰς τήν ἀνάλυσίν τους, θά πρέπη νά σημειώσωμε ὅτι μετά τό ἄνοιγμα καί τῶν 7 σφραγίδων πού ἀντιστοιχοῦν σέ 7 ἀποκαλυπτικάς εἰκόνας, ἔρχεται μία νέα ἑπτάδα ὀπτασιακῶν εἰκόνων πού ἀνοίγουν μέ τό σάλπισμα ἑπτά ἀγγέλων.

Μετά καί ἀπό αὐτήν τήν ἑπτάδα, ἔρχεται μία τρίτη ἑπτάδα πού ἀναφέρεται πάλι σε ὀπτασιακές εἰκόνες μέ χαρακτηριστικό τήν ἔκχυσιν ἀντιστοίχως ἑπτά φιαλῶν.

Μέσα σέ αὐτάς τάς τρεῖς ἑπτάδας, σύνολο δηλαδή 21 εἰκόνων, ἔχομεν ὀπτασιακάς πτυχάς τῆς πορείας τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς ἱστορίας.

Καί τώρα τίθεται τό ἐρώτημα.

Κατά τήν διάρκειαν τῆς ἐκθέσεώς των πῶς πρέπει νά ἐννοηθοῦν χρονικά;

Ἡ μία, δηλαδή, ἑπτάδα ὁραμάτων καλύπτει μία σειρά γεγονότων, μέ τό τέλος τῶν ὁποίων ἀρχίζει νέα σειρά ὁραμάτων-γεγονότων;

Ποία, δηλαδή, εἶναι ἡ χρονική σχέσις αὐτῶν τῶν τριῶν ἑπτάδων ἀποκαλύψεων;

Ἔχουν διατυπωθεῖ δύο ἀντιλήψεις περί χρονικῆς σχέσεως τῶν τριῶν ἑπτάδων-ὁραμάτων.

Ἡ πρώτη θεωρία δέχεται τήν κατά παραλλήλους κύκλους ἐπανάληψιν τῶν αὐτῶν πραγμάτων καί ἰδεῶν ἤ γεγονότων στίς ἑπταδικές εἰκόνες τῶν ἀλλεπαλλήλων ὁράσεων καί καλεῖται θεωρία τῆς ἐπαναλήψεως ἤ ἀνακεφαλαιώσεως ἤ κυκλική θεωρία.

Ὅταν δηλαδή, πληρωθοῦν τά γεγονότα τῶν ἑπτά σφραγίδων, ἀρχίζει ἡ πλήρωσις τῶν ἑπτά σαλπίγγων.

Ὅταν πληρωθοῦν καί αὐτές, ἀρχίζει ἡ πλήρωσις τῶν ἑπτά φιαλῶν.

Ὅταν καί αὐτές πληρωθοῦν, ἀρχίζει πάλι ὁ κύκλος τῶν ἑπτά σφραγίδων κ.ο.κ.

Ἔχομε, δηλαδή, τρεῖς παραλλήλους κύκλους πληρώσεως ἑπταδικῶν γεγονότων πού διαρκῶς πληροῦνται ἕως τῆς συντελείας τῶν αἰώνων μέ πύκνωσι πρός τά ἔσχατα.

Τυπική περίπτωσις: «**Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστί, καί καθώς ἠκούσατε ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καί νῦν ἀντίχριστοι πολλοί γεγόνασι· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν**» (Α΄ Ἰω. 2, 18).

Ἡ ἐσχάτη ὥρα εἶναι, δηλαδή, κάθε στιγμή, ὅπου καί ἐμφανίζονται ἀντίχριστοι.

Αὐτοί θά συνεχίσουν νά ἐμφανίζωνται, ἕως ὅτου ἔλθη ἡ ὄντως ἐσχάτη ὥρα μέ τόν ὄντως Ἀντίχριστον, πού οἱ προηγούμενοί του ὑπῆρξαν πρόδρομοί του.

Ἡ δευτέρα μέθοδος ἀποδέχεται τήν εὐθύγραμμον χρονολογικήν ἤ περιοδικήν πρόοδον τῶν συμβολιζομένων στίς ἐπί μέρους δράσεις γεγονότων, καί καλεῖται χρονολογική θεωρία.

Ὅταν, δηλαδή, πληρωθοῦν τά γεγονότα τῆς πρώτης ἑπτάδος, προχωροῦμε εἰς τά γεγονότα τῆς ἑπομένης ἑπτάδος, ἕως ὅτου φθάσωμε εἰς τά ἔσχατα χωρίς ἐπανάληψι τῶν γεγονότων.

Παράδειγμα: «**Εὐθύς δέ μετά τήν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται καί ἡ σελήνη οὐ δώσει τό φέγγος αὐτῆς...**» (Ματθ. 24, 29).

Ἐδῶ πρόκειται, ὅπως βλέπωμε, περί εὐθυγράμμου θέσεως τῶν γεγονότων.

Ἐν τούτοις, οἱ καλύτεροι ἑρμηνευταί, παλαιοί καί νεώτεροι, δέχονται τήν πρώτην θεωρίαν χωρίς νά ἀποκλείουν καί τήν δευτέραν.

Δέχονται, δηλαδή, ὅτι μία προφητεία, ὅπως καί τῶν παλαιῶν προφητῶν, δέν ἐξαντλεῖται σέ μία χρονική στιγμή ἀλλά συνυφαίνεται μέ τό ἄμεσον, τό προσεχές καί τό ἀπώτατον μέλλον.

Μία προφητεία ἐπαναλαμβάνεται καί ταυτοχρόνως προχωρεῖ.

Οἱ δύο αὐτές μέθοδοι μποροῦν νά παρασταθοῦν μέ μίαν ἑλικοειδῆ γραμμή, δηλαδή μέ μία ἀνηφορική ἄνοδο γύρω ἀπό ἕνα κυκλικό βουνό, πού μετά ἀπό κάθε πλήρη κύκλον ὁ ἀναβάτης εὑρίσκεται σέ ἕνα ἄνωθεν σημεῖον ἀπό τήν ἀφετηρίαν καί ταυτοχρόνως νά μπορῆ νά βλέπη τήν κορυφήν. (Π. Μπρατσιώτης).

Ἕνα ἀκόμη σημεῖον πρέπει νά τονισθῆ.

Τά προφητευόμενα τῆς Ἀποκαλύψεως ἀρχίζουν ἀπό τήν στιγμήν πού ἐδόθη πρός δημοσίευσιν τό Βιβλίον.

Κάθε τι πού πραγματοποιεῖται εἶναι προανάκρουσμα τῶν ἑπομένων γεγονότων μέ τελικήν ἔκβασι τήν Δευτέραν τοῦ Χριστοῦ Παρουσίαν.

Καί τώρα ἐρχόμεθα νά ἰδοῦμε τήν ἀποσφράγησιν τοῦ μυστηριώδους ἐκείνου Βιβλίου.

1. Τό Ἀρνίον ἀποσφραγίζει τήν πρώτην σφραγίδα, καί ὁ Ἅγ. Ἰωάννης βλέπει ἵππον λευκόν καί ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτόν εἶχε τόξον καί στεφάνι εἰς τό κεφάλι, σύμβολα νίκης, ἐξουσίας καί βασιλείας.

Ὁ Καθήμενος εἶναι ὁ Χριστός, ἤ ὑπό τόν Χριστόν τό Εὐαγγέλιον, ὁ Χριστιανισμός πού ἐξαγγέλλεται εἰς τά ἔθνη διά στόματος τῶν Ἀποστόλων.

Εἶναι ἡ ἀνατολή τοῦ Χριστιανισμοῦ.

«Καί ἐξῆλθε νικῶν καί ἵνα νικήσῃ».

Ἀξίζει νά ἐφαρμόσωμε ἐδῶ τάς ἤδη ἀναφερθείσας μεθόδους ἑρμηνείας.

Ἡ σφραγίδα ἡ πρώτη ἐκφράζει τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τόν κόσμον.

Κατά τήν χρονολογικήν θεωρίαν θά πρέπει μετά τήν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ὑπό τῶν Ἀποστόλων εἰς τόν κόσμον, ἡ πρώτη σφραγίδα νά ἔχη ἐκπνεύση καί ἐφ' ἑξῆς νά μή ἔχωμε διάδοσι τοῦ Εὐαγγελίου.

Κατά τήν κυκλικήν θεωρίαν, ἡ πρώτη σφραγίδα δέν ἐξαντλεῖται ἀλλά τό ἀποστολικόν κήρυγμα διά τῶν διαδόχων των συνεχίζεται μέχρι σήμερον καί μέχρι συντελείας.

2. Μέ τό ἄνοιγμα τῆς δευτέρας σφραγίδος, ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός.

Καί εἰς τόν καθήμενον ἐδόθη ἡ ἐξουσία νά πάρη τήν εἰρήνην ἀπό τήν γῆν καί οἱ ἄνθρωποι νά ἀλληλοσφαγοῦν.

Τό Εὐαγγέλιον ὅταν ἤρχισε νά διαδίδεται, δέν ἔγινεν δεκτόν ἀπό ὅλους τούς ἀνθρώπους, δι' αὐτό καί ἐξαπελύθησαν διωγμοί ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν καί ἐφάνησαν οἱ μάρτυρες τῆς Πίστεως.

Ἀλλ' ὅπως ὁ λευκός ἵππος, δηλαδή ἡ διάδοσις τοῦ Εὐαγγελίου συνεχῶς θά ἐξαπλοῦται μέσα εἰς τήν ἱστορίαν, ἔτσι καί ὁ πυρρός ἵππος, δηλαδή οἱ διωγμοί διαρκῶς θά ἐξαπολύωνται ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν καί θά ἔχωμεν διαρκῶς καί νέους μάρτυρας.

3. Μέ τό ἄνοιγμα τῆς τρίτης σφραγίδος, ἐξέρχεται ἵππος μαῦρος, πού ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτόν εἶχε στό χέρι του ζυγαριά.

Καί ἀκούστηκε φωνή: 1 δηνάριο θά πουλιέται ἡ λίτρα τό σιτάρι, καί 1 δηνάριον οἱ τρεῖς λίτρες κριθαριοῦ.

Καί μή λείψη τό λάδι καί τό κρασί.

Εἶναι ἕνας ἐπερχόμενος λιμός πού οἱ ἄνθρωποι θά πεθαίνουν ἀπό τήν πεῖνα.

Αὐτός θά εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστασίας τῶν ἀνθρώπων ἀπό τό Εὐαγγέλιον.

4. Μέ τό ἄνοιγμα τῆς τετάρτης σφραγῖδος, ἐπρόβαλε ἵππος χλωρός, κίτρινος, πού τό ὄνομά του εἶναι «Θάνατος».

Ὁ Ἅδης τόν ἀκολουθοῦσε, καί ἐπῆρε τήν ἐξουσίαν νά φονεύση τό τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς μέ πολέμους, ἀρρώστειες, πεῖνα, καί ἄγρια θηρία.

Ὅλα αὐτά θά εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστασίας ἀπό τόν Θεόν.

Ἐάν προσέξωμε, τήν προοδευτικήν λύσιν τῶν τεσσάρων πρώτων σφραγίδων θά παρατηρήσωμε ὅτι ἔχομε μίαν προοδευτικήν κλιμάκωσιν: Τήν ἐξάπλωσι τοῦ Εὐαγγελίου, τόν διωγμόν του, τήν τιμωρίαν τῶν διωκτῶν μέ πεῖνα, μέ ἀρρώστειες, καί μέ πολέμους.

5. Ἴσως μέχρι τώρα ἀπό τάς πληγάς πού ἐξαπελύθησαν νά ἐνομίσθη ὅτι οἱ εὐσεβεῖς ἐχάθησαν.

Τήν ἀπάντησι ἔρχεται νά δώση τό ἄνοιγμα τῆς πέμπτης σφραγίδος:

Ὁ Ἅγ. Ἰωάννης βλέπει «ὑποκάτω τοῦ Θυσιαστηρίου τάς ψυ-

χάς τῶν ἐσφαγμένων διά τόν λόγον τοῦ Θεοῦ καί διά τήν μαρτυρίαν ἥν εἶχον».

Ζητοῦν ἀποκατάστασιν, δηλαδή ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ἀλλά τούς βεβαιώνεται νά ἀναπαυθοῦν —ἐννοεῖται εἰς τόν Παράδεισον— λίγο ἀκόμη καιρόν ἕως ὅτου καί ἄλλοι ἀδελφοί των γίνουν μάρτυρες μέσα εἰς τήν ἱστορίαν.

Πρόκειται διά τό χριστιανικόν μαρτύριον πού πρέπει οἱ πιστοί, ἐάν θέλουν νά εἶναι ὄντως πιστοί, νά ἔχουν πρό τῶν ὀφθαλμῶν των.

Τό χωρίον αὐτό εἶναι ἕνα ἰσχυρόν σημεῖον ὑπέρ τῆς ζωῆς τῶν ψυχῶν καί τῆς παραμονῆς των εἰς τόν Παράδεισον, πού ἐδῶ τοποθετεῖται κάτω ἀπό τό Θυσιαστήριον τοῦ Θεοῦ.

6. Καί ἐρχόμεθα εἰς τήν Ἕκτη σφραγῖδα πού εἶναι πολύ ἐκτενής.

Διαιρεῖται σέ τρία μέρη, ἐκ τῶν ὁποίων τό πρῶτον ἀναφέρεται εἰς τήν ἀναστάτωσιν τοῦ σύμπαντος καί τά δύο τελευταῖα εἶναι διαψάλματα.

Τό πρῶτον μέρος περιγράφει ὅτι μέ τό ἄνοιγμα τῆς σφραγῖδος, ἔγινε μέγας σεισμός.

Ὁ ἥλιος ἐσκοτίνιασε καί ἡ σελήνη ἔγινε κόκκινη σάν αἷμα.

Τά ἀστέρια τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν, καί ὁ οὐρανός ἐχωρίσθη σάν βιβλίον εἰλητάριο, στά δυό.

Στήν γῆ ἐπάνω ἐσημειώθησαν μεγάλες μετατοπίσεις καί γεωλογικές μεταβολές.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκρύβησαν εἰς τάς ὀπάς τῆς γῆς μέ φόβον πολύ μεγάλον.

Ἐδῶ θά ἐφαρμόσωμε τήν εὐθύγραμμον μέθοδον πού χρησιμοποιεῖ καί ὁ Κύριος εἰς τά Εὐαγγέλια: «**Εὐθύς δέ μετά τήν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται καί ἡ σελήνη οὐ δώσει τό φέγγος αὐτῆς...**» **(Ματθ. 24, 29).**

Ἤ ὅπως γράφη ὁ Ἀπ. Πέτρος: «**Ἥξει δέ ἡ ἡμέρα Κυρίου, ... ἐν ᾗ οὐρανοί ροιζηδόν παρελεύσονται, καί γῆ καί τά ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται**» **(Β΄ Πέτρ. 3, 10).**

Πρόκειται περί τῶν ἐσχάτων τοῦ σύμπαντος ἀναστατώσεων ἀπ' ὅπου θά προέλθη, ὅπως θά ἰδοῦμε εἰς τό τέλος τοῦ Βιβλίου, τό καινούργιο Σύμπαν, ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Τά ἐπί τοῦ Σταυροῦ γεγονότα, ὅπως ὁ σεισμός, ὁ σκοτασμός τοῦ ἡλίου κλπ. ἦσαν προοίμια ἐκείνων πού θά συμβοῦν τότε κατά τήν Δευτέραν τοῦ Χριστοῦ Παρουσίαν.

Πρέπει ὅμως νά εἰποῦμε ὅτι πρίν γίνουν αὐτές οἱ παγκόσμιες ἀναστατώσεις, θά γίνουν σεισμοί καί ἀναστατώσεις ἐπί τῆς πίστεως καί τῶν ἠθῶν.

Εἰς τό ἀγωνιῶδες ἐρώτημα τῆς Ἐκκλησίας ἐμπρός εἰς τά κοσμοϊστορικά γεγονότα «καί τίς δύναται σωθῆναι;» ἔρχεται ἀμέσως τό ἑπόμενον διπλοῦν Διάψαλμα νά δώση τήν ἀπάντησιν.

Εἶναι δύο συναρπαστικές καί πολύ παρηγορητικές ὀπτασίες πού δείχνουν τήν θέσιν τῶν πιστῶν μέσα εἰς αὐτάς τάς φοβεράς ἀναστατώσεις.

Ἡ πρώτη σκηνή – ὀπτασία εἶναι ἐπίγειος, ἡ δέ δευτέρα μία σύντομη ἀλλά ἁδρή εἰκόνα οὐρανίου ζωῆς τῶν πιστῶν.

Ἔτσι, αὐτή ἡ δυάδα τῶν ὀπτασιῶν θέλει νά πληροφορήση τόν πιστόν ὅτι, ὅ,τι καί ἄν συμβῆ εἰς τήν γῆν μή φοβηθῆ διότι εἰς τόν οὐρανόν τόν ἀναμένει ἡ μακαριότης τοῦ Θεοῦ.

α' Τέσσερις ἄγγελοι κρατοῦν τούς ζωογόνους ἀνέμους τῆς γῆς.

Ἕνας πέμπτος ἄγγελος τούς φωνάζει ὅτι πρίν προβοῦν εἰς τό φθοροποιόν τοῦτο ἔργον τους διά τήν τιμωρίαν τῶν ἀσεβῶν, νά ἔλθουν νά σφραγίσουν τούς πιστούς δούλους τοῦ Θεοῦ εἰς τά μέτωπά των.

Εἶναι μία συμβολική παράστασις τῆς γραφικῆς ρήτρας: «**Ἔγνω Κύριος τούς ὄντας αὐτοῦ (Ἀριθμ. 16, 5. Β' Τιμ. 2, 19).**

Ἤδη ἡ Ἐκκλησία σφραγίζει τούς πιστούς της μέ τά Μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος καί τοῦ Χρίσματος.

Καί ποιός ὁ σκοπός τῆς σφραγίσεως;

Ὄχι βεβαίως ἡ ἀποφυγή τοῦ Μαρτυρίου ἀλλά ἡ προστασία τῶν πιστῶν ἀπό τήν πλάνην τῶν Ψευδοχρίστων καί κυρίως ἀπό τήν πλάνην τοῦ Ἀντιχρίστου.

Βεβαίως, πρέπει νά ἔχη καί γενικώτερον χαρακτῆρα προστασίας.

Ὁ Χριστός λέγει ὅτι «**εἰ μή ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἄν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διά δέ τούς ἐκλεκτούς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι» (Ματθ. 24, 21-23).**

Αὐτή ἡ σφράγισις ἔχει ἰδιότυπον χαρακτῆρα ἀνάλογα μέ τήν περίπτωσιν καί τήν ἐποχήν.

Μία προφητικήν σφράγισιν ἔχομεν εἰς τόν Προφήτην Ἰεζεκιήλ (8, 1-18. 9, 1-11)

Μία ἱστορικήν σφράγισιν ἔχομεν κατά τήν καταστροφήν τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπό τοῦ Βεσπασιανοῦ καί Τίτου τό 70 μ.Χ.

Οἱ Χριστιανοί ἐνεθυμήθησαν τούς σχετικούς λόγους τοῦ Κυρίου καί ἀφοῦ ἀπεχώρησαν ἀπό τήν πόλιν, ἐσώθησαν.

Ἡ σφράγισις τῶν πιστῶν κατά τάς ἐσχάτους ἡμέρας δέν γνωρίζομε τί μορφή θά ἔχη, ἀλλά τότε ὁ Θεός θά τήν ἀποκαλύψη διά τῆς Ἐκκλησίας Του.

Καί ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής ἀκούει τόν ἀριθμόν τῶν ἐσφραγισμένων.

Εἶναι 144.000 ἀπό τάς 12 φυλάς τοῦ Ἰσραήλ.

Δέν εἶναι ἀκριβής ἀριθμός ἀλλά συμβολικός καί πρόκειται διά τόν κατά πνεῦμα Νέον Ἰσραήλ, δηλαδή Χριστιανοί καί ἐξ Ἰουδαίων καί ἐξ ἐθνῶν.

β′ Καί ἐρχόμεθα εἰς τό Δεύτερον Διάψαλμα κατά τήν λύσιν τῆς 6ης σφραγῖδος.

Ἐδῶ φαίνεται ἡ λειτουργία τῆς θριαμβευούσης Ἐκκλησίας.

Εἶναι μία σκηνή πού δείχνει ποῖον τό μέλλον τῶν πιστῶν πού θά σφραγισθοῦν ἐπί τῆς γῆς.

Τό διάψαλμα αὐτό ἀποτελεῖ μία ἐκ τῶν ὡραιοτέρων σελίδων τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τό ἀποκορύφωμα τοῦ Βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως.

«Καί ἰδού ὄχλος πολύς ὅν ἀριθμῆσαι αὐτόν οὐδείς ἐδύνατο» ἀπό κάθε λαόν καί γλῶσσαν καί φυλήν ὅλων τῶν αἰώνων καί ὅλων τῶν ἐποχῶν.

Ὅλοι αὐτοί προέρχονται ἀπό τήν θλῖψιν τήν μεγάλην καί ἐλεύκαναν τά ἱμάτιά τους εἰς τό Αἷμα τοῦ Ἀρνίου, δηλαδή ἔγιναν μάρτυρες Χριστοῦ, δι' αὐτό γι' αὐτούς δέν ὑπάρχει δάκρυ καί πόνος, πεῖνα καί δίψα καί ταλαιπωρία.

Παντοτεινά βρίσκονται ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καί τόν λατρεύουν εἰς τό διηνεκές.

7. Καί ἐρχόμεθα εἰς τήν λύσιν τῆς 7ης σφραγῖδος.

Μέ τό ἄνοιγμά της, γίνεται σιγή ἕως ἡμίωρον εἰς τόν οὐρανόν καί κατόπιν ἐμφανίζονται ἑπτά Ἄγγελοι μέ ἑπτά σάλπιγγες πού ἡ παρουσία τους ἀνοίγει μία καινούργια ἑπτάδα πληγῶν.

Ἡ πλήρωσις τῆς δευτέρας ἑπτάδος δέν εἶναι χρονική ἐπέκτασις τῆς πρώτης ἀλλά ἁπλῶς λεπτομερέστερες πτυχές τῆς πρώτης ἑπτάδος ἡ ὁποία ἐξετέθη διαγραμματικά ἐνῶ τώρα ἔχομε μιά λεπτομεριακότητα, περιπλοκότητα, δυσληπτότητα καί φοβερότητα τῶν εἰκόνων.

<u>Πρῶτον σάλπισμα ὑπό τοῦ πρώτου Ἀγγέλου</u>

Χαλάζι, φωτιά καί αἷμα ἔπεσε στήν γῆν καί τό τρίτον τῆς γῆς κατεκάη ὅπως καί τό τρίτον τοῦ φυτικοῦ βασιλείου.

Ἡ πληγή αὐτή θυμίζει τήν 1ην καί 7ην πληγή τοῦ Φαραώ, πού ἐκεῖνες, οἱ παληές φαραωνικές πληγές ὑπῆρξαν ἱστορικοί τύποι τῶν πληγῶν τῶν ἐσχάτων.

Ἡ τιμωρία τῶν Σοδόμων ὑπῆρξε καί αὐτή τύπος ἱστορικός αὐτῆς τῆς ἐσχατολογικῆς πληγῆς.

Τό καταπληκτικόν εἶναι ὅτι οἱ ἱστορικοί τύποι δέν ἀφήνουν περιθώρια διά μίαν ἀλληγορικήν ἑρμηνείαν.

<u>Δεύτερον σάλπισμα</u>

Ἕνα ἀντικείμενον σάν βουνό, φλεγόμενον ἔπεσε εἰς τήν θάλασσαν καί τό τρίτον τῶν ψαριῶν ἀπέθανε ἀφοῦ τό νερόν τῆς θαλάσσης ἔγινε σάν αἷμα κόκκινον.

Τό ἴδιον συνέβη καί μέ τό τρίτον τῶν πλοίων.

Οἱ παλαιοί ἐκκλησιαστικοί ἑρμηνευταί ἦταν ἀδύνατον νά φαντασθοῦν τάς ἐπιτεύξεις τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ πού θά μποροῦσε νά στραφῆ ἐναντίον τοῦ ἰδίου τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐδῶ ἰσχύει τό τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Καισαρείας: «**ὁ χρόνος ἀποκαλύψει καί ἡ πεῖρα τοῖς νήφουσιν**».

Σήμερα, μία ραδιενεργός μόλυνσις ἀπό τήν ἔκρηξιν μιᾶς πυρηνικῆς βόμβας εἶναι ἱκανή νά ἐπιφέρη τέτοια καταστροφή ὅπως προβλέπεται ἀπό τήν προφητείαν.

Τρίτον σάλπισμα

Πάλιν ἀπό τόν οὐρανόν πέφτει φοβερόν ἀντικείμενον, ἀστέρας ὀνομαζόμενος, σέ κατάστασι πυρακτώσεως καί πλήττει τό 1/3 τῶν γλυκέων ὑδάτων ὥστε ἀπό τήν ἔλλειψιν νεροῦ, ἐπειδή αὐτό ἐπικράνθη, ἀπέθανον πολλοί ἄνθρωποι.

Πιθανότατα, ὅπως καί ἡ προηγουμένη πληγή, δέν ἔχει ἀλληγορικόν χαρακτῆρα ἀλλά ρεαλιστικόν, ὅπως μία μόλυνσις τοῦ περιβάλλοντος, πολύ δυνατή σήμερα, ἕνας χημικός πόλεμος, μία ραδιενεργός ἔκρηξις κλπ. μποροῦν νά ἐπιφέρουν τόν θάνατον πολλῶν ἀνθρώπων.

Τέταρτον σάλπισμα

Μέ αὐτό, ἐπλήγη τό 1/3 τοῦ ἡλίου καί τῆς σελήνης καί τῶν ἀστέρων, δηλαδή ἐπλήγη τρόπον τινά ὁ φωτισμός των ὥστε νά μειωθῆ ὁ φωτισμός τῆς γῆς ἀπό τά ἀντίστοιχα οὐράνια σώματα κατά τό 1/3.

Πρόκειται περί ἀλλοιώσεων μετεωρολογικῶν καί ἀντιστοιχεῖ μέ τήν 9ην πληγήν τοῦ Φαραώ.

Ἕως αὐτήν τήν πληγήν ἔχομε βλάβη τοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ ἑπόμενες τρεῖς ἀποτείνονται εἰς τήν βλάβην τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐδῶ γίνεται μία διακοπή τῶν σαλπισμάτων πού ἐπιφέρουν πληγάς καί μεσολαβεῖ μία παρένθεσις μετανοίας.

Πρόκειται περί Ἀγγέλου ὑπό μορφήν ἀετοῦ πού πετᾶ ἐν μεσουρανήματι καί λέγει: «**οὐαί, οὐαί, οὐαί τούς κατοικοῦντας ἐπί τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν» (8, 13).**

Εἶναι μία ὑστάτη προσπάθεια τοῦ οὐρανοῦ νά δημιουργήση τήν ἐπιστροφήν εἰς τόν Θεόν τῶν ἀνθρώπων.

Ἐπειδή ὅμως δέν μετανοοῦν ἐπέρχονται καί οἱ λοιπές πληγές.

Πέμπτον σάλπισμα

Μέ αὐτό, πέφτει ἕνας ἀστήρ εἰς τήν γῆν, καί τοῦ ἐδόθη τό κλειδί τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου.

Εἶναι ὁ Διάβολος πού ἐν συνεχείᾳ θά ἐπιφέρη πολλά κακά εἰς τήν ἀνθρωπότητα.

Καί ἀπό τό φρέαρ τῆς ἀβύσσου ἀνέβη καπνός πού ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος.

Ἀπό τόν καπνόν ἐβγῆκαν ἀκρίδες πού ἔμοιαζαν μέ ἄλογα καί εἰς τά κεφάλια τους εἶχαν κάτι πού ἔμοιαζε μέ χρυσάφι.

Τά πρόσωπά τους ἦσαν ἀνθρώπινα καί εἶχαν τρίχες στά κεφάλια τους σάν τρίχες γυναικῶν.

Τά δόντια τους ἦσαν λεονταρίσια, οἱ θώρακές τους σιδερένιες, καί τό φτερούγισμά τους ἔδινε θόρυβον σάν ἅρματα πού τρέχουν στόν πόλεμον.

Οἱ οὐρές τους μοιάζαν σάν τοῦ σκορπιοῦ πού πλήττουν τούς ἀνθρώπους βασανιστικά.

Βασιλέας των εἶναι ὁ Ἀπολλύων.

Τί σημαίνουν ὅλα αὐτά;

Ἀπό τήν περιγραφήν, δέν μοιάζουν νά εἶναι βιολογικά ὄντα.

Μοιάζουν περισσότερον μέ φθοροποιά, ἀληθινά σατανικά μηχανήματα.

Μᾶς θυμίζουν ἀρκετά τά σημερινά ἀεροπλάνα, μέ τήν μεταλλικήν ἐπένδυσι τῶν πτερύγων τῶν ἀκρίδων.

Τό ὄνομα «Ἀπολλύων» σημαίνει αὐτός πού καταστρέφει ἐντελῶς.

Ἡ ὅλη πληγή ἴσως νά ὑπονοῇ πολύ καταστρεπτικούς πολέμους.

Οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν θά ἐπιζητοῦν τόν θάνατον ἀλλά δέν θά τόν εὑρίσκουν.

Πιθανῶς πρόκειται περί ἀσθενειῶν ἐκ τῆς ραδιενεργίας μέ φοβερά ἀποτελέσματα ἤ καί ψυχικῶν ἀκόμη νόσων ἐκ τῆς τρομακτικότητος τέτοιων γεγονότων, ὅπως εἶναι ἕνας πυρηνικός πόλεμος.

Ἡ πέμπτη πληγή ἴσως εἶναι μία εἰκόνα συγχρόνου καί ἀναμενομένης πραγματικότητος.

Ἕκτον σάλπισμα (Ἀποκ. 9, 13-21)

Λύονται τέσσερις Ἄγγελοι πού ἦσαν δεμένοι εἰς τόν ποταμόν Εὐφράτην, καί προκαλεῖται φοβερά πολεμική σύρραξις.

Εἶναι πονηροί αὐτοί οἱ ἄγγελοι, δηλαδή δαίμονες, πού προκαλοῦν αὐτήν τήν σύρραξιν.

Ὁ ἀριθμός τῶν στρατευμάτων εἶναι 200.000.000 ἄνδρες.

Ὁ χῶρος εἶναι ἡ Μεσοποταμία, τό σημερινόν Ἰράκ.

Τό ἱππικόν ἔχει τριῶν χρωμάτων θώρακες: κοκκίνους, κιτρίνους καί κυανοῦς.

Ποιοί εἶναι οἱ «ἐρυθροί», οἱ «κίτρινοι» καί οἱ «κυανοί»;

Πάντως ὅλες οἱ προδιαγραφές τῆς πληγῆς ἀπό τεχνικῆς πλευ-

ρᾶς σήμερα εἶναι ἀπολύτως δυνατές, ἀκόμη καί ὁ ἀριθμός τῶν στρατιωτῶν.

Μόνη ἡ Κίνα μπορεῖ σήμερα νά διαθέση 200.000.000 στρατόν.

Ὁ χῶρος τῆς συρράξεως εἶναι ὁμοίως πολύ ὕποπτος διότι εἶναι σήμερα πολύ ἐπίμαχος.

Μήπως αὐτή ἡ πληγή προειδοποιεῖ διά μίαν παγκοσμίαν σύρραξιν ἀσυνήθους μορφῆς;

Καί τό καταπληκτικόν: «**Καί οἱ λοιποί τῶν ἀνθρώπων, οἵ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μή προσκυνήσουσι τά δαιμόνια καί τά εἴδωλα τά χρυσᾶ καί τά ἀργυρᾶ καί τά χαλκᾶ..., καί οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν φαρμακειῶν αὐτῶν οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν» (9, 20-21).**

Εὑρισκόμενοι εἰς τό 10ον Κεφάλαιον, Ἄγγελος δίδει εἰς τόν Ἅγιον Ἰωάννην ἕνα καλάμι νά μετρήση τόν Ναόν τοῦ Θεοῦ, τόν παλαιόν, καί τό πρό τοῦ Ναοῦ Θυσιαστήριον καί τούς εὑρισκομένους ἐκεῖ προσκυνητάς.

Παίρνει ὅμως τήν ἐντολήν νά μή μετρήση τήν αὐλήν τοῦ Ναοῦ διότι παρεχωρήθη αὐτή, ὅπως καί ἡ Πόλις, εἰς τά Ἔθνη πού θά τήν καταπατήσουν 42 μῆνες.

Εἶναι μία συμβολική πρᾶξις προστασίας πού ἰσοδυναμεῖ μέ τό σφράγισμα τῶν πιστῶν.

Ἡ πόλις εἶναι ἡ Ἐκκλησία, πού σημαίνει ὅτι δέν θά συληθῆ μόνον τό ἐσώτερόν της, δηλαδή οἱ ἀληθεῖς πιστοί, ἐνῶ οἱ κατ' ἐπίφασιν Χριστιανοί θά προσβληθοῦν ὑπό τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος καί θά φθάσουν νά προσκυνήσουν τόν Ἀντίχριστον.

Εἶναι ὄντως φοβερόν.

Αὐτή ἡ παράγραφος τῆς Ἀποκαλύψεως πρέπει ἰδιαιτέρως νά μελετηθῆ ἀπό ὅλους μας ἐπισταμένα.

Καί συνεχίζει ὁ ἱ. Εὐαγγελιστής μίαν νέαν προφητείαν (11, 3-14).

Πρόκειται διά τούς δύο μάρτυρας πού θά ἐμφανισθοῦν τάς ἡμέρας τοῦ Ἀντιχρίστου καί πού κατά τήν ἑρμηνείαν ἀξιολογωτάτων Πατέρων εἶναι ὁ Προφήτης Ἠλίας καί ὁ Ἐνώχ, πού καί οἱ δύο δέν ἐγνώρισαν θάνατον ἀλλά ἀνελήφθησαν «ὡς εἰς οὐρανόν».

Αὐτοί τώρα θά δράσουν εἰς τήν Ἁγίαν Πόλιν, τήν ἱστορικήν Ἱερουσαλήμ.

Θά ἔλθουν ὡς δεύτεροι Πρόδρομοι τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, θά κηρύξουν κήρυγμα μετανοίας καί ἐπιστροφῆς, θά ὑποδείξουν καί θά ἐλέγξουν τόν Ἀντίχριστον ἐπί 3 1/2 χρόνια, ὅσα καί ἡ βασιλεία τοῦ Ἀντιχρίστου, καί κατόπιν θά θανατωθοῦν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τήν πλατεῖαν τῆς ἱστορικῆς Ἱερουσαλήμ, καί θά μείνουν τά σώματά των ἄταφα ἐπί 3 1/2 ἡμέρες.

Τότε ὅλοι οἱ κάτοικοι θά χαροῦν τῆς γῆς, γιατί θά τούς ἔχουν ἰδῆ

εἰς τήν τηλεόρασιν, καί θά ἀνταλλάξουν δῶρα μεταξύ των ἀπό τήν χαράν των.

Ὅμως κατάπληκτοι, καί τοῦτο θά τό ἰδοῦν ὅλοι οἱ λαοί τῆς γῆς, ὕστερα ἀπό 3 1/2 ἡμέρες, αὐτοί θά ἀναστηθοῦν καί θά ἀναληφθοῦν εἰς τόν οὐρανόν.

Ὅταν συμβοῦν αὐτά, τότε θά σημειωθῆ φοβερός σεισμός πού τό 1/10 τῆς πόλεως θά ἔχη πέση καί θά ἔχη φονεύση 7.000 ἀνθρώπους.

Εἶναι ἕνας συμβολικός ἀριθμός καταστροφῆς τῆς πόλεως καί θανάτου ἀνθρώπων, διά νά πιστωθῆ ὅτι οἱ δύο Μάρτυρες, Ἠλίας καί Ἐνώχ ἦσαν ἀπό τόν Θεόν.

Ἕβδομον σάλπισμα

Μέ τό σάλπισμα τοῦ ἑβδόμου Ἀγγέλου δέν ἀρχίζει ἀμέσως ἡ ἑβδόμη πληγή ἀλλά προηγεῖται μία πρᾶξις εἰς τόν Οὐρανόν σάν μία ἀπαραίτητος ψυχική προετοιμασία ἐν ὄψει τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἀντιχρίστου.

Εἶναι ἕνα Διάψαλμα, ὅπου ἀκούονται μεγάλες φωνές εἰς τόν οὐρανόν.

Εἶναι μία Προσευχή τῶν Ἁγίων εὐχαριστήριος διότι ἐγγίζει τό τέλος τῆς ἱστορίας μέ τήν Κρίσιν τοῦ Χριστοῦ ἐπί τῶν ἐθνῶν.

Καί τώρα ἐρχόμεθα εἰς τό 12ον Κεφάλαιον.

Εἰς αὐτό ἀναφέρεται μία τριμερής ὀπτασία.

Εἰς τήν πρώτην εἰκόνα παρίσταται μία γυναίκα μεγαλοπρεπής καί οὐρανία μαζί μέ τό ἄρρεν παιδί της.

Εἰς τήν δευτέραν εἰκόνα διαγράφεται ἡ μάχη τοῦ δράκοντος-Διαβόλου μετά τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ καί ἡ πτῶσις τοῦ πρώτου ἐπί τῆς γῆς.

Εἰς τήν τρίτην εἰκόνα ἔχομεν τόν θυμόν τοῦ δράκοντος πού καταδιώκει τήν γυναῖκα τῆς πρώτης εἰκόνος, ἡ ὁποία καταφεύγει εἰς τήν ἔρημον.

Καί ἐρχόμεθα εἰς τήν πρώτην εἰκόνα: «**Καί σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνή περιβεβλημένη τόν ἥλιον, καί ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καί ἐπί τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, καί ἐν γαστρί ἔχουσα ἔκραζεν καί ὠδίνουσα καί βασανιζομένη τεκεῖν**» **(12, 1-2)**.

Μεγαλοπρεπής εἰκόνα.

Θαῦμα μέγα, μεγίστης σημασίας, μέ ἐσχατολογικήν διάστασιν.

Εἶναι ἡ Μητέρα τοῦ Μεσσίου, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος Μαρία.

Εἶναι μία εἰκόνα τῆς Πρώτης Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, ταυτοχρόνως ὅμως εἰς τήν αὐτήν εἰκόνα, μέ ἐσχατολογικήν διάστασιν, εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Ὡς πρός τήν Ἐκκλησίαν, ὁ ἥλιος εἶναι ὡς σύμβολον τοῦ ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης Χριστοῦ.

Ἡ σελήνη, τό σύμβολον τῆς ἀλλοιουμένης κοσμικῆς ζωῆς, εὑρίσκεται κάτω ἀπό τά πόδια της πού δείχνει τήν ὑπέρβασιν τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τήν ματαιότητα τοῦ κόσμου.

Τά Δώδεκα Ἀστέρια, εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων ἐπί τῆς ὁποίας θεμελιώνεται.

Ὡς πρός τήν πρώτην εἰκόνα, πού εἶναι ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, «ἐν γαστρί ἔχουσα καί κράζει ὠδίνουσα καί βασανιζομένη τεκεῖν» (12, 2), εἶναι ἡ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου Σύλληψις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πού ἑτοιμάζεται ἡ Θεοτόκος νά τόν γεννήση.

Ἐνῶ διαδραματίζεται ἡ πρώτη εἰκόνα, ἔρχεται εἰς τό προσκήνιον τῆς ὀπτασίας ἡ δευτέρα εἰκόνα.

«Καί ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καί ἰδού δράκων πυρρός μέγας, ἔχων κεφαλάς ἑπτά καί κέρατα δέκα, καί ἐπί τάς κεφαλάς αὐτοῦ ἑπτά διαδήματα, καί ἡ οὐρά αὐτοῦ σύρει τό τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καί ἔβαλεν αὐτούς εἰς τήν γῆν» (12, 3-4).

Ὁ δράκων εἶναι ὁ Διάβολος.

Ἐδῶ «οὐρανός» εἶναι τό στερέωμα, ὅπως καί διά τήν περίπτωσιν τῆς «Γυναικός», καί ἐκφράζει δύο γήινες πραγματικότητες, τό Μυστήριον τῆς Εὐσεβείας, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία, καί τό Μυστήριον τῆς Ἀνομίας, πού εἶναι ὁ Διάβολος καί τό πιστόν ὄργανόν του ὁ Ἀντίχριστος, πού μάχονται εἰς τήν ἱστορίαν κατά τῆς Ἐκκλησίας.

Τό κόκκινον χρῶμα τοῦ δράκοντος ἐκφράζει «τό φονικόν καί αἱμοχαρές αὐτοῦ» (Ἅγ. Ἀνδρέας).

Τά ἑπτά κεφάλια σημαίνουν τό πολυπληθές τῶν ὀργάνων του καί τήν διείσδυσίν του μέσα εἰς τόν κόσμον.

Τά δέκα κέρατά του δείχνουν τήν δύναμίν του μέσα εἰς τόν κόσμον.

Τά Δέκα διαδήματα εἶναι ἡ ἐπίστεψις τοῦ κακοῦ ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων, ἀπ' ὅσα σκέπτεται καί ἐνεργεῖ τό πολυκέφαλον διαβολικόν τέρας.

Ἡ οὐρά του πού συμπαρασύρει τό ἕνα τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ ἐκφράζει, τόσον τούς πεπτωκότας ἀγγέλους, ὅσον καί τήν πτῶσιν τῶν ἀστηρίκτων Χριστιανῶν.

Ὁ Δράκων, μετά ταῦτα, στάθηκε ἕτοιμος νά καταβροχθίση τό ἀρσενικόν παιδί πού θά ἐγεννοῦσε ἡ Γυναῖκα.

Εἶναι οἱ σταδιακές ἐνέργειες τοῦ Σατανᾶ προκειμένου νά καταστρέψη τό μεσσιανικόν ἔργον τοῦ Χριστοῦ.

Καί ὅταν ἡ Γυναῖκα γεννᾶ τόν ἄρρενα, τότε ἐκεῖνος ἡρπάγη εἰς τόν οὐρανόν, πού δείχνει ὅτι ἀναληφθείς ὁ Χριστός μετά τήν Ἀνάστασίν του εἰς τόν οὐρανόν, δέν ἄφισεν πλέον δυνατότητες εἰς τόν Διάβολον νά τόν καταστρέψη.

Ὅμως ὁ Διάβολος δέν παραιτεῖται.

Στρέφεται πρός τήν Γυναῖκα – Ἐκκλησίαν, πού δείχνει ὅτι «**ἀεί ὁ ἀποστάτης ἀντικρύ τῆς Ἐκκλησίας ὁπλίζεται, τούς ἀναγεννωμένους κατά καιρόν ἐξ αὐτῆς, οἰκεῖον βρῶμα ποιεῖσθαι ὀρεγόμενος...**» (**Ἅγ. Ἀνδρέας**).

Καί ἡ Γυναῖκα – Ἐκκλησία καταφεύγει εἰς τήν ἔρημον ὅπου ἐκεῖ τῆς ἑτοιμάσθηκε τόπος ἀπό τόν Θεόν νά παραμείνη ὅσον χρόνον τό πιστόν ὄργανον τοῦ Διαβόλου, ὁ Ἀντίχριστος, δηλαδή 3 1/2 χρόνια θά βασιλεύη ἐπί τῆς γῆς.

Ἐφ' ἑξῆς, ἀφ' ὅτου ὁ Χριστός ἔβαλε τόν θεμέλιον τῆς Ἐκκλησίας ἐπί τῆς γῆς, καί ὁ Διάβολος θά μαίνεται ἐναντίον της, ἐκείνη πάντοτε, θά καταφεύγη εἰς τήν ἔρημον καί τάς Κατακόμβας εἴτε τοπικά, εἴτε τροπικά.

Καί ἐρχόμεθα εἰς τήν τρίτην εἰκόνα τῆς ὅλης ἐκείνης ὀπτασίας.

Ὁ ἱερός Εὐαγγ. Ἰωάννης βλέπει νά γίνεται πόλεμος εἰς τόν οὐρανόν, μεταξύ τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ μετά τῶν οὐρανίων Δυνάμεών του, καί τοῦ Δράκοντος καί τῶν Δυνάμεών του.

Καί ἐνικήθη «ὁ δράκων, ὁ ὄφις ὁ μέγας ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος καί ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τήν οἰκουμένην ὅλην» (12, 9), καί πετάχθηκε εἰς τήν γῆν, μαζί δέ καί οἱ δαιμονικοί του ἄγγελοι.

Τότε ἀκούστηκε εἰς τόν οὐρανόν ὕμνος τῶν ἁγίων πρός τόν Θεόν ὅτι ἐπί τέλους ἐνικήθη «ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καί νυκτός» (12, 10).

Ἡ πτῶσις τοῦ Διαβόλου ἔχει τρεῖς φάσεις.

Ἡ πρώτη φάσις πτώσεως εἶναι ὅτε ὁ Ἑωσφόρος ἐξέπεσε ἀπό τόν οὐρανόν θέλοντας νά ἐξισωθῆ πρός τόν Θεόν πάσχοντας ἀπό τήν ἀλαζονείαν τῆς ἰσοθεΐας.

Ἡ δευτέρα φάσις πτώσεως εἶναι ἡ συντριβή του ἀπό τήν σταυρικήν θυσίαν τοῦ Χριστοῦ.

Καί ἡ τρίτη, ὅταν ἐπανέλθη ὁ Κύριος κατά τήν Δευτέραν Του Παρουσίαν καί ὁ Διάβολος θά ριφθῆ εἰς τήν αἰωνίαν κόλασιν, ὅπου θά εἶναι καί ἡ ὁριστική του πλέον ἧττα.

Καί ὅταν ὁ Διάβολος εἶδε ὅτι ἐβλήθη εἰς τήν γῆν, κατεδίωξε τήν Γυναῖκα πού ἐγέννησε τόν Ἄρρενα, δηλαδή τήν Ἐκκλησίαν.

Ὅπως ἀντιλαμβανώμεθα, ὁ ἱερός Εὐαγγ. διηγεῖται ἱστορικά πρόσωπα καί γεγονότα μέ συμβολικόν χαρακτῆρα.

Τότε ἡ Γυναῖκα – Ἐκκλησία καταφεύγει εἰς τήν ἔρημον πετῶντας μέ δύο φτεροῦγες ἀετοῦ, σύμβολα τῆς θείας προστασίας.

Καί ὁ Δράκων – Διάβολος ξέρασε ἀπό τό στόμα του ποτάμι νεροῦ διά νά πνίξη τήν Γυναῖκα – Ἐκκλησίαν πού εἶναι ὅλα τά κατά καιρούς, φιλοσοφικά, ἀντιχριστιανικά καί αἱρετικά ρεύματα πού κατακλύζουν καί προσπαθοῦν νά «πνίξουν» τήν Ἐκκλησίαν ἐπί τῆς γῆς.

Καί ἡ γῆ προσωποιουμένη ἀνοίγει τό στόμα της καί καταπίνει τό διαβολικόν ποτάμι, πού δείχνει ὅτι καί ἡ κτίσις γίνεται ὄργανον τοῦ Θεοῦ διά νά σώση τήν Ἐκκλησίαν, ὅπως τόν παλαιόν Ἰσραήλ στήν Ἐρυθράν θάλασσαν ἀπό τήν Φαραωνικήν μανίαν.

Ἀλλά καί πάλιν, μετά τήν ἀποτυχίαν του αὐτήν, ὀργίζεται ὁ Διάβολος «**καί ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετά τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καί ἐχόντων τήν μαρτυρίαν τοῦ Ἰησοῦ» (12, 17).**

Εἶναι οἱ πιστοί Χριστιανοί πού ἔχουν ἀπομείνει εἰς τάς πόλεις καί τά χωριά.

Εἶναι τό «λεῖμμα», τό κατάλοιπον ὅσων δέν θά ἔχουν σκύψη νά προσκυνήσουν τόν Διάβολον μέσα στήν κοσμικήν του ἐξουσίαν πού λέγεται πολιτισμός, κοινωνισμός, ἀσύδοτη ἐλευθερία, ἀπελευθέρωσις ἀπό τήν ἠθικήν καί τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, ἀξιώματα καί τιμάς τοῦ ἁμαρτωλοῦ κόσμου.

Καί εἰσερχόμεθα εἰς τό 13ον Κεφάλαιον.

Πρόκειται διά τήν ἐμφάνισιν δύο Προσώπων, τοῦ Ἀντιχρίστου καί τοῦ Ψευδοπροφήτου, πού τούς βλέπει ὁ Ἅγ. Ἰωάννης, τόν μέν πρῶτον ὡς θηρίον κόκκινον μέ ἑπτά κεφάλια καί δέκα κέρατα, μέ δέκα διαδήματα πού ἦσαν γραμμένα ὀνόματα βλασφημίας, νά ἀναδύεται ἀπό τήν θάλασσαν, πού εἶναι τό σύμβολον τῆς κοσμικῆς ἀκαταστασίας καί ἁμαρτωλότητος, καί πού ἡ περιγραφή του εἶναι ὁμοία μέ τόν Δράκοντα – Διάβολον ἀπ' ὅπου παίρνει καί τήν ἐξουσίαν.

Τό δέ δεύτερον θηρίον, ἀναδύεται ἀπό τήν γῆν, σημάδι τῆς χαμερποῦς πολιτείας του, ἔχοντας δύο ἀρνίσια κέρατα καί μιλάει σάν δράκοντας, πού δείχνει τήν ὑποκρισίαν του σάν ἄκακος ἀλλά στό βάθος δαιμονικός.

Πάντως, πρέπει νά σημειώσωμε ὅτι καί τά δύο αὐτά πρόσωπα θά εἶναι ἀληθινά, ἱστορικά, ἀνθρώπινα πρόσωπα, πού θά δράσουν «κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ», καί τό δεύτερον θηρίον, ὁ Ψευδροπροφήτης, θά εἶναι ἕνα εἶδος προδρόμου, προλαλητοῦ καί διαφημιστοῦ τοῦ Ἀντιχρίστου.

Ἄς ἔλθωμε ὅμως εἰς τόν Ἀντίχριστον νά ἰδοῦμε μερικά χαρακτηριστικά του ἀπό τήν δρᾶσιν καί τήν πολιτείαν του.

Ὁ ἴδιος, ἤ κάποιος ἀπό τούς ὑπηρετοῦντας τάς βουλάς του, θά μοιάση ὅτι ἐθανατώθη καί κατόπιν θά προκληθῆ ἐντυπωσιακή δῆθεν ἀνάστασις, σάν κακέκτυπος ἀπομίμησις τοῦ θανάτου καί τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπό τό ψευδοθαῦμα αὐτό ἐθαύμασε ὅλη ἡ γῆ ἀπό τούς ἐπιπολαίους καί ἀπίστους εἰς τόν Χριστόν ἀνθρώπους, καί προσκυνοῦν τόν Δράκοντα-Διάβολον πού ἔδωσε τέτοια ἐξουσία εἰς τόν Ἀντίχριστον.

Φαίνεται, ὅτι διά νά τόν θαυμάση ὅλη ἡ γῆ, θά προβληθῆ ὅλη ἡ

ὑπόθεσις ἀπό τήν Τηλεόρασιν ἡ ὁποία θά εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τήν ὑπηρεσίαν του ὅπως ἐξ ἄλλου ἔχει σημαντικά ἀπό τώρα τεθῆ στούς δαιμονικούς σκοπούς του.

Παραχωρεῖται ἀπό τόν Θεόν ἕνεκα τῆς ἀποστασίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ὁ Ἀντίχριστος στραφῆ βλάσφημα κατά τοῦ Θεοῦ καί πολεμήση τούς πιστούς Χριστιανούς, καί τούς νικήση, ἐννοεῖται μέ τήν κακοποίησιν καί τό μαρτύριον.

Ἡ κυριαρχία τοῦ Ἀντιχρίστου θά εἶναι παγκοσμία διότι **«ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπί πᾶσαν φυλήν καί λαόν καί γλῶσσαν καί ἔθνος» (13, 7).**

Καί ὅπως οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας μέ τό βαθύ τους βλέμμα ἐρευνοῦν τήν Ἁγίαν Γραφήν, εὑρίσκουν ὅτι ὁ Ἀντίχριστος θά εἶναι ἑβραϊκῆς καταγωγῆς καί θά πλαισιωθῆ ἀπό τόν ἑβραϊκόν λαόν διά τάς κοσμοκρατορικάς του κατακτήσεις.

Ἄς ἰδοῦμε ὅμως καί λίγα χαρακτηριστικά ἀπό τό δεύτερον Θηρίον, τόν Ψευδοπροφήτην.

Μέ κάθε τρόπον ἐργάζεται διά νά προσκυνηθῆ ὁ Ἀντίχριστος, κάνοντας ἀκόμη καί ἐκπληκτικά ψευδοθαύματα.

Ὁ Πνευματισμός, ἡ Μαγεία, ἡ Φιλοσοφία, τά ἀνθρωποκεντρικά κοινωνικά συστήματα, τά κηρύγματα τῆς ἀθεΐας, θά εἶναι τό κύριον προδρομικόν του ἔργον διά νά ὁδηγήση εἰς τόν Ἀντίχριστον.

Ἡ σχέσις τῶν δύο θηρίων μέσα εἰς τήν ἱστορίαν εἶναι ὥστε ὁ μέν Ἀντίχριστος, ἤ οἱ ἐπί μέρους πρόδρομοι τοῦ Ἀντιχρίστου, νά δροῦν δυναμικά ὡς ἐξουσία, ὁ δέ Ψευδοπροφήτης ἤ οἱ πρόδρομοί του νά δροῦν ὡς ἰδεολογία ἤ αἵρεσις, πάντως μέ πνευματικήν διάστασιν.

Ἡ δρᾶσις τοῦ Ἀντιχρίστου ξεκινᾶ εὐθύς μετά τήν ἔξοδον τῶν Πρωτοπλάστων ἀπό τόν Παράδεισον, πού ὁ Διάβολος ἤκουσε τό μήνυμα τῆς σωτηρίας καί δρᾶ ἀντι-σωτηριακά.

Καί ἡ δρᾶσις αὐτή εἶναι «τό μυστήριον τῆς ἀνομίας» πού ἤδη ἐνεργεῖται, κατά τόν Ἀπ. Παῦλον (Β΄ Θεσ. 2, 7) καί στέκεται παράλληλα καί ἀντίθετα εἰς τό Μυστήριον τῆς Εὐσεβείας πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία (Α΄ Τιμ. 3, 16).

Ἡ εὐθεία γραμμή τοῦ Μυστηρίου τῆς Εὐσεβείας ἐνεργήθη διά τοῦ Ἄβελ, τοῦ Σήθ, τοῦ Νῶε, τοῦ Σήμ, τοῦ Ἀβραάμ, τῆς Θεοτόκου καί φθάνομε εἰς τόν Ἰησοῦν Χριστόν πού ἱδρύει τήν Ἐκκλησίαν ἐπί τῆς γῆς.

Ἡ εὐθεία γραμμή τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἀνομίας ἐνεργεῖται διά τοῦ Κάιν, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἀρείου, τῆς Χριστιανικῆς Δύσεως ὡς ἀντίληψις ἐκκοσμικευμένου Χριστιανισμοῦ, τοῦ Ψευδοπροφήτου ὡς Προσώπου, καί τέλος τοῦ Ἀντιχρίστου ὡς Προσώπου.

Πότε θά ἔλθη ὁ Ἀντίχριστος;

Ἀναφερόμενος ὁ Ἀπ. Παῦλος εἰς τήν Δευτέραν τοῦ Χριστοῦ Παρουσίαν, σημειώνει εἰς τούς Θεσσαλονικεῖς ὅτι ἐάν δέν ἔλθη πρῶ-

τα ἡ ἀποστασία, δηλαδή ὁ 'Αντίχριστος, δέν θά ἔλθη ὁ Χριστός, καί μάλιστα εὐθύς μετά τόν 'Αντίχριστον.

Συνεπῶς, ὁ χρόνος ἐλεύσεως τοῦ 'Αντιχρίστου συνδεόμενος μέ τήν δευτέραν τοῦ Χριστοῦ Παρουσίαν, παραμένει ἄγνωστος.

'Εν τούτοις ὁ Κύριος μᾶς ἔδωσε πολλά σημάδια διά τήν δευτέραν του ἔλευσιν, ὅπως χαρακτηριστικά τό παράδειγμα τοῦ Νῶε ὅπου ἡ κατασκευή τῆς κιβωτοῦ δέν μποροῦσε νά παραταθῆ πέραν κάποιων λογικῶν ὁρίων, ὅπως τά 120 χρόνια κατασκευῆς της καί τῆς τυχόν μετανοίας τῆς γενεᾶς ἐκείνης, ἐνῶ ὁ χρόνος τοῦ κατακλυσμοῦ παρέμενε ἄγνωστος.

῎Ετσι καί τότε, λέγει ὁ Κύριος, κάπου γύρω χρονικά σέ ἐκεῖνα τά σημάδια, καί αὐτά εἶναι πολλά, θά ἔλθη ὁ Χριστός καί πρό αὐτοῦ ὁ 'Αντίχριστος.

'Η ἐποχή μας ἄρχισε νά δείχνη κάποια προαγγελθέντα ἀπό τόν Κύριον σημάδια τοῦ τέλους.

Πρέπει ἀκόμη νά σημειώσωμε ὅτι ὁ Ψευδοπροφήτης θά ἐνεργήση ὥστε, διά τῆς ἀπειλῆς οἰκονομικοῦ ἀποκλεισμοῦ, νά ἐπιβάλη χάραγμα, σφραγῖδα εἰς τό μέτωπον ἤ τό δεξί χέρι εἰς ὅσους θά ἀποδεχθοῦν τόν 'Αντίχριστον.

Πρόκειται περί ἀνεξιτήλου καί ἰδιοτύπου ταυτότητος ἡ ὁποία θά εἶναι ἄρνησις τῆς σφραγῖδος τοῦ 'Αγίου Πνεύματος πού ἐλάβαμε κατά τήν βάπτισιν.

Καί ἡ σφραγῖδα θά συνίσταται ἤ ἀπό τό ὄνομα τοῦ 'Αντιχρίστου ἤ ἀπό τόν ἀριθμόν τοῦ ὀνόματός του πού εἶναι ὁ 666.

Πάντως, μέχρι πού νά ἔλθη ὁ 'Αντίχριστος τό ὄνομά του θά μένη ἄγνωστον καί τότε πού θά ἔλθη θά γίνη γνωστόν μόνον εἰς ἐκείνους πού θά νήφουν πνευματικά.

Μετά ἀπό τήν πικρήν περιγραφήν ὅλων τῶν προηγουμένων, μεσολαβεῖ τό θαυμάσιον Διάψαλμα τῶν 144.000 πού ἔχουν τρία γνωρίσματα, ὅτι εἶναι Παρθένοι, ὅτι ἔχουν ἀφιερώσει τόν ἑαυτόν τους εἰς τόν Χριστόν καί ὅτι εἶναι ἄμωμοι εἰς τήν καθόλου ζωήν των (14, 1-5).

Μέ τό κλείσιμον καί τῆς 'Εβδόμης Σάλπιγγος πού περιεῖχε ὅ,τι ἀφοροῦσε τόν 'Αντίχριστον καί τόν Ψευδοπροφήτην, ἔρχεται ἡ τρίτη ἑπτάδα πληγῶν μέ τήν μορφήν χρυσῶν φιαλῶν πού ἑπτά ἀντίστοιχοι ἄγγελοι ἐκχέουν εἰς τήν γῆν.

Μέ τήν ἔκχυσιν τῆς πρώτης φιάλης **«ἐγένετο ἕλκος κακόν καί πονηρόν ἐπί τούς ἀνθρώπους τούς ἔχοντας τό χάραγμα τοῦ θηρίου» (16, 2).**

Πρόκειται περί πραγματικῆς σωματικῆς πληγῆς πού θυμίζει τήν ἕκτην πληγήν τοῦ Φαραώ.

Μέ τήν ἔκχυσιν τῆς δευτέρας φιάλης εἰς τήν θάλασσαν, μετεβλήθη τό νερόν σέ κόκκινον, μέ συνέπεια νά πεθάνη κάθε θαλασσία ζωή, καί θυμίζει τήν πρώτην φαραωνικήν πληγήν.

Μέ τήν ἔκχυσιν τῆς τρίτης φιάλης εἰς τά ποτάμια καί τάς πηγάς

ἔγιναν κόκκινα τά νερά σάν αἷμα καί τά ὁποῖα ἐστάθησαν ἀκατάλληλα πρός πόσιν.

Μέ τήν ἔκχυσιν τῆς τετάρτης φιάλης εἰς τόν ἥλιον ἐδημιουργήθη καῦμα φοβερόν εἰς τούς ἀνθρώπους, καί πού ἔρχεται νά συμπληρώση τήν προηγουμένην πληγήν τῆς λειψυδρίας.

Καί οἱ ἄνθρωποι ἀντί νά μετανοήσουν, βλασφημοῦν τό Ἅγιον Ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Μέ τήν ἔκχυσιν τῆς πέμπτης φιάλης ἐπί τοῦ θρόνου τοῦ Ἀντιχρίστου γίνεται σκότος ἤ αἰσθητόν ἤ νοητόν, δηλαδή σύγχυσις ἀνάμεσα εἰς τούς θιασώτας τοῦ Ἀντιχρίστου, καί θυμίζει τήν ἐννάτην φαραωνικήν πληγήν.

Καί πάλιν ὅμως δέν μετανοοῦν.

Καί ἔρχεται ἡ ἔκχυσις τῆς ἕκτης Φιάλης.

Αὐτή ἀναφέρεται εἰς τόν τελευταῖον πόλεμον τῆς ἱστορίας, τόν φοβερόν Ἀρμαγεδῶνα, πού θά γίνη τάς παραμονάς τῆς μεγάλης ἡμέρας τοῦ Κυρίου, δηλ. τῆς Δευτέρας του Παρουσίας.

Εἰς τόν τόπον τοῦ Ἀρμαγεδῶνος, πού γεωγραφικά ἀνήκει εἰς τήν Παλαιστίνην ἀλλά δέν πρόκειται περί τῆς αὐτῆς, εἰς τήν Ἀποκάλυψιν, τοπογραφίας, θά γίνη ὁ ἀλληλοσπαραγμός τῆς ἀνθρωπότητος πού ἀκολούθησε τόν Ἀντίχριστον, καί πού βασικά ὅλα τά ἔθνη θά ἔχουν ξεκινήσει διά τόν μεγάλον πόλεμον ἐναντίον τῆς ἠγαπημένης Πόλεως, δηλ. τῆς Ἐκκλησίας, καί τελικά θά εὑρεθοῦν νά ἀλληλοσπαράσσωνται.

Αὐτό φαίνεται καί ἀπό τόν πόλεμον τοῦ Γώγ καί τοῦ Μαγώγ πού θά μᾶς ἀναφέρη τό Βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως εἰς τό 20όν Κεφάλαιον.

Καί τέλος, ἔρχεται ἡ πληγή τῆς Ἑβδόμης Φιάλης, πού ἐξεχύθη εἰς τόν ἀέρα, μέ ἀποτέλεσμα νά συμβοῦν τρομερά ἀτμοσφαιρικά καί γεωλογικά φαινόμενα.

Καί αὐτή ἡ πληγή ὁμοιάζει μέ τήν Ἑβδόμην Φαραωνικήν.

Ἦταν τόσον μεγάλη ἡ πληγή πού οἱ ἄνθρωποι ἀντί νά μετανοήσουν ἔφθασαν νά βλασφημήσουν τό Ἅγιον Ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Εὑρισκόμεθα εἰς τό 17ον Κεφάλαιον, ὅπου ἕνας Ἄγγελος λέγει εἰς τόν Ἅγ. Ἰωάννην: «**δεῦρο δείξω σοι τό κρῖμα τῆς πόρνης τῆς μεγάλης τῆς καθημένης ἐπί ὑδάτων πολλῶν, μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καί ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τήν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς» (17, 1-2)**. Καί μέ ὡδήγησε εἰς τήν ἔρημον «ἐν πνεύματι», συνεχίζει νά διηγῆται ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής, ὅπου εἶδα μίαν γυναῖκα νά κάθεται εἰς τό κόκκινον θηρίον πού ἔκανε λόγον πρίν, καί πού εἶχε ἑπτά κεφάλια καί δέκα κέρατα γεμᾶτα ἀπό ὀνόματα βλασφημίας.

Ἡ γυναῖκα ἦτο ντυμένη ἱμάτιον πορφυροῦν καί κόκκινον καί στολισμένη μέ πολλά χρυσᾶ κοσμήματα.

Κρατοῦσε στό χέρι της ἕνα χρυσό ποτήρι γεμᾶτον ἀπό βδελύγματα καί ἀπό τά ἀκάθαρτα τῆς πορνείας τῆς γῆς.

Στό μέτωπόν της εἶχε ὄνομα γραμμένον: «**Μυστήριον, Βαβυλών ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καί τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς**» **(17, 5).**

Καί εἶδα τήν γυναῖκα νά μεθᾶ ἀπό τό αἷμα τῶν ἁγίων καί τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰησοῦ.

Καί ἐγώ ἀπόρησα ἀπό τό θέαμα αὐτό.

Καί ὁ Ἄγγελος μοῦ λέγει: «**Τό θηρίον ὃ εἶδες, ἦν καί οὐκ ἔστι, καί μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου καί εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν**» **(17, 8).**

Ἤδη ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής χρησιμοποιεῖ τό ὄνομα Βαβυλών, ἀλλά τότε ἡ Βαβυλών δέν ὑπῆρχε, μία Πόλις πού ἤσκησε φοβερήν κυριαρχίαν ἐπί τῆς γῆς, καί ὁ Λαός τοῦ Θεοῦ εἶχε γίνει αἰχμάλωτός της.

Ὅμως, μέ τήν ἀρχαίαν Βαβυλῶνα, ὡμοίαζε ἡ τότε Ρώμη μέ τήν καισαρολατρεία της καί τό φοβερόν ὄργιόν της εἰς βάρος τῶν Χριστιανῶν.

Ὡς τόσον, πρόκειται περί εἰκονικῆς πόλεως, δηλαδή ἑνός κέντρου ἀποστασίας καί διαφθορᾶς πού ἐπιδρᾶ εἰς ὅλα τά γεωγραφικά μήκη καί πλάτη κατ' ἔμπνευσιν πάντα τοῦ Ἀντιχρίστου. Σήμερον «κέντρον» εἶναι ἡ «Δύσις» ὄχι ἐν ἐννοίᾳ γεωγραφικῇ ἀλλά πολιτιστικῇ πού ἐπηρεάζει ὅλους τούς πολιτισμούς τῆς γῆς.

Ἀλλ' αὐτό τό «κέντρον» τῆς ἀποστασίας, δέν θά διαρκέση πολύ.

Ἀκούει ὁ Θεολόγος ἕνα Ἄγγελον νά κράζη μέ μεγάλη φωνή: «**Ἔπεσεν, ἔπεσε Βαβυλών ἡ μεγάλη, καί ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων καί φυλακή παντός πνεύματος ἀκαθάρτου...**» **(18, 2).**

Καί τότε ἀρχίζει τό πένθος καί ὁ ὀδυρμός τῶν βασιλέων τῆς γῆς, καί τῶν ἐμπόρων καί τῶν ναυτικῶν διά τό κατάντημά της.

Ὁ σημερινός μας κόσμος εἶναι ἕνας κόσμος βαβυλωνικός καί σάπιος πού ἑτοιμάζεται νά πέση.

Καί τά κριτήριά του διά τήν πτῶσιν του;

Ἡ ἀθεΐα, ὁ ἀμοραλισμός, ὁ «στρῆνος», δηλαδή ἡ ἀλαζονία τοῦ βίου, μέσα εἰς τήν πολυτέλειαν, τήν ἀφθονίαν τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν καί τήν σπατάλην, ὅταν ἄλλοι λαοί πεθαίνουν ἀπό τήν πεῖναν, πού δείχνει τήν ἀβυσσαλέαν ἀσπλαγχνίαν τῶν ἀνθρώπων.

Καί ὄχι μόνον ὁ κόσμος αὐτός ὁ ἀποστάτης καί δαιμονικός βουλιάζει, ἀλλά ταυτοχρόνως γίνεται καί κατοικητήριον δαιμόνων, ὅπου βεβαίως ἀπουσιάζει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καί ἡ εὐλογία.

Εἰς αὐτόν τόν καταρρέοντα κόσμον, ἀκούεται πάλιν ἡ φωνή τοῦ οὐρανοῦ: «**ἔξελθε ἐξ αὐτῆς ὁ λαός μου, ἵνα μή συγκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καί ἵνα ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς μή λάβητε**» **(18, 4).**

Πρόκειται διά τήν σχέσιν τῶν πιστῶν μέ τούς ἀπίστους.

Ὁ Θεός παραγγέλλει μίαν «ἔξοδον» τοῦ λαοῦ του, ἄλλοτε τροπική, ἄλλοτε τοπική.

Ὁ Νῶε, ὁ Λώτ, ὁ Τωβίτ, εἶναι παραδείγματα τροπικῆς ἐξόδου.

Ἡ φυγή ἀπό τήν πολιορκημένην Χριστοκτόνον Ἱερουσαλήμ ὅλων τῶν Χριστιανῶν, εἶναι μία τοπική ἔξοδος.

Ἡ ἔξοδος τῶν ἐσχάτων θά εἶναι καί τοπική καί τροπική, ἀνάλογα τό πῶς τό Πνεῦμα τό Ἅγιον θά ὑπαγορεύη εἰς τήν Ἐκκλησίαν.

Μετά ἀπό τήν προφητικήν καταστροφήν τῆς νοητῆς Βαβυλῶνος ἠκούσθη εἰς τόν οὐρανόν φωνή πολλοῦ ὄχλου πού ἔψαλλαν: «**Ἀλληλούϊα· ἡ σωτηρία καί ἡ δόξα καί ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅτι ἀληθιναί καί δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τήν πόρνην τήν μεγάλην, ἥτις διέφθειρε τήν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καί ἐξεδίκησε τό αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρός αὐτῆς» (19, 1-3).**

Ἤδη εἰσερχόμεθα εἰς τήν τελευταίαν πρᾶξιν καί ἔκβασιν τοῦ ὅλου δράματος τῆς πάλης τοῦ Χριστοῦ κατά τῶν ἀντιθέων δυνάμεων.

Ἄξιον πολλῆς προσοχῆς ἀπό ἑρμηνευτικῆς ἀπόψεως εἶναι ὅτι ἐφ' ἑξῆς ὁ Προφήτης Ἰωάννης ὅ,τι θά μᾶς περιγράψη δέν ὑπόκειται εἰς χρονολογικήν ἀλληλουχίαν, ἀλλά Πρώτην καί Δευτέραν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ, παρελθόν, παρόν καί μέλλον, προσεχές καί ἀπώτατον, ὅλα εὑρίσκονται εἰς μίαν καί τήν αὐτήν εἰκόνα.

Ἐάν θά ἀναζητήσωμε χρονικήν ἀλληλουχίαν κινδυνεύουμε νά ἀποδεχθοῦμε χιλιαστικάς θέσεις, τάς ὁποίας ἔχει καταδικάσει ἡ Ἐκκλησία μας, ἔστω καί ὑπό τήν πνευματικωτέραν μορφήν.

Ὡς παράδειγμα, εἶναι ἡ μάχη τοῦ Ἀρμαγεδῶνος διά τήν ὁποίαν θά γίνη καί πάλιν λόγος πιό κάτω, χωρίς νά σημαίνη ὅτι θά γίνη δύο φορές ἀλλά γίνεται δευτέρωσις περιγραφῆς χωρίς νά ἀναζητοῦνται χρονικά στοιχεῖα.

Μέ αὐτά τά στοιχεῖα ἄς προχωρήσωμε εἰς τήν ἑρμηνείαν τοῦ ἱεροῦ κειμένου.

Ὕστερον ἀπό τάς τρεῖς ἑπτάδας πληγῶν καί τάς ἀλλεπαλλήλους εἰκόνας τῆς Ἀποκαλύψεως, βλέπει ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής ἀνοιγμένον τόν οὐρανόν ὄχι διά νά ἀποκαλυφθοῦν τά μυστήρια τοῦ μέλλοντος ἀλλά διά νά ἐμφανισθῆ ὁ Κριτής Χριστός, ὁ Κριτής συμπάσης τῆς Δημιουργίας, ὁρατῆς καί ἀοράτου.

Ἐξέρχεται ἀπό τόν οὐρανόν ἵππος λευκός καί ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτοῦ εἶχε τό ὄνομα: «**ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ» (19, 11-13).**

Εἶναι ὁ Κριτής Χριστός πού ἀκολουθεῖται ἀπό τάς οὐρανίους ἀγγελικάς Δυνάμεις.

Εἰς τήν συνέχειαν ὁ Ἅγ. Ἰωάννης βλέπει «**τό θηρίον καί τούς βασιλεῖς τῆς γῆς καί τά στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι τόν πόλεμον μετά τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ ἵππου καί μετά τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ» (19, 19).**

Πρόκειται διά μίαν **δευτέραν** ἀναφοράν εἰς τόν τελευταῖον τῆς ἱ-

στορίας τρομερόν πόλεμον τοῦ 'Αρμαγεδῶνος πού ἀνεφέρθη εἰς τό 16ον Κεφ., ὅπως καί τρίτη ἀναφορά θά γίνη εἰς τό 20όν Κεφάλαιον.

Πῶς πρέπει νά ἐννοήσωμε τήν μάχην αὐτήν, πού θά εἶναι ὅλα τά ἔθνη καί θά ἡγεῖται ὁ 'Αντίχριστος καί ὁ Ψευδοπροφήτης, ἐναντίον τοῦ ἱππέως Χριστοῦ – Κριτοῦ;

Πιθανῶς τό πρᾶγμα θά εἶναι ὅπως μᾶς τό περιγράφη προφητικά ὁ 'Ιεζεκιήλ.

'Αναφερόμενος εἰς τόν Γώγ, ὅπου καί ἡ 'Αποκάλυψις εὐθύς πιό κάτω κάνει λόγον (20, 8), πρόκειται περί ταυτότητος θέματος, γράφει: «**Τάδε λέγει Κύριος Κύριος τῷ Γώγ... καί ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἄν ἔλθῃ Γώγ ἐπί τήν γῆν τοῦ 'Ισραήλ** (ἐναντίον δηλαδή τῆς 'Εκκλησίας καί τῶν 'Αγίων) **λέγει Κύριος Κύριος, ἀναβήσεται ὁ θυμός μου... καί καλέσω ἐπ' αὐτόν πᾶν φόβον, λέγει Κύριος· μάχαιρα ἀνθρώπου ἐπί τόν ἀδελφόν αὐτοῦ ἔσται** (παγκόσμιος δηλαδή ἀλληλοσπαραγμός, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστασίας καί ἐχθρικῆς στάσεως κατά τῆς 'Εκκλησίας) **καί κρινῶ αὐτόν θανάτῳ... καί πῦρ καί θεῖον βρέξω ἐπ' αὐτόν καί ἐπί πάντας τούς μετ' αὐτοῦ καί ἐπ' ἔθνη πολλά μετ' αὐτοῦ**» ("Οπου εἰκάζεται ὅτι πρόκειται περί παγκοσμίου πολέμου καί ἀλληλοσπαραγμοῦ) (38, 17-22).

'Ως πρός τήν ἀδελφοκτονίαν πού σημειώνει ὁ Προφήτης 'Ιεζεκιήλ, θά μποροῦσε νά πραγματωθῇ μεταξύ τῶν ἀντιθέων Δυνάμεων ὅπως μεταξύ τοῦ ἀθέου κομμουνισμοῦ τῆς 'Ανατολῆς, τοῦ ἀθέου ὑλισμοῦ τῆς Δύσεως καί τοῦ ἀθέου Σιωνισμοῦ τῶν 'Εβραίων.

'Εξ ἄλλου, μία τέτοια σύγκρουσις σήμερα εἶναι δυνατή καί ἀναμένεται.

Παρατηροῦμε ὅτι ἀρχηγός αὐτῶν τῶν στρατευμάτων θά εἶναι ὁ 'Αντίχριστος καί ὁ Ψευδοπροφήτης, οἱ ὁποῖοι συλλαμβάνονται καί ρίπτονται ζῶντες εἰς τήν λίμνην τοῦ πυρός, τήν αἰωνίαν κόλασιν, ὅπου τελικά ὁ 'Αντίχριστος καί ὁ Ψευδοπροφήτης φεύγουν ἀπό τό προσκήνιον τῆς ἱστορίας.

Χωρίς πάντα νά ὑπάρχῃ ἱστορική ἀλληλουχία εἰς τά γεγονότα, ἀλλά περιγραφόμενα εἰς μίαν καί τήν αὐτήν εἰκόνα, ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής βλέπει ἕναν "Αγγελον ὁ ὁποῖος δένει μέ βαρυά ἁλυσίδα τόν Δράκοντα, τόν Διάβολον καί τόν ἔρριψε εἰς τήν ἄβυσσον ἐπί χίλια χρόνια.

Τό «δέσιμο» τοῦ Σατανᾶ δέν εἶναι τί ἄλλο παρά ὅτι μένει ἀνενέργητος, μέ ἀκρωτηριασμένη δύναμι, μέ δέσμευσι τῆς τόλμης του, καί φυσικά μόνον διά τούς ἐν συνειδήσει βαπτισμένους Χριστιανούς, πού ὁ Χριστός μέ τήν πρώτην του Παρουσίαν τόν ἔδεσε.

Τά χίλια χρόνια, εἶναι ἕνας στρογγυλός ἀριθμός πού φανερώνει τόν μεταξύ τῶν δύο Παρουσιῶν τοῦ Χριστοῦ χρόνον, ἤ τόν χρόνον τοῦ Εὐαγγελίου, καί δέν εἶναι 1000 χρόνια μετά ἀπό τήν παρουσίαν τοῦ 'Αντιχρίστου ὅπως διδάσκουν παλαιοί καί νεώτεροι Χιλιασταί.

Μετά ἀπό τήν μακράν περίοδον τοῦ Εὐαγγελίου, καί λίγο πρίν

ἀπό τήν Δευτέραν τοῦ Χριστοῦ Παρουσίαν, ὅταν οἱ Χριστιανοί θά ἔχουν ἀρχίσει νά κοσμικοποιοῦνται, τότε θά λυθῆ ὁ Σατανᾶς γιά λίγο, ὁπότε θά ἔλθη ἡ μεγάλη ἀποστασία κατά τήν διάρκειαν τῆς ὁποίας θά δράση ὁ Ἀντίχριστος καί ὁ Ψευδοπροφήτης, καί εὐθύς μετά ἡ Κρίσις καί τό τέλος τῆς ἱστορίας.

Ὅλα αὐτά συνοψίζονται εἰς τόν λόγον τοῦ ἀγγέλου: «**Τό θηρίον ὃ εἶδες, ἦν καί οὐκ ἔστι, καί μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου καί εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν**» (**Ἀποκ. 17, 8**).

Τό «ἦν» δηλ. ἦτο, σημαίνει τόν πρό τοῦ Χριστοῦ χρόνον πού δροῦσε ὁ Διάβολος μέ τήν εἰδωλολατρείαν.

Τό «Οὐκ ἔστι» δηλ. δέν ὑπάρχει, εἶναι ὁ χρόνος τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ χρόνος τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ Παρουσιῶν ἤ ὁ χρόνος τῶν 1000 ἐτῶν.

Καί τό «μέλλει ἀναβαίνειν» δηλ. πρόκειται νά ἀνέλθη ἐκ τῆς ἀβύσσου, εἶναι τό «λύσιμο» τοῦ Διαβόλου καί εἶναι ὁ χρόνος τοῦ Ἀντιχρίστου, δηλαδή τά 3,5 χρόνια.

Τό δέ «εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν» δηλ. ὅτι μετά ἀπό ὅλα αὐτά ὁ Διάβολος πηγαίνει εἰς τήν ἀπώλειαν, τήν αἰωνίαν καί ὁριστικήν πλέον κόλασιν.

Μετά ἀπό ὅλα αὐτά πού σημαδεύουν τό τέλος τῆς ἱστορίας, ὁ Ἁγ. Ἰωάννης βλέπει εἰς τόν οὐρανόν «**θρόνον μέγαν λευκόν καί τόν καθήμενον ἐπ' αὐτοῦ οὗ ἀπό προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καί ὁ οὐρανός, καί τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς**» (**20, 11**).

Εἶναι ὁ θρόνος τοῦ Χριστοῦ – Κριτοῦ ἐμφανής πλέον ἐνώπιον ὅλων τῶν λογικῶν κτισμάτων ὁρατῶν καί ἀοράτων καί πού εὑρίσκεται μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς.

Εἶναι αὐτό πού γράφει ὁ Ἀπ. Παῦλος: «**Ὅτι αὐτός ὁ Κύριος... καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ**» (**Α' Θεσ. 4, 16-17**), ἤ αὐτό πού περιγράφει ὁ Κύριος: «**Ὅταν ἔλθη ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καί πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίση ἐπί θρόνου δόξης αὐτοῦ, καί συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τά ἔθνη...**» (**Ματθ. 25, 31**).

Ἐν συνεχείᾳ μέ λιτάς, ἀλλά πολύ ζωηράς γραμμάς ὁ Ἁγ. Ἰωάννης περιγράφει τήν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, μικρῶν καί μεγάλων, καί κατά τήν ἡλικίαν καί κατά τά ἀξιώματα, καί καθ' οἱονδήποτε τρόπον, φυσικόν ἤ βίαιον ἀποθανόντων, νά δίδουν λόγον τῶν πεπραγμένων των ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ – Κριτοῦ, καί μέ βάσι τά ἀνοιγμένα βιβλία τῶν πράξεών των πού εἶναι ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ.

Ἐνῶ αὐτά θά συμβαίνουν εἰς χρόνον μηδέν, ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ, δηλαδή ὁλόκληρον τό κτιστόν σύμπαν, θά περνᾶ ἀπό τήν φθοράν εἰς τήν ἀφθαρσίαν καί τήν ἀλλαγήν τῆς μορφῆς εἰς νέαν μορφήν.

Καί γράφει ὁ Θεολόγος: «**Καί εἶδον οὐρανόν καινόν καί γῆν καινήν· ὁ γάρ πρῶτος οὐρανός καί ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθον· καί ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι**» (**21,1**).

Τό τέλος τοῦ ὁρατοῦ κτιστοῦ κόσμου εἶναι πράγματι καταπληκτικόν.

Τίποτα δέν θά ἐξαφανισθῆ ἀπό τήν οὐσίαν του, ὅλα θά ἔχουν ἀλλάξει εἰς τήν μορφήν των, τά πάντα θά ἔχουν περάσει ἀπό τήν φθοράν, δηλαδή τήν μεταβολήν, εἰς τήν ἀφθαρσίαν, τά πάντα θά δεχθοῦν τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καί ὅλα θά ἔχουν γίνει ὁ «χῶρος» τῆς Καινῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Γράφει ὁ Ἁγ. Εἰρηναῖος: «**Οὐ γάρ ἡ ὑπόστασις, οὐδέ ἡ οὐσία τῆς κτίσεως ἐξαφανίζεται** (δηλαδή ἡ δομή καί ἡ οὐσία τῆς ὕλης) – **ἀληθής γάρ καί βέβαιος ὁ συστησάμενος αὐτήν – ἀλλά τό σχῆμα παράγει τοῦ κόσμου τούτου, τουτέστιν ἐν οἷς παράβασις γέγονεν, ὅτι ἐπαλαιώθη ὁ ἄνθρωπος ἐν αὐτοῖς. Καί διά τοῦτο τό σχῆμα τοῦτο πρόσκαιρον ἐγένετο, προειδότος τά πάντα τοῦ Θεοῦ... παρελθόντος δέ τοῦ σχήματος τούτου... ἔσται ὁ οὐρανός καινός καί ἡ γῆ καινή» (Ἔλεγχ. Ψευδ. Γνώσεως Ἀποσπάσματα, ἀριθμός 96).**

Ἐν συνεχείᾳ βλέπει ὁ Ἁγ. Ἰωάννης νά κατέρχεται ἀπό τόν οὐρανόν μέσα εἰς τόν καινούργιον κτιστόν κόσμον, ἡ Πόλις Ἱερουσαλήμ, ὄχι ἡ ἱστορική, ἡ παλαιά, ἀλλά ἡ καινή, ἡ δοξασμένη πλέον Βασιλεία τοῦ Θεοῦ πού εἰκονίζεται ὡς πόλις διότι ἀνάμεσα εἰς τούς ἀνθρώπους καί τούς ἀγγέλους θά κατοικῆ ὁ Ἅγιος Τριαδικός Θεός.

Καί ἀκούστηκε φωνή ἀπό τόν οὐρανόν: «**Ἰδού ἡ σκηνή τοῦ Θεοῦ μετά τῶν ἀνθρώπων, καί σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καί αὐτοί λαός αὐτοῦ ἔσονται καί αὐτός ὁ Θεός μετ' αὐτῶν ἔσται» (21, 3).**

Εἰς αὐτήν τήν καινούργιαν Πόλιν, δηλαδή τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, δέν θά ὑπάρχει πλέον τό δάκρυ, τό πένθος, ἡ κραυγή, ὁ πόνος καί ὁ θάνατος, διότι τό πρῶτον σχῆμα, ἡ πεπτωκυία κατάστασις, ὁριστικά ἔχουν παρέλθει.

Καί ὁ καθήμενος ἐπί τοῦ θρόνου Ἰησοῦς Χριστός εἶπε: «**Ἰδού καινά ποιῶ πάντα» (21, 5).**

Μερίδα εἰς τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ θά ἔχουν οἱ νικηταί τοῦ κόσμου καί τῶν παθῶν.

Ὅσοι στάθηκαν δειλοί εἰς τήν πίστιν, καί οἱ ἄπιστοι, καί οἱ διεστραμμένοι, καί οἱ φονεῖς, καί οἱ ἀνήθικοι, καί οἱ μάγοι, καί οἱ εἰδωλολάτραι, καί ὅλοι ὅσοι ἔζησαν τήν ψεύτικην καί ματαίαν ζωήν, αὐτῶν ὅλων ἡ μερίδα θά εἶναι ἡ λίμνη· πού καίει αἰώνια μέ φωτιά καί θειάφι, δηλαδή ἡ αἰωνία κόλασις, πού εἶναι ὁ δεύτερος θάνατος, ὁ αἰώνιος τῶν ὑπάρξεων χωρισμός ἀπό τόν Θεόν.

Πλάϊ ὅμως εἰς τόν χαρακτηρισμόν τῆς Ἐκκλησίας ὡς Καινῆς Ἱερουσαλήμ, ἐδόθη καί ὁ χαρακτηρισμός ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἡ Νύμφη τοῦ Χριστοῦ.

Καί βλέπει τώρα ὁ ἱερός Συγγραφεύς, ἕναν Ἄγγελον πού τοῦ λέγει: «**Ἔλα νά σοῦ δείξω τήν Νύμφην, τήν Γυναῖκα τοῦ Ἀρνίου**».

Καί τόν ὁδηγεῖ ἐκστατικά σέ ὄρος πολύ ὑψηλόν, καί ἐκεῖ τοῦ

δείχνει τήν Ἐκκλησίαν, ὡς ἁγίαν Πόλιν Ἱερουσαλήμ, πού εἶχε τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Φωστήρας της, ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Χριστός μέ τήν ὑπέρλαμπρον δόξαν του.

Εἶχε τεῖχος μεγάλον καί ὑψηλόν, ἐνδεικτικόν τῆς αἰωνίου ἀσφαλείας της ἀπό τό κακόν.

Εἶχε δώδεκα πυλῶνες, πού εἶναι οἱ 12 Ἀπόστολοι καί ἡ ἀποστολική διδασκαλία τοῦ Εὐγγελίου διά τῶν ὁποίων εἰσερχόμεθα εἰς τήν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

Τούς πυλῶνας φρουροῦν δώδεκα ἄγγελοι, εἰκόνα τῆς θείας προστασίας.

Εἰς τόν κάθε πυλῶνα, καί ἕνα ὄνομα γραμμένον ἀπό τά ὀνόματα τῶν Δώδεκα φυλῶν τοῦ Νέου Ἰσραήλ, ἀπό κάθε ἔθνος καί λαόν καί φυλήν ὅλων τῶν αἰώνων καί ὅλων τῶν ἐποχῶν.

Ἡ πόλις εἶναι τετράγωνη, πού στήν κάθε πλευρά της ὑπάρχουν τρεῖς πυλῶνες.

Οἱ τέσσερις τριάδες πυλώνων εἶναι εἰκόνα διατάξεως τῶν τεσσάρων τριάδων τῶν φυλῶν τοῦ παλαιοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἰσραήλ εἰς τήν ἔρημον, μέ κέντρον τήν Κιβωτόν τῆς Διαθήκης, σύμβολον ἐγκατοικήσεως τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα εἰς τόν λαόν του.

Οἱ τέσσερις πλευρές, σύμβολα τῶν 4 Εὐαγγελίων πού περιχαρακώνουν τήν Νέαν Πόλιν – Ἐκκλησίαν, καί τῆς καθορίζουν τό περιεχόμενον.

Ἡ τετραμερής διάταξις τῶν πυλῶν ἐκφράζει ἀκόμη τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ.

Οἱ τέσσερις πλευρές τῆς πόλεως βλέπουν πρός τά 4 σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος πρός τά ὁποῖα ἱεραποστολικά ἀποτείνονται μέ τό κήρυγμα τόσον τοῦ Σταυροῦ, ἤτοι τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἐνανθρωπήσεως, ὅσον καί τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος πού ἐκπροσωπεῖται μέ τούς ἀνά τρεῖς Πυλῶνας.

Τό κήρυγμα, ὡς κήρυγμα τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι ὁμοιόμορφον, διότι καί οἱ 4 πλευρές ἔχουν ἑκάστη ἀνά τρεῖς πυλῶνας, πού εἶναι τό δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Εἰς τήν τετραμερῆ διάταξι τῆς Πόλεως εὑρίσκονται οἱ 4 ἰδιότητες τῆς Ἐκκλησίας, ὡς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς.

Οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους εἶναι δώδεκα, ἡ θεμελιώδης διδασκαλία τῶν 12 Ἀποστόλων.

Τό μέτρημα τῆς πόλεως εὑρέθη τετράγωνον σχῆμα, δεῖγμα τῆς ἀπολύτου τελειότητος τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἐνδόμησις τοῦ τείχους ἀποτελεῖται ἀπό 12 πολύτιμους λίθους, καί ἡ πόλις ἀπό καθαρόν χρυσάφι, δεῖγμα τῆς καθαρότητος καί τῆς πολυ-τελείας τῶν κατοίκων της.

Ναός δέν ὑπῆρχε εἰς αὐτήν, διότι ο ἴδιος ὁ Κύριος εἶναι ὁ Ναός της.

Ἀνάγκη ἡλιακοῦ φωτός δέν ὑπάρχει διότι ἡ θεία δόξα τήν φωτίζει.

Ἐκεῖ, τίποτε τό ἀκάθαρτον δέν μπορεῖ νά εἰσχωρήση.

Ἐκεῖ μέσα κυλᾶ τά κρυστάλλινα νερά του τό ποτάμι τῆς ζωῆς πού ἐκπηγάζει ἀπό τόν θρόνον τοῦ Θεοῦ καί τοῦ Ἀρνίου, πού θυμίζει τόν ποταμόν τοῦ παλαιοῦ Παραδείσου πού ἔχασαν οἱ Πρωτόπλαστοι.

Ὁ Μυστικός αὐτός Ποταμός, εἶναι τό Πνεῦμα τό Ἅγιον πού ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρός καί ἀποστέλλεται ὑπό τοῦ Υἱοῦ.

Ὁ ποταμός αὐτός εἶναι ἀκόμη ἡ αἰώνιος ζωή καί τό Ἅγιον Βάπτισμα πού ἀναγεννᾶ τόν ἄνθρωπον.

Εἰς τό μέσον τῆς πλατείας καί «ἐντεῦθεν καί ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ» δένδρον ζωῆς, πού ἀποδίδει αἰωνίους καρπούς, πού εἶναι ὁ Χριστός, καί πού ἱστορικός παλαιός τύπος ἦτο τό δένδρον τῆς Ζωῆς εἰς τό μέσον τοῦ παλαιοῦ Παραδείσου.

Εἰς τόν νῦν αἰῶνα, εἶναι τό Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Οἱ καρποί τοῦ δένδρου εἶναι ἡ θεογνωσία μέ ὅλην τήν παραδεισιακήν μακαριότητα.

Ἐκεῖ καί ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καί τοῦ Ἀρνίου, ὅπου οἱ πιστοί «ὄψονται τό Πρόσωπον αὐτοῦ» (22, 4), πού εἶναι ἡ αἰωνία θεωρία τοῦ Προσώπου τοῦ Θεοῦ.

Καί οἱ κάτοικοι τῆς Πόλεως φέρουν τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς τά μέτωπά των, πού σημαίνει τήν αἰωνίαν ἰδιοκτησίαν τοῦ Θεοῦ ἐπί τῶν ἀνθρώπων, φέροντες δηλαδή τήν αἰωνίαν δόξαν καί λαμπρότητα ἐπί τῶν προσώπων των, τήν αἰωνίαν θέωσιν καί μακαριότητα.

Καί ἐρχόμεθα εἰς τόν Ἐπίλογον τοῦ Βιβλίου τῆς Ἀποκαλύψεως ὅπου βεβαιοῦται ὑπό τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατ' ἐπανάληψιν, ὅτι ἔρχεται ταχύ καί ὁ μισθός του φέρεται μαζί του διά νά ἀποδοθῆ κατά τόν τρόπον πού ὁ κάθε πιστός ἐργάσθηκε εἰς τήν ζωήν του.

Βεβαιοῦται ἀκόμη, ὅτι ὅ,τι ἐγράφη εἰς τοῦτο τό Βιβλίον εἶναι ἀξιόπιστον καί ἀληθινόν.

Μία σπουδαία παραγγελία δίδεται εἰς τόν Ἰωάννην: **«Μή σφραγίσης τούς λόγους τῆς Προφητείας τοῦ Βιβλίου τούτου˙ ὁ καιρός γάρ ἐγγύς ἐστιν» (22, 10).**

Τοῦτο σημαίνει ὅτι πρέπει νά μελετοῦμε τοῦτο τό Βιβλίον μετά μεγίστης προσοχῆς, καί ἐσχατολογικῆς προσδοκίας, διότι ὁ καιρός τῆς ἐκβάσεως ὅσων ἐγράφησαν εἶναι κοντινός.

Καί τελειώνει τό ὅλον Βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως μέ τόν αἰώνιον Διάλογον Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας πού ἐνισχύει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον.

«Ἐγώ τό Α καί τό Ω, ὁ Πρῶτος καί ὁ Ἔσχατος, ἀρχή καί τέλος...

Ἐγώ Ἰησοῦς ἔπεμψα τόν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπί ταῖς Ἐκκλησίαις.

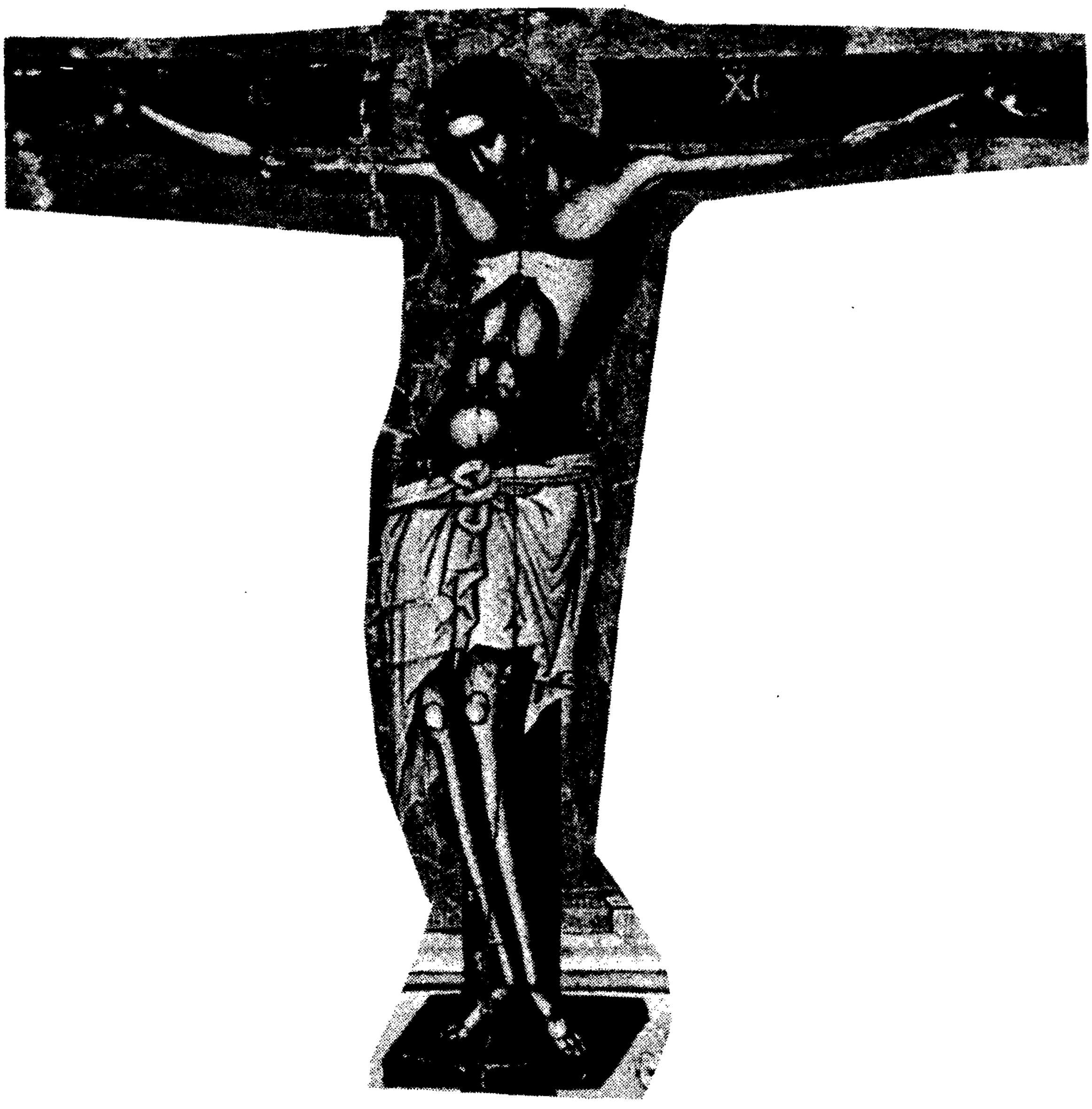
Ἐγώ εἰμι ἡ ρίζα καί τό γένος Δαυίδ, ὁ ἀστήρ ὁ λαμπρός ὁ πρωϊνός.

Καί τό Πνεῦμα καί ἡ νύμφη λέγουσιν· ἔρχου. Καί ὁ ἀκούων εἰπάτω· ἔρχου. Καί ὁ διψῶν ἐρχέσθω, καί ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν...

Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· ναί ἔρχομαι ταχύ. Ἀμήν, ναί ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετά πάντων τῶν ἁγίων· Ἀ μ ή ν».

Ἄνοιξις 1984

Ο ΚΥΡΙΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ
ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑΣ

Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας

Ἑρμηνεία εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (Κεφ. κδ', στ. 23 - 44)

23 - 24. Κείμ. ***Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἰδού ὧδε ὁ Χριστός, ἤ ὧδε· μή πιστεύσητε, ἐγερθήσονται γάρ ψευδόχριστοι, καί ψευδοπροφῆται, καί δώσουσι σημεῖα μεγάλα καί τέρατα· ὥστε πλανῆσαι εἰ δυνατόν, καί τούς ἐκλεκτούς· ἰδού προείρηκα ὑμῖν.***

Ἐξήγησις. Ἐπειδή δύο ἐρωτήσεις ἐρώτησαν οἱ μαθηταί, περί τοῦ κουρσεύματος τῆς Ἱερουσαλήμ καί τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου· ἀφοῦ τούς εἶπε διά τόν κουρσευμόν, τώρα ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει νά τούς λέγη περί τῆς παρουσίας αὐτοῦ, καί περί τῆς συντελείας τοῦ Κόσμου· τό δέ τότε, δέν δηλοῖ τοῦτο, ὅτι παρευθύς ὡσάν κουρσευθῆ ἡ Ἱερουσαλήμ, ἐάν σᾶς εἰπῆ τινάς, καί τά λοιπά· ἀλλά τόν καιρόν ἐκεῖνον δηλοῖ, ὅπου μέλλει νά γίνουν ταῦτα· εἰς τόσον ὅτι τό λεγόμενον, θέλει νά εἶναι τοιοῦτον· *τότε, δηλαδή ὅταν μέλλῃ νά ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος, θέλουν εἶναι ψευδόχριστοι καί ψευδοπροφῆται πολλοί, νά πλανοῦν τά ὀμάτια τῶν ἀνθρώπων ὅπου τούς βλέπουν, μέ φαντασίας δαιμονικάς· εἰς τόσον ὅτι ἐάν δέν προσέχουν θέλουν πλανεθῆ καί οἱ δίκαιοι· ἀλλ' ἐσᾶς ἰδού ὅπου σᾶς τό προεῖπα, καί δέν ἔχετε πρόφασιν, διότι ἠμπορεῖτε νά μή πλανηθῆτε.*

25 - 28. Κείμ. ***Ἐάν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν, ἰδού ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστί· μή ἐξέλθητε· ἰδού ἐν τοῖς ταμείοις· μή πιστεύσητε· ὥσπερ γάρ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπό ἀνατολῶν, καί φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καί ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ὅπου γάρ ἐάν ἦ τό πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.***

Ἐξήγησις. Ἐάν ἔλθουν λέγει ἐκεῖνοι *οἱ πλάνοι,* καί σᾶς εἰποῦν ὅτι ἦλθεν ὁ Χριστός, ἀλλά εἶναι κεκρυμμένος εἰς τήν ἔρημον, ἤ εἰς κανένα ὀσπίτιον, ἤ ἐν τοῖς ταμείοις, τουτέστιν εἰς τά παραμέσα ὀσπίτια, καί ἀπόκρυφα κελάρια, μή πλανηθῆτε· διότι ἡ παρουσία, ἤγουν *ὁ ἐρχομός τοῦ Χριστοῦ, δέν χρειάζεται τινά νά τήν δείξῃ, ἀλλά θέλει*

εἶναι φανερά εἰς ὅλους, καθώς καί ἡ ἀστραπή· διότι καθώς ἡ ἀστραπή, καί ἔξαφνη εἶναι, καί φανερά εἰς ὅλους, ἔτσι λοιπόν καί ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Χριστοῦ θέλει εἶναι φανερά εἰς ὅλους ὅπου εἶναι εἰς τόν κόσμον· διότι δέν θέλει εἶναι καθώς εἰς τήν πρώτην αὐτοῦ παρουσίαν ὅπου ἐπήγαινεν ἀπό τόπον εἰς τόπον, ἔτσι καί εἰς τήν δευτέραν, *ἀλλ' ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἔρχεται·* καί καθώς εἰς τό νεκρόν κορμί, συνάζονται παρευθύς τά ὄρνεα, ἔτσι καί ἐκεῖ ὅπου θέλει εἶναι ὁ Χριστός (α), θέλουν ἔλθει ὅλοι οἱ Ἅγιοι, ὅπου πετοῦν εἰς τά ὑψηλά, καί θέλουν ἁρπαγεῖ εἰς τάς νεφέλας, ἤγουν εἰς τά σύννεφα ὡσάν ἀετοί (β)· πτῶμα δέ πάντως, ὁ Χριστός εἶναι, διά νά πέσῃ διατ' ἐμᾶς καί νά ἀποθάνῃ· καθώς τό λέγει, καί ὁ Συμεών· οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν.

29. Κείμ. Εὐθέως δέ μετά τήν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὁ Ἥλιος σκοτισθήσεται, καί ἡ Σελήνη οὐ δώσει τό φέγγος αὐτῆς, καί οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπό τοῦ Οὐρανοῦ, καί αἱ δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν σαλευθήσονται.

Ἐξήγησις. Ὕστερα ἀπό τόν ἐρχομόν λέγει τοῦ Ἀντιχρίστου, ὁ ὁποῖος γρήγορα θέλει ἀφανισθῇ, (τοῦτο δέ τό ἐφανέρωσε, μέ τό νά εἰπῇ εὐθέως)· τότε θέλει σκοτισθῇ, ὁ Ἥλιος, ἤγουν *θέλει ἀμαυρωθῇ·* ὄχι πῶς θέλει ἀφανισθῇ, ἀλλά θέλει νικηθῇ ἀπό τήν μεγάλην λάμψιν τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, καθώς καί τά ἄστρα καί τό φεγγάρι ἀπό τό φῶς τοῦ Ἡλίου· διότι τί κάμνει χρεία, πλέον τό τοιοῦτον αἰσθητόν φῶς, ἐπειδή πλέον νύκτα δέν εἶναι, ἀλλά θέλει φανεῖ ὁ Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης· ἀλλά καί αἱ δυνάμεις τῶν Οὐρανῶν θέλουν σαλευθῇ, τουτέστι θέλουν *ἐκπλαγεῖ,* καί θέλουν *φρίξει,* διότι θά βλέπουν τήν *κτίσιν πώς ἀλλάζει· καί πάντες οἱ ἄνθρωποι, οἱ ἀπό Ἀδάμ ἕως τότε, μέλλουν νά δώσουν λόγον, ἤγουν ἀπολογία κατά τά ἔργα τους.*

30. Κείμ. Καί τότε φανήσεται τό σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ Οὐρανῷ· καί τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαί τῆς γῆς, καί ὄψονται τόν Υἱόν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπί τῶν νεφελῶν τοῦ Οὐρανοῦ μετά δυνάμεως καί δόξης πολλῆς.

Ἐξήγησις. τότε θέλει φανεῖ ὁ σταυρός ἐν τῷ Οὐρανῷ νά λάμπῃ περισσότερον ἀπό τόν ἥλιον *πρός ἔλεγχον τῶν Ἑβραίων·* διότι ἔρχεται ὁ Κύριος ἔχων τόν σταυρόν ὡσάν μέγα δικαίωμα κατά τῶν Ἑβραίων, ὡσάν κανένας ὅπου νά ἤθελε κτυπηθῇ μέ λίθον, ἤθελε δείχνει τόν λίθον ἐκεῖνον· *σημεῖον δέ λέγει τόν σταυρόν, ὡσάν βασιλικόν σημάδι,* ὅπου νά δείχνῃ τήν νίκην· τότε λοιπόν θέλουν *κλαύσει* ὅλαι αἱ φυλαί τῆς γῆς τῶν Ἑβραίων, θρηνοῦντες *τήν ἀπείθειαν αὐτῶν· ἀλλά καί πάντες ὅσοι ἀγαποῦν τά γήϊνα·* ἄν εἶναι καί Χριστιανοί, θέλουν κλαύσει· *φυλαί δέ τῆς γῆς,* λέγονται ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι *ὅλως διόλου*

δοσμένοι εἰς τά γήϊνα· ἐάν δέ καί μετά τοῦ σταυροῦ ἔρχεται ὁ Κύριος ἀλλά καί μετά δυνάμεως, καί δόξης πολλῆς.

31. Κείμ. Καί ἀποστελεῖ τούς ἀγγέλους αὐτοῦ μετά σάλπιγγος καί φωνῆς μεγάλης· καί ἐπισυνάξουσι τούς ἐκλεκτούς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων Οὐρανῶν, ἕως ἄκρων αὐτῶν.

Ἐξήγησις. Θέλει ἀποστείλλει τούς Ἀγγέλους νά συνάξουν τούς Ἁγίους, καί ἐκείνους ὅπου ἀνεστήθηκαν ἀπό τούς νεκρούς διά νά τόν προϋπαντήσουν ἐν νεφέλαις, θέλοντας νά τούς τιμήσῃ καί μέ τό κάλεσμα τῶν Ἀγγέλων· εἰ δέ ὁ Παῦλος λέγει, ὅτι θέλουν ἁρπαγεῖ μέ νεφέλαις, δέν εἶναι ἀντίθετον τοῦτο, διότι ὅταν συναχθοῦν ὑπό τῶν Ἀγγέλων, τότε θέλουν ἁρπαγεῖ ὑπό τῶν νεφελῶν· ἡ δέ σάλπιγξ, θέλει σαλπίζει εἰς περισσοτέραν ἔκπληξιν.

32 - 33. Κείμ. Ἀπό δέ τῆς συκῆς μάθετε τήν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλός καί τά φύλλα ἐκφύῃ, γιγνώσκετε ὅτι ἐγγύς τό θέρος· οὕτω καί ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γιγνώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπί θύραις.

Ἐξήγησις. Ὅταν γίνουν λέγει ταῦτα πάντα δέν εἶναι πολύ τό μέσον τῆς συντελείας καί τῆς ἰδικῆς μου παρουσίας· *θέρος λέγει τόν μέλλοντα αἰῶνα,* καί γαλήνην ἀπό χειμῶνος, ἀλλά μόνον δικαίοις τοῖς δέ ἁμαρτωλοῖς, χειμῶνος μάλιστα καί φουρτούνα καί ταραχή μεγάλη εἶναι· καθώς λοιπόν βλέποντες, λέγει, τούς κλάδους καί τά φύλλα τῆς συκῆς, *ἐλπίζετε θέρος,* ἔτσι καί τά σημεῖα ἐκεῖνα ὅπου εἶπα· ὅταν ἴδητε τόν Ἥλιον καί τήν Σελήνην ὅπου νά ἀλλάξουν, τότε καρτερεῖτε τήν παρουσίαν μου.

34 - 35. Κείμ. Ἀμήν λέγω ὑμῖν, οὐ μή παρέλθῃ ἡ γενεά αὕτη, ἕως ἄν πάντα ταῦτα γένηται· ὁ Οὐρανός καί ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δέ λόγοι μου οὐ μή παρέλθωσι.

Ἐξήγησις. Δέν *λέγει* ἐδῶ διά τήν γενεάν ἐκείνην ὅπου ἦτο τότε, ἀλλά *διά τήν γενεάν τῶν πιστῶν·* ὡσάν νά ἔλεγε τοῦτο, *ὅτι δέν θέλει χαθῇ ἡ γενεά τῶν πιστῶν,* ἕως ὅπου νά γίνουν ὅλα ταῦτα· διότι, ἐπειδή ἀκούετε πεῖναν καί θανατικά, μή νομίσητε ὅτι θέλει διαφθαρεῖ ἡ γενεά τῶν πιστῶν ἀπό τά τοιαῦτα κακά· δέν διαφθείρεται, ἀλλά περιμένει, καί κανένα κακόν δέν θέλει τήν νικήσει· τινές δέ λέγουν, ὅτι ταῦτα πάντα περί τοῦ κουρσεύματος τῆς Ἱερουσαλήμ τά εἶπε μόνον, καί ὄχι περί τῆς δευτέρας παρουσίας, διά τοῦτο καί τοιουτοτρόπως τά ἐξηγοῦν· δέν θέλει περάσει ἡ γενεά αὕτη, δηλαδή ἡ ἰδική σας τῶν Ἀποστόλων, ἀλλά θέλετε ἰδεῖ τάς συμφοράς τῆς Ἱερουσαλήμ· καί διά νά βεβαιώσῃ ἐκεῖνα ὅπου εἶπε, λέγει, ὅτι *εὐκολώτερον εἶναι νά*

χαλάση ὁ Οὐρανός καί ἡ Γῆ, ταῦτα τά στερεά καί ἀκίνητα στοιχεῖα, παρά νά μή πληρωθοῦν τά ὅσα σᾶς λέγω ἐγώ, δηλαδή νά εὔγουν ψεύματα.

36. Κείμ. Περί δέ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καί τῆς ὥρας, οὐδείς οἶδεν οὐδέ οἱ Ἄγγελοι τῶν Οὐρανῶν, εἰμή ὁ Πατήρ μου μόνος.

Ἐξήγησις. *Διδάσκει* τούς μαθητάς ἐδῶ, *νά μή ζητοῦν* νά μανθάνουν ἐκεῖνα ὅπου *ὑπερβαίνουν τήν γνῶσιν τῶν ἀνθρώπων*· διότι μέ τό νά εἰπῇ οὔτε οἱ Ἄγγελοι, τούς ἐκράτησε νά μή ζητοῦν νά μάθουν ἐκεῖνα ὅπου δέν τά ἠξεύρουν ἀκόμη, οὔτε οἱ ἄγγελοι· μέ τό νά εἰπῇ δέ *ὅτι μόνος ὁ Πατήρ μου*, τούς ἐμπόδισε νά μή ζητήσουν πλέον νά μάθουν τοιαῦτα· διότι ἄν ἤθελεν εἰπῇ ὅτι ἠξεύρω, ἀλλά δέν θέλω νά σᾶς τό εἰπῶ, ἤθελαν *λυπηθῇ ὡς καταφρονεμένοι ὑπ᾽ αὐτοῦ*· καθώς κάμνουν καί οἱ πατέρες πολλάκις μέ τά παιδιά τους, ὅταν κρατοῦν τίποτα εἰς τά χέρια τους, καί τούς τό ζητοῦν τά παιδιά τους, καί αὐτοί δέν θέλουν νά τούς τό δώσουν, τό κρύβουν καί λέγουν, ὅτι δέν ἔχουν ἐκεῖνο ὅπου τούς ζητοῦν, καί ἔτσι παύουν τά παιδιά, καί τά ἡμερώνουν ἀπό τά κλαυσίματα· ἔτσι λοιπόν καί ὁ Κύριος, μέ τό νά εἰπῇ ὅτι κανείς δέν ἠξεύρει οὔτε ὁ υἱός, εἰμή μόνον ὁ πατήρ, τούς ἐμποδίζει νά μή ζητοῦν τοιαῦτα· διά νά παύσῃ λοιπόν τούς Ἀποστόλους ὅπου ἐγύρευαν νά μάθουν περί τῆς ἡμέρας καί ὥρας ἐκείνης, εἶπεν· *ὅτι οὐδέ ἐγώ δέν ἠξεύρω, εἰμή ὁ πατήρ μου μόνος*· ἀλλ᾽ ὅτι πῶς ἠξεύρει καί αὐτός τήν ἡμέραν καί τήν ὥραν ἐκείνην, φανερόν εἶναι καί ἀπό ἄλλα πολλά· διότι *πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, τοῦ υἱοῦ εἶναι, ὁ δέ πατήρ ἔχει καί τήν γνῶσιν τῆς ἡμέρας, τήν ἔχει λοιπόν καί ὁ υἱός*, δηλαδή ἠξεύρει περί τῆς ἡμέρας· φανερώτερον δέ εἶναι ἀπό τοῦτο, διότι πῶς εἶναι δυνατόν νά μή ἠξεύρει ὁ υἱός περί τῆς ἡμέρας, ὁ ὁποῖος τά πρό τῆς ἡμέρας ἠξεύρει τοιουτοτρόπως· διότι αὐτός ὅπου τούς ἤφερεν *ἕως τά πρόθυρα, φανερόν εἶναι ὅτι ἠξεύρει, καί τήν θύραν, ἀλλά διά τό συμφέρον τους δέν τήν ἄνοιξε· διότι δέν μᾶς συμφέρει νά ἠξεύρωμεν πότε εἶναι ἡ συντέλεια, διά νά μήν ἀμελήσωμεν· διότι μέ τό νά μήν ἠξεύρωμεν εἴμεθα πάντοτε φοβισμένοι, καί σπουδάζομεν νά εὑρεθῶμεν ἑτοιμασμένοι.*

37 - 39. Κείμ. Ὥσπερ δέ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καί ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ὥσπερ γάρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρό τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καί πίνοντες, γαμοῦντες καί ἐκγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τήν Κιβωτόν, καί οὐκ ἔγνωσαν, ἕως οὗ εἰσῆλθεν ὁ κατακλυσμός καί ἦρεν ἅπαντας· οὕτως ἔσται καί ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐξήγησις. Πρός βεβαίωσιν τῶν ἀψευδῶν λόγων αὐτοῦ, φέρνει

τά ὅσα ἔγιναν εἰς τόν καιρόν τοῦ Νῶε· *διότι καθώς τότε, πλάνην ἐνόμιζαν τινές, τήν κατασκευήν τῆς Κιβωτοῦ,* ἕως οὗ εἰσῆλθεν *ἡ συμφορά ἐκείνη καί τούς ἀφάνισεν* ὅλους, ἔτσι καί τώρα τινές, *περιγελοῦν* τούς περί *τῆς συντελείας λόγους· ἀλλά θέλει ἔλθει λέγει ὁ χαλασμός αὐτῶν ἔξαφνα·* δείχνει δέ ὅτι *ὅταν ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος, θέλουν νικηθῇ οἱ ἄνθρωποι ἀπό τῆς ἡδονῆς,* δηλαδή ἀπό τήν ἐπιθυμίαν *τῆς σαρκός,* καί θέλουν *ξεκλίνει εἰς γάμους καί εἰς φαγοπότια,* καθώς καί τόν καιρόν τοῦ Νῶε οἱ γίγαντες.

40 - 41. Κείμ. Τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραλαμβάνεται, καί ὁ εἷς ἀφίεται· δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλωνι· μία παραλαμβάνεται, καί μία ἀφίεται.

Ἐξήγησις. Τότε λέγει ὅταν εἶναι ὅλοι *ξεγνιασμένοι καί ἀμέριμνοι,* καί κάμνει κάθε ἕνας τήν ὑπηρεσίαν του· ὁ μέν ἕνας *παραλαμβάνεται,* τουτέστιν *ὁ δίκαιος,* εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου, εἰς τόν ἀέρα· ὁ δέ ἄλλος *ὁ ἁμαρτωλός,* δηλονότι, *ἀφίνεται* κάτω· ἀλλά κἄν δοῦλοι εἰσί τινές καί ἀλήθουσι, καί ἀπό τούτους ἄλλοι μέν παραλαμβάνονται, ὅσοι εἶναι *ἄξιοι·* καί ἄλλοι ἀφίνονται, ὅσοι εἶναι ἀνάξιοι· εἰς τόσον ἀπ' ἐδῶ μανθάνομεν, ὅτι οὔτε *δοῦλοι,* οὔτε *γυναῖκες ἐμποδίζονται πρός ἀρετήν.*

42 - 44. Κείμ. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ Κύριος ὑμῶν ἔρχεται· ἐκεῖνο δέ γιγνώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἄν, καί οὐκ ἄν εἴασε διορυγῆναι τήν οἰκίαν αὐτοῦ· διά τοῦτο καί ἡμεῖς γίνεσθαι ἕτοιμοι, ὅτι ἡ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε, ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

Ἐξήγησις. *Προστάσσει νά ἀγρυπνῶμεν* ὁ Κύριος καί νά ἑτοιμαζώμεθα, δηλαδή νά ἔχωμεν τά *ἔργα τῆς ἀρετῆς* ἑτοιμασμένα ἀπό προτύτερα· ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ Κύριος καί μᾶς ζητᾷ τίποτε ὅπου θέλει, νά ἔχωμεν νά τῷ δώσωμεν. Βλέπε δέ πῶς *δέν εἶπεν ὅτι δέν ἠξεύρω* ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἀλλά *δέν ἠξεύρετε,* κλέπτην δέ *τήν συντέλειαν ὀνομάζει καί τόν θάνατον* τοῦ καθ' ἑνός· ἀποδείχνει δέ ἀπ' ἐδῶ ὅτι καί τήν νύκτα θέλει γίνει ἡ παρουσία του· καθώς λοιπόν ὁ κλέπτης κρυφίως ἔρχεται, ἔτσι καί ἡ παρουσία μου· εἰς τόσον νά μήν ἀμελῆτε, ἀλλά σπουδάζετε· διότι ἄν ἠξεύραμεν τόν θάνατόν μας πότε θέλει εἶναι μόνη ἐκείνην τήν ἡμέραν ἠθέλαμεν σπουδάζῃ νά *εὐαρεστήσωμεν τόν Θεόν·* ἀλλά τώρα διά νά μήν ἠξεύρωμεν, *σπουδάζομεν πάντοτε εἰς τά ἔργα τῆς ἀρετῆς.*

῾Αγίου Νικοδήμου ῾Αγιορείτου

῾Ερμηνεία τῆς Β' πρός Θεσ/κεῖς ἐπιστολῆς τοῦ ᾿Αποστόλου Παύλου, κεφ. 2, 3 - 17

3. Μήτις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατά μηδένα τρόπον.

Κανένας, λέγει, ἄς μή σᾶς πλανήσῃ, ὅτι τώρα εἶναι ὁ καιρός τῆς τοῦ Χριστοῦ Παρουσίας, κἄν καί ὡς προφήτης νομίζεται ὁ τοιοῦτος, κἄν ὡς διδάσκαλος, κἄν καί λέγῃ ὅτι ἐγώ ἔγραψα τό τοιοῦτον.

῞Οτι ἐάν μή ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καί ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱός τῆς ἀπωλείας.

Δέν θέλει γίνῃ, λέγει, ἡ Παρουσία τοῦ Κυρίου, ἀνίσως δέν ἔλθῃ πρῶτον ἡ *ἀποστασία,* ἤτοι ὁ ᾿Αντίχριστος· ἀποστασίαν δέ ὠνόμασαν αὐτόν, διατί εἶναι αὐτόχρημα ἀποστασία, ὡσάν ὁπού μέλλει νά ἀποστατήσῃ ἀπό τόν Χριστόν τόσους πολλούς, ὥστε ὁπού ἀνίσως εἶναι δυνατόν ἔχει νά ἀποστατήσῃ καί αὐτούς ἀκόμη τούς ἐκλεκτούς· ὁμοίως δέ καί ἄνθρωπον ἁμαρτίας τόν αὐτόν ᾿Αντίχριστον ὠνόμασε, διατί ὄχι μόνον αὐτός ἔχει νά κάμῃ κάθε *ἁμαρτίαν,* ἀλλά καί τούς ἄλλους ἔχει νά κρημνίσῃ εἰς τήν ἁμαρτίαν· ὡσαύτως δέ καί *υἱόν τῆς ἀπωλείας* τόν ᾿Αντίχριστον ὀνομάζει, διατί καί αὐτός μέλλει νά ἀπολεσθῇ καί ἄλλους μέλλει νά ἀπολέσῃ. Ποῖος δέ εἶναι οὗτος; ἄραγε ὁ Σατανᾶς; ὄχι· ἀλλά *εἶναι ἕνας ἄνθρωπος*[1] *ὁπού μέλλει νά ἔχῃ ἐνδυμένην εἰς τόν ἑαυτόν του ὅλην τήν ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ.*

1. Καί ὁ Σευηριανός δέ λέγει περί τοῦ ᾿Αντιχρίστου· «κατά μίμησιν τοῦ Σωτῆρος ἔρχεται ὁ Σατανᾶς ἐν ἀνθρώπῳ ὁλοκλήρῳ». Καί ὁ Θεοδώρητος οὕτω λέγει· «ἄνθρωπον δέ αὐτόν ἁμαρτίας προσηγόρευσεν, ἐπειδή ἄνθρωπος ἐστι τήν φύσιν, πᾶσαν ἐν ἑαυτῷ τοῦ διαβόλου δεχόμενος τήν ἐνέργειαν». Καί κατωτέρω· «μιμεῖται γάρ ὁ τῶν ἀνθρώπων ἀλάστωρ (ὁ διάβολος δηλ.) τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν τήν ἐνανθρώπησιν· καί ὥσπερ αὐτός ἀνθρωπείαν φύσιν ἀναλαβών, τήν ἡμετέραν ἐπραγματεύσατο σωτηρίαν· οὕτως ἐκεῖνος ἄνθρωπον ἐκλεξάμενος πᾶσαν αὐτοῦ δέξασθαι δυνάμενον

4. Ὁ ἀντικείμενος, καί ὑπεραιρόμενος ἐπί πάντα λεγόμενον Θεόν, ἤ σέβασμα.

Ὁ Ἀντίχριστος, λέγει, δέν θέλει φέρει τούς ἀνθρώπους εἰς *πολυθεΐαν* καί *εἰδωλολατρίαν*, ἀλλά θέλει ἀφανίσει ὅλους τούς Θεούς καί τά σεβάσματα τῶν Θεῶν, ἤτοι τά εἴδωλα, καί μόνον τόν ἑαυτόν του *ἔχει νά κηρύξῃ Θεόν.*

Ὥστε αὐτόν εἰς τόν Ναόν τοῦ Θεοῦ καθίσαι ὡς Θεόν.

Ὄχι μόνον, λέγει, ὁ Ἀντίχριστος ἔχει νά καθίσῃ εἰς τόν ξεχωριστόν Ναόν τοῦ Θεοῦ τόν ἐν Ἱεροσολύμοις ὄντα, ἀλλά ἁπλῶς εἰς κάθε Ναόν καί Ἐκκλησίαν Θεοῦ ἔχει νά καθίσῃ[2].

Ἀποδεικνύντα ἑαυτόν ὅτι ἐστι Θεός.

τήν ἐνέργειαν, δι' αὐτοῦ πάντας ἐξαπατῆσαι τούς ἀνθρώπους πειράσεται, Χριστόν ἑαυτόν καί Θεόν ὀνομάζων, καί τῶν καλουμένων Θεῶν διελέγχων τό ψεῦδος, ὅπερ αὐτός ἐν τοῖς παρεληλυθόσι χρόνοις ἐκράτυνε»

2. Σημείωσε δέ, ὦ ἀναγνῶστα, δύο τινα εἰς τά λόγια ταῦτα τοῦ Ἀποστόλου· α' ὅτι ὁ θεῖος Ἀπόστολος λέγοντας ἐδῶ περί τοῦ κατ' ἐξοχήν καλουμένου Ἀντιχρίστου, ὅτι ἐάν μή ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱός τῆς ἀπωλείας, φανερώνει ὅτι ὁ Ἀντίχριστος εἶναι ἕν ἄτομον ἀνθρώπου, καί εἷς ἄνθρωπος μερικός, ὡς καί οἱ ἑρμηνευταί τοῦ Ἀποστόλου λέγουσι, καί ὄχι ἕν γένος ὁλόκληρον ἀνθρώπων, καί ἕν βασίλειον, ἤτοι οὐχί ἄτομα ἀνθρώπων πολλά. Κενολογοῦν ἄρα καί ματαιολογοῦν οἱ λέγοντες, ὅτι ὁ πολυθρύλλητος Ἀντίχριστος, εἶναι τό δεῖνα γένος καί τό Βασίλειον, ταὐτόν εἰπεῖν, ὅτι εἶναι ἄτομα πολλά καί πολλοί ἄνθρωποι· οἱ αὐτοί δέ προστιθέντες, ὅτι ὁ πολυθρύλλητος Ἀντίχριστος, ἦτον καί εἶναι, ὄχι μόνον ἕνα γένος καί βασίλειον, ἀλλά δύο, καί πολλά γένη καί βασίλεια, τό δεῖνα καί τό δεῖνα δηλαδή, καί οὐδείς ἕτερος, οὗτοι ἔτι μᾶλλον κενολογοῦν καί ματαιολογοῦν. Πῶς γάρ ὁ ὑπό τοῦ μεγάλου Παύλου σαφῶς ἐδῶ προφητευόμενος εἷς Ἀντίχριστος, ἔσται δύο; ἤ πῶς ὁ εἷς ἔσται πολλοί, μᾶλλον δέ πάμπολλοι; αὐτή εἶναι μία λαμπροτάτη ἀντίφασις ἀσύστατος καί αὐτή ἑαυτήν ἀνατρέπουσα, ἡ ὁποία εἶναι ἀδύνατος νά συμβιβασθῇ καί νά συναληθεύσῃ, ὄχι μόνον κοντά εἰς τούς ἀνθρώπους εἰς πάντα ἁπλῶς τά πεπερασμένα κτίσματα, ἀλλά καί κοντά εἰς αὐτόν τόν Κτίστην τῶν πάντων, τοῦ ὁποίου ἀνακηρύττεται ἡ δύναμις ἄπειρος, καθώς οἱ μεταφυσικοί πάντες καί οἱ Θεολόγοι ἐν ἑνί στόματι συνομολογοῦν· οὔτε γάρ αὐτός ὁ Θεός δύναται ποιῆσαι τό ἕν, δύο ἤ πολλά. β'. Ἐδῶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος λέγει, ὅτι ὁ Ἀντίχριστος ἔχει νά ἀποδεικνύῃ τόν ἑαυτόν του ὅτι εἶναι Θεός, καί οἱ ἱεροί ἑρμηνευταί λέγουν, ὅτι ἔχει νά ὀνομάσῃ τόν ἑαυτόν του Θεόν· οἱ δέ ἀνωτέρω, λέγοντες ὅτι τό δεῖνα καί τό δεῖνα γένος καί βασίλειον εἶναι ὁ πολυθρύλλητος Ἀντίχριστος, σαφῶς κενολογοῦν καί ψεύδονται· οὐ γάρ αὐτά ἑαυτά ἀποδεικνύουν τά γένη ταῦτα ὅτι εἶναι Θεός, ἀλλ' ὡς φαίνεται, οἱ τοιοῦτοι ὑπέρ τόν τρίτον οὐρανόν ἁρπαγέντες, εἶδον καί ἤκουσαν καί ἀπεκαλύφθησαν μυστικώτερα καί ὑψηλότερα θεάματα καί ἀκούσματα, ἀπό τόν Ἀπόστολον Παῦλον, καί διά τοῦτο δέν θέλουν νά ἰδοῦν, καί νά ἀκούσουν τά λόγιά του ταῦτα, μέ τά ὁποῖα χαρακτηρίζει ποῖος θέλει εἶναι ὁ κατ' ἐξοχήν καλούμενος Ἀντίχριστος, διά τί πάντες οἱ τῷ τοῦ Χριστοῦ Εὐαγγελίῳ ἀντικείμενοι, Ἀντίχριστοι μέν κοινότερον λέγονται· «Καί νῦν γάρ φησιν, Ἀντίχριστοι πολλοί γεγόνασι»· (Α' Ἰωάν. 2, 18) καί πρόδρομοι ἤ τύποι τοῦ Ἀντιχρίστου, οὐ μήν δέ καί αὐτός ἐκεῖνος ὁ κατ' ἐξοχήν Ἀντίχριστος.

Δέν εἶπεν ὅτι ὁ Ἀντίχριστος ἔχει νά λέγῃ ὅτι εἶναι Θεός, ἀλλ' ὅτι ἔχει νά *σπουδάζῃ διά νά ἀποδείξῃ τόν ἑαυτόν του Θεόν*· ἐπειδή καί θέλει δείξῃ ἔργα καί σημεῖα μεγάλα, μέ σκοπόν διά νά πλανέσῃ ὅλους τούς ἀνθρώπους ὅτι εἶναι Θεός.

5. Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὤν πρός ὑμᾶς, ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν;

Ἀπό τά λόγια ταῦτα γίνεται φανερόν, ὅτι ὁ μακάριος Παῦλος πολλά καί μεγάλα μυστήρια παρέδιδεν εἰς τούς μαθητάς του Χριστιανούς ἀγράφως διά μόνης τῆς ζώσης φωνῆς... Δέν σᾶς λέγω, λέγει, ἀδελφοί, κανέναν παράξενον καί καινούριον πρᾶγμα, ὄχι· ἀλλά ἐκεῖνα τά ἴδια ὁπού σᾶς ἔλεγον καί ἄλλοτε· ἐντροπιαστικόν δέ κάμνει τόν λόγον ὁ Ἀπόστολος μέ τό σχῆμα τοῦ ἐρωτηματικοῦ λέγων, δέν *ἐνθυμᾶσθε πῶς αὐτά σᾶς ἔλεγον; τόσον γρήγωρα ἀλησμονήσετε;*

6. Καί νῦν τό κατέχον οἴδατε, εἰς τό ἀποκαλυφθῆναι αὐτόν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ.

Κατέχον εἶναι ἐκεῖνο ὁπού κρατεῖ καί ἐμποδίζει· ποῖον δέ εἶναι ἐκεῖνο ὁπού κρατεῖ καί ἐμποδίζει τήν ἔλευσιν τοῦ Ἀντιχρίστου; ἄλλοι μέν λέγουν, ὁποῖος ἦτον ὁ Σευηριανός, ὅτι εἶναι *ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*· αὐτή γάρ εἶναι ὁπού κρατεῖ καί ἐμποδίζει τόν Ἀντίχριστον εἰς τό νά μήν ἔλθῃ ἀκόμη· *ὅταν δέ αὐτή ὀλιγοστεύσῃ πολλά καί σηκωθῇ ἀπό τό μέσον, τότε θέλει ἔλθῃ καί ὁ Ἀντίχριστος*· ἄλλοι δέ λέγουν, ὅτι εἶναι ἡ βασιλεία τῶν Ρωμαίων, μέ τούς ὁποίους συμφωνεῖ καί ὁ μέγας Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος· ἐπειδή ἄν ἡ βασιλεία τῶν Ρωμαίων δέν καταλυθῇ, δέν βρίσκει ἄδειαν ὁ Ἀντίχριστος νά κάμῃ ἐκεῖνα ὁπού βούλεται. Διά τοῦτο ὁ Παῦλος συνεσκιασμένος λαλεῖ περί τούτου, καί δέν λέγει φανερά, ὅτι μετά τήν βασιλείαν τῶν Ρωμαίων ἔχει νά ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος, ἐπειδή δέν ἤθελε νά ἀναλαμβάνῃ εἰς τόν ἑαυτόν του ματαίας ἔχθρας καί ἀνωφελεῖς κινδύνους· διά τί ἄν ὁ Παῦλος ἤθελεν εἰπῇ φανερά, ὅτι ὀλίγον ὕστερον θέλει κρημνισθῇ ἡ βασιλεία τῶν Ρωμαίων, εὐθύς ἤθελον ἀφανίσῃ αὐτόν ὁ βασιλεύς τῆς Ρώμης, ὡς φθοροποιόν ἄνθρωπον, καί μαζί μέ αὐτόν ἤθελον ἀφανίσῃ καί τούς ἐν τῇ Ρώμῃ Χριστιανούς, ὡσάν ὁπού χαίρουν διά τήν κατάλυσιν καί ἀφανισμόν τῆς βασιλείας τῶν Ρωμαίων, καί διά τοῦτο προλέγουν δι' αὐτήν τά κακά προμηνεύματα ταῦτα. Ὅτι δέ ὁ Παῦλος δέν ὀνομάζει ἐδῶ Κατέχον τήν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, φανερόν εἶναι· πρῶτον μέν, ὅτι ἄν αὐτή ἦτον, δέν ἔπρεπε νά εἰπῇ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος ἀσαφῶς καί σκοτεινῶς, ἀλλά σαφῶς καί φανερῶς· δεύτερον δέ, ὅτι ἀνίσως ὅταν λείψουν τά χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τότε μέλλει νά φανερωθῇ ὁ Ἀντίχριστος, ἔπρεπε

καί τώρα νά φανερωθῇ ἐπειδή τά χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔλειψαν παλαιόθεν. Βλέπε δέ, ὦ ἀναγνῶσται, ὅτι δέν εἶπεν ὁ Παῦλος γρήγωρα θέλει φανερωθῇ, ἀλλά λέγει ὅτι ἔχει νά φανερωθῇ εἰς τόν ἐδικόν του καιρόν· *μέ τόν λόγον δέ τοῦτον πάλιν ἀφῆκεν ἄδηλον τόν χρόνον, εἰς τόν ὁποῖον μέλλει νά ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος*[3].

7. Τό γάρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας.

Τόν Νέρωνα ὀνομάζει μυστήριον τῆς ἀνομίας ὁ Ἀπόστολος, ἐπειδή καί ἦτον αὐτός *τύπος τοῦ Ἀντιχρίστου,* μέ τό νά ἦτον ἀκάθαρτος καί μιαρός, καί ἐζήτει νά λέγεται Θεός· καλῶς δέ ὀνομάζει ὁ Παῦλος αὐτόν μυστήριον· ἐπειδή ὁ Νέρων, λέγει, φανερά καί ἀδιάντροπα δέν ἐναντιώνεται εἰς κάθε Θεόν, ὡς ὁ Ἀντίχριστος θέλει ἐναντιωθῇ. Τό νόημα δέ τοῦ ὅλου λόγου τοῦ Ἀποστόλου εἶναι τοιοῦτον· πρό τοῦ νά ἔλθῃ ὁ καιρός τοῦ Ἀντιχρίστου, εὑρέθη ἄλλος, ὅστις δέν εἶναι πολλά κατώτερος εἰς τήν κακίαν ἀπό τόν Ἀντίχριστον. Καί λοιπόν τί θαυμαστόν εἶναι ἀνίσως καί τώρα εἶναι παρών ὁ Ἀντίχριστος; συνεσκιασμένως δέ καί ἀσαφῶς εἶπεν ὁ Παῦλος περί τοῦ Νέρωνος, χωρίς νά φανερώσῃ τό ὄνομά του, ὄχι διά δειλίαν καί φόβον, ἀλλά διά νά διδάξῃ καί ἡμᾶς νά μήν ἀναλαμβάνωμεν εἰς τόν ἑαυτόν μας ἀνωφελεῖς ἔχθρας καί κινδύνους, ὅταν δέν εἶναι καμμία κατεπείγουσα χρεία[4].

(Μόνον ὁ κατέχων ἄρτι, ἕως ἐκ μέσου γένηται) καί τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος.

Ἤγουν ὅταν σηκωθῇ ἀπό τό μέσον ἡ βασιλεία τῶν Ρωμαίων, τότε θέλει ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος· δι' ὅ,τι ἕως ὁπού εἶναι ὁ φόβος τῆς βασιλείας ταύτης, κανένας δέν θέλει ὑποταχθῇ ταχέως εἰς τόν Ἀντίχριστον· ὅταν δέ ἡ βασιλεία καταλυθῇ, τότε ὁ Ἀντίχριστος θέλει ὁρμήσει ἐναντίον εἰς τήν *ἀναρχίαν, καί θέλει ἐπιχειρήσει νά ἁρπάσῃ* καί τήν *ἐξουσίαν τῶν ἀνθρώπων, καί τήν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ·* δι'

3. Ὅθεν εἶπε καί ὁ Φώτιος· «ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ· οἷον ὅταν ὁ ὁρισθείς αὐτῷ καί συγχωρηθείς ὑπό Θεοῦ χρόνος, ἐπιστῇ· εἰδέ μή κατείχετο, καί νῦν ἄν ἐπέστη, οὕτως ἀεί κατά τῶν πιστῶν ὀργᾷ, καί τήν κάκωσιν αὐτῶν ὁ πονηρός ἐπιθυμεῖ, ἀλλά κατέχεται καί κωλύεται»...

4. Ὁ δέ Θεοδώρητος λέγει ἑρμηνεύων τό ρητόν τοῦτο· «τινές τόν Νέρωνα ἔφασαν κληθῆναι τῆς ἀνομίας μυστήριον, καί δυσεβείας ἐργάτην γεγενημένον, ἐγώ δέ οἶμαι τάς ἀναφυείσας αἱρέσεις δηλοῦν τόν Ἀπόστολον· δι' ἐκείνων γάρ ὁ διάβολος πολλούς ἀποστήσας τῆς ἀληθείας, προκατασκευάζει τῆς ἀπάτης τόν ὄλεθρον· μυστήριον δέ αὐτούς ἀνομίας ἐκάλεσεν, ὡς κεκρυμμένην ἔχοντας τῆς ἀνομίας τήν πάλην· αὐτός γάρ προφανῶς τοῦ Θεοῦ τούς ἀνθρώπους ἀφίστησιν· οὗ δή χάριν καί ἀποκάλυψιν αὐτοῦ τήν παρουσίαν κέκληκεν ὁ Ἀπόστολος· ὅ γάρ κρύβδην ἀεί κατεσκεύαζε,τότε προφανῶς καί διαρρήδην κηρύξει».

ὅ,τι καθώς κατελύθησαν αἱ βασιλεῖαι, ὁπού ἦσαν προτύτερα ἀπό τήν Ρωμαίων βασιλείαν· καί ἡ μέν τῶν Μήδων βασιλεία κατελύθη ἀπό τήν τῶν Περσῶν· καί ἡ τῶν Περσῶν ἀπό τήν τῶν Ἑλλήνων καί Μακεδόνων· καί ἡ τῶν Ἑλλήνων ἀπό τήν τῶν Ρωμαίων· ἔτσι καί ἡ τῶν Ρωμαίων βασιλεία θέλει καταλυθῇ ἀπό τόν Ἀντίχριστον· καί ταῦτα πάντα ὁ Δανιήλ διηγεῖται μέ πολλήν σαφήνειαν (Δαν. 6). Μερικοί δέ, κατέχον ἐνόησαν *τήν εἰδωλολατρίαν*· διατί, λέγουν, ὅτι ὅταν ἡ πλάνη ἡ κρατοῦσα τόν κόσμον παύσῃ, καί ἡ εἰδωλολατρία σβυσθῇ, τότε θέλει ἔλθῃ καί ὁ Ἀντίχριστος, καθώς καί ὁ Κύριος εἶπε· «Καί κηρυχθήσεται τοῦτο τό Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς Ἔθνεσι, καί τότε ἥξει τό τέλος» (Ματθ. κδ' 14), ἄλλοι δέ *«Κατέχον» ὠνόμασαν τόν τοῦ Θεοῦ ὅρον* ἤτοι *ὁρισμόν καί ψῆφον καί ἀπόφασιν,* ὡς ὁ Ἅγιος Γεννάδιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως καί ὁ Θεοδώρητος· διατί λέγουν αὐτοί, ὅτι ὅταν ὁ ὁρισμός τοῦ Θεοῦ πληρωθῇ, ὅστις κρατεῖ καί ἐμποδίζει τήν παρουσίαν τοῦ Ἀντιχρίστου, καί ὅταν ἔλθῃ ὁ διωρισμένος ὑπό Θεοῦ καιρός εἰς αὐτόν, τότε θέλει φανῇ ὁ Ἀντίχριστος.

Εἴπομεν δέ ἀνωτέρω, ὅτι ἄλλοι ἐνόησαν Κατέχον, τό Πνεῦμα τό Ἅγιον, ὡς ὁ Σευηριανός· διατί *ὅταν τό Πνεῦμα τό Ἅγιον σηκωθῇ ἀπό τό μέσον καί λείψῃ, διά τήν πολλήν κακίαν τῶν ἀνθρώπων, τότε θέλει εὕρῃ χώραν νά φανερωθῇ ὁ Ἀντίχριστος.* Καί *ἀρχήν δέ* λέγουν οὗτοι ὅτι ἔλαβε τό μυστήριον τῆς ἀνομίας, ἤγουν τό μυστήριον τοῦ Ἀντιχρίστου, ἀπό τόν καιρόν ἀκόμη τοῦ Παύλου, καθ' ὅ,τι ὁ μάγος Σίμων καί ὁ Νικόλαος οἱ αἱρεσιάρχαι, ἐνεργοῦσαν τά τοῦ Ἀντιχρίστου· δι' ὅ καί ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης εἶπεν· *«ὅτι ἠκούσατε ὅτι ὁ Ἀντίχριστος ἔρχεται, καί νῦν Ἀντίχριστοι πολλοί γεγόνασι» (Α' Ἰω. 2, 18).* Καί πάλιν *«οὗτός ἐστιν ὁ Ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τόν Πατέρα, καί τόν Υἱόν»* (αὐτ. 22). Καί πάλιν *«πολλοί πλάνοι εἰσῆλθον εἰς τόν κόσμον, οἱ μή ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστόν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος, καί Ἀντίχριστος» (Β' Ἰω. 7).* Καί ὅλοι δέ οἱ μεταγενέστεροι ἀπό τόν Σίμωνα καί Νικόλαον, καθώς ἦτον ὁ Μαρκίων καί ὁ Μοντανός, ὁ ὀνομάζων τόν ἑαυτόν του Παράκλητον, καί ὅλοι οἱ ἄλλοι αἱρετικοί καί κακόδοξοι, καί αὐτοί, λέγω, τά τοῦ Ἀντιχρίστου ἐνεργοῦσαν. Πλήν ἐσύ, ὦ ἀναγνῶστα, δέχου ὡς ἀληθεστέραν τήν ἐξήγησιν τοῦ Χρυσοστόμου Ἰωάννου.

8. Ὅν ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἀναλώσει τῷ Πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καί καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ.

Ὀγλίγωρα φέρει τήν παρηγορίαν ὁ Παῦλος· ἐπειδή, λέγει, ὅτι ὁ Κύριος θέλει ἀφανίσει τόν Ἀντίχριστον· διότι καθώς ἡ φωτία καί

πρό τοῦ νά ἔλθῃ παροῦσα, ἀλλά ἀκόμη μακράν οὖσα, καίει, καί κάμνει ἀκίνητα τά μικρά ζωΰφια, ἔτσι καί ὁ Δεσπότης Χριστός μέ μόνην τήν προσταγήν του, ἤτοι μέ τό ἐμφύσημά του, τό γεμάτον ἀπό Ἅγιον Πνεῦμα, θέλει ἀφανίσει τόν Ἀντίχριστον, *καί μέ μοναχήν τήν παρουσίαν του θέλει τόν καταργήσει,* ἤγουν *θέλει κάμῃ αὐτόν παντελῶς ἀργόν καί ἀκίνητον·* ἐπειδή καί εὐθύς μόνον ὁπού φανῇ, θέλει παύσει τήν ἀπάτην καί πλάνην του.

9. Οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ.

Μέ τά λόγια ταῦτα διδάσκει ἡμᾶς ὁ Ἀπόστολος, ποῖος θέλει εἶναι ὁ Ἀντίχριστος, ἤγουν *ὅτι θέλει εἶναι ἄνθρωπος, ὁπού ἔχει τόν Σατανᾶν νά ἐνεργῇ ἐν αὐτῷ, καί δι' αὐτοῦ.*

Ἐν πάσῃ δυνάμει, καί σημείοις, καί τέρασι ψεύδους.

Ἤτοι ὁ Ἀντίχριστος *θέλει δείξει κάθε δύναμιν,* ὄχι ὅμως κατά ἀλήθειαν, ἀλλά ὅλα του τά ἔργα θέλουν εἶναι *πρός ἀπάτην καί πλάνην τῶν βλεπόντων ἀνθρώπων·* διότι θέλει κάμῃ σημεῖα καί τέρατα ψεύδους, ἤγουν ψευδῆ, καί εἰς ψεῦδος καί πλάνην φέροντα ἐκείνους ὁπού προσέχουν εἰς αὐτόν. *Ταῦτα δέ προλέγει* ὁ Παῦλος διά νά μή πλανηθοῦν ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, ὁπού ἔχουν νά εὑρεθοῦν εἰς τόν καιρόν τοῦ Ἀντιχρίστου.

10. Καί ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις.

Ὁ Ἀντίχριστος, λέγει, θέλει *φαίνεται φοβερός ἀπό κάθε μέρος,* καί ἀπό τήν *ἐξουσίαν,* καί ἀπό τήν *θηριότητα καί ἀπανθρωπίαν,* καί θέλει κάμνει ὅλα τά ἔργα του, διά νά πλανήσῃ καί νά ἀδικήσῃ τούς ἀνθρώπους, *ἐμποδίζοντας* καί *βλάπτοντας* τήν σωτηρίαν τους. Διά νά μήν ἀπορήσῃ δέ τινας λέγοντας· καί διά τί ὁ Θεός θέλει συγχωρέσει νά ἔλθῃ ὁ τοιοῦτος πλάνος, μίαν φοράν ὁπού ἔχουν νά βλαφθοῦν ἀπό αὐτόν τόσοι ἄνθρωποι; εἰς τήν ἀπορίαν, λέγω, ταύτην ἀποκρίνεται ὁ Παῦλος, ὅτι, *μή φοβηθῇς διά τοῦτο ὦ Χριστιανέ, ἐπειδή ὁ Ἀντίχριστος ἔχει καί ἰσχύν καί δύναμιν, μά ὄχι εἰς τούς πιστούς καί ἐκλεκτούς, ἀλλά εἰς τούς ἀπίστους καί ἀπωλεσμένους,* οἱ ὁποῖοι ἔμελλον νά διαμείνουν ἀπειθεῖς εἰς τήν πίστιν καί τό εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, κἄν καί ὁ Ἀντίχριστος δέν ἤθελεν ἔλθῃ.

Ἀνθ' ὧν τήν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τό σωθῆναι αὐτούς.

Ἀγάπην ἀληθείας ἐδῶ *τόν Χριστόν ὀνομάζει* ὁ Παῦλος· ἐπειδή ὁ Χριστός καί τά δύο ταῦτα ἦτον, *καί ἀγάπη καί ἀλήθεια,* καί διά αὐτά τά δύο ἦλθεν εἰς τόν κόσμον, καί διατί ἠγάπα τούς ἀνθρώπους καί

διά νά δείξη τήν ἀλήθειαν εἰς αὐτούς. Μέ τά λόγια δέ ταῦτα αἰνιγματωδῶς φανερώνει ὁ Παῦλος, ὅτι ὁ Ἀντίχριστος θέλει *ἰσχύσει μάλιστα εἰς τούς Ἑβραίους*· ἐπειδή οἱ Ἑβραῖοι δέν ἐδέχθησαν τόν Χριστόν, οὔτε ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· διά τοῦτο καί ὁ Χριστός ἔλεγεν εἰς αὐτούς· *«ἐγώ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου, καί οὐ λαμβάνετέ με· ἐάν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε»* (Ἰω. ε' 43).

11. Καί διά τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεός ἐνέργειαν πλάνης εἰς τό πιστεῦσαι αὐτούς τῷ ψεύδει.

Τό «πέμψει» ἐδῶ ἐννοεῖται, ἀντί τοῦ *θέλει παραχωρήσει* ὁ Θεός νά ἔλθῃ εἰς τούς *μή πιστεύσαντας, ἐνέργεια πλάνης*[5]. Βλέπε δέ, ὦ ἀναγνῶστα, ὅτι πρῶτον *οἱ ἄπιστοι ἀπεστράφησαν τήν ἀλήθειαν*, καί τότε τούς ἐγκατέλιπεν ὁ Θεός, καί ἐκυρίευσεν αὐτούς τό ψεῦδος· *ἐνέργειαν δέ πλάνης τά ἔργα λέγει τοῦ Ἀντιχρίστου*, τά ὁποῖα θέλει κάμῃ διά νά πλανήσῃ τούς ἀνθρώπους· ἤ καί αὐτόν τόν ἴδιον Ἀντίχριστον ὠνόμασεν ἐνέργειαν πλάνης, ὡς ἐνεργούμενον ἀπό τόν Σατανᾶν, διά νά πλανήσῃ πολλούς.

12. Ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μή πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ.

Δέν εἶπεν ὁ Παῦλος ἵνα κολασθῶσιν, (ἐπειδή ἄν καί ὁ Ἀντίχριστος δέν ἤρχετο, ἀλλ' ὅμως οἱ ἄπιστοι πάλιν ἔμελλον νά κολασθοῦν, ὡς ἀπειθεῖς) ἀλλά εἶπεν ἵνα *κατακριθῶσι*, διά νά εἶναι ἀναπολόγητοι· ἐπειδή, τί ἀπολογίαν πλέον ἔχουν νά εἰποῦν οἱ ἄπιστοι, καί μάλιστα οἱ Ἑβραῖοι; βέβαια οὐδεμίαν· διότι ἄν αὐτοί εἰποῦν ὅτι διά τοῦτο δέν ἐπιστεύσαμεν εἰς τόν Χριστόν, διατί οἱ μαθηταί του τόν ἐκήρυτταν Θεόν, ἡμεῖς δέ ἠκούσαμεν ὅτι ἕνας εἶναι ὁ Θεός, ἀπό τόν ὁποῖον ἔγιναν ὅλα τά κτίσματα· ἐάν, λέγω, αὐτοί εἰποῦν ἔτσι, ἀλλ' ἡμεῖς ἀποκρινόμεθα εἰς αὐτούς, καί πῶς ἐπιστεύσατε εἰς τόν Ἀντίχριστον ὁπού ἔκαμνε τόν ἑαυτόν του Θεόν; διότι ὁ μέν Χριστός, ὅλα τά ἔργα, τά ἀνέφερεν εἰς τόν Πατέρα· *«ἐγώ ἦλθον, φησίν, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου, καί οὐ λαμβάνετέ με»* (Ἰωάν. ε' 43)· ὁ δέ Ἀντίχριστος, ὅλα του τά ἔργα τά ἀναφέρει εἰς τόν ἑαυτόν του· *«ἐάν γάρ, φησιν, ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε» (αὐτόθι)· ἄν δέ οἱ*

5. Καί ὁ Θεοδώρητος οὕτως ἑρμηνεύει τό πέμψει· «τό δέ πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεός ἐνέργειαν πλάνης, ἀντί τοῦ συγχωρήσει φανῆναι τήν πλάνην τέθηκεν, ὥστε δειχθῆναι τῆς πονηρίας τούς ἐραστάς· οὐ γάρ αὐτός αὐτήν πέμψει, ἀλλ' αὐτός αὐτήν ἀναλώσει τῷ λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ»...

ἄπιστοι προφασισθοῦν, ὅτι εἴδομεν σημεῖα καί θαύματα, καί διά τοῦτο ἐπιστεύσαμεν εἰς τόν Ἀντίχριστον, ἀποκρινόμεθα, ὅτι καί ὁ Χριστός ἔκαμε πολλά καί μεγάλα θαύματα, πῶς λοιπόν δέν ἐπιστεύσατε καί εἰς αὐτόν; καί μ' ὅλον ὁπού ὁ Χριστός ἐκηρύττετο πρότερον ἀπό τούς Προφήτας Σωτήρ τοῦ κόσμου, ὁ δέ Ἀντίχριστος, ἐπροκηρύττετο υἱός ἀνομίας καί ἀπωλείας; Διά ταῦτα ὅλα λοιπόν ἔχουν νά κατακριθοῦν οἱ ἄπιστοι, καί νά μείνουν ἀναπολόγητοι, διατί ἀφήσαντες τήν ἀλήθειαν, εὐδόκησαν, ἤγουν εὐαρεστήθησαν, καί μέ χαρά ἐπροστέθησαν εἰς τήν ἀδικίαν, ἤτοι εἰς τόν φθοροποιόν Ἀντίχριστον, ὅστις ἐσυμμάζωξεν εἰς τόν ἑαυτόν του κάθε ἀδικίαν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, καί διά τοῦτο εἶναι *αὐτόχρημα ἀδικία.*

13. Ἡμεῖς δέ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε περί ὑμῶν, ἀδελφοί ἠγαπημένοι ὑπό Κυρίου.

Ἐπειδή εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Παῦλος φοβερά πράγματα, τά ὁποῖα ἐδύναντο νά τρομάξουν τόν νοῦν καί τήν καρδίαν, διά τοῦτο τώρα γλυκαίνει καί παρηγορεῖ τάς καρδίας τῶν Χριστιανῶν, λέγοντας εἰς αὐτούς· ὅτι *αὐτά μέν ὁπού εἶπον, ἄς εἶναι φοβερά καί τρομερά εἰς τούς ἄλλους, ἤγουν εἰς τούς ἀπίστους καί ἀπωλεσμένους, κατά τῶν ὁποίων ἔχουν δύναμιν,* ἤγουν κατά τῶν ὁποίων *ἔχουν νά ἐνεργηθοῦν ταῦτα·* ἡμεῖς ὅμως οἱ Ἀπόστολοι χρεωστοῦμεν νά εὐχαριστοῦμεν τόν Θεόν πάντοτε διά λόγου σας ἀδελφοί μου Χριστιανοί· καί ἄν ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν διά λόγου σας, πολλῷ μᾶλλον ἐσεῖς οἱ ἴδιοι χρεωστεῖτε νά εὐχαριστῆτε τόν Θεόν διά τόν ἑαυτόν σας;

Ὅτι εἵλετο ὑμᾶς ὁ Θεός ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν, ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος καί πίστει ἀληθείας.

Διά τοῦτο, λέγει, εὐχαριστοῦμεν, διατί σᾶς *ἐδιάλεξεν* ὁ Θεός καί σᾶς *προώρισεν* εἰς τό νά σᾶς σώσῃ μέ τό νά σᾶς ἐπρογνώρισεν ἀξίους σωτηρίας. Πῶς, καί μέ τί τρόπον; *μέ τόν ἁγιασμόν* τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἤτοι ὁ Θεός σᾶς ἔσωσε, μέ τό νά σᾶς ἡγίασε διά τοῦ Πνεύματός του. Ἔπειτα διά νά μήν εἰπῇ τινας, τί λοιπόν; δέν ἐπροσφέραμεν καί ἡμεῖς ἀπό λόγου μας καμμίαν συνέργειαν εἰς τό νά σωθῶμεν; διά τοῦτο ἀκολούθως λέγει ὁ Παῦλος «*καί πίστει ἀληθείας*, ἤγουν *ἡμεῖς ἐδεξάμεθα εἰς τήν καρδίαν μας πίστιν ἀληθινῶν πραγμάτων,* ἐπειδή δέν ἐπιστεύσαμεν εἰς ψεύματά τινα, ἀλλά εἰς αὐτήν τήν ἀλήθειαν. Καί κατά ἄλλον δέ τρόπον, διά τοῦτο εἶπε ἀκολούθως ὁ Ἀπόστολος πίστιν ἀληθείας· *ἐπειδή ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί, ὕστερα ἀπό τόν ἁγιασμόν τοῦ Πνεύματος, τόν ὁποῖον ἐλάβομεν διά τοῦ Βαπτίσματος, πολλήν καί μεγάλην πίστιν χρειαζόμεθα, διά νά μή παρασαλεύσωμεν ἀπό τά δόγματα, καί τά καθήκοντα τοῦ Χριστιανισμοῦ.*

14. Εἰς ὅ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διά τοῦ Εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Διά νά μήν ἀκούσουν οἱ Θεσσαλονικεῖς πίστιν καί ὑπερηφανευθοῦν πώς καί αὐτοί ἐδέχθησαν τήν εἰς τόν Χριστόν πίστιν, καί κατά τοῦτο ἔφερον καί αὐτοί μέρος τι εἰς τήν σωτηρίαν τους, διά τοῦτο λέγει ἐδῶ ὁ Παῦλος ὅτι *καί τοῦτο τό νά δεχθῆτε, ἀδελφοί μου, τήν πίστιν,* καί τοῦτο, λέγω, *εἶναι δῶρον καί κατόρθωμα Θεοῦ·* ἐπειδή, λέγει, *εἰς τοῦτο σᾶς ἐκάλεσεν ὁ Θεός·* εἰς τοῦτο ποῖον; *εἰς τό νά σωθῆτε δηλαδή διά μέσου τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ Πνεύματος, καί τῆς ἐδικῆς σας πίστεως·* ὥστε, ἄν καί ἐσεῖς ἐπιστεύσατε, ὅμως ἡ πίστις σας αὕτη εἶναι χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὅστις σᾶς ἐκάλεσεν εἰς τό νά πιστεύσετε· *διότι ἄν ὁ Θεός δέν ἤθελε σᾶς καλέσῃ μέ τόν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου, καί τοῦ Ἀποστολικοῦ μας κηρύγματος, πῶς ἐσεῖς ἠθέλητε ἀκούσῃ; μή ἀκούσαντες δέ, πῶς ἠθέλητε πιστεύσῃ;* «Πῶς γάρ φησι πιστεύσωσιν, οὗ οὐκ ἤκουσαν;» (Ρωμ. ι' 14). Βλέπε δέ, ὦ ἀναγνώστα, πῶς ὁ Χριστός δέν νομίζει ὀλίγην του δόξαν τήν ἐδικήν μας σωτηρίαν· ἐπειδή δόξα τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ εἶναι, τό νά εἶναι πολλοί οἱ σωζόμενοι Χριστιανοί. Ποῖος λοιπόν δέν θέλει ἀγαπήσει τοιοῦτον Θεόν καί Δεσπότην; ἤ ποῖος δέν θέλει ἀγαπήσει τήν δόξαν τοιούτου ἀγαθοῦ Δεσπότου, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἐδική μας σωτηρία;

15. Ἄρα οὖν ἀδελφοί, στήκετε καί κρατεῖτε τάς παραδόσεις, ἅς ἐδιδάχθητε, εἴτε διά λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.

Ἀπό τά λόγια ταῦτα τοῦ Ἀποστόλου γίνεται φανερόν, ὅτι πολλά πράγματα καί ὑποθέσεις παρεδίδουν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τούς μαθητάς των Χριστιανούς, ὄχι μόνον δι' ἐπιστολῶν, ἀλλά καί ἀγράφως διά λόγου, ἤγουν διά ζώσης φωνῆς· *ἐξίσου δέ καί ὁμοίως,* καί ταῦτα καί ἐκεῖνα, ἤγουν καί τά γεγραμμένα καί τά διά λόγου παραδεδομένα ὑπό τῶν Ἀποστόλων εἶναι *ἀξιόπιστα καί βέβαια·* ὥστε καί τάς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας ἀξιοπίστους καί βεβαίας νομίζομεν καί πιστεύομεν, λέγει σύν τῷ Θεοφυλάκτῳ ὁ θεῖος Χρυσόστομος. Παράδοσις εἶναι λέγει ὁ αὐτός Χρυσόστομος καί Θεοφύλακτος, περισσότερον μή ζητῇς· «ὥστε καί τήν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀξιόπιστον ἡγούμεθα· παράδοσίς ἐστι, μηδέν πλέον ζήτει». Μέ τόν λόγον δέ ὁπού λέγει ἐδῶ ὁ Παῦλος *«στήκετε» δείχνει πώς ἦτον πολλοί εἰς τήν Θεσσαλονίκην ὁπού ἐσαλεύοντο εἰς τά τῆς πίστεως, καί εἰς τάς παραδόσεις τῶν Ἀποστόλων, καί διά τοῦτο ἐχρειάζοντο στηριγμόν.*

16. Αὐτός δέ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καί ὁ Θεός καί Πα-

τήρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, καί δούς παράκλησιν αἰωνίαν, καί ἐλπίδα ἀγαθήν ἐν χάριτι.

17. Παρακαλέσαι ὑμῶν τάς καρδίας, καί στηρίξαι ὑμᾶς ἐν παντί ἔργῳ, καί λόγῳ ἀγαθῷ.

Ὕστερα ἀπό τήν διδασκαλίαν, συνειθίζει ὁ μακάριος Παῦλος νά λέγῃ καί εὐχήν πρός τόν Θεόν, ἐπειδή ἡ εὐχή εἶναι ἡ ἀληθινή βοήθεια, δπού ἠμπορεῖ νά δώσῃ ἕνας διδάσκαλος εἰς τούς μαθητάς του· διά τοῦτο καί ἐδῶ κάμνει τήν συνήθειάν του ταύτην καί ὡσάν νά λέγῃ εἰς τούς Θεσσαλονικεῖς τοῦτο· ἐγώ μέν σᾶς εἶπον καί σᾶς ἐδίδαξα, τοῦ Θεοῦ δέ εἶναι ὅλον τό πᾶν τῆς διδασκαλίας. Ποῦ εἶναι τώρα οἱ Ἀρειανοί, δπού λέγουν τόν Υἱόν κατώτερον ἀπό τόν Πατέρα, ἐπειδή εἰς τό μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος ὁ Υἱός ὀνομάζεται ὕστερα ἀπό τόν Πατέρα; ἰδού ἄς ἀκούσουν πώς ὁ Παῦλος λέγει τό ἐναντίον· ἐπειδή πρότερον ὠνόμασε τόν Υἱόν καί ὕστερον τόν Πατέρα. Ποίαν δέ λέγει *παράκλησιν αἰωνίαν; τήν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν· ὅτι αὐτή ἡ ἐλπίς τῶν μελλόντων, εἶναι δπού βαστάζει καί παρηγορεῖ τάς καρδίας τῶν Χριστιανῶν,* δπού λυποῦνται διά τούς πειρασμούς· ταύτην δέ τήν ἐλπίδα ἔδωκεν εἰς τούς Χριστιανούς ὁ Θεός χάριτι καί δωρεάν, χωρίς νά κοπιάσουν τίποτε· εἶπε δέ τοῦτο ὁ Παῦλος, διά νά ταπεινώσῃ τό φρόνημα τῶν Θεσσαλονικέων. Βλέπε δέ ἀγαπητέ, πώς *μέ σχῆμα εὐχῆς ἐξυπνᾷ τόν νοῦν τῶν Χριστιανῶν ὁ Ἀπόστολος, καί βάλλει τά σημεῖα καί ἀμανέτια τῆς προνοίας, δπού ἔχει ὁ Θεός πρός τόν ἄνθρωπον·* διότι ἀνίσως, λέγει, ὁ Θεός ἔδωκε παρηγορίαν αἰώνιον εἰς ἐκείνους, δπού δέν ἐκοπίασαν τίποτε, πόσῳ μᾶλλον θέλει δώσει τήν τοιαύτην παρηγορίαν εἰς ἐκείνους, *δπού κοπιάζουν διά τήν πίστιν, καί ὑπομένουν πειρασμούς;* ὥστε ἔχετε καλάς ἐλπίδας Χριστιανοί. Λέγει δέ, ὅτι ἄμποτε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καί ὁ Θεός, καί Πατήρ νά παρηγορήσῃ τάς καρδίας σας, καί νά σᾶς στηρίξῃ εἰς κάθε ἔργον καί λόγον ἀγαθόν· ἐπειδή τοῦτο εἶναι παρηγορία τοῦ Χριστιανοῦ, τό νά κάμῃ κανένα καλόν ἔργον, καί τό νά λαλήσῃ κάνένα καλόν λόγον, καί *ὅ,τι ἄλλο εἶναι εὐάρεστον εἰς τόν Θεόν·* ἤ καί τοῦτο λέγει, ὅτι τό *νά σᾶς στερεώσῃ ὁ Θεός, τόσον εἰς τά ὀρθά δόγματα τῆς πίστεως, ὅσον καί εἰς τά καλά ἔργα, ὥστε δπού νά μή περιφέρεσθε καί νά κρημνίζεσθε* ἀπό τούς ἀκολουθοῦντας πειρασμούς, τοῦτο εἶναι παρηγορία αἰώνιος· διατί ὅποιος εἶναι στερεωμένος, αὐτός ὅσα καί ἄν πάθῃ, τά ὑποφέρει γενναίως, καί δέν παρασαλεύει τελείως· ἐπειδή, διατί μέν φυλάττει τά ὀρθά δόγματα, εἶναι πληροφορημένος, πώς ἔχει νά λάβῃ τά μέλλοντα ἀγαθά· διατί δέ ἔχει ζωήν καλήν, καί διά τί πάσχει, ὄχι ὡσάν κακοῦργος, ἀλλά ὡσάν δοῦλος Θεοῦ, διά τοῦτο χαίρει καί εὐφραίνεται.

Ἁγίου Νικοδήμου

Ἑρμηνεία εἰς τήν Β′ πρός Τιμόθεον Ἐπιστολῆς τοῦ Ἀποστ. Παύλου, κεφ. 3, 1-5

1. Τοῦτο δέ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροί χαλεποί.

Ἐπειδή εἰς τούς τότε ἀποστολικούς καιρούς ἦτον πολλοί κακοί ἄνθρωποι, τούτου χάριν διά νά μή ταράττεται ὁ Τιμόθεος δι' αὐτούς, προεῖπεν ὁ Παῦλος εἰς αὐτόν, ὅτι εἰς τό μεγάλον ὀσπήτιον εὑρίσκονται σκεύη χρυσᾶ καί πήλινα, ἤγουν *εἰς τόν κόσμον αὐτόν εὑρίσκονται καλοί καί κακοί ἄνθρωποι·* τώρα δέ πάλιν προλέγει εἰς τόν Τιμόθεον, ὅτι καί εἰς *τούς μεταγενεστέρους* χρόνους θέλουν *γένουν πολλοί κακοί·* πλήν δέν εἶναι αὐτό πρᾶγμα καινούριον, διατί καί εἰς τόν καιρόν τοῦ Μωϋσέως ἦτον καί οἱ μιαροί μάγοι ὁ Ἰαννῆς καί ὁ Ἰαμβρῆς· λοιπόν μή παραξενεύεσαι, λέγει, καί ἐσύ ὦ Τιμόθεε, μήτε λυποῦ διά τοῦτο. *Καιροί δέ χαλεποί θέλουν* ἀκολουθήσουν, ἤγουν πολλά κακοί· δέν πρέπει δέ τοῦτο νά νοηθῇ διά τούς καιρούς καί διά τούς μῆνας καί διά τάς ἡμέρας αὐτάς καθ' ἑαυτάς, ἐπειδή οἱ καιροί καί οἱ μῆνες καί αἱ ἡμέραι, κατά τήν φύσιν αὐτῶν, δέν εἶναι κακοί, ἀλλά νοεῖται διά τούς κακούς ἀνθρώπους, τούς ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις γενομένους, καί διά τάς ἐναντίας περιστάσεις ὁπού ἀκολουθοῦν εἰς τούς καιρούς· διότι καί ἡμεῖς ἔχομεν συνήθειαν νά λέγωμεν ὅταν ὁμιλῶμεν, ὅτι, ὁ καιρός ἐτοῦτος εἶναι πονηρός, ἤ ὁ καιρός ἐκεῖνος εἶναι καλός· οὕτως αὐτόν ὀνομάζοντες ἀπό τά καλά, ἤ τά κακά ὁπού συμβαίνουν εἰς τόν καιρόν, ἤ ἀπό τούς καλούς, ἤ κακούς ἀνθρώπους τοῦ καιροῦ ἐκείνου.

2. Ἔσονται γάρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι.

Εὐθύς βάλλει ὁ Ἀπόστολος τό πρῶτον ἀπό ὅλα *τά πάθη,* καί τήν πρώτην *ρίζαν* ὁπού γεννᾷ ὅλα τά κακά, ἤγουν τήν *φιλαυτίαν·* διατί φυσικῷ τῷ τρόπῳ πρῶτον τινάς ἀγαπᾷ τόν ἑαυτόν του, καί ἔπειτα *διά τόν ἑαυτόν του,* ἀγαπᾶ καί τούς ἄλλους ἀνθρώπους, καί τά ἄλλα

τοῦ κόσμου πράγματα. Εἶναι λοιπόν *ἡ φιλαυτία μία ἄτακτος φιλία τοῦ ἑαυτοῦ μας* ἀπό τήν ὁποίαν νικώμενοι, κάμνομεν ὅλα τά κακά καί τά πάθη, *διά νά θεραπεύσωμε τόν ἑαυτόν μας,* καί ἡ ὁποία μᾶς κάμνει νά μή στοχαζώμεθα καί νά θέλωμεν τό καλόν τοῦ πλησίον μας, ἀλλά μόνον τό ἐδικόν μας· διότι φίλαυτος λέγεται ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ὅπου φιλεῖ μόνον τόν ἑαυτόν του, ἀπό τό ὁποῖον ἀκολουθεῖ τό νά μή φιλῇ οὔτε τόν ἑαυτόν του· διατί καθώς ἀκολουθεῖ εἰς τά μέλη τοῦ σώματος, καί ἡ βλάβη τοῦ ἑνός μέλους, τοῦ ὀφθαλμοῦ θετέον ἤ τῆς χειρός, ἤ τοῦ ποδός, διαβαίνει καί εἰς τά ἄλλα μέλη· ἤ καθώς ἀκολουθεῖ εἰς τήν οἰκοδομήν τοῦ οἴκου, καί ὅταν ἐβγάλῃ τινάς μίαν πέτραν ἀπό τόν τοῖχον, σείει καί ταράττει καί τάς ἄλλας πέτρας, ἔτσι ἀκολουθεῖ καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῶν Χριστιανῶν, καί ὅποιος ἐπιμελεῖται μόνον τόν ἑαυτόν του, ἀμελεῖ δέ τόν ἀδελφόν του, αὐτός βλάπτει καί τόν ἴδιον ἑαυτόν του.

Ἀφοῦ εἶπε τήν ρίζαν, ἤγουν τήν φιλαυτίαν, ὁ Ἀπόστολος, τώρα ἐδῶ ἀκολούθως λέγει καί τούς κλάδους αὐτῆς· πρῶτος δέ κλάδος αὐτῆς εἶναι ἡ φιλαργυρία· ἐπειδή *τά ἀργύρια* διά τοῦτο τά ἀγαπᾷ ὁ ἄνθρωπος, *διά νά ἀναπαύσῃ τόν ἑαυτόν του,* ταυτόν εἰπεῖν διά τήν φιλαυτίαν του. Καθώς λοιπόν ἀπό τήν ἀγάπην γεννᾶται κάθε καλόν, ἔτσι ἐκ τοῦ ἐναντίου ἀπό τήν φιλαυτίαν τήν ἐναντίαν τῆς ἀγάπης, γεννᾶται κάθε κακόν· διότι ἡ μέν ἀγάπη, εἶναι πλατεῖα καί εὐρύχωρος καί εἰς ὅλους ἐκχέει τάς εὐεργεσίας της, ἡ δέ *φιλαυτία, στενεύει τό πλάτος τῆς ἀγάπης,* καί εἰς ἕνα μόνον ἄνθρωπον συμμαζώνει τάς εὐεργεσίας αὐτῆς.

Ἀλαζόνες.

Εἰς τούς ὑστερινούς καιρούς, λέγει, θέλουν εἶναι οἱ ἄνθρωποι ἀλαζόνες, ἤγουν οἱ *κομπάζοντες,* πώς εἶναι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀνώτεροι· ἀπό τήν φιλαυτίαν δέ γεννᾶται καί οὗτος ὁ *φαρμακερός κλάδος τῆς ἀλαζονείας·* ἀλαζονεύεται γάρ τινας διά τί ἀγαπᾷ τόν ἑαυτόν του, καί θέλει νά τόν δοξάσῃ ὑπέρ τούς ἄλλους.

Ὑπερήφανοι, βλάσφημοι.

Ἡ ἀλαζονεία ὅταν προκόψῃ καί αὐξήσῃ, γίνεται ὑπερηφάνεια, ἡ δέ ὑπερηφάνεια πάλιν, γίνεται ὕβρις καί βλασφημία εἰς τόν Θεόν· διατί ὅταν τινάς ἀλαζονεύεται καί ἔχῃ τόν ἑαυτόν του ἀνώτερον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τότε καί ὑπερηφανεύεται, ἤγουν *ἐπιγράφει* εἰς τόν ἑαυτόν του ὅλα τά κατορθώματα καί τάς ἀρετάς, ἤτοι νομίζει πώς αὐτός μέ τήν δύναμίν του ἐκατώρθωσε τάς ἀρετάς ὁπού ἔχει, καί ὄχι μέ τήν χάριν καί δύναμιν τοῦ Θεοῦ· τοῦτο δέ νομίζοντας, βλασφημεῖ ὁ ταλαίπωρος εἰς τόν Θεόν, *ἀπό τόν ὁποῖον προέρχεται κάθε ἀρετή καί*

κάθε καλόν· φανερόν δέ εἶναι ὅτι καί ἡ ὑπερηφάνεια καί ἡ πρός Θεόν βλασφημία, προέρχονται ἀπό τήν φιλαυτίαν.

3. Γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι.

Καί πρεπόντως γίνονται τοιοῦτοι οἱ ἀνωτέρω· διατί ἀνίσως βλασφημοῦν τόν ἴδιον Ποιητήν τους Θεόν, πῶς πλέον θέλουν τιμήσουν τούς γονεῖς των; ὅσοι δέ πάλιν δέν τιμοῦν τούς γονεῖς των, αὐτοί εἶναι καί εἰς τούς ἄλλους εὐεργέτας των ἀχάριστοι· ὅσοι δέ εἶναι *ἀχάριστοι εἰς τούς εὐεργέτας των*, αὐτοί εἶναι καί ἀνόσιοι, διατί *ἀθετοῦν τό ὅσιον καί τό ὀφειλόμενον χρέος των*· ὅσοι δέ εἶναι ἀνόσιοι, αὐτοί εἶναι καί ἄστοργοι· ἐπειδή ποῖον ἄλλον ἔχει νά στέρξῃ καί νά ἀγαπήσῃ ἐκεῖνος, ὁπού δέν στέργει τόν εὐεργέτην του, ἀλλά τόν ἀποστρέφεται; ὅσοι δέ πάλιν εἶναι ἄστοργοι, αὐτοί εἶναι καί ἄσπονδοι, ἤγουν ἀφιλίωτοι μέ τούς ἀνθρώπους· διότι ὅποιος μέ τόν *εὐεργέτην του δέν φιλιώνεται, πῶς νά φιλιωθῇ μέ τούς ἄλλους;* Βλέπεις, ἀδελφέ, πώς τά πάθη καί τά κακά εἶναι ἀλληλένδετα ὡσάν ἁλυσίδα, καί ἕνα ἀπό τό ἄλλο γεννᾶται; καθώς ἐκ τοῦ ἐναντίου, καί αἱ ἀρεταί εἶναι ἀλληλένδεται, καί μία ἀπό τήν ἄλλην γεννᾶται.

Διάβολοι.

Οἱ ἄνθρωποι, λέγει, ἔχουν νά γίνουν εἰς τούς ὑστερινούς καιρούς διάβολοι, ἤγουν *κακολογοῦντες* ὅλους τούς ἀνθρώπους καί διαβάλλοντες αὐτούς· διότι ἐκεῖνος ὁπού δέν γνωρίζει νά ἔχῃ εἰς τόν ἑαυτόν του κανόνα καλόν καί ἀρετήν, αὐτός διαβάλλει καί τούς ἄλλους πώς εἶναι τοιοῦτοι· διατί; νομίζει πώς μέ τοῦτο προξενεῖ εἰς τόν ἑαυτόν του κᾶποιαν παρηγορίαν, διά νά μή φαίνεται πώς αὐτός μόνος εἶναι κακός, ἀλλά εἶναι καί οἱ ἄλλοι. Βλέπεις, ἀγαπητέ, ὅτι ἡ *φιλαυτία εἶναι ἡ ρίζα ὁπού γεννᾷ καί τάς διαβολάς εἰς τόν κόσμον;*

Ἀκρατεῖς.

Θέλουν εἶναι, λέγει, οἱ ἄνθρωποι εἰς τό μέλλον, *ἀκράτητοι καί εἰς τήν γλῶσσαν καί εἰς τήν κοιλίαν καί εἰς ὅλα τά ἄλλα πάθη.*

Ἀνήμεροι

Βλέπεις, ὦ ἀναγνῶστα, τί κάμνει τούς ἀνθρώπους ἡ ρίζα τῶν κακῶν φιλαυτία; καί ὁ πρῶτος κλάδος τῆς φιλαυτίας ἡ φιλαργυρία; θηρία γάρ ἀνήμερα, καί ἄλογα κατασταίνουν τά πάθη ταῦτα τούς ἀνθρώπους, τούς *φύσει ἡμέρους καί λογικούς.*

Ἀφιλάγαθοι.

Ἤγουν οἱ ἄνθρωποι θέλουν γένουν εἰς τούς ὑστέρους καιρούς, *ἐχθροί κάθε ἀρετῆς, καί ἀγαθοῦ ψυχικοῦ.*

4. Προδόται

Οἱ ἄνθρωποι, λέγει, θέλουν γένουν εἰς τό μέλλον, *προδόται τῆς φιλίας,* ἤγουν θέλουν προδίδουν τήν φιλίαν τῶν ἠγαπημένων τους, *καί δέν θέλουν φυλάττουν ἐμπιστοσύνην.*

Προπετεῖς

Οἱ ἄνθρωποι θέλουν γένουν εἰς τό μέλλον *αὐθάδεις καί ἀβέβαιοι,* χωρίς νά ἔχουν *σταθερότητα* εἰς κἀνένα πρᾶγμα.

Τετυφωμένοι

Μέλλουν, λέγει, νά γένουν εἰς τό μέλλον οἱ ἄνθρωποι τετυφωμένοι, ἤγουν γεμᾶτοι ἀπό ἀπόνοιαν, δηλαδή ἀπό *ὑπερηφάνειαν καί θρασύτητα καί ὕβριν.*

Φιλήδονοι μᾶλλον, ἤ φιλόθεοι

Οἱ ἄνθρωποι, λέγει, εἰς τούς ὑστερινούς καιρούς ἔχουν νά γένουν φιλήδονοι περισσότερον, παρά φιλόθεοι· καί ἀναγκαίως τοῦτο ἔτσι ἀκολουθεῖ διατί *ὅπου εἶναι ἡ φιλία καί ἀγάπη τῶν τοῦ κόσμου ἡδονῶν ἐκεῖ φιλία καί ἀγάπη τοῦ Θεοῦ δέν εὑρίσκεται·* ἐναντία γάρ εἶναι ταῦτα ἀναμεταξύ των· ὅθεν εἶπεν ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος· «*Μοιχοί καί μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε, ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου, ἔχθρα τοῦ Θεοῦ ἐστιν; ὅς ἄν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρός τοῦ Θεοῦ καθίσταται*» (*Ἰάκ. δ'* 4).

5. Ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας, τήν δέ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι

Ἤτοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ ὑστερινοῦ καιροῦ, μέλλουν νά ἔχουν *σχῆμα μόνον καί ὑπόκρισιν τῆς εὐσεβείας καί πίστεως,* τήν δέ δύναμιν τῆς εὐσεβείας νά ἀρνοῦνται, δηλ. *θέλουν φαίνονται εὐσεβεῖς κατά τό ἔξω σχῆμα μόνον, κατά δέ τά ἔργα καί τήν ζωήν,* δέν θέλουν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ εὐσεβεῖς· ἐπειδή ἡ δύναμις τῆς εὐσεβείας, καί τά νεῦρα τῆς πίστεως, μέ τά ἔργα ἀποδεικνύονται. Διά τοῦτο λοιπόν πρεπόντως εἶπεν ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος «*ἡ πίστις χωρίς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι*» (Ἰάκ. β' 20)· εἰς ἄλλον μέρος δέ ὁ Ἀπόστολος, τήν μόρφωσιν ἐπί καλοῦ ἐξέλαβε, λέγων πρός τόν Ἰουδαῖον διδάσκαλον· «ἔχοντα τήν μόρφωσιν τῆς γνώσεως, καί τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ» (Ρωμ. β' 20)· ἐπειδή ὁ διδάσκαλος μόρφωσιν γνώσεως ἔχει, ἤτοι πλάττει καί μορφώνει τήν γνῶσιν καί τήν ἀλήθειαν εἰς τάς ψυχάς τῶν μαθητῶν του.

Καί τούτους ἀποτρέπου.

Ἐδῶ δικαίως πρέπει νά ἀπορήσῃ τινάς, ὅτι, ἄν οἱ ἀνωτέρω κακοί ἔχουν νά εἶναι εἰς τούς ὑστερινούς καιρούς, πῶς ὁ Ἀπόστολος λέγει ἐδῶ εἰς τόν Τιμόθεον, νά ἀποστρέφεται τούτους; Εἰς λύσιν τῆς

ἀπορίας ἀποκρινόμεθα, ὅτι ἀκόλουθον εἶναι νά ἦτον καί τότε εἰς τόν καιρόν τοῦ 'Αποστόλου Παύλου τοιοῦτοι κακοί ἄνθρωποι, *ἀγκαλά καί ὄχι μέ τόσην ὑπερβολήν τῆς κακίας*. Παραγγέλει λοιπόν ὁ Παῦλος, καί ὡσάν νά λέγη εἰς τόν Τιμόθεον, ὅτι ἀποστρέφου τούς τοιούτους ἀνθρώπους, τούς καί τώρα εὑρισκομένους· ὅθεν καί ἀκολούθως λέγει· ἐκ τούτων εἰσίν οἱ *ἐνδιεύοντες* εἰς τάς οἰκίας· ἤ καί ἄλλως ἀποκρινόμεθα, ὅτι ὑστέρας ἡμέρας δέν λέγει ὁ Παῦλος τάς μετά πολλούς αἰῶνας ἐσομένας, ἀλλά τάς μετά τήν κοίμησιν αὐτοῦ ἐσομένας, κατά τάς ὁποίας ἔμελλεν ἀκόμη νά ζῆ ὁ Τιμόθεος· ἤ, καθώς ἐπικρίνει ὁ μέγας 'Ιωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὁ θεῖος Παῦλος διά μέσου τοῦ Τιμοθέου, νουθετεῖ ὅλους τούς μετά ταῦτα Χριστιανούς, νά ἀποστρέφωνται τούς τοιούτους *φαυλοβίους ἀνθρώπους*, ἡ ὁποία γνώμη αὕτη εἶναι ἀληθεστέρα ἀπό τάς ἄλλας[1].

1. Ὅθεν καί ὁ Χρυσόστομος λέγει, ὅτι καθώς ἡ Γραφή λαμβάνει τήν εἰκόνα, ποτέ μέν, ἐπί καλοῦ, ποτέ δέ, ἐπί κακοῦ· ἐπί καλοῦ μέν· «ἀνήρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι εἰκών καί δόξα Θεοῦ ὑπάρχων» (α' Κορ. ια' 7)· ἐπί κακοῦ δέ· «μέν τοιγε ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος» (Ψαλμ. λη' 9)· ὁμοίως καί τόν λέοντα, ποτέ μέν ἐπί καλοῦ λαμβάνει ἡ Γραφή διά τό βασιλικόν καί ἡγεμονικόν· «ἐκοιμήθη φησίν ὡς λέων, καί ὡσεί σκύμνος· τίς ἐγερεῖ αὐτόν»; (Γέν. μθ' 9)· ποτέ δέ, ἐπί κακοῦ, διά τό ἁρπακτικόν καί θυμοειδές· «ὡς λέων ἁρπάζων, καί ὠρυόμενος» (Ψαλ. κα' 13)· τοιουτοτρόπως καί ὁ 'Απόστολος, τήν μόρφωσιν, ποτέ μέν ἐπί καλοῦ λαμβάνει, λέγων· «ἔχοντα τήν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καί ἀληθείας, ποτέ δέ ἐπί κακοῦ ὡς ἐνταῦθα». 'Ο δέ Θεοδώρητος ἑρμηνεύων τά ἀνωτέρω ρητά τοῦ Παύλου, ἀπό τοῦ «ἔσονται οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, ἕως τοῦ παρόντος» λέγει, ὅτι ὁ 'Απόστολος προεῖπε τόν εἰς τούς χρόνους τοῦ Θεοδωρήτου καιρόν· ἐπειδή εἰς τόν τότε καιρόν του, ἦτον γεμάτη λέγει ἡ ζωή τῶν ἀνθρώπων ἀπό τούς τοιούτους κακούς· «τούτων γάρ φησι τῶν κακῶν πλήρης ὁ ἡμέτερος βίος· καί τό τῆς εὐσεβείας περιχείμενοι πρόσχημα, τό τῆς πονηρίας: διά τῶν ἔργων κατασκευάζομεν εἴδωλον· ἐρασιχρήματοι γάρ ἀντί φιλοθέων γεγόναμεν, καί τῶν παθῶν ἀσπαζόμεθα τήν δουλείαν· καί τ' ἄλλα ἁπαξαπλῶς ἐστιν εὑρεῖν ἐν ἡμῖν, ἅ προηγόρευσεν ὁ θεῖος 'Απόστολος». Τοῦτο ἐσημείωσα ἐδῶ, ἀδελφοί μου, ὄχι χωρίς λύπην, καί ἀναστεναγμούς· διά τί, ἄν ὁ θεῖος Θεοδώρητος ἔγραφε, πώς τά κακά, ὁπού προφητεύει ἐδῶ ὁ 'Απόστολος, ἦτον τότε εἰς τόν καιρόν του· τότε, ὁπού ἦτον ἡ ἀκμή καί τό ἄνθος τῆς ἀρετῆς· τί νά εἰποῦμεν τώρα ἡμεῖς οἱ ἄθλιοι; ἡμεῖς ὁπού εἰς τούς καιρούς μας βλέπομεν καί ἀκούομεν ὅλα τά κακά ταῦτα ὁπού προλέγει ὁ Παῦλος, πώς ἐπλημμύρισαν, καί ἐξεχείλισαν εἰς τό ἄκρον, καί περαιτέρω νά φθάσουν δέν δύνονται; τί γάρ ἄλλο κακόν ἀκρότερον, ἤ κορυφαιότερον ἠμπορεῖ νά γένη τῆς ἀθεΐας; ἤ ποῖοι ἄλλοι τῶν ἀθέων χειρότεροι, ἀπό τούς ὁποίους ὁ κόσμος ἐγέμωσε, καί ὁλοένα γεμόζει; Δέν συμπεραίνομεν λοιπόν ἄλλο, πάρεξ ὅτι ἐγγύς τό τέλος· ἐπειδή καθώς εἶπεν ὁ Κύριος· «διά τό πληθυνθῆναι τήν ἀνομίαν, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν, καί τότε ἥξει τό τέλος» (Ματθ. κδ' 12).

Ἁγίου Νικοδήμου Ἁγιορείτου

Ἑρμηνεία εἰς τήν Α' ἐπιστολήν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, κεφ. 5, στίχ. 6-10

6. Ταπεινώθητε οὖν ὑπό τήν κραταιάν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ.
7. πᾶσαν τήν μέριμαν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περί ὑμῶν,

Βεβαιώσας ἀνωτέρω ὁ κορυφαῖος διά τοῦ ρητοῦ τοῦ Σολομῶντος, τήν χάριν πού λαμβάνει παρά Θεοῦ ἡ ταπείνωσις, τώρα ἐδῶ κάμνει ὡσάν ἕνα συμπέρασμα τῆς περί ταπεινώσεως διδασκαλίας, καί λέγει εἰς τούς χριστιανούς. Ταπεινωθῆτε λοιπόν ἀδελφοί μου χριστιανοί ὑποκάτω εἰς τό δυνατόν χέρι τοῦ Θεοῦ, ἵνα αὐτό σᾶς ὑψώσῃ εἰς τόν πρέποντα καί ἐπιτήδειον καιρόν, ἤτοι ὅταν κάμῃ χρείαν. Διατί ἤ εἰς τόν παρόντα αἰῶνα σᾶς ὑψώνει ὁ Θεός, ὅταν χρειασθῆτε τήν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν, ἤ εἰς τόν μέλλοντα, ὅταν παραστῆτε τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ. Ἐκείνη γάρ μόνη εἶναι ὕψωσις, ὡς ἄτρεπτος καί ἀναλλοίωτος καί παντοτινή, ἐπειδή ἡ ὕψωσις πού γίνεται εἰς τήν παροῦσαν ζωήν δέν εἶναι ἀσφαλής καί βεβαία, ἀλλά καί τρεπτή καί ἀλλοιωτή. Βλέπε δέ τήν σοφίαν τοῦ ἀποστόλου, πῶς καί τούς ὑπερηφάνους ὠφελεῖ καί τούς ταπεινούς ἐν ταυτῷ. Λέγοντας γάρ ταπεινώθητε ὑπό τήν κραταιάν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, φοβίζει καί συστέλλει τούς ὑπερηφάνους καί καταβάλλει τήν ἐπηρμένην αὐτῶν ὀφρῦν. Λέγοντας δέ πάλιν «ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ», παρηγορεῖ καί γλυκαίνει τούς ταπεινούς διά τόν μέλλοντα μισθόν. Θέλοντας δέ νά κάμῃ τούς χριστιανούς ἀναπολογήτους καί νά σηκώσῃ ἀπό αὐτούς κάθε προφασιολογίαν, τούς παραγγέλλει νά μή φροντίζουν πολλά καί νά μεριμνοῦν διά τήν σωματικήν αὐτῶν χρείαν, μήτε διά κανένα πρᾶγμα γήϊνον καί ἀνθρώπινον, ἀλλά νά ρίψουν κάθε φροντίδα καί μέριμαν τῆς ζωῆς των εἰς τόν Θεόν, ὅστις εἶναι ἰδικός των φροντιστής καί προνοητής.

Διά τοῦτο καί ὁ μέγας Βασίλειος, διηγησάμενος περί τοῦ θαλασσίου ἀχινοῦ, πώς ρίπτει πέτρας μικράς ἐπάνω εἰς τόν ἑαυτόν του, διά

νά μή σαλεύεται ἀπό τήν ταραχήν τῆς φορτούνας πού μέλλει νά γένῃ, ἀκολούθως φέρει ὡσάν ἕνα ἐπιφώνημα καί συμπέρασμα καί λέγει «*οὐδέν ἀπρονόητον, οὐδέν ἠμελημένον παρά Θεοῦ. Πάντα σκοπεύει ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμός, πᾶσι πάρεστιν ἐκπορίζων ἑκάστῳ τήν σωτηρίαν. Εἰ ἐχῖνον ἔξω τῆς ἑαυτοῦ ἐπισκοπῆς ὁ Θεός οὐκ ἀφῆκε, τά σά οὐκ ἐπισκοπεῖ;*» (ὁμιλία ζ' εἰς τήν ἑξαήμερον). Γλαφυρόν δέ εἶναι καί τό ὁμοίωμα πού γράφει περί τῆς ἀμεριμνίας ὁ ὅσιος Ἰωάννης ὁ Καρπάθιος. Φέρει γάρ οὗτος τήν ἀράχνην εἰς ὑπόδειγμα, ἥτις ἀγκαλά καί εἶναι ἀσθενέστερον καί ἀδυνατώτερον ἀπό τά ζωΰφια, μ' ὅλον τοῦτο προνοεῖται ὑπό τοῦ προνοητοῦ τῶν ἁπάντων Κυρίου. Ἀποστέλλει γάρ εἰς αὐτήν καθ' ἡμέραν τό ἀρκετόν κυνήγιον εἰς τά δίκτυά της, μέ τό ὁποῖον τρέφεται καί συντηρεῖ τήν ζωήν της. Οὕτω γάρ λέγει· «*μηδαμῶς ἕνεκεν τῆς χρείας τοῦ σώματος ταῖς μερίμναις θελήσωμεν τήκεσθαι. Ὅλῃ δέ τῇ ψυχῇ πιστεύσωμεν τῷ Θεῷ. Ὥσπερ τίς ποτε ἔλεγεν ἀνήρ ἀγαθός· ἐμπιστεύσατε τῷ Κυρίῳ καί ἐμπιστευθήσεσθε*»[1]. Καί ὡς γράφει ὁ μακάριος Πέτρος ὁ ἀπόστολος «*σωφρονήσατε καί νήψατε ἐν προσευχαῖς, πᾶσαν ὑμῶν τήν μέριμναν πρός Θεόν ἐπιρρίψαντες, ὅτι αὐτῷ μέλει περί ὑμῶν*». Εἰ δέ ἔτι διστάζεις καί ἀπιστεῖς ὅτι ὅλως μέλει αὐτῷ περί σοῦ πρός τό διαθρέψαι σε, βλέψον εἰς τήν ἀράχνην καί σύνοιδε πόσον ἄνθρωπος ἀράχνης διαφέρει. Ἀράχνης φημι, ἧς οὐδέν ἀσθενέστερον, οὐδέ ἀδυναμώτερον... ἐν τοιαύτῃ τοιγαροῦν καταστάσει ἡσύχῳ διατριβούσῃ, τῇ ἀδρανεῖ καί ταπεινῇ ἀράχνῃ καί μηδαμοῦ ἔξω ἀνεχομένῃ περιπατεῖν, μηδέ περιπλανᾶσθαι τῇ δε κἀκεῖσε φανταστικῶς, μηδέ πονεῖν καί μοχθεῖν ἀπέραντα, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καί τά ταπεινά ἐφορῶν Κύριος (οὐδέν γάρ τῆς ἀράχνης ἐστι ταπεινότερον) καί μέχρις αὐτῆς ἐκτείνων τήν πρόνοιαν, πέμπει ταύτῃ τό καθ' ἡμέραν βρωμάτιον, πλησίον τοῦ σκηνιδίου αὐτῆς παρασκευάζων ἐμπίπτειν εἰς τά δίκτυα ταύτης τά πρός τήν χρείαν ζωΰφια» (κεφ. μζ').

Συμφώνως δέ καί ὁ Κύριος παρήγγειλε λέγων· «*μή μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καί τί πίητε, μηδέ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε*» (Ματ. 6, 25). Ἀλλά τί; «*Ζητεῖτε πρῶτον τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καί τήν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καί ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν*» (Ματ. 6, 33). Μέ ταῦτα δέ τά λόγια δέν μᾶς προστάζει, οὔτε ὁ Κύ-

1. Τοῦτο τό ρητόν εἶπεν ὁ Βασιλεύς Ἰωσαφάτ πρός τόν λαόν. Οὕτω γάρ γράφει ἡ Β' Παραλειπομένων· «Καί ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτούς εἰς τήν ἔρημον ἔστη Ἰωσαφάτ καί ἐβόησε καί εἶπεν· ἀκούσατέ μου Ἰούδα καί οἱ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλήμ· ἐμπιστεύσατε ἐν Κυρίῳ Θεῷ ἡμῶν, καί ἐμπιστευθήσεσθε· ἐμπιστεύσατε ἐν προφήτῃ αὐτοῦ, καί εὐοδωθήσεσθε» (Β' Παραλειπ. 20, 20).

ριος, οὔτε ὁ κορυφαῖος, νά μήν δουλεύωμεν τέχνην καί ἐργόχειρον, μήτε νά δένωμεν τάς χεῖρας καί νά προσμένωμεν νά μᾶς δώσῃ ὁ Θεός τήν χρείαν τοῦ σώματός μας. Ὄχι. Ἀλλά ὅλος ὁ σκοπός τοῦ Κυρίου καί τοῦ ἀποστόλου εἶναι, νά ἀσηκώσουν τήν μέριμναν καί τήν φροντίδα ἀπό τήν ψυχήν μας, ὥστε πού νά μή μετεωριζώμεθα μέ τόν νοῦν, εἰς τό νά ζητοῦμεν διάφορα φαγητά καί πιοτά καί ἐνδύματα. Ἀλλά νά δουλεύωμεν μέν καί νά ἐργαζώμεθα, νά μή μεριμνῶμεν δέ καί νά φροντίζωμεν μέ τόν λογισμόν, ἀλλά ὅλην τήν μέριμναν καί φροντίδα, νά τήν ἐπιρρίπτωμεν εἰς τόν Θεόν. Μᾶλλον δέ καί ἐκεῖ πού δουλεύομεν, πρέπει καί μέ τόν νοῦν νά μελετῶμεν, προσευχόμενοι καί λέγοντες «*Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με*».

8. νήψατε, γρηγορήσατε· ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ.
9. ἀντίστητε στερεοί τῇ πίστει.

Ἐπειδή καί ὁ διάβολος συνηθίζει νά ἐπιπηδᾷ καί νά κηριεύῃ ἐκείνους πού δέν ἔχουν προσοχήν καί φυλακήν τοῦ νοός των, οὔτε εἶναι ἔξυπνοι καί πρόθυμοι μέ τό πνεῦμα, ἀλλά ζοῦν ἀπροσέκτως καί κοιμῶνται μέ ἀμέλειαν τῆς ζωῆς των, διά τοῦτο παραγγέλλει ἐδῶ ὁ ἀπόστολος, καί λέγει εἰς τούς χριστιανούς· Ἀδελφοί μου ἀγαπητοί νήψατε, ἤγουν προσέχετε καί ἔχετε βίγλαν καί φυλακήν εἰς τόν νοῦν καί μήν ἀφίνετε τόν λογισμόν σας νά γλυκαίνεται εἰς τούς αἰσχρούς καί πονηρούς λογισμούς. Καί ἐξυπνήσατε ἀπό τόν ὕπνον τῆς ἀμελείας καί ἔχετε πνεῦμα πρόθυμον καί ἄγρυπνον εἰς τάς ἀρετάς καί εἰς τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, διατί ὁ ἐχθρός σας διάβολος περιπατεῖ ὡσάν θυμωμένον καί ἄγριον λιοντάρι καί ζητεῖ ποῖον νά καταπίῃ ἀπό λόγου σας[2] ἤγουν ζητεῖ καί ὅποιον εὕρῃ ἀπρόσεκτον εἰς τόν λογι-

2. Ἡ αἰτία διά τήν ὁποίαν ὁ Διάβολος μετά τήν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Χριστοῦ ἐπιβουλεύεται καί λυσσᾶ κατά τῶν ἀνθρώπων καί σπουδάζει νά σύρῃ πολλούς εἰς τήν κακίαν εἶναι αὕτη, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Ἰουστῖνος ὁ φιλόσοφος καί Μάρτυς, διατί πρό τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας δέν ἤξερε καθαρά ποίαν κόλασιν ἔχει νά λάβῃ, ἐπειδή καί αἰνιγματωδῶς αὐτήν οἱ Προφῆται ἐφανέρωναν ὑποκάτω εἰς τό πρόσωπον τοῦ Ἀσσυρίου. Ἀφοῦ δέ ἦλθεν ὁ Κύριος καί ἔμαθε καθαρά τό αἰώνιον πῦρ ὁποῦ εἶναι ἑτοιμασμένον δι' αὐτόν πολεμεῖ μέ λύσσαν μεγάλην τούς ἀνθρώπους καί μάλιστα τούς χριστιανούς, μέ σκοπό ἵνα ἔχοντες πολλούς συγκοινωνούς τῆς κακίας δέν ἐντρέπεται πώς αὐτός μόνος εἶναι κακός καί οὕτω νά παρηγορῆται μέ τήν ψυχράν ταύτην παρηγορίαν.

Ὁ δέ *ἅγιος Νεῖλος* ἐν τῷ πρός Ἀγάθιον Μοναχόν λόγῳ προσθέτει καί ἄλλας τρεῖς αἰτίας τῆς τοιαύτης κατά τῶν ἀνθρώπων μανίας καί λύσσης τοῦ

σμόν, τοῦ προβάλλει τούς αἰσχρούς καί πονηρούς καί βλασφήμους λογισμούς καί μέ αὐτούς τόν κρημνίζει ἤ εἰς τήν τελείαν συγκατάθεσιν τῆς ἁμαρτίας ἤ καί εἰς τήν πρᾶξιν αὐτῆς. Καί ἔτσι τόν καταπίνει. Ζητεῖ καί ὅποιον εὕρῃ κοιμώμενον καί ὑπνοῦντα, ἤγουν ὅποιον εὕρῃ ἀμελῆ καί 'ράθυμον, τόν κρημνίζει εἰς τά πάθη τῆς ἀτιμίας καί ἐκ τούτου τόν 'ρίπτει καί εἰς ἀπόγνωσιν καί ἔτσι τόν καταπίνει[3]. Ὅθεν ἐσεῖς χριστιανοί μή δειλιάσετε διά τήν ἀγριότητα ταύτην τοῦ διαβόλου, μηδέ ἀφήσετε τόν κατ' αὐτοῦ πόλεμον. Ὄχι. Ἀλλά ἀντισταθῆτε εἰς αὐτόν ἀνδρεῖοι καί στερεοί, μέ τήν πρός Θεόν θερμήν καί ἀδί-

διαβόλου. Λέγει γάρ ὅτι αὐτός σπουδάζει νά ἑλκύσῃ μαζί του ἤ ὅλους ἤ τούς περισσοτέρους στοχαζόμενος ἴσως πώς ὁ Θεός ἔχει νά τόν λυπηθῇ καί αὐτόν ὁμοῦ μέ τούς πολλούς καί νά μήν τόν κολάσῃ. Ἐάν ὅμως δέν τόν λυπηθῇ κἄν νά παρηγορῆται πώς κολάζεται μέ τόσους συντρόφους πολλούς. Λέγει δέ πρός τούτοις ὅτι ἀρκετή παρηγορία εἶναι εἰς τόν φθονερόν διάβολον καί μόνη ἡ ἀπώλεια τῶν πολλῶν κἄν αὐτός ἀπό αὐτήν δέν κερδαίνῃ τίποτε.

Τινές δέ ἄλλοι λέγουν ὅτι ἡ αἰτία ὁπού σπουδάζει νά σύρῃ ἀνθρώπους εἰς τόν ἑαυτόν του ὁ διάβολος εἶναι ἡ ἐπιθυμία ὁπού ἔχει εἰς τό νά ἄρχῃ καί νά ἐξουσιάζῃ τούς ἄλλους. Καί φαίνεται αὐτός ὁ λόγος εὔλογος, διατί αὐτή ἡ ἐπιθυμία τόν ἔκαμεν ἐξ ἀρχῆς νά ἀποστατήσῃ ἀπό τόν Θεόν καί νά ἀπατήσῃ τόν ἄνθρωπον διά νά τόν ὑποτάσσῃ. Ἤ καί κάμνει τοῦτο διά τήν ἔχθραν καί πεῖσμα ὁπού ἔχει εἰς τόν Θεόν τόν ποιητήν τῶν ἀνθρώπων καί ὑπέρ τῶν ἀνθρώπων γενόμενον ἄνθρωπον.

3. Διά τοῦτο καί ὁ *θεῖος Κύριλλος* τῆς Ἀλεξανδρείας τό ρητόν τοῦτο ἀναφέρων λέγει· «*Χρή γάρ ἡμᾶς ἀϋπνεῖν, ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων περιέρχεται ζητῶν τίνα καταπίῃ. Ὅταν τοίνυν ἀϋπνῆτε καί ἐγρηγορότες εὑρισκόμεθα παραθεῖ* (ἤτοι παρατρέχει καί μᾶς ἀφίνει) *τό θηρίον. Εἰ δέ νυστάζοντας ἴδῃ καί κατημεληκότας ἅρπαγμα ποιεῖται καί ἀρρώστους ἀποτελεῖ, τουτέστιν ἠσθενηκότας καί ἀδρανῶς ἔχοντας κομιδῇ πρός τό δύνασθαι κατορθοῦν ἀρετήν*». (Ἑρμην. εἰς τόν Μαλαχίαν).

Διά τοῦτο πάντοτε πρέπει νά στεκώμεθα μέ τά ἅρματα εἰς τάς χεῖρας καί νά μήν ἀφίνωμεν τόν κατά τοῦ διαβόλου καί τῶν δαιμόνων ἀόρατον πόλεμον, ὁπού ἔχομεν ἔμπροσθέν μας, διατί ὁ διάβολος δέν κοιμᾶται οὔτε παύει ἀπό τό νά μᾶς πολεμῆ πάντοτε καί χωρίς καμμίαν διακοπήν. Ὅθεν εἶπεν ὁ *θεῖος Χρυσόστομος*· «*Οὐκ οἴεσθε πόλεμον εἶναι νῦν πάντων πολέμων χαλεπώτατον; Οὐκ ἔστιν ἡμῖν φησι ἡ πάλη πρός αἷμα καί σάρκα. Καί ἀριστῶσι καί βαδίζουσι καί λουομένοις πάρεστιν ὁ ἐχθρός. Οὐ γάρ οἶδε καιρόν ἀνακωχῆς, εἰ μή τόν τοῦ ὕπνου μόνον. Πολλάκις δέ καί τότε πολεμεῖ λογισμούς ἀκαθάρτους καί ἀσελγεστέρους ἀπό τῶν ὀνειράτων ἐργαζόμενος. Ἡμεῖς δέ ὡς περί μικροῦ τοῦ πράγματος ὄντος ὑπέρ οὗ ἐκεῖνος πολεμεῖ, οὐ νήφομεν οὐδέ διανιστάμεθα οὐδέ βλέπομεν εἰς τό πλῆθος τῶν ἀντικειμένων ἡμῖν δυνάμεων, ἀλλ' ὑπό τοσούτων κυκλούμενοι πολέμων, ὡς ἐν εἰρήνῃ τρυφῶμεν*» (Λόγος 31 εἰς τάς Πράξεις).

στακτον πίστιν, ἐπειδή μέ αὐτήν θέλετε σβέσετε ὅλας τάς πυρωμένας σαΐτας του. Οὕτω γάρ καί ὁ Παῦλος ἔγραφεν εἰς τούς χριστιανούς· *«ἐπί πᾶσιν ἀναλαβόντες τόν θυρεόν* (ἤτοι τό σκουτάρι) *τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τά βέλη τοῦ πονηροῦ τά πεπυρωμένα σβέσαι»* ('Εφ. 6, 16).

Κοντά δέ εἰς τήν πίστιν πρέπει νά ἔχετε ἀδελφοί, ὡς ἅρμα φοβερόν καί τήν νοεράν καί καρδιακήν ἁγίαν προσευχήν, ἤγουν καί μήν ἀφίνετε τόν νοῦν σας νά περιπατῇ εἰς τά μάταια πράγματα τοῦ κόσμου, ἀλλά νά τόν γυρίζετε μέσα εἰς τήν καρδίαν σας καί ἐκεῖ νά προσεύχεσθε μέ τόν ἐνδιάθετον λόγον τῆς καρδίας σας καί νά λέγετε· *«Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με»,* βαστῶντες τήν ἀναπνοήν ἕως πού νά εἰπῆτε μίαν φοράν τήν σύντομον αὐτήν προσευχήν καί πάλιν νά παίρνετε ἀναπνοήν. Διατί τό φοβερόν ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, συνεχῶς μελετώμενον μέσα εἰς τήν καρδίαν, γίνεται ὡσάν μάχαιρα δίστομος καί κατακόπτει καί μαστίζει τούς δαίμονας, πού εὑρίσκονται εἰς τήν ἐπιφάνειαν τῆς καρδίας, καί ἀπό ἐκεῖ ὡς πνεύματα λεπτά, λαλοῦν τούς πονηρούς καί βλασφήμους καί αἰσχρούς λογισμούς διά τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου καί διατί ἡ θέρμη πού γεννᾶται ἀπό τήν συχνήν μελέτην τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, διώκει τάς προσβολάς τοῦ διαβόλου, καθώς καί ὁ καπνός διώκει τάς μελίσσας, ὡς λέγει ὁ μέγας τῆς προσευχῆς ταύτης ἐργάτης καί διδάσκαλος Γρηγόριος, λέγω, ὁ τῆς Θεσσαλονίκης. Ὅθεν εἶπε καί ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· *«Ἰησοῦ ὀνόματι, μάστιζε πολεμίους».* Τοῦτο δέ πού λέγει ἐδῶ ὁ Πέτρος εἶναι ὅμοιον μέ ἐκεῖνο πού εἶπεν ὁ ἀδελφόθεονς Ἰάκωβος· *«ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, καί φεύξεται ἀφ' ὑμῶν»* ('Ιακ. 4, 7).

Ὅποιος λοιπόν ἀπό τούς χριστιανούς στέκεται ἀνδρεῖος καί δέν φοβεῖται, ἀλλά πολεμεῖ τόν διάβολον μέ τό φοβερόν ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τόσον ἀδυνατίζει ὁ διάβολος ἔμπροσθέν του καί τόσον ἀσθενής καί μικρός γίνεται, ὥστε πού ὁ φαινόμενος λέων ὠρυόμενος γίνεται μία μικρά καί ἀσθενεστάτη ἀλωπούδα. Ὅθεν εἶναι γεγραμμένον περί αὐτοῦ εἰς τό Ἆσμα τῶν Ἀσμάτων· *«πιάσατε ἡμῖν ἀλώπεκας μικρούς ἀφανίζοντας ἀμπελῶνας»* (Ἀσ. 2. 15). Ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Νύσσης Γρηγόριος λέγει ὅτι *«τό μεγαλεῖον καί ἄφραστον τῆς θείας δυνάμεως διά τῶν προστεταγμένων αὐτοῖς διδασκόμεθα. Οὐ γάρ εἶπεν ὅτι θηρεύσατε ὗν τόν ἐκ τοῦ δρυμοῦ τήν ἄμπελον τοῦ Θεοῦ λυμαινόμενον· Ἤ τόν μονιόν τόν ἄγριον ἤ τόν ὠρυόμενον λέοντα ἤ τό μέγα κῆτος ἤ τόν ὑποβρύχιον δράκοντα, ἤ γάρ ἄν τινα δύναμιν τῶν ἀντιμαχούντων, διά τῶν τοιούτων ὁ λόγος τοῖς θηρευταῖς ἐνεδείκνυτο. Ἀλλά πᾶσαι φησιν ἐκεῖναι αἱ περίγειαι δυναστεῖαι πρός ἅς ἡ πάλη τοῖς*

ἀνθρώποις ἐστι, ἀρχαί τε καί ἐξουσίαι καί κοσμοκράτορες σκότους καί πνεύματα πονηρίας, ἀλωπέκιά ἐστι μικρά δολερά τε καί δύστηνα πρός τήν ἡμετέραν κρινόμενα δύναμιν» (ὁμιλ. ε΄ εἰς τό Ἆσμα). Βλέπεις χριστιανέ, πώς ἐσύ μέ τήν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ εἶσαι δυνατότερος ἀπό τόν διάβολον τόσον πολλά, ὥστε πού ἐκεῖνος μέν φαίνεται πρός ἐσένα ἕνα μικρότερον ἀλωπέκιον, ἐσύ δέ εἶσαι πρός ἐκεῖνον ἕνας μέγας καί φοβερός λέοντας· Διά τοῦτο εἶπεν ὁ Σολομών *«δίκαιος ὥσπερ λέων πέποιθεν»* (Παρ. 28, 1).

Τί λέγω πώς φαίνεται ὁ διάβολος ἔμπροσθέν σου ὡσάν ἕνα μικρόν ἀλωπέκιον; Ἕνας μικρός καί ἀσθενής μύρμηκας γίνεται ἔμπροσθέν σου χριστιανέ, ἐάν ἐσύ πιστεύῃς ἀδιστάκτως καί ἐλπίζῃς εἰς τόν Ἰησοῦν Χριστόν καί εἰς τό φοβερόν ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Καί τοῦτο γίνεται φανερόν ἀπό ἐκεῖνο πού λέγει ὁ Ἰώβ· *«μυρμηκολέων ὤλετο παρά τό μή ἔχειν βοράν»* (Ἰώβ 4, 11). Μυρμηκολέων δέ ὀνομάζεται ὁ διάβολος, διατί εἰς μέν τούς ἀνδρείους καί θερμήν πίστιν ἔχοντας εἰς τόν Χριστόν καί πολεμοῦντας αὐτόν γενναίως, μύρμηκας φαίνεται ἀσθενής. Εἰς δέ τούς μικροψύχους καί ὀλιγοπίστους καί μή ἀντιπολεμοῦντας αὐτόν, λέων φαίνεται, καθώς μερικοί διδάσκαλοι οὕτως ἑρμηνεύουν τό ὄνομα τοῦ μυρμηκολέοντος. Ὥστε εἰς τό χέρι σου στέκεται χριστιανέ, ἤ νά δείξῃς τόν διάβολον μύρμηκα ἔμπροσθέν σου διά τῆς ἀνδρείας καί πίστεώς σου, ἤ νά τόν δείξῃς λέοντα διά τῆς ὀλιγοψυχίας καί ὀλιγοπιστίας σου. Ὅτι δέ ὁ διάβολος ἐξενευρίσθη μετά τήν ἔνσαρκον οἰκονομίαν καί δέν ἔχει καμμίαν δύναμιν κατά τῶν χριστιανῶν, αὐτός ὁ ἴδιος τό ὡμολόγησεν εἰς τόν μέγαν Ἀντώνιον φέρων μαρτυρίαν εἰς τοῦτο τό Δαβιτικόν ἐκεῖνο ῥητόν *«τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος»* (Ψαλμ. 9, 6).

Λέγει δέ καί ὁ μέγας ἐν πατράσι Βαρσανούφιος· *«μή οὖν φοβηθῇς αὐτούς* (τούς δαίμονας) *οὐκ ἔχουσι γάρ δύναμιν. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐξενεύρισεν αὐτούς καί ἀδυνάτους ἐποίησε. Μή οὖν κοιμηθῇς. Εἰ γάρ καί ἡμιθανεῖς εἰσιν, ἀλλ' οὐ κοιμῶνται. Καί μή ἀμελήσῃς. Οὐ γάρ ἐκεῖνοι ἀμελοῦσι»* (Ἀποκρ. σνα΄). Λέγει δέ καί ὁ θεῖος Χρυσόστομος ὅτι ὅποιος μέ τήν προαίρεσίν του δέν βλάψῃ τόν ἑαυτόν του, κανένας δέν δύναται νά τόν βλάψῃ, οὔτε αὐτός ὁ διάβολος· *«ἄν μή σύ σαυτόν παραβλάψῃς ἄνθρωπε, οὔτε φίλος, οὔτ' ἐχθρός, οὔτ' αὐτός σε ὁ διάβολος παραβλάψαι δυνήσεται»* (Λόγῳ γ΄ εἰς τόν Δαβίδ καί εἰς τόν Σαούλ)[4]. Ὅθεν ἔλεγεν ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης· *«ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστέ καί ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν*

4. Ἔφη δέ συμφώνως καί ὁ μέγας Βασίλειος· *«Τόν ἑαυτόν μή ἀδικοῦντα, οὐδείς παραβλέψαι δύναται»*. Εἶπε δέ καί ὁ Σωκράτης· «Ἀδικεῖται μέν οὐ-

μένει καί νενικήκατε τόν πονηρόν» (Α' 'Ιω. 2, 14). Καί πάλιν· *«Ὑμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστε, τεκνία, καί νενικήκατε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστιν ὁ ἐν ὑμῖν* (ὁ Χριστός δηλαδή) *ἤ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ»* (ὁ διάβολος δηλαδή) (Α' 'Ιω. 4, 4)

Τοῦτο δέ πού λέγει· «ὁ Θεός πάσης χάριτος» φαίνεται νά εἶναι τό ἴδιον ἐκεῖνο πού εἶπεν ὁ 'Αδελφόθεος «πᾶσα δόσις ἀγαθή καί πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι καταβαῖνον ἀπό τοῦ πατρός τῶν φώτων» ('Ιακ. 1, 17), ἐπειδή τό νά λέγῃ ἐδῶ ὁ κορυφαῖος τόν Θεόν καί Πατέρα αἴτιον κάθε χάριτος, τελείως δέν διαφέρει ἀπό ἐκεῖνο πού λέγει ὁ 'Ιάκωβος, πώς ὁ Θεός καί Πατήρ εἶναι αἴτιος κάθε ἀγαθῆς δόσεως. Αὐτός λοιπόν, λέγει, ὁ τῶν χαρίτων Θεός, ὅστις σᾶς προεγνώρισε καί σᾶς προώρισε καί σᾶς ἐκάλεσεν εἰς τό νά κληρονομήσετε τήν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν τήν ἐν Χριστῷ 'Ιησοῦ ταμιευομένην καί φυλαττομένην. Πότε δέ νά τήν κληρονομήσετε; 'Αφοῦ πάθετε διά τό ὄνομά του ὀλίγα τινα πάθη. 'Ολίγα γάρ αὐτά εἶναι κατά σύγκρισιν τῶν ἐλπιζομένων μεγάλων καί ἀνεκδιηγήτων ἀγαθῶν, πού ἔχουν νά ἀπολαύσουν οἱ δίκαιοι, καθώς λέγει ὁ Παῦλος· «οὐκ ἄξια τά παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρός τήν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς» (Ρωμ. 8, 18). Αὐτός, λέγει, λοιπόν ὁ Θεός πάσης χάριτος ἄμποτε νά σᾶς καταρτήσῃ, νά σᾶς στηρίξῃ, νά σᾶς δυναμώσῃ καί νά σᾶς θεμελιώσῃ, ἤτοι νά σᾶς ἀποδείξῃ τελείους καί βεβαίους καί δυνατούς στρατιώτας τῆς εὐσεβείας, στερεωμένους εἰς τήν ἄσειστον πέτραν τῆς εἰς τόν Χριστόν πίστεως, διά νά πολεμήσετε καί νά νικήσετε τόν ἐναντίον καί κοινόν ἐχθρόν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διάβολον.

Δείχνει δέ μέ τά λόγια ταῦτα ὁ κορυφαῖος ὅτι ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι δέν εἴμεθα δυνατοί νά κατορθώσωμεν ἀπό λόγου μας κανένα καλόν, οὐδέ νά νικήσωμεν εἰς τόν πόλεμον τόν κατά τοῦ διαβόλου, χωρίς τήν ἄνωθεν βοήθειαν καί συνεργείαν τοῦ Θεοῦ, καθώς εἶπεν ὁ Κύριος «χωρίς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» ('Ιω. 15, 5). Καί διά τοῦ 'Ησαΐου πρότερον εἶπεν «οὐκ ἔστι πάρεξ ἐμοῦ ὁ σώζων» ('Ησ. 43, 11). Καί πάλιν· «μή δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἤ ὑψωθήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἕλκοντος αὐτόν;» ('Ησ. 10, 15). Κανένας δέ ἀκούοντας τά λόγια ταῦτα, ἄς μήν ἀμελῇ καί δέν πολεμῇ τόν διάβολον ἤ δέν ἐργάζεται τάς ἀρετάς νομίζοντας ὅτι τό πᾶν τῆς ἐδικῆς μας προκοπῆς στέκεται εἰς τήν πρόνοιαν καί βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Ὅ-

δείς, ἀδικοῦσι δέ πάντες». Ἤτοι οὐδείς παρ' ἄλλου ἀδικεῖται κατά ψυχήν ἐάν μή αὐτός ἑαυτόν ἀδικήσῃ. Πάντες δέ οἱ τούς ἄλλους ἀδικοῦντες αὐτοί ἑαυτούς ἀδικοῦν.

χι, ἀλλά μᾶλλον ἄς διώξῃ ἀπό λόγου του κάθε ἀμέλειαν καί ἄς ἀγωνίζεται προθύμως κατά τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ καί ἄς χύνῃ τούς ὑπέρ ἀρετῆς ἱδρῶτας. Καί βέβαια μέ τούς τοιούτους ἱδρῶτας καί ἀγώνας του ἔχει νά τραβήξῃ εἰς τόν ἑαυτόν του τήν τοῦ Θεοῦ συνέργειαν καί βοήθειαν, ἵνα δι' αὐτῆς στήσῃ τό κατά τοῦ ἐχθροῦ ζητούμενον τρόπαιον. Βλέπε δέ, ὅτι ὁ κορυφαῖος καί εἰς τήν ἀρχήν τῆς ἐπιστολῆς εἶπεν ὅτι ὁ Θεός καί Πατήρ μᾶς ἠλέησε διά τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ. Καί πάλιν τώρα λέγει πώς ὁ αὐτός Θεός καί Πατήρ μᾶς ἐκάλεσε διά τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, ἐπειδή καί ἔχει σκοπόν νά κηρύξῃ εἰς τόν κόσμον τό μυστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος καί τήν κοινήν ἐνέργειαν Πατρός, Υἱοῦ καί ἁγίου Πνεύματος, τήν ἐνεργηθεῖσαν ὑπέρ τῆς ἀναπλάσεως καί σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, κατά τόν Θεόφύλακτον καί Οἰκουμένιον.

11. αὐτῷ ἡ δόξα καί τό κράτος εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Μέ τό τέλος τοῦτο ἐπισφραγίζει τήν ἀνωτέρω εὐχήν ὁ ἀπόστολος, καθώς εἶναι συνήθεια νά γίνεται εἰς τό τέλος κάθε εὐχῆς. Εὐχαριστία δέ εἶναι τά λόγια ταῦτα καί δοξολογία πρός τόν Θεόν, διατί ἐκάλεσε καί ἐστήριξε καί ἐκατάρτισε τούς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς. Ἤξευρε γάρ ὅτι ὀγλήγορα θέλει εἰσακουσθῇ ἡ ἀνωτέρω προσευχή πού ἔκαμε δι' αὐτούς καί ἔχει νά λάβῃ τό ἁρμόδιον τέλος της καί διά τοῦτο δοξολογεῖ καί εὐχαριστεῖ τόν Θεόν.

Τοῦτο τό ῥητόν τοῦ κορυφαίου ἑρμηνεύων καί ὁ ἅγιος Νεῖλος λέγει, ὅτι ἀπό τήν ἀμέλειάν του ὁ ἄνθρωπος πίπτει μέσα εἰς τό στόμα τοῦ λέοντος, ἐάν ὅμως βιάσῃ τόν ἑαυτόν του καί ἀγωνισθῇ, δύναται νά εὔγῃ πάλιν ἀπό τό στόμα του καί νά σωθῇ· *«ὁ δέ ἐν τῷ χορῷ τῶν ἀποστόλων πρόκριτος καί ἐν αὐτοῖς ἡγεμονεύσας ἀεί Πέτρος... καί τόν θῆρα καί τήν περί τήν βορᾶν τούτου μανίαν ἐνδείκνυται λέγων. Ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ, ὅπως μάθωμεν ἡμεῖς ἀκριβῶς, πρῶτον μέν ὅτι ἐκ ῥαθυμίας γίνεταί τις ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος καί πρός τό καταποθῆναι ὤν καί πρός τό ἐξελθεῖν ἐπιτήδειος. Ἑαυτῷ δέ λοιπόν μελήσας ἤ σπουδάσας θατέρου τούτων γίνεται αἴτιος, ἐξουσίᾳ γνώμης αἱρούμενος ὅπερ βούλεται τῆς τῶν σωζομένων ἑκουσίως ἤ ἀπολλυμένων μερίδος γενόμενος»* (πρός Μάγναν Διάκονον περί ἀκτημοσύνης).

Ὅθεν καί ὁ τήν ποιμαντικήν τέχνην ἔμπειρος Δαβίδ ἐκράτουν, φησι, τοῦ φάρυγγος τῆς ἄρκτου, καί τοῦ λέοντος ἀναθλίβων δηλονότι τό καταποθέν, καί πρός ζωήν ἀποκαθιστῶν. Νά εἰπῶ καί μεγαλύτερον; Ὄχι μόνον δύναται ὁ ἄνθρωπος νά γλυτώσῃ ἀπό τό στόμα

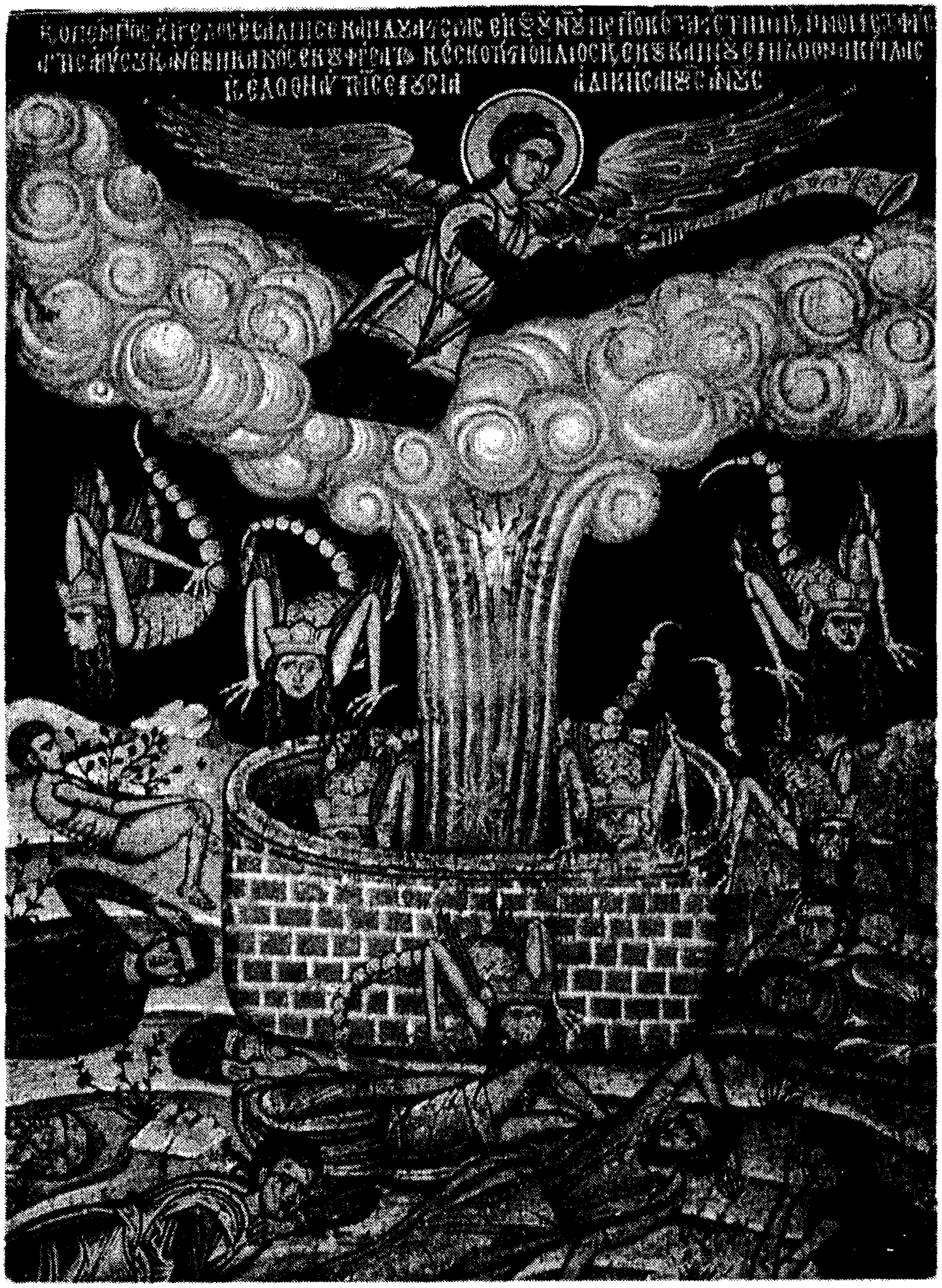
τοῦ λέοντος διαβόλου, ἀλλά δύναται νά θανατώση καί αὐτόν τόν διάβολον, ὥστε πού πλέον νά μή τόν πολεμῇ. Πῶς; Ἐάν ἀγωνισθῇ νά μετανοήση τελείως ἀπό τήν ἁμαρτίαν πού ἐπιάσθη καί ἐάν κατορθώση τάς ἀρετάς. Καθώς καί ὁ Δαβίδ, ὄχι μόνον ἄρπαζε τό πρόβατον ἀπό τό στόμα τοῦ αἰσθητοῦ λέοντος, ἀλλά καί ἐθανάτωνεν αὐτόν. Καί ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος πρός τόν Σαούλ· «*Ποιμαίνων ἦν ὁ δοῦλός σου τῷ πατρί αὐτοῦ ἐν τῷ ποιμνίῳ, καί ὅταν ἤρχετο ὁ λέων καί ἡ ἄρκτος καί ἐλάμβανε πρόβατον ἐκ τῆς ἀγέλης, καί ἐξεπορευόμην ὀπίσω αὐτοῦ καί ἐπάταξα αὐτόν καί ἐξέσπασα ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καί εἰ ἐπανίστατο ἐπ' ἐμέ, καί ἐκράτησα τοῦ φάρυγγος αὐτοῦ καί ἐπάταξα καί ἐθανάτωσα αὐτόν*» (Α' Βασιλ. 17, 34-35).

εἰδότες τά αὐτά τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι.

Ἐπειδή ἐπαραθάρρυνε τούς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς ὁ κορυφαῖος νά ἀντιπολεμοῦν μέ τήν πίστιν καί μέ τήν προσοχήν τόν σοφιστήν τῆς κακίας καί ἐχθρόν ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διάβολον, διά νά μή τύχῃ καί ὑπερηφανευθοῦν πώς αὐτοί μόνοι προσέχουν καί ἀγρυπνοῦν εἰς τό νά πολεμοῦν τόν διάβολον, τούτου χάριν λέγει ἐδῶ εἰς αὐτούς· Ὅτι μή νομίζετε, ὦ χριστιανοί, πώς ἐσεῖς μόνοι ἀντιπολεμεῖτε τόν διάβολον. Ὄχι. Διατί καί ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀδελφοί χριστιανοί, οἱ ἐξ ἐθνῶν πιστεύσαντες παρομοίως προσέχουν καί ἀγρυπνοῦν καί πάσχουν καί ἀγωνίζονται εἰς τό νά ἀντιπολεμήσουν καί νά νικήσουν ὅλη τήν κακίαν τοῦ διαβόλου. Ἤ καί λέγει τοῦτο εἰς αὐτούς, κατά τόν Θεοφύλακτον καί Οἰκουμένιον, διά νά τούς παρηγορήση, ἐπειδή φαίνεται ὅτι πολλάς θλίψεις καί πειρασμούς ἐδοκίμαζον τότε οἱ ἐξ Ἰουδαίων χριστιανοί, εἴτε ἀπό τούς ὁμοφύλους αὐτῶν Ἰουδαίους, εἴτε καί ἀπό τούς ἐθνικούς. Καί διά τοῦτο εἰς πολλά μέρη τῆς ἐπιστολῆς ταύτης σπουδάζει ὁ κορυφαῖος μέ διαφόρους τρόπους νά τούς παρηγορῇ, καθώς καί μέ τόν λόγον τοῦτον παρηγορεῖ αὐτούς λέγων.

Ὅτι δέν εἶσθε μόνοι σας, ἀδελφοί, πού πάσχετε καί παρά τῶν ὁρατῶν ἐχθρῶν καί παρά τοῦ ἀοράτου διαβόλου, ἵνα ἐκ τούτου λυπῆσθε. Ἔχετε καί ἄλλους συντρόφους πού πάσχουν τά ἴδια καί διά τοῦτο παρηγορεῖσθε. Ποίους; Ὅλους τούς χριστιανούς, τούς ἐν τῷ ἑνί σώματι τῆς Ἐκκλησίας καί ὑπό μίαν κεφαλήν τόν Χριστόν συναρμολογηθέντας καί λαβόντας τήν χάριν νά ὀνομάζωνται ἀδελφοί. Ὁ γάρ μετά τῶν πολλῶν πάσχων, οὐδέ πάσχειν σχεδόν λογίζεται διά τήν ἐκ τῆς ταυτοπαθείας τῶν πολλῶν προξενουμένην παρηγορίαν. Ὅθεν εἶπεν ὁ αὐτός ἱερός Θεοφύλακτος, ἐπιστέλλων τῷ ἐπισκόπῳ

Βιδίνης· *«εἰ λογισαίμεθα ὅτι πᾶσα κεφαλή εἰς πόνον καί πᾶσα καρδία εἰς λύπην, τό πάγκοινον τῆς συμφορᾶς εἰς παραμυθίαν ἡμῖν γενήσεται».*

Ἁγίου Νικοδήμου Ἁγιορείτου

Ἑρμηνεία εἰς τήν Β′ ἐπιστολήν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, κεφ. 2, στίχ. 4-12

4. εἰ γάρ ὁ Θεός ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλά σειραῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τετηρημένους,

Ἐδῶ φέρει παράδειγμα ὁ κορυφαῖος ἀπό τά ἑτεροφυῆ καί τιμιώτερα καί μεγαλύτερα κτίσματα, δηλαδή ἀπό τούς ἀγγέλους, διά νά βεβαιώσῃ τῶν ψευδοδιδασκάλων τήν καταδίκην καί ἀπώλειαν. Νόμος γάρ ἀποδείξεως διαλεκτικῆς καί ρητορικῆς εἶναι οὗτος, ὅτι καθώς ἔχουν τά τιμιώτερα καί μεγαλύτερα, ἔτσι ἐξ ἀνάγκης καί πολλῷ μᾶλλον πρέπει νά ἔχουν καί τά κατώτερα καί μικρότερα. Λέγει λοιπόν ὁ ἀπόστολος ὅτι ἀνίσως ὁ Θεός δέν ἐλυπήθη τούς οὐρανίους ἀγγέλους, τούς πολλά τιμιωτέρους ὄντας ἀπό τούς ἀνθρώπους, ὅταν ἥμαρτον εἰς τούς οὐρανούς ὑπερηφανευσάμενοι καί ἀποστατήσαντες κατά τοῦ Θεοῦ, ἀλλά κατακρημνίσας αὐτούς ἀπό τά ὑψηλά καί φωτεινά καί θεῖα σκηνώματα ἐκαταδίκασεν αὐτούς εἰς τούς κατωτάτους καί σκοτεινούς τόπους τοῦ ᾅδου, δεσμεύσας αὐτούς ἐν τῷ ταρτάρῳ καί φυλάξας διά νά τούς κολάσῃ αἰωνίως εἰς τό πῦρ τό ἄσβεστον τῆς γεέννης ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

Ἀνίσως, λέγω, τούς τιμιωτέρους ἀγγέλους ὁ Θεός δέν ἐλυπήθη, ἀλλά τούς ἐπαίδευσεν αὐστηρῶς ἁμαρτήσαντας, πόσῳ μᾶλλον δέν θέλει λυπηθῇ, ἀλλά θέλει παιδεύσει τούς ἀσεβεῖς αὐτούς ψευδοδιδασκάλους; Οὕτω γάρ ἀποδίδοται ἡ σύνταξις, κἄν καί ὁ κορυφαῖος ἀφῆκεν αὐτήν ἀνανταπόδοτον, κατά σχῆμα ἐλλείψεως. Σχεδόν τά αὐτά λέγει καί ὁ ἀπόστολος Ἰούδας περί τῆς καταδίκης τῶν πονηρῶν ἀγγέλων· «*Ἀγγέλους τε τούς μή τηρήσαντας τήν ἑαυτῶν ἀρχήν, ἀλλά ἀπολιπόντας τό ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπό ζόφον τετήρηκεν*» (Ἰούδ. 6). Σημείωσαι ὅτι ὁ μέγας Βασίλειος ἐκ τοῦ ρητοῦ τούτου συμπεραίνει ὅτι ὅλα τά ἀσώματα τρεπτά εἶναι κατά γνώμην. Οὕτω γάρ λέγει· «*τά δέ ἀσώματα καί λογικά, τήν κατ᾽ ἐνέργειαν, ἤτοι κατά γνώμην ἐπιδέχονται τροπήν, κατά τό «ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο*» (Λόγ. ε′ κατ᾽ Εὐνομίου).

5. καί ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλά ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξε, κατακλυσμόν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας,

6. καί πόλεις Σοδόμων καί Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς,

Καί ἐδῶ φέρει παράδειγμα ὁ κορυφαῖος ἀπό τά καθολικώτερα διά νά βεβαιώσῃ τά μερικώτερα φυλάττων τούς κανόνας τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου καί ἀποδείξεως. Ἀπό τά καθόλου γάρ συμπεραίνονται καί ἀποδεικνύονται καί τά μερικά, καθώς συνομολογοῦν ὅλοι κοινῶς οἱ διαλεκτικοί. Λέγει λοιπόν ὅτι ἄν ὁ Θεός δέν ἐλυπήθη τόν παλαιόν κόσμον ὁπού ἐδημιούργησε, δηλαδή τούς πρό τοῦ Νῶε καί ἐπί τοῦ Νῶε μυριαρίθμους ἀνθρώπους, τούς ἐν κακίαις καί ἀσελγείαις ζῶντας, ἀλλά ὅλους ὁμοῦ κατέπνιξε μέ τόν παγκόσμιον τῶν ὑδάτων κατακλυσμόν καί μόνον τόν Νῶε μετά ἄλλων ἑπτά διεφύλαξεν ὡς κήρυκα τῆς δικαιοσύνης καί ἀρετῆς, ἐπειδή αὐτός δέν ἐκρημνίσθη εἰς τάς κακίας καί ἀσελγείας τῶν κατ' ἐκεῖνον τόν καιρόν Γιγάντων, ἀλλ' εὑρέθη δίκαιος καί τέλειος ἐν τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, ὡς μαρτυρεῖ ἡ θεία Γραφή· «*Νῶε ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος ὤν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ· τῷ Θεῷ εὐηρέστησε Νῶε*» (Γέν. 6,9).

Ἄν, λέγω, ὁ Θεός δέν ἐλυπήθη τόν παλαιόν ἐκεῖνον κόσμον, πῶς θέλει λυπηθῇ τούς ἀνωτέρω αἱρετικούς καί νά μή τούς καταδικάσῃ; Τοῦτο εἶναι ἀνοίκειον εἰς τήν θείαν δικαιοσύνην του. Διατί δέ ὀνομάζει τόν Νῶε ὄγδοον ὁ κορυφαῖος, εἰς καιρόν ὁπού ἀπό τοῦ Ἀδάμ αὐτός εἶναι δέκατος; δέκα γάρ γενεαί εἶναι ἀπό τοῦ Ἀδάμ ἕως τοῦ Νῶε. Αὗται· Ἀδάμ, Σήθ, Ἐνώς, Καϊνᾶν, Μαλελεήλ, Ἰάρεδ, Ἐνώχ, Μαθουσάλα, Λάμεχ καί Νῶε. Ἀποκρινόμεθα δέ εἰς τοῦτο κατά τόν Μητροφάνη, ὅτι ἔτσι αὐτόν ὀνομάζει διά δύο αἴτια. Πρῶτον διατί ὄγδοος εὑρίσκεται συναριθμούμενος μέ τούς ἄλλους ἑπτά ὁπού ἐφυλάχθησαν εἰς τήν Κιβωτόν, δηλαδή μέ τήν γυναῖκά του, μέ τούς τρεῖς υἱούς του καί μέ τάς τρεῖς γυναῖκας τῶν υἱῶν του. Ἀντί λοιπόν νά εἰπῇ ὅτι διεφύλαξεν ὁ Θεός τόν Νῶε μέ ἄλλους ἑπτά, χάριν συντομίας εἶπεν ὅτι διεφύλαξεν αὐτόν ὄγδοον. Καθώς καί ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ εἶπεν ὁ ἴδιος Πέτρος «*εἰς ἥν (κιβωτόν)* ὀλίγαι, τουτ' ἔστιν ὀκτώ ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος» (Α' *Πέτ. 3,20).*

Καί δεύτερον, ὄγδοον εἶπε τόν Νῶε διά νά δείξῃ ὁ κορυφαῖος καί διά τῶν δύο ἐπιστολῶν, ὅτι ὁ ὄγδοος ἀριθμός εἶναι μυστικός καί δηλωτικός θείων νοημάτων τε καί πραγμάτων. Ὁ ὄγδοος γάρ ἀριθμός οὗτος προεικόνιζε τήν κυρίαν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως, ἤτοι τήν ἁγίαν Κυριακήν, ἡ ὁποία καί ὀγδόη ὠνομάσθη καί πρώτη καί ἀρχή ἐστι τῆς ἐν Χριστῷ καινούριας ζωῆς καί παλιγγενεσίας. Ὁμοίως προεικόνιζε καί τόν μέλλοντα ἀπαθῆ καί ἄφθαρτον αἰῶνα, ὅστις ὠνομά-

σθη ὄγδοος, διατί μετά παρέλευσιν καί διάλυσιν τοῦ ἑβδόμου τούτου αἰῶνος, μέλλει νά φανῆ καί νά εἶναι, καθώς καί ὁ κατά τόν Νῶε ὄγδοος ἀριθμός, ἤτοι αἱ ὀκτώ ψυχαί ὁπού διεφυλάχθησαν εἰς τήν κιβωτόν, ἐφαίνετο ὅτι εἶναι μετά τόν καταποντισμόν καί θάνατον τῶν πολλῶν ἐκείνων καί ἐμπαθῶν ἀνθρώπων, ἀρχή καί γένος ἄλλης τινός καινούριας ζωῆς. Διά τοῦτο καί εἶπεν ὁ ἀπόστολος· *«ἀλλ' ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξε»,* διατί ἔτσι παρομοίως εὑρίσκομεν, ὅτι καί ἡ ἁγία Κυριακή καί ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως κήρυξ ἐγένετο τῆς εὐαγγελικῆς δικαιοσύνης. Ὁμοίως καί ὁ μέλλων αἰών εὑρίσκομεν ὅτι εἶναι γεμάτος πάσης δικαιοσύνης ἐντελεστάτης καί ἀπαράδεκτος παντελῶς πάσης ἀδικίας.

Οὐ μόνον δέ τούς ἐπί τοῦ Νῶε ἀνθρώπους κατέπνιξεν ὁ Θεός μέ τόν παγκόσμιον ἐξ ὕδατος κατακλυσμόν, ἀλλά καί τάς πέντε πόλεις τῶν Σοδόμων καί Γομόρρων ὁπού ἦτον ἔκδοτοι εἰς τά πάθη καί μάλιστα εἰς τήν ἀρσενοκοιτίαν, κατέκαυσε καί τάς ἔκαμε στάκτην μέ ἕνα κατακλυσμόν ἀπό φωτίαν καί θειάφι. Ἀνίσως λοιπόν ὁ Θεός τόσα μυριάριθμα πλήθη ἀνθρώπων κατεπόντισε δι' ὕδατος καί κατέκαυσε διά πυρός, ἀκόλουθον εἶναι ὅτι ἀφεύκτως καί τούς ἀνωτέρω ἀσεβεῖς ψευδοδιδασκάλους μέλλει νά καταδικάση, οἱ ὁποῖοι παρομοίως μέ τούς ἐπί Νῶε Γίγαντας καί μέ τούς Σοδομίτας ἁμαρτάνουν, καί ἀσεβοῦν. Ἐπειδή καί ὁ Θεός ἔβαλεν ἔμπροσθεν εἰς τό θέατρον τοῦ κόσμου τόν καταποντισμόν τῶν Γιγάντων καί τόν ἐμπρησμόν τῶν Σοδόμων ὡσάν ἕνα πρωτότυπον παράδειγμα καί ἔστησε τήν εἰκόνα τούτων ὡσάν μέσα εἰς τό παζάρι, διά νά βλέπουν αὐτούς ὅλοι ὅσοι μέλλουν νά ἀσεβήσουν, ἵνα ἀποφεύγουν τήν μίμησιν τῶν πονηρῶν ἔργων τους, καί διά τῆς ἀποφυγῆς τούτων νά γλυτώσουν καί ἀπό τήν ὁμοίαν φοβεράν καταδίκην τους. Εἰ δέ καί ἤθελαν μιμηθοῦν τά ἔργα των, νά προσμένουν ὅτι ἔχουν ἐξάπαντος νά λάβουν καί τήν τιμωρίαν τους.

7. καί δίκαιον Λώτ καταπονούμενον ὑπό τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρρύσατο·

8. βλέμματι γάρ καί ἀκοῇ ὁ δίκαιος, ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχήν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν·

Ἐδῶ δικαίως πρέπει νά ἀπορήση τινάς διατί ὁ κορυφαῖος ἐν τῷ μεταξύ ἔβαλεν ὅτι ὁ Θεός ἔσωσε τούς εὐσεβεῖς καί δικαίους, ὡσάν τόν Νῶε καί τούς μετ' αὐτοῦ ἑπτά ἐπί τοῦ κατακλυσμοῦ καί τόν Λώτ μέ τάς δύο του θυγατέρας ἐπί τοῦ ἐμπρησμοῦ τῶν Σοδόμων, εἰς καιρόν ὁπού ὁ σκοπός του ἦτον νά φανερώση διά μόνην τήν καταδίκην

καί ἀπώλειαν τῶν ἀσεβῶν; Εἰς τοῦτο ἀποκρίνεται ὁ Θεοφύλακτος σύν τῷ Οἰκουμενίῳ ὅτι τοῦτο ἐποίησεν ὁ ἀπόστολος διά τρία αἴτια. Ἕνα μέν διατί ἔτσι αἱ ἱστορίαι τῆς παλαιᾶς ἀναφέρουν καί μαζί μέ τόν καταποντισμόν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διηγοῦνται καί τήν σωτηρίαν τοῦ Νῶε καί τῆς φαμιλίας του. Ὁμοίως μαζί μέ τόν ἐμπρησμόν τῶν Σοδομιτῶν φανερώνουν καί τήν σωτηρίαν τοῦ Λώτ καί τῶν θυγατέρων του. Δεύτερον δέ διατί μέ τήν σύγκρισιν τῶν ἀσεβῶν καί δικαίων φαίνεται λαμπροτέρα καί ἡ ἀσέβεια καί κακία τῶν ἀσεβῶν καί ἡ εὐσέβεια καί δικαιοσύνη τῶν δικαίων. Τά ἐναντία γάρ τοῖς ἐναντίοις παραβαλλόμενα μᾶλλον ἀποφαίνονται, κατά τό κοινόν ἐκεῖνο ἀξίωμα. Καί τρίτον, ἐποίησε τοῦτο ὁ κορυφαῖος διά νά καταπείσῃ τούς χριστιανούς νά μισήσουν μέν τήν ἀσέβειαν καί ἀπώλειαν τῶν ἀσεβῶν νά μιμηθοῦν δέ τήν ἀρετήν καί εὐσέβειαν τῶν δικαίων, ἵνα λάβουν καί τήν ὁμοίαν αὐτῶν σωτηρίαν.

Λέγει λοιπόν ὁ ἀπόστολος ὅτι ὁ Θεός ἐλύτρωσε τόν Λώτ (ὁμοῦ μέ τήν γυναῖκα καί τάς δύο θυγατέρας) καί δέν κατέκαυσεν αὐτόν μαζί μέ τούς Σοδομίτας. Διατί; Ἐπειδή καί καθ' ἑκάστην ἐλυπεῖτο καί ἐπόνει ἡ καρδία του ἀπό τήν συναναστροφήν ὁπού εἶχε τῶν ἀνόμων ἐκείνων καί ἀρσενοκοιτῶν ἀνθρώπων. Διατί καί μέ τούς ὀφθαλμούς του καί μέ τάς ἀκοάς του ὁ δίκαιος καί φιλόξενος ἄνθρωπος καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐβασάνιζε τήν δικαίαν ψυχήν του βλέπων καί ἀκούων τά ἄνομα ἔργα τῶν Σοδομιτῶν. Καί μάλιστα διά τήν θλίψιν ἐκείνην ὁπού ἐδοκίμασεν ὁ ἀοίδιμος, ὅταν ἐπῆγαν οἱ δύο ἄγγελοι πρός αὐτόν ὡς ξένοι ἄνθρωποι καί τούς ἐξενοδόχησεν. Οἱ δέ Σοδομῖται ἔδραμον καί ἐζήτουν αὐτούς διά νά τούς πορνεύσουν. Αὐτός δέ ἀντιστάθη ἀνδρείως καί δέν τούς ἐπαράδωκεν εἰς χεῖράς των. Ὅθεν ἐπειδή καί δέν ἀρέσκετο ἡ καρδία του εἰς τά παράνομα ἔργα τῶν συγκατοίκων του, ἀλλά καθ' ἑκάστην ἐλυπεῖτο καί ἀνεστέναζε δι' αὐτά, διά τοῦτο καί ὁ Θεός τόν ἠλευθέρωσεν ἀπό τήν καταδίκην, τούς δέ γαμβρούς του δέν ἠλευθέρωσεν, ἐπειδή καί αὐτοί συνηρέσκοντο εἰς τάς ἀσελγείας ἐκείνων.

Τοῦτο εἶναι ἕνα ζωντανόν παράδειγμα, τό ὁποῖον πρέπει νά ἐνθυμοῦνται καί νά ἔχουν πρό ὀφθαλμῶν πάντοτε, ὅσοι κατοικοῦν εἰς πόλεις ἤ εἰς χωρία ἤ εἰς μοναστήρια, ἤ εἰς ἄλλους τόπους. Διατί ἐάν αὐτοί φυλάττουν μέν δικαιοσύνην καί τάς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, δέν συναρέσκονται δέ εἰς τά κακά καί παρανομίας ὁπού γίνονται εἰς τάς πόλεις ἐκείνας ἤ εἰς τά χωρία ἤ εἰς τά μοναστήρια, ἀλλά μάλιστα καί λυποῦνται δι' αὐτάς καί στενάζουν, βέβαια διά τήν λύπην αὐτήν καί τούς στεναγμούς, ἔχουν νά ἐλευθερωθοῦν ἀπό τήν ὀργήν ὁπού μέλλει νά πέμψῃ ὁ Θεός εἰς τάς πόλεις ἤ εἰς τά χωρία ἤ εἰς τά μοναστήρια ἐ-

κεῖνα, καθώς ἠλευθέρωσε καί τόν Λώτ ἀπό τήν ὀργήν ὁπού ἔστειλεν εἰς τά Σόδομα.

Τοῦτο ἠθέλησε νά φανερώση ὁ Θεός καί διά τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ ὅταν ἔμελλε νά ἀφανίση τήν πόλιν Ἱερουσαλήμ. Ἐπειδή ἀναγινώσκομεν ὅτι ἔδωκεν σημεῖον εἰς τό μέτωπον ὅλων ἐκείνων τῶν δικαίων ἀνθρώπων ὁπού ἐλυποῦντο καί ἐστέναζον διά τάς παρανομίας πού ἐγίνοντο εἰς τήν πόλιν ταύτην καί δέν συνηρέσκοντο εἰς αὐτάς καί διά τοῦ σημείου αὐτοῦ τούς ἠλευθέρωσεν ἀπό τήν αἰχμαλωσίαν καί τόν ἀφανισμόν τῆς πόλεως ἐκείνης. *«Καί δόξα Θεοῦ τοῦ Ἰσραήλ ἀνέβη ἀπό τῶν Χερουβίμ... καί ἐκάλεσε τόν ἄνδρα τόν ἐνδεδυκότα τόν ποδήρη... καί εἶπε πρός αὐτόν· δίελθε μέσην τήν Ἰερουσαλήμ καί δός τό σημεῖον ἐπί τά μέτωπα τῶν ἀνδρῶν τῶν καταστεναζόντων καί τῶν κατωδυνωμένων ἐπί πάσαις ταῖς ἀνομίαις ταῖς γινομέναις ἐν μέσῳ αὐτῆς καί τούτοις (τοῖς βαστάζουσιν ἐν ταῖς χερσί πέλεκυν) εἶπεν ἀκούοντός μου· πορεύεσθε ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τήν πόλιν καί κόπτετε καί μή φείδεσθε τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν καί μή ἐλεήσετε· πρεσβύτερον καί νεανίσκον καί παρθένον καί νήπια καί γυναῖκας ἀποκτείνετε εἰς ἐξάλειψιν, ἐπί δέ πάντας, ἐφ' οὕς ἐστι τό σημεῖον, μή ἐγγίσητε»* (Ἰεζ. 9,3-6).

9. οἶδε Κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ρύεσθαι, ἀδίκους δέ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν,

Μέ τά λόγια ταῦτα κάμνει ὁ κορυφαῖος ἕνα ἐπιφώνημα καί ὡσάν ἕνα συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω παραπτωμάτων ὁπού ἀνέφερε καί λέγει, ὁ Θεός εἶναι ἀπροσωπόληπτος, ἀδελφοί, καί εἰς τόν καθ' ἕνα ἀποδίδει κατά τά ἔργα του. Καί τούς μέν δικαίους καί εὐσεβεῖς ἐλευθερώνει ἀπό κάθε πειρασμόν, τούς δέ ἀδίκους καί ἀσεβεῖς φυλάττει διά νά τούς κολάση ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Ὅθεν ἀνίσως ἔτσι εἶναι τά πράγματα καί ὁ Θεός ἄνωθεν καί ἐξ ἀρχῆς τούς μέν κακούς συνειθίζει νά παιδεύῃ, τούς δέ ἐναρέτους νά φυλάττῃ καί νά τούς διασώζῃ ἀπό κάθε ὀργήν. Λοιπόν καί τούς ἀνωτέρω ἀσεβεῖς καί πονηρούς ψευδοδιδασκάλους ἐξάπαντος ἔχει νά παιδεύσῃ καί νά καταδικάσῃ. Διότι ἀγκαλά καί τό τέλος τῆς κρίσεως ἀκόμη δέν ἔγινεν, ὅμως τό νά ἀποβλέπουν εἰς τήν ἡμέραν ἐκείνην τῆς κρίσεως καί οἱ καλοί καί οἱ κακοί καί νά προσμένουν νά λάβουν τήν τῶν ἔργων τους ἀνταπόδοσιν, βέβαια τοῦτο προξενεῖ εἰς μέν τό συνειδός τῶν καλῶν παρηγορίαν μεγάλην, εἰς δέ τό συνειδός τῶν κακῶν τιμωρίαν. Διά τοῦτο εἶπεν ὁ κορυφαῖος ὅτι ὁ Κύριος τηρεῖ τούς ἀδίκους νά κολασθοῦν εἰς τήν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ἤτοι φυλάττονται μέν αὐτοί καί διαμένουν εἰς τήν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ὄχι ὅμως καί χωρίς κόλασιν

καί παιδείαν, ἀλλά ἀγκαλά καί φυλάττωνται διά νά κολασθοῦν τότε πραγματικῶς καί αἰωνίως, πλήν καί ἀπό τώρα ἀκόμη κολάζονται μέ τήν προσδοκίαν καί φόβον πώς ἔχουν νά κολασθοῦν.

10. μάλιστα δέ τούς ὀπίσω σαρκός ἐν ἐπιθυμίᾳ μιασμοῦ πορευομένους καί κυριότητος καταφρονοῦντας, τολμηταί, αὐθάδεις! δόξας οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες,

Διά τῶν λόγων τούτων δείχνει ὁ κορυφαῖος ὅτι σφοδρότερα ἀπό τούς ἄλλους ἁμαρτωλούς ἔχουν νά κολασθοῦν ἐκεῖνοι δπού ἀκολουθοῦν εἰς τάς ἀκαθαρσίας καί μολυσμούς τῶν ἡδονῶν τῆς σαρκός καί δέν ἀντιστέκονται εἰς τάς κακάς ἐπιθυμίας καί εἰς τάς αἰσχράς πράξεις δπού μολύνουν τό σῶμα καί τήν ψυχήν. Δηλώνει δέ ὁ κορυφαῖος ἐδῶ κατά τόν Θεοφύλακτον καί Οἰκουμένιον τούς καταράτους καί ἀσελγεστάτους Νικολαΐτας καί Ναασηνούς καί Κερδωνιανούς. Καθώς γάρ οἱ μιαροί οὗτοι ἦτον πολυποίκιλοι εἰς τήν κακίαν, ἔτσι ἦτον καί πολυώνυμοι εἰς τά ὀνόματα, ἐπειδή αὐτοί ἐφαντάσθησαν πώς ὁ βυθός καί ἡ σιγή ἐστάθησαν τά πρῶτα στοιχεῖα τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως. Ἀπό τόν βυθόν δέ καί τήν σιγήν ἐτερατολόγησαν οἱ ἐπάρατοι κάποιάς τινας μητέρας καί αἰῶνας. Ἀπό τούτους δέ ἔλαβε τά πονηρά σπέρματα τῆς κακίας καί ὁ Μαρκίων. Οὗτοι λοιπόν καταφρονήσαντες καί ἀποβαλόντες πώς εἶναι Κυριότης τοῦ Θεοῦ, ἤτοι ἕνας Θεός καί μία μοναρχία τοῦ Θεοῦ καί πρόνοια καί ἐποπτία εἰς τήν Κτίσιν, μέ τήν ὁποίαν ὁ Θεός ἐπιβλέπει ὅλα τά ἔργα τῶν ἀνθρώπων καί ἀνταποδίδει εἰς τόν καθ' ἕνα κατά τά ἔργα του. Ἔτσι πλέον ὥρμησαν εἰς κάθε ἀκαθαρσίαν καί ἀσέλγειαν, χωρίς κανένα φόβον καί συστολήν ἤ ἐλεγμόν τοῦ συνειδότος καί ἔπραττον τόσας αἰσχρουργίας, δπού δέν πρέπει τινάς οὔτε νά τάς γράφῃ, ἐπειδή καί βλάπτουν τούς ἀναγινώσκοντας καί μέ μόνην τήν μνήμην.

Αὐτοί εἰσι τολμηταί καί αὐθάδεις καί δέν φοβοῦνται νά βλασφημοῦν κάθε δόξαν, ἤγουν ἀρχήν καί ἐξουσίαν εἴτε τῶν ἀγγέλων εἴτε τῶν ἀνθρώπων καί μάλιστα τῶν ἐκκλησιαστικῶν καί πνευματικῶν ἀνδρῶν. Καί οὐδέν θαυμαστόν. Διατί ἄν αὐτοί ἐκαταφρόνησαν τήν ἐν τῇ Κτίσει Κυριότητα καί πρόνοιαν καί ἐποπτίαν τοῦ Θεοῦ, πῶς πλέον ἤθελαν φοβηθοῦν καί νά τιμήσουν τήν τῶν κτισμάτων δόξαν καί ἐξουσίαν[1].

1. Ὁ δέ ἱερός Μητροφάνης ἄλλως ἡρμήνευσε τήν κυριότητα καί τάς δόξας, ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς τοῦ Ἰούδα ἐπιστολῆς. Κυριότητα μέν λέγων, τήν αὐτοκρατορίαν καί δεσποτείαν καί ἡγεμονίαν τοῦ νοός καί τῆς ψυχῆς, τήν ὁποίαν αὕτη ἔλαβε παρά τοῦ δημιουργοῦ εἰς τό νά ἡγεμονεύῃ καί νά ἐπικρατῇ

11. ὅπου ἄγγελοι, ἰσχΰϊ καί δυνάμει μείζονες ὄντες, οὐ φέρουσι κατ' αὐτῶν παρά Κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν.

Θέλοντας ὁ μακάριος Πέτρος, κατά τόν Θεοφύλακτον καί Οἰκουμένιον, νά ἐμποδίση τούς ἀνωτέρω αἱρετικούς ἀπό τήν τόλμην καί θρασύτητα τοῦ νά βλασφημοῦν τάς δόξας τῶν ἀγγελικῶν Δυνάμεων καί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καί πνευματικῶν ἀνδρῶν τά ἀξιώματα καί τάς ἀρχάς, φέρει εἰς παράδειγμα τούς ἀσωμάτους ἀγγέλους, οἱ ὁποῖοι ἀγκαλά καί εἶναι πολλά μεγαλύτεροι ἀπό τούς ἀνθρώπους κατά τήν δύναμιν καί ἀξίαν, μ' ὅλον τοῦτο δέν ὑποφέρουν νά κάμουν καμμίαν βλασφημίαν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ἐναντίον εἰς τάς δόξας καί ἀρχάς τῶν κτισμάτων. Τοῦτο δέ ὁπού λέγει ἐδῶ ὁ κορυφαῖος συντόμως, ὁ ἀπόστολος Ἰούδας πλατύτερον τό ἐκθέτει λέγων· *«ὁ δέ Μιχαήλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περί τοῦ Μωσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας»* (Ἰούδ. 9). Ἐπειδή γάρ καί ὁ διάβολος μετέχει ἀπό κάποιαν δόξαν, μέ τό νά ἔγινεν ἀπό τόν Θεόν ἄρχων τοῦ περιγείου κόσμου καί τοῦ ἀγγελικοῦ τάγματος, καθώς εἶναι γεγραμμένον εἰς τόν Ἰώβ *«τοῦτ' ἐστιν ἀρχή πλάσματος Κυρίου»* (Ἰώβ 40,19). Διά τοῦτο καί ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ δέν ἐτόλμησε νά τόν βλασφημήση ἐνώπιον Κυρίου, αἰδούμενος τρόπον τινά τήν τιμήν ὁπού ποτέ τοῦ ἐχάρισεν ὁ Θεός, κἄν καί αὐτός ταύτην ἔχασεν.

Οἱ δέ ἀνωτέρω αἱρετικοί καί μ' ὅλον ὁπού εἶναι πολλά κατώτεροι, ἀπό τούς ἀγγέλους, καί κατά τήν φύσιν καί κατά τήν ἀξίαν, βλασφημοῦν ὅμως ἀφόβως τάς τῶν ἀγγέλων δόξας καί τά τῆς ἐκκλησίας πνευματικά ἀξιώματα. Δυνατοί μέν γάρ οἱ ἄγγελοι εἶναι ἐν ἰσχΰϊ, ἀλλά εἰς τό νά κάμνουν τό θέλημα τοῦ πάντων Δημιουργοῦ, καθώς λέγει ὁ Δαβίδ· *«εὐλογεῖτε τόν Κύριον, πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, δυνατοί ἰσχΰϊ ποιοῦντες τόν λόγον αὐτοῦ»* (Ψαλμ. 102,20). Χωρίς δέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ δέν θέλουν οὔτε νά λαλήσουν τι βλάσφημον κατά τῶν ἀσεβῶν καί πονηρῶν ἀνθρώπων, πολλῷ δέ μᾶλλον δέν θέλουν νά κακοποιήσουν αὐτούς. Τόσην εὐλάβειαν καί συστολήν ἔχουν πρός τόν Θεόν καί τά θεῖα θελήματα πάντοτε! Καί τόσον ἔχουν

τά πάθη τοῦ σώματος καί νά ὑποτάσση αὐτά. Δόξας δέ τάς ὑπολήψεις καί ἀξιωματικά δόγματα καί νομοθεσίας τοῦ Θεοῦ, τάς ἐν τῇ παλαιᾷ καί νέᾳ Γραφῇ ρηθείσας, περί αὐτεξουσιότητος τῆς ψυχῆς καί ἀθανασίας καί περί τῆς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος καταστάσεως. Τάς ὁποίας ταύτας νομοθεσίας ἐθέσπισεν ὁ Θεός μετά δόξης καί θεοπρεποῦς ἐπιφανείας ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καί ἐν τῷ καιρῷ τῆς αὐτοῦ ἐπί γῆς μετά σαρκός παρουσίας. Καί διά τοῦτο ὀνομάζονται δόξαι.

τό θέλημά των ἡνωμένον εἰς τό θέλημα τοῦ Δημιουργοῦ! Ἐπειδή στοχάζονται πώς δέν πρέπει εἰς αὐτούς νά βλασφημοῦν, ἤ νά κακοποιοῦν τινα ἀσεβῆ! Βλέποντες τήν ἄφατον ὑπομονήν καί μακροθυμίαν ὁπού δείχνει εἰς τούς κακούς ἡ ὑπερβάλλουσα καί φυσική τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης.

Τί δέ μανθάνομεν ἀπό τά λόγια ταῦτα τοῦ κορυφαίου; Ὅτι βαρυτάτης κατακρίσεως εἶναι ἄξιοι ἐκεῖνοι οἱ αὐθάδεις χριστιανοί ὁπού τολμοῦν νά κατηγοροῦν τά πρόσωπα τῶν ἀρχιερέων καί ἱερέων. Καί κατά πρόσωπον μέν εὐλαβοῦνται αὐτούς καί φιλοῦν τήν χεῖρά των, κρυφίως δέ καί ὄπισθεν μέμφονται καί κατακρίνουν αὐτούς. Ὅθεν κατά τῶν τοιούτων ἔγραφεν ὁ χρυσοῦς τοῦ Ἰωάννου κάλαμος *«Καί γάρ ὑποκριτῶν ἔργον, τό δημοσίᾳ μέν καί πάντων ὁρώντων, τάς χεῖρας φιλεῖν τῶν ἱερέων καί γονάτων ἅπτεσθαι καί παρακαλεῖν ὑπέρ αὐτῶν εὔχεσθαι καί δεομένους βαπτίσματος, ἐπί τάς ἐκείνων τρέχειν θύρας. Οἴκοι δέ καί ἐν ἀγοραῖς, τούς τῶν τοιούτων ἀγαθῶν αἰτίους ἡμῖν καί διακόνους, μυρίοις πλύνειν ὀνείδεσιν ἤ ἑτέρων ὀνειδιζόντων ἀνέχεσθαι» (Λογ. β' εἰς τό, ἀσπάσασθε Πρίσκιλλαν καί Ἀκύλαν). Κἄν γάρ καί οἱ ἱερεῖς εἶναι ἀνάξιοι, ὅμως οἱ λαϊκοί δέν εἶναι πρέπον νά κρίνουν αὐτούς, κατά τόν ἴδιον Χρυσόστομον, λέγοντα· «ταῦτα λέγω, οὐκ ἀποδεχόμενος τούς ἀναξίους τήν ἱερωσύνην διοικοῦντας, ἀλλά καί σφόδρα ἐλεῶν καί δακρύων, οὐ μήν διά τοῦτο φημί δίκαιον εἶναι παρά τῶν ἀρχομένων κρίνεσθαι (καί μάλιστα τῶν πάνυ ἀφελεστέρων) κἄν ὁ βίος αὐτῶν σφόδρα διαβεβλημένος ᾖ» (Ὁμιλ. 86 εἰς τό κατά Ἰωάν.).*

12. οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα ζῶα φυσικά γεγενημένα εἰς ἅλωσιν καί φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσι βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καταφθαρήσονται,

Ἐπειδή, λέγει, οἱ ἀνωτέρω αἱρετικοί ἔχασαν τόν ὀρθόν λόγον τῆς νοερᾶς αὐτῶν ψυχῆς καί ὑστερήθησαν τό διακριτικόν, διά τοῦτο παρωμοιώθησαν μέ τά ἄλογα ζῶα. Διατί καθώς ἐκεῖνα φυσικῶς ὁρμοῦν εἰς τάς κτηνώδεις καί φθαρτικάς ἡδονάς τοῦ σώματος, ἔτσι καί αὐτοί ὡσάν νά ἐγενήθησαν φυσικῶς διά τοῦτο καί μόνον τό τέλος, διά νά ἀσελγαίνουν καί νά ἀπολαμβάνουν πλουσίως τάς αἰσχρουργίας καί ἡδονάς τῆς σαρκός καί μετά ταῦτα νά καταντήσουν εἰς μόνην τήν φθοράν καί τόν θάνατον, ὡσάν τά ἄλογα κτήνη, καί ὄχι πώς ἔγιναν εἰς τόν κόσμον διά νά ἀναστηθοῦν πάλιν καί νά λάβουν παρά Θεοῦ τήν ἀντίδοσιν τῶν ἔργων ὁπού ἔπραξαν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ. Καί ἐκεῖνα μέν ὁπού δέν ἠξεύρουν, αὐτά δέν ἐρευνοῦν νά μάθουν, ἀλλά καί ἀποτολμοῦν νά τά βλασφημοῦν. Εἰς ἐκεῖνα δέ ὁπού ἠξεύρουν,

καταμολύνονται καί καταφθείρονται μέ τάς φθαρτικάς ἡδονάς. Ὡσάν νά λέγη ὅτι ἄλλο τι ὑψηλότερον καί νοερόν πρᾶγμα δέν θέλουν νά ἠξεύρουν οἱ τοιοῦτοι, ἀλλά καί βλασφημοῦν αὐτό. Ὅλην δέ τήν γνῶσιν αὐτῶν καί τόν νοῦν ἐπεριώρισαν εἰς τάς φθαρτικάς ἡδονάς, καί τοῦτο περιεργάζονται καί ἐρευνοῦν πῶς νά εὕρουν καινούριους τρόπους, διά νά ἀπολαμβάνουν πλουσιώτερα καί ἡδονικώτερα τάς σαρκικάς των ἐπιθυμίας.

Ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἐν μέσῳ τῶν ἑπτά λυχνιῶν.

«... μή φοβοῦ· ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καί ὁ ἔσχατος καί ὁ ζῶν, καί ἐγενόμην νεκρός, καί ἰδού ζῶν εἰμι εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καί ἔχω τάς κλεῖς τοῦ θανάτου καί τοῦ ᾅδου...» (Ἀποκ. 1, 18).

Ἁγίου Νικοδήμου Ἁγιορείτου

Ἑρμηνεία εἰς τήν Β' Ἐπιστολήν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, κεφ. 3ον

1. Τοιαύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τήν εἰλικρινῆ διάνοιαν,

2. μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπό τῶν ἁγίων προφητῶν καί τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ Κυρίου καί σωτῆρος.

Ἀφοῦ ὁ ἀπόστολος ἀπέδειξε τήν παροῦσαν ἐπιστολήν πώς εἶναι γεμάτη ἀπό πολλά καί μεγάλα πράγματα καί νοήματα, τώρα λέγει ἐδῶ ὅτι αὐτή εἶναι δευτέρα εἰς τόν ἀριθμόν, ὡσάν ὁπού ἔγραψε πρωτύτερα ἀπό αὐτήν ἄλλην, ἥτις καί πρώτη λέγεται. Ἐκ τούτου λοιπόν μανθάνομεν ὅτι δύο μόνας ἔγραψεν ἐπιστολάς ὁ κορυφαῖος Πέτρος. Πλήν καί τήν πρώτην καί τήν δευτέραν λέγει ὅτι ἔγραψεν εἰς τούς αὐτούς χριστιανούς τούς ἐξ Ἰουδαίων πιστεύσαντας, ἵνα ἐν αἷς, ἤγουν καί διά τῶν δύο ἐπιστολῶν, παρακινήσῃ τήν αὐτῶν καθαράν διάνοιαν καί τούς λογισμούς, νά ἐνθυμοῦνται πάντοτε τά λόγια τῶν ἁγίων προφητῶν, ἤτοι τάς ἐν ταῖς τῶν προφητῶν βίβλοις γεγραμμένας προφητείας περί τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ. Ὁμοίως νά ἐνθυμοῦνται πάντοτε καί τάς ἐντολάς καί παραγγελίας ὁπού διά ζώσης φωνῆς παρέδωκαν εἰς αὐτούς οἱ τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολοι. Ἤ καί νά ἐνθυμοῦνται τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου τάς ὑπό τῶν ἀποστόλων ρηθείσας, ἀπό κοινοῦ λαμβανομένης τῆς ὑπό προθέσεως, κατά τόν Θεοφύλακτον καί Οἰκουμένιον. Τῆς καθαρᾶς γάρ διανοίας εἶναι ἴδιον νά ἔχῃ ἀποτεθησαυρισμένα εἰς τήν μνήμην τά τῶν προφητῶν καί τά τῶν ἀποστόλων διδάγματα καί κηρύγματα. Διατί ἀπό αὐτά, ὡσάν ἀπό βρύσεις ἀεννάους ποτιζόμενοι οἱ Χριστιανοί καί καλλιεργοῦντες μέ τάς νοητάς δικέλλας τό χωράφι τῆς ψυχῆς των δέν ἠμποροῦν νά δεχθοῦν ποτέ τά ζιζανιώδη σπέρματα τῶν ἀσεβῶν, ἀλλ' ἔχουν νά μένουν πάντοτε καθαροί ἀπό τάς ψευδοδοξίας καί μυθολογίας αὐτῶν.

3. τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμπαῖκται, κατά τάς ἰδίας ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι καί λέγοντες·

4. ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ, ἀφ' ἧς γάρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτω διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως.

Μέ τά λόγια ταῦτα ἀσφαλίζεται ὁ κορυφαῖος τούς Χριστιανούς καί μέ τάς προσρήσεις ταύτας καί προφητείας του περιφράττει ὡσάν ἕνα περιβόλι νεοφύτευτον καί ὡραιότατον τάς ψυχάς των, διά νά μή δεχθοῦν μέσα τάς κακοδοξίας καί αἱρέσεις τῶν ψευδοδιδασκάλων καί ψευδαποστόλων, ὁπού μέλλουν νά σηκωθοῦν εἰς τόν κόσμον. Οὗτοι γάρ μέ τό νά ἔζων ζωήν ἀκάθαρτον καί σαρκικήν, πορευόμενοι κατά τάς ἐπιθυμίας των καί δέν ἐλάμβανον καμμίαν παιδείαν ἀπό τόν Θεόν. Ἔβλεπον δέ ὅτι μερικοί ἀπό λόγου των ἐφοβοῦντο τήν δευτέραν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, τήν ὁποίαν καί οἱ προφῆται προεκήρυξαν καί αὐτός ὁ Κύριος προεῖπε καί διά τοῦτο ὄχι μόνον δέν ἐδέχοντο τήν ἀκάθαρτον αὐτῶν ζωήν, ἀλλά καί ἐκατηγόρουν αὐτήν. Τούτου χάριν οἱ αἱρετικοί αὐτοί ἐπερίπαιζον τούς Χριστιανούς ὁπού πιστεύουν ὅτι ἔχει νά γένῃ ἐξάπαντος ἡ τοῦ Χριστοῦ δευτέρα παρουσία. Τοιοῦτοι δέ ἦσαν οἱ Γνωστικοί καί Ναασηνοί καί Λαμπετιανοί κατά τόν Θεοφύλακτον καί Οἰκουμένιον. Καί ὁ Μαρκίων καί ὁ Μάνης καί ὁ Κήρινθος, κατά τόν Μητροφάνη. Ἔλεγον γάρ οὗτοι περιπαικτικῶς· Ποῦ εἶναι ἡ ὑπόσχεσις ὁπού ἔδωκεν ὁ Χριστός ὅτι ἔχει νά ἔλθῃ; Ποῦ εἶναι τά λόγια ὁπού εἶπεν ὅτι μέλλει νά παρέλθῃ ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ καί νά ἀλλαχθοῦν τά στοιχεῖα καί ὅλη ἡ κτίσις; Ἰδού ψευδῆ ταῦτα πάντα ἐφάνηκαν. Διατί ἀπό τόν καιρόν ἀφοῦ οἱ προπάτορες, καί οἱ πρό νόμου καί ἐν νόμῳ καί μετά νόμον ἄνθρωποι ἀπέθανον, ἀλλά καί ἀπό τήν ἀρχήν αὐτήν ἀκόμη τῆς κτίσεως ὅλα τά κτίσματα μένουν εἰς τήν φυσικήν τάξιν αὐτῶν καί ἀκολουθίαν καί καμμίαν ἀλλοίωσιν καί μεταβολήν εἰς τό καλύτερον δέν ἔλαβον, καί ὁ κόσμος ὅλος, ἀφοῦ ἔγινεν ἕως τώρα, ὁ αὐτός ἔμεινε καί διαμένει, λοιπόν ἔτσι μέλλει νά διαμένῃ καί αἰωνίως.

Ταῦτα δέ πάντα ἔλεγον οἱ ἀνωτέρω αἱρετικοί διά νά δείξουν ψευδεῖς τάς τοῦ Θεοῦ ὑποσχέσεις καί τάς ἁγίας Γραφάς τάς περιεχούσας τάς ὑποσχέσεις ταύτας καί νά ἀναιρέσουν αὐτάς. Καί μαζί μέ τήν ἀναίρεσιν αὐτῶν νά δείξουν ὅτι ὁ κόσμος οὗτος εἶναι ἀτελεύτητος. Καί διά νά εἰπῶ καθαρώτερα, μέ αὐτά ὅλα οἱ ἀσεβεῖς αὐτοί ἔδειχνον ὅτι οὐδέ Θεός εἶναι οὐδέ ὁ κόσμος ἔγινεν, ἀλλά εὑρέθη ἔτσι ἐκ ταυτομάτου.[1] Καί δέν στοχάζονται οἱ παράφρονες ὅτι ἀπό τά ἀπερα-

1. Ἐγώ δέ νομίζω ὅτι προφητεύει ἐδῶ ὁ κορυφαῖος τούς ἐν τοῖς ἐσχάτοις

σμένα πρέπει νά συμπεραίνωνται καί τά μέλλοντα. Ὁ γάρ Χριστός καθώς προεῖπε περί τῆς Ἱερουσαλήμ, ἔτσι καί ἡ ἔκβασις τῶν πραγμάτων ἐγένετο.

Καί μετά ὀλίγους χρόνους ἀφοῦ ὁ κορυφαῖος ἔγραψε τήν παροῦσαν ἐπιστολήν ἤτοι μετά τεσσαράκοντα χρόνους, ἀφοῦ ἀνελήφθη ὁ Κύριος εἰς τούς οὐρανούς, κατέλαβεν ἡ θεία δίκη τήν Ἱερουσαλήν καί οἱ Ρωμαῖοι βασιλεῖς κατηδάφισαν αὐτήν καί τόν ὑπερθαύμαστον ἐκεῖνον ναόν ἐκ θεμελίων ἐκρήμνισαν καί τούς Ἑβραίους ὅλους διέσπειραν εἰς ὅλα τά ἔθνη καί τά ἄλλα πάντα ἐπληρώθησαν, ὅσα περί αὐτῆς ἐπροφήτευσε. Καθώς λοιπόν τά λόγια τοῦ Κυρίου ἀληθῆ ἀπέβησαν εἰς τούς ἀπερασμένους χρόνους, ἔτσι καί εἰς τούς μέλλοντας χρόνους ἀληθῆ ταῦτα ἔχουν νά γένουν. Καί βέβαια ἔχομεν ὅλοι νά ἰδοῦμεν τόν Υἱόν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπί τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετά δυνάμεως καί δόξης πολλῆς, καθώς αὐτός προεῖπε μόνος καί ὁ ἥλιος ἔχει νά σκοτισθῇ καί ἡ σελήνη ἔχει νά χάσῃ τό φῶς καί οἱ ἀστέρες μέλλουν νά πέσουν ἀπό τόν οὐρανόν. Καί ἄν ἀργοπορῇ νά γένῃ ἡ δευτέρα τοῦ Χριστοῦ παρουσία, τοῦτο γίνεται δι' οἰκονομίαν, ἵνα οἱ ἁμαρτωλοί ἐπιστραφοῦν εἰς μετάνοιαν καί σωθοῦν οἱ γραφέντες εἰς τήν βίβλον τῶν σῳζομένων.

5. λανθάνει γάρ αὐτούς τοῦτο θέλοντας ὅτι οὐρανοιί ἦσαν ἔκπαλαι καί γῆ ἐξ ὕδατος καί δι' ὕδατος συνεστῶσα τῷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ, 6. δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθείς ἀπώλετο·

Τό «λανθάνει γάρ αὐτούς τοῦτο θέλοντας» δηλώνει ὅτι οἱ ἀνωτέρω ρηθέντες αἱρετικοί θεληματικῶς προσποιοῦνται πώς δέν ἠξεύρουν τήν εἰς αὐτούς παραδοθεῖσαν ἀλήθειαν τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἐπει-

τούτοις χρόνοις φανέντας Ἀθέους καί Φερμασόνους καί θνητοψύχους καί νατουραλίστας, ἤτοι φυσικούς καί Ματερίστας, ἤτοι ὑλίτας καί τούς ὁμοίους αὐτοῖς. Πρῶτον διατί οἱ παλαιοί μέν ἐκεῖνοι αἱρετικοί, καθώς τούς ἡρμήνευσαν ὁ Μητροφάνης καί ὁ Θεοφύλακτος, δέν ἐφάνησαν ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ἀλλά κατ' ἐκείνους τούς χρόνους τῶν ἀποστόλων ἤ ὀλίγον ὕστερον. Οὗτοι δέ ἐφάνησαν ἀληθῶς ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, καθώς λέγει ὁ κορυφαῖος. Καί δεύτερον διατί καί οἱ νεώτεροι οὗτοι παρομοίως μέ ἐκείνους τούς παλαιούς καί ἀκόμη χειρότερα ἀναιροῦν τήν ἀνάστασιν καί τήν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καί τήν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου καί τήν τοῦ κόσμου ἀλλοίωσιν. Καί ἁπλῶς ἀναιροῦν τάς ἁγίας Γραφάς καί τήν ὕπαρξιν τοῦ Θεοῦ καί τόν αὐτοματισμόν εἰσάγουν καί ταῦτα πάντα βλασφημοῦντες, περιπαίζουν ἀκόμη καί καταγελοῦν τούς Χριστιανούς ὅτι πιστεύουν ταῦτα πάντα. Καί ταῦτα διατί; Διά νά μήν ἔχουν φόβον καί συστολήν ἀπό τινα, ἀλλά ἀφόβως καί ἀνυποστόλως νά κατεργάζωνται τάς σαρκικάς των ἐπιθυμίας.

δή αὐτοί πολλά καλά ἠξεύρουν ὅτι ἡ Γραφή κηρύττει πώς οἱ οὐρανοί ἦτον ἔκπαλαι. Ὁμοίως καί ἡ γῆ. Ἀφοῦ δηλαδή ἐδημιουργήθησαν ἀπό τόν Θεόν· *«ἐν ἀρχῇ, γάρ* φησιν, *ἐποίησεν ὁ Θεός τόν οὐρανόν καί τήν γῆν»* (Γέν. 1, 1). Πλήν καί ὁ δεύτερος οὐρανός, ἤτοι τό φαινόμενον στερέωμα, ἀπό τό νερόν συνέστη ὡς ἀπό ὑλικόν αἴτιον, κατά τόν Μητροφάνη καί Θεοφύλακτον· *«εἶπε,* γάρ φησιν, *ὁ Θεός· γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος καί ἔστω διαχωρίζον ἀναμέσον ὕδατος καί ὕδατος. καί ἐγένετο οὕτως... καί ἐκάλεσεν ὁ Θεός τό στερέωμα οὐρανόν»* (Γεν. 1, 6. 8)[2]. Ὅθεν καί μερικοί ἀπό τούς νεωτέρους διδασκάλους καί θεολόγους κρυστάλλινον τόν οὐρανόν τοῦτον ὀνομάζουν, ὅστις διά τοῦτο ἐγένετο ἐξ ὕδατος, διά νά ἐμποδίζῃ τήν ὑπερβολικήν θερμότητα τῶν φωστήρων καί ἄστρων καί μάλιστα τοῦ ἡλίου, ἵνα μή κατακαύσῃ τά ὑπό σελήνην. Ἄλλοι δέ ἀστρονόμοι λέγουν ὅτι τό ἐπάνω τοῦ στερεώματος νερόν εἶναι τό λεπτότατον πνεῦμα ἀπό ὅλην τήν ὑγράν φύσιν, τό ὁποῖον τό ἔβαλεν ἐκεῖ ὁ Θεός διά νά εἶναι ὡσάν τροφή τῶν φωστήρων, καθώς καί τό λάδι ἀνώτερον ὄν τοῦ τῆς κανδήλας ὕδατος γίνεται τροφή τοῦ φωτός.

Ὁμοίως δέ καί ἡ γῆ ἀπό τό νερόν συνέστη, ἐπειδή τό νερόν πηγνύμενον γίνεται γῆ, καί διά τοῦ νεροῦ ἡ γῆ συγκρατεῖται καί συντηρεῖται τῷ παντοδυνάμῳ προστάγματι τοῦ δημιουργοῦ. Διότι τό νερόν γίνεται ὡσάν κόλλα καί συσφίγγει τόν χοῦν καί τόν κονιορτόν τῆς γῆς καί ἀκολούθως συμπήζει καί δίδει ὑπόστασιν καί στερεότητα εἰς αὐτήν. Ἐπειδή ἄν τό νερόν δέν ἦτον νά συγκρατῇ τήν γῆν, ἤθελε διαλυθῇ ὅλη εἰς κονιορτόν καί νά τιναχθῇ εἰς τόν ἀέρα. Ἤ τό ἐξ ὕδατος ἐδῶ ἴσως ἐννοεῖται ὅτι ἡ γῆ μέ τό νά ἦτον πρότερον ἐν τῇ δημιουργίᾳ τοῦ κόσμου σκεπασμένη ἀπό τό νερόν καί δέν ἐφαίνετο τελείως· *«ἡ δέ γῆ,* φησιν, *ἦν ἀόρατος καί ἀκατασκεύαστος» (Γέν. 1, 2).* Ὕστερον

2. Ὅσον δέ ἐκ τῶν λόγων τούτων τῆς ἁγίας Γραφῆς δέν δείχνεται ὅτι τό στερέωμα συνέστη ἐξ ὕδατος, ἀλλά μόνον πώς ἔγινεν ὡσάν ἕνα ὄργανον διακριτικόν τοῦ ὑγροῦ, τό ὁποῖον τό μέν λεπτότερον νερόν ἀνεβίβασεν ἄνω, τό δέ χονδρότερον κατεβίβασε κάτω, καθώς ἑρμηνεύει *ὁ μέγας Βασίλειος* «Καί νόει μοι (τό στερέωμα) τόπον τινά διακριτικόν τοῦ ὑγροῦ, τό μέν λεπτόν καί διηθούμενον, ἐπί τό ἄνω διϊέντα, τό δέ παχύτατον καί γεῶδες, ἐναφιέντα τοῖς κάτω» (ὁμιλ. γ' εἰς τήν ἑξαήμερ.). Ὅθεν λέγει καί ὁ θεῖος *Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός* «τίνος δέ χάριν ἐπάνω τοῦ στερεώματος ὕδωρ ὁ Θεός ἀπέθετο; Διά τήν τοῦ ἡλίου καί τοῦ αἰθέρος θερμοτάτην ἔκκαυσιν. Εὐθέως γάρ μετά τό στερέωμα ὁ αἰθήρ ὑφήπλωται. Καί ὁ ἥλιος σύν τῇ σελήνῃ καί τοῖς ἄστροις ἐν τῷ στερεώματί εἰσι. Καί εἰμή ἐπέκειτο ὕδωρ, ἐφλέχθη ἄν ὑπό τῆς θέρμης τό στερέωμα» (περί πίστεως Βιβλ. β' κεφ. κδ').

ἀφοῦ τά νερά ἐσυνάχθησαν εἰς τούς κοιλωτούς τόπους τῆς γῆς, τότε ἐκ τῶν ὑδάτων, ἤτοι μετά τό συναχθῆναι τά ὕδατα ἐφάνη ὁποία ἐστί καί ὁρατή ἔγινεν. Ἡ ἐξ γάρ πρόθεσις ἐδῶ σημαίνει τό ὕστερον, καθώς εἶναι καί ἐκεῖνο «ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου» ἤτοι μετά τό δεῖπνον, καί ἐκ τοῦ λευκοῦ ἐγένετο μέλαν, ἤτοι μετά τό λευκόν. Ἐπειδή λοιπόν καί ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ συνέστησαν ἀπό τό νερόν καί διά τοῦ νεροῦ καί ἔχουν νερά πάμπολλα τεθησαυρισμένα εἰς τόν ἑαυτόν τους, τούτου χάριν δι' αὐτῶν, ἤγουν διά τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς ὁ Θεός κατέπνιξεν ὅλον τόν κόσμον τόν ἐπί τοῦ Νῶε καί ἀπώλεσεν αὐτόν, ἤτοι ὅλον τό γένος τῶν ἀνθρώπων καί ὅλα τά ζῶα τά εὑρισκόμενα εἰς ὅλον τόν κόσμον, ἐπειδή εἶναι γεγραμμένον ὅτι· *«ἐρράγησαν πᾶσαι αἱ πηγαί τῆς ἀβύσσου,* (τῆς ἐν τῇ γῇ δηλαδή καί ὑπό γῆν) *καί οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεώχθησαν» (Γέν. 7, 11).*

Σημειώνει δέ ὁ Μητροφάνης ὅτι τό μέν ἐξ ὕδατος, ὁπού λέγει ἐδῶ ὁ κορυφαῖος, ἀποδίδεται εἰς τόν οὐρανόν διά νά δείξῃ ὅτι ὁ οὐρανός ἔλαβε τήν γένεσίν του ἀπό τήν ῥοώδη καί λεπτήν καί διαφανῆ φύσιν τοῦ ὕδατος καί δέν εἶναι πέμπτον στοιχεῖον, καθώς ὁ Ἀριστοτέλης ἐφαντάσθη. Ἀγκαλά καί μέ τό παντοδύναμον πρόσταγμα τοῦ δημιουργοῦ μετεσκεύασεν αὐτόν ἐκ τοῦ ὕδατος εἰς φύσιν στερεωτέραν καί διαφανεστέραν ἀπό τό νερόν. Εἰς δέ τήν γῆν ἀποδίδεται τό «δι' ὕδατος», ἐπειδή διά τοῦ ὕδατος μέν ἡ γῆ συνέστη καί συνίσταται, δέν εἶναι ὅμως καί ὕδωρ, ἀλλά ἄλλον στοιχεῖον. Λέγει γάρ ὁ προφήτης *«ἄβυσος ὡς ἱμάτιον τό περιβόλαιον αὐτοῦ»* (τῆς γῆς δηλαδή, τό ἀρσενικόν ἀντί θηλυκοῦ λαμβανομένου κατά τό ἰδίωμα τῆς Ἑβραίων φωνῆς) (Ψαλμ. 103, 6). Διά νά φανερώσῃ μέ τοῦτο τήν διαφοράν ὁπού ἔχει ἡ γῆ ἀπό τό ὕδωρ. Ὅτι δέ ἡ γῆ διά τοῦ ὕδατος συνίσταται καί χωρίς τό νερόν διαλύεται καί αὐτή ἡ ἰδία τό βεβαιώνει διά τῶν ἔργων. Ὅταν γάρ αὐτή εἰς πολύν καιρόν ξηρανθῇ ἀπό ἀνομβρίαν, βλέπεις καί σχίζει εἰς κομμάτια τά παχύτερα μέρη τοῦ χώματός της καί τρόπον τινά δι' αὐτῶν χάσκει τό στόμα καί προσμένει νά δεχθῇ τήν ἄνωθεν ἐρχομένην συστατική της βροχήν καί σχεδόν κηρύττει ἀγλώσσως τήν διαφθοράν καί διάλυσιν ὁπού μέλλει νά πάθῃ.

Καί τοῦτο δέ σημειώνει ὁ αὐτός Μητροφάνης ὅτι οὐρανούς ἐδῶ πληθυντικῶς ὀνομάζει ὁ κορυφαῖος τό στερέωμα, ἤτοι τόν δεύτερον οὐρανόν, κατά τήν συνήθειαν τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσης, ἥτις ὀνομάζει πολλάκις τά ἑνικά πληθυντικῶς, καθώς ὠνόμασε καί τήν μίαν διαίρεσιν τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διαιρέσεις πληθυντικῶς καί αἰῶνας αἰώνων, καί ἄλλα πολλά. Οὕτω γάρ καί ἡ ἑλληνική γλῶσσα πολλά ἑνικά ὀνομάζει πληθυντικῶς, ἐπειδή Ἀθήνας λέγει καί οὐκ Ἀθήναν. Καί Δελφούς οὐχί Δελφόν. Καί Ἰωάννινα. Καί Εὐχάϊτα, ὄχι Ἰωάννι-

νον καί Εὐχάϊτον, καί ἄλλα ὅμοια. Διατί ὁ σκοπός τοῦ κορυφαίου δέν ἦτον ἐδῶ διά νά φανερώσῃ περί τοῦ πρώτου οὐρανοῦ, τοῦ ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ κτισθέντος ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι, ἀλλά περί τοῦ δευτέρου ἤτοι τοῦ στερεώματος, τοῦ δημιουργηθέντος ἐξ ὑποκειμένου καί προϋπάρχοντος ὕδατος, διά τοῦ ὁποίου ὕδατος ἔγινε καί ὁ κατακλυσμός.[3] Μέ τά λόγια λοιπόν ταῦτα ἀνατρέπει ὁ ἀπόστολος τήν κακόδοξον γνώμην τῶν ἀνωτέρω αἱρετικῶν ὁπού λέγουν, ὅτι ὁ κόσμος εἶναι ἀτελεύτητος καί ἀμετάβλητος. Διότι ἰδού, λέγει, ὁπού ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ δέν ἐστάθησαν ἀμετάβλητα, ἀλλά τόσην παρά φύσιν ἀλλοίωσιν ἔλαβον καί μεταβολήν, ὥστε μέ τά νερά ὁπού εἶχον κατέπνιξαν ὅλους τούς ἀνθρώπους καί ὅλα τά ζῶα. Καί ὁ κόσμος ὅλος ἀναβράσας καί ἔξω τῶν φυσικῶν του ὅρων γενόμενος ἐφθάρη καί ἀπώλετο ἀπό τόν παράδοξον ἐκεῖνον κατακλυσμόν, πλήν ὀλίγων τινῶν ὁπού διεσώθησαν. Ἀπόδειξις δέ τοῦ, ὅτι ἐπί τοῦ κατακλυσμοῦ ἔγινεν ἀναβρασμός τῶν στοιχείων εἶναι καί τά ἐν τοῖς ὄρεσιν νῦν εὑρισκόμενα ὀστρακόδερμα τῆς θαλάσσης, ἥτις ταραχθεῖσα ὅλη ἀπό τό βάθος καί ὑψωθεῖσα ἕως τῶν ὀρέων, ἐξέβρασε ταῦτα καί τά ἐτίναξεν εἰς τό ὕψος.

7. οἱ δέ νῦν οὐρανοί καί ἡ γῆ αὐτοῦ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσί πυρί τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καί ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων.

Ἐδῶ μεταχειρίζεται ὁ κορυφαῖος σχῆμα ὑπερβατόν, ὅπερ οὕτως εἰς τάξιν ὁμαλήν τίθεται· «νῦν δέ οἱ οὐρανοί καί ἡ γῆ» καί τά ἑξῆς. Τό γάρ νῦν ἔβαλεν ἐδῶ, πρός διαφοράν τοῦ ἔκπαλαι ὁπού εἶπεν ἀνω-

3. Διά τοῦτο ὁ αὐτός ἱερός Μητροφάνης θέλει καί διϊσχυρίζεται ὅτι καθώς ἡ γῆ κάτωθεν διέσχισε τάς πηγάς τῆς ἀβύσσου, καί εὐγῆκεν ἕνα σχεδόν ἄποσον πλῆθος νεροῦ, ἔτσι παρομοίως καί τό στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ ἄνοιξε τούς καταρράκτας του, ἤτοι ἔσχισε τήν στερεότητα τῆς φύσεώς του, ἥτις ἐκράτει καί ἐπερίφραττε τό ὑπεράνω αὐτοῦ εὑρισκόμενον ὕδωρ, ἵνα λάβῃ αὐτό τήν εἰς τά κάτω φυσικήν κίνησιν καί φοράν καί οὕτω καταποντίσῃ ὅλην τήν γῆν. Καθώς γάρ ἔγινε τό ἕνα, ἤτοι καθώς ἐρράγησαν καί ἀνοίχθησαν αἱ πηγαί τῆς ἀβύσσου ἀληθῶς καί πραγματικῶς, ἔτσι ἀληθῶς καί πραγματικῶς ἀνοίχθησαν καί οἱ καταρράκται τοῦ στερεώματος, ὁποῖοι καί ἄν εἶναι οἱ καταρράκται αὐτοί καί ἔπεσεν εἰς τήν γῆν τό ὑπέρ τό στερέωμα εὑρισκόμενον ὕδωρ, ἐπειδή πάντα ὑποτάσσεται εἰς τό θεῖον βούλημα καί οὐδέν ἀνθέστηκε τῇ θείᾳ δυνάμει· ὅθεν οὐχί διά νεφελῶν μόνον ἔβρεξεν ὁ οὐρανός τό ἐπί τοῦ κατακλυσμοῦ ὕδωρ, ὡς λέγει ὁ Νύσσης Γρηγόριος, καταρράκτας ἐννοήσας τάς νεφέλας, ἀλλά καί διά τῆς παραδόξου καταρροῆς τῶν ὑπερουρανίων ὑδάτων.

τέρω «ὅτι οὐρανοί ἦσαν ἔκπαλαι», ἐπειδή δέν εἶναι τώρα ἄλλοι οὐρανοί, ἤτοι οὐρανός, ἀπό τόν ἔκπαλαι δπού ἔκπαλαι ἐδημιούργησεν ὁ Θεός, ἀλλά ὁ αὐτός ἦτον καί εἶναι καί πάλαι καί τώρα. Ὁ οὐρανός λοιπόν λέγει καί ἡ γῆ εἶναι τεθησαυρισμένα καί γεμάτα ἀπό φωτίαν μέ τόν παντοδύναμον λόγον τοῦ Θεοῦ καί φυλάττουν τήν φωτίαν ταύτην διά νά κατακαύσουν τούς ἀσεβεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Μέ τά λόγια δέ ταῦτα ἀναιρεῖ ὁ ἀπόστολος τάς κακοδοξίας καί φλυαρίας τῶν ἀνωτέρω αἱρετικῶν δπού μέλλουν νά λέγουν ὅτι παρουσία τοῦ Χριστοῦ δέν γίνεται, οὔτε ὁ κόσμος οὗτος δέν ἔχει νά φθαρῇ καί ὡσάν νά λέγῃ ἔτσι.

Καθώς παλαιά διά τῶν ὑδάτων δπού εἶχεν ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ, ἔγινεν ὁ παγκόσμιος κατακλυσμός καί ἐκαταποντίσθη ὁ κόσμος, ἔτσι καί εἰς τήν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, ὅταν τελειωθῇ τό παρά τοῦ Θεοῦ διορισθέν τοῦ παρόντος αἰῶνος διάστημα, ἔχει ὁ Θεός νά κατακαύσῃ ὅλον τόν κόσμον καί νά κολάσῃ τούς ἀσεβεῖς καί παρανόμους ἀνθρώπους μέ τό πῦρ καί τήν φωτίαν ἐκείνην δπού ὁ οὐρανός περιέχει εἰς τόν ἑαυτόν του καί ὁ αἰθήρ. Κατά γάρ τόν Σευηριανόν· *«πάντα πῦρ ἐστι καί ἡ ἀστραπή καί οἱ ἀστέρες καί ὁ ἥλιος καί ἡ σελήνη»* (Λόγ. α' εἰς τήν ἑξαήμερον). Ὅθεν ὁ αἰθήρ, διά τοῦτο λέγεται αἰθήρ, διατί αἴθει, ἤτοι καίει ἀπό τάς τῶν φωστήρων καί ἄστρων θερμάς καί ἐκπυρωτικάς δυνάμεις καί ἐνεργείας. Καί πρός τούτοις ἔχει νά κολάσῃ ὁ Θεός τούς ἀσεβεῖς μέ τό πῦρ δπού ἡ γῆ περιέχει μέσα εἰς τούς βαθυτάτους κόλπους της, ἐκ τῶν ὁποίων ἀναβλύζουν τά θερμά νερά, εἰς τήν Μαγνησίαν καί Λῆμνον καί εἰς ἄλλους διαφόρους τόπους καί ἐξ αὐτῶν ξερνῶνται οἱ φλόγες καί τέφρες εἰς τά βουνά τῆς ἐν τῇ Σικελίᾳ Αἴτνης καί εἰς τά βουνά τῆς νήσου Λιπάρας καί Σαντορίνης καί ἄλλων τόπων πολλῶν.

Λέγοντας δέ ὁ κορυφαῖος ὅτι ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ εἶναι τεθησαυρισμένα ἀπό φωτίαν, ἐφανέρωσε καθαρῶς ὅτι κάθε καυστική ἐνέργεια τοῦ πυρός εἶναι φυλαγμένη διά τήν κόλασιν τῶν ἀσεβῶν καί πονηρῶν ἀνθρώπων. Ἀγκαλά καί προηγουμένως αὐτή ἡτοιμάσθη διά τήν κόλασιν τοῦ διαβόλου καί τῶν ὑπηρετῶν του δαιμόνων, καθώς ὁ Κύριος ἀπεφάσισεν εἰπών πρός τούς ἁμαρτωλούς· *«πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τό πῦρ τό αἰώνιον τό ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ» (Ματθ. 25, 41).* Διά τοῦτο καί ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Διάλογος στόμα τοῦ ᾅδου ὀνομάζει τά ρηθέντα βουνά τῆς Αἴτνης, δπού ξερνοῦν ἀεννάως φωτίαν, διά νά δείξῃ ὅτι ἡ φωτία ἡ ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς φυλαγμένη εἶναι ἑτοιμασμένη διά νά κατακαίῃ καί νά κολάζῃ αἰωνίως τούς ἀσεβεῖς καί ἁμαρτωλούς ἐν τῷ ᾅδῃ.

Ὅθεν καί ὁ Ἡσαΐας τοῦτο βεβαιῶν εἶπεν· *«ἐξελεύσονται καί ὄψονται τά κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί· ὁ γάρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καί τό πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καί ἔσονται εἰς ὅρασιν πάσῃ σαρκί» (Ἡσ. 66, 24)*. Αὐτό τοῦτο βεβαιώνουν καί οἱ δύο θεηγόροι προφῆται, ὁ Δαβίδ, λέγω, καί Δανιήλ. Ὁ μέν Δαβίδ λέγων· *«ὁ Θεός ἐμφανῶς ἥξει... πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται, καί κύκλῳ αὐτοῦ καταιγίς σφόδρα»* (Ψαλμ. 49, 3). Καί πάλιν· *«πῦρ ἐναντίον αὐτοῦ προπορεύσεται καί φλογιεῖ κύκλῳ τούς ἐχθρούς αὐτοῦ»* (Ψαλμ. 96, 3). Ὁ δέ Δανιήλ· *«ποταμός πυρός εἷλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ»* (Δαν. 7, 10).

Διατί δέ διά πυρός ἔχει νά γένῃ ἡ τοῦ κόσμου συντέλεια; Πρῶτον, κατά τόν ἱερόν Μητροφάνη, διά νά δοκιμάσῃ τό πῦρ, ὁποῖον εἶναι τό ἔργον τοῦ κάθε ἑνός, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· *«ἑκάστου τό ἔργον φανερόν γενήσεται· ἡ γάρ ἡμέρα δηλώσει· ὅτι ἐν πυρί ἀποκαλύπτεται· καί ἑκάστου τό ἔργον ὁποῖόν ἐστι τό πῦρ δοκιμάσει»* (Α' Κορ. 3, 13). Δεύτερον, κατά τόν Θεοφύλακτον καί Οἰκουμένιον, διατί ἐπειδή δύο εἶναι τά πρώτιστα καί συνεκτικώτατα τῶν ἄλλων στοιχεῖα, πῦρ καί ὕδωρ. (Ἐξ αὐτῶν γάρ καί τά ἄλλα δύο γεννῶνται. Καί ἐκ μέν τῆς ἀναθυμιάσεως τοῦ πυρός γεννᾶται ἀήρ, ἐκ δέ τῆς συγκράσεως καί συμπήξεως τοῦ ὕδατος γίνεται γῆ, ὡς λέγουν οἱ φυσικοί). Διά τοῦτο, τό μέν ὕδωρ ἐμεταχειρίσθη ὁ Θεός ὄργανον καί δι' αὐτοῦ ἔκαμε τόν ἐπί τοῦ Νῶε κατακλυσμόν, τό δέ πῦρ ἔχει νά μεταχειρισθῇ ὄργανον ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος καί δι' αὐτοῦ ἔχει νά κάμῃ τόν πύρινον κατακλυσμόν[4] καί νά κατακαύσῃ τόν κόσμον. Καί τρίτον διατί τό πῦρ, μέ τό νά εἶναι λεπτομερέστατον καί δραστικώτατον ἀπό ὅλα τά στοιχεῖα, διά τοῦτο ἔχει νά τό μεταχειρισθῇ ὁ Θεός ὄργανον, ἵνα δι' αὐτοῦ, καθ' ὅ μέν δραστικωτάτου, διαλύσῃ ὅλα τά χονδρά σώματα

4. Τούτους τούς δύο κατακλυσμούς προγνωρίσας ὁ Ἀδάμ εἶπεν ὅτι ἔχει νά ἀφανισθῇ ὁ κόσμος διά τοῦ νεροῦ καί διά τοῦ πυρός. Ὅθεν ταύτην τήν προφητείαν τοῦ Ἀδάμ ἐνθυμούμενοι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Σήθ, οἱ τάς ἐπιστήμας εὑρόντες, κατεσκεύασαν δύο μεγάλας Κολόνας. Τήν μέν μίαν ἀπό πλίθον, τήν δέ ἄλλην ἀπό λίθον, καί ἐπάνω εἰς αὐτάς ἔγραψαν τά ἀπόκρυφα ἐκεῖνα τῆς φύσεως ὁπού ἕως τότε εἶχον εὕρῃ. Στοχασθέντες ἐν ἑαυτοῖς ὅτι ἀνίσως καί γένῃ κατακλυσμός διά τοῦ νεροῦ, ἔχει νά διαλυθῇ μέν ἡ πλίθινος κολόνα, νά μείνῃ δέ ἡ λίθινος. Ἀνίσως δέ γένῃ κατακλυσμός διά πυρός, ἔχει νά συντριφθῇ μέν ἡ λίθινος κολόνα, νά στερεωθῇ δέ ἡ πλίνθινος καί ἀκολούθως νά διαμείνῃ, ἵνα οἱ μεταγενέστεροι ἄνθρωποι μάθουν τάς παρά τῶν προγενεστέρων εὑρημένας ἐπιστήμας καί μή χαθῇ τούτων ἡ ὠφέλιμος γνῶσις. Ταῦτα γράφει Ἰώσηπος ὁ Φλάβιος ἐν τῷ περί ἀρχαιολογίας βιβλίῳ α' κεφ. γ' ὅστις καί λέγει «ὅτι οἱ δύο κολόνες αὐτές εὑρίσκονται εἰς τήν Συριάδα».

τά ἐν τῷ κόσμῳ εὑρισκόμενα καί νά ἀναχωνεύσῃ ὅλην τήν φθοράν καί παχύτητα τοῦ κόσμου καί νά κάμῃ αὐτόν λεπτόν, λαμπρόν καί καινούριον. Καθώς καί οἱ χρυσοχόοι καί χαλκεῖς συνειθίζουν νά χωνεύουν διά τοῦ πυρός τό χρυσίον καί τό ἀργύριον καί τό χάλκωμα καί σίδηρον καί τά λοιπά μέταλλα καί οὕτω κατασκευάζουν αὐτά λεπτότερα, λαμπρότερα καί καινούρια. Καθ' ὅ δέ λεπτομερεστάτου, ἵνα βασανίζῃ δι' αὐτοῦ τόν διάβολον καί τούς ἀγγέλους αὐτοῦ δαίμονας καί ὅλους τούς ἀκολούθους αὐτοῖς ἀσεβεῖς καί ἁμαρτωλούς.

Ἁρμόδιον γάρ εἶναι τό λεπτομερές πῦρ νά βασανίζῃ τούς λεπτοσωμάτους δαίμονας, ἐπειδή καί οἱ δαίμονες ὁμοίως καί οἱ ἄγγελοι καί αἱ ψυχαί δέν εἶναι πάντῃ ἀσώματα καί πάντῃ ἄϋλα. Μόνος γάρ πάντῃ ἄϋλος καί ἀσώματος εἶναι ὁ Θεός. Διατί ἄν ἦσαν πάντῃ ἀσώματα καί πάντῃ ἄϋλα, ἐξ ἀνάγκης ἠκολούθει νά μή περιορίζωνται ἐν τόπῳ καί νά περιγράφωνται, ἀλλά νά εἶναι ἀπερίγραπτα καί ἀπεριόριστα, καθώς καί ὁ Θεός μέ τό νά εἶναι πάντῃ ἄϋλος, διά τοῦτο ἀναγκαίως εἶναι καί ἀπεριόριστος ἐν τόπῳ καί ἀπερίγραπτος. Δέν εἶναι λέγω ταῦτα πάντῃ ἄϋλα, ἀλλά εἶναι πνεύματα λεπτόσωμα, καθώς ἡ ἁγία καί οἰκουμενική Ζ' Σύνοδος ἀποφαίνεται ἐν τῇ ε' πράξει αὐτῆς, φέρουσα μάρτυρας τόν μέγαν Βασίλειον καί Ἀθανάσιον καί Μεθόδιον (καί ὅρα περί τούτου καί εἰς τά προλεγόμενα τῆς ζ' Συνόδου παρά τῷ ἡμετέρῳ Κανονικῷ)[5].

Ὅθεν καί τό πῦρ ἐκεῖνο ὁπού ἔχει νά βασανίζῃ τούς λεπτοσωμάτους δαίμονας καί τούς ἀνθρώπους, ἀγκαλά καί ἔχει νά γένῃ πολλά λεπτότερον ἀπό ὅ,τι εἶναι τώρα, δέν εἶναι ὅμως καί ἀσώματον καί ἄϋλον, οὔτε ἄλλο ἀπό τό νῦν ὑφεστός, καθώς μερικοί λέγουν, ἀλλά τοῦτο τό νῦν ὑφεστός στοιχεῖον τοῦ πυρός, τό ἀπό Θεοῦ δημιουργηθέν κατ' ἀρχάς, αὐτό, λέγω, τό ἴδιον ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ κόσμου χωρισθέν ἀπό κάθε ἐπιμιξίαν τῶν ἄλλων στοιχείων καί λεπτοτέραν καί δραστικωτέραν ἀπολαβόν ἐνέργειαν, ἔχει νά ἀποκληρωθῇ εἰς κόλασιν τοῦ διαβόλου καί τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, καθώς ὁ Μητροφάνης

5. Λέγει δέ καί ὁ Δαμασκηνός Ἰωάννης, ὅτι ὁ Θεός μόνος εἶναι κατ' οὐσίαν καί φύσιν ἀσώματος. Οἱ δέ ἄγγελοι καί οἱ δαίμονες καί αἱ ψυχαί κατά χάριν καί ὡς πρός τήν τῆς ὕλης παχύτητα, ἀσώματα λέγονται «ἐπί Θεοῦ μέν οὖν φύσει (τό ἀσώματον) ἐπί δέ ἀγγέλων καί δαιμόνων καί ψυχῶν, χάριτι καί ὡς πρός τήν τῆς ὕλης παχύτητα» (περί πίσ. βιβλ. β' κεφ. κθ' περί τοῦ, ὁσαχῶς τό ἀσώματον). Καί πάλιν· «ἀσώματος δέ λέγεται (ὁ ἄγγελος) καί ἄϋλος, ὅσον πρός ἡμᾶς. Πᾶν γάρ συγκρινόμενον πρός τόν Θεόν τόν μόνον ἀσύγκριτον, παχύ τε καί ὑλικόν εὑρίσκεται. Μόνον γάρ ὄντως ἄϋλον τό θεῖον ἐστι καί ἀσώματον» (βιβλ. β' κεφ. ιη').

Σμύρνης διϊσχυρίζεται. Ἐπειδή, λέγει, πλέον ἀξιοπιστώτερον καί ἀκόλουθον εἶναι, τό νά μεταποιήσῃ ὁ Θεός ἕνα στοιχεῖον ἀπό τά παρ' αὐτοῦ γεγονότα διά κόλασιν τῶν δαιμόνων καί ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, παρά νά ἀναπλάττωμεν τά μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντα καί νά λέγωμεν ὅτι ὁ Θεός ἔχει νά δημιουργήσῃ ἕνα ἄλλο ἄϋλον καί ἀσώματον πῦρ διά νά κατακαίῃ τούς δαίμονας καί ἁμαρτωλούς[6]. Μέ τά λόγια λοιπόν ταῦτα ἀνατρέπει ὁ κορυφαῖος τήν κακόδοξον γνώμην τῶν ἀνωτέρω αἱρετικῶν, ὁπού μέλλουν νά λέγουν ὅτι δέν γίνεται δευτέρα τοῦ Χριστοῦ παρουσία. Ἐπειδή φανερώνοντας ὅτι ὅλος ὁ κόσμος οὗτος ἔχει νά κατακαῇ καί οἱ ἀσεβεῖς μέλλουν νά βασανίζωνται διά τοῦ πυρός, φανερώνει ἐν ταυτῷ καί ὅτι ἔχει ἐξ ἀνάγκης νά ἔλθῃ ὁ τῶν ἁπάντων Κριτής, διατί Κριτοῦ μή παρόντος, οὐδείς ἀνακρίνεται ἤ κατακρίνεται.

8. Ἕν δέ τοῦτο μή λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρά Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καί χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία.

Ἀφοῦ ὁ κορυφαῖος ἐβεβαίωσεν ἀνωτέρω πώς ἐξάπαντος ἔχει νά γένῃ ἡ δευτέρα τοῦ Χριστοῦ παρουσία, τόσον ἀπό τήν διά πυρός συντέλειαν ὅλου τοῦ κόσμου, ὅσον καί ἀπό τήν τῶν ἀσεβῶν τιμωρίαν, τώρα παρηγορεῖ τούς χριστιανούς ὁπού ἐλυποῦντο διά τούς ὀνειδι-

6. Προβάλλει δέ ὁ ἱερός Μητροφάνης μίαν ἀπορίαν εἰς τά λόγια τοῦ ἀποστόλου Πέτρου καί λέγει. Διατί ὁ κορυφαῖος, ἀφοῦ εἶπεν ἀνωτέρω πώς ὁ οὐρανός συνέστη ἀπό τό νερόν, ὁμοίως καί ἡ γῆ πώς συνέστη διά τοῦ ὕδατος, τώρα λέγει ἐδῶ ὅτι ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ εἶναι θησαυρισμένοι ἀπό πῦρ καί φωτιάν; Λύων οὖν τήν ἀπορίαν λέγει ὅτι διά δύο αἴτια εἶπε τοῦτο ὁ κορυφαῖος. Πρῶτον, διά νά δείξῃ τοῦ Θεοῦ τό παντοδύναμον πρόσταγμα, τό ὁποῖον συνέχει παραδόξως τήν κτίσιν ἐκ τῶν ἄκρων ἐναντίων πυρός καί ὕδατος. Διότι ἐκεῖνα ὁπού συνετέθησαν παραδόξως ἀπό τά ἐναντία καί δέν δέχομαι καμμίαν βλάβην ἕως τῆς ὁρισθείσης ὑπό τοῦ δημιουργοῦ συντελείας καί διαλύσεως, αὐτά δέν ἔχουν καμμίαν φυσικήν ἀκολουθίαν τῆς ἰδίας των συστάσεως καί ὑπάρξεως, ἀλλά μέ τόν παράδοξον αὐτόν τρόπον ὁπού συνετέθησαν ἐκ τῶν φύσει ἐναντίων, κηρύττουν τήν δύναμιν τῆς ἀκαταλήπτου σοφίας τοῦ Θεοῦ καί τῆς θεοπρεποῦς ἀγαθότητος καί δυνάμεως, ὑφ' ἧς παραδόξως αὐτά ἐδημιουργήθησαν καί δι' αὐτῆς μόνης διασῴζονται καί διαφυλάττονται. Καί δεύτερον, διά νά δείξῃ τό εὐδιάλυτον τῆς κτίσεως καί εὔκολον εἰς φθοράν, ἐπειδή ἡ τῶν ἐναντίων στοιχείων καί ποιοτήτων σύνθεσις αὐτή φυσικῷ τῷ τρόπῳ εἶναι ἀρχή μάχης. Ἡ δέ μάχη εἶναι ἀρχή διαστάσεως, ἡ δέ διάστασις εἶναι ἀρχή λύσεως, καθώς λέγει ὁ θεολόγος Γρηγόριος (περί θεολογίας λόγ. β'). Ὥστε τά ἐναντία ὁπού ἔγιναν ἀρχή τῆς συνθέσεως καί γενέσεως τῶν σωμάτων, αὐτά τά ἴδια, ὢ τοῦ θαύματος! γίνονται καί ἀρχή τῆς τούτων φθορᾶς τε καί διαλύσεως.

σμούς τῶν ἀσεβῶν καί αἱρετικῶν και ὁπού ἠγάπουν νά ἔλθῃ ὁ Κύριος τό ὀγληγορώτερον. Ἐν ταυτῷ δέ καί παρακινεῖ αὐτούς εἰς τό νά τρέχουν ἀνδρεῖοι καί μεγαλόψυχοι τό στάδιον τῆς ἀρετῆς διά νά λάβουν τό βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως. Διά τοῦτο γάρ καί ἀγαπητούς αὐτούς ὠνόμασε διά νά φανερώσῃ πώς ἀνάμεσα εἰς τούς μαθητάς του αὐτοί κατορθώνουν κάθε ἀρετήν. Ἀναφέρει λοιπόν τό προφητικόν ἐκεῖνο ρητόν τοῦ Δαβίδ τό λέγον· *«ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθές, ἥτις διῆλθε, καί φυλακή ἐν νυκτί» (Ψαλμ. 88, 4)* καί λέγει πρός αὐτούς ὅτι μία μοναχή ἡμέρα ἐν τῇ μακαριότητι ἐκείνῃ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, νομίζεται ὡσάν χίλιοι χρόνοι τῆς παρούσης ζωῆς, διατί ἡ μία ἐκείνη ἡμέρα τόσον θέλει χαροποιήσει καί τόσον μέλλει νά χορτάσῃ τούς δικαίους ἀπό κάθε ἀγαθόν, ὥστε ὁπού νά νομίζουν αὐτοί πώς ἔζησαν εἰς αὐτήν χιλίους χρόνους. Καί ἀντιστρόφως τά χίλια ἔτη τῆς παρούσης ζωῆς συγκρινόμενα μέ τήν ἀπειρίαν καί ἀτελεύτητον ἀϊδιότητα τοῦ Θεοῦ τόσον ὀλίγα ἔχουν νά φανοῦν, ὥστε ὁπού νά λογίζωνται ὡσάν μία μοναχή ἡμέρα, ἐπειδή κοντά εἰς τόν ἄπειρον καί προαιώνιον Θεόν ὅλα τοῦ χρόνου τά διαστήματα καί αἱ παρατάσεις ἀδιάστατα σχεδόν καί ἀνέκτατα λογίζονται καί ὡσάν ἕνα λεπτόν...

9. οὐ βραδύνει ὁ Κύριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδύτητα ἡγοῦνται, ἀλλά μακροθυμεῖ εἰς ἡμᾶς, μή βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι, ἀλλά πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι.

Μέ τά λόγια ταῦτα δείχνει ὁ κορυφαῖος ὅτι ὄχι μόνον οἱ ἀνωτέρω ἀσεβεῖς αἱρετικοί ἔλεγον πώς ὁ Κύριος ἀργοπορεῖ καί δέν ἔρχεται, ἀλλά καί ὅτι οἱ ἐξ Ἰουδαίων χριστιανοί ἔπασχον ἀπό θλίψεις μεγάλας καί πικράς καί διά τοῦτο στενοχωρούμενοι ἐζήτουν πότε νά τελειώσῃ ὁ Κύριος τήν ὑπόσχεσιν ὁπού ἔδωκεν ὅτι μέλλει νά ἔλθῃ. Ὀνομάζει δέ Κύριον τῆς ἐπαγγελίας ταύτης καί ὑποσχέσεως τόν Δεσπότην Χριστόν. Ἐπειδή εἰς τήν κυριότητα καί ἐξουσίαν αὐτοῦ ἡ ὑπόσχεσις αὕτη εὑρίσκεται ἤ ὀγλήγορα καί χωρίς ἀναβολήν καιροῦ νά ἔλθῃ, ἤ ὕστερα ἀπό πολλάς περιόδους χρόνων. Λέγει δέ καί ὅτι ἡ αἰτία τῆς ἀργοπορίας τοῦ νά ἔλθῃ ὁ Κύριος, εἶναι ἡ ἀνείκαστος μακροθυμία καί ἡ θεοπρεπής αὐτοῦ ἀγαθότης, ἡ ὁποία θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, κατά τόν μακάριον Παῦλον.

Ἐπειδή αὐτός ὁ ἴδιος Κύριος λέγει διά τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ· *«μή θελήσει θελήσω τόν θάνατον τοῦ ἀνόμου,* λέγει Κύριος, *ὡς τό ἀποστρέψαι αὐτόν ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς πονηρᾶς καί ζῆν αὐτόν»* (Ἰεζ. 18, 23). Ἡ ἀργοπορία λοιπόν τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ γίνε-

ται διά νά λάβουν καιρόν ὅλοι οἱ ἁμαρτωλοί νά μετανοήσουν ἀπό τάς ἁμαρτίας των καί νά σωθοῦν

10. Ἥξει δέ ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτί,

Ἐπειδή ἀνωτέρω εἶπεν ὁ κορυφαῖος ὅτι ὁ Κύριος διά μακροθυμίαν καί ἀγαθότητα ἀργοπορεῖ νά ἔλθῃ, ἵνα μή οἱ χριστιανοί ἀκούσαντες τό πέλαγος τῆς τοῦ Θεοῦ μακροθυμίας πέσουν εἰς ἀμέλειαν καί ὀκνηρίαν, διά τοῦτο φοβίζει τώρα αὐτούς μέ τά παρόντα λόγια καί τούς ἐξυπνᾶ λέγων ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἔχει νά ἔλθῃ ἄδηλος χωρίς νά φανερωθῇ εἰς ἡμᾶς. Τό ἄδηλον γάρ δηλώνει ἡ νύξ καί ἔρχεται χωρίς νά προσμένωμεν πότε ἔχει νά ἔλθῃ. Τό γάρ ἀπροσδόκητον καί ἀνέλπιστον ὁ κλέπτης δηλώνει, ἐπειδή ὅποιος προσμένει πώς ἔχει νά ἔλθῃ ὁ κλέπτης εἰς τόν οἶκόν του, αὐτός ποτέ δέν θέλει βλαπτῇ ἀπό αὐτόν. Διά τό ἄδηλον λοιπόν καί ἀπροσδόκητον τῆς ἡμέρας ἐκείνης, χρεωστοῦμεν πάντοτε νά εἴμεθα ἔξυπνοι καί προσεκτικοί καί ἑτοιμασμένοι, καθώς καί ἐκεῖνοι ὁπού προσμένουν ὅτι ἔχουν νά ἔλθουν κλέπται νά τούς πατήσουν, φυλάττουν βάρδιαν ὅλην τήν νύκτα, ἕνας μετά τόν ἄλλον, ἕως οὗ νά ἔλθῃ ἡ ἡμέρα. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μέν μεταχειρίζονται βοηθόν ἕνας τόν ἄλλον καί ἄλλοι μέν φυλάττοντες, ἄλλοι δέ κοιμώμενοι διαπερνοῦν τήν νύχτα καί λυτρώνονται ἀπό τόν κίνδυνον τῶν κλεπτῶν.

Ἡμεῖς δέ οἱ προσμένοντες τήν ἄδηλον καί ἀπροσδόκητον ἡμέραν τῆς δευτέρας παρουσίας δέν ἔχομεν ἀπό ἄλλους βοήθειαν. Ὄχι. Ἀλλά ὁ καθείς ἀπό λόγου μας πρέπει μόνος νά ἀγρυπνῇ πάντοτε εἰς ὅλην του τήν ζωήν παροσμένοντας πότε νά ἔλθῃ ὁ Κύριος. Διατί ἄν ἀπονυστάξῃ καί κοιμηθῇ τῆς ἁμαρτίας καί ἀμελείας τόν ὕπνον, κανένας ἄλλος δέν θέλει εὑρεθῇ νά σταθῇ εἰς τόν τόπον του καί νά φυλάξῃ βάρδιαν. Τοιοῦτον παράδειγμα τοῦ κλέπτου καί τῆς νυκτός μεταχειρίζεται καί ὁ Κύριος ἐν τῷ ἁγίῳ Εὐαγγελίῳ λέγων· «*γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ εἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται. Ἐκεῖνο δέ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἄν καί οὐκ ἄν εἴασε διορυγῆναι τήν οἰκίαν αὐτοῦ. Διά τοῦτο καί ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται (Ματθ. 24, 42-44).*

Ταῦτα δέ εἶπεν ὁ Κύριος, ὄχι μόνον διά τήν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν, ἀλλά καί διά τόν θάνατον τοῦ καθενός καί τόν ἀπό τοῦ παρόντος αἰῶνος χωρισμόν, ὅστις καί αὐτός ἄδηλος εἶναι καί ἀπροσδόκητος. Καί διά τοῦτο πρέπει νά εἴμεθα ἑτοιμασμένοι μέ τήν μετάνοιαν καί νά προσμένωμεν αὐτόν.

ἐν ᾗ οὐρανοί ῥοιζηδόν παρελεύσονται,

Ἀνωτέρω μέν ἔδειξεν ὁ κορυφαῖος τήν δευτέραν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν ἄδηλον καί αἰφνίδιον. Ἐδῶ δέ δείχνει αὐτήν φοβεράν διά τά φοβερά ὁπού ἔχουν νά γένουν εἰς αὐτήν. Διατί, λέγει, τότε μέ μεγάλον ροῖζον, ἤγουν μέ ἕνα βροντώδη καί τρομακτικόν ἦχον ὁπού εἶναι ὁ ἴδιος τῶν ὑπό πυρός σφοδροτάτου καταφλεγομένων σωμάτων καί ἀπό μακρόθεν βροντώντων, ἔχουν νά μεταποιηθοῦν οἱ οὐρανοί καί νά λάβουν τήν εἰς τό κρεῖττον μεταστοιχείωσιν. Ἐπειδή γάρ τότε ἡ τοῦ πυρός φύσις καί ἐνέργεια, ὅση εὑρίσκεται τεθησαυρισμένη εἰς τόν οὐρανόν καί εἰς τόν αἰθέρα τοῦ οὐρανοῦ καί ὅση εὑρίσκεται μέσα εἰς τούς κόλπους τῆς γῆς, ἔχει νά συναχθῇ ὅλη εἰς ἕνα τόπον μέ τό παντοκρατορικόν καί παντοδύναμον βούλημα τοῦ Θεοῦ. Ἐκ τῆς συλλογῆς ταύτης ἔχει νά γένῃ ὁ πολυθρύλλητος ἐκεῖνος πύρινος ποταμός, περί τοῦ ὁποίου εἶπεν ὁ Δανιήλ· «*ποταμός πυρός εἷλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ*» (Δαν. 7, 10). Καί ὁ προφήτης Δαβίδ· «*πῦρ ἐναντίον αὐτοῦ προπορεύσεται καί φλογιεῖ κύκλῳ τούς ἐχθρούς αὐτοῦ*» (Ψαλμ. 96, 3). Ἐκ δέ τοῦ πυρίνου ἐκείνου ποταμοῦ ἔχει νά καῇ ὅλη ἡ κτίσις. Μέ ἦχον δέ σφοδρότατον καί ἐξάκουστον ἔχουν νά μεταποιηθοῦν οἱ οὐρανοί, διά νά προξενήσουν θάμβος καί φόβον ἐκπληκτικόν εἰς τούς δαίμονας καί εἰς τούς ἀσεβεῖς καί ἀκολούθως, διά νά κάμουν αὐτούς νά τρομάξουν καί νά φρίξουν τήν τοῦ Κυρίου παρουσίαν.

Ταύτην τήν τῶν οὐρανῶν μεταποίησιν καί εἰς τό κρεῖττον ἀλλοίωσιν τῷ προφητικῷ χαρίσματι προειδώς καί ὁ προφητάναξ Δαβίδ ἔλεγε· «*Κατ' ἀρχάς σύ, Κύριε, τήν γῆν ἐθεμελίωσας, καί ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί· αὐτοί ἀπολοῦνται σύ δέ διαμένεις, καί πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, καί ὡσεί περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτούς, καί ἀλλαγήσονται*» (Ψαλμ. 101, 26-27).

Ὁμοίως δέ καί ὁ μεγαλοφωνότατος Ἡσαΐας καθαρά προφητεύει διά τήν μεταβολήν τοῦ οὐρανοῦ καί τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἄστρων λέγων· «*Καί τακήσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν, καί ἑλιγήσεται ὁ οὐρανός ὡς βιβλίον, καί πάντα τά ἄστρα πεσεῖται ὡς φύλλα ἐξ ἀμπέλου καί ὡς πίπτει φύλλα ἀπό συκῆς*» (Ἡσ. 34, 4). Πῶς δέ καί μέ ποῖον τρόπον ἔχει νά τειλιχθῇ ὁ οὐρανός ὡς βιβλίον; Ἐν ταῖς ἐρωταποκρίσεσι ταῖς τῷ ἁγίῳ Ἰουστίνῳ ἐπιγραφομέναις γράφεται ὁ τρόπος. Ὅτι δηλαδή καθώς τό μεμβράϊνον, ἤτοι τό εἰς δέρματα γεγραμμένον βιβλίον, ὅταν βαλθῇ εἰς τήν φωτίαν τειλίγεται καί μαζώνεται, ἔτσι καί ὁ οὐρανός ὁ ἐκτανθείς παρά Θεοῦ ὡσεί δέρρις, ἤτοι δέρμα, ἀφοῦ ξηρανθῇ τό ὕδωρ τό ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν ἀπό τό πῦρ τό ἐν τῷ οὐρανῷ καί τῷ αἰθέρι ἀποτεθησαυρισμένον, ἔχει καί αὐτός ἀπό τό

αὐτό πῦρ νά τειλιχθῇ ὡσάν βιβλίον, μέ τό νά μείνῃ ἔρημος ἀπό κάθε νοτίδα τοῦ ὑπερουρανίου ὕδατος.

Περί τῆς μεταβολῆς τοῦ οὐρανοῦ καί τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ προεῖπεν ὁ Κύριος. «*Εὐθέως δέ μετά τήν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται καί ἡ σελήνη οὐ δώσει τό φέγγος αὐτῆς, καί οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπό τοῦ οὐρανοῦ, καί αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται*» (Ματθ. 24, 29).

Φέρει δέ καί ὁ θεῖος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας τό ἄνω λόγιον τοῦ Ἡσαΐου ἑρμηνεύων τό παρόν ρητόν τοῦ κορυφαίου καί λέγει «*ὡς γάρ ὁ τοῦ Σωτῆρος εἶρηκε μαθητής περί τῆς ἐσχάτης ἡμέρας ὅτι ἐν αὐτῇ μέν οἱ οὐρανοί ῥοιζηδόν παρελεύσονται καί τά λοιπά, οὐκοῦν τό εἱλιχθήσεσθαι τόν οὐρανόν, πεσεῖσθαι δέ τά ἄστρα, τόν τοῦδε τοῦ παντός ἀνακαινισμόν ὑπεμφήνειεν ἄν*» (Βιβλ. γ' τόμ. γ' εἰς τόν Ἡσαΐαν).

στοιχεῖα δέ καυσούμενα λυθήσονται, καί γῆ καί τά ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται.

Ἀκολούθως ἀπό τό καύσιμον τοῦ οὐρανοῦ λέγει ὁ κορυφαῖος ὅτι καί τά στοιχεῖα ἔχουν νά καοῦν ἀπό τόν πύρινον ἐκεῖνον ποταμόν, τόν ὁποῖον ἔχει νά συστήσῃ ἡ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ τεθησαυρισμένη φύσις καί ἐνέργεια τοῦ πυρός, ἤτοι τό στοιχεῖον τοῦ ὕδατος, τό στοιχεῖον τοῦ ἀέρος, τό στοιχεῖον τῆς γῆς καί τῶν ἐν τῇ γῇ ἔργων καί αὐτό ἀκόμη τό στοιχεῖον τοῦ πυρός. Λέγει γάρ ὁ μέγας τῆς Θεσσαλονίκης Γρηγόριος ὅτι τό πῦρ ἐκεῖνο τότε, τόσην λεπτοτάτην καί δραστικωτάτην δύναμιν καί ἐνέργειαν μέλλει νά ἀποκτήσῃ, ὥστε ὁπού ἔχει νά μεταχειρισθῇ ὡς τροφήν του τό διακονικόν τοῦτο στοιχεῖον τοῦ πυρός, καθώς καί τό πῦρ τοῦτο μεταχειρίζεται ὡς τροφήν του τά ξύλα καί τά λοιπά χονδρά σώματα. Ὅθεν τό πῦρ τοῦτο συγκρινόμενον μέ τήν λεπτότητα τοῦ πυρός ἐκείνου, τόσην χονδρότητα καί παχύτητα ἔχει, ὅσην ἔχουν τά χονδρά ξύλα πρός αὐτό.

Ὥστε γιά νά εἰποῦμεν εἰς ὀλίγα λόγια τό πᾶν, ὅλος ὁ ὑλικός οὗτος κόσμος καί ὅλος ὁ μέγας καί δυσκολοφάνταστος ὄγκος τοῦ παντός, ἔχει νά γένῃ ἕνας φοῦρνος πεπυρακτωμένος καί μία κάμινος, οὐχί ἑπταπλασίως καιομένη καί εἰς τεσσαράκοντα ἐννέα πήχεις τάς φλόγας ὑψώνουσα ὡς ἡ Βαβυλωνία ἐκείνη, ἀλλά χιλιοπλασίως καί μυριοπλασίως καιομένη καί ὑψωμένας τάς φλόγας ἔχουσα ἀπό τήν γῆν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, μέσα εἰς τήν ὁποίαν ἔχουν νά κατακαίωνται οὐρανοί, στοιχεῖα, φυτά, ζῶα ἄλογα καί ἄνθρωποι ἁμαρτωλοί. Πλήν τά μέν ἄλλα, ἤτοι οἱ οὐρανοί καί τά στοιχεῖα διά τῆς καύσεως ταύτης ἔχουν νά ἀλλοιωθοῦν εἰς τό καλύτερον καί νά ἀνακαινισθοῦν. Οἱ δέ ἄθλιοι ἁμαρτωλοί δέν ἔχουν νά ἀνακαινισθοῦν, ἀλλ' αἱ

μέν ἁμαρτίαι αὐτῶν ἔχουν νά κατακαοῦν καί νά ὑπάγουν εἰς ἀνυπαρξίαν καί ἀπώλειαν, καθώς εἶναι γεγραμμένον· «ζητηθήσεται ἡ ἁμαρτία αὐτοῦ καί οὐ μή εὑρεθῇ» (Ψαλμ. 9, 36). Καί πάλιν· «Καί ὁδός ἀσεβῶν ἀπολεῖται» (Ψαλμ. 1, 6). Αὐτοί δέ ἔχουν νά διαμένουν αἰωνίως ἐν τῷ πυρί κολαζόμενοι, καθώς τοῦτο δηλώνει ὁ ἀπόστολος λέγων· «*εἴ τινος τό ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτός δέ σωθήσεται, οὕτως δέ ὡς διά πυρός*» (Α' Κορ. 3, 15), ἤτοι ὁ ἁμαρτωλός σῶος καί ὁλόκληρος διαμένει ἐν τῷ πυρί καί δέν χάνεται, πλήν διά νά κολάζεται πάντοτε, καθώς ἑρμηνεύει τό ρητόν ὁ Χρυσόστομος, ὁ Θεοφύλακτος καί ὁ Φώτιος[7].

Προσθέτει δέ ὁ Θεοφύλακτος ὅτι οὐ μόνον οἱ χριστιανοί πιστεύουν πώς ἔχει νά γένῃ ἡ φθορά τοῦ Παντός διά πυρός, ἀλλά καί αὐτοί

7. Σημείωσαι ὅτι τό πῦρ ἐκεῖνο ὁπού ἔχει νά ἀποκληρωθῇ εἰς κόλασιν τῶν δαιμόνων καί ἀσεβῶν καί ἁμαρτωλῶν, δέν θέλει εἶναι φωτεινόν, ἀλλά σκοτεινόν καί ἀφεγγές, ἵνα μή μέ τό φῶς του προξενῇ παρηγορίαν εἰς τούς κολαζομένους, καθώς λέγει *ὁ μέγας Βασίλειος*. Οὗτος γάρ ἑρμηνεύων τό «φωνή Κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρός» τοῦ 28 ψαλμοῦ λέγει· «Ἡ φωνή τοῦ Κυρίου καί τό συνεχές φύσει καί ἡνωμένον τοῦ πυρός διακόπτει, καίτοι ἄτμητον καί ἀδιαίρετον ἐπινοίαις ἀνθρωπίναις τό πῦρ εἶναι δοκεῖ, ἀλλ' ὅμως προστάγματι Κυρίου διακόπτεται καί διΐσταται. Οἶμαι δέ ὅτι τό πῦρ τό ἡτοιμασμένον εἰς κόλασιν τῷ διαβόλῳ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ διακόπτεται τῇ φωνῇ τοῦ Κυρίου, ἵνα, ἐπειδή δύο εἰσίν ἐν τῷ πυρί δυνάμεις, ἥτε καυστική καί ἡ φωτιστική. Τό μέν δριμύ καί κολαστικόν τοῦ πυρός τοῖς ἀξίοις καύσεως προσαπομένῃ, τό δέ φωτιστικόν αὐτοῦ καί λαμπρόν τῇ φαιδρότητι τῶν εὐφραινομένων ἀποκληρωθῇ. Ὡς ἀλαμπές μέν εἶναι τό πῦρ τῆς κολάσεως, ἄκαυστον δέ τό φῶς τῆς ἀναπαύσεως ἀπομεῖναι». Καί πάλιν ὁ αὐτός ὁμιλίᾳ 6η εἰς τήν ἑξαήμερον λέγει· «Ὅθεν καί ἐν ταῖς τῶν βεβιωμένων ἡμῖν ἀνταποδόσεσι, λόγος τις ἡμᾶς ἐν ἀπορρήτῳ παιδεύει, διαιρεθήσεται τοῦ πυρός τήν φύσιν. Καί τό μέν φῶς εἰς ἀπόλαυσιν τοῖς δικαίοις (μετά καί τοῦ ὑπερφυσικοῦ δηλαδή φωτός τοῦ Θεοῦ) τό δέ τῆς καύσεως ὀδυνηρόν τοῖς κολαζομένοις ἀποταχθήσεται». Συμμαρτυρεῖ δέ τῇ γνώμῃ τοῦ μεγάλου Βασιλείου καί ὁ μέγας *Ἰωάννης Χρυσόστομος* λέγων· «Μηδέ γάρ ἐπειδή πῦρ ἤκουσας, τοιοῦτον εἶναι νομίσῃς ἐκεῖνο τό πῦρ, τοῦτο μέν γάρ, ὅπερ ἄν λάβῃ, κατέκαυσε καί ἔληξεν. Ἐκεῖνο δέ τούς ἅπαξ κατασχεθέντας καίει διαπαντός καί οὐδέ ποτε παύεται, διά τοῦτο καί ἄσβεστον εἴρηται. Ὥσπερ γάρ οὐκ ἔστιν ἀναλωτικόν ἐκεῖνο τό πῦρ, οὕτως οὐδέ φωτιστικόν· οὐδέ γάρ ἄν σκότος ἦν» (λόγ. 2 πρός Θεόδωρον ἐκπεσόντα τόμ. 6). Καί πάλιν λέγει· «εἰ πῦρ ἐστι, πῶς καί σκότος ἐστίν; Ὁρᾷς ὅτι χαλεπώτερον τούτου τό πῦρ ἐκεῖνο; Οὐ γάρ ἔχει φῶς. Εἰ πῦρ ἐστι, πῶς ἀεί κατακαίει; Ὁρᾶς ὅτι χαλεπώτερον τούτου τυγχάνει; Οὐ γάρ σβέννυται. Διά γάρ τοῦτο ἄσβεστον λέγεται. Ἐννοήσωμεν τοίνυν ὅσον ἐστί κακόν, κατακαίεσθαι διαπαντός καί ἐν σκότει εἶναι καί μυρία οἰμώζειν, καί βρύχειν» (λόγ. 1 εἰς τήν πρός Ἑβραίους).

οἱ τῶν Ἑλλήνων σοφοί. Ἐπειδή δέ μερικοί ἀποροῦν, διατί ὁ Θεός ἔκαμε τόν κόσμον, εἰς καιρόν ὁπού ἔμελλε πάλιν νά τόν χαλάσῃ; ἤ διατί δέν ἔκαμεν ὁ Θεός ἄφθαρτον τόν κόσμον ἐξ ἀρχῆς; Εἰς ταῦτα ἀποκρίνεται ὁ αὐτός Θεοφύλακτος σύν τῷ Οἰκουμενίῳ ὅτι ὁ Θεός δέν ἔκαμε τόν κόσμον διά νά τόν χαλάσῃ, ἀλλά διά νά μένῃ ἄφθαρτος. Ἐπειδή δέ ὁ ἄνθρωπος παρέβη τήν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ καί ἥμαρτε καί εἰς τήν φθοράν καί τόν θάνατον ἔπεσε, διά τοῦτο καί ὅλος ὁ αἰσθητός κόσμος ὁ διά τόν ἄνθρωπον δημιουργηθείς, παρεδόθη καί αὐτός εἰς τήν φθοράν, καθώς λέγει ὁ Παῦλος· *«τῇ γάρ ματαιότητι* (ἤτοι τῇ φθορᾷ κατά τήν ἑρμηνείαν τοῦ Χρυσοστόμου καί Θεοφυλάκτου) *ἡ κτίσις ὑπετάγη»* (Ρωμ. 8, 20). Παρεδόθη δέ εἰς τήν φθοράν μέ σκοπόν, ἵνα ὅταν ἀνακαινισθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἀνακαινισθῇ καί ἡ κτίσις μαζί ἡ διά τόν ἄνθρωπον φθαρτή γενομένη. Ἐπειδή δέ εἰς τόν καιρόν τοῦ κατακλυσμοῦ ἔπεσον οἱ ἄνθρωποι εἰς πολλάς ἁμαρτίας καί μάλιστα εἰς τάς σαρκικάς ἡδονάς καί ἡ γῆ ἐφθάρη ἀπό τάς τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτίας, διά τοῦτο ὁ Θεός ἔπνιξε τούς ἁμαρτωλούς ἀνθρώπους καί ἐκαθάρισε τήν κτίσιν διά τοῦ ὕδατος καί ἔκαμεν ὡσάν ἕνα ἀνακαινισμόν καί ἄλλην νέαν ἀρχήν τοῦ κόσμου μέ τούς ἐν τῇ Κιβωτῷ διασωθέντας ὀκτώ ἀνθρώπους καί μέ τά ζῶα ὁπού ἐφυλάχθησαν ἐν αὐτῇ.

Ἐπειδή δέ πάλιν οἱ ἄνθρωποι ἔπεσαν καί θέλουν πέσουν εἰς χειρότερα κακά ἀπό τά πρῶτα καί ὁ κόσμος ὅλος ἐφθάρη καί μέλλει νά φθαρῇ ἀπό τάς ἁμαρτίας, διά τοῦτο ὁ τοῦ κόσμου δημιουργός μέλλει διά πυρός νά καύσῃ τούς ἁμαρτωλούς ἀνθρώπους καί νά καθαρίσῃ τόν κόσμον ἀπό τήν φθοράν τῆς ἁμαρτίας καί οὕτω νά κάμῃ αὐτόν καινούριον καί ἄφθαρτον. Ὅτι δέ ἡ γῆ ἔχει νά φθαρῇ καί οἱ ἄνθρωποι, προλαβών ὁ Ἡσαΐας κατήγγειλε λέγων ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· *«ἄρατε εἰς τόν οὐρανόν τούς ὀφθαλμούς ὑμῶν καί ἐμβλέψατε εἰς τήν γῆν κάτω, ὅτι ὁ οὐρανός ὡς καπνός ἐστερεώθη, ἡ δέ γῆ, ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεται, οἱ δέ κατοικοῦντες τήν γῆν ὥσπερ ταῦτα ἀποθανοῦντα»* (Ἡσ. 51,6). Τοῦτο δέ τό ρητόν τοῦ Ἡσαΐου ἑρμηνεύων ὁ Ἀλεξανδρείας φωστήρ Κύριλλος λέγει· *«παλαιωθήσεται τοίνυν ἡ γῆ φησι, τουτέστιν ἀφανισθήσεται. Καί οἱ κατοικοῦντες αὐτήν ἀποθανοῦνται ὥσπερ ταῦτα. Θάνατον δέ τῶν στοιχείων εὐφυῶς ὀνομάζει τήν εἰς τά ἀμείνω μεταβολήν. Ἀκολούθως δέ ἐπιφέρει τό ρητόν τοῦτο τοῦ κορυφαίου καί ἔπειτα λέγει. Οὐκοῦν τόν τῆς κτίσεως ἀνακαινισμόν οἷον ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, καθάπερ ἐπί σωμάτων τῶν ἀνθρωπίνων, ἔσεσθαί φησι»* (Βιβλ. δ' λόγ. ε' εἰς τόν Ἡσαΐαν).

Σημείωσαι δέ ὅτι εἰκός καί ἀκόλουθον εἶναι, πρῶτον νά ἀνακαινισθοῦν οἱ ἄνθρωποι καί νά ἀφθαρτισθοῦν διά τῆς ἀναστάσεως καί ἔ-

πειτα νά ἀνακαινισθοῦν καί νά ἀφθαρτισθοῦν ὅλα τά στοιχεῖα καί ἡ κτίσις. Ὥσπερ γάρ πρῶτον ἐφθάρη ὁ ἄνθρωπος καί ἔπειτα ἐφθάρη καί ἡ κτίσις διά τόν ἄνθρωπον, ἔτσι καί πρῶτον πάλιν πρέπει νά ἀφθαρτισθῇ ὁ ἄνθρωπος καί ἔπειτα διά τόν ἄνθρωπον νά ἀφθαρτισθῇ καί ἡ κτίσις. Καί τοῦτο φαίνεται νά βεβαιώνῃ καί ὁ Παῦλος μέ ἐκεῖνα τά λόγια ὁπού λέγει· *«Καί αὐτή ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπό τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τήν ἐλευθερίαν* (ἤτοι διά τήν ἐλευθερίαν) *τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ»* (Ρωμ. 8,21). Δείκνυται δέ τοῦτο καί ἀπό ἐκεῖνο τό ἄλλο ὁπού λέγει πρός Θεσσαλονικεῖς ὁ ἴδιος Παῦλος. Δηλαδή, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀναστάσεως θέλουν εἶναι ἀκόμη ζωντανοί ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἐν ριπῇ ἔχουν νά ἀλλαχθοῦν καί νά ἀφθαρτισθοῦν. Δέν ἦτον δέ δυνατόν νά μένουν ἄνθρωποι ζωντανοί, ἐάν πρότερον ἡ κτίσις ἀνεκαινίζετο μέ τήν τοῦ πυρός δραστικωτάτην ἐκείνην καί καυστικωτάτην ἐνέργειαν. Κατεφθείροντο γάρ καί διελύοντο ἀπό αὐτήν. Συμμαρτυρεῖ δέ τῇ δόξῃ ταύτῃ καί τά λόγια τοῦ θείου Χρυσοστόμου ταῦτα· *«ὅτε τοίνυν μέλλει ὁ ἄνθρωπος ἀνακαινίζεσθαι, γίνεται ὁ οὐρανός καινός οὐκ ἀφανιζόμενος, ἀλλ᾽ ἀνακαινιζόμενος τῇ καινῇ κτίσει. Ἥλιος καινός, σελήνη καινή, ἄστρα καινά, προσθήκην λαμβάνοντα καί αὔξησιν, ὅσην λαμβάνει προσθήκην ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει καί τά στοιχεῖα»* (Λόγῳ εἰς τήν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου τόμῳ ε΄)[8].

11. Τούτων οὖν πάντων λυομένων ποταπούς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καί εὐσεβείαις,

12. προσδοκῶντας καί σπεύδοντας τήν παρουσίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμέρας, δι᾽ ἥν οὐρανοί πυρούμενοι λυθήσονται καί στοιχεῖα καυσούμενα τακήσεται!

Ἐδῶ ὁ ἀπόστολος τρέπει τόν λόγον του εἰς παραίνεσιν ἠθικήν. Καί ἀφοῦ ἀπέδειξεν ὡς ὁμολογουμένην καί ἀναντίρρητον τήν συντέλειαν τοῦ κόσμου καί τήν τοῦ Κυρίου παρουσίαν, ἐρωτᾶ τούς χριστιανούς ὁπού μέλλουν νά ἀναγνώσουν τήν παροῦσαν ἐπιστολήν. Καί τί τούς λέγει; Ἀδελφοί μου χριστιανοί, ἐπειδή καί ἔχει νά διαλυθῇ ὅλος ὁ κόσμος καί μέλλουν νά γένουν τοιαῦτα φοβερά καί τρομερά πράγματα, ὁπού ἀπό τοῦ αἰῶνος ποτέ δέν ἔγιναν. Ἀρά γε ποταπήν ζωήν πρέπει νά ἔχετε; Ἀρά γε ποταπήν πολιτείαν καί ἀναστρο-

8. Καί ἀλλαχοῦ λέγει ὁ αὐτός «ὥσπερ γάρ γενομένου φθαρτοῦ (τοῦ ἀνθρώπου δηλαδή), γέγονε φθαρτή καί αὕτη (ἡ κτίσις) οὕτως ἀφθάρτου καταστάντος καί αὐτό ἀκολουθήσει καί ἕψεται πάλιν» (ὁμιλ. ιδ΄ εἰς τήν πρός Ρωμαίους).

φήν πρέπει νά μεταχειρίζεσθε; Βέβαια ὅλην ἁγίαν, βέβαια ὅλην εὐσεβῆ καί θεοφιλῆ καί ἐνάρετον. Καί ἐπειδή προσμένετε τοιαύτην φοβεράν τοῦ Κριτοῦ παρουσίαν καί σπουδάζετε νά φθάσετε ἀκατάκριτοι εἰς τήν μεγάλην ἐκείνην ἡμέραν τῆς τῶν ἔργων ἀνταποδόσεως, διά τοῦτο χρεωστεῖτε νά εἶσθε ἕτοιμοι, λέγοντες μέν ὅλα τά λόγια σας, πράττοντες δέ ὅλας τάς πράξεις σας μετά φόβου καί τρόμου πρός δόξαν Θεοῦ καί κατά σκοπόν τῆς τοῦ Κυρίου εὐαρεστήσεως. Διατί τόσον φρικτή καί τρομερά ἔχει νά εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου, ὥστε ὁπού δι' αὐτήν καί κατ' αὐτήν, τό μέγα τοῦτο πλάτος τοῦ οὐρανοῦ ἔχει νά νικηθῇ ἀπό τήν φλογώδη καί καυστικήν ἐνέργειαν τοῦ πυρός καί νά πάθῃ τήν διάλυσιν τῆς στερεᾶς καί κυκλοφορικῆς αὐτοῦ φύσεως. Κάθε δέ στοιχεῖον, ἡ γῆ δηλαδή καί ὁ ἀήρ καί τό ὕδωρ καί ὅλα τά ἐκ τῶν στοιχείων συντεθέντα σώματα, μή ὑποφέροντα τήν ἐκπυρωτικήν ἐνέργειαν τῆς φωτίας ἐκείνης καί τοῦ πυρίνου ἐκείνου ποταμοῦ μέλλουν νά λύσουν, καθώς τό κερί λύεται ἀπό προσώπου πυρός, καί ἄλλα μέν ἀπό αὐτά ἔχουν νά χάσουν τήν ὕπαρξιν καί τό εἶναί των, ἄλλα δέ ἔχουν νά ἀλλάξουν τήν ὕπαρξίν τους καί νά γένουν καλύτερα.

Διά τοῦτο καί ἡ χρυσῆ γλῶσσα τοῦ Ἰωάννου ἐκφράζουσα τόν πύρινον ἐκεῖνον ποταμόν ὁπού ἔχει νά ἐνεργήσῃ τήν τοιαύτην διάλυσιν τοῦ παντός λέγει· «*Πέλαγός ἐστι πυρός. Πέλαγος οὐ τοιοῦτον, οὐδέ τοσοῦτον,* (οἷον δηλαδή τό τῆς θαλάσσης) *ἀλλά πολλῷ μεῖζον καί χαλεπώτερον ἐκ τοῦ πυρός ἔχον τά κύματα, πυρός ξένου τινός καί φρικώδους. Ἄβυσσός ἐστιν ἐκεῖ μεγάλη φλογός χαλεπωτάτης. Πανταχοῦ γάρ πῦρ περιτρέχον ἐστίν ἰδεῖν ἀγρίῳ τινί θηρίῳ ἐοικός. Εἰ γάρ ἐνταῦθα τό αἰσθητόν τοῦτο καί ὑλικόν πῦρ, ὥσπερ θηρίον ἐκπηδῆσαν τῆς καμίνου, ἐφήλατο τοῖς ἔξω καθημένοις ἐπί τῶν τριῶν παίδων, τί οὐκ ἐργάσεται ἐκεῖνο τούς ἐμπεσοῦντας;*» (Ὁμιλ. 43 εἰς τό κατά Ματθ.). Διά τοῦτο καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος θέλοντας νά φανερώσῃ ὅτι ὁ πύρινος ἐκεῖνος ποταμός ἔχει νά ὁρμήσῃ κατά τῶν ἁμαρτωλῶν μέ τόσην ἀγριότητα, ὥστε ὁπού θέλει φαίνεται ὡσάν ἕνα ἄγριον θηρίον, καθώς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ἔχον ζῆλον μεγάλον διά νά καταφάγῃ τούς ἐχθρούς τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο, λέγω, θέλοντας νά φανερώσῃ, οὕτω φησι· «*φοβερά δέ τις ἐκδοχή κρίσεως καί πυρός ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τούς ὑπεναντίους*» (Ἑβρ. 10,27).

Καί λοιπόν μέ πόσον φόβον καί μέ ποταπόν τρόμον πρέπει νά πολιτευώμεθα ἡμεῖς οἱ χριστιανοί, διά νά λυτρωθῶμεν ἀπό ἐκεῖνο τό παμφάγον καί ἄγριον πῦρ τῆς κολάσεως, τό ὁποῖον ἔχει νά καίῃ ἀτελευτήτως ἐκείνους ὁπού ἔχουν νά ριφθοῦν εἰς αὐτό; Ἀπαρηγόρητος γάρ εἶναι ἡ συμφορά. Ἀπαραμύθητος εἶναι ἡ τιμωρία καί παντελῶς

ἀπαράκλητος ἡ ἐκεῖσε κόλασις. Ὅθεν μεματαιωμένοι καί μεμωραμένοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ χριστιανοί, ὁπού νομίζουν πώς θέλει προξενεῖ παρηγορίαν εἰς αὐτούς, τό νά κολάζωνται μέ τούς πολλούς καί διά τοῦτο λέγουν τόν ἄγνωστον τοῦτον λόγον· «ὅπου εἶναι ὅλοι, ἅς εἶμαι καί ἐγώ». Ἀνόητε ἄνθρωπε καί ἄν ἐσύ ὅταν τύχῃ νά εἶσαι ποδαγρός καί ἔχῃς πόνους ὑπερβολικούς δέν αἰσθάνεσαι παρηγορίαν ὁλότελα, κἄν χιλιάδες ἄνθρωποι εἶναι κοντά σου ὁπού νά πονοῦν περισσότερον ἀπό λόγου σου, ἀλλά μόνον τόν ἐδικόν σου πόνον αἰσθάνεσαι καί παρηγορίαν δέν λαμβάνεις ἄν οἱ ἄλλοι πάσχουν, πῶς δέν στοχάζεσαι ὅτι καί εἰς τήν κόλασιν ἔχεις νά πάσχῃς τό ἴδιον; Ἐπειδή καί ἐκεῖ ὁ κάθε κολασμένος μόνην τήν ἐδικήν του αἰσθάνεται κόλασιν καί ἀπό τήν ὑπερβολήν τῶν πόνων κυριευόμενος δέν δύναται νά συλλογισθῇ ἄν οἱ ἄλλοι κολάζωνται χειρότερα ἀπό λόγου του,....

13. καινούς δέ οὐρανούς καί γῆν καινήν κατά τό ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν,

Μέ τά λόγια ταῦτα δείχνει ὁ κορυφαῖος ὅτι ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ, ἀγκαλά καί ἔχουν νά φθαροῦν διά πυρός, δέν ἔχουν ὅμως νά ὑπάγουν εἰς ἀνυπαρξίαν καί εἰς τό μή ὄν, ἀλλ' ἔχουν νά μεταβληθοῦν καί νά μεταστοιχειωθοῦν εἰς τό καλύτερον, καί ἁπλῶς εἰπεῖν ἔχουν νά γένουν καινούρια. Ὄχι διατί μέλλει νά δημιουργηθῇ ἄλλος οὐρανός καί ἄλλη γῆ ἐκ τοῦ μή ὄντος εἰς τό εἶναι, ἀλλά διατί ὁ ἴδιος οὗτος οὐρανός καί ἡ ἰδία αὕτη γῆ ἔχουν διά τοῦ πυρός νά χωνεύσουν κάθε φθαρτόν, κάθε ἄχρηστον καί περιττόν καί ἀποβαλόντα κάθε τροπήν καί μεταβολήν τῶν κινήσεών τους μέλλουν νά γένουν ἄφθαρτα, ἄτρεπτα, ἀναλλοίωτα καί λαμπρότατα. Δίκαιον γάρ εὑρέθη παρά τῇ ἀπροσωπολήπτῳ κρίσει τοῦ Θεοῦ, καθώς ἡ κτίσις ὑπετάγη εἰς τήν ματαιότητα, ἤγουν εἰς τήν φθοράν καί ποικιλότροπον μεταβολήν διά τόν φθαρτόν γενόμενον ἄνθρωπον, ἔτσι πάλιν ἡ αὐτή νά λάβῃ τήν ἀφθαρσίαν καί ἀναλλοίωτον κατάστασιν διά τόν μέλλοντα ἄφθαρτον γίνεσθαι ἄνθρωπον, καθώς ὁ Παῦλος ἀπεφθέγξατο· *«ἡ γάρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τήν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται, τῇ γάρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ' ἑκοῦσα, ἀλλά διά τόν ὑποτάξαντα, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι καί αὐτή ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπό τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τήν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. οἴδαμεν γάρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καί συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν»* (Ρωμ. 8,19-22). Καί καθώς ἕνας πατήρ εἰς τόν καιρόν τῆς δόξης καί χαρᾶς τῶν υἱῶν του στολίζει ἀκόμη καί τούς δούλους του διά περισσοτέραν δόξαν τῶν υἱῶν του, ἔτσι καί ὁ Θεός εἰς τόν καιρόν τῆς δόξης καί χαρᾶς καί ἀφθαρσίας ἡμῶν τῶν υἱῶν του, στολίζει καί αὐτήν

τήν ὑπόδουλον κτίσιν μέ τά κάλλη τῆς ἀφθαρσίας διά δόξαν περισσοτέραν ἐδικήν μας, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος καί ὁ Θεοφύλακτος.

Ποῦ δέ ὑπεσχέθη ὁ Θεός νά κάμῃ καινούριον οὐρανόν καί καινούριαν γῆν; Εἰς τόν Προφήτην Ἡσαΐαν. Ἐκεῖ γάρ λέγονται τά λόγια ταῦτα ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· *«ὅν τρόπον γάρ ὁ οὐρανός καινός καί ἡ γῆ καινή, ἅ ἐγώ ποιῶ, μένει ἐνώπιον ἐμοῦ, λέγει Κύριος»* (Ἡσ. 66,22). Καί πάλιν· *«ἔσται γάρ ὁ οὐρανός καινός καί ἡ γῆ καινή, καί οὐ μή μνησθῶσι τῶν προτέρων, οὐδ' οὐ μή ἐπέλθῃ αὐτῶν ἐπί τήν καρδίαν»* (Ἡσ. 65,17). Καί ὁ Ἰωάννης δέ λέγει ἐν τῇ Ἀποκαλύψει· *«Καί εἶδον οὐρανόν καινόν καί γῆν καινήν· ὁ γάρ πρῶτος οὐρανός καί ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθον»* (Ἀποκάλ. 21,1). Καινός λοιπόν καί λαμπρότατος ἔχει τότε νά φαίνεται ὁ οὐρανός, ἀσυγκρίτως ἀπό ὅ,τι φαίνεται τώρα, ὡς λέγει ὁ ἅγιος Συμεών ὁ νέος Θεολόγος καί μέλλει νά ἀστράπτῃ τό φῶς του ὑπέρ τό φῶς τῶν ἀστέρων καί τῆς σελήνης. Καί ἡ μέν σελήνη ἔχει νά λάμπῃ ὡσάν ὁ ἥλιος, ὁ δέ ἥλιος πάλιν ἔχει νά λάμπῃ φῶς ἑπταπλασίως περισσότερον ἀπό τό φῶς ὁπού ἔχει τώρα, καθώς μαρτυρεῖ ὁ Ἡσαΐας λέγων· *«Καί ἔσται τό φῶς τῆς σελήνης ὡς τό φῶς τοῦ ἡλίου καί τό φῶς τοῦ ἡλίου ἔσται ἑπταπλάσιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ὅταν ἰάσηται Κύριος* (διά τῆς ἀναστάσεως δηλ.) *τό σύντριμμα* (ἤτοι τήν φθοράν)*τοῦ λαοῦ αὐτοῦ»* (Ἡσ. 30,26).

Ἀκόλουθον δέ εἶναι ὅτι καί οἱ ἀστέρες νά λάμπουν μέ ἕνα περισσότερον φῶς ἀπό ὅσον ἔχουν τώρα, ἀγκαλά καί τό ποσόν νά μή μαρτυρῆται ἀπό τήν Γραφήν. Συμεών δέ ὁ νέος θεολόγος λέγει ὅτι ἔχουν νά λάμπουν ὡσάν τόν ἥλιον (Σελ. 218). Καινούρια δέ θέλει γένῃ καί ἡ γῆ καί τόσον διαφανής καί λαμπρά, ὥστε ὁπού νά ὑπερβαίνῃ εἰς τήν λαμπρότητα τό ἀσῆμι καί μάλαγμα καί τούς ἀδάμαντας καί σαπφείρους καί τούς ἄλλους πολυτίμους λίθους, καθώς πολλοί διδάσκαλοι θέλουν. Ἆρά γε δέ καί ἡ θάλασσα καί οἱ ποταμοί ἔχουν νά ἀνακαινισθοῦν καί νά ἀφθαρτισθοῦν; Ὄχι ἀποκρίνονται ὁ Μητροφάνης, ὁ Θεοφύλακτος καί ὁ Οἰκουμένιος, ἐπειδή δέν ἔχει νά κάμνῃ καμμίαν χρῆσιν εἰς τόν ἄφθαρτον ἐκεῖνον αἰῶνα. Βεβαιοῦται δέ τοῦτο καί ἀπό τάς Γραφάς. Ὁ γάρ Ἡσαΐας ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ λέγει· *«ὁ λέγων τῇ ἀβύσσῳ· ἐρημωθήσῃ, καί τούς ποταμούς σου ξηρανῶ»* (Ἡσ. 44,27) καί ἐν τῇ Ἀποκαλύψει γέγραπται· *«Καί ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι»* (Ἀποκ. 21,1). Τάχα δέ καί τά ζῶα ἔχουν νά ἀφθαρτισθοῦν; Ὄχι, ἀποκρίνονται οἱ ἀνωτέρω ἑρμηνευταί. Ὁμοίως οὐδέ τά φυτά ἔχουν νά ἀφθαρτισθοῦν κατά τούς αὐτούς ἑρμηνευτάς[9]. Ὁ

9. Προσθέττει δέ ὁ ἱερός Μητροφάνης καί ταῦτα. Καινός οὐρανός ἔσται. Διατί τότε δέν ἔχει νά διαδέχεται ἡ ἡμέρα τήν νύκτα καί ἡ νύκτα τήν ἡμέραν

δέ Συμεών ὁ νέος θεολόγος λέγει πώς ἔχουν καί αὐτά νά μένουν ἄφθαρτα. Οὕτω γάρ φησιν· «*ἡ γῆ θέλει λάβῃ μίαν εὐμορφίαν ἀνεκλάλητον καί καινούριαν καί ἕνα εἶδος χλόης ἀμάραντον, ἤγουν στολισμένη μέ ἄνθη φωτεινά καί πολυποίκιλα*» (Λόγ. 45 σελ. 218).

ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.

Εἰς τόν καινούριον, λέγει οὐρανόν ἐκεῖνον καί εἰς τήν καινούριαν ἐκείνην γῆν θέλει κατοικεῖ πάντοτε δικαιοσύνη, ἤγουν καθώς ἑρμηνεύει ὁ Μητροφάνης δέν θέλει εἶναι πλέον εἰς τήν γῆν οἱ πολυειδεῖς οὗτοι καί πολύτροποι πειρασμοί. Δέν θέλει πολιτεύεται πλέον τό νά ἀδικῇ τινας καί νά ἀδικῆται, ἤ τό νά πλεονεκτῇ τόν ἄλλον καί νά πλεονεκτῆται ὑπό ἄλλου. Δέν θέλει ἐνεργεῖται πλέον ἡ φιληδονία, ἡ φιλοδοξία καί ἡ φιλαργυρία. Δέν θέλει διαβάλλει πλέον ὁ χριστιανός τόν χριστιανόν καί νά ψεύδεται καί νά συκοφαντῇ τούς ἀθώους. Ἐκεῖ τότε δέν θέλει εἶναι φθόνος καί βασκανία καί φόνος ὁ υἱός τοῦ φθόνου. Ἐκεῖ τότε δέν θέλει εἶναι πλέον ἡ προτίμησις τῆς κακίας ἀπό τήν ἀρετήν καί τοῦ ψεύδους ἀπό τήν ἀλήθειαν. Καί διά νά εἰπῶ συντόμως, ἐκεῖ πλέον ἡ ἀδικία δέν θέλει νικήσει τήν δικαιοσύνην, ἐ-

διά τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς τε καί δύσεως· οὐδέ ἡ ἄνοιξις ἔχει νά διαδέχεται τόν χειμῶνα, οὔτε τήν ἄνοιξιν τό θέρος, οὔτε τό θέρος τό φθινόπωρον, οὔτε τό φθινόπωρον ὁ χειμών. Διατί τότε ὁ χρόνος δέν ἔχει νά κάμνῃ κυκλικήν τήν περίοδον, οὔτε ποτέ μέν νά ἀναβαίνῃ ὁ ἥλιος εἰς τά ἰσημερινά καί θερινά σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ, οὔτε νά καταβαίνῃ εἰς τά χειμερινά. Καινή δέ ἔσται ἡ γῆ, διατί τότε δέν ἔχει πλέον νά ἐκχέῃ ἀπό τούς κόλπους της πηγάς ἀεννάους καί ποταμούς, οὔτε νά βλαστάνῃ χόρτα καί βοτάνας καί διάφορα δένδρα, τόσον διά τήν τροφήν τῶν ἀνθρώπων, ὅσον καί διά τήν τροφήν τῶν ζώων. Ἀλλά ἀπό αὐτά ὅλα ἐλευθερωθέντες ὁ οὐρανός ὁμοῦ καί ἡ γῆ, ἔχουν νά παύσουν ἀπό τήν ποικίλην καί πολύτροπον δουλείαν καί νά εὕρουν αἰωνίαν καί παντοτινήν ἐλευθερίαν καί ἀπολύτρωσιν, καθώς καί οἱ δίκαιοι ἄνθρωποι ἔχουν ταύτην νά εὕρουν. Δύο δέ σημαίνει τό καινόν, ἤ τό ἄλλο μέν ὄν κατά τήν ὑπόστασιν, ταυτόν δέ κατά τήν φύσιν, καθώς χάριν λόγου δύο μαχαίρια καινούρια, ὁπού εἶναι ἀπό ἕνα καί τό αὐτό σίδηρον κατεσκευασμένα· ἤ τό ὄν μέν καθ' ὑπόστασιν τό αὐτό, ἀλλοῖον δέ κατά τά φυσικά ἰδιώματα. Καθώς θετέον τό αὐτό μαχαίριον ὅταν παλαιωθῇ καί σκουριάσῃ καί ἀχρειωθῇ, ἀνακαινίζομεν αὐτό χωνεύοντές το πάλιν καί ἀναχύνοντες καί λαμπρότερον καί κοπτερώτερον ποιοῦντες ἀπό τό πρῶτον. Κατά τοῦτο λοιπόν τό δεύτερον σημαινόμενον τοῦ καινοῦ, ἐννοεῖ ὁ μέγας Πέτρος τούς καινούς οὐρανούς καί τήν καινήν γῆν, ἐπειδή ὁ πύρινος ἐκεῖνος ποταμός ὁπού ἔχει νά προπορεύεται ἔμπροσθεν ἀπό τόν θρόνον τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡτοιμασμένος εἰς τοῦτο. Πρῶτον διά νά κατακαύσῃ ὅλην τήν ἁμαρτίαν καί νά ἀφανίσῃ αὐτήν, ὡσάν ὁπού

πειδή ἐκεῖ ἡ κακία δέν εἶναι δυνατόν νά εὑρεθῇ, οὐδέ τόπον ἔχει ἐκεῖ ἡ ὑπόκρισις, διατί εἶναι ὅλα γυμνά καί τετραχηλισμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Διά τοῦτο καί ὁ κορυφαῖος εἶπεν «ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ», ἐπειδή ἡ τυραννίς τῆς ἀδικίας ἡ πολύτροπος καί πολυειδής εἶναι διωγμένη μακράν ἀπό τόν μέλλοντα ἐκεῖνον αἰῶνα καί ἀπό τήν ἐν τῷ αἰῶνι ἐκείνῳ πολιτείαν τῶν μακαρίων δικαίων, διατί ἡ κατάστασις ἐκείνη ἔχει τόν ἄδυτον ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ὁπού τήν περιλάμπει καί δέν ἀφίνει ποτέ νά γένῃ εἰς αὐτήν ἑσπέρα καί δύσις τῆς ἁμαρτίας. Καί διά νά εἰπῶ συντόμως μέ τάς τρεῖς αὐτάς λέξεις ὁπού εἶπεν ὁ κορυφαῖος «ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ» ἐφανέρωσεν ὅλην τήν μακαρίαν ἐκείνην κατάστασιν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἴσως δέ ὁ κορυφαῖος τό ἀφηρημένον ἀντί τοῦ συγκεκριμένου ἐκλαμβάνων, μέ τόν λόγον τοῦτον φανερώνει ὅτι μόνοι οἱ δίκαιοι ἔχουν νά κατοικήσουν εἰς τόν καινόν ἐκεῖνον οὐρανόν καί εἰς τήν καινήν ἐκείνην γῆν, διατί οἱ ἄδικοι καί οἱ ἁμαρτωλοί ἔχουν νά διωχθοῦν ἀπό τήν γῆν ἐκείνην καί νά βαλθοῦν εἰς τούς σκοτεινούς τόπους τῆς κολάσεως, κατά τό δαβιτικόν λόγιον· *«ἐκλείποιεν ἁμαρτωλοί ἀπό τῆς γῆς* (τῆς καινῆς δηλ.) *καί ἄνομοι, ὥστε μή ὑπάρχειν αὐτούς»* (ἐπί τῆς γῆς ἐκείνης δηλ.) (ψαλμ. 103,35). Καί πάλιν· *«ἀποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοί εἰς τόν ᾅδην»* (Ψαλμ. 9,18).

Καί τῇ ἀληθείᾳ ὅταν τό πρόσωπον τῆς γῆς ἀνακαινισθῇ, ὡς λέ-

αὐτή δέν ἔγινεν ἀπό τόν Θεόν, οὔτε ἔχει οὐσιώδη καί καθ' αὑτήν ὕπαρξιν, ἀλλά κατά συμβεβηκός παρυπέστη εἰς μόνας τάς πονηράς γνώμας τῶν δαιμόνων καί τῶν ἀνθρώπων. Καί δεύτερον διά νά διαπεράσῃ ὅλας τάς οὐσίας καί φύσεις τῶν αἰσθητῶν κτισμάτων καί ἄλλας μέν, νά διαλύσῃ εἰς ἀνυπαρξίαν καί εἰς τό μή ὄν, ὡσάν ὁπού δέν ἔχουν νά χρησιμεύουν πλέον εἰς τόν μέλλοντα κόσμον, ὡς εἴπομεν. Ἄλλας δέ νά κατασκευάσῃ λαμπροτέρας καί δυνατωτέρας, ὅσοι ἔχουν νά χρησιμεύσουν εἰς τόν τότε κόσμον. Καθώς ἤθελε θετέον κατασκευάσῃ τινάς διά πυρός τό χάλκωμα καί τόν σίδηρον ἐπιτήδεια εἰς τό νά γένουν μάλαγμα. Τινές δέ περιεργότερον στοχασθέντες τό δαβιτικόν ἐκεῖνο *«Καί ἀνακαινιεῖς τό πρόσωπον τῆς γῆς»* (Ψαλμ. 103,30) λέγουν ὅτι δέν ἔχει νά ἀνακαινισθῇ ὅλη ἡ σφαῖρα τῆς γῆς ἕως εἰς τό βάθος τοῦ κέντρου της, ἀλλά τό πρόσωπον αὐτῆς καί ἡ ἐπιφάνεια. Τό δέ κέντρον της ἔχει νά μείνῃ χωρίς ἀνακαινισμόν καί ἀλλοίωσιν εἰς τό κρεῖττον, ἐπειδή ἐκεῖνο ἔχει νά εἶναι ὁ τόπος τῶν ἀθλίων κολαζομένων δαιμόνων τε καί ἀνθρώπων τῶν ἀσεβῶν καί ἁμαρτωλῶν καί ἐκεῖ λέγουν, ὅτι ἔχουν νά συναχθοῦν ὅλες οἱ ἀκαθαρσίες καί βρόμες τῆς γῆς, διά νά βασανίζουν αἰωνίως τά αἰσθητήρια τῶν ἁμαρτωλῶν, οἱ ὁποῖες ἀκαθαρσίες ἔχουν νά μείνουν εἰς αὐτούς, ὡσάν ἡ σκουρία μένει μετά τήν διά πυρός χώνευσιν τοῦ σιδήρου καί τοῦ ἀργύρου.

γει ὁ Δαβίδ, καί λάμψη ὑπέρ τό μάλαγμα καί τόν σάπφειρον καί διωχθοῦν μέν ἀπό αὐτήν οἱ πονηροί δαίμονες, διωχθοῦν δέ καί οἱ κακοί ἄνθρωποι καί κάθε μέν κακία καί ἁμαρτία λείπει ἀπό αὐτήν, εὑρίσκεται δέ μόνη ἡ ἀρετή καί δικαιοσύνη καί κανένα πρᾶγμα δέν εἶναι ὁπού νά ἐνοχλῇ, μία τοιαύτη, λέγω, μακαρία κατάστασις τῆς καινῆς ἐκείνης γῆς τί διαφέρει, εἰπέ μοι παρακαλῶ, ἀπό τήν μακαρίαν κατάστασιν τοῦ καινοῦ οὐρανοῦ; Ὅθεν δέν εἶναι κἀνένα ἀνάρμοστον νά εἰποῦμεν κατά τόν ἱερόν Μητροφάνη ὅτι καί ἡ τοιαύτη καινή γῆ ἔχει νά κατοικῆται ἀπό τούς μακαρίους καί ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ ὄντες ἔχουν νά ἀπολαμβάνουν τήν μακαρίαν θεωρίαν τοῦ Θεοῦ καί νά χαίρουν εἰς αἰῶνας αἰῶνος. Τά πάντα γάρ ἐν πᾶσι θέλει εἶναι τότε ὁ Θεός κατά τόν ἀπόστολον. Καί ἴσως ἡ γῆ ἐκείνη θέλει εἶναι κληρονομία τῶν πραέων, περί ἧς εἶπεν ὁ Κύριος· *«μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοί κληρονομήσουσι τήν γῆν»* (Ματθ. 5,5). Καί ἐκείνη θέλει εἶναι κληρονομία τῶν δικαίων, καθώς λέγει ὁ Δαβίδ· *«Δίκαιοι δέ κληρονομήσουσι γῆν καί κατασκηνώσουσιν εἰς αἰῶνα αἰῶνος ἐπ' αὐτῆς»* (Ψαλμ. 36,29). Καί στοχάσου πώς δέν εἶπεν ὅτι θέλουν κατασκηνώσουν εἰς αὐτήν εἰς αἰῶνα,εἰς τοῦτον δηλ. τόν αἰῶνα, ἀλλ' εἰς αἰῶνα αἰῶνος, διά νά δείξῃ φανερά ὅτι περί ἐκείνης τῆς καινῆς γῆς ὁμιλεῖ, τήν ὁποίαν ἔχουν νά κατοικοῦν οἱ Δίκαιοι αἰωνίως. Μάλιστα δέ, ἐπειδή κάθε σῶμα τῶν δικαίων ἔχει νά λάμπῃ ὡσάν ὁ ἥλιος, καθώς ὑπεσχέθη ὁ Κύριος· *«τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος»* (Ματθ. 13,43).

Λοιπόν οἱ δίκαιοι εὑρισκόμενοι εἰς τήν καινήν γῆν, καί λάμποντες ὡς ἡ ἥλιος, βέβαια ἔχουν νά δείχνουν τήν γῆν ἐκείνην ἄλλον οὐρανόν[10]. Βεβαιώνει δέ τήν γνώμην ταύτην καί ὁ ἅγιος Συμεών ὁ νέ-

10. Τινές δέ καί τοῦτο προσθέτουν, ὅτι ἐπειδή τά σώματα τότε τῶν δικαίων ἔχουν νά εἶναι ἐλαφρά, πνευματικά καί λεπτά, διά τοῦτο δέν θέλουν ἔχουν κανένα κόπον καί βάρος, ποτέ μέν νά πετοῦν εἰς ἕνα μέρος τῆς γῆς, ποτέ δέ εἰς ἄλλο καί ποτέ μέν, νά ἀναβαίνουν εἰς τόν ἀέρα, ποτέ δέ εἰς τόν οὐρανόν, καθώς καί οἱ ἀετοί πετοῦν τώρα μέν ὑψηλά εἰς τόν ἀέρα τώρα δέ εἰς διάφορα μέρη τῆς γῆς. Ὡς ἀετοί γάρ καί οἱ δίκαιοι ἔχουν νά πτεροφυήσουν διά τήν λεπτότητα καί ἐλαφρότητα τῶν σωμάτων τους. Διά τοῦτο καί ὁ Κύριος εἶπε περί αὐτῶν «ὅπου ἐάν ᾖ τό πτῶμα, (ἤτοι ὁ Χριστός ὁ πεσών διά τοῦ θανάτου καί ἀναστάς) ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί» (ἤτοι οἱ δίκαιοι οἱ ἀφθαρτισμένα σώματα ἔχοντες)(Ματθ. 24,28). Καί πρό τοῦ Κυρίου ὁ Ἡσαΐας τῶν ταχυπετῶν τούτων ἀετῶν ἐπροφήτευσε λέγων «οἱ δέ ὑπομένοντες τόν Θεόν ἀλλάξουσιν ἰσχύν, πτεροφυήσουσιν ὡς ἀετοί, δραμοῦνται καί οὐ κοπιάσουσι, βαδιοῦνται καί οὐ πεινάσουσι» (Ἡσ. 40,31). Δέν δύναμαι ἐδῶ νά σιωπήσω τό ὡραῖον καί προσφυές παράδειγμα ὁπού φέρουν μερικοί περί τοῦ ἀνακαινισμοῦ ὅλης τῆς κτίσεως. Καθώς, λέγουν, ἕνας σοφός τεχνίτης ὁπού

ος θεολόγος λέγων ἐπί λέξεως ταῦτα· *«ὁπόταν ἑνωθοῦν ὁλοκλήρως ὅλα τά ἐπίγεια μέ τά οὐράνια, τότε καί οἱ δίκαιοι θέλουν κληρονομήσουν αὐτήν τήν γῆν, ὁπού ἔχει νά ξανακαινουργωθῆ, τήν ὁποίαν τήν κληρονομοῦν οἱ πραεῖς ἐκεῖνοι ὁπού μακαρίζονται ἀπό τόν Κύριον»* (Λόγ. 45 σελ. 218). Λέγει δέ καί ὁ Οἰκουμένιος σύν τῷ Χρυσοστόμῳ· *«τῶν ἀσεβῶν τε καί ἁμαρτωλῶν ἐκ μέσου γεγενημένων καί παραδοθέντων τῇ κολάσει ἐν τῇ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ, τόν σύμπαντα λοιπόν κόσμον ἕξουσιν οἱ δίκαιοι ἀνακαινισθέντα καί αὐτῶν ἔσται τά οὐράνια ἀγαθά καί τά ἐπίγεια»* (ἑρμηνείᾳ εἰς τήν πρός Ρωμαίους).

κατασκευάζει ἕνα μεγάλον καί θαυμαστόν καί πολυέξοδον πολυέλεον δέν τόν τελειώνει μίαν φοράν, ἀλλά τόν δουλεύει εἰς πολλούς χρόνους, καί τώρα μέν δουλεύει ἕνα μικρόν μέρος τοῦ πολυελέου, τώρα δέ ἄλλο καί ἄλλοτε μέν κατασκευάζει τήν μεσαίαν βέργαν τοῦ πολυελέου, ἄλλοτε δέ τά κανδήλια του, ἄλλοτε τήν φοῦσκαν του, καί ἄλλοτε ἐργάζεται τά μέρη ἐκεῖνα ὁπού ἔχουν νά δεχθοῦν τά κηρία. Ἀφοῦ δέ τελειώσῃ ὅλον τόν πολυέλεον καί ὅλα τά μέρη μικρά καί μεγάλα ὁπού τόν συνθέττουν, τότε σταίνει τόν θαυμαστόν πολυέλεον ἐκεῖνον εἰς τό μέσον τῆς ἀγορᾶς, συναρμοσμένον ἀπό ὅλα τά πάμπολλα μέρη του καί βλέποντας αὐτόν πῶς ἔγινε κατά τόν σκοπόν του ὡραῖος καί τεχνικώτατος, χαίρεται μεγάλως καί εὐφραίνεται. Ἀλλά καί ὅλοι οἱ ἄνθρωποι βλέποντες αὐτόν λαμπρότατον καί ἁρμοσμένον μέ μίαν ὑπερθαύμαστον τέχνην, μένουν ἐκστατικοί καί ἐπαινοῦν τόν τεχνίτην ὁπού τόν κατεσκεύασεν, ἐπιφωνοῦντες τό, εὖγε εὖγε! Τοιουτοτρόπως καί ὁ πάνσοφος ἀριστοτέχνης καί ἀρχιτέκτων Θεός θέλοντας νά κατασκευάσῃ τόν μεγαλότατον τοῦτον καί ὑπερθαύμαστον καί ἄπειρον σχεδόν εἰς τό μέγεθος πολυέλεον ὅλου τοῦ κόσμου, δέν τόν ἐτελείωσε παρευθύς, ἐπειδή καί τά μέρη ὁπού συνθέτουν τοῦτον τόν μεγαλότατον πολυέλεον, δέν εἶναι μόνον ἄψυχα καί ἄλογα, ἀλλ' εἶναι καί λογικά καί αὐτεξούσια. Καί διά τοῦτο δουλεύει τά μέρη ταῦτα τοῦ κόσμου τώρα ἑπτά χιλιάδας καί τριακοσίους ἕνδεκα χρόνους καί ἀκόμη δέν ἠξεύρομεν πόσους χρόνους ἔχει νά τόν δουλεύῃ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Καί τώρα μέν κατασκευάζει καί τελειώνει ἕνα μέρος τοῦ πολυελέου, τώρα δέ τελειώνει ἄλλο, ἤγουν ποτέ μέν ἁρπάζει μίαν ψυχήν φυλαχθεῖσαν καθαράν διά τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, ποτέ δέ ἁρπάζει ἄλλην δικαιωθεῖσαν διά τῆς μετανοίας. Καί ἄλλον μέν σώζει διά τῶν ἐπαγγελιῶν του, ἄλλον δέ διά τῶν ἀπειλῶν του. Ἐκεῖνον, γλυτώνει ἀπό τήν ἁμαρτίαν διά τινος κρίσεως καί παιδείας τοῦτον ἐλευθερώνει ἀπό τόν διάβολον διά τῆς χάριτός του, ἕως ὁπού νά τελειώσῃ ὅλα τά μέρη μικρά καί μεγάλα, ἀπό τά ὁποῖα ἔχει νά συντεθῆ ὁ ὑπερθαύμαστος αὐτός τοῦ κόσμου πολυέλεος. Ὅταν δέ ταῦτα τελειωθοῦν καί ἀνακαινισθοῦν οἱ οὐρανοί, οἱ φωστῆρες, τά ἄστρα, τά στοιχεῖα, ἡ γῆ, τά σώματα τῶν δικαίων διά τῆς παλιγγενεσίας καί ἀναστάσεως καί τῆς εἰς τό κρεῖττον ἀλλαγῆς τε καί ἀλλοιώσεως, τότε ἔχει νά συστήσῃ ὁ ἀριστοτέχνης Θεός τόν μέγαν τοῦτον τοῦ παντός πολυέλεόν του καί νά τόν ἁρματώσῃ μέ ὅλα τά παγκάλλιστα, ὑπέρλαμπρα καί ὑπερθαύμα-

14. Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες σπουδάσατε ἄσπιλοι καί ἀμώμητοι αὐτῷ εὑρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ,
15. καί τήν τοῦ Κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἡγεῖσθε,

Ἐπειδή, λέγει, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, προσμένετε νά ἔλθουν ἀναμφιβόλως, τόσον αἱ φοβεραί καί ἀνυπόφοροι τιμωρίαι, τάς ὁποίας ἐφοβέρισεν ὁ Θεός νά δώσῃ εἰς τούς ἀσεβεῖς καί ἁμαρτωλούς, ὅσον καί τά ἀνεκλάλητα ἀγαθά ὁπού ὑπεσχέθη ὁ Θεός νά δώσῃ εἰς τούς

στα αὐτοῦ μέρη, ἤγουν τότε ἔχει νά συνθέσῃ αὐτόν μέ ἕνα οὐρανόν ὁπού νά λάμπῃ ὡσάν σελήνη, μέ ἕνα ἥλιον ὁπού νά ἀστράπτῃ ἑπταπλασίως ἀπό ὅ,τι ἀστράπτει τώρα, μέ μίαν σελήνην λάμπουσαν ὡσάν ἥλιος, μέ τόσα μυριάριθμα ἄστρα, ὁπού νά λάμπῃ τό καθ' ἕνα ὑπέρ τήν σελήνην, μέ μίαν γῆν ἀστράπτουσαν ὡσάν τό καθαρόν χρυσίον καί τόν διαφανῆ σάπφειρον, μέ τόσα ἀναρίθμητα σώματα τῶν δικαίων, ὁπού ἔχει νά λάμπῃ τό καθ' ἕνα ὡσάν ὁ ἥλιος, καθώς εἶπεν ὁ Κύριος. Ὥστε ὁπού ὁ οὐρανός ἀπό τό ἕνα μέρος μέ τόσους ἀναριθμήτους ἡλίους ἐκπέμπων τό φῶς εἰς τήν γῆν καί ἡ γῆ ἀπό τό ἄλλο ἀντανακλῶσα εἰς τόν οὐρανόν τό ἴδιον φῶς καί τά δύο ὁμοῦ ἔχουν νά κάμνουν μίαν ἀλληλοδιάδοχον συνέχειαν φωτός. Ἐκ δέ τῆς συνεχείας ταύτης, οὐρανός καί γῆ καί τό μεταξύ, ἤτοι ὅλον τό πᾶν ἔχει νά φαίνεται ἕνα φῶς ἀδιάκοπον ἀνέσπερον καί ἀβασίλευτον. Ὅθεν ὁ τοῦ τοιούτου πολυφώτου καί πολυθαυμάστου κόσμου πάνσοφος τεχνίτης Θεός βλέπων αὐτόν πώς ἔγινε κατά τόν σκοπόν ἐκεῖνον, τόν ὁποῖον ἐπροώρισεν εἰς τήν θεαρχικήν του ἰδέαν πρό τῶν αἰώνων, ἔχει νά χαρῇ καί νά εὐφρανθῇ, διατί τό ἔκτυπον καί ἡ εἰκών ἔγινεν ὅμοιον μέ τό πρωτότυπον καί τό ποίημα ἔλαβεν ὁμοιότητα μέ τόν ποιητήν. Διότι εἶδε μέν ὁ Θεός εἰς τήν ἀρχήν τῆς δημιουργίας ὅλα τά ποιήματά του πώς εἶναι καλά, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἁγία Γραφή· *«Καί εἶδεν ὁ Θεός τά πάντα, ὅσα ἐποίησε, καί ἰδού καλά λίαν»* (Γέν. 1,31). Δέν ἐχάρη ὅμως οὔτε εὐφράνθη δι' αὐτά, διατί ἀκόμη δέν εἶχον λάβῃ τήν τελείαν αὐτῶν ἀποκατάστασιν. Μάλιστα δέ καί ἐλυπήθη διά τήν φθοράν ὁπού ἔλαβον. Ὅταν δέ τελείως ἀποκατασταθοῦν καί ἀνακαινισθοῦν ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ, τότε ἔχει νά χαρῇ καί νά εὐφρανθῇ ὁ τούτων δημιουργός. Καί τοῦτο προειδώς τῷ προφητικῷ ὀφθαλμῷ ὁ προφητάναξ Δαβίδ ἀνεβόησεν· *«εὐφρανθήσεται Κύριος ἐπί τοῖς ἔργοις αὐτοῦ»* (Ψαλμ. 103,22). Καί στοχάσου πώς δέν εἶπεν, εἰς χρόνον ἀπερασμένον ὅτι εὐφράνθη ἤ εἰς χρόνον ἐνεστῶτα ὅτι εὐφραίνεται, ἀλλά εἰς χρόνον μέλλοντα ὅτι ἔχει νά εὐφρανθῇ, διά νά φανερώσῃ ὅτι τότε μόνον ἐν τῷ ἀνακαινισμῷ καί τῇ τελείᾳ ἀποκαταστάσει τοῦ κόσμου μέλλει νά χαρῇ, ὡς εἴπομεν. Οὐ μόνον δέ ὁ Θεός, ἀλλά καί ὅλοι οἱ ἄγγελοι καί ὅλοι οἱ δίκαιοι ἄνθρωποι βλέποντες τήν ὑπέρκαλλον λαμπρότητα καί θαυμαστήν ἁρμονίαν καί ὡραιότητα τοῦ θαυμαστοῦ τούτου πολυελέου, ὅλοι συμφώνως ἔχουν νά χαροῦν καί ὅλοι ἔχουν νά θαυμάσουν, ὥστε ὁπού ἀπό τήν πολλήν τους χαράν καί τόν ὑπερβάλλοντα θαυμασμόν νά δοξολογοῦν μέ μυρίας δοξολογίας τόν μέγαν ἀριστοτέχνην Θεόν, ὁπού ἐκατασκεύασε τοιοῦτον ὑπερ-

εὐσεβεῖς καί ἐναρέτους, τούτου χάριν δείξετε κάθε σπουδήν καί προθυμίαν διά νά μή μολυνθῆτε μέ τούς μολυσμούς καί ἀκαθαρσίας τῆς ἁμαρτίας, ἀλλά νά φυλάξετε τήν ψυχήν καί τό σῶμά σας καθαρά καί χωρίς κανένα μῶμον καί ἐλάττωμα, μέ νηστείας, μέ δεήσεις, μέ ἀγρυπνίας, μέ χαμευνίας καί μέ τήν καθολικήν ἐγκράτειαν ὅλων τῶν αἰσθήσεών σας. Ἐπειδή ἡ ἐγκράτεια τοῦ ὕπνου, τοῦ φαγητοῦ καί τῆς σωματικῆς ἀναπαύσεως αὐτή συντρίβει τήν καρδίαν, ἡ δέ συντριβή πάλιν τῆς καρδίας φυλάττει τόν ἄνθρωπον καθαρόν καί ἐλεύθερον ἀπό ἁμαρτίας, καθώς λέγει ὁ ὅσιος Μᾶρκος· *«ἐκτός συντριμμοῦ καρδίας, ἀδύνατον καθόλου ἀπαλλαγῆναι κακίας. Συντρίβει δέ καρδίαν ἡ τριμερής ἐγκράτεια, ὕπνου, λέγω, καί τροφῆς καί σωματικῆς ἀνέσεως»* (Κεφ. 210).

Μέ ταῦτα, λέγει, σπουδάσατε χριστιανοί, νά φυλαχθῆτε καθαροί ἀπό ἁμαρτίας καί πρός τούτοις μέ τήν πρᾳότητα καί ταπείνωσιν, μέ τήν κατάνυξιν καί τά δάκρυα, μέ τήν πρός τούς πτωχούς ἐλεημοσύνην καί μέ τήν φιλοξενίαν, ἵνα κατά τόν καιρόν ὁπού μέλλει νά χωρίσῃ ἡ ψυχή ἀπό τό σῶμά σας εὑρεθῆτε ἀμώμητοι μέ τήν πρός Θεόν καί πρός τόν ἑαυτόν σας εἰρήνην ἔμπροσθεν εἰς τόν Κριτήν τῶν ἁπάντων. Τότε γάρ ἐν καιρῷ τοῦ θανάτου του γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος τήν ἐλπιζομένην τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, ἐπειδή ἐλευθερώνεται μέν ἀπό τόν φθαρτόν τοῦτον αἰῶνα, καταντᾷ δέ εἰς τόν ἄφθαρτον ἐκεῖνον μέλλοντα. Καί ἄν ὁ Θεός μακροθυμῇ καί ἀργοπορῇ τήν δευτέραν του παρουσίαν ἤ καί τόν θάνατον τοῦ καθενός, τοῦτο τό κάμνει διά νά δώσῃ καιρόν εἰς τούς ἀσεβεῖς καί εἰς τούς ἁμαρτωλούς νά μετανοήσουν ἀπό τήν ἀσέβειαν καί κακίαν τους καί νά σωθοῦν. Ὅθεν τήν μακροθυμίαν ταύτην καί ἀργοπορίαν τοῦ Θεοῦ, πρέπει ἐσεῖς χριστιανοί νά τήν νομίζετε, πώς εἶναι σωτηρία ἐδική σας καί σωτηρία τῶν ἀσεβῶν[11].

θαύμαστον κόσμον καί μέ ἀπείρους εὐχαριστίας νά τόν εὐχαριστοῦν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Ἀλλά καί αὐτοί οἱ δαίμονες καί αὐτοί οἱ ἀσεβεῖς καί οἱ ἁμαρτωλοί ἄνθρωποι ἔχουν νά θαυμάσουν τήν ὑπερβάλλουσαν ὡραιότητα τοῦ καινοῦ ἐκείνου καί ὑπερλάμπρου κόσμου, τόσον ὁπού ἔχουν νά λυποῦνται αἰωνίως, διατί οἱ ἄθλιοι ἐστερήθησαν τῆς ἀπολαύσεως τοιούτου ὑπερκαλλεστάτου θεάματος.

11. Πρέπει ὅμως νά ἠξεύρωμεν, ὅτι ἐάν δέν μεταχειρισθῶμεν τήν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ εἰς τό νά μετανοήσωμεν, ἀλλά ἀμετανοήτως ζῶμεν, δέν μακροθυμεῖ πλέον ὁ Θεός, ἀλλά μίαν ὥραν πρότερον ἔχει νά κάμῃ τήν Κρίσιν καί νά μᾶς ἀσηκώσῃ τήν ζωήν πρό τοῦ καιροῦ, ἵνα μή ζῶντες καί ἁμαρτάνοντες μέν, μή μετανοοῦντες δέ, κολασθῶμεν περισσότερον, καθώς ἔκαμεν ὁ Θεός καί εἰς τούς ἐπί Νῶε ἀνθρώπους. Ὑποσχεθείς γάρ εἰς τόν Νῶε ὅτι με-

καθώς καί ὁ ἀγαπητός ἡμῶν ἀδελφός Παῦλος κατά τήν αὐτῷ δοθεῖσαν σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν,

16. ὡς καί ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν αὐταῖς περί τούτων,

Ἀληθῶς μεγάλα ἐγκώμια προξενοῦν εἰς τόν κορυφαῖον Πέτρον τά παρόντα λόγια. Ἐπειδή καί αὐτά παρασταίνουν φανερά πόση ταπεινοφροσύνη καί πόση ἀπάθεια εὑρίσκετο εἰς τήν ἀποστολικήν αὐτοῦ καρδίαν καί πόσον ἦτον καθαρά καί ἐλευθέρα ἀπό κάθε φθόνον καί βασκανίαν ἡ ἁγία ἐκείνη καί μακαρία ψυχή του. Βλέπε γάρ ἀγαπητέ, ὅτι ἐκεῖνος ὁ μέγας Πέτρος, ὁπού εἶχε τόσην μεγάλην ὑπόληψιν καί δόξαν ἀπό ὅλον τόν κόσμον, ἐκεῖνος, λέγω, ὁ τοσοῦτος καί τοιοῦτος θαυμαστός Πέτρος, δέν ἔκρινεν ἀνάξιον τό νά κηρύξῃ εἰς ὅλους καί νά σεμνύνῃ τόν ἀπόστολον Παῦλον λέγων, ὅτι αὐτός ἠξιώθη ἀπό τόν Χριστόν μεγαλυτέραν ἀπό λόγου του σοφίαν καί χάριν διδασκαλίας. Σχεδόν γάρ λέγει μέ τά λόγια ταῦτα ὁ κορυφαῖος, κατά τόν ἱερόν Μητροφάνη· Ἐγώ μέν κατά τό ὀλίγον χάρισμα τῆς διδασκαλίας ὁπού μοι ἐδόθη ἀπό τόν Χριστόν ἔγραψα εἰς ἐσᾶς ἀδελφοί, μικράν τινα καί ταπεινήν διδαχήν καί νουθεσίαν καί διά ὅλα μέν τά ἄλλα ὁπού ἐχρεώστουν νά σᾶς ἀναφέρω πρός ἐδικήν σας ὠφέλειαν, ἐξαιρέτως δέ καί μάλιστα διά τήν δευτέραν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν, διά τήν τῶν ἀσεβῶν καί ἁμαρτωλῶν κόλασιν καί διά τήν μακροθυμίαν καί χρηστότητα ὁπού δείχνει ὁ Χριστός καί δέν κάμνει ὀγλήγορα τήν μέλλουσαν κρίσιν, ἵνα δώσῃ καιρόν εἰς τούς ἀσεβεῖς καί ἁμαρτωλούς νά ἔλθουν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καί νά μετανοήσουν· ὁ δέ ἀγαπητός ἀδελφός μας καί συναπόστολος Παῦλος, καθώς ἔλαβε μεγαλυτέραν σοφίαν ἀπό τόν Χριστόν καί περισσότερον πλοῦτον τοῦ διδασκαλικοῦ χαρίσματος, ἔτσι κατά τήν μεγαλειότητα τῆς δοθείσης σοφίας του, σᾶς ἔγραψε μεγαλοπρεπῶς καί λαμπρῶς ἰδιαίτερον μέν ἐν τῇ πρός Ἑβραίους ἐπιστολῇ, διδάσκει δέ καί εἰς ὅλας του

τά ἑκατόν εἴκοσι χρόνους ἔχει νά κάμῃ τόν κατακλυσμόν, ἔκοψε τούς εἴκοσιν ἀπό τούς χρόνους αὐτούς, διατί οἱ ἁμαρτωλοί ἐκεῖνοι δέν ἐμετανόουν. Ὅθεν ἵνα μή κολασθοῦν χειρότερα, ἔκοψεν ἀπό τήν ζωήν τους εἴκοσιν ἔτη. Διά τοῦτο λέγει ὁ *Χρυσορρήμων*· «οἱ γάρ ἐν τοῖς ἑκατόν ἔτεσι μεταβαλέσθαι μή βουληθέντες, τί πλέον ἄν ἐκέρδανον ἀπό τῶν εἴκοσιν ἐτῶν, ἤ τό πλείονα προσθήκην τῆς τιμωρίας ἐργάσασθαι;» (ὁμιλ. 25 εἰς τήν Γεν.). Διατί καθώς ἕνας γεωργός, ὅταν βλέπῃ πώς τό χωράφι του δέν κάμνει κανένα καρπόν, θερίζει αὐτό ἤ τό καίει, ἔτσι καί ὁ Θεός, ὅταν βλέπῃ τόν κόσμον τοῦτον πώς δέν προξενεῖ κανένα καρπόν εἰς αὐτόν, διά τήν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀμετανοησίαν, μίαν ὥραν πρότερον ἔχει νά τόν χαλάσῃ.

τάς ἐπιστολάς τό εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ μέ ὑψηλά νοήματα καί μέ ἐμφαντικά λόγια. Αὐτός λέγει, καί περί τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἔγραψε ταῦτα· *«Περί δέ τῶν χρόνων καί τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι· αὐτοί γάρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι, ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτί οὕτως ἔρχεται»* (Α' Θεσσαλ. 5,1-2). Αὐτός καί περί τῆς τῶν ἀσεβῶν τιμωρίας οὕτως ἔγραψεν· *«οἵτινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπό προσώπου τοῦ Κυρίου καί ἀπό τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ»* (Β' Θεσσαλ. 1,9-10). 'Αλλά καί περί τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ οὕτω λέγει· *«ἤ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καί τῆς ἀνοχῆς καί τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τό χρηστόν* (ἤτοι ἡ μακροθυμία) *τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατά δέ τήν σκληρότητά σου καί ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργήν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καί ἀποκαλύψεως καί δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, ὅς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατά τά ἔργα αὐτοῦ»* (Ρωμ. 2,4-6)[12].

Τοιοῦτοι λοιπόν πρέπει νά γένωμεν καί ἡμεῖς ἀδελφοί μου Χριστιανοί, μιμούμενοι τήν ἀπάθειαν καί ταπεινοφροσύνην τοῦ μακαρίου Πέτρου. Καί μήτε νά ὑπερηφανευώμεθα διά τά ὑπεροχικά ἀξιώματα ὁπού ἡμεῖς ἔχομεν, μήτε νά φθονοῦμεν καί νά περιπαίζωμεν ἐκείνους, ὁπού εἶναι μέν κατώτεροι ἀπό ἡμᾶς κατά τήν ἀξίαν, ἔλαβον δέ θεόθεν χάρισμα μεγαλυτέρας σοφίας καί διδασκαλίας ἀπό ἡμᾶς. 'Αλλά μάλιστα καί νά κηρύττωμεν αὐτούς καί νά μεγαλύνωμεν μέ πολλούς ἐπαίνους εἰς τούς ἄλλους ἀνθρώπους, καθώς ἔκαμε καί ὁ κορυφαῖος Πέτρος, ὅστις δέν ἐντράπη νά προτιμήσῃ τήν δοθεῖσαν εἰς τόν Παῦλον σοφίαν, περισσότερον ἀπό τήν ἐδικήν του. Διά τοῦτο καί ὁ Παῦλος αὐτός ἐπαρήγγειλεν εἰς τόν Τιμόθεον νά τιμᾷ καί νά ἐπαινῇ τούς κοπιῶντας εἰς τόν λόγον τῆς διδασκαλίας, λέγων· *«Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καί διδασκαλίᾳ» (Α' Τιμ. 5,17).* 'Επειδή ἐκεῖνοι ὁπού δέν χαίρουν εἰς τά χαρίσματα ὁπού ἔχουν οἱ μικρότεροι ἀπό λόγου των καί δέν δοξάζουν τόν Θεόν ὁπού τούς ἐχαρίτωσεν, ἀλλά καί

12. Ὥστε ἐάν ἡμεῖς δέν μεταχειρισθῶμεν τήν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ εἰς τό νά μετανοήσωμεν, βέβαια ἔχομεν νά κολασθῶμεν περισσότερον. Διατί καιρόν λαβόντες δέν ἐμετανοήσαμεν. Ὅθεν καί ὁ *θεῖος Χρυσόστομος* τά ρητά ταῦτα τοῦ Παύλου ἑρμηνεύων λέγει· «εἶδες πῶς ὁ θαυμάσιος οὗτος τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος (ὁ Παῦλος δηλ.) σαφῶς ἡμᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι, τῇ μακροθυμίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ πρός μετάνοιαν ἡμῖν παρασχεθείσῃ οἱ μή χρώμενοι εἰς δέον, μείζονι δίκῃ καί τιμωρίᾳ ἑαυτούς ὑπευθύνους καθιστῶσι» (λόγ. 25 εἰς τήν Γένεσιν).

κατηγοροῦν αὐτούς ἀπό τόν φθόνον τους, αὐτοί ὡς μισόκαλοι καί φθονεροί καί θεομάχοι ἔχουν νά κατακριθοῦν. Διατί ἀνίσως ὁ Κύριος δίδῃ τήν σοφίαν καί τήν σύνεσιν εἰς τόν ἄνθρωπον, ὡς λέγει ὁ Σολομών· *«Κύριος δίδωσι σοφίαν, καί ἀπό προσώπου αὐτοῦ γνῶσις καί σύνεσις»* (Παρ. 2,6), βέβαια ἐκεῖνος ὁπού κατηγορεῖ καί περιπαίζει τόν γνωστικόν καί σοφόν ἀδελφόν, δέν μάχεται μέ αὐτόν ὁπού ἔλαβε τήν σοφίαν, ἀλλά μέ τόν Θεόν ὁπού ἔδωκεν εἰς αὐτόν τήν σοφίαν.

ἐν οἷς ἐστι δυσνόητά τινα, ἅ οἱ ἀμαθεῖς καί ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν ὡς καί τάς λοιπάς γραφάς πρός τήν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν.

Οἱ ἀμαθεῖς, λέγει, καί ἀστήρικτοι εἰς τήν τοῦ Χριστοῦ πίστιν, κινούμενοι ὄχι μόνον ἀπό τήν ἀμάθειαν καί ἀγνωσίαν τους, ἀλλά καί ἀπό τό πάθος τοῦ φθόνου, εἰς τόσην αὐθάδειαν καί τόλμην ἦλθον, ὥστε ὁπού στρεβλώνουν καί διαστρέφουν μερικά δυσκολονόητα λόγια ὁπού εὑρίσκονται εἰς τάς ἐπιστολάς τοῦ ἀδελφοῦ μας Παύλου. Καί τήν διαστροφήν αὐτήν καί παρεξήγησιν δέν τήν κάμνουν μόνον εἰς τάς ἐπιστολάς τοῦ Παύλου, ἀλλά καί εἰς τάς ἄλλας γραφάς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Οὕτω δέ ποιοῦντες ἄλλον τινά δέν βλάπτουν, πάρεξ τόν ἑαυτόν τους οἱ ταλαίπωροι καί κρημνίζουν εἰς ἀπώλειαν. Ἔτσι Ἐλύμας ὁ μάγος, καθώς ἀναφέρει ὁ ἀρεοπαγίτης Διονύσιος ἐν κεφ. 8, Περί θείων ὀνομάτων, ἐκατασκεύαζε πώς εἶναι ἀδύνατος ὁ Θεός, ἐπειδή παρεξήγει τό ρητόν ἐκεῖνο ὁπού γράφει ὁ μέγας Παῦλος πρός τόν Τιμόθεον· *«εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστός μένει· ἀρνήσασθαι ἑαυτόν οὐ δύναται»* Β' Τιμ. 2,13) μή νοήσας ὁ ἀφρονέστατος ὅτι ὁ Θεός μέ τό νά ἔχῃ φυσικήν καί οὐσιώδη τήν ἀγαθότητα καί ἀΐδιον τήν ὕπαρξιν, διά τοῦτο δέν ἠμπορεῖ νά ἀρνηθῇ τόν ἑαυτόν του πώς εἶναι τοιοῦτος, ἐπειδή ἡ ἄρνησις αὐτή τοῦ ἑαυτοῦ του, ἤθελεν εἶναι μεταβολή τῆς ὑπάρξεώς του καί μία τροπή πρός ἀνυπαρξίαν. Ὁμοίως καί ἡ ἄρνησις τῆς ὄντως καί οὐσιώδους ἀγαθότητός του, δέν ἤθελεν εἶναι ἄλλο, παρά κακία καί πονηρία. Ἐκεῖνος λοιπόν ὁπού δίδει τό εἶναι εἰς ὅλα τά ὄντα νοητά καί αἰσθητά διά μόνην τήν οὐσιώδη καί φυσικήν ἀγαθότητά του, πῶς εἶναι δυνατόν νά γένῃ κακός; Ἤ νά τραπῇ εἰς τό μή ὄν; Τοῦτο γάρ εἶναι πάντων τῶν ἀδυνάτων ἀδυνατώτατον. Ἔτσι πάλιν ἄλλοι μερικοί ἀνόητοι ἀκούοντες τόν Παῦλον νά λέγῃ πώς ὁ Θεός ἐδικαιώθη ἀπό τάς ἁμαρτίας μας, ἐβλασφήμουν ὅτι ὁ Παῦλος λέγει νά κάμνωμεν τά κακά διά νά ἔλθουν τά ἀγαθά καί ἡ δικαίωσις καί δόξα τοῦ Θεοῦ· «Καί μή καθώς βλασφημούμεθα καί καθώς φασί τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι ποιήσωμεν τά κακά ἵνα ἔλθῃ τά ἀγαθά; ὧν τό κρῖμα ἔνδικόν ἐστι» (Ρωμ. 3,8). Ἔτσι ἄλλοι ἀνόητοι ἀ-

κούοντες τόν αὐτόν Παῦλον νά λέγῃ· «οὗ δέ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις» (Ρωμ. 5,20) διέστρεφον τόν λόγον τοῦτον καί ἔλεγον· Λοιπόν ἄς ἁμαρτήσωμεν περισσότερον, διά νά συγχωρηθῶμεν καί περισσότερον. Πρός τούς ὁποίους ἔγραφεν ὁ αὐτός Παῦλος· «τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμενοῦμεν τῇ ἁμαρτίᾳ ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; μή γένοιτο· οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ;» (Ρωμ. 6,1). Καί ἄλλα ρητά διέστρεφον τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρός ἀπώλειαν ἐδικήν τους.

Καθώς γάρ τούς προφήτας καί τούς ἀποστόλους ἐθανάτωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, διά νά μήν ὠφελοῦν τούς ἀνθρώπους μέ τήν διδαχήν τους, ἔτσι καί τούς λόγους τῶν ἁγίων προφητῶν καί ἀποστόλων διαστρέφουν, διά νά μή σωθῇ τινας ἀπό τήν ἀνάγνωσιν τούτων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν νά κατακριθοῦν παρομοίως μέ ἐκείνους ὁπού τούς ἐθανάτωσαν, ὡς λέγει ὁ Θεοφύλακτος καί Οἰκουμένιος...

Τά δύο θηρία. Ἀποκ. 13, 1-18

«... καί εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καί κεφαλάς ἑπτά, καί εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καί εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ καί ἐλάλει ὡς δράκων... καί ποιεῖ πάντας, τούς μικρούς καί τούς μεγάλους, καί τούς πλουσίους καί τούς πτωχούς, καί τούς ἐλευθέρους καί τούς δούλους, ἵνα δώσουσιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπί τῆς χειρός αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἤ ἐπί τῶν μετώπων αὐτῶν, καί ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἤ πωλῆσαι εἰ μή ὁ ἔχων τό χάραγμα, τό ὄνομα τοῦ θηρίου ἤ τόν ἀριθμόν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ὧδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τόν ἀριθμόν τοῦ θηρίου· ἀριθμός γάρ ἀνθρώπου ἐστί· καί ὁ ἀριθμός αὐτοῦ χξς'».

Ἁγίου Νικοδήμου Ἁγιορείτου

Ἑρμηνεία εἰς τήν Β' Ἐπιστολήν τοῦ Εὐαγγ. ΙΩΑΝΝΟΥ, στίχ. 7-12.

7. ὅτι πολλοί πλάνοι εἰσῆλθον εἰς τόν κόσμον, οἱ μή ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστόν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καί ὁ ἀντίχριστος.

Αἰνιγματωδῶς φανερώνει ὁ Θεολόγος ἐδῶ, καθώς νομίζω, τούς περί Σίμωνα καί Κήρινθον καί Σαντορνῖλον καί Καρποκράτην καί τούς ὁμοίως αὐτοῖς, οἱ ὁποῖοι, ἐπειδή καί ἔρριψαν τόν νοῦν καί τήν καρδίαν τους εἰς τάς αἰσχράς πράξεις τῆς σαρκός καί ἐκυλίσθησαν ὡσάν χοῖροι μέσα εἰς τόν βόρβορον τῶν ἀτίμων παθῶν, διά τοῦτο ἐκαταφρόνησαν τελείως τόν Θεόν, καθώς εἶναι γεγραμμένον· «*ὅταν ἔλθῃ ἀσεβής εἰς βάθος κακῶν, καταφρονεῖ*» (Παρ. 18,3). Διά τοῦτο ἀκολούθως ἀρνήθησαν οἱ δείλαιοι καί δέν ἠθέλησαν νά ὁμολογήσουν πώς ἦλθεν εἰς τόν κόσμον μέ σάρκα ὁ υἱός τοῦ Θεοῦ. Μήπως δέ ὁ Θεολόγος φανερώνῃ μέ τά λόγια ταῦτα τήν δευτέραν ἔλευσιν καί παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ; Ἐπειδή τό «ἐρχόμενον ἐν σαρκί» ἠμπορεῖ μέν νά νοηθῇ καί εἰς χρόνον ἀπερασμένον κατά τό ἰδίωμα τῆς γραφῆς, τῆς πολλούς μεταχειριζομένης ἀντιχρονισμούς, ἀντί τοῦ «ἐλθόντα ἐν σαρκί». Φαίνεται δέ ὅτι δύναται νά νοηθῇ καί διά τό μέλλον καί νά δηλώνῃ καί τούς δύο χρόνους. Οἱ γάρ ἀσεβεῖς ἐκεῖνοι αἱρεσιάρχαι, ὄχι μόνον ἀρνοῦντο τήν πρώτην ἐν σαρκί παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά καί τήν μέλλουσαν. Καθώς καί ὁ Πέτρος περί τούτων εἶπεν· «*ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμέρων ἐμπαῖκται, κατά τάς ἰδίας ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι καί λέγοντες· ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ;*» (Β' Πέτ. 3,3-4). Περιπαικτικῶς δηλαδή λέγοντες τοῦτο, ὡς μή πιστεύοντες ὅτι ἔχει δεύτερον νά ἔλθῃ ὁ Κύριος. Λέγει δέ ὁ Θεολόγος ὅτι οἱ ταῦτα λέγοντες εἶναι πλάνοι καί ἔχουν τό πνεῦμα τοῦ καθ' αὐτό ἐκείνου ἀντιχρίστου, καθώς εἶπε καί ἐν τῇ προτέρᾳ του ἐπιστολῇ· «*Πᾶν Πνεῦμα ὅ μή ὁμολογεῖ τόν Ἰησοῦν Χριστόν ἐν σαρκί ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι· καί τοῦτό ἐστι τό τοῦ ἀντιχρίστου ὅ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται*» (Α' Ἰω. 4,3).

Βλέπε δέ, ἀγαπητέ, ὅτι τά ἴδια λόγια ὁπού ἐμεταχειρίσθη ὁ Θεολόγος εἰς τήν πρώτην του ἐπιστολήν μεταχειρίζεται καί ἐδῶ. Ὅθεν δείκνυται καί ἐκ τούτου, ὅτι καθώς ἡ πρώτη εἶναι γνήσιος πόνος τοῦ Ἰωάννου, ἔτσι παρομοίως καί ἡ δευτέρα αὕτη. Καί ἄς οἰμόζουν οἱ τό ἐναντίον λέγοντες. Βλέπε δέ ἀκόμη καί τοῦτο, ὡς ἑρμηνεύει ὁ ἱερός Θεοφύλακτος, ὅτι διά τοῦτο εἶπεν ἀνωτέρω ὁ ἀπόστολος νά περιπατοῦν οἱ υἱοί τῆς ἐκλεκτῆς κατά τήν ἀπ' ἀρχῆς δοθεῖσαν εἰς αὐτούς ἐντολήν, καί κατωτέρω εἶπεν ὅτι πολλοί πλάνοι εἰσῆλθον εἰς τόν κόσμον, διά νά δείξῃ ὅτι ὅσοι χριστιανοί φυλάττουν τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ καί πολιτεύονται κατά τάς παραδοθείσας ὑπό τοῦ Κυρίου ἀρχαίας διδασκαλίας, αὐτοί δέν φοβοῦνται νά πλανηθοῦν ἀπό τούς λαοπλάνους αἱρετικούς, τούς νεωτέρας αἱρέσεις καί παραδόσεις διδάσκοντας, διατί εἶναι καλά στερεωμένοι, τόσον εἰς τάς παραδοθείσας ὑπό τοῦ Κυρίου ἀρχαίας ἀληθείας, ὅσον καί εἰς τήν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην, τήν ὁποίαν ἀπόκτησιν διά τῆς φυλακῆς τῶν ἁγίων του ἐντολῶν. Ὥστε ἐκ τούτου συμπεραίνεται, ὅτι καί ὅσοι χριστιανοί ἐκ τοῦ ἐναντίου δέν φυλάττουν τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ, οὔτε φυλάττουν τάς παραδεδομένας ὑπό τοῦ Χριστοῦ καί τῶν ἀποστόλων καί τῶν θείων Πατέρων διδασκαλίας, αὐτοί βέβαια πλανῶνται ἀπό τούς αἱρετικούς καί κρημνίζονται εἰς τά νεώτερα καί βλάσφημα αὐτῶν δόγματα καί δέχονται τάς διεστραμμένας αὐτῶν παραδόσεις, τάς ἐναντίας οὔσας τῷ Εὐαγγελίῳ καί τοῖς ἀποστόλοις καί τοῖς ἱερεῖς πατράσι.

8. βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μή ἀπολέσωμεν ἅ εἰργασάμεθα, ἀλλά μισθόν πλήρη ἀπολάβωμεν.

Μέ τά λόγια ταῦτα διδάσκει ὁ Θεολόγος τούς υἱούς τῆς Κυρίας Ἐκλεκτῆς, νά χωρίζωνται ἀπό τούς αἱρετικούς ἐκείνους, ὁπού ἀρνοῦνται τήν πρώτην καί τήν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου. Προσθέτει δέ καί τήν αἰτίαν, διά τήν ὁποίαν πρέπει νά χωρίζωνται ἀπό αὐτούς καί νά τούς ἀποστρέφωνται. Ἵνα μή, λέγει, μεταλαμβάνοντες ἀπό τήν πονηράν ἐκείνων καί αἱρετικήν ζύμην, ὑστερηθῆτε τήν παραδοθεῖσαν εἰς ἐσᾶς ἀλήθειαν καί κρημνίσετε τήν οἰκοδομήν ἐκείνην τῆς πίστεως, τήν ὁποίαν μέ τόσους κόπους καί ἀγῶνας ἐκτίσατε. Ἀλλά μᾶλλον νά μισήσετε ἀπό καρδίας τούς εἰρημένους αἱρετικούς, ἵνα δυνηθῆτε νά τελειώσετε τόν καλόν δρόμον καί νά φυλάξετε ἀπαραχάρακτον τήν πίστιν· καί ἀκολούθως νά λάβετε τό τέλειον βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, τό ὁποῖον ἐφανέρωσε μέ τό ὄνομα τοῦ μισθοῦ.

9. πᾶς ὁ παραβαίνων καί μή μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεόν οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, οὗτος καί τόν πατέρα καί τόν υἱόν ἔχει.

Κάθε ἄνθρωπος ὁπού παραβαίνει καί δέν μένει εἰς τήν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, αὐτός Θεόν δέν ἔχει, ἀλλά εἶναι ἄθεος. Ὅποιος δέ μένει εἰς τήν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, αὐτός ἔχει καί τόν πατέρα, ἔχει καί τόν υἱόν. Τά λόγια δέ ταῦτα, ὄχι μόνον εἶναι σύμφωνα καί ἀκόλουθα μέ τά λόγια τῆς πρώτης ἐπιστολῆς, ἀλλά καί μέ τά λόγια τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ γάρ Κύριος εἴρηκεν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· *«ἐγώ ἐν τῷ πατρί καί ὁ πατήρ ἐν ἐμοί»* (Ἰω. 14,11). Καί πάλιν· *«ὁ μή τιμῶν τόν υἱόν οὐ τιμᾷ τόν πατέρα τόν πέμψαντα αὐτόν»* (Ἰω. 5,23). Καί· *«ὁ ἐμέ ἀθετῶν ἀθετεῖ τόν ἀποστείλαντά με»* (Λουκ. 10,16).

Διά τοῦτο ὀρθῶς εἶπεν ἐδῶ, ὅτι πᾶς ὁ παραβαίνων καί μή μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεόν οὐκ ἔχει, ἐπειδή καί τοῦτο εἶναι ἀπόφασις τῆς αὐτοαληθείας, δηλαδή αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τό αὐτό δέ σχεδόν εἶπε καί ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ· *«τίς ἐστιν ὁ ψεύστης εἰ μή ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τόν πατέρα καί τόν υἱόν, πᾶς ὁ ἀρνούμενος τόν υἱόν οὐδέ τόν πατέρα ἔχει»* (Α' Ἰω. 2,22-23). Ἐπειδή τά ὀνόματα ταῦτα τοῦ πατρός καί τοῦ υἱοῦ εἶναι πρός τι, ἤγουν ἔχουν σχέσιν καί ἀναφοράν ἕνα εἰς τό ἄλλο. Καί διά τοῦτο συνεισφέρουν καί συνιστοῦν ἕνα τό ἄλλο καί ἐξ ἐναντίας ἀναιροῦν ἕνα τό ἄλλο. Ἤγουν ἄν εἶναι πατήρ εἶναι καί υἱός, καί ἀντιστρόφως ἄν εἶναι υἱός εἶναι καί πατήρ. Καί ἐξ ἐναντίας ἄν δέν εἶναι πατήρ οὐδέ υἱός εἶναι, καί ἄν δέν εἶναι υἱός οὐδέ πατήρ εἶναι. Τί δέ δηλώνει τό «πᾶς ὁ παραβαίνων;» Τό ἐφανέρωσεν ὁ Θεολόγος ἀμέσως εἰπών· «καί μή μένων εἰς τήν διδαχήν τοῦ Χριστοῦ» τήν διαλαμβάνουσαν δηλαδή, τόσον περί τῆς πίστεως ὅσον καί περί τῆς πράξεως καί ἐργασίας τῶν ἐντολῶν. Τό γάρ ἅγιον Εὐαγγέλιον, τό ὁποῖον εἶναι ἡ διδαχή καί ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ, εἶναι γεμάτον καί ἀπό τά δύο καί ὄχι μόνον διδάσκει νά πιστεύωμεν καί νά προσκυνοῦμεν ἕνα καί μόνον ἀληθινόν Θεόν Τρισυπόστατον, ἀλλά καί παραγγέλλει νά ἐργαζώμεθα τάς πρακτικάς ἀρετάς καί νά φυλάττωμεν τάς θείας ἐντολάς. Λοιπόν ὅποιος παραβαίνει, ἤ καί τά δύο ὁμοῦ, τήν ὀρθήν πίστιν καί τά καλά ἔργα, ἤ τήν πίστιν μόνην, ἤ μόνα τά καλά ἔργα, τά ὁποῖα καί τά δύο εἶναι διδασκαλία τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, αὐτός Θεόν δέν ἔχει, ἀλλ' εἶναι ἄθεος παντελῶς[1]. Ἐπειδή καί τῇ ἀληθείᾳ παραβαίνει καί παραβάτης

1. Διά τοῦτο δίκαιον εἶχεν ὁ *χρυσορρήμων Ἰωάννης* νά λέγῃ· «τῷ μέν λόγῳ πολλοί χριστιανοί, τῷ δέ τρόπῳ ὀλίγοι καί σπάνιοι. Τῷ σχήματι ὡς χρι-

εἶναι, ὁποιος χριστιανός ὁμολογήσῃ μέν εἰς τό ἅγιον Βάπτισμα νά φυλάττῃ καί τά δύο, καί τά περί πίστεως δόγματα καί τάς περί ἐναρέτου ζωῆς θείας ἐντολάς, ἔπειτα δέ δέν φυλάξῃ ταῦτα, καθώς εἶπεν ὁ Παῦλος· «εἰ γάρ ἅ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτόν συνίστημι» (Γαλ. 2,18).

Κάθε γάρ χριστιανός ὁπού πιστεύσῃ καί βαπτισθῇ, καταλύει ἀθεΐαν καί κάθε ἄλλην ἁμαρτίαν. Διατί μέ τήν ἀποταγήν ὁπού κάμνει πρός τόν μισόκαλον σατανᾶν, ὅταν ἐρωτᾶται παρά τοῦ ἱερέως· «ἀποτάσσῃ τῷ Σατανᾷ καί πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ», καί ἀποκρίνεται· «ἀποτάσσομαι». Καί μέ τήν συνταγήν καί ὁμολογίαν ὁπού κάμνει πρός τόν Δεσπότην Χριστόν ἐρωτώμενος μέν «συντάσσῃ τῷ Χριστῷ», ἀποκρινόμενος δέ «συντάσσομαι». Μέ ταῦτα, λέγω, τά δύο καί κάθε ἀθεΐαν καί κακίαν ἀποβάλλει ὁ βαπτιζόμενος χριστιανός καί κάθε θεοσέβειαν καί ἀρετήν νά φυλάττῃ ὁμολογεῖ. Ὅθεν ταῦτα μή φυλάττων, παραβάτης εὑρίσκεται καί δέν μένει ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ. Ὁ δέ ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ μή μένων ἄθεος εἶναι καί οὐκ ἔχει Θεόν.

Παραβαίνοντα δέ λέγει ἐδῶ ὁ Θεολόγος, ὄχι ἐκεῖνον ὁπού πέσῃ εἰς κανένα ἀκούσιον σφάλμα ἀπό ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν καί περίστασιν, οὔτε ἐκεῖνον ὁπού σηκώνεται ὀγλήγορα διά τῆς μετανοίας καί λαμβάνει πάλιν τήν προτέραν κατάστασιν τῆς ἀρετῆς, ἀλλά ἐκεῖνον ὁπού μίαν φοράν κρημνίσῃ εἰς τήν ἁμαρτίαν θεληματικῶς ἤ στανικῶς καί ἔπειτα δέν μετανοεῖ, ἀλλά θέλει νά μεταδίδῃ καί εἰς ἄλλους τήν κακίαν, καθώς ἦτον οἱ αἱρεσιάρχαι, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον ἔγιναν ἀρχηγοί βλασφήμων δογμάτων καί αἱρετικῶν, ἀλλά καί εἰς ἄλλους μετέδωκαν αὐτά. Ὅθεν καί λοιμοί, ἤτοι πανουκλιασμένοι οἱ τοιαῦτοι ὀνομάζονται ἀπό τήν θεῖον Δαβίδ λέγοντα· «Καί ἐπί καθέδρᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν» (Ψαλμ. 1,1). Διατί καθώς ὁ λοιμός, ἤτοι ἡ πανοῦκλα μεταδίδεται εἰς πολλούς, ἔτσι καί οἱ πονηροί ἄνθρωποι δέν θανατώνουν μόνον τόν ἑαυτόν τους μέ τήν κακίαν, ἀλλά θέλουν

στιανοί καί ὡς Χριστοῦ μαθηταί, τῷ δέ τρόπῳ προδόται. Τῷ λόγῳ εὐσεβεῖς, τῷ δέ τρόπῳ ἀσεβεῖς, τοῖς δέ ἔργοις ἐθνικοί». Καθώς εἶπεν ὁ προφήτης Δαβίδ, «Καί ἐμίγησαν ἐν τοῖς Ἔθνεσι καί ἔμαθον τά ἔργα αὐτῶν, καί ἀληθῶς ἐπληρώθη ἡ προφητεία ἐν ἡμῖν». Οὗτοι ποταποί χριστιανοί, οἱ Ἰουδαϊκοῖς καί Ἑλληνικοῖς προσέχοντες μύθοις καί γενεαλογίαις; Καί πώς χριστιανοί εὑρεθήσονται οἱ τά τοιαῦτα πράττοντες; Ποίᾳ δέ παρρησίᾳ τολμῶσιν ἑαυτούς ὀνομάζειν χριστιανούς; Καί πῶς τολμῶσι προσελθεῖν τοῖς μυστηρίοις, οἱ χείρονες τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχοντες; Τοῖς ταῦτα πράττουσιν, οὐδέν ὄφελος ἐκ τοῦ καλεῖσθαι αὐτούς χριστιανούς» (λόγ. περί ψευδοπροφητῶν τόμ. ζ')

νά θανατώνουν καί πολλούς ἄλλους μεταδίδοντες εἰς αὐτούς τήν πονηρίαν τους.

10. εἴ τις ἔρχεται πρός ὑμᾶς καί ταύτην τήν διδαχήν οὐ φέρει, μή λαμβάνετε αὐτόν εἰς οἰκίαν, καί χαίρειν αὐτῷ μή λέγετε·

11. ὁ γάρ λέγων αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.

Μέ τά λόγια ταῦτα ἀσφαλίζεται ὁ Θεολόγος καί προφυλάττει τήν θεοφιλῆ ἐκλεκτήν καί ὅλην τήν εὐλογημένην της φαμιλίαν, τήν φιλόξενον καί φιλόφρονα. Συμβουλεύει γάρ αὐτούς νά μή δέχωνται τούς αἱρετικούς καί ἀθέους εἰς τόν οἶκόν τους καί νά τούς φιλοξενοῦν, ἵνα μή δεχόμενοι αὐτούς καί φιλοξενοῦντες μεθέξουν ἀπό τήν αἵρεσιν καί ἀσέβειάν τους· Καί ὡσάν νά τούς λέγη. Ἐξετάζετε πρότερον, ὦ ἀδελφοί, καί ἐρωτᾶτε ποῖον φρόνημα καί ποίαν πίστιν ὁμολογοῦν ἐκεῖνοι ὁπού ἔρχονται εἰς τόν οἶκόν σας. Καί ἄν μέν εὑρῆτε αὐτούς πώς φρονοῦν τά ἐδικά μας δόγματα καί τήν παρ' ἡμῶν τῶν ἀποστόλων κηρυττομένην ἀλήθειαν καί διδασκαλίαν, νά τούς δέχεσθε καί νά τούς περιποιῆσθε μέ πολλήν δεξίωσιν καί ἀγάπην. Ἄν δέ εὑρῆτε αὐτούς ἐναντίους εἰς τήν ἐδικήν μας διδασκαλίαν καί μή φρονοῦντας κατά τά δόγματα καί τήν πίστιν τῶν ἀποστόλων, διώχνετε αὐτούς καί τελείως νά μή τούς δέχεσθε μέσα εἰς τόν οἶκόν σας. Ἀλλ' οὐδέ νά τούς προσφωνῆτε καί νά λέγετε εἰς αὐτούς τό συνειθισμένον χαῖρε, ἤτοι νά μή τούς χαιρετᾶτε. Διατί ὅποιος εὑρεθῇ καί εἰπῇ τοῦτον μόνον τόν ψιλόν λόγον τοῦ χαιρετισμοῦ εἰς αὐτούς, αὐτός εὑρίσκεται ἐνταυτῷ καί τῶν ἀσεβῶν δογμάτων καί τῶν πονηρῶν αὐτῶν ἔργων συγκοινωνός καί συμμέτοχος. Ταύτην δέ τήν παραγγελίαν ἐρανίσθη ὁ Θεολόγος ἀπό τόν προφήτην Ἠσαΐαν, ὅστις λέγει ταῦτα· *«οὐκ ἔστι χαίρειν, λέγει Κύριος, τοῖς ἀσεβέσιν»* (Ἠσ. 48,22). Ἀλλά καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος τό αὐτό σχεδόν γράφει πρός τόν Τιμόθεον λέγων· «τάς δέ βεβήλους κενοφωνίας περιΐστασο· (ἤτοι ἀπόφευγε καί ἀποστρέφου) *ἐπί πλεῖον γάρ προκόψουσιν ἀσεβείας, καί ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομήν ἕξει»* (Β' Τιμ. 2,16-17). Καί πάλιν λέγει εἰς τόν αὐτόν· *«Καί τούτους ἀποτρέπου»* (Β' Τιμ. 3,5).

Διδασκόμεθα λοιπόν ἀπό ὅλα τά λόγια ταῦτα, ὅτι πρέπει νά ἀποστρεφώμεθα τούς κακοδόξους καί αἱρετικούς καί καμμίαν κοινωνίαν καί ἕνωσιν νά μήν ἔχωμεν μέ αὐτούς, οὐδέ τό χαῖρε νά προσφωνοῦμεν εἰς αὐτούς, ἀλλά νά τούς ἔχωμεν μισητούς καί σιγχαμερούς. Ἀλλά καί αὐτός ὁ Κύριος ἡμῶν ἀποστέλλων τούς μαθητάς του εἰς τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, παρήγγειλε μέν εἰς αὐτούς νά δίδουν εἰρήνην εἰς τά δσπίτια, ὅπου ἤθελεν κονεύσουν· εἰ δέ καί ἐκεῖνοι μέ-

νοντες σκληροί ἐκ πονηρᾶς διαθέσεως δέν ἤθελαν δεχθοῦν τόν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου, ἐπαρήγγειλεν εἰς αὐτούς νά ἀποστραφῇ εἰς τόν ἑαυτόν τους ἡ εἰρήνη ὁπού ἔδωκαν εἰς ἐκείνους τούς δυσσεβεῖς. Καί ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλά καί τόν κονιορτόν τῆς οἰκίας ἐκείνης ὁπού ἐκόλλησεν εἰς τά ποδάριά των προστάζει νά τόν τινάζουν εἰς αὐτούς καί νά μή τόν παίρνουν μαζί των· *«εἰσερχόμενοι δέ εἰς τήν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν λέγοντες· εἰρήνη ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ. καί ἐάν μέν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐάν δέ μή ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρός ὑμᾶς ἐπιστραφήτω, καί ὅς ἐάν μή δέξηται ὑμᾶς μηδέ ἀκούσῃ τού λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ἤ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τόν κονιορτόν τῶν ποδῶν ὑμῶν»* (Ματθ. 10,12-14)[2].

Προσθέτει δέ ὁ Θεοφύλακτος, ὅτι εἰς τούς ὁμοπίστους καί ὁμοτρόπους πρέπει νά λέγωμεν τό «χαῖρε». Καί ὅτι ὁ χαιρετισμός αὐτός, εἰς μόνους τούς ὁμοπίστους χρεωστεῖται νά λέγεται καί ὄχι εἰς τούς

2. Ἔτσι ἔπραττον πάντοτε καί οἱ θεοφιλεῖς ἄνδρες οἱ τήν εὐσέβειαν ἀκριβῶς τηροῦντες. Ἔτσι ἔκαμνεν ὁ θεῖος οὗτος Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής καί ἠγαπημένος τῷ Χριστῷ, ὁ ὁποῖος πηγαίνοντας μίαν φοράν εἰς ἕνα λουτρόν τῆς Ἐφέσου (ἴσως δι' ἀσθένειαν σώματος καί ἀνάληψιν τῆς ὑγείας του) ὡς ἤκουσεν, ὅτι ἦτον μέσα ὁ αἱρετικός Κήρινθος, ἐξεπήδησεν εὐθύς ὁ τοῦ Κυρίου μαθητής. Καί φεύγωμεν, ἔκραξε, φεύγωμεν μήπως πέσῃ τό λουτρόν ἐπάνω μας, ἐπειδή καί εἶναι μέσα Κήρινθος ὁ τῆς ἀληθείας ἐχθρός, καθώς τοῦτο διηγεῖται ὁ θεῖος Εἰρηναῖος, ἐξ ἀκοῆς τοῦ ἱεροῦ Πολυκάρπου (βιβλ. γ' Κεφ. γ'). Ἔτσι οἱ Σαμοσατεῖς χριστιανοί, δέν ἤθελαν πλέον νά ἔμβουν εἰς τά θερμά νερά, διατί μίαν φοράν εἶχε πλυθῇ εἰς αὐτά ὁ Ἀρειανός Εὐνόμιος. Καί τά παιδία τῶν Σαμοσατέων χριστιανῶν, παίζοντα μίαν φοράν ταῖς μπάλλαις, ἐπειδή ἔτυχε μία μπάλλα νά κυλισθῇ ἀναμεταξύ εἰς τά ποδάρια τοῦ μουλαρίου, εἰς τό ὁποῖον ἐπάνω καθήμενος ὁ Ἀρειανός ἐπίσκοπος Λούκιος, ἠκολούθησε νά περάσῃ ἀπό τόν δρόμον ἐκεῖνον. Τοῦτο, λέγω, βλέποντα τά παιδία, δέν ἐτόλμησαν νά παίξουν πλέον μέ τήν μπάλλαν ἐκείνην, ἕως οὗ ἄναψαν φωτίαν καί τήν ἐπέρασαν ἐπάνω τοῦ πυρός διά νά τήν καθαρίσουν, ἐπειδή ἐστοχάσθηκαν, ὅτι ἐμολύνθη μόνον διατί ἄγγισεν εἰς τά ποδάρια τοῦ μουλαρίου τοῦ αἱρετικοῦ (ὅρα εἰς τό βιβλίον τῆς ἀνεξιθρησκείας σελ. 232). Τόσην προφύλαξιν καί ἀσφάλειαν εἶχον οἱ παλαιοί ἐκεῖνοι χριστιανοί εἰς τόν ἑαυτόν τους διά νά μή συγκοινωνοῦν μέ τούς αἱρετικούς, ἵνα μή ἐκ τῆς συγκοινωνίας αὐτῶν βλαβοῦν εἰς τήν ψυχήν. Διά τοῦτο καί ὁ *ἅγιος Ἐφραίμ* λέγει· *«Τούς αἱρεσιώτας ὡς βλασφήμους καί τοῦ Θεοῦ ἐχθρούς ἡ Γραφή οὐκ ὠνόμασεν ἀνθρώπους, ἀλλά κύνας καί λύκους καί χοίρους καί ἀντιχρίστους,* καθώς φησιν ὁ Κύριος *«μή δῶτε τό ἅγιον τοῖς κυσί»*. Καί Ἰωάννης λέγει· *«ὅτι ἀντίχριστοι πολλοί γεγόνασι»*. Τούτους οὖν οὐ χρή ἀγαπᾶν, οὐδέ συνδυάζειν, οὐδέ συνεύχεσθαι, οὐδέ συνεσθίειν, οὐδέ λαμβάνειν εἰς οἶκον, ἵνα μή τῶν ἔργων τῶν πονηρῶν αὐτῶν κοινωνήσωμεν».

ἀσεβεῖς. Εἰς αὐτούς γάρ πρέπει νά εὐχώμεθα νά χαίρουν. Ὅθεν ὁποιος χριστιανός εἰπῇ εἰς τούς ἀσεβεῖς νά χαίρουν, αὐτός προσφέρεται εἰς αὐτούς, ὡσάν νά ἦτον ὁμόπιστοι καί ὁμότροποί των, καί διά τοῦ χαιρετισμοῦ κοινωνός γίνεται τῆς ἀσεβείας καί κακίας των. Καί ἀντί νά τραβίξῃ αὐτός τούς ἀσεβεῖς εἰς τήν εὐσέβειαν, ἐτραβίχθη (φεῦ!) αὐτός ὑπό τῶν ἀσεβῶν εἰς τό τῆς ἀσεβείας ἐκείνων βάραθρον.

12. Πολλά ἔχων ὑμῖν γράφειν, οὐκ ἠβουλήθην διά χάρτου καί μέλανος, ἀλλά ἐλπίζω ἐλθεῖν πρός ὑμᾶς καί στόμα πρός στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρά ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη.

Ἐπειδή, λέγει, καί ἐλπίζω νά ἔλθω μόνος εἰς ἐσᾶς καί νά σᾶς ὁμιλήσω στόμα μέ στόμα, διά τοῦτο δέν ἔκρινα ἀναγκαῖον νά σᾶς γράψω περισσότερα λόγια ἀπό αὐτά. Ἐπειδή τό νά προσφωνῇ τινάς καί νά γράφῃ μέ χαρτί καί κονδύλι, τοῦτο εἶναι χρειῶδες καί ἀναγκαῖον, ὅταν δέν εἶναι παρών, ἀλλά εὑρίσκεται εἰς ἄλλον τόπον. Ὅταν δέ ἡμεῖς, λέγει, εἴμεθα παρόντες καί λαλεῖ ὁ καθ' ἕνας αὐτοπροσώπως ἐκεῖνα ὁπού θέλει καί νομίζει εὔλογα, περιττά πλέον εἶναι τά γράμματα μαζί μέ τό χαρτί καί τόν κάλαμον. Ἐπειδή οὐδείς παρών εὑρισκόμενος, ἀφίνει μέν τήν πρός τόν ἀδελφόν του ζῶσαν καί ἐντελεστέραν φωνήν καί συνομιλίαν, μεταχειρίζεται δέ χαρτία καί μελάνια νά γράφῃ. Ἀνόητον γάρ εἶναι τοῦτο. Προσθέττει δέ ὅτι διά τῆς αὐτοπροσώπου ὁμιλίας, ἔχει νά γένῃ εἰς αὐτούς ἐντελεστέρα καί πληρεστέρα ἡ χαρά χωρίς νά ἔχῃ καμμίαν ἔλλειψιν. Ὅταν γάρ δέν εἶναί τινας παρών ἡ χαρά ἀκολουθεῖ νά γίνεται ἐλλιπής, διά τήν ἄγνοιαν τῶν διαθέσεων ὁπού ἀκολουθεῖ εἰς τάς ἀπουσίας τῶν φίλων. Σημείωσαι δέ καί ἐδῶ ὅτι ὁ στίχος οὗτος εἶναι αὐτολεξί γεγραμμένος καί εἰς τήν πρώτην τοῦ Ἰωάννου ἐπιστολήν, ὅπου αὐτός λέγει· «*Καί ταῦτα γράφομεν ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρά ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη*» (Α' Ἰω. 1,4). Ὅθεν συνάγεται καί ἐκ τούτου ὅτι ἡ παροῦσα ἐπιστολή εἶναι γνήσιον πόνημα καί γέννημα καί σύνταγμα τῆς ἁγίας ἐκείνης τοῦ μεγάλου Θεολόγου ψυχῆς καί πανταχόθεν δείκνυται, ὅτι ὁ ἀμφίβολον ταύτην εἰπών Εὐσέβιος εἶναι ματαιολόγος καί φλύαρος. Ἀπό τά λόγια δέ ταῦτα τοῦ Ἰωάννου γίνεται φανερόν καί ὅτι πολλά οἱ θεῖοι ἀπόστολοι παρέδωκαν εἰς τούς χριστιανούς ἀγράφως καί διά ζώσης φωνῆς, ἅτινα καί παραδόσεις ἀποστολικαί ὀνομάζονται καί πρέπει νά φυλάττωνται, καθώς καί τά δόγματα. Ὅθεν καί ὁ μακάριος Παῦλος ἔγραφε πρός τούς Θεσσαλονικεῖς· «κρατεῖτε τάς παραδόσεις ἅς ἐδιδάχθητε εἴτε διά λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν» (Β' Θεσσ. 2,15) καί ὅρα περί τούτου τόν 91 τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐν τῷ ἡμετέρῳ Κανονικῷ.

Ἀλλά γένοιτο καί ἡμεῖς οἱ ἀναγινώσκοντες καί ἀκούοντες τήν παροῦσαν πρός τήν κυρίαν ἐκλεκτήν ἐπιστολήν, νά φανῶμεν μιμηταί τῆς εὐλογημένης γυναικός ταύτης καί νά γένωμεν καί ἡμεῖς κύριοι ἀληθῶς τῶν παθῶν, ὑποτάσσοντες εἰς τόν ἐν ἡμῖν αὐτοκράτορα καί ἡγεμόνα τῶν παθῶν νοῦν καί λόγον, ὅλας τάς ἀλόγους ἐπιθυμίας καί ὀρέξεις τοῦ σώματος καί νά καταστήσωμεν μοναρχίαν εἰς τόν ἑαυτόν μας. Ὥστε ὁπού ὁ μέν νοῦς καί τό θέλημα τό ἐδικόν μας, νά ὑποτάσσεται εἰς τόν Θεόν καί εἰς τό εὐάρεστον καί τέλειον θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τό δέ σῶμα πάλιν καί αἱ ἄλογοι ὀρέξεις καί τά θελήματα τοῦ σώματος, νά ὑποτάσσωνται εἰς τόν νοῦν καί εἰς τό λογικόν θέλημα τῆς ψυχῆς. Εἴθε δέ νά γένωμεν καί ἐκλεκτοί, ἀκολουθοῦντες εἰς τήν ἐκλογήν ἐκείνην, μέ τήν ὁποίαν ὁ πρό αἰώνων Θεός μᾶς ἐδιάλεξεν ἀπό ὅλα τά αἰσθητά κτίσματα καί ἀπό ὅλα τά ἔθνη, νά πιστεύσωμεν εἰς τόν Ἰησοῦν τόν υἱόν τοῦ Θεοῦ καί νά γένωμεν υἱοί Θεοῦ κατά χάριν. Καί οὕτω βεβαιώνοντες τήν κλῆσιν καί ἐκλογήν τοῦ Θεοῦ διά τῶν ἐναρέτων ἔργων μας, καθώς μᾶς παραγγέλλει ὁ κορυφαῖος Πέτρος λέγων· «σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τήν κλῆσιν καί ἐκλογήν ποιεῖσθαι» (Β' Πέτ. 1,10), νά μείνωμεν μέχρι τέλους, ἐν τῇ ἐνταῦθα δωρουμένῃ χάριτι τοῦ Θεοῦ καί διά τῆς χάριτος ταύτης, νά ἀξιωθῶμεν καί τῆς ἐν οὐρανοῖς δοθησομένης δόξης, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ καί Κυρίῳ ἡμῶν. Ὧ, πρέπει πᾶσα δόξα, τιμή καί προσκύνησις, σύν τῷ ἀνάρχῳ καί ἀϊδίῳ αὐτοῦ Πατρί καί τῷ συναϊδίῳ καί ὁμοουσίῳ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Περί τῆς δευτέρας Παρουσίας τοῦ Κυρίου

«Ὥσπερ γάρ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπό ἀνατολῶν καί φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου».
(Ματθ. κδ' 27)

«Καί τότε φανήσεται τό σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου (ὁ τίμιος Σταυρός) ἐν τῷ οὐρανῷ καί τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαί τῆς γῆς καί ὄψονται τόν υἱόν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπί τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετά δυνάμεως καί δόξης πολλῆς». (Ματθ. κδ' 30)

«Ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ) καί ἐκπορεύσονται οἱ τά ἀγαθά ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δέ τά φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως». ('Ιωάννης ε' 29)

«Τοῦτο γάρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τήν παρουσίαν τοῦ Κυρίου οὐ μή φθάσωμεν τούς κοιμηθέντας˙ ὅτι αὐτός ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καί ἐν σάλπιγγι Θεοῦ, καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καί οἱ νεκροί ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σύν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα, καί οὕτω πάντοτε σύν Κυρίῳ ἐσόμεθα».
(Α' Θεσσ. δ' 15-17)

«Ἰδού ἔρχεται μετά τῶν νεφελῶν, καί ὄψεται αὐτόν πᾶς ὀφθαλμός καί οἵτινες αὐτόν ἐξεκέντησαν, καί κόψονται ἐπ' αὐτόν πᾶσαι αἱ φυλαί τῆς γῆς». ('Αποκ. α' 7)

«Καί εἶδον θρόνον μέγαν λευκόν καί τόν καθήμενον ἐπ' αὐτῷ οὗ ἀπό τοῦ προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καί ὁ οὐρανός, καί τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς˙ καί εἶδον τούς νεκρούς, τούς μεγάλους καί τούς μικρούς, ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καί βιβλία ἠνοίχθησαν καί ἄλλο βιβλίον ἠνοίχθη, ὅ ἐστι τῆς ζωῆς˙ καί ἐκρίθησαν οἱ νεκροί ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατά τά ἔργα αὐτῶν. Καί ἔδωκεν ἡ θάλασσα τούς νεκρούς τούς ἐν αὐτῇ, καί ὁ θάνατος καί ὁ ᾅδης ἔδωκαν τούς νεκρούς τούς ἐν αὐτοῖς, καί ἐκρίθησαν ἕκαστος κατά τά ἔργα αὐτῶν». ('Αποκ. κ' 11-13)

ΟΙ ΘΕΟΦΟΡΟΙ ΑΓΙΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙ ΣΥΝΤΕΛΕΙΑΣ - ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣ

'Αγών

'Ακούσατε τί εἶπεν ἕνας Γέροντας:

«Καλύτερα νά κατοικῆς μαζί μέ τρεῖς ἀνθρώπους Θεοφοβουμένους, παρά μαζί μέ χίλιους, οἱ ὁποῖοι δέν ἔχουν φόβον Θεοῦ. Αὐτό σᾶς τό λέγω, διότι ὅταν κοντέψῃ ἡ συντέλεια τοῦ κόσμου, ἐάν ὑπάρχῃ ἕνα μοναστήρι ἐπί παραδείγματι μέ ἑκατόν καλογήρους, ἀπ' αὐτούς ζήτημα εἶναι ἄν εὑρεθοῦν δύο - τρεῖς μέ σωσμένην τήν ψυχήν. Κι' ἄν πάλιν οἱ μοναχοί εἶναι πενῆντα, δέν θά εὕρῃς ἀνάμεσά τους οὔτε ἕνα νά εἶναι τῆς ψυχῆς του.

"Ολοι θά τό ρίξουνε στό φαγητό καί ἡ καρδιά τους θά ἀγαπᾷ τά τραπέζια καί τήν κοιλίαν καί τἀρχοντιλίκια καί τό χρῆμα. 'Ωστόσο, νά μή θαυμάζετε τόσον δι' αὐτό, ὅσον διά τό ἄν θά ἠμπορέσῃ ἔστω καί μία ψυχή νά ξεφύγῃ ἀπό τό στόμα τοῦ ἐχθροῦ».

Οἱ "Αγιοι Πατέρες ἐπροφήτεψαν γιά ἐκείνους τούς ἀνθρώπους πού θά ζήσουνε τελευταῖα καί ἐδιελέγοντο καί ἔλεγαν ὁ ἕνας εἰς τόν ἄλλον: «"Αραγε τί ἐπράξαμεν ἐμεῖς εἰς τίς ἡμέρες μας;».

'Αποκρίθηκε λοιπόν ἕνας ἀπ' ὅλους, ὁ ἀββᾶς 'Ισχυρίων, πού ἦταν ὁ πλέον στοχαστικός καί εἶπε: «'Εμεῖς ἐπράξαμε τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ».

Τοῦ ἀπαντοῦν πάλιν οἱ ἄλλοι καί τοῦ λένε: «Καλά ἐμεῖς· μά ὅσοι θάρθουν ὕστερα ἀπό ἐμᾶς, τί θά κάμουν;». Καί εἶπεν ὁ Γέροντας: «Θά πράξουν κι' αὐτοί, ἀλλά θά φθάσουν ἕως τά μισά μας».

Τέλος, οἱ Πατέρες τόν ξαναρωτοῦν καί τοῦ λένε: «Μά ἐκεῖνοι πού θά ζήσουν ὕστερα ἀπ' αὐτούς τί;...».

Λέγει τους ὁ Γέροντας:

«Τῆς γενεᾶς ἐκείνης οἱ ἄνθρωποι τίποτε δέν θά κάμουν. Καί θά τούς ἔλθῃ πειρασμός. Κι' ὅσοι δοκιμασθοῦν καί βαστάξουν εἰς τούς πειρασμούς τοῦ καιροῦ ἐκείνου καί μπορέσουν νά σταθοῦν εἰς τά πόδια τους, αὐτοί θά εἶναι παρά πάνω κι' ἀπό ἐμᾶς κι' ἀπό τούς Πατέρες μας».

’Από τίς διδαχές τῶν ῾Αγίων

ΕΣΧΑΤΟΛΟΓΙΑ

’Εκ τῆς Διδαχῆς τῶν Δώδεκα ’Αποστόλων

’Αγρυπνεῖτε διά τήν ψυχήν σας· «οἱ λύχνοι ὑμῶν μή σβεσθήτωσαν, καί αἱ ὀσφύες ὑμῶν μή ἐκλυέσθωσαν, ἀλλά γίνεσθε ἕτοιμοι· οὐ γάρ οἴδατε τήν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ Κύριος ἡμῶν ἔρχεται». Νά συγκεντρώνεσθε δέ συχνά ζητοῦντες τά ὠφέλιμα εἰς τάς ψυχάς σας· διότι δέν θά σᾶς ὠφελήσουν ὅλα τά ἔτη πού πιστεύετε εἰς τόν Χριστόν, ἐάν δέν φανῆτε τέλειοι κατά τόν ἔσχατον καιρόν. Διότι κατά τάς ἐσχάτας ἡμέρας θά πληθυνθοῦν οἱ ψευδοπροφῆται καί οἱ φθορεῖς, καί τά πρόβατα θά γίνουν λύκοι, καί ἡ ἀγάπη θά μεταστραφῆ εἰς μῖσος. Διότι καθώς θά αὐξάνη ἡ ἀνομία θά μισήση ὁ ἕνας τόν ἄλλον καί θά τόν καταδιώξη καί θά τόν παραδώση, καί τότε θά φανερωθῆ αὐτός πού θά πλανήση τόν κόσμον ὡς υἱός Θεοῦ καί θά ποιήση σημεῖα καί τέρατα, καί ἡ γῆ θά παραδοθῆ εἰς τήν ἐξουσίαν του, καί θά κάμη ἀνόσια ἔργα, τά ὁποῖα οὐδέποτε ἔχουν γίνη ἀνά τούς αἰῶνας. Τότε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θά περάσουν ἀπό τό πῦρ τῆς δοκιμασίας, «καί σκανδαλισθήσονται πολλοί καί ἀπολοῦνται· οἱ δέ ὑπομείναντες ἐν τῆ πίστει αὐτῶν σωθήσονται» ἀπό αὐτήν τήν κατάραν. Καί τότε θά φανοῦν τά σημεῖα τῆς ἀληθείας· πρῶτον τό σημεῖον πού θά ἁπλωθῆ εἰς τόν οὐρανόν, μετά τό σημεῖον τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος καί τό τρίτον ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν.

῾Αγίου ῾Ιππολύτου Ρώμης (Γ′ αἰών μ.Χ.

Περί ’Αντιχρίστου

’Επειδή ὁ Κύριος ἡμῶν ’Ιησοῦς Χριστός ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἔχει κηρυχθῆ ἀπό τούς Προφήτας ὡς λέων ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι εἶναι βασιλεύς καί ἔνδοξος, κατά τόν ἴδιον τρόπον ἡ ῾Αγία Γραφή ὠνόμασε παρο-

μοίως τόν ἀντίχριστον λέοντα, διότι θά εἶναι τυραννικός καί βίαιος. Διότι αὐτός ὁ πλάνος πρόκειται νά ὁμοιάζῃ κατά πάντα μέ τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ. Λέων μέν ὁ Χριστός, καί ὁ ἀντίχριστος θά εἶναι βασιλεύς ἐπίγειος. Ἐφανερώθη ὁ Σωτήρ ὡς ἀρνίον, καί αὐτός θά φανῇ ὡς ἀρνίον, ἀπό μέσα ὅμως θά εἶναι λύκος. Μέ περιτομήν ἦλθεν ὁ Σωτήρ εἰς τόν κόσμον, καί ὁ ἀντίχριστος παρομοίως θά ἔλθῃ. Ἀπέστειλεν ὁ Κύριος τούς Ἀποστόλους εἰς πάντα τά ἔθνη, παρομοίως καί αὐτός θά στείλῃ ψευδαποστόλους. Συνεκέντρωσεν ὁ Σωτήρ τά διεσκορπισμένα πρόβατα, ὁμοίως καί ὁ ἀντίχριστος θά ἐπισυνάξῃ τόν διεσκορπισμένον λαόν τῶν Ἰουδαίων. Ὁ Κύριος ἐσφράγισε τούς πιστούς Του, καί αὐτός θά σφραγίσῃ τούς δικούς του πιστούς. Ὁ Κύριος εἶχε ἀνθρωπίνην μορφήν, καί ὁ ἀντίχριστος θά ἔχῃ ἀνθρωπίνην μορφήν. Ἀνέστησεν ὁ Σωτήρ τόν ἑαυτόν του, τόν ὁποῖον καί παρομοίωσε μέ ναόν, καί αὐτός θά ἀναστήσῃ τόν ἐν Ἱεροσολύμοις λίθινον ναόν. Αὐτά θά εἶναι τά τεχνάσματά του.

Ἑρμηνεία τοῦ ὁράματος τῆς γυναικός (Ἀποκ. ιβ' 1-6)

Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης μέ τήν «γυναῖκα τήν περιβεβλημένην τόν ἥλιον» ἐδήλωσε σαφέστατα τήν Ἐκκλησίαν, ἐνδεδυμένην τόν Λόγον τοῦ Πατρός καί στολισμένην ὡς σελήνην μέ ἐπουράνιον δόξαν λέγων: «σελήνην ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς». Τό δέ «ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανον ἀστέρων δώδεκα» δηλοῖ τούς δώδεκα Ἀποστόλους, διά τῶν ὁποίων ἔχει καθιδρυθῆ ἡ Ἐκκλησία. «Καί ἐν γαστρί ἔχουσα κράζει, ὠδίνουσα καί βασανιζομένη τοῦ τεκεῖν», διότι ποτέ δέν σταματᾷ ἡ Ἐκκλησία νά γεννᾷ ἐκ καρδίας τόν Λόγον ἄν καί διώκεται ὑπό τῶν ἀπίστων εἰς τόν κόσμον. «Καί ἔτεκεν» λέγει, «υἱόν ἄρσενα, ὅς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τά ἔθνη», δηλαδή τόν ἄρρενα καί τέλειον Χριστόν, Υἱόν Θεοῦ, Θεόν καί ἄνθρωπον, αὐτόν πού προεκήρυξαν οἱ Προφῆται, τόν ὁποῖον συνεχῶς γεννῶσα ἡ Ἐκκλησία διδάσκει πάντα τά ἔθνη. Τό δέ «ἡρπάσθη τό τέκνον αὐτῆς πρός τόν Θεόν καί πρός τόν θρόνον αὐτοῦ» σημαίνει ὅτι ὁ δι' αὐτῆς συνεχῶς γεννώμενος εἶναι ἐπουράνιος βασιλεύς καί ὄχι ἐπίγειος, ὅπως προεῖπε καί ὁ Δαβίδ λέγων· «εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἄν θῶ τούς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου». «Καί εἶδεν», λέγει, «ὁ δράκων καί ἐδίωξεν τήν γυναῖκα ἥτις ἔτεκε τόν ἄρσενα. Καί ἐδόθησαν τῇ γυναικί αἱ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τήν ἔρημον, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρόν καί καιρούς καί ἥμισυ καιροῦ ἀπό προσώπου τοῦ ὄφεως». Αὗται εἶναι αἱ «χίλιαι διακόσιαι ἑξήκοντα ἡμέραι», «τό ἥμισυ τῆς ἑβδομάδος» κατά τάς ὁποίας θά ἔχῃ ἐξουσίαν ὁ τύραννος νά κατα-

διώκῃ τήν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία θά καταφεύγῃ «ἀπό πόλεως εἰς πόλιν» καί θά κρύπτεται εἰς τήν ἔρημον καί εἰς τά ὄρη, μή ἔχουσα μεθ' ἑαυτῆς τίποτε ἄλλο παρά μόνον τάς «δύο πτέρυγας τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου», τοὐτέστι τήν εἰς Χριστόν Ἰησοῦν πίστιν, ὁ Ὁποῖος ἐκτείνας τάς ἁγίας χεῖρας Του ἐπί τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ ἥπλωσε δύο πτέρυγας, δεξιάν καί ἀριστεράν, προσκαλῶν ὅλους ὅσους πιστεύουν εἰς Αὐτόν καί σκεπάζων αὐτούς «ὡς ὄρνις νεοσσούς».

Μεγάλου Ἀθανασίου (295-373 μ.Χ.)

Ποῖον σημεῖον ὀφείλει κρατεῖν ὁ ἄνθρωπος, ἵνα μή πλανηθῇ καί δέξηται τόν Ἀντίχριστον, νομίζων, ὅτι ὁ Χριστός ἐστιν;

Ὅπερ ὁ Κύριος ἡμῖν παρέδωκεν εἰπών, ὅτι «ὥσπερ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπό ἀνατολῶν καί φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καί ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ». Ὅθεν μανθάνομεν, ὅτι πᾶς Χριστός ἐρχόμενος, καί μή ἐξαίφνης ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ἐν μιᾷ ὥρᾳ εὑρισκόμενος, τοιοῦτος ἀναμφιβόλως Ἀντίχριστός ἐστιν. Ἐπί γάρ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης ἐν τῷ ἅμα εὑρίσκεται, καί ἐν μέσῳ αὐτῆς ὁ Χριστός ὑπό πάντων ὁρώμενος.

Ἀληθές δέ, ὅτι ἐξ Αἰγύπτου ἐξέρχεται ὁ Ἀντίχριστος, καί σημεῖόν τι ἐν τῇ χειρί τῇ μιᾷ καί ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τῷ ἑνί κέκτηται;

Πάντα ταῦτα γραώδεις μῦθοί εἰσιν. Ὁ γάρ Ἀντίχριστος οὐδέν σημεῖον τοιοῦτον κέκτηται· ἀλλά καί ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ὅθεν ὁ Χριστός ἐξῆλθεν, ἐξέρχεται, ὥς φησιν ἡ Γραφή· «Σκύμνος λέοντος Δάν καί ἐκπηδήσει ἐκ Βασάν». Αὕτη δέ ἐστιν Σκυθόπολις.

Λέγουσί τινες, ὅτι οὐ δύναται ὁ Ἀντίχριστος νεκρόν ἄνθρωπον ἀναστῆσαι· ἐπεί πάντα τά λοιπά σημεῖα ποιεῖ.

Τό εἰπεῖν τόν Ἀπόστολον περί τοῦ Ἀντιχρίστου, ὅτι ἐν πᾶσι σημείοις καί δυνάμεσι πλάνης, εὔδηλον ὅτι καί νεκρόν δείκνυσιν ἐγειρόμενον, οὐκ ἐν ἀληθείᾳ, ἀλλ' ἐν φαντασίᾳ.

Ὁσίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου (306-373 μ.Χ.)

Κατά τόν καιρόν δέ ἐκεῖνον, ὅταν ἔλθῃ ὁ Δράκων, δέν ὑπάρχει ἄνεσις ἐπί τῆς γῆς, ἀλλά θλίψις μεγάλη, ταραχή καί σύγχυσις, θάνατοι καί πεῖνα εἰς πάντα τά πέρατα· διότι θά γίνουν κατά τόπους λιμοί, σεισμοί καί θάνατοι διάφοροι ἐπί τῆς γῆς. Γενναία θά εἶναι ἡ ψυχή, ἥτις θά δυνηθῇ νά κρατήσῃ ἑαυτήν ἀπηλλαγμένην ἀπό τά σκάνδαλα ταῦτα. Διότι ἐάν εὑρεθῇ ἄνθρωπος ν' ἀδιαφορῇ ὀλίγον, εὔκολα πολιορκεῖται καί γίνεται αἰχμάλωτος τοῦ Δράκοντος τοῦ πονηροῦ καί δολίου, καί ὁ τοιοῦτος εὑρίσκεται ἀσυγχώρητος εἰς τήν κρίσιν, διότι ἐπίστευσεν εἰς τόν Τύραννον ἑκουσίως. Πολλῶν προσευχῶν

καί δακρύων ἔχομεν ἀνάγκην, ἀγαπητοί, διά νά εὑρεθῶμεν ἀκλόνητοι εἰς τούς πειρασμούς. Διότι πολλά εἶναι τά φαντάσματα, τά ὁποῖα γίνονται ἀπό τό θηρίον. Διότι ἐπειδή εἶναι Θεόμαχον θέλει ὅλοι ν' ἀπωλεσθοῦν· διότι τοιοῦτον τρόπον μεταχειρίζεται ὁ Τύραννος, ὥστε ὅλοι νά βαστάζουν τήν σφραγίδα τοῦ Θηρίου, ὅταν θά ἔλθῃ ν' ἀπατήσῃ τά σύμπαντα. Προσέχετε, ἀδελφοί μου, τήν ὑπερβολήν τοῦ Θηρίου, διότι μεταχειρίζεται διάφορα τεχνάσματα πονηρίας. Ἄρχεται ἀπό τήν γαστέρα, ἵνα ὅταν τις μή ἔχων φαγητά, ἀναγκασθῇ νά λάβῃ τήν σφραγίδα ἐκείνου· ὄχι ὡς ἔτυχεν εἰς πᾶν μέρος τοῦ σώματος, ἀλλ' εἰς τήν δεξιά χεῖρα καί εἰς τό μέτωπον, διά νά μή ἔχῃ ἐξουσίαν ὁ ἄνθρωπος νά κάμῃ μέ αὐτήν τό σημεῖον τοῦ σταυροῦ, μήτε πάλιν εἰς τό μέτωπον νά σημειώσῃ τό ἅγιον ὄνομα τοῦ Κυρίου. Διότι γνωρίζει ὁ ἄθλιος, ὅτι ὅταν ὁ σταυρός τοῦ Κυρίου σφραγισθῇ ἐπί τοῦ ἀνθρώπου λύει πᾶσαν τήν δύναμιν τοῦ Ἐχθροῦ, καί διά τοῦτο σφραγίζει τήν δεξιάν τοῦ ἀνθρώπου. Διότι ἐάν τις δέν σφραγίζηται μέ τήν σφραγίδα ἐκείνου, δέν γίνεται αἰχμάλωτος εἰς τά φαντάσματα ἐκείνου, οὔτε ὁ Κύριος ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλά τόν φωτίζει καί τόν σύρει πρός ἑαυτόν. Πρέπει νά ἐννοήσωμεν, ἀδελφοί, μετά πάσης ἀκριβείας, ὅτι τά φαντάσματα τοῦ Ἐχθροῦ εἶναι ἀποτρόπαια. Ὁ δέ Κύριος ἡμῶν ἔρχεται μέ γαλήνην διά ν' ἀποκρούσῃ δι' ἡμᾶς τά τεχνάσματα τοῦ Θηρίου...

Ἐπειδή ὁ Σωτήρ, θέλων νά σώσῃ τό ἀνθρώπινον γένος, ἐτέχθη ἐκ Παρθένου, καί ἐν σχήματι ἀνθρώπου ἐπάτησε τόν ἐχθρόν μέ τήν ἁγίαν δύναμιν τῆς Θεότητος Αὐτοῦ, ἠθέλησε καί οὗτος ν' ἀναλάβῃ τό σχῆμα τῆς αὐτοῦ παρουσίας διά νά μᾶς ἀπατήσῃ. Ὁ δέ Κύριος ἡμῶν θά ἔλθῃ εἰς τήν γῆν ἐν νεφέλαις φωτειναῖς, ὡς ἀστραπή φοβερά, ὁ δέ Ἐχθρός δέν θά ἔλθῃ τοιουτοτρόπως· διότι εἶναι ἀποστάτης. Γεννᾶται μέν ἀκριβῶς ἐκ κόρης μιαρᾶς, ἀλλά δέν σαρκοῦται τοιουτοτρόπως. Θά ἔλθῃ δέ ὁ Παμμίαρος ἐν σχήματι τοιούτῳ, ὡς κλέπτης, διά νά ἀπατήσῃ τά σύμπαντα. Θά εἶναι ταπεινός, ἥσυχος, θά μισῇ τήν ἀδικίαν, θά ἀποστρέφηται τά εἴδωλα, θά προτιμᾷ τήν εὐσέβειαν, ἀγαθός, φιλόπτωχος, εὐειδής καθ' ὑπερβολήν, εὐκατάστατος, ἱλαρός εἰς ὅλους, θά τιμᾷ πολύ τό γένος τῶν Ἰουδαίων, διότι αὐτοί προσμένουν τήν ἔλευσιν ἐκείνου. Μεταξύ δέ πάντων τούτων, θά ἐκτελῇ σημεῖα καί τέρατα, φόβητρα μέ πολλήν ἐξουσίαν, θά προσπαθῇ δολίως νά ἀρέσῃ εἰς ὅλους, διά νά ἀγαπηθῇ ταχέως ἀπό πολλούς, δέν θά λάβῃ δῶρα, δέν θά λαλήσῃ μεθ' ἡμῶν, θά φαίνηται κατηφής, θά ἐξαπατᾷ τόν κόσμον ὑπό τό πρόσχημα τῆς εὐταξίας, ἕως οὗ βασιλεύσῃ. Ὅταν λοιπόν ἴδουν λαοί πολλοί καί δῆμοι τοιαύτας ἀρετάς καί δυνάμεις, ἑνοῦνται ὅλοι συγχρόνως μέ μίαν γνώμην καί μέ χαράν με-

γάλην κηρύσσουν αὐτόν βασιλέα, λέγοντες μεταξύ των. Μήπως ἄρα εὑρίσκεται ἄνθρωπος ἄλλος τόσον ἀγαθός καί δίκαιος; Ἀνορθοῦται δέ εὐθέως ἡ βασιλεία ἐκείνου, καί θά πατάξῃ μεθ' ὑμῶν τρεῖς βασιλεῖς μεγάλους. Ἔπειτα ὑψοῦται ἡ καρδία του καί θά ἐμέσῃ ὁ Δράκων τήν πικρότητά του. Ταράσσων δέ τήν οἰκουμένην κινεῖ τά πέρατα, θλίβει τά σύμπαντα καί μιαίνει τάς ψυχάς. Ὄχι πλέον ὡς εὐλαβής, ἀλλά πολύ αὐστηρός εἰς ὅλα· ἀπότομος, ὀργίλος, θυμώδης, ἀκατάστατος, φοβερός, ἀηδής, μισητός, βδελυκτός, ἀνήμερος, ἀλάστωρ, ἀναιδής καί προσπαθῶν νά ἐμβάλῃ εἰς τόν βόθρον τῆς ἀσεβείας ὅλον τό ἀνθρώπινον γένος. Πληθύνει σημεῖα ψευδῶς καί ὄχι ἀληθῶς· καί ἐνῶ παρίσταται πολύς λαός καί εὐφημεῖ αὐτόν, βάλλει φωνήν ἰσχυράν, ὥστε νά σαλευθῇ ὁ τόπος, ἐπί τοῦ ὁποίου ἵστανται οἱ ὄχλοι, λέγων. Γνωρίσατε ὅλοι οἱ λαοί τήν δύναμίν μου καί τήν ἐξουσίαν, μεταθέτει ὄρη καί ἀνάγει νήσους ἀπό τήν θάλασσαν μέ πλάνην καί φαντασίαν· καί ἐνῷ πλανᾷ τόν κόσμον καί φαντάζει τά σύμπαντα, πολλοί θά δοξάζουν καί θά πιστεύουν αὐτόν ὡς Θεόν ἰσχυρόν...

Πολλοί δέ τῶν ἁγίων, ὅσοι τότε θά εὑρεθοῦν εἰς τήν ἔλευσιν τοῦ μιαροῦ, χύνουν ποταμηδόν τά δάκρυα μετά στεναγμῶν πρός τόν Θεόν τόν ἅγιον, διά νά λυτρωθοῦν ἀπό τόν Δράκοντα· καί φεύγουν μετά μεγάλης σπουδῆς εἰς τάς ἐρήμους καί κρύπτονται εἰς τά ὄρη καί τά σπήλαια μετά φόβου· καί πασπαλίζουν χῶμα καί στάκτην εἰς τάς κεφαλάς, παρακαλοῦντες νύκτα καί ἡμέραν μετά πολλῆς ταπεινώσεως. Καί ὁ ἅγιος Θεός θέλει χαρίσει τοῦτο εἰς αὐτούς· δηλαδή ὁδηγεῖ αὐτούς ἡ χάρις εἰς ὡρισμένους τόπους καί σώζονται κρυπτόμενοι εἰς τάς ὀπάς καί τά σπήλαια μή βλέποντες τά σημεῖα καί τά φόβητρα τοῦ Ἀντιχρίστου. Διότι ἡ ἔλευσις τούτου γίνεται γνωστή εἰς τούς ἔχοντας τόν νοῦν προσηλωμένον εἰς τά ἄνω· εἰς δέ τούς ἔχοντας τόν νοῦν εἰς βιωτικά πράγματα καί ποθοῦντας τά γήϊνα, δέν θά γίνῃ φανερόν τοῦτο. Διότι ὅστις εἶναι δεδεμένος πάντοτε εἰς βιωτικά πράγματα, καί ἄν ἀκούσῃ ἀπιστεῖ καί βδελύσσεται τόν λέγοντα. Οἱ δέ ἅγιοι θέλουν ἐνδυναμωθῇ, διότι πάντοτε ἀπέρριψαν τήν μέριμναν τοῦ βίου τούτου.

Ἀββᾶ Μωϋσέως τοῦ Αἰθίοπος (Δ' αἰών μ.Χ.)

Ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς ὁ Αἰθίοψ προεφήτευσεν, εἰπών ὅτι εἰς τάς ὑστερνάς ἡμέρας τοῦ ἑβδόμου καί ἡμίσεος αἰῶνος ἡ μοναδική πολιτεία θέλει ἀμεληθῇ τελείως καί μέλλει καταφρονεθῇ τόσον ἡ ψυχική σωτηρία ἀπό τούς Μοναχούς, ὥστε οἱ ἀδελφοί νά περιέρχωνται ἀνάμεσον τῶν θορύβων καί ταραχῶν, ἐσκοτισμένοι, ἀνωφελεῖς καί ράθυμοι, τήν ἀρετήν παντελῶς μή ἐπιμελούμενοι· ὑποδεδουλωμένοι εἰς

τά πάθη τῆς ἁμαρτίας· διότι ἐκεῖθε ὅπου ἐκαύθη ὁ Σατανᾶς παρά τῶν ἀρχαίων ἀγωνιστῶν, ἐκεῖθεν καί ἐκεῖνος ἔχει νά καύσῃ καί νά φλογίσῃ καί ὅθεν ἐνικήθη, ἐκεῖθεν ἔχει καί αὐτός νά νικήσῃ τούς ἀμελεῖς καταφρονητάς Μοναχούς. Ὅπου δέ ἐπλεόνασεν ἡ δικαιοσύνη ἐκεῖ θέλει ὑπερπερισεύσῃ ἡ ἁμαρτία καί ἀνομία, διότι θέλει ψυχρανθῇ ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν καί θέλει συναναστρέφονται Μοναχοί ἀνάμεσον τῶν πόλεων χωρίς φόβον, περιεχόμενοι τάς κώμας μέ γαστριμαργίας καί οἰνοποσίας, καί ἀνάμεσον τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου συναναστρεφόμενοι, ἐν ἀσελγείαις, ἀκαθαρσίαις σαρκός συμφυρόμενοι. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις θέλει εἶσθαι μῖσος, φθόνος, φιλονικίαι καί μάχαι εἰς τά κοινόβια μέχρι φόνων, ὡσαύτως καί ἐν ταῖς Λαύραις ἰδιορρύθμαις, ἐκ τῆς κακίας τοῦ ἑνός πρός τόν ἕτερον πλησίον αὐτοῦ, καί ὅτι ἠμελήθησαν οἱ κανόνες καί Πνευματικοί ἀγῶνες. Θέλουν προχειρίζεσθαι ἡγούμενοι καί ποιμένες αὐτῶν ἄνδρες ἀδόκιμοι ἀρετῆς, ἄπιστοι, ἀπρόκοποι... καί μή γνωρίζοντες ὅτι εἶναι αὐτοί τῦπος καί παράδειγμα ὠφελείας τοῦ ποιμνίου αὐτῶν. Ἐκ τῆς τοιαύτης δέ ἀμελείας καί καταφρονήσεως τῶν ποιμένων ἀπολοῦνται. Μέλλουσι δέ κολάζεσθαι οὐ μόνον οἱ ἀμελεῖς καί ράθυμοι, ἀλλά καί οἱ δόκιμοι, καί οἱ ἐγκρατεῖς καί ἐνάρετοι ἀδελφοί.

Μετά ταῦτα εἶδεν ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆς ὅτι νέφος καί λαίλαψ, ὁμίχλη σκοτεινή πειρασμῶν φοβεροτάτων ἔπεσεν εἰς τούς Μοναχούς ἀπό τό μέρος τῆς ἄρκτου, καί ὅτι ἐδιώκοντο οἱ Μοναχοί καί τό Μοναχικόν σχῆμα ἀπό ὄλεθρον αἱρέσεων, ἠναγκάζοντο δέ οἱ πολλοί ρίπτοντες τό σχῆμα νά ὑπανδρεύωνται. Τότε οἱ ὀλίγοι ἀγωνισταί, οἱ εὐδοκιμήσαντες ὡς ἀργύριον καί χρυσίον ἐν χωνευτηρίῳ, ἐν θλίψει πολλῇ καί διωγμοῖς, ὡς καί στενοχωρίᾳ, εὐδοκιμήσουσιν· ὅσοι δέ φανῶσι δόκιμοι καί νικηταί τῶν τοσούτων δεινῶν πειρασμῶν, μεγαλυνθήσονται καί δοξασθήσονται παρά Θεοῦ περισσότερον ἀπό αὐτούς τούς βαστάσαντας τό βάρος τῆς ἡμέρας καί τόν καύσωνα καί τόν παγετόν τῆς νυκτός. Μετά ταῦτα εἶδεν ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆς ὅτι παρῆλθεν ὁ χειμών ἐκεῖνος τῶν θλίψεων καί πειρασμῶν, καί ἡ στενοχωρία τῶν δεινῶν αἱρέσεων καί ἐγένετο γαλήνη καί ἄνεσις...

Ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων (313-386 μ.Χ.)

Παρέρχονται λοιπόν ὅλα τά πρόσκαιρα καί ἔρχονται τά μέλλοντα, τά ὁποῖα εἶναι πολύ καλλίτερα τούτων. Ἀλλά κανείς ἄς μή πολυεξετάζῃ τόν καιρόν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου. Διότι λέγει: «Οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἤ καιρούς οὕς ὁ πατήρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ». Καί κανείς νά μή τολμήσῃ νά ὁρίσῃ τό πότε ἀκριβῶς θά γί-

νουν αὐτά· οὔτε πάλι νά κοιμᾶται ἥσυχος· διότι λέγει πάλι: «Ἀγρυπνεῖτε, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται». Ἀλλ' ἐπειδή ἔπρεπε νά γνωρίζωμεν τά σημεῖα τῆς συντελείας καί ἐπειδή ἀναμένομεν τόν Χριστόν, διά νά μή ἀποθάνωμεν ἀπατηθέντες καί πλανηθῶμεν ὑπό τοῦ Ἀντιχρίστου, οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι κινηθέντες ἐκ θείας προαιρέσεως προσῆλθον εἰς τόν διδάσκαλον αὐτῶν καί εἶπον: «Εἰπέ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται, καί τί τό σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καί τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος;». Σέ ἀναμένομεν πάλιν νά ἔλθῃς, ἀλλ' ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός· ἀσφάλισέ μας λοιπόν, ὥστε νά μή προσκυνήσωμεν ἄλλον ἀντί σοῦ. Ὁ δέ Χριστός ἀνοίξας τό θεῖον καί μακάριον αὐτοῦ στόμα εἶπε: «Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ». Καί ἡ σύστασις αὐτή ἀπευθύνεται πρός ὅλους σας, διά νά προσέχητε εἰς τούς λόγους τοῦ Κυρίου· διότι δέν εἶναι ἱστορικοί λόγοι παρελθόντων πραγμάτων, ἀλλά θεία προφητεία αὐτῶν πού πρόκειται νά συμβοῦν εἰς τό μέλλον· καί νά εἶσθε βέβαιοι ὅτι ὁπωσδήποτε θά πραγματοποιηθοῦν...

Πρόσεχε λοιπόν τόν ἑαυτόν σου, ἄνθρωπε, καί ἀσφάλισε τήν ψυχήν σου. Ἡ Ἐκκλησία σοῦ τό φωνάζει διαρκῶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος καί σοῦ προλέγει τά γεγονότα τά περί τοῦ Ἀντιχρίστου πρίν ἀκόμη νά ἔλθουν. Καί εἴτε θά πραγματοποιηθοῦν ταῦτα κατά τόν χρόνον τῆς ζωῆς σου, εἴτε μετά ἀπό σέ, δέν τό γνωρίζομεν. Ἐκεῖνο τό ὁποῖον πρέπει νά γίνῃ πρός τό συμφέρον σου εἶναι νά φροντίσῃς νά τακτοποιηθῇς, ἐπειδή γνωρίζεις πλέον ὅλα αὐτά...

Τότε θά ἔλθῃ ἐκεῖνος, ὁ Ἀντίχριστος, μέ ὅλα τά ψευδῆ καί ἀπατηλά σημεῖα καί τέρατα, ἀναβιβάζων τόν ἑαυτόν του ὑπεράνω καί τῶν εἰδώλων, ἀρχικῶς μέν ὑποκρινόμενος τήν φιλανθρωπίαν, κατόπιν δέ φανερώνοντας ὅλην τήν σκληρότητα, καί μάλιστα ἐναντίον τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ... Ποιός ὅμως εἶναι μακάριος πού θά μαρτυρήσῃ τότε μέ εὐλάβειαν ὑπέρ τοῦ Χριστοῦ; Ἔχω τήν γνώμην ὅτι οἱ τότε μάρτυρες θά εἶναι ὑπεράνω ὅλων τῶν μαρτύρων. Διότι οἱ πρό τοῦ Ἀντιχρίστου ἠγωνίσθησαν μόνον ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ οἱ ἐπί τῆς ἐποχῆς του θά πολεμήσουν αὐτοπροσώπως μέ αὐτόν τόν ἴδιον τόν Σατανᾶν. Καί οἱ μέν παλαιοί διῶκται βασιλεῖς μόνον ἐφόνευον καί δέν προσεπάθουν νά ἀποδείξουν ὅτι ἀνασταίνουν νεκρούς, οὔτε παρουσίαζαν ἄλλα σημεῖα καί τέρατα. Τώρα ὅμως εἶναι πολύ μεγάλη καί ἡ κακία καί ἡ ἀπάτη καί ὁ φόβος, «ὥστε πλανᾶσθαι, εἰ δυνατόν καί τούς ἐκλεκτούς»...

Λοιπόν ἄνθρωπε, φύλαξε σέ παρακαλῶ τόν ἑαυτόν σου. Ἔχεις τώρα ὅλα τά προγνωστικά τοῦ Ἀντιχρίστου· καί νά μή τά σκέπτεσαι μόνον σύ, ἀλλά νά τά λέγῃς καί νά ἐνημερώνῃς καί τούς ἄλλους,

ὅσους δύνασαι περισσοτέρους. Ἐάν ἔχῃς παιδιά κατά σάρκα, νά τά συμβουλεύῃς συνεχῶς. Καί ἐάν ἔσωσες κάποιον διά τῆς διδασκαλίας σου καί τόν ἔκαμες πνευματικόν σου παιδί καί αὐτόν φρόντιζε διαρκῶς νά τόν ἐνισχύῃς, διά νά μή δεχθῇ τόν ψευδέστατον Ἀντίχριστον ὡς τόν ἀληθινόν Θεόν. «Τό γάρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας». Μέ φοβίζουν οἱ πόλεμοι τῶν ἐθνῶν, μέ φοβίζουν τά σχίσματα τῶν ἐκκλησιῶν, μέ φοβίζει ἡ μισαδελφία τῶν ἀνθρώπων. Καί λέγω μέν ταῦτα, ἀλλά νά μή δώσῃ ὁ Θεός νά πραγματοποιηθοῦν ἐπί τῶν ἡμερῶν μας, ἀλλά ἄς φροντίσωμεν νά γίνωμεν δυνατοί καί ἀνδρεῖοι.

Ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ διά Χριστόν σαλοῦ (Ι' αἰών μ.Χ.)

Εἶναι φανερόν ὅτι θά συγκεντρώσῃ πάλι ὁ Θεός τούς Ἰσραηλίτας εἰς τήν Ἱερουσαλήμ καί θά τούς ξαναδώσῃ ὅσα εἶχαν καί πρῶτα. Καί τοῦτο, γιά νά ἀνατρέψῃ τήν μέχρι τότε πρόφασί τους, ὅτι ἡ ἀπώλειά τους ὀφείλεται στόν διασκορπισμό. Θά μποροῦσαν δηλαδή κατά τήν ἡμέρα τῆς Κρίσεως νά ἀπολογηθοῦν ὡς ἑξῆς στόν Χριστό: «Ἄν μᾶς συγκέντρωνες στήν Ἱερουσαλήμ καί μᾶς ξαναέδινες ὅσα εἴχαμε, τότε θά πιστεύαμε σ' ἐσένα, ἀφοῦ δέν θά ὑπῆρχε πιά λόγος νά φθονοῦμε τά ἔθνη, πού προτιμήθηκαν τόσο εἰς βάρος μας». Ἔτσι λοιπόν, θά συναχθοῦν ὅλοι μαζί καί θ' ἀνακτήσουν ὅ,τι στερήθηκαν, ἀλλά θά παραμείνουν στήν ἴδια ἀπιστία. Καί τότε πῶς θά σωθοῦν, ὅταν μάλιστα τήν ἴδια ἐποχή θά ἔλθῃ ἀνάμεσά τους ὁ ἀντίχριστος καί θά πιστέψουν ὅλοι τους σ' αὐτόν, σύμφωνα μέ τόν λόγο τοῦ Κυρίου; Ὁ Θεός δέν ψεύδεται. «Ἐγώ εἰμί ἡ ἀλήθεια» διακηρύσσει μέ τόν μονογενῆ Του Υἱό. Μέ τήν ἀποκατάστασί τους λοιπόν θά στερηθοῦν αὐτομάτως ἀπό αὐτήν τήν δικαιολογία...

Ἐκεῖνος ὁ πλανεμένος καί μάταιος, ὁ ἀντίχριστος, θά ταλαιπωρήσῃ ὑπερβολικά τούς χριστιανούς τῆς ἐποχῆς του μέχρι τήν τελευταία τους ἀναπνοή μέ θλίψεις καί φοβερές τιμωρίες. Ὅποιος δέν πλανηθῇ καί δέν πιστέψῃ σ' αὐτόν, θά ἀναδειχθῇ ἐκλεκτός καί ἄξιος φίλος τοῦ Χριστοῦ. Ὅλοι βεβαίως οἱ ἅγιοι εἶναι μακάριοι. Τρισμακάριοι ὅμως θά εἶναι ὅσοι μαρτυρήσουν τήν ἐποχή τοῦ ἀντιχρίστου. Θά τούς περιμένῃ παντοτινά ὑπερβολική δόξα καί ἀγαλλίασις. Θά ἀκολουθήσῃ τότε φοβερός πόλεμος μεταξύ τοῦ ἀντιχρίστου καί τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ. Μόλις δηλαδή ἀντιληφθῇ ὁ ἀντίχριστος ὅτι ὁ κόσμος πλησιάζει στό τέλος του, θά κάνῃ μανιασμένος ἀντίπραξι στόν οὐρανό: θά ρίξῃ ἀστραπές καί βροντές καί θά κάνῃ τέτοιους κτύπους, ὥστε ἀπό τόν ἦχο τῆς βοῆς νά δονῆται τό σύμπαν καί νά ἀντηχῇ φοβερά. Ποιός τότε δέν θά φοβηθῇ καί δέν θά φρίξῃ; Μακάριοι θά

εἶναι ὅπως εἶπα προηγουμένως, ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων δέν θά κλονισθῆ ἡ πίστις εἰς τόν Χριστόν, τόν ἀληθινό Θεό μας, πού σαρκώθηκε καί ἐγεννήθηκε ἀπό τήν ἁγία παρθένο Μαρία. Μακάριοι ἐπίσης ἐκεῖνοι πού θά πεθάνουν γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί θά ἐλέγξουν μέ θάρρος τόν δράκοντα καί τήν πλάνη του. Μακάριοι ὅσοι θά ὑψώσουν τό ἀνάστημά τους ἐναντίον του καί θά ἐλέγξουν μέ γενναιότητα τά ἀτοπήματά του...

Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (354-407 μ.Χ.)

«Μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατά μηδένα τρόπον· ὅτι ἐάν μή ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καί ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱός τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καί ὑπεραιρόμενος ἐπί πάντα λεγόμενον Θεόν ἤ σέβασμα, ὥστε αὐτόν εἰς τόν ναόν τοῦ Θεοῦ ὡς Θεόν καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτόν ὅτι ἐστί Θεόν».

Ἐδῶ ὁμιλεῖ περί τοῦ Ἀντιχρίστου καί ἀποκαλύπτει μεγάλα μυστήρια. Τί εἶναι ἡ ἀποστασία; Τόν ἴδιον τόν Ἀντίχριστον ὀνομάζει ἀποστασίαν, ἐπειδή πρόκειται νά ὁδηγήσῃ πολλούς εἰς τήν ἀπώλειαν καί νά τούς ἀπομακρύνῃ ἀπό τήν πίστιν, ὥστε, λέγει, εἰ δυνατόν, νά σκανδαλισθοῦν καί οἱ ἐκλεκτοί. Καί ἄνθρωπον ἁμαρτίας τόν ὀνομάζει. Διότι θά πράξῃ ἀναρίθμητα δεινά, ἀλλά καί ἄλλους θά παρακινήσῃ νά πράξουν τά ἴδια. Τόν λέγει δέ καί υἱόν ἀπωλείας, διότι καί αὐτός πρόκειται νά ὁδηγηθῇ εἰς τήν ἀπώλειαν. Ποιός ὅμως εἶναι αὐτός; Ἄραγε ὁ Σατανᾶς; Βεβαίως ὄχι. Ἀλλά κάποιος ἄνθρωπος πού θά δέχεται ὅλην τήν ἐνέργειάν του. *«Καί ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος»,* λέγει, *«ὁ ὑπεραιρόμενος ἐπί πάντα λεγόμενον Θεόν ἤ σέβασμα»,* δηλαδή ὁ Ἀντίχριστος. Διότι δέν θά φέρῃ μίαν εἰδωλολατρικήν θρησκείαν, ἀλλά θά εἶναι ἕνας ἀντίθεος καί θά καταλύσῃ ὅλους τούς Θεούς καί θά διατάξῃ νά τόν προσκυνοῦν ἀντί τοῦ Θεοῦ, καί θά ἐγκατασταθῇ εἰς τόν ναόν τοῦ Θεοῦ, ὄχι μόνον τόν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἀλλά καί εἰς ὅλας τάς τοπικάς χριστιανικάς Ἐκκλησίας. Καί *«ἀποδεικνύντα»,* λέγει, *«ἑαυτόν ὅτι ἐστί Θεός».* Δέν εἶπε ὅτι θά ὀνομάζῃ τόν ἑαυτόν του Θεόν, ἀλλά ὅτι θά προσπαθῇ νά ἀποδείξῃ ὅτι εἶναι Θεός. Διότι καί μεγάλα ἔργα θά κάνῃ καί σημεῖα θαυμαστά θά ἐπιδείξῃ...

Ἔπειτα θέλων νά φανερώσῃ ποιός εἶναι αὐτός, τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία θά γίνῃ κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, λέγει: *«ἐν πάσῃ δυνάμει καί σημείοις καί τέρασι ψεύδους».* Δηλαδή θά ἐπιδείξῃ παντός εἴδους θαυματουργικήν ἱκανότητα, ὅμως τίποτε δέν θά εἶναι ἀληθές, ἀλλά τά πάντα θά γίνωνται πρός ἐξαπάτησιν. Αὐτά τά προεῖπεν διά νά μήν ἀπατηθοῦν οἱ Χριστιανοί τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. *«Καί τέρασι»,* λέγει,

ψευδῆ. Δηλαδή μέ θαύματα πού θά εἶναι ἤ θά ὁδηγοῦν εἰς τό ψεῦδος. *«Καί ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις»*. Γιατί λοιπόν ἐπέτρεψεν ὁ Θεός - θά ρωτήσῃ κάποιος - νά γίνῃ αὐτό τό πρᾶγμα; Καί τί εἴδους θεία οἰκονομία εἶναι αὐτή; Ποιό δέ θά εἶναι τό κέρδος ἀπό τήν ἐμφάνισιν ἐκείνου τοῦ 'Αντιχρίστου, ἀφοῦ θά ἔλθῃ νά μᾶς κακοποιήσῃ; Μή φοβηθῆς, ἀγαπητέ, ἀλλά ἄκουσε αὐτόν πού λέγει ὅτι ἡ ἐξουσία του θά ἔχῃ ἰσχύν εἰς αὐτούς πού πρόκειται νά ἀπωλεσθοῦν, οἱ ὁποῖοι, ἀκόμη κι ἄν δέν ἐρχόταν ἐκεῖνος (ὁ 'Αντίχριστος), δέν θά ἐπείθοντο. 'Ερωτᾶς λοιπόν ποιό εἶναι τό κέρδος; Ὅτι θά ἀποστομωθοῦν αὐτοί ἀκριβῶς πού πρόκειται νά ἀπωλεσθοῦν. Πῶς; Διότι κι ἄν ἀκόμη δέν ἐρχόταν ἐκεῖνος, δέν ἐπρόκειτο νά πιστεύσουν εἰς τόν Χριστόν. Ἔρχεται λοιπόν, διά νά τούς ἐλέγξῃ. Διά νά μήν ἔχουν νά λέγουν, ὅτι ἐπειδή ὁ Χριστός ἔλεγε ὅτι εἶναι Θεός -ἄν καί πουθενά δέν τό εἶπε φανερῶς - ἀλλά ἐπειδή τό ἐκήρυξαν οἱ μετέπειτα, δι' αὐτό δέν ἐπιστεύσαμε. 'Επειδή ἠκούσαμε ὅτι ἕνας εἶναι ὁ Θεός, ἀπό τόν ὁποῖον ἐδημιουργήθησαν τά πάντα, διά τοῦτο δέν ἐπιστεύσαμε εἰς τόν Χριστόν. Ὁ 'Αντίχριστος λοιπόν θά ἀναιρέσῃ αὐτή ἀκριβῶς τήν πρόφασίν των. Διότι ὅταν θά ἔλθῃ ἐκεῖνος καί θά τόν πιστεύουν, ἄν καί δέν θά ἐντέλεται τίποτε τό ὀρθόν ἀλλά ὅλα τά παράνομα, τότε θά ἀποστομωθοῦν. Διότι, ἐάν δέν πιστεύῃς εἰς τόν Χριστόν, πολύ περισσότερο δέν θά ἔπρεπε νά πιστεύσῃς εἰς τόν 'Αντίχριστον. Διότι ἐκεῖνος μέν ἔλεγεν ὅτι εἶχε σταλῆ ἀπό τόν Πατέρα, αὐτός δέ τό ἀντίθετον. Διά τοῦτο ἔλεγε ὁ Χριστός: *«ἐγώ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός, καί οὐκ ἐδέξασθέ με· ἐάν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε»*.

'Αλλά, θά εἶπουν, εἴδαμε σημεῖα. 'Αλλά καί ἐπί τοῦ Χριστοῦ ἔχουν γίνει πολλά καί μεγάλα. Πολύ περισσότερον λοιπόν δέν θά ἔπρεπε νά πιστεύσετε εἰς αὐτόν (τόν 'Αντίχριστον). Ἄν καί περί αὐτοῦ βέβαια πολλά ἔχουν προλεχθῆ, ὅτι δηλ. θά εἶναι ὁ ἄνομος, ὁ υἱός τῆς ἀπωλείας, ὅτι ἡ παρουσία του θά εἶναι κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ἐνῶ περί ἐκείνου τά ἀντίθετα· ὅτι θά εἶναι ὁ Σωτήρ, ὅτι φέρει ἄπειρα ἀγαθά. ***«'Ανθ' ὧν γάρ τήν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τό σωθῆναι αὐτούς· καί διά τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεός ἐνέργειαν πλάνης εἰς τό πιστεῦσαι αὐτούς τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μή πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ»***. *«Ἵνα κριθῶσι»*. Δέν εἶπε «ἵνα κολασθῶσι», διότι καί χωρίς αὐτόν ἐπρόκειτο νά κολασθοῦν, ἀλλά *«ἵνα κριθῶσι»*, δηλ. νά κατακριθοῦν ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ δικαστηρίου, ἐπειδή θά εἶναι ἀναπολόγητοι. Ποῖοι δέ θά εἶναι αὐτοί; Τό ἑρμήνευσεν ὁ ἴδιος προσθέτων: *«οἱ μή πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ»*. *«'Αγάπην»* δέ *«ἀλη-*

θείας» ὀνομάζει τόν Χριστόν. *«Ἀνθ' ὧν γάρ»*, λέγει, *«τήν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο»*. Διότι ἦτο καί ἀγάπη καί ἀλήθεια· δι' αὐτά τά δύο ἦλθεν εἰς τόν κόσμον: καί ἐπειδή ἀγαπᾶ τούς ἀνθρώπους καί διά νά ἀποκαλύψη ἀληθῆ πράγματα. *«Ἀλλ' εὐδοκήσαντες»*, λέγει, *«ἐν τῇ ἀδικίᾳ»*. Διότι ὁ Ἀντίχριστος θά ἔλθη, διά νά ἀδικήση τούς ἀνθρώπους καί νά τούς καταστρέψη. Διότι καί τί δέν πρόκειται νά κάνη τότε; Θά ἀνακινήση τά πάντα· τά πάντα θά συνταράξη καί ἐξ αἰτίας αὐτῶν πού θά διατάζη καί ἐξ αἰτίας τοῦ φόβου πού θά προκαλῆ. Ἀπό παντοῦ θά εἶναι φοβερός: ἀπό τήν ἐξουσίαν του, ἀπό τήν ὠμότητά του, ἀπό τίς παράνομες προσταγές του. Ἀλλά μή φοβηθῆς· ἡ ἐξουσία του θά ἰσχύη, λέγει, εἰς αὐτούς πού πρόκειται νά ἀπωλεσθοῦν. Διότι τότε θά ἔλθη καί ὁ Ἠλίας διά νά προφυλάξη τούς πιστούς. Τό εἶπε δέ καί αὐτό Χριστός: «Ἠλίας ἔρχεται καί ἀποκαταστήσει πάντα». Δι' αὐτό ἔχει λεχθῆ περί τοῦ Ἰωάννου ὅτι ἦλθε «ἐν δυνάμει καί πνεύματι Ἠλιοῦ». Διότι δέν ἔκανε οὔτε σημεῖα, ὅπως ὁ Ἠλίας, οὔτε θαύματα. «Ἰωάννης μέν γάρ», λέγει, «σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν». Πάντα δέ ὅσα εἶπεν ὁ Ἰωάννης περί τούτου εἶναι ἀληθῆ. Πῶς λοιπόν ἔχει ἔλθει «ἐν δυνάμει καί πνεύματι Ἠλιοῦ»; Αὐτό σημαίνει ὅτι θά ἀναλάβη τήν ἰδίαν διακονίαν. Ὅπως ἀκριβῶς αὐτός ἦτο πρόδρομος τῆς πρώτης παρουσίας, ἔτσι καί ἐκεῖνος θά εἶναι πρόδρομος τῆς δευτέρας ἐνδόξου Αὐτοῦ παρουσίας, καί διά τοῦτο δέν ἀπέθανε ἀλλά διατηρεῖται.

(Ἑρμηνεία τῆς Β' πρός Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀπ. Παύλου, κεφ. β' 3-12)

Ὁσίου Νείλου τοῦ Μυροβλύτου (ΙΖ' αἰών μ.Χ.)

Κατά τό 1900 ἔτος βαδίζοντας πρός τόν μεσασμόν τοῦ 8ου αἰῶνος ἄρχεται ὁ κόσμος τοῦ καιροῦ ἐκείνου, νά γίνεται ἀγνώριστος. Ὅταν πλησιάση ὁ καιρός τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἀντιχρίστου θά σκοτισθῆ ἡ διάνοια τῶν ἀνθρώπων ἀπό τά πάθη τά τῆς σαρκός καί θά πληθυνθῆ σφόδρα ἡ ἀσέβεια καί ἡ ἀνομία, τότε ἄρχεται ὁ κόσμος νά γίνεται ἀγνώριστος, αἱ μορφαί τῶν ἀνθρώπων θά μετασχηματίζωνται καί δέν θά γνωρίζωνται οἱ ἄνδρες ἀπό τάς γυναῖκας διά τῆς ἀναισχύντου ἐνδυμασίας καί τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς, οἱ τότε ἄνθρωποι θά ἀγριέψουν καί θά γίνουν ὡσάν θηρία ἀπό τήν πλάνην τοῦ ἀντιχρίστου. Δέν θά ὑπάρχη σεβασμός εἰς τούς γονεῖς καί τούς γεροντοτέρους· ἡ ἀγάπη θά ἐκλείψη, οἱ δέ ποιμένες τῶν χριστιανῶν Ἀρχιερεῖς καί ἱερεῖς θά εἶναι ἄνδρες κενόδοξοι, παντελῶς μή γνωρίζοντες τήν δεξιάν ὁδόν ἀπό τήν ἀριστεράν· τότε θά ἀλλάξουν τά ἤθη καί οἱ παραδόσεις τῶν χριστιανῶν καί τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ σωφροσύνη θά ἀπωλεσθῆ ἀπό τούς ἀνθρώπους καί θά βασιλεύση ἡ ἀσωτία.

Τό ψεῦδος καί ἡ φιλαργυρία θά φθάσουν εἰς τόν μέγιστον βαθμόν, καί οὐαί εἰς τούς θησαυρίζοντας ἀργύρια. Αἱ πορνεῖαι, μοιχεῖαι, ἀρσενοκοιτίαι, κλοπαί καί φόνοι, θά πολιτεύωνται, ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καί διά τήν ἐνέργειαν τῆς μεγίστης ἁμαρτίας καί ἀσελγείας, οἱ ἄνθρωποι θέλουν στερηθῆ τήν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπου ἔλαβον εἰς τό Ἅγιον Βάπτισμα, ὡς καί τήν τύψιν τῆς συνειδήσεως.

Αἱ Ἐκκλησίαι δέ τοῦ Θεοῦ θά στερηθοῦν εὐλαβῶν καί εὐσεβῶν ποιμένων καί ἀλλοίμονον τότε εἰς τούς ἐν τῷ κόσμῳ εὑρισκομένους χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι θά στερηθοῦν τελείως τήν πίστιν, διότι δέν θά βλέπουν ἀπό κανέναν φῶς ἐπιγνώσεως. Τότε θά ἀναχωροῦν ἀπό τόν κόσμον εἰς τά ἱερά Καταφύγια διά νά εὕρουν ψυχικήν ἀνακούφισιν τῶν θλίψεών των καί παντοῦ θά εὑρίσκουν ἐμπόδια καί στενοχωρίας. Καί πάντα ταῦτα γενήσονται διά τό ὅτι ὁ Ἀντίχριστος θέλει κυριεύση τά πάντα, καί γενήσεται ἐξουσιαστής πάσης τῆς Οἰκουμένης καί θά ποιῇ τέρατα καί σημεῖα κατά φαντασίαν, θέλει δέ δώση πονηράν σοφίαν εἰς τόν ταλαίπωρον ἄνθρωπον, νά ἐφεύρῃ νά ὁμιλῇ ὁ εἷς εἰς τόν ἄλλον, ἀπό τήν μίαν ἄκρην τῆς γῆς ἕως τήν ἄλλην, τότε θά πέτανται στόν ἀέρα ὡς πτηνά καί διασχίζοντες τόν βυθόν τῆς θαλάσσης ὡς ἰχθύες.

Καί ταῦτα πάντα ποιοῦντες οἱ δυστυχεῖς ἄνθρωποι, διαβιοῦντες ἐν ἀνέσει, μή γνωρίζοντες οἱ ταλαίπωροι ὅτι ταῦτα ἐστί πλάνη τοῦ Ἀντιχρίστου. Καί τόσον θά προοδεύσῃ τήν ἐπιστήμην κατά φαντασίαν ὁ πονηρός, ὥστε ἀποπλανῆσαι τούς ἀνθρώπους καί μή πιστεύειν εἰς τήν ὕπαρξιν τοῦ ΤΡΙΣΥΠΟΣΤΑΤΟΥ ΘΕΟΥ.

Τότε βλέπων ὁ Πανάγαθος Θεός τήν ἀπώλειαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, θέλει κολοβώση τάς ἡμέρας, διά τούς ὀλίγους σωζομένους, διότι ὁ διάβολος θέλει πλανεῖσαι εἰ δυνατόν καί τούς ἐκλεκτούς. Τότε αἰφνιδίως θέλει ἔλθη ἡ δίστομος ρομφαία καί θά θανατώσῃ τόν πλᾶνον καί τούς ὀπαδούς αὐτοῦ.

Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (Η' αἰών μ.Χ.)

Εἶναι ἀνάγκη νά γνωρίζωμεν ὅτι πρέπει νά ἔλθῃ ὁ Ἀντίχριστος. Καθένας βέβαια πού δέν ὁμολογεῖ ὅτι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἔχει ἔλθει μέ σάρκα καί ὅτι εἶναι τέλειος Θεός καί ὅτι ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος, ἐνῶ συγχρόνως ἦταν Θεός, εἶναι Ἀντίχριστος. Ὅμως μέ ἰδιαίτερον καί ξεχωριστόν τρόπον λέγεται Ἀντίχριστος αὐτός πού ἔρχεται εἰς τό τέλος τοῦ αἰῶνος. Δι' αὐτό εἶναι ἀνάγκη νά κηρυχθῇ πρῶτα τό Εὐαγγέλιον εἰς ὅλα τά ἔθνη, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος, καί τότε θά ἔλθῃ διά νά δοκιμάσῃ τούς ἀσεβεῖς Ἰουδαίους. Διότι ὁ Κύριος εἶπεν εἰς αὐτούς· «Ἐγώ ἦλθον ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Πατρός μου, καί οὐ λαμβάνετέ με·

ἔρχεται ἄλλος ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, κἀκεῖνον λήψεσθε»... Οἱ Ἰουδαῖοι λοιπόν, ἄν καί ἦταν ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός Υἱός τοῦ Θεοῦ καί Θεός, δέν τόν ἐδέχθησαν, θά δεχθοῦν ὅμως τόν πλάνον, πού λέγει τόν ἑαυτόν του Θεόν... Διότι δέν θά ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς, ἀλλά εἰς τούς Ἰουδαίους· ὄχι ἐξ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἀλλά κατά τοῦ Χριστοῦ καί ὅσων εἶναι τοῦ Χριστοῦ· δι' αὐτό καί λέγεται Ἀντίχριστος... Δέν γίνεται βέβαια ἄνθρωπος ὁ ἴδιος ὁ Διάβολος, σύμφωνα μέ τήν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου - ποτέ κάτι τέτοιο -, ἀλλά γεννᾶται ἕνας ἄνθρωπος ἀπό πορνείαν καί δέχεται ὅλην τήν ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ. Ἐπειδή δηλαδή ὁ Θεός προγνωρίζει τήν διεστραμμένην προαίρεσιν πού πρόκειται νά ἔχῃ, ἐπιτρέπει νά κατοικήσῃ μέσα εἰς αὐτόν ὁ Διάβολος. Γεννᾶται λοιπόν ἀπό πορνείαν, ὅπως εἴπαμεν, καί ἀνατρέφεται κρυφά καί ἐξεγείρεται καί ἐπαναστατεῖ καί βασιλεύει. Καί εἰς τήν ἀρχήν τῆς βασιλείας του, ἤ καλύτερα τῆς τυραννικῆς ἐξουσίας του, προσποιεῖται τήν ἁγιότητα· ὅταν ὅμως κυριαρχήσῃ, καταδιώκει τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καί ἐκδηλώνει ὅλην τήν πονηρίαν του. Θά ἔλθῃ δέ «ἐν σημείοις καί τέρασι ψεύδους», μέ φανταστικά καί ὄχι ἀληθινά, καί θά ἐξαπατήσῃ αὐτούς πού ἔχουν ἑτοιμόρροπον καί ἀθεμελίωτον τήν βάσιν τῆς διανοίας των, καί θά τούς ἀπομακρύνῃ ἀπό τόν ζωντανόν Θεόν, μέ ἀποτέλεσμα νά σκανδαλισθοῦν, ἄν ἦταν δυνατόν, καί οἱ ἐκλεκτοί. Καί θά ἀποσταλῇ ὁ Ἐνώχ καί ὁ Ἠλίας ὁ Θεσβίτης καί θά ἐπιστρέψουν τάς καρδίας τῶν πατέρων εἰς τά παιδιά των, δηλαδή τήν συναγωγήν εἰς τόν Κύριόν μας Ἰησοῦν Χριστόν καί εἰς τό κήρυγμα τῶν ἀποστόλων, καί θά φονευθοῦν ἀπό αὐτόν. Καί θά ἔλθῃ ὁ Κύριος ἀπό τόν οὐρανόν,... καί θά ἐκμηδενίσῃ τόν ἄνθρωπον τῆς ἁμαρτίας, τόν υἱόν τῆς ἀπωλείας, μέ τήν πνοήν τοῦ στόματός του. Λοιπόν κανείς ἄς μή περιμένῃ τόν Κύριον νά ἔλθῃ ἀπό τήν γῆν, ἀλλά ἀπό τόν οὐρανόν, ὅπως ὁ ἴδιος μᾶς ἐβεβαίωσε.

Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κροστάνδης Δεκέμβριος 1908

Ξαφνικά ὁ γέροντας ἔκανε τό σημεῖο τοῦ Σταυροῦ στόν ἀέρα τρεῖς φορές. Καί εἶδα πλῆθος πτωμάτων καί ποταμούς αἵματος. Ἄγγελοι πετοῦσαν πάνω ἀπό τούς φονευθέντας καί μετά δυσκολίας κατάφερναν νά ἀνεβάσουν τίς ψυχές τῶν Χριστιανῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. Ἔψαλλον «Ἀλληλούϊα». Ἦταν τρομερό νά βλέπῃς ὅλα αὐτά. Ἔκλαυσα πικρά καί προσευχήθηκα. Ὁ γέροντας μέ ἔπιασε μέ τό χέρι καί εἶπε: «Μή κλαῖς. Ὁ Κύριος τό ἔκρινε αὐτό ἀναγκαῖο ἐξ αἰτίας τῆς χλιαρῆς πίστεως καί τῆς ἀθλιότητός μας. Ἔτσι πρέπει νά γίνῃ. Ὁ ἴδιος ὁ Σωτήρας μας, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἔπαθε

καί ἔχυσε τό Πανακήρατον Αἷμα του ἐπάνω στόν Σταυρό. Ἔτσι λοιπόν θά μαρτυρήσουν πολλοί ἀκόμη γιά τόν Χριστό - ἐκεῖνοι πού θά ἀρνηθοῦν νά δεχθοῦν τήν σφραγίδα τοῦ Ἀντιχρίστου, θά χύσουν τό αἷμα τους καί θά λάβουν τόν στέφανο τοῦ μαρτυρίου».

Κατόπιν ὁ γέροντας προσευχήθηκε, ἔκανε τρεῖς φορές τόν σταυρό του πρός ἀνατολάς καί εἶπε: «Ἐδῶ ἐκπληρώνεται ἡ προφητεία τοῦ Δανιήλ. Τό ἔσχατο βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως». Εἶδα τόν ναό τῆς Ἱερουσαλήμ καί ἕνα ἀστέρι ἐπάνω στό τροῦλλο του. Ἑκατομμύρια ἄνθρωποι συνωστιζόταν γύρω ἀπό τόν ναό, προσπαθώντας νά εἰσέλθουν μέσα. Ἤθελα νά κάνω τόν σταυρό μου, ἀλλά ὁ γέροντας μοῦ ἔπιασε τό χέρι καί εἶπε πάλι: «Ἐδῶ εἶναι τό βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως». Εἰσήλθαμε στόν ναό, ὅπου ὑπῆρχε πλῆθος κόσμου. Καί νά! Εἶδα ἕνα θρόνο στό μέσον τοῦ ναοῦ. Γύρω του ἔκαιγαν τρεῖς σειρές μαῦρα κεριά ἀπό πίσσα· καί πάνω στόν θρόνο καθόταν ὁ ἐξουσιαστής τοῦ κόσμου, ντυμένος μέ λαμπερή κόκκινη πορφύρα, μέ ὁλόχρυσο στέμμα μέ διαμάντια κι ἕνα ἄστρο. Ρώτησαν τόν γέροντα ποιός ἦταν αὐτός. «Εἶναι ὁ Ἀντίχριστος», εἶπε. Ψηλός, μέ μαῦρα μάτια σάν κάρβουνα, μαύρη μυτερή γενειάδα, πρόσωπο σκληρό, πανοῦργο καί μοχθηρό σάν ἀγρίμι καί γαμψή μύτη.

Ξαφνικά ὁ Ἀντίχριστος πετάχθηκε ἀπό τόν θρόνο, τεντώθηκε μέ ὅλη του τήν μεγαλοπρέπεια, σήκωσε ψηλά τό κεφάλι καί ἅπλωσε τό χέρι του πρός τό πλῆθος. Τά νύχια τῶν δακτύλων του ἦταν σάν τῆς τίγρεως καί ἄρχισε νά βρυχᾶται μέ τήν κτηνώδη του φωνή: «Ἐγώ εἶμαι ὁ Θεός σας, ὁ βασιλεύς καί κυβερνήτης σας. Ὅποιος δέν δεχθῆ τήν σφραγίδα μου θά πεθάνη ἐπί τόπου». Ὅλοι ἔπεσαν στά γόνατα, προσκύνησαν καί δέχθηκαν τήν σφραγίδα στά μέτωπά τους. Μερικοί ὅμως προχώρησαν μπροστά του θαρραλέα καί φώναξαν ὅλοι μαζί μέ δυνατή φωνή: «Εἴμαστε Χριστιανοί καί πιστεύουμε στόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό». Ἀμέσως τό σπαθί τοῦ Ἀντιχρίστου ἄστραψε καί τά κεφάλια τῶν νεαρῶν Χριστιανῶν κύλησαν κάτω· τό αἷμα τους χύθηκε γιά τήν πίστι τοῦ Χριστοῦ. Κατόπιν ἔφεραν μέσα νεαρούς, γυναῖκες καί μικρά παιδιά. Αὐτή τήν στιγμή ἐξαγριώθηκε ἀκόμη περισσότερο καί οὔρλιαζε σάν θηρίο: «Θάνατος. Αὐτοί οἱ Χριστιανοί εἶναι ἐχθροί μου - θανατῶστε τους». Ἀκολούθησε ἄμεσος ἐκτέλεσις. Κύλησαν κεφάλια στό πάτωμα καί σ' ὁλόκληρο τόν ναό ἔρρευσε αἷμα Ὀρθοδόξων.

Κατόπιν ἔφεραν ἕνα δεκάχρονο ἀγόρι γιά νά προσκυνήση. «Πέσε στά γόνατα!», τοῦ εἶπαν. Τό παιδί ὅμως πλησίασε στόν θρόνο τοῦ Ἀντιχρίστου μέ θάρρος: «Εἶμαι Χριστιανός καί πιστεύω στόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό. Κι ἐσύ εἶσαι ἕνας δαίμονας, ὁ ὑπηρέτης τοῦ

Σατανᾶ· εἶσαι ὁ Ἀντίχριστος». «Θάνατος!», κραύγασε μ' ἕνα τρομερό, κτηνῶδες μούγκρισμα. Ὅλοι γονάτισαν μπροστά στόν Ἀντίχριστο. Ξαφνικά ἔπεσαν χιλιάδες κεραυνοί καί χιλιάδες ἀστραπές μέ πύρινα βέλη διέσχισαν τόν ἀέρα καί κτύπησαν τούς ὑπηρέτες τοῦ Ἀντιχρίστου. Τό μεγαλύτερο βέλος, πού ἦταν φλογερό καί εἶχε τό σχῆμα τοῦ σταυροῦ, ἔπεσε ἀπ' τόν οὐρανό στό κεφάλι τοῦ Ἀντιχρίστου. Κούνησε τό χέρι του κι ἔπεσε· τό στέμμα του κύλησε στό ἔδαφος καί πέταξαν ἑκατομμύρια πουλιά ραμφίζοντας τά πτώματα τῶν ἀθέων ὑπηρετῶν του.

Τότε ἔνοιωσα τόν γέροντα νά μέ κτυπᾶ στόν ὦμο καί νά μοῦ λέη: «Ἄς προχωρήσουμε στόν δρόμο μας». Καί νά! Εἶδα καί πάλι πλῆθος αἵματος - ἔφθανε μέχρι τά γόνατα, μέχρι τήν μέση. Ὤ, πόσο Χριστιανικό αἷμα χύθηκε! Τότε θυμήθηκα τά λόγια τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου στήν Ἀποκάλυψη: «Καί ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων» (Ἀποκ. ιδ' 20). Ὤ Κύριε, σῶσέ με τόν ἁμαρτωλό. Μέ κυρίευσε μεγάλος φόβος. Δέν ἤμουν οὔτε ζωντανός, οὔτε νεκρός. Τότε εἶδα πολλούς ἀγγέλους νά πετοῦν καί νά ψάλλουν: «Ἅγιος, Ἅγιος, Ἅγιος Κύριος Σαβαώθ». Ὁ γέροντας προσευχόταν γονατιστός. Κατόπιν σηκώθηκε καί εἶπε τρυφερά: «Μή λυπᾶσαι. Γρήγορα, γρήγορα θά ἔλθη τό τέλος τοῦ κόσμου. Νά προσεύχεσαι στόν Θεό. Εἶναι οἰκτίρμων στούς δούλους Του»...

(Ἀπό ὅραμα τοῦ ἁγίου τήν νύκτα τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1908, ὅπου τοῦ παρουσιάσθηκε ὁ ἅγ. Σεραφείμ τοῦ Σάρωφ - γέροντας).

Ἀπό τό Γεροντικόν

Τοῦ Ἀββᾶ Παμβώ πρός μαθητήν του

... Σοῦ λέγω καί τοῦτο, τέκνον μου, ὅτι θά ἔλθουν ἡμέρες, ὁπότε οἱ χριστιανοί θά προσθέτουν καί θά ἀφαιροῦν καί θά μεταβάλουν τάς βίβλους τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων καί τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καί τῶν Θεσπεσίων Προφητῶν καί τῶν Ἱερῶν Πατέρων καί θά μαλακώνουν τάς Ἁγίας Γραφάς καί θά γράφουν τροπάρια καί ἄσματα καί λόγους τεχνολογικούς. Καί ὁ νοῦς των θά ξεχυθῆ εἰς αὐτούς, θά απομακρυνθῆ δέ ἀπό τά Θεϊκά Πρότυπα. Καί διά τοῦτον τόν λόγον οἱ Ἅγιοι Πατέρες εἶχαν προαναγγείλλει ὅτι οἱ μονασταί τῆς ἐρήμου πρέπει νά γράφουν τούς βίους τῶν Πατέρων ὄχι ἐπάνω εἰς μεμβράνας, ἀλλά ἐπάνω εἰς χαρτίνους διφθέρας, διότι ἡ ἐρχομένη γενεά θά

τούς μεταβάλῃ σύμφωνα μέ τήν ἰδικήν των ἀρέσκειαν. Ὅθεν τό κακόν ὁπού μέλλει νά προέλθῃ θά εἶναι φρικτόν.

Κατόπιν λέγει ὁ μαθητής:

—Ὥστε λοιπόν, Γέροντα, πρόκειται νά ἀλλάξουν αἱ παραδόσεις καί τά ἔθιμα τῶν χριστιανῶν; μήπως δέν θά ὑπάρχουν πλέον ἱερεῖς εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἀφοῦ θά βαδίσῃ πρός αὐτό τό κατάντημα;

Τότε ὁ ἀββᾶς ἐσυνέχισεν·

—Εἰς τούς καιρούς ἐκείνους πλέον θά κρυώσῃ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἀπό τίς περισσότερες ψυχές καί θά πέσῃ θλῖψις μεγάλη εἰς τόν κόσμον. Τό ἕνα ἔθνος θά ῥίχνεται ἐναντίον τοῦ ἄλλου. Οἱ λαοί θά μετακινοῦνται ἀπό τούς τόπους των. Οἱ ἄρχοντες θά ἀνακατωθοῦν, οἱ ἱερωμένοι θά τό ῥίξουν εἰς τήν ἀναρχίαν, οἱ δέ μοναχοί θά ξεκλίνουν εἰς τήν ἀμέλειαν. Οἱ ἐκκλησιαστικοί ἡγέται θά θεωροῦν ἀνάξιον πρᾶγμα νά φροντίζουν διά τήν σωτηρίαν τόσον τῆς ἰδικῆς των ψυχῆς, ὅσον καί τοῦ ποιμνίου των καί θά περιφρονοῦν παντελῶς ἕνα τοιοῦτον ζήτημα. Ὅλοι θά δείχνουν προθυμίαν καί δραστηριότητα πρό πάντων διά τά τραπέζια καί διά τάς ὀρέξεις των. Θά εἶναι ὀκνηροί εἰς τάς προσευχάς καί πρόχειροι εἰς τάς κατακρίσεις. Τούς βίους καί τάς διδαχάς καί τά παραδείγματα τῶν ἁγίων Πατέρων δέν θά ἐνδιαφέρωνται μήτε νά τά μιμηθοῦν, μήτε κάν νά τά ἀκούσουν, ἀλλά μᾶλλον θά κατηγοροῦν καί θά λέγουν ὅτι, ἐάν ἐζούσαμεν καί ἐμεῖς εἰς τά χρόνια ἐκεῖνα, ἔτσι θά συμπεριφερώμεθα. Οἱ δέ Ἀρχιερεῖς θά ὑποχωροῦν ἐμπρός εἰς τούς ἰσχυρούς τῆς γῆς. Καί θά λύνουν τίς διάφορες ὑποθέσεις, βγάζοντες ἀπό πολλές μεριές δῶρα καί ἀπολαυές λογιῶν λογιῶν διά λογαριασμόν των. Τόν πτωχόν δέν θά τόν ὑπερασπίζουν εἰς τό δίκαιόν του, θά θλίβουν τάς χήρας γυναῖκας καί θά καταπονοῦν τά ὀρφανά. Ἀλλά καί εἰς αὐτόν τόν λαόν θά εἰσχωρήσῃ ἀσωτεία. Οἱ περισσότεροι δέν θά πιστεύουν εἰς τόν Θεόν, θά μισοῦνται ἀναμεταξύ των καί θά ἀλληλοτρώγωνται ὡσάν τά θηρία, θά κλέπτῃ ὁ ἕνας τόν ἄλλον καί θά μεθύουν καί θά περπατοῦν ὡσάν τυφλοί.

Τέλος ξαναερωτᾶ ὁ μαθητής:

—Τί λοιπόν πρέπει νά κάμῃ κανείς εἰς ἐκείνην τήν περίστασιν;

Καί ὁ Γέρων Παμβώ ἀπεκρίθη:

—Τέκνον μου, εἰς ἐκείνους πλέον τούς καιρούς, ὅποιος ἠμπορέσῃ νά σώσῃ τήν ψυχήν του, καί παρακινᾶ καί τούς ἄλλους διά νά σωθοῦν, αὐτός θά ὀνομασθῇ μέγας εἰς τήν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.

Ἁγίου Ἱππολύτου

Ἡ σφραγίδα τοῦ Ἀντιχρίστου

Δύο ἐλεύσεις λέγει ἡ Γραφή μας ἐπί τοῦ Χριστοῦ

Μίαν μέν τήν κατά σάρκα γέννησίν του, ὁπού ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου καί ἐφάνη ἐπί τῆς γῆς ὡς ἄνθρωπος· δευτέραν δέ, τήν ὁποίαν ἀπαντεχένομεν νά ἔλθῃ· καί ἡ μέν πρώτη του ἔλευσις ἦτον ταπεινή καί καταφρονεμένη, καί εἶχε προμηνυτήν καί προετοιμαστήν τόν Βαπτιστήν Ἰωάννην· ἡ δέ δευτέρα του θέλει εἶσται ἔνδοξος καί τιμημένη, καί θέλει ἔχῃ προμηνυτάς, τόν δίκαιον Ἐνώχ καί τόν Προφήτην Ἠλίαν, οἱ ὁποῖοι θέλουν διδάσκει τόν καιρόν ἐκεῖνον, νά μή δεχθοῦν τόν Ἀντίχριστον οἱ ἄνθρωποι, καθώς τό λέγει ὁ Προφήτης Δανιήλ ὡς ἐκ στόματος Θεοῦ· «Διαθήκην διαθήσομαι μιᾶς ἑβδομάδος». Μία ἑβδομάδα οἱ ἑπτά χρόνοι λέγονται· καί εἰς μέν τούς τρεῖς ἥμισυ χρόνους, ἤγουν ταῖς χίλιαις διακόσιαις ἑξῆντα ἡμέραις, θέλουν διδάσκει τόν κόσμον νά μή πιστεύσουν τόν Ἀντίχριστον, εἰς δέ τούς ἄλλους τρεῖς ἥμισυ χρόνους, θέλει δείξει ὁ Ἀντίχριστος τά ἔργα του, καθώς τό μαρτυρεῖ καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος εἰς τήν Ἀποκάλυψίν του, καί λέγει· «Τήν πόλιν τήν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο, καί δώσω τοῖς δυσί μάρτυσί μου, καί προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα, περιβεβλημένοι σάκκους· οὗτοι εἰσίν αἱ δύο ἐλαῖαι καί αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τῆς γῆς ἑστῶσαι· καί εἴτις αὐτούς θέλει ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καί κατεσθίει τούς ἐχθρούς αὐτῶν· καί εἴ τις αὐτούς θέλει ἀδικῆσαι, οὕτω δεῖ αὐτόν ἀποκτανθῆναι» (Ἀποκ. 11, 2-5)· ἤγουν αὐτοί οἱ δύο μάρτυρες τῆς ἀληθείας τοῦ Θεοῦ θέλουν πατήσει τό κάστρον τό ἅγιον, δηλονότι τά Ἱεροσόλυμα, ἡμέραις χίλιαις

Ἀπό τό βιβλίον «Θησαυρός Δαμασκηνοῦ», ἔκδοσις Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1971.

διακόσιαις ἑξῆντα· αὐτό σημαίνει καί τό ἄλλο ρητόν ὁπού λέγει, μῆνας τεσσαράκοντα δύο, ὅτι οἱ σαράντα δύο μῆνες τόσαις ἡμέραις κάμνουν· καί θέλουν προφητεύσει εἰς τάς τόσας ἡμέρας φοροῦντες σακκία· αὐτοί εἶναι αἱ δύο ἐλαῖαι καί αἱ δύο λαμπάδαι, ὁπού στέκονται ἐμπροστά εἰς τόν Θεόν τῆς γῆς, καί ὅποιος θελήσει νά τούς κάμῃ κακόν, στία (φωτιά) θέλει εὐγένῃ ἀπό τό στόμα τους, νά κατακαίῃ τούς ἐχθρούς τους· καί ὅποιος βουληθῇ νά τούς ἀδικήσῃ, ἔτσι τόν πρέπει νά φονευθῇ. Καί πάλιν ὁρίζει παρακάτω διά αὐτούς· «Οὗτοι ἔχουσιν ἐξουσίαν κλεῖσαι τόν οὐρανόν, ἵνα μή βρέχῃ ὑετός ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς προφητείας αὐτῶν, καί ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπί τῶν ὑδάτων, στρέφειν αὐτά εἰς αἷμα καί πατάξαι τήν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ, ὁσάκις ἐάν θελήσωσιν», ἤγουν, αὐτοί οἱ δύο ἔχουν ἐξουσίαν νά κλείσουν τόν οὐρανόν νά μή βρέχῃ βροχήν εἰς τάς ἡμέρας ὁπού θέλουν προφητεύσει· αὐτοί ἔχουν καί δύναμιν εἰς τά νερά νά τά μεταγυρίσουν εἰς αἷμα, καί ἔχουν ἐξουσίαν νά δώσουν εἰς τόν κόσμον ὅ,τι ἀσθένειαν θελήσουν· καί πάλιν ὁρίζει παρακάτω· «Καί ὅταν τελέσωσι τήν μαρτυρίαν αὐτῶν, τό θηρίον τό ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου, ποιήσει πόλεμον μετ' αὐτῶν καί νικήσει αὐτούς καί ἀποκτενεῖ αὐτούς· καί τά πτώματα αὐτῶν ρίψει ἐπί τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης» ἤγουν, ἀφοῦ πληρώσουν τήν μαρτυρίαν τους, τό θηρίον ὁπού ἀναβαίνει ἀπό τήν ἄβυσσον, δηλονότι ὁ 'Αντίχριστος, θέλει κάμῃ πόλεμον μετ' αὐτούς, καί τούς θέλει νικήσει καί τούς θέλει φονεύσει, καί τά κορμιά τους τά θέλει ρίψει εἰς τήν στράταν τῆς 'Ιερουσαλήμ. 'Αλλ' ἄς ἐπαναλάβωμεν ἐξ ἀρχῆς τήν διήγησιν τοῦ 'Αντιχρίστου, νά εἰποῦμεν πῶς θέλει γεννηθῇ, καί πῶς θέλει καταστηθῇ τά ὕστερα.

Αὐτός ὁ πλάνος καί ἀσεβέστατος 'Αντίχριστος μέλλει νά γεννηθῇ ἐκ μιᾶς γυναικός, πόρνης μέν εἰς τό κρυφόν, παρθένου δέ εἰς τό φανερόν· καί δέν θέλει εἶσται αὐτός ἐκεῖνος ὁ Διάβολος, ἀμή ἄνθρωπος θέλει εἶσται, ὡσάν ὅλους τούς ἀνθρώπους, νά ἔχῃ ὅλην τήν διαβολικήν ἐνέργειαν ἐγκάτοικον μέσα του, καθώς τό ὁρίζει καί ὁ ἅγιος 'Ιωάννης ὁ Δαμασκηνός, καί θέλει περιτμηθῇ καί αὐτός ὥσπερ ὁ Χριστός, καί μαθητάς θέλει μαζώξει περισσούς, κατά μίμησιν τοῦ Χριστοῦ, νά ὑπηρετοῦν τά κακά του θελήματα. Καί πρῶτον μέν θέλει ἀγαπήσει τό γένος τῶν 'Εβραίων, καί θαύματα πολλά θέλει δείξει εἰς αὐτούς, ὅλα κατά φαντασίαν καί πλάνην, διά νά πλανέσῃ τούς ἀνθρώπους, ὄχι μόνον τούς κακούς, ἀλλ' ἄν ἦτο δυνατόν καί αὐτούς

τούς δικαίους, καθώς τό ορίζει ὁ Κύριος εἰς τό ἅγιον Εὐαγγέλιον· καί εἰς μέν τήν ἀρχήν του θέλει εἶσται ταπεινός, ἥσυχος, ἀγαπημένος μέ ὅλους, εὐλαβής, εἰρηνοποιός, νά μισῇ τήν ἀδικίαν, νά ἀποστρέφεται τά δῶρα, τά εἴδωλα νά μή προσκυνῇ, ταῖς Γραφαῖς τῆς Ἐκκλησίας νά ἀγαπήσῃ, τούς Ἱερεῖς νά τιμᾷ, τούς γέροντας νά ἐντρέπεται, τούς νέους νά καλοπιάνῃ, τήν μοιχείαν νά συγχένεται, τήν κατάκρισιν νά ἐχθρεύεται· ποτέ του νά μήν ὀμόσῃ, τούς ξένους νά ἀγαπᾷ, τούς πτωχούς νά κυβερνᾷ, τούς ὀρφανούς νά ἐλεημονᾶται, τάς χήρας νά ἐπιτηρῇ, τούς ἀσθενημένους νά κοιτάζῃ. Μετά δέ ταῦτα θέλει κάμῃ καί σημεῖα καί θαύματα· λεπρούς νά καθαρίσῃ, παραλύτους νά σηκώσῃ, δαίμονας νά διώξῃ· νά προφητεύῃ διά τά μέλλοντα, νά προλέγῃ διά τά μακρόθεν, νεκρούς νά ἀναστήσῃ, τυφλούς νά ἀναθρέψῃ, καί ἄλλα πολλά θαύματα νά κάμῃ. Ὅπου ἰδῇ δύο ἀνθρώπους, ὅτι μαλώνουν, αὐτός νά τούς κάμνῃ ἀγάπην, λέγοντας ὡς ὁ Θεός· «Μή ἐπιδυέτω ὁ ἥλιος ἐπί τῷ παροργισμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου», ἤγουν ἄς μή βασιλεύσῃ ὁ ἥλιος εἰς τήν ἔχθραν τοῦ ἀδελφοῦ σου· ἄσπρα (χρήματα) νά μήν ἀποκτήσῃ, χρυσίον νά μήν ἀγαπήσῃ, βίον νά μή καταδέχεται· καί αὐτά ὅλα θέλει κάμνῃ, διά νά τόν ἀγαποῦν οἱ ἄνθρωποι καί νά τόν τιμοῦν. Τέλος ὡσάν ἰδοῦν οἱ ἄνθρωποι τά καλά του καί τάς ἀρετάς του, θέλουν μαζωχθῇ ὅλοι νά τόν κάμουν βασιλέα· μάλιστα δέ τό γένος τῶν Ἑβραίων θέλει τόν ζητήσῃ διά βασιλέα τους, λέγοντας πρός ἀλλήλους: Μή νά εὑρίσκεται ἄλλος κανείς τώρα εἰς τοῦτον τόν καιρόν ὡσάν ἐτοῦτον; μή νά ἦταν κανείς ἄλλος Ἅγιος ὡσάν αὐτόν; ἄς κάμωμεν βασιλέα αὐτόν, ἄς σπουδάσωμεν νά τόν ἀποκτήσωμε αὐθέντην.

Ὅλοι τους, λοιπόν, θέλουν ὑπάγῃ πρός αὐτόν, παρακαλοῦντές τον καί λέγοντες· Ἡμεῖς ὅλοι μας ἐσένα θέλομεν βασιλέα, εἰς ἐσένα ἀγαποῦμεν νά ὑποτασσώμεθα· ὅλοι εἰς ἐσένα θαρροῦμεν νά σωθοῦμεν, ὅτι ἐσύ μόνος εἶσαι δίκαιος ἐπί γῆς· ἐσένα ἐγνωρίσαμεν ἅγιον εἰς τήν γενεάν μας· ἐσένα εὑρήκαμεν καλόν καί ἀγαθόν εἰς τό γένος μας· διά τοῦτο παρακαλοῦμέν σε, βασίλευσεν εἰς ἡμᾶς ὅλους. Καί αὐτός δέν τούς θέλει ὑπακούῃ, πονηρεύοντας νά τόν παραδεηθοῦν, ὅμως, μέ πολλήν παρακάλεσιν θέλει γένῃ βασιλεύς, καί παρευθύς θέλει ὑψωθῇ ἡ καρδία του, καθώς τό ορίζει καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος εἰς τήν Ἀποκάλυψίν του, καί λέγει· «Καί προσεκύνησαν τόν δράκοντα, ὅς ἔδωκεν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καί προσεκύνησαν τό θηρίον, λέγοντες· Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐ-

τοῦ; καί ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καί βλάσφημα καί ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι πόλεμον μῆνας τεσσαράκοντα δύο, καί ἤνοιξε τό στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρός τόν Θεόν, βλασφημῆσαι τό ὄνομα αὐτοῦ», δηλαδή, οἱ ἄνθρωποι θέλουν προσκυνήσει τόν διάβολον, ὁ ὁποῖος ἔδωκε τήν ἐξουσίαν τοῦ ἀντιχρίστου, καί θέλουν προσκυνήσει τόν Ἀντίχριστον λέγοντες· ποῖος εἶναι ὅμοιος ὡσάν ἐτοῦτον; τίς δύναται νά πολεμήσῃ μετ' αὐτόν; θέλει τοῦ δοθῇ στόμα νά λαλῇ περισσά καί βλάσφημα, καί θέλει τοῦ δοθῇ ἐξουσία νά κάμῃ πόλεμον μῆνας σαράντα δύο, δηλαδή τρεῖς ἥμισυ χρόνους· θέλει ἀνοίξει τό στόμα του εἰς βλασφημίας πρός τόν Θεόν, νά βλασφημᾷ τό ὄνομά του. Αὐτός ὁπού ἦτο πρῶτα ταπεινός, θέλει γένῃ ὑπερήφανος· ὁ ἐλεήμων, θέλει γένῃ ἐχθρός τῶν πτωχῶν· ὁ φιλάνθρωπος, θέλει γενῇ ἀπάνθρωπος. Αὐτός ὁπού ἐμίσει τήν ἀδικίαν, θέλει διώξει τούς δικαίους· αὐτός ὁπού ἀποστρέφετο τήν πλεονεξίαν, θέλει ἀποκτήσει τήν ἀδικίαν. Εἰς αὐτά ὅλα θέλει ὑπερηφανευθῇ εἰς τήν βασιλείαν του καί θέλει κάμῃ πόλεμον νά φονεύσῃ τρεῖς βασιλεῖς, τῆς Αἰγύπτου, τῆς Λιβύης καί τῆς Αἰθιοπίας. Μετά ταῦτα θέλει ἀνακτήσει τόν ναόν τῶν Ἑβραίων εἰς τά Ἱεροσόλυμα καί θέλει τόν δώσει εἰς τά χέρια τῶν Ἑβραίων νά τόν ορίζουν. Αὐτά βεβαιώνει καί ὁ Κύριος εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, καί λέγει· «Ὅταν οὖν ἴδητε τό βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τό ρηθέν διά Δανιήλ τοῦ Προφήτου, ἑστώς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, (ὁ ἀναγινώσκων νοείτω), τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπί τά ὄρη» (24,15). Βδέλυγμα καί σύγχαμα αὐτόν τόν Ἀντίχριστον ὀνομάζει ὁ Κύριος, ὁπού θέλει ἐρημώσει τούς καλούς ἀνθρώπους, καί θέλει σταθῇ εἰς τόν ἅγιον τόπον, δηλονότι εἰς τά Ἱεροσόλυμα· ἔπειτα θέλει ὑπερηφανευθῇ κατά τοῦ Θεοῦ, βάνοντας ὁ ταλαίπωρος εἰς τόν νοῦν του, ὅτι θέλει βασιλεύσει αἰωνίως. Δέν ἠξεύρει, ὅτι γρήγορα ἀφανίζεται ἡ βασιλεία του.

Τοιαῦτα ἔργα θέλει κάμῃ ὁ ἀσεβέστατος. Τότε ποῖος νά εἶναι, εὐλογημένοι Χριστιανοί, ὁπού νά εὑρεθῇ ἄξιος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν; ποῖος νά γνωρίσῃ τήν πλάνην νά τήν ἀποφύγῃ; ὁπού μέλει νά μαζώξῃ τούς δαίμονας εἰς σχῆμα ἀνθρώπων, νά τούς καταστήσῃ αὐθεντάδες εἰς κάθε τόπον· ἐκείνους, ὁπού τόν ἔκαμαν βασιλέα νά τούς συγχαθῇ, καί αὐτός νά γένῃ ὀργίλος, θυμώδης, ἄτυχος, ἀκατάστατος, φοβερός, μισητός, ἄσχημος, ἀνήμερος, πονηρός· καί ἄλλο νά μήν εἶναι ἡ ἔννοιά του, μόνον πῶς νά πλανέσῃ ψυχάς ἀνθρώπων. Τότε θέλει βοήσει μετά μεγάλης φωνῆς εἰς ὅλον του τό φουσάτον· Γνω-

ρίσατε ἔθνη, φυλαί καί γλῶσσαι τήν μεγάλην μου δύναμιν καί ἐξουσίαν· τίς εἶναι ὁπού νά ἀντισταθῇ εἰς τήν βασιλείαν μου; ποῖος βασιλεύς εἶναι ὁπού νά μή μέ φοβᾶται; ἐάν θέλετε, ἰδέτε καί σημεῖα ὁπού θέλω κάμη. Τότε βουνά νά μετατοπίσῃ, εἰς τήν θάλασσαν νά περιπατήσῃ ὡσάν καί εἰς τήν γῆν, φωτιά νά κατεβάσῃ ἀπό τούς οὐρανούς· τήν ἡμέραν νά τήν κάμῃ νύκτα, καί τήν νύκτα ἡμέραν· καί καθολικά νά εἰποῦμεν, εἴτε τόν φανῇ ἐκεῖνον, ἐκεῖνο καί θέλει κάμνῃ, γιά νά πιστεύουν οἱ ἄνθρωποι. Ἐάν τώρα δέν φαίνεται, εὐλογημένοι Χριστιανοί, καί πάλιν μᾶς πλανᾶ καί τόν πιστεύομεν, τί νά κάμουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ ἐκείνου; ἐάν μία γυναῖκα ἁμαρτωλή γητεύοντας καί μαγεύοντας μᾶς γελᾷ, καί παραδιδόμεσθεν εἰς τόν διάβολον, τότε τί θέλουν πάθη ὅσοι εὑρεθοῦν εἰς τάς ἡμέρας ἐκείνας;

Ὅμως ἀφόντις ὁ πλάνος ἐκεῖνος κάμῃ τά διαβολικά του ἔργα καί τόν πιστεύσουν οἱ ἄνθρωποι, ὁ οὐρανός δέν θέλει βρέξει, ἡ γῆ δέν θέλει κάμῃ καρπούς, ἡ θάλασσα θέλει βρωμήσει νά ψοφήσουν τά ψάρια, οἱ ποταμοί θέλουν ξηρανθῇ, ἡ λίμναις θέλουν στειρεύσει, τά πηγάδια θέλουν χάσει τό νερόν τους, τά θηρία θέλουν ἐπανέβῃ εἰς τούς ἀνθρώπους, τά τετράποδα καί ζῶα ὅλα θέλουν ψοφήσει, οἱ ἄνθρωποι ἀπό τήν πεῖναν καί δίψαν θέλουν ἀποθάνῃ, οἱ μητέρες θέλουν ἀγκαλιάζει ταῖς θυγατέρες τους νά ἀποθνήσκουν, οἱ πατέρες θέλουν περιπλέκεσθαι τά παιδία τους νά ξεψυχοῦν, καί κανείς δέν θέλει εἶσται νά τούς θάπτῃ. Ἡ γῆ ὅλη θέλει γεμήσει βρῶμαν καί δυσωδίαν ἀπό τά κορμία τῶν ἀποθνησκόντων ἀνθρώπων. Ἡ θάλασσα θέλει ξεχύσει τούς ποταμούς, ὥσπερ κοπρίαν βρωμερήν. Τότε πεῖνα καί δίψα μεγάλη θέλει εἶσται εἰς ὅλον τόν κόσμον. Τότε κλαύματα καί θρῆνος πολύς εἶσται εἰς ὅλην τήν γῆν· ἀναστεναγμοί καί θλίψεις τῆς καρδίας θέλουν περισσεύει· οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ ἐκείνου θέλουν καλοτυχίζει τούς ἀποθαμμένους νά λέγουν· Καλότυχοι ἐκεῖνοι ὁπού δέν ἔφθασαν ταῖς ἡμέραις ἐτούταις, καί θέλουν κράζῃ μεγαλοφώνως· Ἀνοίξατε τάφοι καί δεχθῆτε καί ἡμᾶς· ἀνοίξατε νά σεβοῦμεν νά φύγωμεν ἀπό τό πρόσωπον τοῦ ἀσεβεστάτου βασιλέως· τί τό ὄφελός μας νά ζοῦμεν πεινασμένοι; τί τό διάφορόν μας νά περνοῦμεν διψασμένοι; ὦ θάνατε παράλαβέ μας καί ἀνάπαυσέ μας ἀπό τούτους τούς κόπους.

Καί οἱ ἄνθρωποι, ἔτσι θέλουν κλαίει παραπονούμενοι, ὁ δέ μιαρός ἐκεῖνος βασιλεύς θέλει στείλῃ ὁρισμούς εἰς ὅλην του τήν ἐπαρ-

χίαν μέ δαίμονας, μέ ἀνθρώπους, μέ ὅλους τούς ὑπηρέτας, νά λέγουν· Βασιλεύς μέγας ἔγινεν εἰς τήν γῆν, ἐλᾶτε ὅλοι νά τόν προσκυνήσετε, ἐλᾶτε νά ἰδῆτε τήν δύναμιν καί τήν ἐξουσίαν τῆς βασιλείας του· διότι αὐτός σᾶς θέλει δώσει καί ψωμί καί κρασί πολύ, βίον ὅσον θέλετε νά σᾶς χαρίσῃ, δωρεαῖς καί τιμαῖς μεγάλαις νά σᾶς δώσῃ· ποῖος ἄλλος εἶναι ὅμοιος ὥσπερ αὐτόν, ὁπού σαλεύει τήν γῆν, ὁπού μεταθέτει τά βουνά, ὁπού ἀνασταίνει νεκρούς, ὁπού πλουτίζει τούς πτωχούς, ὁπού κάμνει εἴτι τόν φαίνεται; ἐλᾶτε ὅλοι πρός αὐτόν νά ἀγοράσετε τό πᾶν ἀγαθόν. Τότε νά ὑπάγουν ὅλοι πρός ἐκεῖνον, λέγοντες· Ἠκούσαμεν ὅτι εἶσαι μέγας βασιλεύς καί καλοκαρδίζεις τούς δούλους σου, διά τοῦτο ἤλθαμεν νά σέ προσκυνήσωμεν, νά μᾶς διαθρέψῃς, ὅτι χανόμεσθεν ἀπό τήν πεῖναν. Τότε θέλει τούς ἀποκριθῆ ὁ πλάνος, νά τούς εἰπῆ· Ἐλᾶτε νά σᾶς κάμω βοῦλαν εἰς τό δεξιόν χέρι καί εἰς τό μέτωπον καί τότε νά σᾶς δώσω εἴτι γυρεύετε. Ἐκεῖνοι δέ, μή γνωρίζοντες τήν πλάνην του, θέλουν σταθῆ νά τούς βουλώσῃ εἰς τό δεξιόν χέρι καί εἰς τό βλέφαρον, διά νά μή δύνωνται πλέον νά κάμουν τόν Σταυρόν τους, ἀλλά νά εἶναι ὅλως διόλου ἐδικοί του· ἡ δέ βοῦλα του θέλει ἔχῃ ψῆφον, ἑξακόσια ἑξηνταέξη, καθώς τό μαρτυρεῖ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος εἰς τήν Ἀποκάλυψίν του καί λέγει· «Καί ποιεῖ πάντας τούς μικρούς καί τούς μεγάλους, καί τούς πλουσίους καί τούς πτωχούς, τούς ἐλευθέρους καί τούς δούλους, ἵνα δώσῃ αὐτοῖς χάραγμα ἐπί τῆς χερός αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἤ ἐπί τῶν μετώπων αὐτῶν, ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἤ πωλῆσαι, εἰμή ὁ ἔχων τό χάραγμα, ἤ τό ὄνομα τοῦ θηρίου, ἤ τόν ἀριθμόν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ· ὧδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων τόν νοῦν ψηφισάτω τόν ἀριθμόν τοῦ θηρίου· ἀριθμός γάρ ἀνθρώπου ἐστί, καί ὁ ἀριθμός αὐτοῦ, ἑξακόσια ἑξήκοντα ἕξ».

Ἔννοια σφραγίδος τοῦ Ἀντιχρίστου

Ἡ δέ ἔννοια τῆς βούλας θέλει νά λέγῃ· Ἀρνοῦμαι τόν Ποιητήν τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς· ἀρνοῦμαι τό ἅγιον Βάπτισμα· ἀρνοῦμαι ὅτι νά λατρεύω τόν Χριστόν καί γίνομαι ἐδικός σου δοῦλος· ἀρνοῦμαι τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καί ἀγαπῶ τήν κόλασιν· ἀρνοῦμαι τόν Σταυρόν καί δέχομαι τήν ἐδικήν σου βοῦλαν. Τοιαύτην ἔννοιαν θέλει ἔχῃ ἡ βούλα ἐκείνη τοῦ πλάνου Ἀντιχρίστου, καθώς τό ὁρίζει καί ὁ ἅγιος Ἱππόλυτος ὁ πάπας τῆς Ρώμης, ὁ ὁποῖος διηγεῖται αὐτά ὅλα, ὅσα λέγω τώρα ἐγώ ἁπλῶς καί τά καταλαμβάνετε. Ὅποιος δέ δέν

θέλει σταθῇ νά τόν βουλώση, θάνατον θέλει παίρνῃ ἀπό τάς χεῖρας του. Καλότυχος ὁπού ὑπομείνει τόν καιρόν ἐκεῖνον, ἐκεῖνος θέλει σωθῇ, ὡς ὁρίζει ὁ Κύριος εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον· «Ὁ δέ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται»· καί πάλιν ὁ Θεολόγος Ἰωάννης λέγει εἰς τήν Ἀποκάλυψίν του διά τούς τοιούτους· «Μακάριοι οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπάρτι».

Μετά ταῦτα θέλει σχηματίσει τούς δαίμονες εἰς σχῆμα φωτεινῶν Ἀγγέλων, καί πλῆθος πολύ θέλει παραστήσει ἔμπροσθέν του, νά τόν ὑμνοῦν, νά τόν ἐπαινοῦν καί νά τόν ἐγκωμιάζουν λέγοντες· Μέγας ὁ βασιλεύς τοῦ καιροῦ ἐτούτου, μέγας ὁ ἐξουσιαστής καί αὐθέντης· ποῖος εἶναι ὁ Θεός; ποῖος εἶναι ὁ Κύριος, πάρεξ αὐτός; αὐτός εἶναι ὁ Θεός, ὁπού ἔκτισε τά πάντα· αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός ὁ υἱός τοῦ Θεοῦ, ἐλᾶτε προσκυνήσετέ τον, ἐλᾶτε πιστεύσετέ τον. Διά τοῦτο μᾶς παραγγέλλει ὁ Κύριος εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, καί λέγει· «Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ· πολλοί γάρ ἐλεύσονται ἐπί τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες, ἐγώ εἰμί ὁ Χριστός, καί πολλούς πλανήσουσι» (24,5)· καί πάλιν παρακάτω ὁρίζει· «Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, ἰδού ὧδε ὁ Χριστός ἤ ὧδε, μή πιστεύσητε· ἐγερθήσονται γάρ ψευδόχριστοι καί ψευδοπροφῆται, καί δώσουσι σημεῖα μεγάλα καί τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καί τούς ἐκλεκτούς. Ἰδού προείρηκα ὑμῖν· ἐάν εἴπωσιν ὑμῖν, ἰδού ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστί, μή ἐξέλθητε, ἰδού ἐν τοῖς ταμείοις, μή πιστεύσητε»· ἤγουν, τότε ἐάν σᾶς εἰπῇ κανείς, ἐδῶ εἶναι ὁ Χριστός, ἤ εἰς ἄλλην μεραίαν, μή πιστεύσητε, διότι θέλουν σηκωθῇ ψευδεῖς Χριστοί καί ψευδεῖς Προφῆται, καί θέλουν κάμῃ θαύματα πολλά, ὥστε νά δυνηθοῦν νά ξεπλανέσουν καί τούς διαλεκτούς· ἰδού, ὁπού σᾶς τό ἐπροεῖπα· τό λοιπόν ἐάν σᾶς εἰποῦν ἐκεῖνοι, ἰδού ὁ Χριστός εἰς τήν ἔρημον, νά μήν ὑπάγετε, ἐάν σᾶς εἰποῦν, ἰδού ὁ Χριστός εἰς τό σπίτι, νά μή τούς πιστεύσετε. Καί οὐ μόνον εἰς τόσον θέλει ὑπερηφανευθῇ ὁ ταλαίπωρος ἐκεῖνος, ἀλλά καί ἄλλας φαντασίας θέλει κάμνῃ, νά δείχνῃ ὅτι ἀνεβαίνει εἰς τόν οὐρανόν, νά φαντάζεται ὅτι πέτεται, νά σχηματίζεται ὅτι ἀποθνήσκει, καί πάλιν νά ἀνασταίνεται, καί νά προτάσσῃ τούς ὑπηρέτας του μέ πολύν φόβον καί τρόμον νά κάμνουν τό θέλημά του.

Τότε θέλει στείλῃ εἰς τά βουνά καί εἰς τά σπήλαια καί εἰς ταῖς τρύπαις τῆς γῆς τούς δαίμονάς του νά γυρεύουν ὅσους δέν ἠθέλησαν νά βουληθοῦν καί ἔφυγαν, καί ἀφόντις τούς φέρουν, εἰ μέν θελήσουν νά τούς βουλώσῃ, ἔχει καλῶς· εἰδέ καί δέν θελήσουν, νά τούς παι-

δεύῃ μέ τοιαῦτα βάσανα, ὁπού κανείς ἐξ αἰῶνος δέν τά ἤκουσε˙ τοιαύταις παίδευσες θέλει κάμνῃ ὁπού μόνον νά ταῖς συλλογισθῇ κανείς, ὅλος τρομάσσει καί φρίσσει. Καλότυχοι ἐκεῖνοι ὁπού τόν νικήσουν τότε τόν παράνομον, ὅτι ὡσάν τούς μεγάλους Μάρτυρας θέλουν τιμηθῇ ἐκεῖνοι καί μάλιστα περισσότερον˙ ὅτι οἱ μέν παλαιοί Μάρτυρες ἐνίκησαν τούς ὑπηρέτας του, ἐκεῖνοι δέ θέλουν νικήσει ἐκεῖνον τόν ᾿Αντίχριστον. ᾿Εκεῖνοι ὁπού φανοῦν τότε ἄξιοι ὑπηρέται τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνοι θέλουν στεφανωθῇ καί θέλουν τιμηθῇ παρά τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ.

᾿Αλλ᾿ ἄς ἔλθωμεν πάλιν ὅθεν ἀφήσαμεν τόν λόγον μας˙ ἀφόντις τούς βουλώσῃ τούς ἀνθρώπους ὁ ᾿Αντίχριστος, πεινῶντες καί διψῶντες θέλουν ὑπάγει νά τόν εἰποῦν˙ ἰδού ἡμεῖς ἐπροσκυνήσαμέν σε καί ἐσφράγισές μας, τό λοιπόν δός μας νά φᾶμεν καί νά πιοῦμεν, ὅτι ἀποθνήσκομεν ἀπό τήν πεῖναν˙ γύρισε τήν βρῶμαν τῆς θαλάσσης εἰς εὐωδίαν, ὅτι ξεψυχοῦμεν˙ πρόσταξε τά πηγάδια νά ἀναβρύσουν νερόν˙ ὥρισε τόν οὐρανόν νά βρέξῃ καί τήν γῆν νά δώσῃ τόν καρπόν της˙ δίωξε ἀποπάνω μας τά ἀνθρωποφάγα θηρία, ὅτι ὅλοι μας εἰς ἐσένα θαρροῦμεν νά ζήσωμεν. Τότε θέλει τούς ἀποκριθῇ μέ πολλήν κακίαν, λέγοντας˙ πόθεν νά σᾶς δώσω ἐγώ ψωμί; ποῦ νά εὕρω τό κρασί ἤ τό νερόν; μή νά εἶμαι ἐγώ ὁ Θεός νά σᾶς τά δώσω αὐτά; ἡ γῆ δέν θέλει νά βλαστήσῃ, ὁ οὐρανός δέν θέλει νά βρέξῃ, πόθεν λοιπόν νά εὕρω ἐγώ τροφήν νά σᾶς δώσω; δότε καί ἐσεῖς ἐμένα. Τότε οἱ ἄνθρωποι, ὡσάν ἀκούσουν τήν τοιαύτην ἀπόκρισιν τοῦ ᾿Αντιχρίστου, θέλουν γνωρίσῃ ὅτι αὐτός εἶναι ὁ ᾿Αντίχριστος, καί θέλουν κλαύσῃ μεγάλως, κρούοντες τό στῆθός τους καί τό πρόσωπόν τους, καί λέγοντες˙ ὤ τῆς συμφορᾶς τῆς μεγάλης˙ ὤ τῆς κακῆς πραγματείας˙ ὤ εἰς τόν γελασμόν ὁπού ἐπάθαμεν˙ ὤ εἰς τό πταίσιμον ὁπού ἐπταίσαμεν˙ ὤ εἰς τό κακόν ὁπού ἐπέσαμεν. ᾿Αλλοίμονον, πῶς ἐπλανέθημεν˙ ἀλλοίμονον, πῶς ἐγελάσθημεν˙ ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς, πῶς μᾶς ἐξεπλάνεσεν ὁ πλάνος ἐτοῦτος˙ ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς, πῶς μᾶς ἐπίασεν ὁ τύραννος μέ τόν δόλον του˙ ἀλλοίμονον, πῶς ἐπιάσθημεν εἰς τό δίκτυον τοῦ μιαροῦ τούτου˙ δέν ἀκούαμεν ταῖς γραφαῖς; δέν ἐβλέπαμεν πῶς ἐπαράγγελλαν τά βιβλία τῆς ᾿Εκκλησίας μας; τί ἦτον αὐτό εἰς ἡμᾶς καί ἐγελάσθημεν; πόσαις φοραῖς τά ἠκούσαμεν αὐτά εἰς τήν ᾿Εκκλησίαν ὁπού τά ἐδίδασκαν; καί τώρα πῶς ἐπλανέθημεν;

Ταῦτα λέγοντες θέλουν φύγῃ εἰς τά ὄρη καί εἰς τά σπήλαια, νά κλαίουν τήν ἁμαρτίαν τους, καί μέ συντετριμμένην καρδίαν νά πα-

ρακαλοῦν τόν Θεόν νά τούς συμπαθήσῃ τήν ἀσέβειάν τους. Ὁ δέ Θεός, ὡς ἐλεήμων καί φιλάνθρωπος ὁπού εἶναι, τούς θέλει γλυτώσει ἀπό τά χέρια τοῦ μιαροῦ Ἀντιχρίστου, καί θέλει τούς σκεπάσει μέ τό χέρι του, νά μή τους εὕρῃ ὁ πλάνος αὐτός. Καί οἱ μέν μετανοήσαντες ἔτσι θέλουν πάθῃ. Ὅσοι δέ θέλουν εἶσται εἰς τά κάστρα καί εἰς ταῖς χώραις μέγαν πόνον θέλουν ὑπομείνῃ· τότε οἱ ἄνθρωποι ἀπό τήν ἀνατολήν θέλουν ἔλθῃ εἰς τήν δύσιν, νομίζοντες ὅτι ἐκεῖ εἶναι καλοπάθεια· ἄλλοι δέ ἀπό τήν δύσιν θέλουν πηγαίνῃ εἰς τήν ἀνατολήν, μήν ἠξεύροντες ὅτι εἰς κάθε τόπον εἶναι ἡ τοιαύτη κακοτυχία καί ταλαιπωρία. Τοιαύτη λύπη καί θλίψις θέλει γένῃ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, οἵα οὐ γέγονεν ἀπό τοῦ αἰῶνος, ὡς ὁρίζει ὁ Κύριος εἰς τό ἅγιον Εὐαγγέλιον. Τότε ἀλλοίμονον εἰς τάς ἐγγύους καί εἰς τά ὀρφανά καί εἰς ὅλους τούς ἀνθρώπους· τήν ἡμέραν θέλουν ἀπαντεχένει τήν νύκτα, καί τήν νύκτα θέλουν ἀπαντεχένει τήν ἡμέραν· καί τήν μέν ἡμέραν θέλουν λέγῃ· πότε νά γένῃ νύκτα, νά ἀναπαυθοῦμεν ἀπό τούς κόπους καί τούς πόνους; πότε νά νυκτώσῃ, νά μήν ἤμεσθεν ἔξυπνοι καί πεινοῦμεν; πότε νά βραδιάσῃ, νά μή μᾶς εὑρίσκουν τά θηρία καί μᾶς τρώγουν; Τήν δέ νύκτα πάλιν ἀκούοντες τάς ἀστραπάς καί τάς βροντάς, νά λέγουν· πότε νά ἐξημερώσῃ, νά ἰδοῦμεν κἄν τό φῶς τῆς ἡμέρας; πότε νά ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, νά γνωρίσωμεν τούς γείτονάς μας; πότε νά γένῃ ἡμέρα, νά ἰδοῦμεν τούς συγγενεῖς μας, κἄν νά παρηγορηθοῦμεν ὀλίγον; ἔτσι νά λέγουν λυπούμενοι καί κλαίοντες. Τότε ὅλη ἡ γῆ κλαίει· ὁ οὐρανός κλαίει· ἡ θάλασσα, ὁ ἀήρ, ὁ αἰθήρ, ὁ ἥλιος καί ἡ σελήνη καί τά ἄστρα κλαίουν, καί τά ἄγρια καί ἀνήμερα ζῶα κλαίουν καί τά ὄρη καί οἱ κάμποι διά τό γένος τῶν ἀνθρώπων· τά δένδρα καί τά φυτά, ἡ πέτραις καί τά ξύλα, ὅλα θέλουν λυποῦνται διά τούς ἀνθρώπους, πῶς ἐπλανέθησαν, πῶς ἐγελάσθησαν, πῶς ἀπατήθησαν καί ἐπροσκύνησαν τόν πλάνον Ἀντίχριστον· καί οὐ μόνον τοσοῦτον, ἀλλά ἐδέχθησαν καί τήν μιαράν του σφραγίδα, καί ἀρνήθησαν τόν τίμιον καί ζωοποιόν Σταυρόν.

Κλαύσει θέλουν τότε καί ἡ Ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ πένθος μέγα· διότι μήτε λειτουργία, μήτε ἄλλη ὑπηρεσία θέλει γίνεται πλέον· ἀμή ὅλα θέλουν καταπατηθῇ ὥσπερ σκύβαλα· τό τίμιον Σῶμα καί Αἷμα τοῦ Χριστοῦ δέν θέλει φανῇ εἰς ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· ἡ λειτουργία θέλει σβυσθῇ· ἡ ψαλμωδίαις θέλουν παύσει· αἱ ἀναγνώσεις τῶν γραφῶν δέν θέλουν ἀκουσθῇ· ἡ διδαχή καί αἱ ψυχωφελεῖς διηγήσεις θέλουν καταργηθῇ· μόνον ὁ θρῆνος θέλει περισσεύει· οἱ ἀναστεναγμοί

θέλουν πληθένει· αἱ θλίψαις θέλουν αὐξάνει. Τότε τό χρυσίον καί τό ἀργύριον θέλουν τά ρίχνει εἰς ταῖς στράταις καί κανείς δέν τά θέλει μαζώνει· τά πολύτιμα καί ζηλευτά πράγματα, ὅλα θέλουν μισηθῇ εἰς τάς ἡμέρας ἐκείνας· διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θέλουν ἀγωνίζεσθαι μόνον, πῶς νά φύγουν ἀπό τό πρόσωπον τοῦ πλάνου 'Αντιχρίστου, καί εἰς κανένα τόπον δέν θέλουν δυνηθῇ νά τόν ἀποφύγουν, διότι ἔχοντες τήν μιαράν του σφραγίδα, θέλουν εἶναι φανεροί καί γνωστοί εἰς ὅλους τούς ἀνθρώπους. 'Από μέσα θέλει εἴσται φόβος, ἀπό ἔξωθεν τρόμος· εἰς ταῖς νύκταις καί ἡμέραις, εἰς ταῖς στράταις καί εἰς τά σπίτια· εἰς ταῖς στράταις θέλουν κείτεσθαι τά βρωμερά κορμία τῶν ἀποθνησκόντων, καί εἰς τά σπίτια θέλει εἶσται πεῖνα καί δίψα· εἰς ταῖς στράταις, θέλει εἶσται σύγχυσις καί ἀνακάτωσις, καί εἰς τά σπίτια δάκρυα ἀπαρηγόρητα· τότε θέλει μαρανθῇ ἡ εὐμορφία τῆς ὄψεως τῶν ἀνθρώπων, διότι θέλουν γενῇ τά πρόσωπά τους ὡσάν πρόσωπα νεκρῶν· ἡ εὐμορφάδα τῶν γυναικῶν θέλει χαθῇ· ἡ ἐπιθυμία θέλει παύσει, καί λοιπόν ἀλλοίμονον εἰς τούς ἀνθρώπους τοῦ καιροῦ ἐκείνου.

'Αλλ' οὖν ὁ φιλάνθρωπος καί εὔσπλαγχνος Θεός δέν θέλει ἀφήσει τό πλάσμα του νά παιδευθῇ εἰς πολλάς ἡμέρας· ἀμή οἱ τρεῖς ἥμισυ χρόνοι ἐκεῖνοι δπού προείπαμεν, ὅτι θέλει κάμει ὁ 'Αντίχριστος βασιλεύς, θέλουν κολοβωθῇ, καί θέλουν ὀλιγωθοῦν, διά τήν μετάνοιαν ἐκείνων δπού θέλουν φύγῃ εἰς τά σπήλαια καί εἰς ταῖς τρύπαις τῆς γῆς, νά μετανοοῦν εἰς τήν ἀσέβειάν τους καθώς τό ὁρίζει καί ὁ Κύριος εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον· «Καί εἰ μή ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἄν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διά δέ τούς ἐκλεκτούς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι». 'Αφόντις γοῦν πληρωθοῦν οἱ τρεῖς ἥμισυ χρόνοι, παρευθύς ὡς ἐν συντόμῳ θέλει ἀφανισθῇ καί ἡ βασιλεία τοῦ μιαροῦ 'Αντιχρίστου, νά καταργηθῇ ἡ δύναμίς του καί ἡ πολλή του ὑπερηφάνεια· καί αὐτός νά ὑπάγῃ εἰς τήν αἰώνιον κόλασιν, καθώς τό μαρτυρεῖ καί ὁ ἅγιος 'Ιωάννης ὁ Θεολόγος εἰς τήν 'Αποκάλυψίν του, καί λέγει· «Καί εἶδον τό θηρίον, καί τούς βασιλεῖς τῆς γῆς, καί τά στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι πόλεμον μετά τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ ἵππου, καί μετά τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ· καί ἐπιάσθη τό θηρίον, καί μετά τούτου ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τά σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησε τούς λαβόντας τό χάραγμα τοῦ θηρίου, καί τούς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες βληθήσονται οἱ δύο εἰς τήν λίμνην τοῦ πυρός τήν καιομένην ἐν τῷ θείῳ·

καί οἱ λοιποί ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ρομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ ἵππου, τῇ ἐκπορευομένῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καί πάντα τά ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν».

Ἤγουν εἶδα τό θηρίον, τουτέστι τόν διάβολον αὐτόν, καί εἶδα καί τούς βασιλεῖς τῆς γῆς, καί τά φουσάτα τους, όπού ἦτον μαζωμένα νά κάμουν πόλεμον μετ' ἐκεῖνον, ὁπού ἐκάθητο εἰς τό ἄλογον καί μέ τό φουσάτον του· ποῖον δέ ἦτο ἐκεῖνος ὁπού ἐκάθητο εἰς τό ἄλογον, καί ποῖον εἶναι το φουσάτον του; ἀκούσατε πῶς ορίζει παραπάνω ἀπ' αὐτό τό ρητόν· «Καί εἶδον οὐρανόν ἀνεῳγμένον καί ἰδού ἵππος λευκός, καί ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτόν, πιστός καί ἀληθινός, καί ἐν δικαιοσύνῃ κρινεῖ καί πολεμεῖ· οἱ δέ ὀφθαλμοί αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, καί ἐπί τήν κεφαλήν αὐτοῦ διαδήματα πολλά, ἔχων ὄνομα γεγραμμένον, ὅ οὐδείς οἶδεν, εἰμή αὐτός· καί περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον ἐν αἵματι, καί καλεῖται τό ὄνομα αὐτοῦ, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ· καί τά στρατεύματα ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθουν αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκόν καί καθαρόν, καί ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ρομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τά ἔθνη» ἤγουν, εἶδα τόν οὐρανόν ἀνοικτόν, καί ἰδού ἕνα ἄλογον ἄσπρον καί ἐκεῖνος ὁπού ἐκάθητο εἰς αὐτό εἶναι πιστός καί ἀληθινός καί μέ δικαιοσύνην θέλει κρίνει καί θέλει πολεμήσει· τά μάτια του ἦτον ὡσάν τήν φλόγα τῆς στίας, καί εἰς τό κεφάλι του εἶχε στεφάνια πολλά, καί εἶχεν ὄνομα γραμμένον, τό ὁποῖον δέν τό ἐξεύρει κανείς, μόνον αὐτός· καί ἐφόρει ροῦχον βαμμένον μέ αἷμα, ἐπειδή ἐθανατώθη ἐπί τοῦ σταυροῦ καί ἔχυσε τό πανάγιόν του Αἷμα, καί καλεῖται τό ὄνομά του, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ· καί τά φουσάτα του εἰς τόν οὐρανόν τόν ἀκολουθοῦσαν καθήμενα εἰς ἄσπρα ἄλογα καί ἐφοροῦσαν βασιλικόν φόρεμα ἄσπρον καί καθαρόν, ὁποῖοι εἶναι οἱ Ἄγγελοι, καί ἀπό τό στόμα ἐκείνου ὁπού ἐκάθητο εἰς τό ἄσπρον ἄλογον εὐγένει δίστομον σπαθί, διά νά πατάξῃ τά ἔθνη. Μετ' αὐτόν γοῦν τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ καί μέ τούς Ἀγγέλους ἔκαμαν πόλεμον οἱ βασιλεῖς καί ὁ διάβολος, καί ἐπιάσθη ὁ διάβολος ἀντάμα μέ τόν Ἀντίχριστον, πού ἔκαμνε τά σημεῖα ἐμπροστά του, μέ τά ὁποῖα σημεῖα ἐπλάνεσεν ἐκείνους, ὁπού ἐπῆραν τήν βοῦλαν τοῦ διαβόλου καί ἐπροσκύνησαν τήν εἰκόνα του, τουτέστι τόν Ἀντίχριστον. Ζωντανοί θέλουν βαλθῆ οἱ δύο αὐτοί εἰς τήν λίμνην τῆς στίας, ὁπού καίεται μέ θειάφι, καί οἱ ἐπίλοιποι, ἤγουν οἱ ὑπηρέται του, ἐφονεύθησαν μέ τό σπαθί, ὁπού εὔγενεν ἀπό τό στόμα ἐ-

κείνου όπού έκάθετο εἰς τό ἄλογον, καί ὅλα τά πουλία ἐχόρτασαν ἀπό τά κορμία τους.

Ἡ τελική κρίσις

Τότε ὡσάν παύσουν ὅλα τά ἔργα τοῦ Ἀντιχρίστου καί φονευθοῦν οἱ ὑπηρέται του, καί φθάση ἡ συντέλεια, τί ἄλλο λείπεται, πάρεξ ἡ φανέρωσις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ὅν ἠλπίσαμεν καί ἐλπίζομεν νά σωθῶμεν; ὁ ὁποῖος θέλει κάμει δικαιοκρισίαν εἰς ὅλον του τό πλάσμα. Ἔτσι γοῦν θέλει γενῆ ἡ παρουσία του, ὥσπερ τό ὁρίζει μοναχός του εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον· «Ὥσπερ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπό ἀνατολῶν καί φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ὅπου γάρ ἐάν ᾖ τό πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί»· ἤγουν, ὡσάν πῶς ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπό ἀνατολῶν καί φαίνεται εἰς τήν δύσιν, ἔτσι θέλει εἶσται καί ἡ φανέρωσις τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἤγουν τοῦ Χριστοῦ, ὁπού ἔγινεν ἄνθρωπος καί υἱός ἀνθρώπου, διότι ὅπου εἶναι τό νεκρόν κορμί, ἐκεῖ μαζώνονται οἱ ἀετοί δηλονότι, ἐκεῖ ὅπου καθίσει ὁ Χριστός κριτής, ἐκεῖ θέλουν συναχθῆ καί οἱ Ἀπόστολοι ὁμοῦ μέ τόν κόσμον ὅλον. Πτῶμα λέγεται ὁ Χριστός, ἐπειδή ἀπέθανε καί ἔγινε νεκρός διά τήν σωτηρίαν μας· ἀετοί δέ λέγονται οἱ Ἀπόστολοι, διότι ἦτον καθαρός ὁ νοῦς τους, ὥσπερ καί τά μάτια τοῦ ἀετοῦ, ὁποῦ εἶναι καθαρά καί δέν δακρύουν. Καί πάλιν ὁρίζει ὁ Κύριος παρακάτω «Εὐθέως δέ μετά τήν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται καί ἡ σελήνη οὐ δώσει τό φέγγος αὐτῆς, καί οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπό τοῦ οὐρανοῦ, καί αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται, καί τότε φανήσεται τό σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ, καί τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαί τῆς γῆς καί ὄψονται τόν Υἱόν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπί τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετά δυνάμεως καί δόξης πολλῆς»· ἤγουν, πάραυτα ἀφόντις ἀπεράση ἡ θλίψις τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὁ ἥλιος θέλει σκοτισθῆ καί τό φεγγάρι δέν θέλει δώσει τό φῶς του, καί τά ἄστρα θέλουν πέση ἀπό τόν οὐρανόν, καί τά τάγματα ὅλα τοῦ οὐρανοῦ θέλουν σαλευθῆ, καί τότε θέλει φανῆ τό σημάδι τοῦ Χριστοῦ, ἤγουν ὁ Σταυρός εἰς τόν οὐρανόν· τότε θέλουν κλαύσει ὅλαις ἡ γενεαῖς τῆς γῆς, καί θέλουν ἰδῆ τόν Χριστόν, ὁπού ἔρχεται εἰς τά σύννεφα τοῦ οὐρανοῦ μέ τιμήν καί δύναμιν πολλήν. Τότε ὁ οὐρανός θέλει τυλιχθῆ ὡς χαρτίον· ἡ γῆ θέλει

κατακαῆ διά ταῖς ἁμαρτίαις τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἐμιάνθη ἀπό τούς ἀνθρώπους μέ πορνείαις, μέ μοιχείαις, μέ φόνους, μέ εἰδωλολατρείαις, μέ κατάκρισες, μέ καταδοσίες, μέ ψευδολογίαις, μέ συκοφαντίαις, μέ πονηρίαις, μέ ἔχθριταις, μέ πολέμους, μέ αἱματοχυσίαις. Τότε ὁ οὐρανός νά τρέμῃ ὡς καλάμι, τά ὄρη νά σείωνται ὡς τά φύλλα τοῦ δένδρου ἀπό μεγάλον ἄνεμον, καί ὅλα λοιπόν τά ποιήματα τοῦ Θεοῦ νά τρέμουν ἀπό τόν φόβον τους. Καί πάλιν ἀκούσατε τί ὁρίζει ὁ Κύριος· «Καί ἀποστελεῖ τούς Ἀγγέλους αὐτοῦ μετά σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης καί ἐπισυνάξουσι τούς ἐκλεκτούς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν», ἤγουν, τότε θέλει πέμψει ὁ Χριστός τούς Ἀγγέλους του μέ δυνατήν φωνήν τρουμπέτας, νά μαζώξουν τούς διαλεκτούς ἀπό τούς τέσσαρας ἀνέμους, ἀπό τόν Βορέαν, ἀπό τόν Νότον, ἀπό τόν Εὖρον καί ἀπό τόν Ζέφυρον καί ἀπό ταῖς ἄκραις τοῦ οὐρανοῦ ὡς ταῖς ἄκραις του. Καί πάλιν ὁρίζει εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον ἔτσι· «Ἀμήν ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα καί νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροί ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καί οἱ ἀκούσαντες ζήσονται» ἤγουν, ἀλήθεια ἀλήθεια σᾶς λέγω, ὅτι θέλει ἔλθῃ ὥρα, ὁπού καί τώρα εἶναι, ὅταν θέλουν ἀκούσει οἱ νεκροί τήν φωνήν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καί ὅσοι τήν ἀκούσουν, θέλουν ζωντανεύσει. Καί πάλιν ὁρίζει παρακάτω «Μή θαυμάζητε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καί ἐκπορεύσονται οἱ τά ἀγαθά ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δέ τά φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως» ἤγουν μή θαυμάζετε αὐτό, ὅτι μέλλει νά ἔλθῃ ὥρα, εἰς τήν ὁποίαν ὥραν ὅλοι ὅσοι εἶναι εἰς τούς τάφους θέλουν ἀκούσει τήν φωνήν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί θέλουν ὑπάγῃ, ὅσοι ἔκαμαν τά καλά εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, καί ὅσοι ἔκαμαν τά κακά θέλουν ὑπάγῃ εἰς ἀνάστασιν κατακρίσεως. Τότε νά ἀναστηθοῦν οἱ βασιλεῖς οἱ ὑπερήφανοι καί δυνάσται, νά δώσουν ἀπόκρισιν διά τόν κόσμον τους· τότε νά ἀναστηθοῦν οἱ ἀρχιερεῖς καί ἐπίσκοποι, νά δώσουν λόγον διά τό ποίμνιόν τους· τότε νά ἀναστηθοῦν οἱ ἱερεῖς καί πνευματικοί, νά δώσουν ἀπολογίαν διά ταῖς ἐνορίαις τους καί διά ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ὁπού εἶναι εἰς τό χέρι τους· τότε θέλουν ἀναστηθῇ οἱ στρατιῶται οἱ ἄδικοι, ὁπού δέν τούς ἀρκεῖ ὁ μισθός τους, ἀμή ἀδικοῦν τούς πτωχούς καί στρατοκόπους· τότε νά παρασταθοῦν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ οἱ ἅρπαγες καί ἄδικοι κριταί, ὁπού τρώγουν ἄσπρα, διά νά ἀδικήσουν τόν

πτωχόν· τότε νά φαίνωντα οἱ δικασταί οἱ δωροφάγοι, ὁπού παίρνουν δῶρα, διά νά καταδικάσουν τόν ὀρφανόν· τότε νά τραβίζωνται οἱ ἄρχοντες, ὁπού ζηλεύουν τόν πτωχόν καί πάσχουν νά τόν χαλάσουν, νά πάρουν τό σπίτι του, τό χωράφι του, τήν γυναῖκα του, τό παιδί του καί ὅλα του τά πράγματα· τότε νά ἀναστηθοῦν οἱ ἀμελεῖς καί ὀκνηροί, ὁπού δέν σπουδάζουν τήν Ἐκκλησίαν, ἀλλά κοιμῶνται ὁλονυκτίς τήν ἁγίαν Κυριακήν καί τάς ἄλλας Ἑορτάς· τότε θέλουν ἀναστηθῇ ὅσοι δέν βαστοῦν τάς ἁγίας Ἑορτάς, ἀλλά ταῖς καταπατοῦν καί δουλεύουν· τότε θέλουν ἀναστηθῇ ἀνδρόγυνα μετά μεγάλης ντροπῆς, ὅσα δέν ἐφύλαξαν τήν κοίτην τους ἀμίαντον.

Τότε νά κλαύσουν ὅσοι δέν ἐβάσταξαν τήν ἐντολήν ὁποῦ ὁρίζει· ἀγαπήσεις τόν πλησίον σου ὡς σεαυτόν· τότε νά δακρύσουν ὅσοι δέν ἐφύλαξαν τήν παραγγελίαν τοῦ Κυρίου ὁπού ὁρίζει· Μή φονεύσης, μή ψευδομαρτυρήσης· τότε νά θρηνήσουν ὅσοι δέν ἤκουσαν τήν φωνήν τοῦ Κυρίου ὁπού ὁρίζει· Τίμα τόν πατέρα σου, καί τήν μητέρα σου· τότε νά λυπηθοῦν ὅσοι δέν ἐτήρησαν τόν ὁρισμόν τοῦ Θεοῦ ὁπού ὁρίζει· Μή ἐπιθυμήσης τήν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου· τότε νά κατακριθοῦν ὅσοι δέν ἐφύλαξαν τήν ἐντολήν τοῦ Κυρίου, ὁπού ὁρίζει· Μή κρίνετε καί οὐ μή κριθῆτε· τότε νά καταδικασθοῦν ὅσοι δέν ἐτελείωσαν τόν λόγον τοῦ Χριστοῦ, ὁπού ὁρίζει· Μή καταδικάζετε καί οὐ μή καταδικασθήσεσθε· τότε νά μή συγχωρηθοῦν ὅσοι δέν ἐσυγχώρεσαν τοῦ ἄλλου τό πταίσιμον, καθώς ὁρίζει καί ὁ Κύριος· Ἄφετε, καί ἀφεθήσεται ὑμῖν, καί πάλιν· Ἐάν ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τά παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καί ὁ Πατήρ ὑμῶν· ἐάν δέ μή ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τά παραπτώματα ὑμῶν, οὐδέ ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει τά παραπτώματα ὑμῶν· τότε νά ἀναστηθοῦν ὀργισμέναις καί ταλαίπωραις ὅσαις μαντεύουν, γητεύουν καί ἀποδένουν· ὅσαις κάμνουν Χριστιανούς ἀνθρώπους καί δαιμονίζονται, ὅσαις γητεύουν ἀσθενημένους, διά πλάνην καί κόλασιν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· ὅσαις μαντεύουν, διά νά παραδώσουν ἄνθρωπον εἰς τοῦ διαβόλου τάς χεῖρας· τότε νά τρομάξουν, τότε νά κλαύσουν θρῆνον μέγα καί ἀπαρηγόρητον· τότε νά θαυμάζωνται καί νά μετανοοῦν, πῶς ἐπλανέθηκαν εἰς τήν διαβολικήν πλάνην καί τέχνην· τότε ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖναις, ὁπού βάνουν ἔχθρα ἀνάμεσα εἰς τό ἀνδρόγυνον· ἀλλοίμονον εἰς ἐκείναις, ὁπού βλέπουν τίποτε πταίσιμον εἰς τόν γείτονά τους καί δέν τό κρύβουν, ἀμή τό ξεφωνίζουν εἰς ὅλην τήν γειτονίαν· τότε ἀλλοίμονον

εἰς ἐκείναις, ὁπού κατακρίνουν τήν γυναῖκα ἤ τήν θυγατέρα τοῦ γειτόνου τους˙ ἀλλοίμονον εἰς ἐκείναις, ὁπού ἐχθρεύονται τό καλόν τῆς γειτόνισσάς τους.

Ἀλλοίμονον εἰς τούς ἀμετανοήτους

Τότε ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους ὁπού πίνουν τό κρασί μέ χορούς καί παιγνίδια, ὁπού πολυπίνουν καί πολυτρώγουν ὡσάν τά ἄγρια ζῶα˙ ἀλλοίμονον τότε εἰς ἐκείνους, ὁπού ἀφήνουν τήν γυναῖκά τους καί πηγαίνουν εἰς τοῦ γειτόνου τους ἤ εἰς ἄλλην καμμίαν˙ ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους, ὁπού καταδίδουν τόν γείτονά τους, ὁπού ψευδομαρτυροῦν, ὁπού ψευδορκοῦν, ὁπού συκοφαντοῦν, ὁπού διαβάλουν, ὁπού ζηλεύουν, ὁπού φθονοῦν τό καλόν τοῦ γειτόνου τους˙ ἀλλοίμονον τότε, εὐλογημένοι Χριστιανοί, εἰς ἡμᾶς τούς ἁμαρτωλούς, πῶς νά ἀναστηθοῦμεν ἡμεῖς οἱ ταλαίπωροι; πῶς νά ἀποκριθοῦμεν εἰς τάς ἁμαρτίας μας; Καί τί νά λέγω τά κατά μέρος; τότε οἱ δίκαιοι θέλουν λάμψει ὥσπερ ὁ ἥλιος, οἱ δέ ἁμαρτωλοί θέλουν γένῃ σκοτεινοί καί μαῦροι ὥσπερ τήν πίσσαν. Ὅλοι εἰς μίαν ἡλικίαν θέλουν ἀναστηθῇ˙ νέοι, γέροντες, παιδία, ἄνδρες, ὅλοι εἰς ἕνα κορμί θέλουν ἀποκατασταθῇ˙ ὅλοι τριαντατριῶν χρονῶν θέλουν εἶσται, ὡσάν καί ὁ Κύριος ἐπί τῆς γῆς˙ ὅλοι θέλουν γνωρίζονται, φίλοι, συγγενεῖς, ἀδελφοί, γείτονες, ἐδικοί, ἀνδρόγυνα, πατέρες, μητέρες, τέκνα, θυγατέρες, τίποτες κακόν νά μήν ἐνθυμοῦνται.

Ὅσαις ἀτυχίαις ἔκαμαν ποτέ ἤ λύπαις εἰς τόν κόσμον, νά ταῖς ἀστοχήσουν˙ ὅλοι καλωσύνην καί χαράν νά ἔχουν, καί δίκαιοι καί ἁμαρτωλοί, ὅλοι μέ τό κορμί ὁπού εἶχαν εἰς τήν γῆν θέλουν ἀναστηθῇ τότε, πλήν θέλουν μεταγυρίσει μέ τό κορμί ἐκεῖνο εἰς ἀφθαρσίαν καί ποτέ νά μή χαλάσουν˙ καί οἱ μέν δίκαιοι θέλουν ἀναστηθῇ διά νά τιμηθοῦν καί νά ἀπολαύσουν τά ἀγαθά, ὁπού τούς προητοίμασεν ὁ Θεός˙ οἱ δέ ἁμαρτωλοί, διά νά κληρονομήσουν τήν αἰώνιον κόλασιν, ὁπού ἐπροξένησαν μοναχοί τους˙ διότι κάθε ἕνας κατά τά ἔργα του θέλει ἀπολαύσει ἀπό τόν δίκαιον Κριτήν˙ οἱ μέν ἀγαθοί ἀγαθά, οἱ δέ κακοί κακά. Ὅλοι θέλουν εἶναι γυμνοί καί τετραχηλισμένοι, ἀπαντεχένοντες τόν δικαιοκρίτην Χριστόν. Καθ' ἕνας κατά τήν ἁμαρτίαν του θέλει εἶναι σημαδεμένος˙ μοναχαῖς ἡ ἁμαρτίαις θέλουν κατηγορεῖ τόν ἄνθρωπον˙ τά πταίσματα ὁπού καθ' ἕνας ἔχει θέλουν τόν καταδικάζει˙ ἡ συνείδησις τοῦ καθ' ἑνός ἀνθρώπου θέλει τόν κατακρί-

νει˙ ὁλονῶν ἡ ἁμαρτίαις ξεσκεπασμέναις εἶναι τότε˙ ὁλονῶν τά σφάλματα φανερά παρασταίνονται˙ τίποτες ἐκεῖ δέν κρύβεται, τίποτες δέν σκεπάζεται, ὅλα φανερώνονται εἰς ὅλους τούς ἀνθρώπους.

῞Ολοι οἱ ἁμαρτωλοί θέλουν κράζει μεγαλοφώνως τάς ἁμαρτίας τους, ὅλοι θέλουν κρούει τό στῆθός τους νά κλαίουν ἀπαρηγόρητα˙ ποταμόν θέλουν κάμει ἀπό τά δάκρυά τους˙ βρύσις θέλουν γένη τοῦ καθενός ἁμαρτωλοῦ τά ὀμμάτια, καί δέν θέλουν ἔχῃ ὄφελος˙ Οὐ γάρ ἐστί μετάνοια ἐν τῷ ᾅδῃ. Τότε αἱ Δυνάμεις τῶν οὐρανῶν θέλουν σαλευθῇ, ὅλα θέλουν τρομάξει, ὁ οὐρανός, ἡ γῆ, τά καταχθόνια τότε θέλουν φρίξει˙ τότε θέλουν ἐλθεῖ τά ἐννέα τάγματα τοῦ οὐρανοῦ, οἱ ῎Αγγελοι, οἱ ᾿Αρχάγγελοι, οἱ Θρόνοι, αἱ ᾿Εξουσίαι, αἱ ᾿Αρχαί, αἱ Κυριότητες, αἱ Δυνάμεις, τά πολυόμματα Χερουβίμ, καί τά ἑξαπτέρυγα Σεραφίμ, νά ἑτοιμάζουν τόν φοβερόν θρόνον τοῦ Χριστοῦ κράζοντα, καί λέγοντα˙ ῞Αγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαββαώθ, πλήρης ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ τῆς δόξης σου. Τότε θέλει φανερωθῇ καί ὁ Βασιλεύς τῶν βασιλευόντων, καί Κύριος τῶν κυριευόντων, ὁ Κριτής τῶν κριτάδων καί Αὐθέντης τῶν αὐθεντῶν, νά τόν προϋπαντήσουν οἱ ῞Αγιοι ᾿Απόστολοι ὁμοῦ μέ τούς ἄλλους ῾Αγίους, καθώς ὁρίζει ὁ ᾿Απόστολος Παῦλος˙ ῞Αμα σύν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου. Οἱ ῎Αγγελοι νά τόν εὐφημοῦν, οἱ Δίκαιοι νά τόν δοξολογοῦν, οἱ Προφῆται νά τόν ἐπαινοῦν, οἱ Μάρτυρες νά τόν ἐγκωμιάζουν, οἱ ἁμαρτωλοί νά τόν τρομάσσουν. Τότε θέλει φέρουν οἱ ῎Αγγελοι τόν υἱόν τῆς ἀπωλείας, αὐτόν τόν διάβολον καί τόν ᾿Αντίχριστον τόν πλάνον, νά τούς ἀποφασίσῃ ὁ φοβερός Κριτής, καί παραυτα νά τούς καταδικάσῃ εἰς τήν αἰώνιον κόλασιν. Τότε νά τόν ἰδοῦν οἱ πεπλανημένοι ᾿Ιουδαῖοι ὥσπερ ἄνθρωπον, νά ἰδοῦν τάς χεῖράς του καί τούς πόδας του τρυπημένους ἀπό τά καρφία˙ τότε νά ἰδοῦν τήν ἁγίαν του κορυφήν ἐστεφανωμένην μέ τόν ἀκάνθινον στέφανον˙ τότε νά ἰδοῦν τόν Σταυρόν, ὁπού θέλει λάμπῃ ὑπέρ τόν ἥλιον˙ τότε νά ἰδοῦν τά καρφία ὁπού τόν ἐκάρφωσαν, τό σφουγγάρι ὁπού τό ἐγέμισαν ξύδι καί τόν ἐπότισαν, τόν κάλαμον ὁπού τόν ἔδωκαν εἰς τάς χεῖρας καί τόν ἐνέπαιζαν, τό κόκκινον φόρεμα, ὁπού τόν ἔνδυσαν διά ἐντροπήν˙ ὅλα ὅσα ἔκαμαν καί ἐνήργησαν εἰς τόν Χριστόν νά τά ἰδοῦν τότε, καί κλαίοντες νά λέγουν πρός ἀλλήλους˙ ᾿Αλλοίμονον πῶς ἐπλανέθημεν, πῶς ἐγελάσθημεν, πῶς δέν τόν ἐγνωρίσαμεν διά Θεόν ἀληθινόν, ἀμή τόν ἐθανατώσαμεν; ἰδού τώρα αὐτός ἔχει τήν ἐξουσίαν, αὐτός εἶναι Κριτής φοβερός. ῏Ω ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς τούς ταλαιπώ-

ρους, τί νά κάμωμεν νά φύγωμεν ἀπό τάς χεῖρας του; πῶς νά παραμερίσωμεν τήν ὀργήν του; Τότε θέλουν ἰδῆ τόν Μωϋσῆν κατέναντί τους καί θέλουν τόν κράξει νά τόν εἰποῦν· Αὐθέντη Μωϋσῆ βοήθησε τό γένος σου, βοήθησε τούς δούλους σου, βοήθησέ μας, ὅτι ἡμεῖς κρατοῦντες τόν νόμον σου, ἐσταυρώσαμε τόν Χριστόν· εἴτε δύνασαι, βοήθησέ μας, ὅτι ἡμεῖς ὅλοι μας εἰς ἐσένα θαρροῦμεν νά σωθοῦμεν. Τότε καί ὁ Μωϋσῆς θέλει τούς ἀποκριθῆ μέ κάκιτα λέγοντας· Καλά νά πάθετε ἄθλιοι καί πεπλανημένοι· δικαίως πρέπει νά κολασθῆτε, ὅτι δέν ἐγνωρίσετε τούς λόγους μου νά μή τόν σταυρώσετε· ἐγώ εἶπα, ὅτι θέλει ἐλθεῖ Προφήτης μέγας, καί εἴτις δέν τόν ἀκούσῃ, θέλει κολασθῇ· ἰδού λοιπόν ὁπού σᾶς ηὗρεν ὁ λόγος μου· διατί δέν ἐπιστέψατε, διατί τόν ἐσταυρώσετε; δέν ἀκούετε πώς ἔλεγαν οἱ ἄλλοι Προφῆται, ὅτι Παρθένος θέλει γεννήσει Θεόν; δέν ἐκαταλαμβάνετε πώς ὅλα σας τά χαρτία τόν ἐμαρτυροῦσαν Θεόν ἀληθινόν; τώρα τί νά σᾶς κάμω ἐγώ; ἄς ἐκάμνετε καλά, νά μή κολασθῆτε τώρα. Τότε ὡσάν ἀκούσουν τήν τοιαύτην ἀπόκρισιν τοῦ Μωϋσέως, θέλουν κλαύσει θρῆνον μέγαν καί ὁ ποταμός ὁ πύρινος τούς θέλει ρίψει εἰς τήν αἰώνιον κόλασιν. Ἀλλ' ἐπειδή ἕως ἐδῶ ἐφέραμεν τήν διήγησιν τοῦ λόγου μας ἀπό τάς μαρτυρίας τῶν Ἁγίων, ἄς ἔλθωμεν καί εἰς τήν ἐξήγησιν τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου τοῦ σημερινοῦ, νά διηγηθοῦμεν καί τά ἐπίλοιπα. Ὁρίζει γοῦν ὁ Κύριος εἰς τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, ἔτσι·

«Ὅταν ἔλθῃ ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καί πάντες οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθήσει ἐπί θρόνου δόξης αὐτοῦ, καί συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τά ἔθνη, καί ἀφοριεῖ αὐτούς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμήν ἀφορίζει τά πρόβατα ἀπό τῶν ἐρίφων· καί στήσει τά μέν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τά δέ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων»· ἤγουν, ὅταν ἔλθῃ ὁ Χριστός ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδή σάρκα ἐφόρεσε καί ἔλθουν καί ὅλοι οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι ἀντάμα μετ' αὐτόν, τότε θέλει καθήσει εἰς τό θρονί του τό τιμημένον καί θέλουν μαζωχθῆ ἐμπροστά του ὅλα τά ἔθνη, καί θέλει χωρίσει τούς ἀνθρώπους χώρια χώρια, ὡσάν πῶς ὁ βοσκός χωρίζει τά πρόβατα ἀπό τά γίδια, καί θέλει στήσει τά μέν πρόβατα εἰς τήν δεξιάν του μεριάν, τά δέ γίδια εἰς τήν ζερβήν. Τούς μέν δικαίους παρομοιάζει ὁ Κύριος ὥσπερ πρόβατα, διά τό ἥμερον καί πρᾶον, τούς δέ ἁμαρτωλούς ὡς τά γίδια, ἐπειδή οἱ ἁμαρτωλοί ὅλον εἰς τήν ἁμαρτίαν, τήν τραχυτάτην περιπατοῦν, ὡσάν πῶς καί τά γίδια τρέχουν εἰς τούς κρημνούς. «Τότε ἐρεῖ ὁ Βασιλεύς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ

Πατρός μου, κληρονομήσατε τήν ἡτοιμασμένην ἡμῖν βασιλείαν ἀπό καταβολῆς κόσμου, ἐπείνασα γάρ καί ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα καί ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην καί συνηγάγετέ με· γυμνός καί περιεβάλατέ με· ἐν φυλακῇ ἤμην καί ἤλθετε πρός με»· ἤγουν, ἐλᾶτε οἱ εὐλογημένοι ἀπό τόν Πατέρα μου, νά κληρονομήσετε τήν ἡτοιμασμένην σας βασιλείαν ἀπό τήν ἀρχήν τοῦ κόσμου, διότι ἐπείνασα καί μέ ἐδώκετε καί ἔφαγα· ἐδίψησα καί μέ ἐποτίσετε· ξένος ἤμουν καί μέ ἐσεβάσετε εἰς τό σπίτι σας· γυμνός ἤμουν καί μέ ἐνδύσετε· ἀσθένησα καί μέ ἐκοιτάξετε· εἰς τήν φυλακήν ἤμουν καί ἤλθετε πρός ἐμένα. Ἐλᾶτε οἱ Προφῆται, ὁπού ἐδιώχθητε διά τό ὄνομά μου· ἐλᾶτε οἱ πρίν τοῦ νόμου δίκαιοι, ὁπού ἀγαπήσετε τήν βασιλείαν μου καί ἐκαταφρονήσετε τόν κόσμον· ἐλᾶτε οἱ Ἀπόστολοι, ὁπού ἐσυγκακοπαθήσετε εἰς τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου· ἐλᾶτε οἱ Μάρτυρες, ὁπού μέ ὁμολογήσατε ἐμπροστά εἰς βασιλεῖς καί τυράννους καί ὑπεμείνετε πολλαῖς τιμωρίαις καί βάσανα διά τήν ἀγάπην μου· ἐλᾶτε οἱ Ἱεράρχαι, ὁπού μέ ὑπηρετήσετε μέ καθαρότητα ἡμέρας καί νυκτός, καί ἐδιδάσκετε τόν λαόν σας τήν ὁδόν τῆς ἀληθείας· ἐλᾶτε οἱ Ἀσκηταί, ὁπού ἐκατοικήσετε εἰς τά βουνά καί σπήλαια, διά νά νικήσετε τόν διάβολον· ἐλᾶτε οἱ Μάρτυρες γυναῖκες, ὁπού διά τήν ἀγάπην μου ἐκαταφρονήσετε ταῖς χαραῖς τοῦ κόσμου καί ἐμαρτυρήσετε διά τό ὄνομά μου· ἐλᾶτε ἡ Ἀσκήτριαις, ὁπού ἐνεκρώσετε τά πάθη διά τήν ἀγάπην μου· ἐλᾶτε οἱ φιλόπτωχοι καί φιλόξενοι, ὁπού ἐμισήσετε τόν πλοῦτον καί τόν ἐδώκετε εἰς χεῖρας πτωχῶν· ἐλᾶτε ὅσοι ἀγαπήσατε τήν κατά Θεόν ἀγάπην· ἐλᾶτε ὅσοι ἐκυβερνήσατε πτωχόν· ὅσοι ἐκοιτάξετε ἀσθενημένον· ὅσοι ἐνδύσετε γυμνόν· ὅσοι ἐχορτάσετε πεινασμένον· ὅσοι ἐποτίσετε διψασμένον· ὅσοι ἐδεχθήκατε ξένον· ὅσοι ἐπιμεληθήκατε ὀρφανόν· ὅσοι ἐβοηθήσετε χήραν· ὅσοι ἐπαρηγορήσετε φυλακωμένον· ἐλᾶτε ὅσοι ἐφυλάξετε τό ἅγιον Βάπτισμα, καί δέν τό ἐμολύνετε μέ πορνείαις, μέ μοιχείαις, μέ ἀρσενοκοιτείαις, μέ φόνους καί μέ ἄλλαις ἀτυχίαις· ἐλᾶτε ὅσοι ἐσυντρέχετε τήν Ἐκκλησίαν μου· ἐλᾶτε ὅσοι ἐσπουδάξετε νά κάμετε καλά διά νά ἀρέσετε ἐμένα τόν ἀθάνατον Βασιλέα· ἰδού ἡ βασιλεία μου ἑτοιμάσθη, ἰδού ὁ Παράδεισος ἀνοίχθη, οἱ στέφανοι στέκονται· ἰδού ἡ χαρά σᾶς ἀπαντεχαίνει, ἡ τρυφή σᾶς ἀκαρτερεῖ, τά κάλλη καί ἡ εὐμορφίαις τοῦ Παραδείσου ἑτοιμάσθησαν· καί λοιπόν ἐλᾶτε κληρονομήσετε ὅσα σᾶς ἑτοίμασα πρίν κάμω τόν κόσμον...

Ἀπό τό Γεροντικόν

Ψαλμωδία

Ὁ ἀββᾶς Παμβώ, ἔστειλε κάποτε τόν μαθητήν αὐτοῦ εἰς τήν Ἀλεξάνδρειαν, διά νά πωλήσῃ τά ἐργόχειρα τά ὁποῖα εἶχον ἀμφότεροι κατεργασθῆ.

Ὁ μαθητής ἐπῆγεν εἰς τήν πόλιν καί ἔμεινε δέκα ἕξ ἡμέρας· ἐκοιμᾶτο δέ τάς νύκτας μέσα εἰς τόν νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Μάρκου. Ἐκεῖ παρηκολούθησε τήν ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησίας, ἔμαθε μάλιστα καί τροπάρια.

Ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τό Ἀσκητήριον, ἀκούει τόν Γέροντα Παμβώ νά τοῦ λέγει:

—Τέκνον μου, σέ βλέπω νά εἶσαι ταραγμένος. Μήπως σοῦ συνέβη κανένας πειρασμός εἰς τήν πόλιν;

Ἀπεκρίθη ὁ μαθητής καί λέγει:

—Γέροντα, μοῦ φαίνεται ὅτι ἐκακοσυνηθίσαμεν ἐδῶ πέρα εἰς τήν ἐρημίαν καί χάνομεν τάς ἡμέρας μας καί ἀμελοῦμεν, διότι μήτε κανόνας ψάλλομεν, μήτε τροπάρια. Εἰς τήν Ἀλεξάνδρειαν ὁπού ἐπῆγα, εἶδα τά τάγματα τῆς ἐκκλησίας πῶς ψάλλουν καί ἔκτοτε μέ συνεπῆρε πολλή θλίψις ἐπειδή ἐμεῖς δέν ψάλλομεν.

Λέγει εἰς αὐτόν ὁ Γέρων:

—Οὐαί καί ἀλλοίμονόν μας, τέκνον! Ἔφθασαν πλέον αἱ ἡμέραι κατά τάς ὁποίας οἱ μοναχοί θά ἀφήσουν τήν στερεάν τροφήν, καθώς εἶπε τό Ἅγιον Πνεῦμα, καί θά καταγίνωνται μέ τά ᾄσματα. Ἀλλά ποία κατάνυξις καί ποῖα δάκρυα προέρχονται ἀπό τά μελωδήματα αὐτά, τήν στιγμήν ὁπού οἱ ψάλλοντες στέκονται μέσα εἰς τήν ἐκκλησίαν, ἤ εἰς τάς αἰθούσας καί σηκώνουν τήν φωνήν των ὡσάν τά βόδια; Ὅταν εὑρισκώμεθα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὀφείλομεν νά παραστέκωμεν μέ μεγάλην κατάνυξιν καί ὄχι ἐν μετεωρισμῷ. Διότι οἱ μοναχοί δέν ἐξῆλθαν εἰς τήν ἔρημον διά νά διαχύνωνται ἤ νά μελωδοῦσιν ᾄσματα, ἤ νά ρυθμίζουν ἤχους, οὔτε διά νά σείουν τά χέρια των καί νά μετακινοῦν τά πόδια των. Παρά μόνον χρεωστοῦμεν μέ φόβον καί τρόμον Θεοῦ, μέ δάκρυα καί μέ στεναγμούς, μέ εὐλαβικήν καί κατανυκτικήν καί μετρίαν καί ταπεινήν φωνήν νά προσφέρωμεν τάς προσευχάς μας πρός τόν Θεόν...

Ο ΑΓΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜ Ο ΣΥΡΟΣ
Η ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΨΥΧΗΝ ΚΑΘΑΙΡΟΥΣΙΝ.

Ὁσίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου

Λόγος περί τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, καί μετανοίας (ἄλλως, κρίσεως καί ἀναστάσεως), καί ἀγάπης, καί εἰς τήν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀγαπητοί, μηδέν προτιμησώμεθα πλέον τῆς ἀνυποκρίτου ἀγάπης, πολλά γάρ πταίομεν (Ἰάκ. 3, 2) καθ' ἑκάστην ἡμέραν καί ὥραν καί νύκτα. Καί διά τοῦτο τήν ἀγάπην κτησώμεθα, αὕτη γάρ καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν (Ἰάκ. 5, 20). Τί γάρ τό ὄφελος, ἀδελφοί, ἐάν πάντα ἔχωμεν, τήν δέ σώζουσαν ἡμᾶς ἀγάπην οὐκ ἔχωμεν; Τί τό ὄφελος, ἐάν τις ἄριστον ποιήσῃ μέγα καί καλέσῃ βασιλέα καί ἄρχοντας, καί πάντα ἑτοιμάσῃ τά ἐν ὑπηρεσίᾳ ἐν οὐδενί λειπόμενος, ἅλας δέ οὐκ ἔχῃ; μή δύναται βρωθῆναι ὁ ἄριστος ἐκεῖνος. Οὐ μόνον γάρ τό ἔξοδον ἐζημιώθη καί τούς κόπους ἀπώλεσεν, ἀλλά καί ἑαυτῷ ὕβριν προσήνεγκε παρά τῶν κεκλημένων. Οὕτως καί ἐνταῦθα, ἀδελφοί μου, τί τό ὄφελος ἡμᾶς κοπιᾶν χωρίς ἀγάπης; Χωρίς τῆς ἀγάπης πᾶν ἔργον ἀκάθαρτον. Κἄν παρθενίαν τις ἔχῃ, κἄν νηστεύῃ, εἴτε ἀγρυπνῇ, κἄν εὔχηται, κἄν δοχήν ποιῇ πτωχοῖς, εἴτε δῶρα προσφέρῃ τῷ Θεῷ, ἤ ἀπαρχάς καί καρποφορίας, κἄν ἐκκλησίας κτίζῃ, ἤ μεῖζον ἄλλο τι πράττῃ, χωρίς ἀγάπης, πάντα εἰς κενόν λογισθήσονται παρά τῷ Θεῷ, οὐ γάρ εὐδοκοῦσιν ἐν αὐτῷ. Μή οὖν βουληθῇς χωρίς τῆς ἀγάπης ποιῆσαί τι. Ἐάν δέ εἴπῃς, κἄν τόν ἀδελφόν μου μισῶ, ἀλλά τόν Χριστόν ἀγαπῶ, εὑρίσκῃ ψεύστης. Ἐλέγχει σε Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, λέγων· ὅτι ὁ μή ἀγαπῶν τόν ἀδελφόν αὐτοῦ, ὅν ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν τόν Θεόν, ὅν οὐχ ἑώρακε (Α' Ἰωάν. 3, 10). Φανερόν οὖν ἐστίν, ὅτι ὁ ἔχων μῖσος κατά τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καί δοκεῖ ἀγαπᾶν τόν Θεόν, ψεύστης ἐστίν, καί ἑαυτόν φρεναπατᾷ (Γαλάτ. 6. 3), λέγει γάρ πάλιν Ἰωάννης· ὅτι ταύτην τήν ἐντολήν ἀπ' αὐτοῦ ἔχομεν, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τόν Θεόν, ἀγαπᾷ καί τόν ἀδελφόν αὐτοῦ (Α' Ἰωάν. 4, 21). Καί πάλιν ὁ Κύριος λέγει· ἐν ταύταις ταῖς δυσίν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καί οἱ προφῆται κρέμανται (Ματθ. 22-40). Ὢ θαῦμα ἐξαίσιον καί παράδοξον· ὅτι ὁ ἔχων τήν ἀγάπην, ὅλον τόν πληροῖ· πλήρωμα γάρ νόμου ἡ ἀγάπη (Ρωμ. 13, 10). Ὢ δύναμις ἀγάπης ἀνείκαστος, ὢ δύναμις ἀγάπης ἀμέτρητος. Οὐδέν τῆς ἀγάπης τιμιώτερον οὔτε ἐν τῷ

οὐρανῷ οὔτε ἐν τῇ γῇ. Αὔτη ἡ θεία ἀγάπη ἐστίν τό κεφάλαιον τῶν ἀρετῶν.

Ἡ ἀγάπη ἐστίν αἰτία πάντων τῶν ἀγαθῶν· ἡ ἀγάπη ἐστίν τό ἅλας τῶν ἀρετῶν, καί τό τέλος τοῦ νόμου. Αὔτη ἐνῴκησεν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἄβελ. Αὔτη τοῖς πατριάρχοις συνήργησεν. Αὔτη τόν Μωϋσῆ ἐφύλαξεν. Αὔτη ἐν τοῖς προφήταις κατεσκήνωσεν. Αὔτη τόν Δαυΐδ, οἰκητήριον τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐποίησεν. Αὔτη τόν Ἰώβ ἐνίσχυσεν, καί τί οὐ λέγω τά μείζονα; Αὔτη τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν πρός ἡμᾶς κατήγαγε. Διά τῆς ἀγάπης πάντα ἐφανερώθη. Ὁ θάνατος κατελύθη. Ὁ ᾅδης ἠχμαλωτίσθη. Ὁ Ἀδάμ ἀνακέκληται. Διά τῆς ἀγάπης, μία ποίμνη γέγονεν ἀγγέλων καί ἀνθρώπων. Διά τῆς ἀγάπης ὁ παράδεισος ἠνέῳκται, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐπήγγελται. Αὔτη τούς ἁλιεῖς ἐσόφισεν. Αὔτη τούς μάρτυρας ἐνίσχυσεν. Αὔτη τάς ἐρήμους πολιτείας ἀνέδειξεν. Αὔτη τά ὄρη καί τά σπήλαια ψαλμῳδίας ἐπλήρωσεν. Αὔτη ἐδίδαξεν ἄνδρας τε καί γυναῖκας τήν στενήν καί τεθλιμμένην βαδίζειν ὁδόν. Ἀλλά μέχρι τίνος οὐ στήσω τόν περί τῆς ἀγάπης λόγον; Τίς γάρ ἱκανός πάντα διηγήσασθαι τά τῆς ἀγάπης κατορθώματα; Ἀλλ' οὔτε οἱ ἄγγελοι κατ' ἀξίαν διηγήσονται. Ὦ μακαρία ἀγάπη, χορηγέ πάντων τῶν ἀγαθῶν. Ὦ μακάριοι καί τρισμακάριοι, οἱ τήν ἀληθινήν καί ἀνυπόκριτον ἀγάπην κτησάμενοι, καθώς εἶπεν ὁ Δεσπότης· ὅτι μείζονα ταύτης ἀγάπης οὐδείς ἔχει, ἵνα τις τήν ψυχήν αὐτοῦ θῇ ὑπέρ τῶν φίλων αὐτοῦ (Ἰωάν. 15, 18).

Ταύτην τήν θείαν ἀγάπην ἔχων ὁ Παῦλος ὁ Ἀπόστολος, ἔλεγεν· ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακόν οὐδέν κατεργάζεται· οὐκ ἀποδιδοῖ κακόν ἀντί κακοῦ (Α' Πέτρ. 3, 9)· οὐ λοιδορίαν ἀντί λοιδορίας. Ταύτην ὁ κτησάμενος κατ' οὐδενός ὑπερηφανεύεται, οὐ φθονεῖ, οὐκ ὀργίζεται, οὐ γογγύζει, οὐ μισεῖ τόν ἀδελφόν ποτέ. Ταύτην ὁ ἔχων οὐ μόνον τούς ἀγαπῶντας αὐτόν ἀγαπᾷ, ἀλλά καί τούς θλίβοντας αὐτόν. Ταύτην τήν θείαν ἀγάπην ἔχων Στέφανος ὁ πρωτομάρτυς, ὑπέρ τῶν λιθαζόντων αὐτόν παρεκάλει τόν Θεόν, λέγων· Κύριε, μή στήσῃς αὐτοῖς τήν ἁμαρτίαν ταύτην (Πράξ. 7, 60). Μακάριος ὁ ἄνθρωπος, ὁ πάντα περιφρονήσας καί τήν ἀγάπην κτησάμενος· τούτου ὁ μισθός καθ' ἑκάστην ἡμέραν αὐξάνει· τούτου ὁ στέφανος ἡτοίμασται· τοῦτον πάντες οἱ ἄγγελοι μακαρίζουσι· τούτου ὁ Δεσπότης οὐδέποτε χωρίζεται, ὁ Θεός γάρ ἀγάπη ἐστίν καί ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ μένει καί ὁ Θεός ἐν αὐτῷ (Α' Ἰωάν. 4, 16). Καί περί μέν τῆς ἀγάπης ταῦτα.

Ἡμεῖς δέ πάλιν ἐπί τό προκείμενον ἐπανέλθωμεν, καί λαλήσωμεν περί μετανοίας καί περί τῆς μελλούσης κρίσεως. Ταῦτα μελετῶμεν ἀγαπητοί νυκτός καί ἡμέρας, πρός τήν ἐσχάτην ἀποβλέποντες ὥραν καί οὐ μή λάθεσθε τῆς μηδέποτε σβεννυμμένης φλογός. Ὁ

ψαλμός ἐπί τοῦ στόματος ὑμῶν ἀδιαλείπτως ἔστω. Θεός γάρ ὀνομαζόμενος φυγαδεύει τούς Δαίμονας. Ὅπου ὁ ψαλμός, ἐκεῖ καί ὁ Θεός. Ὅπου δέ τά διαβολικά ἄσματα, ἐκεῖ ὀργή Θεοῦ καί οὐαί. Ὅπου ἱεραί βίβλοι καί ἀναγνώσεις, ἐκεῖ εὐφροσύνη δικαίων καί σωτηρία ψυχῶν. Ὅπου δέ κιθάραι καί χοροί, ἐκεῖ σκοτισμός ἀνδρῶν τε καί γυναικῶν καί τοῦ Διαβόλου ἑορτή. Τί οὖν τό ὄφελος, ἀδελφοί, ἔνθεν πρός ὥραν χορεύειν καί πανηγυρίζειν,ἐκεῖ δέ κολάζεσθε εἰς τούς αἰῶνας. Ἐννοήσωμεν, ὅτι οὐδέν ἡμᾶς ὠφελήσουσι τά τερπνά τῆς γῆς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ἐκεῖ οὐδείς δύναται βοηθῆσαι ἄλλον· ἀλλ' ἕκαστος τό ἴδιον φορτίον βαστάζων ἵσταται ἐκδεχόμενος τήν ἀπόφασιν τήν μέλλουσαν ἐξελθεῖν κατ' αὐτοῦ. Ταῦτα κατά νοῦν ἔχοντες, ἀγαπητοί, σωφρόνως καί δικαίως καί εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, ὡς ὁ Ἀπόστολος ἐδίδαξε. Καθαρίσωμεν ἑαυτούς ἀπό παντός μολυσμοῦ σαρκός καί πνεύματος (Β' Κορ. 7, 1). Ἀπωθώμεθα τά ἔργα τοῦ σκότους καί τά τῶν ἐθνῶν σχήματα, καί μηκέτι περιπατήσωμεν, καθώς καί τά λοιπά ἔθνη περιπατοῦσι· τάς τῶν ἁγίων μνήμας ἐπιτελοῦντες μνημονεύσωμεν πάντων τῶν ἐν ἀδυναμίᾳ, χηρῶν, ὀρφανῶν, ξένων, πτωχῶν καί τῶν ἐν φυλακαῖς, τῶν ἐν ἐρημίαις, καί ὄρεσι καί σπηλαίοις, καί ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς. Τάς ἑορτάς τιμήσωμεν, ἑορτάζοντες μή πανηγυρικῶς, ἀλλά θεϊκῶς· μή κοσμικῶς, ἀλλ' ὑπερκοσμίως καί Χριστιανικῶς· μή πρόθυρα στεφανώσαμεν, μή χορούς στησάμεθα, μή αὐλοῖς καί κιθάραις τήν ἀκοήν ἡμῶν ἐκθηλύνωμεν, μή ἱμάτια μαλακά περιβαλλώμεθα, μή χρυσοῦ περιλάμψεσι, μή κόσμοις καί μέθαις· ἀλλά ταῦτα παρεάσωμεν Ἕλλησι καί Ἰουδαίοις, ἡμεῖς δέ τῷ τιμίῳ καί ζωοποιῷ σταυρῷ τοῦ Σωτῆρος τά πρόθυρα ἡμῶν στεφανώσωμεν, λέγοντες μετά τοῦ Ἀποστόλου· ἐμοί μή γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μή ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (Γαλ. 6, 14).

Καί ἐπί τῶν θυρῶν ἡμῶν τόν ζωοποιόν σταυρόν, καί ἐπί τῶν μετώπων, καί ἐπί τοῦ στήθους, καί ἐπί τοῦ στόματος, καί ἐπί παντός μέλους ἡμῶν τοῦτον ἐνσημειωσώμεθα, καί αὐτόν ὁπλισώμεθα τό ἀήττητον ὅπλον τῶν Χριστιανῶν, τόν νικητήν τοῦ θανάτου, τήν ἐλπίδα τῶν πιστῶν, τό φῶς τῶν περάτων, τό ἀνοικτήριον τοῦ παραδείσου, τό τῶν αἱρέσεων καταλύτην, τό στερέωμα τῆς πίστεως, τό μέγα φυλακτήριον καί σωτήριον καύχημα τῶν ὀρθοδόξων. Τοῦτον, χριστιανοί, καθ' ἑκάστην ἡμέραν καί νύκτα καί ὥραν καί στιγμήν μή διακαλύπτωμεν, περιφέροντες ἐν παντί τόπῳ. Χωρίς αὐτοῦ μηδέν ἐπιτελέσῃς, ἀλλά καί κοιμώμενος καί ἀνιστάμενος καί ἐργαζόμενος καί ἐσθίων καί πίνων καί ὁδεύων καί θάλασσαν πλέων, καί ποταμόν διαβαίνων, πάντα τά μέλη σου τῷ ζωοποιῷ σταυρῷ κατακόσμησον,

καί οὐ προσελεύσεται πρός σέ κακά, καί μάστιξ οὐκ ἐγγιεῖ ἐν τῷ σκηνώματί σου. Τοῦτον θεωροῦσαι αἱ ἐναντίαι δυνάμεις φρίττουσιν ὑποχωροῦσαι· οὗτος καί τήν οἰκουμένην ἡγίασεν, οὗτος τό σκότος ἠφάνισε καί τό φῶς ἐπανήγαγεν· οὗτος τήν πλάνην κατήργησεν· οὗτος τά ἔθνη συνήγαγεν ἀπό ἀνατολῶν καί δυσμῶν καί βορρᾶ καί νότου, καί εἰς μίαν ἐκκλησίαν, καί εἰς μίαν πίστιν καί εἰς ἕν βάπτισμα ἐν ἀγάπῃ συνέδησε· τό ἀκαταμάχητον τεῖχος τῶν ὀρθοδόξων. Ποῖον στόμα ἤ ποῖα γλῶσσα ἀξίως ἐγκωμιάσῃ τό ἀκαταμάχητον ὅπλον τοῦ βασιλέως Χριστοῦ; Οὗτός ἐστιν ὁ παγείς ἐν τόπῳ κρανίου, καί εὐθέως βλαστήσας τόν βότρυν τῆς ζωῆς ἡμῶν. Ἐν τούτῳ τῷ τιμίῳ ὅπλῳ Χριστός ὁ Σωτήρ ἡμῶν διέρρηξε τήν παμφάγον τοῦ ᾅδου γαστέρα καί τό πολυμήχανον τοῦ Διαβόλου ἐνέφραξε στόμα. Τοῦτον ἰδών ὁ θεήλατος θάνατος πάντας οὕς εἶχεν ἀπό τοῦ πρωτοπλάστου ἀπέλυσεν. Τούτῳ ὁπλισάμενοι οἱ μακάριοι ἀπόστολοι, πᾶσαν τήν δύναμιν τοῦ Ἐχθροῦ κατεπάτησαν. Τοῦτον περιβαλλόμενοι ἀντί θώρακος οἱ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ καί μάρτυρες, πάσας τάς ἐπινοίας καί θράση τοῦ Πονηροῦ κατήργησαν. Τοῦτον βαστάζοντες, οἱ τῷ κόσμῳ ἀποτασσόμενοι, μετά πολλῆς προθυμίας κατοικοῦσιν ἐν ὄρεσι καί σπηλαίοις καί ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς τάς καταμονάς ποιοῦνται. Ὢ τῆς ἀμετρήτου ἀγαθότητος τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ! πόσα ἀγαθά ἐδωρήσατο διά τοῦ σταυροῦ τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων; Αὐτός πάλιν ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ κόσμου, ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου, πρῶτος μέλλει ἀναφαίνεσθαι ἐν τῷ οὐρανῷ μετά δόξης πολλῆς καί πλήθοις στρατιᾶς ἀγγέλων, τούς μέν ἐχθρούς ἐκφοβῶν καί ἐκθλίβων, τούς δέ πιστούς χαροποιῶν καί φωτίζων καί τήν παρουσίαν μηνύων τοῦ μεγάλου Βασιλέως.

Καί περί μέν τοῦ τιμίου σταυροῦ, ταῦτα καί πλείονα τούτων. Τά δέ μετά τούτων, ἤγουν τά ὀπίσω αὐτοῦ ἐρχόμενα, διηγήσομαι ποταπά ὑπέρ λόγον καί ἔννοιαν, ὑπερβαίνοντα πᾶσαν διήγησιν καί ἐκπλήττοντα πᾶσαν ἀκοήν. Οἴμοι, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι, ἐμνήσθην τῆς ὥρας ἐκείνης καί ἐτρόμαξα, καί ἐνταῦθα καταπαῦσαι τόν λόγον ἐβουλήθην ἀπό τοῦ πολλοῦ φόβου, ἐνθυμούμενος τά μέλλοντα ἀποκαλύπτεσθαι ὀπίσω τοῦ τιμίου σταυροῦ. Τίς γάρ αὐτά διηγήσεται ἤ τίς τολμήσει ἐξειπεῖν; ποῖον στόμα ἀπαγγείλῃ; ποία δέ γλῶσσα φθέγξεται; ποία δε φωνή δηλώσει; ποία δέ ἀκοή χωρήσει ἀκοῦσαι, ὅπερ οὐδέ οἱ οὐρανοί (ἄλλ. ἄγγελοι) ὑπενεγκεῖν δύνανται. Τοιαῦτα γάρ μεγάλα καί φρικτά θαυμάσια οὔτε ἐγένοντο, ἐν ὅλαις ταῖς γενεαῖας, οὔτε ὡράθησαν. Καί ἄρτι μέν πολλάκις ἐάν ἀστραπή ἤ βροντή τρανοτέρα γένηται, πάντας ἐκθροεῖ καί πάντες εἰς γῆν ἐπικλινόμενοι, δεδοικότες φρίττομεν. Πῶς δέ ὑπενέγκωμέν τοτε, ὅταν ἀκούσωμεν τῆς

φωνῆς τῆς σάλπιγγος, φοβερόν κεκραγυίας καί ἐξυπνιζούσης τούς ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένους δικαίους τε καί ἁμαρτωλούς. Τότε ἐν τῷ ᾅδῃ τά ὀστᾶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀκούσαντα τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος, περιτρέχουσι μετά σπουδῆς, ζητοῦντα τάς ἑαυτῶν ἁρμονίας. Ὅταν ἴδωμεν πᾶσαν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀνισταμένην, ἕκαστον ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ καί ἐπισυναγομένους ἀπό τῶν περάτων τῆς γῆς πρός τό κριτήριον, ποῖος φόβος, ποταπή δέ φρίκη λήψεται ἡμᾶς; Κελεύει γάρ ὁ μέγας βασιλεύς καί εὐθέως μετά τρόμου καί σπουδῆς δώσῃ ἡ γῆ τούς νεκρούς αὐτῆς, ἡ θάλασσα τούς ἑαυτῆς νεκρούς, καί ὁ ᾅδης τούς ἰδίους νεκρούς, καί εἴτε θηρίον ἥρπασεν ἤ ἰχθύς ἐμέλισεν, εἴτε ὄρνεον διήρπασεν, πάντες ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ παραστησώμεθα.

Ὅταν ἴδωμεν πύρινον ποταμόν ἐξερχόμενον ἀπό ἀνατολῶν μετά θυμοῦ, ὥσπερ ἀγρία θάλασσα καί κατεσθίοντα τά ὄρη καί τάς νάπας, καί κατακαίοντα πᾶσαν τήν γῆν καί τά ἐν αὐτῇ ἔργα, τότε, ἀγαπητοί, ἐκ τοῦ πυρός ἐκείνου αἱ πηγαί ἐκλείπουσιν, οἱ ποταμοί ἀφανίζονται, ἡ θάλασσα ξηραίνεται, ὁ ἀήρ κλονεῖται, τά ἄστρα πίπτουσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ ἥλιος ἐκλείπει, ἡ σελήνη μεταβάλλεται εἰς αἷμα, ὁ οὐρανός εἱλίσσεται ὡς βιβλίον· ὅταν δέ θεωρήσωμεν τούς ἀγγέλους ἀποστελλομένους καί περιτρέχοντας μετά σπουδῆς, καί ἐπισυνάγοντας τούς ἐκλεκτούς δούλους τοῦ Θεοῦ ἀπ' ἄκρων οὐρανοῦ ἕως ἄκρων αὐτοῦ· ὅταν ἴδωμεν οὐρανόν καινόν καί γῆν καινήν· ὅταν ἴδωμεν τόν φοβερόν θρόνον ἑτοιμαζόμενον· ὅταν θεωρήσωμεν τό σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἀναφανέν ἐν τῷ οὐρανῷ, τόν τίμιον καί ζωοποιόν σταυρόν φωτίζοντα πάντα τά πέρατα τῆς γῆς· τότε πάντες θεωροῦντες ἐν τῷ ὕψει φανέν τό βασιλικόν τοῦτο καί φοβερόν σκῆπτρον, ἐπιγινώσκει ἕκαστος ὅτι εὐθέως ὀπίσω τούτου ὁ βασιλεύς μέλλει ἀναφαίνεσθαι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ· τίς ἄρα ἀπαντήσεται τῷ Χριστῷ καί ἀπολογήσεται; καί ἐάν σύνοιδεν ἑαυτῷ πταίσματα ἤ παραπτώματα ἵσταται γυμνός καί τεθλιμμένος, ἐκδεχόμενος τήν ἀπόφασιν τήν μέλλουσαν ἐξελθεῖν κατ' αὐτοῦ. Ἕκαστος γάρ θεωρεῖ τά ἴδια ἔργα αὐτοῦ πρό προσώπου αὐτοῦ ἱστάμενα, κἄν τε ἀγαθά, κἄν τε φαῦλα. Τότε οἱ τήν στενήν καί τεθλιμμένην ὁδόν βαδίσαντες καί πάντες οἱ γνησίως μετανοήσαντες, καί πάντες οἱ ἐλεήμονες καί ξενοδόχοι ἵστανται ἱλαροί, μετά πάσης χαρᾶς προσδεχόμενοι τήν μακαρίαν ἐλπίδα καί ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἔρχεται γάρ ἵνα στεφανώσῃ τούς ἀγωνιζομένους ἐν ἀγρυπνίαις καί προσευχαῖς καί νηστείαις καί ψαλμῳδίαις. Ἔρχεται ἵνα μακαρίσῃ τούς πενθήσαντας ἐπί τοῖς παραπτώμασιν αὐτῶν, ἔρχεται ἵνα στεφανώσῃ τούς ἐλεήμονας, ἔρχεται ἵνα ὑψώσῃ τούς πτωχεύσαντες διά τό ὄνομα αὐτοῦ, τούς μή ἀγαπήσαντας

τόν κόσμον καί τά ἐν κόσμῳ, ἀλλά πάντα καταλιπόντας καί αὐτῷ μόνο ἀκολουθήσαντας. Ἔρχεται οὐκ ἔτι ἀπό γῆς, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ, ὡς ἀστραπή φοβερά. Τότε γίνεται κραυγή μεγάλη λέγουσα· ἰδού ὁ Νυμφίος ἔρχεται, ἰδού ὁ κριτής παραγίνεται, ἰδού ὁ δικαστής τῶν δικαστῶν ἀποκαλύπτεται, ἰδού ὁ τῶν ὅλων Θεός παραγίνεται κρῖναι τήν οἰκουμένην καί ἀποδοῦναι ἑκάστῳ κατά τά ἔργα αὐτοῦ. Τότε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐκ τῆς κραυγῆς ἐκείνης τρομάξουσιν οἱ νεφροί τῆς γῆς ἀπό περάτων ἕως περάτων, καί θάλασσα καί πᾶσαι ἄβυσσοι. Τότε, ἀγαπητοί, φόβος καί τρόμος καί ἔκστασις λήψεται πάντα ἄνθρωπον ἐκ τῆς κραυγῆς καί τοῦ ἤχου τῆς σάλπιγγος καί τῆς προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ. Τότε αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. Τότε προβαδίσουσιν ἀστραπαί, προστρέχουσι στρατιαί ἀγγέλων· οἱ τῶν ἀρχαγγέλων χοροί ἑτοιμάζονται· τά Χερουβίμ καί τά Σεραφίμ καί τά Πολυόμματα ἐν ἰσχύϊ κράζουσιν, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος σαβαώθ, ὁ ὤν, καί ὁ ἦν, καί ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ. Τότε πᾶν κτίσμα ἐν οὐρανῷ καί ἐπί γῆς ἐν δυνάμει κράζουσιν· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου (Ματθ. 21, 9). Τότε σχισθήσονται οἱ οὐρανοί καί ἀποκαλυφθήσεται ὁ τῶν βασιλέων βασιλεύς καί ἄρχων τῶν ἀρχόντων, ὡς ἀστραπή φοβερά, μετά δυνάμεως πολλῆς καί δόξης ἀνεικάστου· καί ὄψεται αὐτόν πᾶς ὀφθαλμός, καί οἵτινες αὐτόν ἐξεκέντησαν, καί κόψονται ἐπ' αὐτοῖς πᾶσαι αἱ φυλαί τῆς γῆς (Ἰωάν. 19, 37. Ἀποκ. 1, 7). Τότε ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ εἰς φυγήν τραπήσονται, καθώς ὁ Ἰωάννης προεδήλωσε, λέγων· εἶδεν θρόνον λευκόν μέγαν, καί τόν καθήμενον ἐπ' αὐτόν, οὗ ἀπό προσώπου αὐτοῦ ἔφυγεν ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ (Ἀποκ. 20, 11)· φεῦ ἁμαρτωλοί δέ ποῦ στησόμεθα; Τότε καθίσεται ἐπί θρόνου δόξης αὐτοῦ, ὡς αὐτός εἴρηκε, καί συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τά ἔθνη (Ματθ. 19, 28).

Ποταπή ἄρα ψυχή μέλλει εὑρεθῆναι ἵνα δυνηθῇ ὑπομεῖναι, ὅτε τεθῶσιν θρόνοι καί κριτήριον καθίσει καί βίβλοι ἀνεωχθῶσι; Τότε θεασώμεθα τάς ἀναριθμήτους τῶν ἀγγέλων δυνάμεις παρεστῶτας κύκλῳ ἐν φόβῳ. Τότε ἑνός ἑκάστου τά ἔργα ἐπί ἀγγέλων καί ἀνθρώπων ἀναγινώσκονται καί θριαμβεύονται. Τότε πληροῦται ἡ προφητεία Δανιήλ, ἡ λέγουσα· ἐγώ Δανιήλ ἐθεώρουν, ἕως οὗ θρόνοι ἐτέθησαν, καί ὁ παλαιός ἡμερῶν ἐκάθισεν· τό ἔνδυμα αὐτοῦ λευκόν, ὡσεί χιών· ἡ θρίξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡσεί ἔριον καθαρόν· ὁ θρόνος αὐτοῦ, φλόξ πυρός· οἱ τροχοί αὐτοῦ, πῦρ φλέγον. Ποταμός πυρός εἷλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Χίλιαι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ καί μύριαι μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ· κριτήριον ἐκάθισε, καί βίβλοι ἠνεῴχθησαν (Δαν. 7, 9, 10). Μέγας ὁ φόβος, ἀδελφοί, ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ὅτε ἀνοι-

χθῶσιν ἐκεῖναι αἱ φοβεραί βίβλοι, ἔνθα γεγραμμένα εἰσί τά ἔργα ἡμῶν καί οἱ λόγοι ἡμῶν, καί ὅσα ἐπράξαμεν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, καί ἐνομίσαμεν λαθεῖν τόν Θεόν τόν ἐτάζοντα καρδίας καί νεφρούς. Ἐκεῖ ἀναγέγραπται πᾶσα πρᾶξις καί ἐνθύμησις ἀνθρώπων, κἄν τε ἀγαθά κἄν τε φαῦλα. Ὦ πόσων δακρύων χρήζομεν διά τήν ὥραν ἐκείνην ἥν ἀμελοῦμεν. Διά γάρ τῶν δακρύων καί ἐλεημοσυνῶν δυνάμεθα ἐξαλεῖψαι τά γεγραμμένα ἐγκλήματα. Ὦ πόσα στενάξομεν καί ἐλεεινά δακρύσομεν, ὅταν ἴδωμεν τήν οὐρανῶν βασιλείαν ἀπόρρητον. Καί πάλιν, ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, θεασώμεθα τάς φοβεράς κολάσεις φαινομένας· μέσον δέ τούτων πᾶσαν φύσιν ἀνθρώπων ἀπό τοῦ πρωτοπλάστου Ἀδάμ ἕως τοῦ γεννηθέντος πάντων ὕστερον, καί πάντας προσκυνοῦντας ἐπί πρόσωπον. Τότε πληρωθήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοί κάμψει πᾶν γόνυ (Ἠσ. 45, 23) καί πάλιν ὁ Ἀπόστολος ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ· πᾶν γόνυ κάμψει ἐπουρανίων καί ἐπιγείων καί καταχθονίων, καί πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστός εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός (Β' Φιλιπ. 10, 11) ἀμήν.

Ἐρώτησις: Ἠρώτησαν αὐτοί οἱ φιλόχριστοι ἀκροαταί· διδάσκαλε, εἰπέ ἡμῖν καί τά τούτοις ἀκόλουθα (καί πῶς ἐπερωτῶνται).

Ἀπόκρισις: Τότε, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι, πᾶσα ἀνθρωπότης ἱσταμένη, μέσον τῆς βασιλείας καί τῆς κρίσεως, μέσον ζωῆς καί θανάτου, μέσον χαρᾶς καί ἀνάγκης, καί πάντες κάτω νεύοντες βλέπουσιν τούς ἔμπροσθεν τοῦ βήματος παρισταμένους καί ἐπερωτωμένους, καί μάλιστα τούς ἐν ἀμελείᾳ ζήσαντας, καί ταῦτα θεωροῦντες, πάλιν κάτω νεύοντες, ἐνθυμῶντες τάς πράξεις αὐτῶν. Ἀλλά καί βλέπει ἕκαστος τά ἴδια ἔργα ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἱστάμενα, εἴτε ἀγαθά εἴτε φαῦλα, ἕκαστος ἅ προέπεμψε. Τότε οἱ φαῦλα πράξαντες καί μή μετανοήσανες ὀδυρόμενοι λέγουσιν· ὤ πῶς οὐκ ἠγωνισάμεθα οἱ ἄθλιοι, ἀλλ' ἐν ἀμελείᾳ τόν καιρόν ἀπωλέσαμεν, παίζοντες καί παιζόμενοι; πῶς οὐκ ἠγρυπνήσαμεν; διατί οὐκ ἐνηστεύσαμεν; διατί οὐκ ἠλεήσαμεν πτωχούς; διατί ἐφθονήσαμεν οἱ ἄθλιοι καί ἐπράξαμεν κακά; διατί οὐ μετηνοήσαμεν, ὡς καιρός ἦν μετανοίας, ἀλλά γελῶντες καί τρυφῶντες καί μετεωριζόμενοι ἐτελέσαμεν, ὅτε μετανοίας καιρός οὐκ ἔτι ἐστί; τί ποιήσωμεν ὅτι ἔφθασεν ἡ φοβερά ἡμέρα καί ὥρα ἥν ἠκούσαμεν πολλάκις καί ἐγελῶμεν; τί ποιήσωμεν οἱ ἐλεεινοί, ὅτι αἱ βίβλοι ἠνεῳχθησαν καί κρίνουσιν ἅπαντας;

Ταῦτα αὐτῶν διαλογιζομένων ἀκούουσι τῆς φωνῆς τοῦ Κριτοῦ φοβερῶς κεκραγότος καί λέγοντος· δείξατε τά ἔργα ὑμῶν, καί λάβετε τόν μισθόν. Ἐν δέ τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ σαλευθήσονται πάντα τά τάγματα τῶν χριστιανῶν, ἀρχιερεῖς καί διάκονοι καί τά λοιπά τάγματα τῆς

ἐκκλησίας. Ἕκαστος γάρ, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος, ἐγείρεται ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι (Α' Κορ. 15, 23) δοῦναι λόγον τῷ Θεῷ. Τότε ταραχθήσονται βασιλεῖς καί δυνάσται, σοφοί καί πλούσιοι καί πένητες, διότι ἐπέστη ἡ ὥρα, ἵνα θερίσῃ ἕκαστος ὅ ἔσπειρεν.

Ἐρώτησις: Ἠρώτησαν οἱ φιλόχριστοι ἀκροαταί· εἰπέ ἡμῖν καί μετά ταῦτα, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, τί μέλλουσιν ἀκούειν ἤ παθεῖν;

Ἀπόκρισις: Οἴμοι, ἀδελφοί μου φιλόχριστοι, θέλων εἰπεῖν καί τά μετά ταῦτα, καί ἐκ τοῦ φόβου ἀνακόπτομαι, ἡ φωνή μου ἐκλείπει, τά δάκρυά μου προτρέχουσιν, καί ἰλιγγιῶ· φρικτόν γάρ τό διήγημα.

Ἐρώτησις: Οἱ φιλόχριστοι· εἰπέ διά τόν Κύριον πρός ἡμετέραν ὠφέλειαν.

Ὁ Διδάσκαλος λέγει: Τότε, φιλόχριστοι, ἐρευνᾶται ἑκάστου ἡ σφραγίς τοῦ χριστιανισμοῦ, ἥν ἔλαβεν ἕκαστος ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ διά τοῦ βαπτίσματος, καί ἀπαιτεῖται ἕκαστος τήν πίστιν τήν ἀμίαντον, καί τήν σφραγίδα τήν ἄθραυστον, καί τόν χιτῶνα ἀμόλυντον, καί τήν καλήν ὁμολογίαν ἥν ὡμολόγησεν ἐπί πολλῶν μαρτύρων, λέγων· ἀποτάσσομαι τῷ Σατανᾷ καί πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, οὐχί ἑνί ἤ πέντε, ἀλλά πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῦ Διαβόλου. Ταύτην οὖν τήν καλήν ἀποταγήν ἀπαιτούμεθα ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ· καί μακάριος ὅστις ἐφύλαξε καθώς καί συνετάχθη. Δι' ἑνός γάρ 'ρήματος ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἔργοις τοῦ Διαβόλου, μοιχείαν τήν βδελυρωτάτην, πορνείαν, φόνους, ἀκαθαρσίαν, φθόνον, κλοπήν, λοιδορίαν, πικρίαν, θυμόν, ἀργολογίαν, μέθην, μνησικακίαν, ζῆλον, ὑπερηφανίαν, βλακείαν, γέλωτα, καθαρισμούς, ὀρχησμούς, χοραυλίας, καταλέγματα, τραγῳδίας, τά ᾄσματα τῶν Δαιμόνων, πλεονεξίαν, μισαδελφίαν, τά ἔσχατα πάντων τῶν κακῶν, πρωτομαντίαν, εἰδωλολατρείαν, φαρμακείαν. Ταῦτα καί τά τούτοις ὅμοια ἀποτάσσεται πᾶς χριστιανός ἐπί τῆς ἁγίας κολυμβήθρας. Ταύτην τήν ἀποταγήν ἀπαιτούμεθα ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

Ἐρώτησις: Οἱ φιλόχριστοι. Εἰπέ ἡμῖν καί τά τούτοις ἀκόλουθα, καί πῶς ἐπερωτῶνται.

Ὁ Διδάσκαλος λέγει: Λαλήσω ἐν ὀδύνῃ, καί εἴπω ἐν στεναγμοῖς μετά δακρύων. Οὐ γάρ ἐστι δυνατόν ἐκεῖνα χωρίς δακρύων διηγήσασθαι, καθότι τά ἔσχατά εἰσι. Τότε φιλόχριστοι μετά τό ἐρευνηθῆναι καί ἐξετασθῆναι πάντας, καί πάντων τά ἔργα δημοσιευθῆναι ἐπί ἀγγέλων καί ἀνθρώπων, καί καταργηθῇ πᾶσα ἀρχή καί ἐξουσία καί δύναμις, καί πάντες οἱ ἐχθροί τεθῶσιν ὑπό τούς πόδας αὐτοῦ· τότε λοιπόν, καθώς εἶπεν, ὁ Κύριος ἀφορίζει αὐτούς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμήν ἀφορίζει τά πρόβατα ἀπό τῶν ἐρίφων (Ματθ. 25, 33) καί στή-

σει τά μέν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τά πρόβατα, τά ἔχοντα τούς καλούς καρπούς· τά πρόβατα, τά γινώσκοντα τόν Ποιμένα· τά πρόβατα, τά ἐσφραγισμένα, τά φυλάξαντα τήν σφραγίδα ἄθραυστον· τά πρόβατα τά ἀκολουθήσαντα τόν ποιμένα τόν μέγαν, τόν εἰπόντα· δεῦτε ὀπίσω μου· τά πρόβατα, τά μή μιάναντα τήν ἁγίαν πίστιν μετά τῶν βλασφήμων αἱρετικῶν. Ταῦτα τά πρόβατα στήσει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τά δέ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων· ταῦτα τά ἐρίφιά εἰσιν, ὅσοι καρπόν οὐκ ἔχουσιν, ὅσοι τόν ποιμένα παρώξυναν. Οὗτοί εἰσι τά ἐρίφια τά νεμώμενα μετά τῶν αἱρετικῶν, καί τήν ἁγίαν πίστιν μιαίνοντα, οἵτινες ἐσκίρτησαν, ἐτρύφησαν, ἐχόρευσαν, καί σωρεύσαντες τό οὐαί ἐξῆλθον ἐκ τοῦ βίου παντός ἔργου ἀγαθοῦ ἔρημοι, πάσης ἀκαθαρσίας πεπληρωμένοι· οὕς ἰδών ὁ Θεός ἀποστρέφει τούς ὀφθαλμούς αὐτοῦ ἀπ' αὐτῶν, καί στήσει αὐτούς ἐξ ἀριστερῶν. Τότε λέγει τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τήν ἐπηγγελμένην ὑμῖν βασιλείαν (Ματθ. 25, 33). Δεῦτε οἱ υἱοί τοῦ φωτός (ἴσως πατρός) μου. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τῆς ἐμῆς βασιλείας κληρονόμοι. Δεῦτε οἱ δι' ἐμέ πτωχεύσαντες καί πεινάσαντες, καί διψάσαντες, οἱ μή ἀγαπήσαντες τόν κόσμον, μηδέ τά ἐν κόσμῳ. Δεῦτε οἱ δι' ἐμέ καταλιπόντες πᾶσιν χώραν καί χαράν τοῦ κόσμου, συγγενεῖς καί φίλους, καί γονεῖς καί τέκνα. Δεῦτε οἱ ἐν ἐρημίαις καί ὄρεσι καί σπηλαίοις καί ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς οἱ μετά τῶν θηρίων οἰκήσαντες, οἰκήσατε μετά ἀγγέλων ἐν οὐρανοῖς. Δεῦτε πάντες οἱ ἐλεήμονες καί ξενοδόχοι. Δεῦτε πάντες οἱ τήν στενήν καί τεθλιμμένην ὁδόν βαδίσαντες. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τήν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπό καταβολῆς κόσμου. Τότε λέγει καί τοῖς ἐξ ἀριστερῶν· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ κατηραμένοι εἰς τό πῦρ τό ἐξώτερον· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ μεμισημένοι καί ἀνελεήμονες, καί μισάδελφοι καί μισόχριστοι. Οὐκ ἐλεήσατε, οὐκ ἐλεηθήσεσθε, οὐκ ἠκούσατε μου τῶν ἀχράντων εὐαγγελίων καί τῶν μακαρίων μου μαθητῶν, οὐδέ ἐγώ εἰσακούσομαι τῶν θρήνων ἡμῶν. Ἐτρυφήσατε ἐπί γῆς, ἀπελαύσατε τά ἀγαθά ἐν τῇ ζωῇ ὑμῶν. Ἐκεῖ καθεκάστην διά τῶν γραφῶν ἐβόων, καί ἀκούοντες ἐχλευάζετε τούς ἀναγινώσκοντας· καί νῦν λέγω, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τό πῦρ τό ἐξώτερον καί αἰώνιον, τό ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Τότε ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δέ δίκαιοι εἰς ζωήν αἰώνιον.

Ἐρώτησις: Οἱ φιλόχριστοι εἶπον· εἰς μίαν κόλασιν ἀποτρέχοντας πάντες, ἤ διάφοροι κολάσεις εἰσίν;

Ἀπόκρισις: Ὁ διδάσκαλος λέγει: Διάφοροι κολάσεις εἰσί καθώς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἠκούσατε· ἐστίν οὖν σκότος ἐξώτερον ἐν τῇ ἰδίᾳ

χώρα· γέεννα πυρός, τόπος ἄλλος· βρυγμός ὀδόντων, τόπος ἴδιος· ὁ σκώληξ ὁ ἀκοίμητος ἐν ἑτέρῳ τόπῳ· ἡ λίμνη τοῦ πυρός, τόπος ἕτερος· ὁ τάρταρος, τόπος ἴδιος· τό ἄσβεστον πῦρ ἐν ἰδίᾳ χώρα· ὁ πύρινος ποταμός ἀλλαχοῦ. Ἐν ταύταις ταῖς κολάσεσι καταμερίζονται οἱ ἐλεεινοί, ἕκαστος πρός ἀναλογίαν τῶν πταισμάτων καί ὥσπερ εἰσί διαφοραί ἁμαρτιῶν, οὕτως εἰσί διάφοροι κολάσεις.

Ἐρώτησις: Οἱ φιλόχριστοι· εἰπέ ἡμῖν καί τήν διαφοράν τῶν κολάσεων.

Ἀπόκρισις: Ὁ διδάσκαλος λέγει· Διάφοροι κολάσεις εἰσί καθώς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἠκούσατε· ἐστίν οὖν σκοτος ἐξώτερον ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρα· γέεννα πυρός, τόπος ἄλλος· βρυγμός ὀδόντων, τόπος ἴδιος· τό ἄσβεστον πῦρ ἐν ἰδίᾳ χώρα· ὁ πύρινος ποταμός ἀλλαχοῦ. Ἐν ταύταις ταῖς κολάσεσι καταμερίζονται οἱ ἐλεεινοί, ἕκαστος πρός ἀναλογίαν τῶν πταισμάτων καί ὥσπερ εἰσί διαφοραί ἁμαρτιῶν, οὕτως εἰσί διάφοροι κολάσεις.

Ἐρώτησις: Οἱ φιλόχριστοι· εἰπέ ἡμῖν καί τήν διαφοράν τῶν κολάσεων.

Ἀπόκρισις: Ὁ διδάσκαλος λέγει· ἄλλως κολάζεται ὁ μοιχός καί ἄλλως ὁ πόρνος, καί ἄλλως ὁ φονεύς, καί ἄλλως ὁ κλέπτης, καί ἄλλως ὁ μέθυσος. Οἱ δέ ἐν αἱρέσει μεμιγμένοι ἀκούσωσι τό, ἀρθήτω ὁ ἀσεβής ἵνα μή ἴδη τήν δόξαν Κυρίου. Οἱ δέ ἔχοντες ἔχθραν κατ' ἀλλήλων, καί συμβῇ αὐτούς ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ βίου, ἀπαραίτητον κρίμα εὑρήσωσι, καί ὡς μεμισημένοι εἰς τό ἐξώτερον πέμπτονται σκότος, ὡς τόν Χριστόν μισήσαντες, τόν εἰπόντα· ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καί συγχωρεῖτε. Οὐαί τότε τῷ φιλοπόρνῳ· οὐαί τῷ μοιχῷ· οὐαί τῷ μεθύσῳ· οὐαί τοῖς φαρμακοῖς καί τοῖς μάντεσι· οὐαί τοῖς τά γραπτά ποιοῦσι, καί γοητείας καί μαγείας καί περιεργείας, οὐ μόνον τοῖς ποιοῦσιν, ἀλλά καί τοῖς προστρέχουσιν αὐτοῖς· οὐαί οἱ τόν οἶνον πίνοντες μετά τυμπάνων καί χορῶν· οὐαί τοῖς συμμιαινομένοις μετά τῶν βλασφήμων αἱρετικῶν· οὐαί τοῖς ἐνυβρίζουσι τάς θείας γραφάς· οὐαί τοῖς ἀπολοῦσι τόν τῆς μετανοίας καιρόν εἰς γέλοια καί μετεωρισμούς. Ζητήσουσι γάρ μετά δακρύων πικρῶν τούς καιρούς, οὕς κακῶς ἐδαπάνησαν, καί οὐ μή εὕρωσιν. Οὐαί τοῖς δικαιοῦσι τόν ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων. Οὐαί τοῖς ἁρπάζουσι τά ἀλλότρια. Καί ἵνα συντόμως εἴπω· οὐαί πᾶσι τοῖς ἐξ ἀριστερῶν λαχοῦσι, ὅταν ἀκούσωσι τό, πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ, καί ἀπέλθετε κατηραμένοι καί μεμισημένοι εἰς τά ἔργα ὑμῶν. Οὐκ οἶδα ὑμᾶς, καί εὐθέως ταράσσονται, καί ἀπέρχονται, καί ἀπελαύνονται ἀπό τοῦ βήματος μετά μεγάλου κλαυθμοῦ καί παραδίδονται εἰς χεῖρας τοῦ θανάτου, ἵνα ποιμανῇ αὐτούς, καθώς γέγραπται (Ψαλμ. 49, 14).

Οἱ φιλόχριστοι: Παρακαλοῦμέν σε, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, ἵνα τελείως πληροφορήσῃς ἡμᾶς καί περί τούτου, τό πῶς καί ποίῳ τρόπῳ ἀπέρχονται εἰς τάς κολάσεις οἱ ἄθλιοι;

Ὁ Διδάσκαλος πάλιν δακρύσας, καί ταῖς χερσί τύψας τό στῆθος, ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων· ὦ ἀδελφοί μου φιλόχριστοι, ποίαν ὀδυνηράν διήγησιν παρακαλεῖτε ἀκοῦσαι! Ὦ φρικτῆς καί φοβερᾶς ὥρας· οἴμοι, οἴμοι, ἀγαπητοί μου, τίς τολμήσει διηγήσασθαι, ἤ τίς βαστάσει ἀκοῦσαι ταῦτα τῆς φοβερᾶς καί ὑστερωτέρας διηγήσεως. Ὅσοι ἔχετε δάκρυα, κλαύσατε· καί οἱ μή ἔχοντες δεῦτε, ἀκούσατε τί ὑμᾶς περιμένει, καί μή ἀμελοῦμεν τῆς ἡμῶν σωτηρίας. Τότε γάρ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων τόν ἐλεεινόν ἐκεῖνον χωρισμόν καί ἀποδημοῦσιν ἀποδημίαν ἐπιστροφήν μή ἔχουσαν. Τότε διαχωρισθήσονται ἐπίσκοποι ἀπό συνεπισκόπων, καί πρεσβύτεροι ἀπό συμπρεσβυτέρων, καί διάκονοι ἀπό συνδιακόνων, ὑποδιάκονοι καί ἀναγνῶσται ἀπό τῶν ἑταίρων αὐτῶν. Τότε διαχωρισθήσονται οἱ ποτέ βασιλεῖς, καί κλαύσουσιν ὡς νήπια, καί ἐλαθήσονται ὡς ἀνδράποδα. Τότε στενάξουσιν ἄρχοντες καί εὑρεθήσονται ἔρημοι, καί ἀποβλέψουσιν ἔνθεν καί ἔνθεν, καί οὐδείς ὁ βοηθῶν. Οὔτε ὁ πλοῦτος φαίνεται, οὔτε οἱ κόλακες περίστανται. Τότε διαχωρισθήσονται οἱ ἐν ἀμελείᾳ ζήσαντες μοναχοί, οἱ τόν κόσμον ποθήσαντες, καί κοσμικά φρονήσαντες. Τότε διαχωρισθήσονται γονεῖς καί τέκνα, πατήρ καί υἱός, μητέρες καί θυγατέρες, φίλοι ἀπό φίλων, συγγενεῖς ἀπό συγγενῶν. Τότε διαχωρισθήσονται ἐλεεινῶς ἀνδρόγυνα τά μή φυλάξαντα τήν κοίτην ἀμίαντον. Ἀλλά παρεάσω τά λοιπά εἰπεῖν καί γάρ συνέχει με φόβος ἐν ταύτῃ μου τῇ διηγήσει.

Τότε λοιπόν ἐλαυνόμενοι καί τυπτόμενοι ὑπό ἀγρίων ἀγγέλων, καί ὠθούμενοι ἀποτρέχονται, τούς ὀδόντας τρίζοντες καί πυκνοτέρως στρεφόμενοι εἰς τά ὀπίσω ἰδεῖν τούς δικαίους ὅθεν ἐχωρίσθησαν, καί βλέπουσι τήν χαράν ἐκείνων καί τό φῶς ὅθεν ἐχωρίσθησαν, καί θρηνοῦσιν πικρῶς· καί ἀποκρύπτονται λοιπόν μηκέτι δυνάμενοι εἰς τά ὀπίσω θεωρεῖν. Καί ἐγγίζουσι τόν χαλεπώτατον τόπον, ὅπου πάλιν διαχωρίζονται καί μερίζονται εἰς ὅλας τάς κολάσεις. Τότε θεωροῦντες τήν τελείαν ἀπόφασιν, καί ὅτι οὐδείς ὁ παρακαλῶν ὑπέρ αὐτῶν· οὐδέ ἄφεσις καταλαμβάνει, ἵνα ἀνακάμψωσιν οἱ ὀλολύζοντες λέγουσιν· ὦ πόσον καιρόν ἀπωλέσαμεν ἐν ἀμελείᾳ; ὦ πῶς ἐνέπαιξεν ἡμᾶς ὁ μάταιος βίος; πῶς ἄλλους θεωροῦντες ἀγωνιζομένους οὐκ ἠγωνισάμεθα, ἀλλά τῶν Θείων Γραφῶν ἀκούοντες ἐγελῶμεν χλευάζοντες τούς ἀναγινώσκοντας· ἐκεῖ ὁ Θεός ἐλάλει διά τῶν Γραφῶν, καί οὐ προσείχομεν· ὧδε ἡμεῖς βοῶμεν, καί αὐτός τό πρόσωπον αὐτοῦ ἀποστρέφει ἀφ' ἡμῶν. Τί ἡμᾶς ὠφέλησεν ὅλος ὁ κόσμος;

ποῦ ὁ πατήρ ὁ γεννήσας; ποῦ ἡ μήτηρ ἡ ὠδίνουσα; ποῦ τά τέκνα; ποῦ οἱ φίλοι; ποῦ ὁ πλοῦτος; ποῦ τά ὑπάρχοντα; ποῦ ὁ θόρυβος καί τά ἄριστα; ποῦ ὁ πολύς καί ἄκαιρος δρόμος τοῦ βίου; ποῦ ἡ συγγένεια καί οἱ γνώριμοι; ποῦ οἱ βασιλεῖς καί οἱ δυνάσται καί οἱ σοφοί; ποῦ ἐκ τούτων οὐδεμίαν ἔχομεν ὠφέλειαν; Τότε θεωροῦντες τήν παντελῆ ἐγκατάλειψιν καί τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἁγίων, ἀνακαλούμενοι μετά στεναγμῶν καί πικρῶν δακρύων λέγουσι· σώζεσθε, ἅγιοι καί δίκαιοι, ὅθεν ἡμεῖς ἐχωρίσθημεν· σώζεσθε, φίλοι καί συγγενεῖς· σώζεσθε, πατέρες καί μητέρες· σώζεσθε, υἱοί καί θυγατέρες· σώζεσθε, ἀπόστολοι· σώζεσθε, προφῆται καί μάρτυρες Κυρίου· σώζου Δέσποινα Θεοτόκε, σύ μέν πολλά ἐκοπίασας, παρακαλοῦσα ἵνα σωθῶμεν, ἀλλ' ἡμεῖς οὐκ ἠθελήσαμεν μετανοῆσαι καί σωθῆναι· σώζου καί σύ, τίμιε καί ζωοποιέ σταυρέ· σώζου ὁ παράδεισος τῆς τρυφῆς, ὅν ἐφύτευσεν ὁ Κύριος· σώζου ἡ ἄνω Ἰερουσαλήμ, ἡ μήτηρ τῶν πρωτοτόκων· σώζου ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἡ μή ἔχουσα τέλος· σώζεσθε πάντες, οὐκ ἔτι θεασώμεθά τινα ἐξ ὑμῶν, εἰς κόλασιν ἀπερχόμεθα μή ἔχουσαν τέλος μηδέ ἄνεσιν. Καί λοιπόν ἀπέρχονται ἕκαστος εἰς τόν ἡτοιμασμένον τόπον, ὅν ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς, μή θελήσαντες μετανοῆσαι, ἵνα λυτρωθῶσιν ἐκ τῆς κραυγῆς καί ἀνάγκης ἐκείνης· διά τοῦτο κολάζονται εἰς ὅλους τούς αἰῶνας.

Ἠκούσατε, ἀδελφοί μου, τήν ἀπόφασιν. Ἠκούσατε τί πανθάνουσιν οἱ ἀμελοῦντες. Ἠκούσαε τά περί τῆς φοβερᾶς ἡμέρας ἐκείνης καί τῆς πονηρᾶς ὥρας. Φροντίσωμεν, ἀδελφοί· ἐκείνη γάρ ἡ ὥρα ἐστίν ἡ δοκιμάζουσα ὅλον τόν βίον ἡμῶν. Περί ταύτης τῆς φρικτῆς ὥρας ἡ Θεία Γραφή ἀπό ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν ἐν ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις βοᾷ, καί προλέγει, καί διαμαρτύρεται, ἵνα μή καταισχυνθῶμεν ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Περί ταύτης τῆς ὥρας ἔλεγεν ὁ προφήτης Δαβίδ· ὅτι σύ ἀποδώσεις ἑκάστῳ κατά τά ἔργα αὐτοῦ. Περί ταύτης τῆς ὥρας ὁ ἀπόστολος ἐβόα· βλέπετε πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε· φοβερόν τό ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος (Ἐφεσ. 5, 15· Ἑβρ. 10, 31). Περί ταύτης τῆς ὥρας ἔλεγεν ὁ Χριστός· ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διά τῆς στενῆς πύλης (Λουκ. 13, 24). Ταύτην τήν ὥραν κατά νοῦν λαβόντες οἱ ἅγιοι ἀφῆκαν πάντα τά τερπνά τοῦ βίου, οἰκίας, πλοῦτον, πρόβατα, βόας, ἵππους, φίλους, ἀδελφούς, συγγενεῖς, τέκνα, τρυφήν, λουτρά, χώρας, δικαστήρια. Πάντα ἀφέντες ἔφυγον ἐν ἐρημίαις καί ὄρεσι καί σπηλαίοις καί ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, (Ἑβρ. 11, 37) ἵνα μή καταισχυνθῶσιν ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Καί οὐ μόνον ἄνδρες, ἀλλά καί γυναῖκες τήν στενήν καί τεθλιμμένην ὁδόν ποθήσαντες, ἥρπασαν τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἐν γάρ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ οὐκ ἔστιν ἄρσεν καί θῆλυ, (Γαλάτ. 3, 28), ἀλλ'

ἕκαστος τόν ἴδιον μισθόν λήψεται κατά τόν ἴδιον κόπον, ὡς γέγραπται. Μακάριοι οἱ σπουδαῖοι. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες. Μακάριοι οἱ εὑρισκόμενοι φίλοι Χριστοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ. Μακάριοι οἱ γρηγοροῦντες ἐν ἐλεημοσύνῃ. Μακάριοι οἱ ἀγρυπνοῦντες ἐν προσευχαῖς. Μακάριοι οἱ πραγματευόμενοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν τήν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Μακάριοι οἱ κρούοντες εἰς τήν θύραν τοῦ Χριστοῦ ἐν μακροθυμίᾳ. Μακάριος ὁ ἄνθρωπος, ὁ σκορπίζων τό φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, ὡς καιρός ἐστίν. Μακάριος ὁ ἀγοράζων ἔλαιον, πρίν λυθῇ ἡ πανήγυρις. Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὅν ἐλθών ὁ Κύριος εὑρήσει οὕτως ποιοῦντα. Μακάριοί ἐσμεν καί ἡμεῖς, ἀδελφοί, ἐάν μή περιπατήσωμεν κρούοντες, ἀνοίξει γάρ ἡμῖν· ἀψευδής γάρ ὁ εἰπών· κρούετε, καί ἀνοιγήσεται ἡμῖν (Ματθ. 7, 7. Ἰωάν. 6, 36)· καί πάλιν· ὅτι τόν ἐρχόμενον πρός με οὐ μή ἐκβάλλω ἔξω. Αὐτός ἐστίν ὁ Θεός ἡμῶν. Αὐτός ἔσωσεν ἡμᾶς. Αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Οἱ μάρτυρες ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου

«Καί ὅτε ἤνοιξεν τήν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τά ψυχάς τῶν ἐσφαγμένων διά τόν λόγον τοῦ Θεοῦ καί διά τήν μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου ἥν εἶχον...» (Ἀποκ. 6, 9).

Μεγάλη ὀργή θά ἔλθη εἰς τόν κόσμον

(8 Μαΐου 1979)

... Ὅπως βλέπω εἶναι ἀκράτητοι οἱ ἄνθρωποι εἰς τό πονηρόν, καί λαός καί κλῆρος, σάν ἀχαλίνωτα ἄλογα, τρέχουν εἰς τήν ἁμαρτίαν· οὔτε συλλογίζονται Θεόν, θάνατον, κρίσιν, ἀνταπόδοσιν, τίποτε ἀπό αὐτά, μόνον γιά τήν ὕλη, τό σῶμα, γιά τίς ἡδονές, γιά τίς τιμές. Γιά τήν ψυχή, γιά τόν Θεό, γιά τήν ἀρετή; τίποτε. Ἐλάχιστοι εἶναι ἐκεῖνοι πού ἔχουν ἀληθινά ἐνδιαφέροντα, καί ἴσως χάριν αὐτῶν τῶν ὀλίγων κρατεῖ ὁ Θεός τόν κόσμον...

Ὁ Σατανᾶς κάνει τήν τελευταίαν ἔφοδον, καί εἰς αὐτά τά χρόνια πού εὑρισκόμεθα μεγάλη θλῖψις καί μεγάλη ὀργή θά ἔλθη στόν κόσμον... Πολλά γίνονται, ἰδίως δύο μεγάλα κακά, ἡ ἀσέλγεια καί αἱ ἐκτρώσεις τῶν γυναικῶν. Νά σκοτώνουν 6-10 παιδιά αἱ μητέρες καί νά μένουν ἀναίσθητες! καί δεύτερον ἡ γύμνια τῶν γυναικῶν. Περπατοῦν τώρα γυμνές, καί οἱ ἄνδρες δέν πέφτουν πίσω, καί αὐτό δέν εἶναι δυνατόν νά τό ὑπομένη ὁ Θεός...

Εὑρισκόμεθα εἰς τάς παραμονάς τῆς μεγάλης ὀργῆς, πλησιάζει τό τέλος τῆς συντελείας... Τό καλύτερον εἶναι νά κάνωμεν ὑπομονήν διά νά πᾶμε εἰς τήν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.

Εἰς τόν Θεόν νά ἔχουμε τήν πίστιν μας, τήν ἐλπίδα μας, τήν ἀγάπην μας καί δέν θά μᾶς ἐγκαταλείψη...

Ὁ Χριστός δέν θά ἀφήση τήν Ἐκκλησίαν Του, ἀλλά καί ἐμεῖς ὅ,τι μποροῦμε νά κάνουμε, καί μακάριοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι μέχρι θανάτου θά μείνουν πιστοί εἰς τήν ὀρθόδοξον πίστιν, εἰς τήν ὀρθόδοξον ὁμολογίαν...

Ἕνας ἠθικός καί στερεός εἰς τήν πίστιν ἀξίζει ἀπό μυρίους φαύλους καί αἰσχρούς περισσότερον... Νά μήν κλίνετε γόνυ εἰς τόν Βάαλ, ἀλλά ὑπεραμυνθῆτε τῶν πατρίων ὡς οἱ ἑπτά παῖδες οἱ Μακκαβαῖοι, ὡς οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι καί οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες· νά ἀγωνισθῆτε κατά τῶν θεοκαπήλων, προδοτῶν τῆς Ὀρθοδοξίας καί τῶν πατρικῶν παραδόσεων...

Μετά πατρικῆς ἀγάπης
εὐχῶν ἐγκαρδίων καί εὐλογιῶν,
ὁ πνευματικός σας Πατήρ
Ἀρχιμ. Φιλόθεος

Τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου

Λόγος

Περί ψευδοπροφητῶν καί ἀθέων αἱρετικῶν, καί περί σημείων τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος

Ὀδυνηρός ὁ λόγος, διότι καθώς μοῦ ἐδηλώθη, εἶναι καί τελευταῖος, ἀλλά εἶναι πολλῆς χαρᾶς γεμάτος· ὀδυνηρός μέν εἶναι, ὅτι πλέον δέν θέλω λαλήσει πρός ἐσᾶς· πολλῆς δέ χαρᾶς εἶναι γεμάτος, ὅτι ἔφθασεν ὁ καιρός μου νά ἀναλύσω καί νά εἶμαι μέ τόν Χριστόν. Καί καθώς εἶπεν ὁ Κύριος «ὅτι οὐκ ἔτι λαλήσω πρός ὑμᾶς» οὕτω λέγω καί ἐγώ τώρα μέ ὀδυνηράν καρδίαν, **περί τῶν ψευδοπροφητῶν καί ψευδοδιδασκάλων καί ἀθέων αἱρετικῶν**, περί τῶν ὁποίων ἔλεγε καί ὁ Ἀπόστολος· *«Πονηροί δέ ἄνθρωποι καί γόητες προκόψουσιν ἐπί τό χεῖρον, πλανῶντες καί πλανώμενοι»*. Περί τῶν ὁποίων πολλές φορές σᾶς ἐνουθέτησα καί πολλούς λόγους ἐποίησα μέ τήν χάριν τοῦ. Χριστοῦ, καθώς τό ἠξεύρετε καί ἐσεῖς, ὦ φιλόθεοι καί εἰς πᾶσάν μου ὁμιλίαν σχεδόν σᾶς ἐνθύμιζα περί τούτων, ἐάν τάχα ἐνθυμᾶσθε ἐκεῖνα ὅπου εἴπαμεν ἐχθές. Ἠξεύρω δέ ὅτι τά ἐνθυμᾶσθε καί μάλιστα ὅσοι εἶσθε φιλόπονοι καί φιλόχριστοι καί φιλαναγνῶσται διότι ὁ φιλαναγνώστης πρέπει ἀληθινά νά λέγεται καί φιλόχριστος, κατά τό Δεσποτικόν λόγιον, ὅπου λέγει· «Ὁ ἀγαπῶν με, καί τούς λόγους μου τηρεῖ, ἀγαπηθήσεται ὑπό τοῦ Πατρός μου· ὁ ἀγαπῶν με, ἐν τῷ νόμῳ μου μελετήσει ἡμέρας καί νυκτός», δηλονότι ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ καί ἐν ταῖς λοιπαῖς Γραφαῖς. Ὁ τοιοῦτος ἔχει ἀνεξάλειπτον ἀπό τήν καρδίαν του πάντοτε τήν ἐνθύμησιν τοῦ Θεοῦ, ἀπεκδεχόμενος αὐτόν ἐκ τῶν οὐρανῶν καί ἀεί τηρεῖ τήν ὥραν τῆς αὐτοῦ παρουσίας, καί βαστάζει πάντοτε εἰς τάς χεῖρας αὐτοῦ τάς Ἱεράς Βίβλους, καί δέν λησμονεῖ ποτέ τῶν Ἱερῶν ἐκείνων Βιβλίων καί φοβερῶν, περί τῶν ὁποίων εἶναι γεγραμμένον· «Ὅτι Κριτήριον ἐκάθισε, καί Βίβλοι ἠνεώχθησαν». Βλέπεις πόσον κέρδος εἶναι τό ἐρευνᾶν τάς Γραφάς, κα-

θώς ἠκούσατε καί ἄλλαις πολλαῖς φοραῖς; Τί δέ εἶναι ἐκεῖνο ὅπου σᾶς λέγω; Ὅτι οὐδένα τίποτε ἄφησεν, οὐδέ παρεσιώπησε τῶν ὠφελούντων ἡμᾶς ἡ θεία Γραφή, ἀλλά πανταχοῦ κράζει διά τῶν Προφητῶν καί Ἀποστόλων, καί αὐτοῦ τοῦ Δεσπότου τῶν ὅλων προαναφωνοῦσα καί φυλάττουσα καθ' ἕνα, ὡς Μήτηρ φιλόστοργος τά ἴδια τέκνα. Προμαρτυρεῖ, ἐνθυμίζει καί περί τῶν περασμένων καί περί τῶν μελλόντων, μηδέν παρατρέχουσα, καθώς προείπομεν, τῶν συμφερόντων ἡμῖν. Καί τοῦτο, ὄχι νά λαλῇ τίποτε σκεπαστά ἤ κρυφά, ἀλλά πανταχοῦ φωνάζουσα καί κράζουσα μέ κόπον πολύν, καί διά τοῦ νόμου καί διά τῶν Προφητῶν καί διά τῶν Ἀποστόλων καί δι' αὐτοῦ τοῦ Δεσπότου τῶν ὅλων. Καί διά μέν τοῦ Ἡσαΐου τοῦ Προφήτου λέγει· «Ἀναβόησον ἐν ἰσχύϊ καί μή φείσῃ, καί ὡς σάλπιγγα ὕψωσον τήν φωνήν σου»· καί πάλιν λέγει· «Ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών»· καί παρεμπρός λέγει· «Ὑψώσατε, μή φοβηθῆτε». Καί ὁ Δαυΐδ λέγει. «Ἐκοπίασα κράζων, ἐβραγχνίασεν ὁ λάρυγξ μου»· ὁ Ἰωάννης δέ ὁ Θεολόγος εἰς τήν Καθολικήν Ἐπιστολήν λέγει· «**Βλέπετε ἑαυτούς, ἵνα μή ἀπολέσητε ἅ εἰργάσασθε, ὅτι πολλοί πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τόν κόσμον**»· ὁ Παῦλος δέ εἶπε· «**Βλέπετε πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε**»· ὁ δέ Κύριος λέγει· «Ἐγώ παρρησίᾳ ἐλάλησα»· καί ἀλλοῦ λέγει ὁ Εὐαγγελιστής περί αὐτοῦ, ὅτι· «**Εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς καί ἔκραζε λέγων· ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καί πινέτω**»· Βλέπεις πόσους ἀγῶνας, πόση σπουδή; πῶς ἡ θεία Γραφή κράζει καί οὐδείς ὁ συνιῶν; Καί πάλιν ὁ μακάριος Παῦλος εἶπε· «**Βλέπετε τούς κύνας, βλέπετε τούς κακούς ἐργάτας, βλέπετε τήν κατατομήν, βλέπετε πῶς περιπατεῖτε, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι**». Καί πολλά εἶναι τοιαῦτα εἰς τάς θείας Γραφάς παλαιᾶς τε καί καινῆς Διαθήκης, βοῶντα καί ἐξυπνίζοντα ἡμᾶς ἐκ τῆς ραθυμίας ἡμῶν· ἀλλά ἡμεῖς κάμνομεν ὅλον τό ἐναντίον, καθώς λέγει ὁ Κύριος διά τοῦ Ἡσαΐου τοῦ Προφήτου· «ὅτι τοῖς ὠσίν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν, καί τούς ὀφθαλμούς αὐτῶν ἐκάμμυσαν».

Ὢ πόσων καί ποικίλων γραμμάτων ἀκούομεν καί δέν τά συλλογιζόμεθα· ὅθεν καί ἀναπολόγητοι εὑρισκόμεθα εἰς τήν ἡμέραν τῆς ἐξετάσεως, ὅταν ἔλθῃ νά φωτίσῃ τά κρυπτά τοῦ σκότους, καί νά φανερώσῃ τάς βουλάς τῶν καρδιῶν· ὅταν καθίσῃ τό Κριτήριον καί ἀνεωχθοῦν αἱ Βίβλοι, τάς ὁποίας τώρα καταφρονοῦμεν καί δέν τάς ἀκούομεν, διότι ὅλοι μας πλανεμένον δρόμον περιπατοῦμεν καί τόν ἴσιον δρόμον καί ἀληθινόν τόν ἀφήκαμεν, καί ἐγενήκαμεν ὡς τό ἀπ'

ἀρχῆς, ὅτε οὐκ εἶχες ἐγγύς ἡμᾶς, Κύριε, καθώς λέγει ὁ Προφήτης. Καί ἀληθῶς εἰς ἡμᾶς ἐπληρώθη ἡ Προφητεία τοῦ Δαυΐδ ὅπου λέγει· «**Καί ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καί ἔμαθον τά ἔργα αὐτῶν**». Διά τοῦτο εἴμεθα τεταπεινωμένοι ἐν πάσῃ τῇ γῇ διά τάς ἁμαρτίας ἡμῶν, καί εἰς ἡμᾶς κατήντησαν τά τέλη τῶν αἰώνων, καθώς γράφει. «Ἐγένοντο καί οἱ ποιμένες λύκοι, καί τά πρόβατα συντετριμμένα, καί ὁ λιμός ἐπί θύραις· οὐ λιμός ἄρτου, καί δίψα ὕδατος, ἀλλά λιμός τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Θεοῦ». Μηδένας λοιπόν ὅπου ἐλπίζει ἐπί Κύριον, ἄς μήν ἀπογινώσκεται· καί μή λυπᾶσθε, προβλέποντες καί προορῶντες πάντοτε τόν εἰπόντα «ὅτι μεθ' ὑμῶν εἰμι»· ἔχετε θάρρος λοιπόν «ὅτι οὐ λιμοκτονήσει Κύριος ψυχάς δικαίων». Περί τούτου τοῦ λιμοῦ λέγει ὁ Θεός διά τοῦ Προφήτου· «**Καί ἔσται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐπάξω λιμόν ἐπί τήν γῆν· οὐ λιμόν ἄρτου καί δίψαν ὕδατος, ἀλλά λιμόν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Θεοῦ, καί λαλεῖν ἐν παρρησίᾳ· καί περιδραμόντες ἀπό ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν, ζητοῦντες τόν λόγον τοῦ Κυρίου, καί οὐ μή εὕρωσι**». Βλέπεις ὅτι δέν λέγει περί λιμοῦ, ἤγουν τῆς πείνας τοῦ ἄρτου, ἀλλά περί τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ; Ὢ πείνας δεινῆς καί ψυχοφθόρου καί βλαβερᾶς! Ὢ πεῖνα τῆς αἰωνίου κολάσεως πρόξενος! Τούτου ἡ πεῖνα εἶναι ἀφορμή παντός πονηροῦ πράγματος· τούτου ἡ πεῖνα προξενεῖ ὅλα τά κακά· ταύτην τήν πεῖναν προβλέπων ὁ Προφήτης Δαυΐδ ἐρχομένην, ἐπαρακάλει τόν Θεόν λέγων· «ὁ Θεός μου μή παρασιωπήσῃς ἀπ' ἐμοῦ», ἀλλά καί περί πάντων τῶν σπουδαίων καί πιστῶν προεφήτευσε λέγων· «Καί διαθρέψει αὐτούς ἐν λιμῷ» καί ἀλλοῦ λέγει· «Καί ἐν ἡμέραις λιμοῦ χορτασθήσονται»· καί πάλιν· «**Ἐλεήμων καί οἰκτίρμων ὁ Κύριος, τροφήν ἔδωκε τοῖς φοβουμένοις αὐτόν**».

Ταῦτα τά εἶπεν ὁ Δαυΐδ διά ἐκείνους, ὅπου ἐρευνοῦν τάς Γραφάς, ὅτι δέν πεινοῦν ποτέ. Ἄς ἐρευνήσωμεν τάς Γραφάς, ἀδελφοί, διά νά μή πεινάσωμεν ὅταν ἔλθῃ ὁ ψυχοφθόρος λιμός· ἄς ἐρευνήσωμεν, διά νά μή πλανηθῶμεν, καί μᾶς ταράσσῃ κάθε ἄνεμος, διά τόν ὁποῖον λέγει ὁ Κύριος πρός τούς ἀμελοῦντας· «Πλανᾶσθε, μή εἰδότες τάς Γραφάς». Ἐρεύνησον, ἀγαπητέ, τάς θείας Γραφάς, διότι εἶναι Δεσποτικόν τό παράγγελμα καί τό πρόσταγμα· ἐρεύνησον καί ζήτησον καί θέλεις εὕρει πολύν καί ἀνήκουστον πλοῦτον, καί θησαυρόν κεκρυμμένον ἐν τῷ ἀγρῷ. Ἀγρόν νόει τήν θείαν Γραφήν. Ἐρεύνησον καί θέλεις εὕρει· καί ὡσάν εὕρῃς, πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καί ἀγόρασον τόν ἀγρόν ἐκεῖνον, τήν καλήν γνῶσιν τῶν θείων Γρα-

φῶν, ἐν ταῖς ὁποίαις εἶναι κρυμμένος ὁ Υἱός καί ἡ ἀληθινή Σοφία τοῦ Πατρός, τόν ὁποῖον ἐάν τόν εὕρῃς, μακάριος θά εἶσαι, καθώς γέγραπται, ὅτι «Μακάριος ἄνθρωπος, ὅς εὗρε Σοφίαν». Ἐρεύνησον, ἀγαπητέ, ἤ πλούσιος εἶσαι ἤ πένης, ἤ δοῦλος ἤ ἐλεύθερος, ἤ ἄρσεν ἤ θῆλυ· ἐρεύνησον τάς Γραφάς, διότι ἡ θεία Γραφή εἶναι ἑρμάρι παντός ἀγαθοῦ.

Ἀλλά ἄς ἔλθωμεν ἐπί τό προκείμενον. **Περί γάρ τῆς συντελείας καί περί ψευδοπροφητῶν εἶναι ὁ λόγος μας, καί ψευδοδιδασκάλων καί ἀθέων αἱρετικῶν**, οἱ ὁποῖοι τρέχουν ὡσάν ἕνας μέγας χείμαρρος ἀπό πολλήν βροχήν, καί ἐσκέπασαν καί ἐπλάνεσαν πολλούς. Καί πόθεν ἐσυνέβη τοῦτο; Φανερόν εἶναι ὅτι ἐκ τῆς ἀγνωσίας καί ἀμαθείας τῶν Προεστώτων, διότι ὅπου εἶναι ἀμαθεῖς οἱ βοσκοί, ἐκεῖ μαζώνονται οἱ λύκοι καί ἀφανίζουν τά πρόβατα. Ποῖον λοιπόν νά εἰπῶ πρῶτον, περί τῆς συντελείας ἡμῶν, ἤ περί τῶν ἀθέων αἱρετικῶν καί νά στηλιτεύσω αὐτῶν τά βέβηλα δόγματα; Ἐάν εἶχα καιρόν, ἀληθῶς ἤθελα νά πομπεύσω τά ἄθεα αὐτῶν δόγματα καί ἄπρεπα πράγματα, ἀλλά μέγας εἶναι ὁ ἀγών καί πολύς ὁ λόγος, ὥστε νά ξεγυμνώσῃ καί νά θριαμβεύσῃ τά ἀκάθαρτα δόγματα. Ὅμως διά τήν ὥραν εἶναι ἀναγκαῖον νά φανερώσω ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν τούτους, ὡς ἐχθρούς τοῦ Χριστοῦ καί λύκους τῆς αὐτοῦ Ποίμνης, πανταχοῦ διωκομένους καί ἐκβαλλομένους ἐκ τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ· διό καί δικαίως ἐκλήθησαν λύκοι ὑπό τῶν Προφητῶν καί αὐτοῦ τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ καί τῶν μακαρίων Ἀποστόλων· καί οὐ μόνον λύκοι, ἀλλά καί λοιμοί καί ἀσεβεῖς καί ἀντίδικοι καί ἐχθροί ἐπίβουλοι καί βλάσφημοι καί ὑποκριταί, καί κλέπται, καί λησταί καί βδελυκτοί, καί ψευδοπροφῆται καί ψευδοδιδάσκαλοι, καί ὁδηγοί τυφλοί, καί πλάνοι, καί πονηροί, καί Ἀντίχριστοι, καί σκάνδαλα, καί υἱοί τοῦ πονηροῦ, καί ζιζάνια, καί ἄθεοι, καί πνευματομάχοι, οἱ βλασφημοῦντες τό Πνεῦμα τῆς χάριτος· «οἷς οὐκ ἀφεθήσεται οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι», διά τούς ὁποίους βλασφημεῖται ἡ ὁδός τῆς ἀληθείας. Ἀκόμη εἰς αὐτά καί τέκνα τοῦ πονηροῦ διαβόλου κράζονται, καθώς εἶπε πρός αὐτούς ὁ Κύριος, ὅτι «**Ἐσεῖς εἴσθε ἀπό τόν πατέρα σας τόν διάβολον**»· καί πάλιν ὁ Θεολόγος· «**Φανερά ἐστι τά τέκνα τοῦ διαβόλου**».

Εἶναι ἀνάγκη λοιπόν περί τούτων νά ἐξετάσωμεν πρῶτον, καί τότε νά εἰποῦμεν περί τῆς Συντελείας καί νά τελειώσωμεν τόν λόγον.

Ἐπειδή λοιπόν ἔφθασαν εἰς ἡμᾶς τά τέλη τῶν αἰώνων, ὡς λέγει ὁ

'Απόστολος, καί ἄρχισαν οἱ χαλεποί καιροί, καί ἡ ἀνομία πολύ ἐπληθύνθη, καί ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν ἐψύγη, καί οἱ πλανῶντες πολλοί, καί οἱ πλανεμένοι περισσότεροι, ἄγε δή νά ἀνοίξωμεν τάς ἱεράς Βίβλους, εἰς τάς ὁποίας εὑρόντες τά ἅγια ὄρη, Προφήτας λέγω καί 'Αποστόλους, ὅπως ἡμεῖς μή πλανηθῶμεν καί νά περιφερώμεθα ἐν παντί ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας καί τῆς πονηρίας τῶν ἀνθρώπων ἐν πανουργίᾳ πρός τήν μέθοδον τῆς πλάνης. Ἄς μήν ἀπομείνωμεν κάτω, ἀλλ' ἄς ἀναβῶμεν μέ τούς ἁγίους Μαθητάς ἐπί τό μακάριον ὄρος, καί νά ἀκούσωμεν παρά τοῦ ἡμετέρου καλοῦ Ποιμένος λέγοντος· **«Βλέπετε μή πλανηθῆτε»**. Καί ὁ 'Ιωάννης τά ὅμοια λέγει· **«Βλέπετε ἑαυτούς ἵνα μή ἀπολέσητε ἅ εἰργάσθητε»**· Καί ὁ Παῦλος πάλιν· **«Βλέπετε τούς κύνας· βλέπετε πῶς περιπατεῖν»**. Τό δέ βλέπετε δέν εἶναι ἄλλο τίποτε, παρά μόνον διά νά φυλαγώμεθα ἡμεῖς τό λέγουν, ἀπό ἐκείνους ὅπου μᾶς πλανοῦν μέ τό δέρμα τῶν προβάτων καί ὑποκρύπτουν τόν λύκον, καί πλανοῦν τούς ἀμελεστέρους. Καί κατά πολύ ἀναγκαίως πανταχοῦ λέγεται εἰς ταῖς θείαις Γραφαῖς τό· **«Βλέπετε, γρηγορεῖτε καί προσέχετε· οὐ μόνον ἑαυτοῖς, ἀλλά καί παντί τῷ ποιμνίῳ»**· Οὐδέν ἐσιώπησεν ἡ θεία Γραφή ἀπό ὅσα εἶναι πρός ὄφελος ἐδικόν μας. 'Εμένα μοῦ ἔρχεται νά διακηρύξω ὅταν ἀκούω τινῶν ἀπό τῆς ἐδικῆς μας 'Εκκλησίας νά λέγουν, ὅτι δέν τά λέγουν ταῦτα αἱ θεῖαι Γραφαί, καί τοῦτο, ὄχι μόνον ἀπό τούς λαϊκούς τό ἀκούω, ἀλλά καί ἀπ' αὐτούς ὅπου φαίνονται νά εἶναι Ποιμένες, καί ἐπέχουν τούς τόπους τῶν 'Αποστόλων καί τῶν Προφητῶν, ἀλλ' οὐχί τούς τρόπους· πρός τούς ὁποίους εἶναι εὔλογον νά εἰπῶ· «Οὐαί ὑμῖν ὁδηγοί τυφλοί καί ἀμαθεῖς καί ἀστήρικτοι, ὅπου καλλωπίζετε φορέματα καί ἐγκαταλείπετε τόν λόγον τοῦ Θεοῦ, καί ὑπηρετεῖτε τήν γαστέρα, ὧν ὁ Θεός ἡ κοιλία καί ἡ δόξα· οἱ ὁποῖοι πέρνετε τό γάλα καί τό μέλι καί τό κρέας τῆς ποίμνης, καί περί τῶν προβάτων δέν σᾶς μέλλει, περί τῶν ὁποίων ἔχετε νά δώσετε λόγον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως. Πῶς θέλετε φύγει τοσαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας;» 'Εγώ δέ ἀκόμη νά προσθέσω εἰς τόν λόγον καί νά δείξω περισσοτέρας μαρτυρίας ἐκ τῶν θείων Γραφῶν, Εὐαγγελίων τε καί Προφητῶν καί 'Αποστόλων, τοῦ Χριστοῦ βοηθοῦντός μοι, διά νά φραγῇ πᾶν στόμα λαλούντων ἄδικα, τῶν ἀγαπώντων τόν λόγον νά φωτισθῇ ἡ καρδία. Πόθεν δέ νά ἀρχίσω; 'Εκ τοῦ εἰπόντος· **«'Εγώ εἰμι ἡ ἀρχή καί τό τέλος»**. Ἄς συμμαζώξῃ δέ καθ' ἕνας τόν νοῦν του πρός ἑαυτόν, καί ἄς ἀφήσῃ πᾶσαν κοσμικήν μέριμναν. **Εἶπεν οὖν ὁ Κύριος· «Βλέπετε μή**

πλανηθῆτε· πολλοί δέ ἐλεύσονται ἐπί τῷ ὀνόματί μου λέγοντες, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καί πολλούς πλανήσουσι»· καί πάλιν· «**Προσέχετε ἑαυτούς ἀπό τῶν ψευδοπροφητῶν, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται πρός ἐσᾶς μέ ἔνδυμα προβάτων, ἀπό μέσα δέ εἶναι λύκοι ἅρπαγες**», ἀλλ' ἀπό τῶν καρπῶν αὐτῶν νά τούς γνωρίζετε, τουτέστιν ἐκ τῶν λόγων, ἐκ τῆς ψευδοπροφητείας, ἐκ τῆς ὑποκρίσεως, ἐκ τῆς κακοδοξίας καί ἐκ τῆς βλασφημίας αὐτῶν καί νά τούς καταλαμβάνετε· διότι δέν δύναται τό σαπρόν δένδρον νά κάμνῃ καρπόν καλόν· πᾶν γάρ δένδρον ἀπό τόν καρπόν του γνωρίζεται. Οὕτω καί ἐσεῖς ἀπό τῶν καρπῶν, ἤγουν ἀπό τούς λόγους των νά τούς γνωρίζετε· καί ὅταν τούς γνωρίσετε, μή τούς παίρνετε εἰς τήν οἰκίαν σας, καί χαίρειν μή λέγετε αὐτοῖς, καί μή τούς ἐρωτᾶτε, μηδέ νά τούς ἀποκρίνεσθε λόγον· «μή βάλετε τούς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν αὐτῶν», ἀλλά «προσέχετε ἀπό τῆς ζύμης αὐτῶν», ἤγουν τῆς αἱρέσεως. Μηδείς ἀπό σᾶς ἄς κακίσῃ εἰς ἐμέ, διότι ὁ Θεός εἶναι ὅπου λαλεῖ. **Ἀκούσατε οἱ Ποιμένες τήν φωνήν τοῦ Ἀρχιποιμένος**· ἀκούσατε καί προσέχετε τόν ἑαυτόν σας, καί παντί τῷ Ποιμνίῳ· βλέπετε τούς κύνας, βλέπετε τούς κλέπτας· «ὁ γάρ μή εἰσερχόμενος διά τῆς θύρας εἰς τήν αὐλήν τῶν προβάτων ἀλλά ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστί καί λῃστής»· καί πάλιν λέγει περί αὐτῶν· «**Ὁ μή ὤν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι**»· τουτέστιν ἐναντίος μου εἶναι· καί πάλιν πρός αὐτούς λέγει· «**Ἐσεῖς ἐκ τοῦ πατρός σας τοῦ διαβόλου εἶσθε**»· καί πάλιν, «**ἀλλοίμονον εἰς ἐσᾶς ὅτι κλείετε τήν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, διότι καί ἐσεῖς δέν ἔρχεσθε καί τούς ἄλλους δέν ἀφίνετε νά ἔλθουν**». Καί ἀλλοῦ πάλιν· «**Ἐσεῖς δέν εἶσθε ἀπό τά πρόβατα τά ἐδικά μου**». Βλέπεις πῶς πανταχοῦ ὁ Δεσπότης στηλιτεύει καί πομπεύει τούς ἀσεβεῖς καί αἱρετικούς, διά νά μή πλανηθῶμεν ἡμεῖς; Ὢ τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας, ὢ τῆς ἀφάτου συγκαταβάσεως, ὢ τῆς ἀνεικάστου ἀγαθότητος! «**Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περί πάντων τούτων;**» Ὢ Ποιμένες καί συμποιμένες· ἰδού γάρ ὀλίγα ἀπό τά πολλά εἴπαμεν, πώς πανταχοῦ μᾶς προστάττει ὁ Δεσπότης νά φυλαγώμεθα, καί βοᾷ διά τῶν ἀχράντων Εὐαγγελίων· «**Βλέπετε, γρηγορεῖτε, σπουδάσατε, ἀγωνίσασθε**»· καί οὐ μόνον διά τῶν Εὐαγγελίων, ἀλλά καί διά τῶν Θεοφόρων Προφητῶν καί τῶν Θεολόγων Ἀποστόλων τά ὅμοια λέγει, διότι εἰς ὅλους αὐτούς αὐτός ὁμιλεῖ, καθώς βούλεται· καί μαρτυρεῖ μου τόν λόγον ὁ Παῦλος λέγων· «**Τοῦ ἐν ἡμῖν λαλοῦντος Χριστοῦ**».

Ἄς φέρωμεν λοιπόν τούς Θεολόγους Ἀποστόλους εἰς τό μέσον

καί ἄς ἀκούσωμεν ἐξ αὐτῶν τί μᾶς παραγγέλλουν περί τῶν ἀθέων αἱρετικῶν. Εἰπέ ἡμῖν, μακάριε Πέτρε, ὅπου σέ ἐμακάρισεν ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός· εἰπέ μας περί τῶν πλανώντων καί μελλόντων ἐξαπατᾶν τήν τοῦ Χριστοῦ Ποίμνην, τήν ὁποίαν σοῦ τήν παρέδωκε καί σοῦ τήν ἐμπιστεύθη ὁ Ἀρχιποίμην καί Ἐπίσκοπος τῶν ψυχῶν ἡμῶν· εἰπέ ὅσα σοῦ ἐχάρισε τό Πνεῦμα τό ἅγιον καί δυνάμωσον τήν Ποίμνην σου κατά τῶν κρυφῶν λύκων, καθώς καί ὁ διδάσκαλός σου Χριστός ὁ Κύριος ἡμῶν. Ὁ μακάριος Πέτρος εἶπε· «**Τοῦτο πρῶτον γινώσκετε· ὅτι ἔρχονται ἐν ταῖς ὑστεριναῖς ἡμέραις ἐμπαῖκται, νά πορεύωνται κατά τάς ἰδίας ἐπιθυμίας**»· καί πάλιν λέγει· «Ἀπό ἐσᾶς θέλουν γίνει ψευδοδιδάσκαλοι, οἱ ὁποῖοι θέλουν κάμει αἱρέσεις ἀπωλείας, καί τόν Δεσπότην τόν ἀγοράσαντα αὐτούς, ἀρνούμενοι· καί πολλοί θέλουν ἐξακολουθήσει τήν πλάνην αὐτῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἀνταπόδοσις δέν ἀργεῖ καί ἡ ἀπώλεια οὐ νυστάξει· τῆς κατάρας τέκνα, διότι ἀφῆκαν τόν ἴσιον δρόμον καί περιπατοῦν κατά τήν πλάνην τοῦ νοός αὐτῶν». Ταῦτα εἶπεν ὁ Πέτρος, ὁ ἀληθῶς μακάριος Πέτρος, ἡ πέτρα τῆς πίστεως, εἰς τήν ὁποίαν ᾠκοδόμησεν ὁ Χριστός τήν Ἐκκλησίαν· Πέτρος, ὅπου κρατεῖ τά κλειδία τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν· Πέτρος ὅπου ἐπεριπάτησεν ἐπάνω εἰς τά κύματα· ὁ θερμός ἐραστής τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, ὁ θανατώσας τόν Σίμωνα τόν μάγον εἰς τήν Ρώμην ὡς πρωτοκορυφαῖος καί προστάτης, τόν πρωτολῃστήν καί κλέπτην καί μαθητήν τοῦ διαβόλου εἰς τάς αἱρέσεις. Πάλιν ὁ Ἰωάννης εἶπε· «**Φανερά ἐστι τά ἔργα τοῦ διαβόλου**». Βλέπεις πῶς εἰς ὅλους ὁ Χριστός λαλεῖ; διότι καί εἰς τό Εὐαγγέλιον τά ὅμοια εἶπε πρός αὐτούς, ὅτι ἐσεῖς ἀπό τόν πατέρα σας τόν διάβολον εἶσθε. Ἠξεύρω πολλούς ὅπου λέγουν, ὅτι καί αὐτός ὁ Θεός ἔπλασε λέγοντας, πώς χωρίς τοῦ Θεοῦ δέν ἐγίνηκεν οὐδέν πρᾶγμα, μή νοῶντας τί εἶναι ἐκεῖνα ὅπου λέγουν, οὐδέ διά ποῖα βεβαιώνουν. Ὅτι μέν ὁ Θεός τούς ἔκτισε, τό λέγω καί ἐγώ, ἀλλά τούς ἔκτισε διά νά κάμνουν ἔργα καλά, διά νά τούς ἀκολουθοῦμεν καί νά γενοῦμεν τέκνα Θεοῦ διά τῆς ὀρθῆς πίστεως. Ἀλλ' ἐπί τό προκείμενον ἄς γυρίσωμεν.

Ὁ Ἰωάννης εἶπε· «**Καί τώρα πολλοί ἀντίχριστοι ἐγίνηκαν**»· καί πάλιν λέγει· «Βλέπετε ἑαυτούς, διά νά μή χάσετε ἐκεῖνα ὅπου ἐδουλεύετε, ὅτι πολλοί πλάνοι ἐφάνηκαν εἰς τόν κόσμον»· καί πάλιν· «**Ἀγαπητοί, μή παντί πνεύματι πιστεύετε**», ἤγουν εἰς πᾶσαν διδασκαλίαν μή πιστεύετε «ἀλλά δοκιμάζετε τά πνεύματα, ἐάν εἶναι ἀπό τοῦ Θεοῦ, **ὅτι πολλοί ψευδοπροφῆται ἦλθον εἰς τόν κόσμον**»· καί πάλιν

λέγει· «Εἴ τις ἔρχεται πρός ἐσᾶς, καί δέν φέρει ταύτην τήν διδαχήν μαζί του, μή τόν δέχεσθε εἰς τά σπήτια, καί μή τόν χαιρετᾶτε, διότι ὅποιος τόν χαιρετᾷ, κοινωνεῖ εἰς τά ἔργα του τά πονηρά»· καί πάλιν λέγει· «**Καθ' ἕνας ὅπου παραβαίνει καί δέν στέκεται εἰς τήν διδαχήν τοῦ Χριστοῦ, Θεόν δέν ἔχει**». Ταῦτα λέγει ὁ Ἰωάννης, ὁ Υἱός τῆς βροντῆς, ὁ ἠγαπημένος ὑπέρ πάντας τούς ἁγίους, ὁ στερεώσας ἀπό περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης τήν Ἐκκλησίαν· ὁ Ἰωάννης ὅπου ἔφραξε τά στόματα τῶν αἱρετικῶν μέ τήν Θεολογίαν.

Ὁ Ἰάκωβος δέ εἶπεν· «Ὅστις θέλει νά εἶναι φίλος αὐτοῦ (τοῦ διαβόλου), γίνεται ἐχθρός τοῦ Θεοῦ». Ἀκούσατε, ὅλοι ὅσοι φιλιώνεσθε καί τρώγετε μέ τούς αἱρετικούς, ὀδυνηράν ἀπόφασιν, ὅτι τοῦ Χριστοῦ ἐχθροί εἶστε· διότι οὐδέ ἐκεῖνος ὅπου φιλιώνεται μέ τούς ἐχθρούς τοῦ βασιλέως ἠμπορεῖ νά εἶναι φίλος αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδέ νά ζήσῃ εἶναι ἄξιος, ἀλλά μαζύ μέ τούς ἐχθρούς τόν ἀφανίζει. Καί ὁ Ἰούδας τοῦ Ἰακώβου εἶπεν· «Ἐφάνηκαν τινές ἄνθρωποι, οἱ ἔκπαλαι προγεγραμμένοι, εἰς τοῦτο τό κρίμα ἀσεβεῖς, μεταβάλλοντες τήν τοῦ Θεοῦ χάριν εἰς ἀσέλγειαν καί τόν μόνον Δεσπότην καί Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν ἀρνούμενοι». Καί πάλιν λέγει· «**Εἰς τούς ὑστερινούς χρόνους γίνονται ἐμπαῖκται νά πορεύωνται κατά τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐπιθυμίας τῶν ἀσεβειῶν.** Οὗτοι εἶναι ἐκεῖνοι, ὅπου περνοῦν τήν ζωήν τους ἀφόβως ὡς φθάσουν· νέφελα ἄνυδρα, ὅπου τά σύρνει κάθε ἄνεμος· ἀστέρες πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνας τετήρηται». Ταῦτα καί ἄλλα περισσότερα μᾶς παραινεῖ ὁ καλός Ἰούδας.

Ἔλα λοιπόν καί σύ, Παῦλε, τό σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, εἰπέ μας καί σύ κατά τήν χάριν τήν δοθεῖσάν σοι ἐκ Θεοῦ, εἰπέ μας περί τοῦ παρόντος πονηροῦ καιροῦ· φανέρωσον τούς κρυφούς λύκους· παρρησίασον καί πόμπευσον τούς κλέπτας καί λῃστάς τῆς ἁγίας Ποίμνης Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Ὁ Παῦλος εἶπεν· «Ἐγώ ἠξεύρω, ὅτι μετά τήν τελείωσίν μου **ἔρχονται λύκοι βαρεῖς εἰς ἐσᾶς, νά μή λυποῦνται τήν ποίμνην μου**». Βλέπεις ἰσολογίαν Προφητῶν καί Ἀποστόλων ἅμα; βλέπεις τούς Θεολόγους πῶς συμφωνοῦν πανταχοῦ τά λόγια τους περί τῶν ἀθέων αἱρετικῶν, σκυλία καλοῦντες αὐτούς καί λύκους; καθώς λέγει καί ἀλλοῦ ὁ Παῦλος· «βλέπετε τά σκυλία· βλέπετε τούς κακούς ἐργάτας· βλέπετε τήν κατακοπήν· βλέπετε νά μήν εἶναι τις ὅπου σᾶς πλανᾷ διά τῆς φιλοσοφίας καί ματαίας πλάνης. **Βλέπετε ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι**». Τί ἀπολογίαν ἔχει νά δώσῃ ὁ ἀκούων ταύτας τάς παραγγελίας, ἐάν ἀμε-

λήση; Καί ἄλλοῦ πάλιν λέγει· «Πολλῶν εἰδῶν καί παράξεναις διδαχαῖς μή ταῖς παραδέχεσθε»· καί πάλιν· «Αἱρετικόν ἄνθρωπον μετά μίαν καί δευτέραν νουθεσίαν, φεῦγε ἀπ' ἐκεῖνον»· καί πάλιν· **«Πονηροί δέ ἄνθρωποι καί γόητες θέλουν προκόψει εἰς τό χειρότερον, πλανῶντες καί πλανώμενοι»**. Ἀκούσατε πάλιν ὅσοι φιλιώνεσθε μέ αὐτούς· «Τοῖς δέ μεμιασμένοις οὐδένα εἶναι καθαρόν, διά νά φύγετε ἀπό τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης ἐπ' αὐτούς». Καί ὅσοι μένετε μέ αὐτούς εἰς φαγοπότια, πῶς ἀποτολμᾶτε καί μεταλαμβάνετε τά θεῖα καί φρικτά Μυστήρια τοῦ Χριστοῦ; ἤ δέν ἀκούετε τόν μακάριον Παῦλον ὅπου φωνάζει, ὅτι δέν δύνασθε νά τρώγετε ἀπό τῆς Τραπέζης τοῦ Κυρίου, καί ἀπό τῆς τραπέζης τῶν δαιμονίων; Ἐβγᾶτε ἀπό τό μέσον τούς λέγει ὁ Προφήτης, καί ἀκαθάρτου μή ἅπτεσθαι. Ἄρα μᾶς ἀκούετε εἰς ταῦτα ὅπου λέγομεν; ἄρα σᾶς καταπείθομεν ἤ ἀδίκως κοπιάζομεν καί λαλοῦμεν εἰς τόν ἀέρα; Ὅμως διά τούς θέλοντας καί σπουδάζοντας διά νά ἀκούσουν τόν λόγον, καί νά τόν κάμνουν, δέν θέλω κακίσει, οὐδέ νά παύσω τά λόγια τοῦ Παύλου, ἀλλά τά αὐτά πάλιν λέγω, καί ἀκούσατε· **«Μή γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γάρ κοινωνία φωτί καί σκότει;»** Ποῦ εἶναι οἱ θρασύστομοι καί ματαιολόγοι, ὅπου λέγουν, ὅτι δέν εἶναι ταῦτα ἐκ τῆς θείας Γραφῆς, τῶν ὁποίων Θεός ἡ κοιλία καί ἡ δόξα, καί ὅπου ἀγαποῦν ὅλα τά ἐπίγεια; Ταῦτα εἶπεν ὁ Παῦλος, τό στόμα τῆς Ἐκκλησίας, τό σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὁ πολύαθλος καί γενναῖος Παῦλος, ἡ θεόφθογγος λύρα, ὁ χριστοκήρυξ καί συγγραφεύς τῶν δογμάτων, ἡ σάλπιγξ τοῦ λόγου, ὁ ρήτωρ τῆς εὐσεβείας, ἡ τῶν ἐθνῶν σαγήνη.

Καί οἱ μέν μακάριοι καί Θεολόγοι Ἀπόστολοι ταῦτα καί περισσότερα εἶπον περί τῶν ἀθέων καί ἀπίστων αἱρετικῶν, οἱ δέ Προφῆται πρωτύτερα καί αὐτοί τά ὅμοια εἶπαν. Ἀλλ' ἀνάγκη εἶναι νά τούς φέρωμεν καί αὐτούς εἰς τό μέσον· εἶπε γάρ ὁ Δαβίδ· **«Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια»**· καί πάλιν λέγει· **«Κύριε, τούς μισοῦντάς σε ἐμίσησα καί ἐπί τούς ἐχθρούς σου ἐξετηκόμην· τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθρούς ἐγένοντό μοι»**. Καί ὁ σοφός Σολομών εἶπεν· **«Ὅτι ἀσεβεῖς ὑποκρίνονται εὐσεβεῖν»**· καί πάλιν λέγει· **«Υἱέ, μή σέ πλανήσουν ἄνδρες ἀσεβεῖς, μηδέ πορευθῇς ἐν ὁδῷ μετ' αὐτῶν»**. Καί ὁ Προφήτης Ἡσαΐας εἶπε, μάλιστα ὁ Θεός διά τοῦ Προφήτου λέγει· «Υἱούς ἐγέννησα καί ὕψωσα, αὐτοί δέ με ἠθέτησαν»· καί πάλιν λέγει· **«Οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσι, λέγει Κύριος»**. Ἄρα ἀρκοῦν ταῦτα ἤ νά φέρωμεν εἰς τό μέσον ὅλους τούς Προφήτας λέγοντας τά ὅμοια,

ἀλλά φθάνουν καί ταῦτα πρός ἐκείνους ὅπου ἀγαποῦν νά τά κάμνουν, διότι ἐκεῖνος ὅπου δέν πείθεται εἰς ὅσα εἴπομεν, οὐδέ εἰς τά πολλά θέλει ἀκούσει. Ἀλλ' ἀκόμη ὀλίγον ἄς διατρίψωμεν εἰς τά λόγια τοῦ Προφήτου Δαυΐδ καί νά ἰδοῦμεν πῶς στηλιτεύει καί φανερώνει τόν κεκρυμμένον δόλον εἰς αὐτούς καί λέγει· «**Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἀλήθεια, ἡ καρδία αὐτῶν ματαία**». Βλέπεις τοῦ Προφήτου τήν σύνεσιν, πῶς δημοσιεύει καί ξεσκεπάζει καί πομπεύει τούς κενοδόξους, διά νά μή πλανηθῶμεν ἡμεῖς; Ἀκούσατε, ὀρθόδοξοι, καί μή ἀνακατώνεσθε μέ τούς αἱρετικούς· ἀκούσατε Ποιμένες καί φρίξατε καί μή σιγᾶτε, ἀλλά κηρύττετε τόν δόλον τῆς ἀσεβείας αὐτῶν· μή δίδετε τόπον τῷ διαβόλῳ· μήν ἀφίνετε θύραν τοῖς λύκοις. Μιμηθῆτε τόν μακάριον Ἀπόστολον Πέτρον, ὅπου βλασφημοῦντος εἰς τήν Ρώμην τοῦ τρισκαταράτου Σίμωνος καί λέγοντος, πώς αὐτός ἦτον ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ, οὔτε κἄν πρός ὥραν ἐσιώπησεν ἤ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἐλέγξας αὐτόν, καί ψεύστην ἀποδείξας καί ληστήν καί ἀντίθεον, καί ἐγκρεμνίσας αὐτόν, παρέδωκεν εἰς τήν ἀπώλειαν. Ὁμοίως δέ καί τόν υἱόν αὐτοῦ, μᾶλλον δέ τοῦ διαβόλου, τόν μιαρόν Μουντανόν καί ἀκάθαρτον καί ἄθεον, μετά δύο μοιχαλίδων, μέ πολλήν ἐλέγξας μανίαν ὁ ἅγιος Ἀπόστολος, καί ἄθεον καί ψευδόχριστον καί ψευδοπροφήτην ἀποδείξας, ἐφίμωσε καί ἔφραξε τό μιαρόν αὐτοῦ στόμα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, μή μακροθυμήσας, μηδέ ὑπομείνας καιρόν εἰς τήν αὐτοῦ βλασφημίαν. Οὕτω κάμνετε καί σεῖς, ὦ Ποιμένες «**καί μή συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δέ καί ἐλέγχετε**»· καθώσπερ καί οἱ Ἀπόστολοι καί ὁ Θεοπάτωρ Δαυΐδ, ὅπου ἔλαβε περί αὐτῶν πολλούς κόπους καί πολλούς ἀγῶνας, ἐλέγχων καί στηλιτεύων καί φωνάζων πρός τόν Θεόν κατ' αὐτῶν καί λέγων· «Ἕως πότε ἁμαρτωλοί, Κύριε, ἕως πότε ἁμαρτωλοί καυχήσονται; διασκόρπισον αὐτούς ἐν τῇ δυνάμει σου· δός αὐτοῖς κατά τά ἔργα αὐτῶν· ἐν τῇ πόλει σου τήν εἰκόνα αὐτῶν ἐξουδενώσεις, ὅτι ἐκεῖνα ὅπου τελειώνεις ἐσύ, αὐτοί τά χαλοῦν».

Καί πάλιν ἐπαρακάλει ὁ Δαυΐδ, κάμνων δεήσεις πρός τόν Θεόν, διά νά ἔλθῃ αὐτός ὁ ἴδιος νά τελειώσῃ τό ζήτημά του, καί ἔλεγε· «Κύριε, κλῖνον οὐρανούς καί κατάβηθι· Κύριε, μή χρονίσῃς. Ταχύ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς οἱ οἰκτιρμοί σου, Κύριε». Καί ὁ φιλάνθρωπος Θεός ὅπου θέλει νά σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καί νά ἔλθουν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ὁ ἐγγύς πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν ἐν ἀληθείᾳ, δέν παρήκουσεν οὐδέ ἐκαταφρόνησε τήν δέησιν τῶν Ἁγίων,

ἀλλ' ἔκλινεν οὐρανούς καί κατέβη, καί πάντα οἰκονόμησεν εἰς σωτηρίαν τοῦ γένους ἡμῶν, καί τά ἔδειξε ὅλα, κάμνοντας καί διδάσκοντας. Εἶτα, θέλων νά δείξῃ, ὅτι, ὅσοι θέλουν νά εἶναι προεστοί τῶν 'Εκκλησιῶν, οὕτω νά διώκουν τούς αἱρετικούς, ἐποίησε φραγγέλιον ἀπό σχοινί καί ἐμπῆκε καί ἐξέβαλε πάντας ἀπό τό 'Ιερόν καί τούς ἐδίωξε λέγων· «'Ο οἶκός μου εἶναι οἶκος προσευχῆς, καί σεῖς τόν ἐκάματε σπήτι τῶν ληστῶν»;

'Ακούσατε οἱ προεστῶτες τῶν 'Εκκλησιῶν, διότι δι' ἐσᾶς ἔδειξε καλόν παράδειγμα, διά νά ἀκολουθῆτε καταπόδι του, καί νά προσέχετε πανταχόθεν τούς λύκους καί νά διώχνετε καί νά φυλάγετε τήν Ποίμνην ἄβλαβον. Καί ὅταν τούς ἔβγαλεν ὅλους ἔξω, δηλονότι τούς φρονοῦντας τά ἐναντία, τέλος εἶπε καί τήν ἐρήμωσιν αὐτῶν καί τόν ἀφανισμόν, ὅπου ἔμελλε νά τούς ἔλθῃ κατά γενεάν καί γενεάν τοῖς τά ἐναντία φρονοῦσι λέγων· «'Ιδού ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος». 'Ορᾶς, πῶς οἱ λόγοι ἐγίνηκαν ἔργα; διότι οἱ ἐχθροί καί ἐπίβουλοι τῆς 'Εκκλησίας, ἤγουν οἱ αἱρετικοί, καθ' ἑκάστην γενεάν τῇ ἀπωλείᾳ παραδίδονται, κατά τόν λόγον τοῦ Κυρίου ὅπου εἶπεν, «ὅτι πᾶσα φυτεία ὅπου δέν τήν ἐφύτευσεν ὁ Πατήρ μου, ἐκριζωθήσεται»· τό ὁποῖον καί ἔγινε, διότι αὐτός πρῶτος τό ἔκαμε τοῦτο καί τό ἀπέδειξε. Μετά δέ τήν εἰς οὐρανούς αὐτοῦ 'Ανάληψιν, πάλιν ἐπολέμησαν μέ αὐτούς οἱ μακάριοι 'Απόστολοι, καί ὕστερα ἀπ' αὐτούς τά θεῖα τούτων δόγματα καί οἱ διδάσκαλοι τῆς 'Εκκλησίας καί αἱ κατά καιρόν γενόμεναι ἅγιαι Σύνοδοι· τούτους ἐκριζώσαντες, δηλονότι, ὅσους δέν ἐμετανόησαν, τούς παρέδωκαν εἰς τήν ἀπώλειαν, κατά τό γεγραμμένον· «῞Οτι ἀπολεῖς πάντας τούς λαλοῦντας τό ψεῦδος»· ἤ οὐχί πάντες ἠφανίσθησαν καί ἀπώλοντο διά τήν ἀνομίαν αὐτῶν; Διότι ποῦ εἶναι ὅσοι ἐπολεμοῦσαν τότε τήν 'Εκκλησίαν βασιλεῖς καί δυνάσται καί σοφοί; δέν διεσκορπίσθησαν καί ἠφανίσθησαν, ὡσάν νά μήν ἦσαν; Ποῦ εἶναι τό φρύαγμα καί ἡ θρασύτης τῶν 'Ιουδαίων; Ποῦ εἶναι ὁ Σίμων ὁ μάγος, ὁ πρῶτος αἱρετικός, ὁ μαθητής τοῦ διαβόλου καί τῶν 'Ιουδαίων καί πρόδρομος τοῦ 'Αντιχρίστου; Ποῦ εἶναι τό κακόν αὐτοῦ γέννημα καί τῆς αὐτοῦ βλασφημίας καί ἀσελγείας διάδοχος, Μουντανός ὁ ἔξαρχος τῶν κακῶν, μετά τῶν δύο μοιχαλίδων καί ὅσα λέγονται μυσαρά αὐτῶν καί βδελυκτά καί ἀκάθαρτα, τά ὁποῖα δέν εἶναι πρέπον νά φανερωθοῦν; διά τά ὁποῖα ἔλεγε καί ὁ 'Απόστολος, «Τά γάρ κρυφῇ γενόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρόν ἐστι καί λέγειν». Ποῦ εἶναι ὁ Μαρκίων; ποῦ ὁ Οὐάλης; ποῦ ὁ Μάνεντας; ποῦ ὁ

Βασιλίδης; ποῦ ὁ Νέρων; ποῦ ὁ Ἰουλιανός; ποῦ ὁ Ἄρειος; ποῦ ὁ Νεστόριος; ποῦ ἅπαντες οἱ ἀντιπολεμοῦντες τήν Ἐκκλησίαν; ὡς λέγει καί ὁ Δαυΐδ· «Ἐκύκλωσάν με κύνες πολλοί». Δέν ἀπωλέσθησαν πάντες καί διεσκορπίσθησαν διά τήν βλασφημίαν τους καί ἐξεδιώχθησαν ὥσπερ λύκοι, διότι ηὗραν τούς ἐναντίους καί γενναίους πολεμιστάς καί Ποιμένας, τούς Προεστούς τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τούς μακαρίους ἄνδρας; **Ἀλλά πολλήν διαφοράν βλέπω τῶν τότε Ποιμένων καί τῶν τοῦ καιροῦ τούτου.** Ἐκεῖνοι ἦσαν πολεμισταί καί ἀγωνισταί, οὗτοι δέ φυγάδες· ἐκεῖνοι ἐκαλλώπιζον βιβλία καί δόγματα, καί οὗτοι καλλωπίζουν φορέματα καί γέλοια· οὗτοι ὡσάν μισθωτοί ἀφίνουν τά πρόβατα καί φεύγουν, ἐκεῖνοι δέ τήν ψυχήν ἔθηκαν ὑπέρ τῶν προβάτων καί ἐμιμήθηκαν τόν ποιμένα τόν καλόν, τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ὦ τῶν μακαρίων ἐκείνων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τά ὀνόματα ἐγράφησαν ἐν βίβλῳ ζωῆς· τούς ὁποίους ἔφριξαν οἱ δαίμονες καί ἐτρόμαξαν οἱ αἱρετικοί· διά τῶν ὁποίων ἐφράγη πᾶν στόμα λαλούντων ἄδικα. Μοῦ ἔρχεται λοιπόν νά εἰπῶ καί ἐγώ ὁμοίως μέ τόν Δαυΐδ, ὁ ὁποῖος ἔλεγεν ὀδυνώμενος· «**ποῦ εἰσι τά ἐλέη σου τά ἀρχαῖα Κύριε;** Νά εἰπῶ καί ἐγώ δακρύζοντας, **ποῦ εἶναι ὁ μακάριος χορός ἐκεῖνος τῶν Ἐπισκόπων καί διδασκάλων, οἱ ὁποῖοι ἔλαμπον εἰς τόν κόσμον ὡσάν φωστῆρες, ἐπέχοντες λόγον ζωῆς;**».

Ἀλλά τί ἐμποδίζει νά φέρωμεν εἰς τό μέσον καί αὐτούς ἀπό τούς πολλούς ὀλίγους, ἐπειδή καί ἡ ἐνθύμησις αὐτῶν εἶναι ἁγιασμός τῆς ψυχῆς; Ποῦ εἶναι ὁ Εὐώδιος, ἡ εὐωδία τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διάδοχος καί μιμητής; Ποῦ εἶναι ὁ Ἰγνάτιος, τό τοῦ Θεοῦ οἰκητήριον; Ποῦ εἶναι ὁ Διονύσιος, τό πετεινόν τοῦ οὐρανοῦ; Ποῦ ὁ Ἱππόλυτος ὁ γλυκύτατος καί εὐνούστατος; Ποῦ εἶναι ὁ μέγας Βασίλειος, ὁ παρ' ὀλίγον ἰσόμετρος τῶν Ἀποστόλων; Ποῦ ὁ Ἀθανάσιος ὁ πολεμιστής τῶν αἱρετικῶν; Ποῦ ὁ Γρηγόριος ὁ δεύτερος Θεολόγος καί ἀήττητος τοῦ Χριστοῦ στρατιώτης; Ποῦ ὁ ἄλλος ὁ συνώνυμός του; Ποῦ ὁ Ἐφραίμ, ἡ παραμυθία τῶν λυπουμένων, ἡ παιδαγωγία τῶν νέων, ἡ χειραγωγία τῶν μετανοούντων, ἡ δίστομος σπάθη κατά τῶν αἱρετικῶν, καί τό δοχεῖον τοῦ ἁγίου Πνεύματος καί τῶν ἀρετῶν; Βλέπεις πόσον τό μέσον, καί πόση διαφορά ἐκείνων τῶν μακαρίων καί ἁγίων ἀνδρῶν, παρά τοῦ καιροῦ τούτου; Ἠξεύρω καί ἄλλους πολλούς θεοφόρους διδασκάλους, ἀλλ' ἀρκεῖ ὅσους εἴπαμεν. Ἐκεῖνοι ἔβαλαν τήν ψυχήν τους, καθώς εἴπαμεν διά τά πρόβατα, οὔ-

τοι δέ ἀφίνουν τά πρόβατα καί φεύγουν· ἐκεῖνοι ἦσαν δυνατοί καί μέ τό ἔργον καί μέ τόν λόγον, οὗτοι εἰς τά χρήματα καί κτήματα, εἰς μαγείρους καί τραπέζας λαμπράς πολλήν προθυμίαν βάνουν καί πολλές φροντίδες περί τούτου καθ' ἑκάστην ἡμέραν καί νύκτα, περί δέ τῆς λογικῆς Ποίμνης οὐδέ μίαν φροντίδα, διά τήν ὁποίαν ἔχουν νά δώσουν λόγον εἰς τήν μεγάλην καί φοβεράν ἡμέραν τῆς κρίσεως... Εἶτα ἐάν φανῇ τις ἀπό τούς ἀθέους αἱρετικούς νά λαλῇ διεστραμμένα, οὐδένας εὑρίσκεται νά ἀντισταθῇ, οὐδένας ἀντιπολεμιστής, ὅλοι πτωχοί, ὅλοι σιωπηλοί, ὅλοι φυγάδες. Ὦ τῆς ἀνοίας, τῆς κακῆς ρίζης πάντων τῶν κακῶν τῆς φιλαργυρίας, ὅτι διά νά εἴμεθα πλούσιοι, θαρροῦμεν νά σωθοῦμεν, ἀλλ' εὐκολώτερον εἶναι νά περάσῃ τό καραβόσχοινον ἀπό τήν τρύπαν τῆς βελόνης, παρά ὁ πλούσιος νά ἔμβῃ εἰς τήν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Τρυφῶντες καί μεθύοντες καί μετεωριζόμενοι θέλετε νά νικήσετε τάς αἱρέσεις; ἀλλ' οὐδέ ἡμᾶς ἀκούουν οἱ τρυφῶντες καί μεθύοντες νῦν, οἱ στολιζόμενοι μέ πολλά φορέματα καί μέ πολύ χρυσίον. Πῶς ἠμπορεῖτε νά ὑποδείξετε εἰς ἄλλους τήν καλήν πτωχείαν τοῦ Χριστοῦ τοῦ πτωχεύσαντος δι' ἡμᾶς, ὅπου ἐπαράγγειλε τοῖς Μαθηταῖς αὐτοῦ νά μήν ἔχουν οὔτε χαλκόν ἐν ταῖς ζώναις αὐτῶν; Βέβαια πλανᾶσθε, μή νοοῦντες τάς Γραφάς. Καί δέν ἀκούετε τοῦ Κυρίου ὅπου λέγει· «Μακάριοι οἱ πτωχοί τῷ πνεύματι καί μή θησαυρίζετε ἐπί τῆς γῆς;» Ὁ πλοῦτός σας ἐπλήθυνε καί ὁ λόγος σας ἐχάθη· τά φορέματά σας τρώγουν οἱ βότρυδες, διά τά ὁποῖα ἔχετε νά δώσετε λόγον τῷ Ἀρχιποίμενι Χριστῷ· καί δέν συλλογίζεσθε, ὅτι καθ' ἕνας ἔχει νά δώσῃ λόγον τῷ Θεῷ περί αὐτοῦ. Ἐσεῖς δέ οἱ Ποιμένες θέλετε νά δώσετε λόγον καί διά τόν ἑαυτόν σας καί διά τά πρόβατα, καί Ἀρχιερεῖς καί Ἱερεῖς καί Διάκονοι, ἕκαστος καθώς ἐπιστεύθη. Ἀλλά βλέπετε νά μή λησμονήσετε τά τάλαντα· **«προσέχετε ἑαυτοῖς καί παντί τῷ Ποιμνίῳ»**. Φυλάγεσθε νά μή λείψῃ πρόβατον ἀπό τήν Ποίμνην, διότι νά ἠξεύρετε καλά, ὅτι **ἐάν ἀπομείνῃ ἕνα πρόβατον ἐκ τῆς Ποίμνης ἀπό τήν ἀμέλειάν σας, καί τό φάγουν τά θηρία, ὅλην σας τήν ζωήν ἀφανίζει· διότι τό αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῶν χειρῶν σας ἐκζητήσει ὁ Κριτής**. Ἀλλ' ἐξυπνήσατε τοῦ λοιποῦ καί κηρύξατε τόν λόγον· ἀφήσατε πᾶσαν βιωτικήν μέριμναν· βλέπετε ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε· βλέπετε τούς κύνας· βλέπετε λέγω, καί δέν παύω λέγοντας, βλέπετε τούς λύκους, βλέπετε τούς κλέπτας, βλέπετε τούς ληστάς. Βλέπετε ὅτι πολλοί πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τόν κόσμον. Ἀγρυπνᾶτε καί νήφετε, ὅσοι ἐλάβατε ἐπάνω σας τό δεσποτικόν σχῆμα·

γρηγορεῖτε καί στοχάζεσθε τήν φοβεράν ἡμέραν τῆς αὐτοῦ παρουσίας, ὅταν ἔρχεται νά κάμη λογαριασμόν μέ ἐσᾶς, ὅπου ἔδωκε τό τάλαντον.

Ταῦτα λοιπόν ἔχοντες εἰς τόν νοῦν σας, ὦ ἀγαπητοί, ποιμαίνετε τήν Ποίμνην τοῦ Θεοῦ, ὅπου σᾶς ἐδόθη, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος, μή ἀναγκαστικῶς, ἀλλά θεληματικῶς· μή αἰσχροκερδῶς, ἀλλά προθύμως· μηδέ ὡς κατεξουσιάζοντες τόν κλῆρον· ἀλλά νά γίνεσθε τύποι τοῦ Ποιμνίου, καί φανερωθέντος τοῦ Ἀρχιποίμενος, νά λάβετε τόν ἀμάραντον τῆς δόξης στέφανον. Πάλιν τά ὅμοια λέγω· «ἀκούσατε οὖν Ἱερεῖς Κυρίου, βασιλεῖς τῆς γῆς καί πάντες λαοί, ἄρχοντες καί πάντες Κριταί γῆς, νεανίσκοι καί παρθένοι, πρεσβύτεροι μετά νεωτέρων. Ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦντες τήν οἰκουμένην»· μικροί καί μεγάλοι, ἄνδρες καί γυναῖκες, ἐπί τό αὐτό πλούσιος καί πένης. Παρακαλῶ σας ὅλους, προσέχετε τοῖς λεγομένοις, διότι θέλων νά σᾶς ἀποδείξω ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν, ὅτι **μέ τόν λόγον εἶναι πολλοί χριστιανοί, ἀλλά μέ τόν τρόπον πάνυ ὀλίγοι**· μέ τό σχῆμα μέν, ὡς Χριστοῦ Μαθηταί, καί μέ τόν τρόπον προδόται· μέ τόν λόγον μέν εὐσεβεῖς καί εὔσπλαγχνοι, μέ τόν τρόπον δέ Ἕλληνες (εἰδωλολάτραι)· μέ τό ὄνομα δέ χριστιανοί, καί μέ τά ἔργα ἐθνικοί, καθώς εἶπεν ὁ Προφήτης· «ὅτι ἐμίγησαν μέ τά ἔθνη καί ἔμαθον τά ἔργα αὐτῶν». Καί ἀληθινά εἰς ἡμᾶς ἐπληρώθη ἡ Προφητεία αὐτοῦ. Ποταποί χριστιανοί εἶναι οἱ τηροῦντες μύθους Ἰουδαϊκούς καί Ἑλληνικούς καί γενεαλογίαις καί μαντείαις καί ἀστρολογίαις καί φαρμακείαις καί φυλακτήρια, καί παρατηρήσεις ἡμερῶν καί μηνῶν, καί χρόνων, καί κλυδωνισμούς καί ὀνείρατα καί φωνάς τῶν ὀρνέων, καί οἱ ἀνάπτοντες λύχνον ἐν ταῖς βρύσαις καί ἀπολουόμενοι, καί τηροῦντες τά συναπαντήματα, καί οἱ τρώγοντες τά εἰδωλόθυτα, καί αἷμα πνικτόν καί θηριάλωτον καί ψόφιον, καί ἄλλα πολλά τοιαῦτα; Καί πῶς ἠμποροῦν νά εἶναι χριστιανοί, ὅσοι τά κάμνουν αὐτά; πῶς δέ τολμοῦν καί μεταλαμβάνουν τά θεῖα Μυστήρια, ὅπου εἶναι χειρότεροι τῶν Ἑλλήνων; Τί χριστιανοί εἶναι πάλιν οἱ ποιοῦντες τά τῶν ἐθνῶν σχήματα, καί ἀλλάσσουν τά πρόσωπά τους ἤ τήν φωνήν τους καί χορεύουν καί κτυποῦν τάς χεῖρας, ἤ καί στολισμούς γυναικείους εἰς τούς ἄνδρας; Ὅσοι τά κάμνουν καί τά δέχονται αὐτά, δέν τούς ὠφελεῖ τίποτε νά ὀνομάζωνται Χριστιανοί· διότι, καθώς μία κόρη ἕως ὅπου φυλάσσει τήν παρθενίαν, εὐλόγως καί ἀξίως ὀνομάζεται καί εἶναι παρθένος, ἐάν δέ γελασθῇ ὑπό τινος καί φθαρῇ, πλέον δέν εἶναι

παρθένος· οὕτω καί ὁ καλούμενος Χριστιανός, ἐάν παραβῇ τάς συνθήκας καί καταπατήσῃ τάς ἐπαγγελίας καί κάμνῃ τά ἔργα τῶν Ἐθνῶν, δέν πρέπει νά λέγεται Χριστιανός.

Καταλάβετε λοιπόν πάντες, ἀγαπητοί, ὅτι μετ' ἐκεῖνα τά λόγια ἐχωρισθήκαμεν ἀπ' αὐτά, λέγοντες· «Ἀποτάσσομαι τῷ Σατανᾷ καί πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ· ἤγουν χωρίζομαι ἀπό τόν σατανᾶν καί ἀπό ὅλα τά καμώματα αὐτοῦ». Εἶπες «πᾶσι»· βλέπε τί εἶπες, ὅλα τά ἔργα αὐτοῦ. Ὅμως αὐτά ὅπου κάμνεις, τίνος εἶσαι; στοχάσου, παρακαλῶ σε, τίνος τάσσεις· ὄχι Ἀγγέλου, ὄχι βασιλέως ἐπιγείου, ὄχι ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλέων καί Ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων· μέ αὐτόν ἐσυμβάσθης καί ὡμολόγησας καί ἔταξες ἔμπροσθεν πολλῶν μαρτύρων. Τό λοιπόν εἰς τό χέρι του εἶσαι καί σύ καί οἱ λόγοι σου· τό λοιπόν καρτέρει τόν ἐρχόμενον ἐκ τῶν οὐρανῶν, βαστάζοντα τό γραμματεῖον σου καί τά λόγια τοῦ στόματός σου, διά νά ἀναγνωσθῇ ἔμπροσθεν Ἀγγέλων καί ἀνθρώπων. Βλέπετε οὖν, ἀδελφοί, καί φυλάγεσθε κἄν τοῦ λοιποῦ ἀπό τά ἐθνικά καμώματα· ἀκούσατε τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· «**Τοῦτο οὖν λέγω καί μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, ὅτι πλέον νά μή περιπατῆτε καθώς περιπατοῦν καί τά ἄλλα Ἔθνη μέ τήν πλάνην τοῦ νοός αὐτῶν**», οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐσκοτισμένοι εἰς τήν διάνοιαν, ἀλλά σεῖς δέν ἐμάθετε οὕτω ἀπό τόν Χριστόν. Καταλάβετε τά λεγόμενα, ἀδελφοί, καί μήν ἀνακατώνεσθε μέ ἐκείνους, ὅπου τά κάμνουν αὐτά, διότι πολλοί εἶναι μαθηταί τῆς ἀπωλείας καί ἀκόμη αὐγατίζουν. Βλέπετε, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι καί ὁ καιρός τούς ἰδίους ὑπηρέτας προχειρίζεται. Καί μή θαυμάσῃς, ἐάν οἱ ποιμένες γίνονται λύκοι, διότι καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, πρός Ἐπισκόπους καί Πρεσβυτέρους διαλεγόμενος, ἔλεγεν, ὅτι ἀπό ἐσᾶς θέλουν σηκωθῇ ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα. Διά τοῦτο ἄς μή σᾶς πλανήσῃ τινάς, ὅπου ἔχει ἀπ' ἔξω σχῆμα ἀγγελικόν· διά τοῦτο ἔλεγε καί ὁ Κύριος «**βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ**». Ἀλλά καί ἐγώ πάλιν τά ὅμοια λέγω· μή σᾶς πλανήσῃ τινάς μήτε ἀπό τῶν ἔξωθεν μήτε ἀπό τῶν ἔσωθεν· μήτε Ἐπίσκοπος ἤ Πρεσβύτερος ἤ Διάκονος ἤ ἀναγνώστης ἤ ἄρχοντας ἤ πλούσιος ἤ πτωχός, ὅστις καί ἄν εἶναι, ὅπου λαλεῖ διεστραμμένα· ἀνάθεμα ἔστω, ὅσοι ἔρχονται πρός ἐσᾶς μέ τό ἔνδυμα τῶν προβάτων, ἀπό μέσα δέ εἶναι λύκοι ἅρπαγες, καί ἔχουν μόρφωσιν εὐσεβείας, τήν δέ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι. Ἐσεῖς δέ, ἀγαπητοί, μή πλανηθῆτε, ἀλλ' ὡς παρελάβετε ἀπό τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε καί ὁ Θεός τῆς εἰρήνης ἔ-

σται μεθ' ὑμῶν. Καί περί μέν τούτων ἕως ὧδε, ἀλλ' ἀκόμη ὀλίγα νά εἰπῶ περί τῆς συντελείας, καί νά κάμω τέλος.

Ὅταν δέ ἀρχίσω νά λαλῶ περί τῆς Συντελείας, φρίκη μοῦ ἔρχεται καί τρομάζω, ὅτι ὅλα τοῦ Κυρίου τά θαύματα μεγάλα καί φοβερά καί ἔνδοξα εἶναι, τό δέ τῆς Συντελείας καί τῆς δευτέρας αὐτοῦ Παρουσίας Μυστήριον εἶναι ὑπέρ λόγον καί νοῦν καί διάνοιαν, καί ὑπερβαίνει πᾶσαν διήγησιν, καί καταπλήττει πᾶσαν ἀκοήν. Μεγάλον δέ ἀγῶνα καί πολύν πόθον εἶχαν οἱ Μαθηταί νά ἀκούουν παρά τοῦ Διδασκάλου περί σημείων καί περί τῆς Συντελείας. Καί καθώς πολλάκις ἠκούσατε τοῦ Εὐαγγελίου λέγοντος, ὅτι «**Καθημένου τοῦ Ἰησοῦ ἐπί τό ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ Μαθηταί κατά μόνας λέγοντες· εἰπέ ἡμῖν, τί τό σημεῖον τῆς σῆς Παρουσίας καί τῆς Συντελείας τοῦ αἰῶνος**»; Βλέπεις τό σοφόν καί γνωστικόν τῶν ἁγίων Μαθητῶν, ὁπόταν θέλουν νά ἐρωτήσουν τίποτες μέγα πρᾶγμα, ὅλοι ἀντάμα ἔρχονται, ἀλλά καί κατά μόνας, καί λέγουν. Εἰπέ ἡμῖν, ὦ Δέσποτα, εἰπέ ἡμῖν ἀγαθέ, εἰπέ ἡμῖν καρδιογνῶστα, εἰπέ ἡμῖν ἐσύ, ὅπου ἠξεύρεις καί τά πρῶτα καί τά ἔσχατα, εἰπέ ἡμῖν ὁ εἰδώς τά πάντα πρίν γενέσεως αὐτῶν, εἰπέ ἡμῖν ὁ Ποιητής τῶν ἁπάντων, εἰπέ ἡμῖν ὁ Πατήρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, εἰπέ ἡμῖν τί τό σημεῖον τῆς σῆς Παρουσίας καί τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος; Ὅταν μέλλῃς ἔρχεσθαι κρῖναι ζῶντας καί νεκρούς πάσης τῆς οἰκουμένης· ὅταν καταργήσῃς πᾶσαν ἀρχήν καί ἐξουσίαν καί δύναμιν· ὅταν σέ προσκυνήσῃ πᾶν γόνυ ἐπουρανίων καί ἐπιγείων καί καταχθονίων· εἰπέ ἡμῖν τί τό σημεῖον τῆς σῆς Παρουσίας; **Ὁ δέ Κύριος εἶπεν αὐτοῖς· βλέπετε μή πλανηθῆτε, διότι πολλοί ἔρχονται μέ τό ὄνομά μου λέγοντες, ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καί βλέπετε μή σᾶς πλανήσῃ τινάς, ὅτι ὁ καιρός εἶναι κοντά.** Ἐκεῖνο ὅπου εἶπε πότε, εἶναι τοῦτο ὅπου βλέπομεν ἡμεῖς μέ τά ὀμμάτιά μας· τότε εἶπεν, ὅτι κοντά εἶναι ὁ καιρός, τώρα δέ ἄρχισε καθώς βλέπομεν. Βλέπεις πόση σπουδή τοῦ Δεσπότου περί τῶν Ψευδοπροφητῶν καί Ψευδοδιδασκάλων καί ἀθέων Αἱρετικῶν; διά νά ξεσκεπάσῃ καί νά δείξῃ εἰς ὅλους τόν ἐν αὐτοῖς κεκρυμμένον δόλον· διά τοῦτο καί πρωτύτερα τούς ἔβαλεν, ἀπό τήν ἐρώτησιν τῶν Μαθητῶν περί τῶν σημείων, ὡσάν λύκους τῆς ποίμνης καί προδρόμους τοῦ Ἀντιχρίστου, καί τότε προεῖπε τά ἀκόλουθα, πολέμους καί ἀκαταστασίας. Ἔθνος ἐπί Ἔθνος καί Βασιλεία ἐπί Βασιλείαν· τά ὁποῖα βλέπομεν καί δέν καταλαμβάνομεν, βλέποντες εἰς πολλούς τόπους καί πείναις καί φόβους καί σημεῖα ἀπό τοῦ οὐρανοῦ καί τά ἄλλα, ὅ-

σα εἶπε, καί δέν τά βάνομεν εἰς τόν νοῦν μας. «Τότε, λέγει, σκανδαλισθήσονται πολλοί, καί παραδώσουσιν ἀλλήλους». Καί ποῦ δέν εἶναι τώρα προδότης; πάντες σχεδόν προδόται ἐγίνηκαν καί μισοῦν ἀλλήλους· καί τοῦτο ἐπληρώθη, καθώς βλέπομεν. Δέν πολεμεῖ ἕνας τόν ἄλλον; Ἔθνος ἐπί Ἔθνος καί Βασιλεία ἐπί Βασιλείαν; Ἄρχοντες κατά τῶν ὁμοίων αὐτῶν καί Ἐπίσκοποι κατά τῶν Ἐπισκόπων; Πρεσβύτεροι κατά τῶν Πρεσβυτέρων καί Διάκονοι κατά τῶν Διακόνων; ἀναγνῶσται κατά τῶν ἀναγνωστῶν καί λαϊκοί κατά τῶν λαϊκῶν; **«διά γάρ τό πληθυνθῆναι τήν ἀνομίαν, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν». Διά τοῦτο προεῖπεν ὁ Δεσπότης ὅτι «Ἐρευνᾶτε τάς Γραφάς» καί δέν θέλετε πλανηθῆ· εἶπε δέ καί ἕτερον σημεῖον, ὅτι «Κηρυχθήσεται τό Εὐαγγέλιον τοῦτο τῆς Βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ Οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι καί τότε ἥξει τό τέλος».**

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τούς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἀπό τήν «ΧΡΗΣΤΟΗΘΕΙΑΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ»
τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου

Περί Ἀντιχρίστου

«Τά πρῶτα μέν ἐπιείκειαν, ὡσανεί τις λόγιος καί συνετός, σωφροσύνην τε καί φιλανθρωπίαν ὑποκρίνεται, σημείοις δέ καί τέρασι τοῖς ἐκ μαγικῆς ἀπάτης ψευδέσιν Ἰουδαίους ὡσανεί Χριστός ὁ προσδοκώμενος ἀπατήσας, παντοίοις ὕστερον ἀπανθρωπίας καί παρανομίας ἐπιγραφήσεται κακοῖς, ὡς πάντας ὑπερβαλέσθαι τούς πρό αὐτοῦ γενομένους ἀδίκους καί ἀσεβεῖς, φονικήν καί ἀποτομωτάτην καί ἀνηλεῆ καί ποικίλην κατά πάντων μέν, ἐξαιρέτως δέ καθ' ἡμῶν τῶν χριστιανῶν τήν διάνοιαν ἔχων. Ἐπί τρία δέ ἔτη μόνα καί μῆνας ἕξ τά τοιαῦτα τολμήσας ὑπό τῆς δευτέρας ἐξ οὐρανῶν ἐνδόξου παρουσίας τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ Θεοῦ καταργεῖται, τοῦ κυρίου καί σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθοῦς, ὅς ἀνελών τόν Ἀντίχριστον τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ τῷ τῆς γεέννης τοῦτον παραδώσει πυρί»
("Αγ. Κύριλλος Ἱεροσ., Κατήχ. ΙΕ', κεφ. ΙΒ').

***

«Τόν καιρόν μηδείς πολυπραγμονείτω. Οὐ γάρ ὑμῶν, φησίν, ἐστί γνῶναι χρόνους ἤ καιρούς, οὕς ἔθετο ὁ πατήρ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. Καί μή τολμήσεις ἀποφήνασθαι τό πότε ταῦτα γίνεται, μήτε πάλιν ὕπτιος κοιμηθῇς. Ἀγρυπνεῖτε γάρ φησίν, ὅτι, ᾗ ὥρα οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται» ("Αγ. Κύριλλος Ἱερ., Κατήχ. ΙΕ', κεφ. Δ').

***

«Τίς ἄρα μακάριος ὁ ὑπέρ Χριστοῦ μετ' εὐλαβείας μαρτυρῶν τότε; ὑπέρ γάρ πάντας μάρτυρας ἐγώ φημι εἶναι τούς τότε μάρτυρας, οἱ μέν γάρ πρό τούτου μόνοις ἀνθρώποις ἐπάλαισαν, οἱ δέ ἐπί τοῦ Ἀντιχρίστου αὐτῷ τῷ Σατανᾷ αὐτοπροσώπως πολεμήσωμεν».
("Αγιος Κύριλλος, Κατήχ. ΙΕ', κεφ. ΙΖ').

***

«Ἡ μισαδελφία, κατά τόν "Αγιον Κύριλλον Ἱεροσολύμων, δίδωσι χώραν τῷ Ἀντιχρίστῳ. Προετοιμάζει γάρ ὁ Διάβολος τά σχίσματα τῶν λαῶν, ἵνα εὐπαράδεκτος γένηται ὁ ἐρχόμενος».

'Από τήν «ΧΡΗΣΤΟΗΘΕΙΑΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ»
τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου

Περί τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας.

Εὐλόγησον Πάτερ,

Προσέλθετε υἱοί φωτός, ἀκούσατε τήν μακαρίαν καί εὐλογημένην φωνήν τοῦ Σωτῆρος, ἡ ὁποία λέγει πρός ἡμᾶς. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου, κληρονομήσατε τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Προσέξατε, ἀδελφοί μου, νά μή στερηθῇ κανείς αὐτήν τήν μακαρίαν κληρονομίαν, διότι ἐπλησίασεν ἤδη. Φῶς ἐκ φωτός κατέβη ὁ Χριστός πρός ἡμᾶς, ἔφερεν ἡμᾶς εἰς τό φῶς. Κατέβη εἰς ἡμᾶς καί ἔγινεν ὡς ἡμεῖς διά νά κάμῃ ἡμᾶς ὁμοίους˙ κατέβη ὁ ἀθάνατος πρός τούς θνητούς, καί ἀφοῦ ἔκαμεν αὐτούς ἀθανάτους, ἀνέβη πάλιν πρός τόν Πατέρα του. Τώρα ἔρχεται μετά δόξης τοῦ εὐλογημένου Πατρός διά νά κρίνῃ ζῶντας καί νεκρούς. Ἡ ὁδός μας εἶναι πλήρης φωτός καί δόξης, διά νά βαδίσωμεν ἐν φωτί εἰς τόν Πατέρα.

Δεῦτε, ἀγαπητοί, ἄς βαδίσωμεν εἰς τήν ὁδόν τήν ὁποίαν ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος, διά νά φθάσωμεν μετά χαρᾶς εἰς τήν βασιλείαν του. Ἄς λάβωμεν ἔλαιον εἰς τά ἀγγεῖα ἡμῶν, ἀδελφοί, ἄς ἀνάψωμεν τάς λαμπάδας ἡμῶν καί ἄς ἀγρυπνήσωμεν, διότι προσμένομεν νά ὑποδεχθῶμεν τόν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν. Ἄς μή νυστάζωμεν λοιπόν, ἵνα μή σβεσθῶσιν αἱ λαμπάδες ἡμῶν. Ἰδού ἦλθεν, ἡ νύξ παρῆλθε καί ἡ ἡμέρα ἤγγισε, φθάσατε υἱοί τοῦ φωτός εἰς τό φῶς, ἐξέλθετε μετά χαρᾶς εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν˙ δείξατε εἰς αὐτόν τάς ἀρετάς σας, προσφέρετε εἰς αὐτόν τήν ἐλεημοσύνην καί καθαράν σας πίστιν.

Μή λοιπόν ραθυμήσητε ἀδελφοί, μηδέ ὑπνώσητε, ἀλλ' ἔχετε τό ὄμμα τῆς ψυχῆς προσηλωμένον εἰς ἐκεῖνο τό οὐράνιον κάλλος, ἵνα γένητε κληρονόμοι τοῦ Πατρός καί συγκληρονόμοι τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Δεῦτε ἄς ἀπορρίψωμεν ἀφ' ἡμῶν πᾶσαν φροντίδα καί μέριμναν τοῦ αἰῶνος τούτου, καί ἄς δουλεύσωμεν Κυρίῳ, διότι ἰδού ἔλαμψεν ἡ κραυγή ἐκείνη ἡ λέγουσα˙ «ἰδού ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέλθετε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ». Πάντες ὅσοι ἠγαπήσατε αὐτόν καί ἡ-

τοιμάσθητε διά νά ἴδητε αὐτόν ἐν τῇ δόξῃ του, διότι θά χαροποιήσῃ πάντας, ὅσοι ἐπόθησαν αὐτόν εἰς τόν νυμφικόν ἐκεῖνον θάλαμον καί ἀνεκλάλητον. Ἄς εἴμεθα ἕτοιμοι ἀδελφοί διότι δέν γινώσκομεν πότε ὁ Κύριος ἔρχεται, διότι ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἔρχεται, ὅπως ἔρχεται ὁ κλέπτης τήν νύκτα. Καί καθώς ἡ ἀστραπή εἶναι ταχυτάτη, τοιουτοτρόπως καί ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου γίνεται, διότι θά σαλπίσῃ, καί ἡ γῆ ἐκ θεμελίων θά σεισθῇ, καί οἱ οὐρανοί μετά τῶν δυνάμεων αὐτῶν θά σαλευθοῦν, καί οἱ νεκροί πάντες θά ἐγερθοῦν. Οἴμοι, οἴμοι ἀγαπητοί, φόβος καί τρόμος ἀνεκδιήγητος ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ θέλει καταλάβει τούς ἀνθρώπους˙ πᾶσα πνοή κατά τήν ὥραν ἐκείνην θά τρέμῃ˙ ὁ ἥλιος σκοτίζεται, ἡ σελήνη θαμβώνει, καί πάντα τά στοιχεῖα ἀλλοιοῦνται. Ποταμός διαρρέει καί κοχλάζει μετά βοῆς μεγάλης. Σκώληκες θανατηφόροι καί φαρμακεροί ἀναβρύουν καί ἐπιθυμοῦν νά φάγουν σάρκας ἁμαρτωλῶν, χάσματα δείχνονται σκοτεινότατα καί ἐκδέχονται καταδίκους. Καί τίς δύναται, ἀγαπητοί, νά λέγῃ ὅλα τά λυπηρά ὅπου ἀπαντυχαίνουν τούς ταλαιπώρους ἁμαρτωλούς; τούς δέ δικαίους περιχαρής εὐφροσύνη ἀναμένει. Ἀλλοίμονον! Ἀλλοίμονον τότε εἰς τόν νικημένον, ὅτι θέλει ἐμπτυσθῇ καί ὑβρισθῇ ὑπό τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, στεκόμενος σκυθρωπός καί κατηφής, μή δυνάμενος νά σηκώσῃ μηδέ τά ὀμμάτιά του διά τήν ἀβουλίαν του˙ καί ἀπό ἐκεῖ δεμένος συρνόμενος καί δερνόμενος, θέλει παραδοθῇ ἀγγέλοις φοβεροῖς, νά τόν πηγαίνουν εἰς τάς αἰωνίους κολάσεις μαζί μέ τούς δαίμονας ὅπου τόν ἐπλάνεσαν, εἰς ἀπώλειαν τῆς σαρκός ὅπου ἔπραξε τά κακά, καί εἰς καῦσιν τῆς ψυχῆς ὅπου ὑπήκουσεν εἰς τά πονηρά˙ καί θέλει βαλθῇ εἰς ἀτελεύτητον κόλασιν.

Τί ὠφελήθη ὁ τοιοῦτος, ἐάν ἔζησε καί ἕως τῆς συντελείας, καί ἀπήλαυσε καί πάντα τά ἐπιθυμητά τοῦ κόσμου καί τάς ἡδονάς καί ἀπάτας; Κατά ἀλήθειαν ἀδελφοί μεγάλην ζημίαν ἐζημιώθη, ἐπλανήθη πλάνην ἐλεεινήν, διότι ἔλαβε μίαν φόλαν, καί ἀπώλεσε ἀναρίθμητα τάλαντα χρυσίου. Οὕτως ἐπώλησεν ὁ ἄθλιος τοῦ λόγου του διά μίαν φόλαν χαλκῆς, καί ἠγόρασε τάς αἰωνίους κολάσεις˙ ὄντως˙ μιᾶς ἡμέρας, μᾶλλον δέ οὐδέ μιᾶς ὥρας ἀπόλαυσιν προέκρινε καί ἐζημιώθη τήν ἀτελεύτητον βασιλείαν. Ἐλεεινός ὤν, ἔπραξεν ἐλεεινά, ἄθλιος ὤν, ἄθλια ἐργασάμενος. Κάλλιον νά ἤθελε κατακριθῇ ὁ τοιοῦτος μέ τά ἄλογα ζῶα, παρά λογικός ὤν νά πηγαίνῃ εἰς τάς αἰωνίους κολάσεις μέ τούς δαίμονας. Οὐαί λοιπόν εἰς ἐκεῖνον, ὅστις περικυκλωμένος ὑπό ἁμαρτιῶν καί δέν γινώσκει τόν καιρόν τῆς μετανοίας,

διότι ἐκεῖ θά μετανοήσῃ κλαίων καί ὀδυρόμενος εἰς αἰῶνα ἀνωφελῶς. Οὐαί εἰς ἐκεῖνον, ὅστις λέγει, κατά τό παρόν θά ἀκολουθήσω τάς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός μου, καί εἰς τό γῆράς μου θά μετανοήσω, διότι ἔρχεται εἰς αὐτόν ὁ θάνατος, καί ἡ ἐλπίς του θά ἀπολεσθῇ. Οὐαί εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἁμαρτάνει θεληματικῶς, καί λέγει, ὅτι αὔριον θά μετανοήσῃ. Οὐαί εἰς ἐκεῖνον ὅστις πράττει τό πονηρόν, ἐνῶ γινώσκει τό καλόν, διότι πονηροί δαίμονες θά τόν παραλάβουν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ θανάτου του. Οὐαί εἰς ἐκεῖνον ὅπου δίδει κακόν παράδειγμα εἰς τόν πλησίον του. Οὐαί καί ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους ὅπου δέν προσπαθοῦν νά ἑτοιμασθοῦν πρίν νά ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου των.

Πῶς θά ὑποφέρωμεν, ἀδελφοί, ὅταν ἴδωμεν τόν πύρινον ποταμόν νά ἐξέρχεται μέ ὁρμήν ὡς ἀγρία θάλασσα καί νά κατατρώγῃ ὄρη καί νάπας, καί νά κατακαίῃ πᾶσαν τήν γῆν καί τά ἐν αὐτῇ ἔργα; Τότε, ἀγαπητοί, ἐκ τοῦ πυρός ἐκείνου οἱ ποταμοί θά ἐκλείψουν, αἱ βρῦσες θά ἀφανισθοῦν, ὁ ἥλιος θά σβεσθῇ, ἡ σελήνη θά ἐκλείψῃ, ὁ οὐρανός θά ἐκτυλιχθῇ ὡς βιβλίον, καθώς εἶναι γεγραμμένον. Τότε οἱ ἄγγελοι ἀποστελλόμενοι θά περιτρέχουν συναθροίζοντες τούς ἐκλεκτούς ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, καθώς εἶπεν ὁ Κύριος, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. Τότε θά ἴδωμεν οὐρανόν νέον καί γῆν νέαν κατά τήν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ. Πῶς θά ὑποφέρωμεν τότε φιλόχριστοι ὅταν ἴδωμεν φοβερόν θρόνον ἑτοιμαζόμενον ἐπί τοῦ ὁποίου θά φαίνεται τό σημεῖον τοῦ σταυροῦ εἰς τό ὁποῖον ἐκαρφώθη ὁ Χριστός ὑπέρ ἡμῶν;

Ὅταν ἀκούσωμεν τήν μεγάλην ἐκείνην φωνήν καί φοβεράν κραυγήν ἀπό τά ὕψη τοῦ οὐρανοῦ νά λέγῃ, ἰδού ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἰδού ὁ κριτής πλησιάζει, ἰδού ὁ τῶν ὅλων Θεός ἔρχεται, ἵνα κρίνῃ ζῶντας καί νεκρούς. Τότε ἀδελφοί ἀπό τήν κραυγήν ἐκείνην θά σαλεύσουν τά θεμέλια τῆς γῆς ἀπό περάτων ἕως περάτων. Τότε, φιλόχριστοι, στενοχωρία καί ἔκστασις καί μέγας φόβος θά καταλάβῃ πάντα ἄνθρωπον ἀπό τόν φόβον τῶν ὅσων θά συμβοῦν εἰς τήν οἰκουμένην· διότι αἱ δυνάμεις θά σαλευθοῦν, καθώς εἶναι γεγραμμένον. Τότε θά προτρέχουν Ἄγγελοι καί θά συντρέχουν οἱ χοροί τῶν Ἀρχαγγέλων καί τά πολυόμματα Χερουβείμ καί τά ἑξαπτέρυγα Σεραφείμ μέ ἰσχύν καί δύναμιν θά κράζουν, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος, Κύριος Σαββαώθ, ὅστις εἶναι καί ἦτο, καί ἔσται παντοκράτωρ, διότι πᾶν κτίσμα ἐν οὐρανῷ καί ἐπί γῆς θά φωνάξῃ μέ τρόμον, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος Βασιλεύς ἐν ὀνόματι Κυρίου. Τότε θά σχισθοῦν οἱ οὐρανοί

καί θά παρουσιασθῇ ὁ Βασιλεύς τῶν βασιλευόντων καί Κύριος τῆς δόξης Ἰησοῦς Χριστός ὡς ἀστραπή φοβερά μέ δύναμιν πολλήν καί δόξαν ἀκατανόητον, καθώς καί ὁ Ἰωάννης ὁ θεολόγος ἐκήρυξε λέγων· «ἰδού ἔρχεται ἐπί τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ καί θέλει ἴδει αὐτόν πᾶς ὀφθαλμός καί ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐξεκέντησαν αὐτόν καί θά θρηνήσουν ἐπ' αὐτόν πᾶσαι αἱ γενεαί τῆς γῆς. Καί τίς δύναται νά ὑπομείνῃ ὅταν ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ θά φύγουν ἀπό προσώπου των; διότι πάλιν ὁ θεολόγος λέγει «εἶδον θρόνον λευκόν μέγαν καί τόν καθήμενον ἐπ' αὐτοῦ ἀπό προσώπου τοῦ ὁποίου ἔφυγεν ἡ γῆ καί ὁ οὐρανός καί δέν εὑρέθη τόπος δι' αὐτόν».

Εἶδες τοιοῦτον φόβον ποτέ; εἶδες τοιαῦτα ἐξαίσια καί φοβερά πράγματα; Ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ φεύγει καί τίς λοιπόν δύναται νά σταθῇ; Ποῦ θά φύγωμεν ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοί, ὅταν ἴδωμεν ὅτι στήνωνται θρόνοι καί ὁ Δεσπότης ὅλων τῶν αἰώνων καθίζει; Ὅταν θεωρήσωμεν τάς ἀναριθμήτους στρατιάς ἱσταμένας ἐν φόβῳ κύκλωθεν τοῦ θρόνου; Τότε ἐκπληροῦται ἡ προφητεία τοῦ Δανιήλ· «Ἐθεώρουν, λέγει, ἕως οὗ θρόνοι ἐτέθησαν καί ὁ κριτής ἐκάθισε, τοῦ ὁποίου τό ἔνδυμα ἦτον λευκόν ὡς χιών καί αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡς μαλλίον καθαρόν, ὁ θρόνος αὐτοῦ ἦτον ὡς φλόξ πυρός· οἱ τροχοί αὐτοῦ ὡς πῦρ καταφλέγον· ποταμός πυρός ἐξήρχετο καί διεχέετο ἀπ' ἔμπροσθεν αὐτοῦ· χίλιαι χιλιάδες ὑπηρέτουν εἰς αὐτόν καί μύριαι μυριάδες παρίσταντο ἐνώπιον αὐτοῦ· εἰς τό κριτήριον ἐκάθησε καί τά βιβλία ἠνεώχθησαν».

Μέγας φόβος, ἀδελφοί, θά κυριεύσῃ ἡμᾶς κατά τήν ὥραν ἐκείνην, ὅταν καθίσῃ ἐκεῖνος ὁ ἀπροσωπόληπτος κριτής, καί ἀνοιχθοῦν αἱ φοβεραί ἐκεῖναι βίβλοι, ὅπου εἶναι γεγραμμένα καί τά ἔργα καί οἱ λόγοι ὅσα ἐλαλήσαμεν καί ἐπράξαμεν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ! Ὦ, πόσον δακρύων ἔχομεν ἀνάγκην διά τήν ὥραν ἐκείνην καί ἀμελοῦμεν!

Ὦ, πόσον θέλομεν κλαύσει καί στενάξει, ὅταν ἴδωμεν τάς μεγάλας ἐκείνας δωρεάς, τάς ὁποίας μέλλουν νά λάβουν παρά τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης οἱ καλῶς ἀγωνισθέντες. Ὅταν ἴδωμεν διά τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τήν ἀπόρρητον βασιλείαν τῶν οὐρανῶν! Καί πάλιν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους θέλομεν ἰδεῖ τάς φαινομένας φοβεράς κολάσεις· ἐν τῷ μέσῳ δέ τούτων πᾶσαν φυλήν, μετά φόβου καί τρόμου γόνυ κλίνοντας καί προσκυνοῦντας κατά πρόσωπον, κατά τό γεγραμμένον, ζῶ ἐγώ λέγει Κύριος ὅτι ἐνώπιόν μου θέλει κάμψει πᾶν γόνυ.

Τότε, φιλόχριστοι ἀδελφοί, πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης ἱσταμένη ἐν τῷ

μέσῳ τῆς βασιλείας καί κρίσεως, ἐν τῷ μέσῳ ζωῆς καί θανάτου, ἐν τῷ μέσῳ ἀνέσεως καί ἀνάγκης, πάντες λέγω, θέλουν προσμένει τήν φοβεράν ὥραν τῆς κρίσεως, καί οὐδείς θέλει δυνηθῆ νά βοηθήσῃ οὐδένα. Ἀφοῦ λοιπόν ἐρευνηθοῦν καί δημοσιευθοῦν πάντα τά ἔργα ἐνώπιον Ἀγγέλων καί ἀνθρώπων, καί πάντες οἱ ἐχθροί βαλθοῦν ὑπό τούς πόδας αὐτοῦ καί καταργηθῇ πᾶσα ἡ ἐξουσία καί δύναμις, καί καμφθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πᾶν γόνυ, τότε καθώς εἶναι γεγραμμένον, θέλει χωρίσει αὐτούς ἀπ' ἀλλήλων, καθώς ὁ ποιμήν χωρίζει τά πρόβατα ἀπό τῶν ἐρίφων. Διότι οἱ ἔχοντες τά καλά ἔργα καί τούς καλούς καρπούς χωρίζονται ἀπό τῶν ἀκάρπων καί ἁμαρτωλῶν.

Αὐτοί θέλουν ἐκλάμψει ὡς ὁ ἥλιος, διότι αὐτοί ἐφύλαξαν τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου. Αὐτοί εἶναι οἱ ἐλεήμονες, οἱ φιλόπτωχοι καί φιλόρφανοι, οἱ φιλόξενοι, οἱ ἐνδύοντες τούς γυμνούς, οἱ ἐπισκεπτόμενοι τούς ἐν φυλακαῖς, οἱ βοηθοί τῶν καταθλιβομένων, οἱ ἐπιτηρηταί τῶν ἀσθενῶν, οἱ πτωχεύσαντες ἐδῶ διά τόν ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχοντα πλοῦτον, οἱ συγχωρήσαντες τά σφάλματα ἐκείνων ὅπου τούς ἔπταισαν, καί τούς φυλάξαντας τήν πίστιν ἀμόλυντον ἀπό πάσης αἱρέσεως. Τούτους θέλει στήσει ἐκ δεξιῶν, τά δέ ἐρίφια ἐξ ἀριστερῶν. Τότε θά ἀκούσουν τῆς μακαρίας ἐκείνης φωνῆς «ἔλθετε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου κληρονομήσατε τήν ἡτοιμασμένην διά σᾶς βασιλείαν ἀπό καταβολῆς κόσμου». Οἱ δέ ἐξ ἀριστερῶν, θέλουν ἀκούσει τήν φοβεράν ἐκείνην φωνήν καί ἀπόφασιν· «πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τό πῦρ τό αἰώνιον τό ἡτοιμασμένον διά τόν διάβολον καί τούς ἀγγέλους αὐτοῦ, καθώς δέν ἠλεήσατε, τοιουτοτρόπως τώρα δέν θέλετε ἐλεηθῆ, καθώς δέν ἠκούσατε τήν φωνήν μου οὐδέ ἐγώ τώρα θέλω ἀκούσει τούς ὀδυρμούς σας· διότι δέν ὑπηρετήσατε ἐμέ, οὐδέ μέ ἐθρέψετε πεινῶντα, οὐδέ μέ ἐποτίσατε διψῶντα, οὐδέ μέ ἐφιλοξενήσατε, οὐδέ μέ ἐνδύσατε γυμνόν ὄντα, οὐδέ μέ ἐπεσκέφθητε ἀσθενοῦντα, οὐδέ ἐνῶ ἤμην φυλακή ἤλθετε πρός με. Ἄλλου κυρίου ἐγίνατε ὑπηρέται καί δοῦλοι, τουτέστι τοῦ διαβόλου· διά τοῦτο φύγετε ἀπ' ἐμοῦ ἐργάται τῆς ἀδικίας. Τότε ἀπέρχονται οὗτοι εἰς τήν αἰώνιον κόλασιν, οἱ δέ δίκαιοι εἰς τήν αἰώνιον ζωήν».

Δέν εἶναι ὅμως ἕνας τόπος τῆς κολάσεως ἀλλά διάφοροι, καθώς ἠκούσαμεν εἰς τό Εὐαγγέλιον. Ἀφοῦ εἶναι σκότος ἐξώτερον, εἶναι φανερόν ὅτι εἶναι καί ἄλλο ἐσώτερον· ἄλλος τόπος εἶναι ἡ γέεννα τοῦ πυρός, ἰδιαίτερος τόπος εἶναι ὁ βρυγμός τῶν ὀδόντων, εἰς ἄλλον τόπον ὁ σκώληξ ὁ ἀκοίμητος· ἄλλος τόπος εἶναι ἡ λίμνη τοῦ πυρός· ἰ-

διαίτερος τόπος εἶναι τό ἄσβεστον πῦρ· εἰς ἰδιαιτέρους τόπους εἶναι τά καταχθόνια καί ἡ ἀπώλεια· ἄλλος τόπος εἶναι τά κατώτερα μέρη τῆς γῆς, καί ὁ ᾅδης εἶναι τόπος ὅπου ρίπτονται οἱ ἁμαρτωλοί καί πυθμήν τοῦ ᾅδου εἶναι τόπος φοβερώτερος. Εἰς αὐτάς τάς τιμωρίας διαμερίζονται οἱ ἁμαρτωλοί ἕκαστος κατά τήν ἀναλογίαν τῶν ἁμαρτιῶν του, καθώς δέ ἐνταῦθα εἶναι διαφορά τῶν τιμωριῶν, τοιουτοτρόπως εἶναι καί εἰς τόν μέλλοντα αἰῶνα.

Οὐαί εἰς ἐκείνους ὅπου ἔχουν ἔχθραν μεταξύ των, ἐάν συμβῇ ν' ἀποθάνουν ἐχθρευμένοι· οὐαί εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι πίνουν τό κρασί μέ τύμπανα καί χορούς καί τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου καταφρονοῦν· ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους ὅπου ὑβρίζουν τάς θείας Γραφάς· οὐαί εἰς ἐκείνους ὅπου δίδονται εἰς παιγνίδια καί γέλοια· οὐαί εἰς ὅσους ἀδικοῦν τούς δούλους των· ἀλλοίμονον ὅσοι κρίνουν ἀδίκως καί δικαιώνουν τόν ἀσεβῆ καί καταδικάζουν τόν δίκαιον ἕνεκεν δώρων· οὐαί εἰς ὅσους μιαίνουν τήν ἁγίαν πίστιν μέ τάς αἱρέσεις· ἀλλοίμονον εἰς τούς ἀσπλάγχνους καί φθονερούς. Καί διατί νά λέγω πολλά καί δέν κόπτω τόν λόγον ταχέως; οὐαί καί ἀλλοίμονον εἰς ὅσους τύχουν εἰς τά ἀριστερά εἰς ἐκείνην τήν φοβεράν ἡμέραν τῆς κρίσεως, διότι θά χύσουν πικρά δάκρυα ὅταν θά ἀκούσουν τήν ὀδυνηράν ἐκείνην ἀπόφασιν, πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τό πῦρ τό ἐξώτερον. Ἄλλοι θά ἀκούσουν, δέσετε τάς χεῖρας αὐτοῦ καί τάς πόδας, βάλετε αὐτόν εἰς τό σκότος τό ἐξώτερον. Τότε θά στενάξουν οἱ ἄρχοντες καί οἱ ἄσπλαγχνοι πλούσιοι καί θά ζητοῦν βοήθειαν καί οὐδείς θά δυνηθῇ νά τούς βοηθήσῃ. Διότι οὔτε πλοῦτος φαίνεται, οὔτε οἱ κόλακες παρουσιάζονται, οὔτε θά εὕρωσιν ἔλεος διότι δέν ἠλέησαν.

Τότε ἀποχωρίζονται γονεῖς ἀπό τά τέκνα των, καί φίλοι ἀπό τούς φίλους των. Τότε διαχωρίζονται αἱ συζυγίαι, αἱ ὁποῖαι δέν ἐφύλαξαν τήν κοίτην αὐτῶν ἀμίαντον. Τότε ἀπέρχονται οἱ ἄσπλαγχνοι εἰς τό πῦρ τό ἄσβεστον, διότι ἡ κρίσις εἶναι ἀνίλεως εἰς ἐκεῖνον ὅπου δέν ἠλέησεν.

Ἔπειτα ἀποχωριζόμενοι μετ' ὀλίγον ἀπό ὅλους τούς δικαίους καί τούς φίλους καί τούς γνωρίμους των, ἀποκρύπτονται καί ἀπό αὐτόν τόν Θεόν, μή δυνάμενοι πλέον νά θεωροῦν τήν χαράν καί τό φῶς ἐκεῖνο τό ἀληθινόν. Καί, λοιπόν, προσεγγίζουν εἰς τάς προειρημένας κολάσεις διά νά διασπαροῦν εἰς αὐτάς. Τότε βλέποντες τήν παντελῆ αὐτῶν ἐγκατάλειψιν, καί ὅτι πᾶσα ἡ ἐλπίς των ἀπώλετο,

καί οὐδείς δύναται νά τούς βοηθήση, τότε θέλουν κλαίει ὀδυρόμενοι μέ πικρά δάκρυα λέγοντες: Ὦ, πόσον καιρόν ἀπωλέσαμεν εἰς τήν ἀμέλειαν! Ὦ, πόσον ἐνεπαίχθημεν ὑπό τοῦ πονηροῦ! Ὦ, πῶς ἠκούσαμεν τάς Γραφάς καί ἐχλευάσαμεν! Ἐκεῖ ὁ Θεός ἐλάλει διά τῶν Γραφῶν καί ἡμεῖς δέν προσείχομεν. Τώρα ὅμως ἡμεῖς βοῶμεν καί αὐτός ἀποστρέφει τό πρόσωπον αὐτοῦ ἀπό ἡμᾶς. Τί ὠφέλησαν ἡμᾶς τά ἀγαθά τοῦ κόσμου; Ποῦ τότε ὁ πατήρ καί ἡ μήτηρ νά μᾶς βοηθήσουν; ποῦ οἱ φίλοι καί συγγενεῖς; ποῦ ὁ πλοῦτος καί τά ὑπάρχοντα; τί ὠφέλησαν ἡμᾶς τά ἀγαθά τοῦ κόσμου; Οὐαί καί ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς. Τί πρέπει νά κάμνωμεν; δέν εἶναι πλέον καιρός μετανοίας. Δέν ὠφελοῦν τά δάκρυα, δέν ὑπάρχει πλέον λύτρωσις δι' ἡμᾶς τούς ἐλεεινούς.

Ὦ ἀδελφοί, ὡσάν τί θλῖψιν καί πικρίαν νομίζετε θέλουν λάβει οἱ ταλαίπωροι ὅταν ἀπ' ἀλλήλων χωρίζονται; ὁ φίλος ἀπό τόν φίλον, ὁ πατήρ ἀπό τά φίλτατα τέκνα, ὁ ἀνήρ ἀπό τήν ἠγαπημένην ὁμόζυγον διά νά ὑπάγουν, οἱ μέν εἰς ζωήν αἰώνιον, οἱ δέ εἰς κόλασιν ἀτελεύτητον; Τότε θά καταρᾶται ἕνας τοῦ ἄλλου του, ὁ μέν νά λέγῃ πρός τά παιδία του· κατηραμένον νά εἶσαι τέκνον καί σύ ὦ θυγάτηρ, ὅτι διά τήν ἄμετρον ἀγάπην ὅπου σᾶς εἶχα, διά νά σᾶς ὑπανδρεύσω εὐγενικά καί νά σᾶς κάμω πλούσια, ἐμίσησα τήν ψυχήν μου καί δέν ἐνθυμούμην τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, ἀλλά ἥρπασα τά ξένα καί ἀδίκευσα διά νά σᾶς πλουτίσω καί τώρα κολάζομαι διά λόγου σας. Καί αὐτά πάλιν νά λέγουν πρός αὐτούς. Ἀνάθεμά σας γονεῖς μας ἀσεβεῖς καί παράνομοι, ὅπου δέν μᾶς ἐδιδάξατε τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, οὔτε πρός σωτηρίαν μᾶς ὡδηγήσατε. Ποίαν ὠφέλειαν μᾶς ἐκάμετε μέ τόν πλοῦτον σας; αὐτός ἦτον αἰτία τῆς ἀπωλείας μας, διότι δέν τόν ἀπεκτήσατε μέ δικαιοσύνην, ἀλλά μέ ἁρπαγήν καί πλεονεξίαν. Καί πάλιν ἡμεῖς διά νά ἔχωμεν πολλά χρήματα, ἐκάμναμεν τά σαρκικά μας θελήματα. Ἀμή ἐάν εἴμεθα πτωχότεροι, δέν ἠθέλαμεν ἁμαρτάνει τοσοῦτον ἀναίσχυντα. Ἀνάθεμά σας ἀφρονέστατοι, ὅτι διά νά μᾶς πλουτίσετε καί νά μᾶς δώσετε πρόσκαιρον γῆν καί φθειρομένην ἀπόλαυσιν, μᾶς ὑστερήσετε τῆς αἰωνίου μακαριότητος, καί ἐχωρίσθημεν καί ἡμεῖς καί ἐσεῖς ἀπό τόν Θεόν, καί κατακρίθημεν εἰς πῦρ ἀτελεύτητον. Αὐτά καί ἄλλα ὅμοια θέλουν λέγει ἕνας συγγενής πρός τόν ἕτερον ἀνωφέλευτα, ὅτι τότε δέν χρῄζει ποσῶς ἡ μετάνοια.

Ἠκούσατε, κοσμικοί, εὐγενέστατοι, πόσην ὠφέλειαν λαμβάνετε διά νά κάμνετε τά τέκνα σας πλούσια, καί πόσης κολάσεως τούς

γίνεσθε αἴτιοι; Ἀμή διατί ἔχετε τόσην δίψαν εἰς τήν κατηραμένην φιλαργυρίαν; Τί τά θέλετε τά χρήματα καί τά συνάζετε εἰς ἀπώλειάν σας; Διατί δέν τά δίδετε τοῖς πτωχοῖς, νά σᾶς τά χρεωστῇ ὁ Χριστός τότε εἰς ἐκεῖνο τό πάνδημον θέατρον, νά σᾶς εὐλογήσῃ ἐνώπιον πάντων, νά σᾶς κάμῃ συγκληρονόμους τῆς βασιλείας του, ἀμή προτιμᾶτε εὐλογημένοι νά ἀκολουθῆτε διά νά ἀφήσετε τά τέκνα σας πλούσια;

Εἶναι τινές τοσοῦτον ἀνόητοι, καί ὑπό δαιμόνων περιφερόμενοι, ὅπου ἐναντιοῦνται εἰς τά ἄνωθεν, λέγοντες· τίς ἠξεύρει ἄν εἶναι ἀλήθεια, πώς ἔχομεν νά ἀναστηθῶμεν πάλιν μετά τοσούτων χρόνων περίοδον, ὅπου οὔτε κἄν κομμάτι κόκκαλον ἔμεινεν, ἀλλά πάντες ἐγίναμεν στάκτη καί χῶμα ἀψήφιστον; ὤ, τῆς βλασφημίας! Ὅστις ἀρνεῖται τῆς ψυχῆς τήν ἀθανασίαν· νά λέγῃ ὅτι δέν εἶναι ἀνάστασις νεκρῶν, εἶναι καθολικός ἄθεος, περί τοῦ ὁποίου οὐκ ἔστιν ὁ λόγος. Τοῦτο εἶναι νά ἀνοίξῃ τινάς τήν θύραν εἰς πᾶσαν ἀσέλγειαν καί νά κάμνῃ ὅσα κακά τοῦ ὑποβάλλει ὁ δαίμονας· μή ἀπατᾶσθε ἀδελφοί μου ἀπό τούς τοιούτους διδασκάλους τῆς ἀπωλείας.

Τί λοιπόν; οἱ ἅγιοι μάρτυρες ὅπου ὑπέμειναν διάφορα κολαστήρια, ἐγελάσθησαν; οἱ ὅσιοι ἀσκηταί οἱ ὁποῖοι ἐκακοπάθησαν τόσον, καί ἐφάνησαν τόσον σκληροί καί ἄσπλαγχνοι πρός τήν σάρκα τους; Τόσοι διδάσκαλοι καί γραμματισμένοι σοφώτατοι ἄνθρωποι πάσης γενεαλογίας, ἀπό κάθε μέρος τοῦ κόσμου, μέ τά τούτων συγγράμματα ἐμαρτύρησαν αὐτήν τήν ἀλήθειαν, οἱ ὁποῖοι διότι εἶχον νοῦν ὑψηλόν καί πολλήν σοφίαν, κάμνουν καί τούς ἁπλουστέρους καί ἰδιώτας νά μήν ἀμφιβάλλουν; Τόσοι βασιλεῖς αὐτοκράτορες, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, Θεοδόσιος καί οἱ τούτων διάδοχοι, ὅπου ἐκυρίευσαν ὅλον τόν κόσμον, μέ ἀποκαλύψεις καί σημεῖα, καί εἶχον τόσην ἐξουσίαν καί δύναμιν, ἐξέτασαν ἐπιμελῶς ἵνα μάθουν ἐάν ἦτον ἄλλη ζωή, καί οὕτως ὡμολόγησαν λόγοις τε καί ἔργοις μέ τήν ἐνάρετον αὐτῶν πολιτείαν καί ἐβεβαίωσαν ὅτι εἶναι, καί δέν ἄφησαν ἀμφιβολίαν ποσῶς.

Ἀλλά διατί νά διηγοῦμαι μέ μαρτυρίας ἀνθρώπων αὐτήν τήν ἀλήθειαν, τήν ὁποίαν ὁ Κύριος εἰς πολλούς τόπους τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἐπαράγγειλε; λέγων· μακάριοι οἱ πτωχοί ὅτι ὑμετέρα ἐστίν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοί ἐλεηθήσονται. Χαίρετε ὅτι ὁ μισθός ὑμῶν πολύς ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καί εἰς ἄλλους τόπους ὁμοίως. Ἐάν οὖν δέν ἦτον ἄλλη μαρτυρία καί ἀπόδειξις, μόνον

αὐτή τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ φθάνει νά μή ἀμφιβάλλωμεν· ὅτι τόση ἀναισχυντία καί ἀσέβεια εἶναι νά εἰπῆς πώς δέν εἶναι νεκρῶν ἀνάστασις, ὥσπερ νά ἔλεγες ὅτι οἱ Πατριάρχαι καί Προφῆται δέν ἤξευραν τί ἐλάλησαν, οἱ δέ Ἀπόστολοι καί διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ἔσφαλαν. Ὅτι ὅσοι ἐμίσησαν τοῦ κόσμου τάς ἡδονάς καί ἐκακοπάθησαν, ἐλπίζοντες τό βραβεῖον εἰς τήν ἄλλην ζωήν, ἐπλανήθησαν· καί πώς οἱ μάρτυρες ἐτρελλάθησαν νά κακοθανατήσουν ἄγνωστα, ἐπειδή μετά θάνατον δέν λαμβάνουν καμμίαν ἀμοιβήν οὔτε χάρισμα εἰς τοσαῦτα ἡρωϊκά καί ἐνδοξότατα ἔπαθλα καί ἁπλῶς εἰπεῖν, ὡσάν νά ἔλεγες ὅτι ἡ διδαχή καί ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ψεύτικος. Διότι ἐάν δέν ἦτον τῶν ἔργων καί πράξεων ἀνταπόδοσις ἠθέλαμεν εἶσθαι ἡμεῖς οἱ Χριστιανοί ἀφρονέστεροι ἀπό ὅλα τά ἔθνη, ἐπειδή διάγομεν στενοτέραν ζωήν καί παμμόχθηρον. Λοιπόν μή πλανᾶσθε, ἐπειδή εἶναι ἀνάστασις νεκρῶν καί ἀθανασία ψυχῆς. Μή διάγετε ἀμέριμνα, ἀγαπητοί ἀδελφοί, ἀλλά διορθώσατε τήν ψυχήν σας καί μή κοιμᾶσθε εἰς τήν ἀμέλειαν. Ἀνοίξατε τούς νοητούς ὀφθαλμούς καί τά ὦτα σας νά ἀκούσετε τήν σωτηριώδη βουλήν τοῦ Κυρίου μας ὅπου λέγει· «Προσέχετε ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καί μέθῃ, καί μερίμναις βιωτικαῖς καί αἰφνιδίως ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη». Ἤγουν φυλάγεσθε ἄνθρωποι μή δοθῆτε εἰς πολυφαγίας καί μέθην καί φροντίδας τοῦ κόσμου, καί ἔλθῃ ἐξάφνου εἰς ἐσᾶς ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἡ φοβερά.

Φοβηθῆτε, παρακαλῶ ἀγαπητοί, τήν ἔλευσιν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καί παμβασιλέως τῶν ὅλων. Φοβηθῆτε, λέγω, διά νά μή κλαύσετε ἀνωφελῶς ἀτελεύτητα, κατά τό ρητόν τοῦ προφήτου Ἡσαΐου· «ὁ γάρ σκώληξ τῶν ἁμαρτωλῶν οὐ τελευτήσεται, καί τό πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται», λέγει Κύριος παντοκράτωρ. Τό πῦρ ἐκεῖνο δέν δίδει φῶς, μόνον καίει καί θλίβει ἀνείκαστα· περί τούτου λέγει ὁ Κύριος εἰς τόν Ματθαῖον, δι' ἐκεῖνον ὅπου δέν ἦτον ἐνδεδυμένος ἔνδυμα γάμου· «δήσαντες αὐτοῦ πόδας καί χεῖρας, ἄρατε αὐτόν καί ἐκβάλετε εἰς τό σκότος τό ἐξώτερον». Ὦ, συμφοράς ἀπαρακλήτου, ὤ, ἀτελευτήτου θλίψεως! ὤ, θάνατε, πόσον εἶσαι τώρα ποθητός καί γλυκύτατος εἰς ἐκείνους ὅπου ἦσουν ἐδῶ μισητός καί πικρότατος. Τότε σέ ἐφοβοῦντο καί ἔφευγον καί τώρα σέ ἐπιθυμοῦν καί σέ ζητοῦν. Ὦ, καί τί ποθητόν ἦτο εἰς αὐτούς ἄν ἦτο βολετόν νά ἀπόθεναν, ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὕτως, διότι ὁ θάνατος αὐτῶν εἶναι ἀθάνατος, τό πέρας ἀπέραντον, τό πῦρ ἄσβεστον, ὁ θρῆνος ἀκατάπαυστος. Ἄλλο ἐκεῖ δέν ἀκούεται,

εἰμή μόνον φωναί καί κραυγαί ὀδύνων καί θλίψεων· οὐαί, οὐαί, οἴμοι, οἴμοι καί ἄλλα ὅμοια.

Τί ὠφέλησεν ἡμᾶς ἀδελφοί ἡ ὑπερηφανία καί τί ὁ πλοῦτος καί ἡ ἀλαζονεία; Παρῆλθον ὅλα ὡσεί σκιά· οὐαί εἰς ἐκείνας τάς γυναῖκας ὅπου βαστοῦν μόσχους καί ἄλλα μυρωδικά νά εὐωδιάζουν εἰς τούς δρόμους, ὅτι ἐκεῖ θέλουν βρωμεῖ χειρότερα ἀπό τά ψοφίμια. Ταῦτα ἀναγινώσκοντες ἀδελφοί ἄς μετανοήσωμεν πρίν μᾶς φθάσει ὁ θάνατος· ἀλλ' εἰσί τινες, λέγοντες, ἄς περάσῃ κανένας χρόνος καί τότε νά ἐπιστρέψωμεν· ὤ, τῆς ἀνοίας! Τώρα τούς φαίνεται δύσκολον νά ἀφήσουν τήν ἁμαρτίαν καί μέ καιρόν εὑρίσκουν τήν εὐκολίαν· ἐτοῦτος εἶναι ἕνας ἀπό τούς δόλους καί πανουργίας τοῦ δαίμονος διά νά σύρῃ τόν καιρόν παρεμπρός, ἕως νά ἔλθῃ ὁ θάνατος καί νά ἀποθάνῃς ἀμετανόητος. Ἐννόησον, ἀδελφέ, τήν ἀπάτην τοῦ ὄφεως καί κατάλαβε τήν ἀλήθειαν· ἐάν σήμερον σοῦ φαίνεται δύσκολον νά μετανοήσῃς, πῶς θά δυνηθῇς τόν ἐρχόμενον χρόνον, εὑρισκόμενος διηνεκῶς εἰς τήν ἁμαρτίαν, νά τήν ἀφίσῃς ὅπου εἶσαι πλέον συνηθισμένος εἰς τό κακόν; Ἐννόησον, ἀγαπητέ, τήν πανουργίαν τοῦ δαίμονος καί μετανόησον πρίν ἔλθῃ ἡ στιγμή τοῦ θανάτου.

Εὑρίσκονται πάλιν ἄλλοι τινές τοσοῦτον ἀναίσθητοι καί τετυφλωμένοι ἀπό τόν ἀνθρωποκτόνον διάβολον, ὅπου ἔχουν εἰς τόν νοῦν τους μόνον εἰς τόν θάνατόν τους νά ἐπιστρέψουν εἰς μετάνοιαν. Ὦ, τῆς ἀφροσύνης σου ἁμαρτωλέ! οὕτω θαρρεῖς νά ἀπατήσῃς τόν Θεόν νά ἀπολαύσῃς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; Νομίζεις ὅτι λανθάνεις τόν Θεόν, ὅτι τό ἀγαθόν, ὅπου πράξῃς τήν ὥραν ἐκείνην δέν εἶναι μέ ἰδικήν σου προαίρεσιν ἀλλά ἐξ ἀνάγκης καί στανικῶς σου; Τώρα, ἀδελφέ, δαπανᾷς τήν ζωήν σου ὅλην εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ δαίμονος καί εἰς τό τέλος νά ζητήσῃς τοῦ Θεοῦ νά σοῦ χαρίσῃ τήν βασιλείαν του; μή ἀπατᾶσαι, ἄνθρωπε, διότι Θεός οὐ μυκτηρίζεται.

Ἄκουσον, ἀδελφέ, τί λέγει ὁ Πρόδρομος διά ἐκείνους, ὅπου δέν διορθώνονται οὐδέ μετανοοῦν. Ἤδη δέ καί ἡ ἀξίνη εἰς τήν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται, πᾶν δένδρον μή ποιοῦν καρπόν καλόν ἐκκόπτεται καί εἰς πῦρ βάλλεται· ἤγουν πᾶς ἄνθρωπος ὅπου δέν μετανοεῖ καί νά διορθώσῃ τήν ψυχήν του, ἀλλά ἄκαρπος καί ἀμετανόητος εὑρίσκεται, κόπτεται ὑπό τοῦ θανάτου καί ὑπάγει εἰς τό πῦρ τό αἰώνιον. Δέν φοβεῖσθε τό παράδειγμα τοῦ λόγου ἀδελφοί; δέν τρέμετε τόν θάνατον ὅπου καρτεροῦμεν σήμερον ἤ αὔριον νά ἔλθῃ ἀπάνωθέν μας; Πῶς νά ἰδοῦμεν, ἀγαπητοί, ἐκείνους τούς φοβερούς Ἀγγέλους τότε

ὅπου ἔρχονται νά μᾶς πάρουν ἀπό τοῦτον τόν κόσμον; Δέν φοβούμεθα τόν χωρισμόν τῆς ψυχῆς ἀπό τοῦ σώματος; Μέ τί πρόσωπον νά παρασταθοῦμεν ἔμπροσθεν εἰς τό φοβερόν κριτήριον τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἐκεῖνο ὅπου θέλει νά πέσῃ καί νά προσκυνήσῃ ὅλος ὁ κόσμος; Τί μέλλει γενέσθαι εἰς ἡμᾶς τότε; Τό λοιπόν, ἀγαπητοί, χρεία εἶναι νά μᾶς στείλῃ ἐκεῖ ὅπου τό πῦρ δέν σβέννυται, καί ὁ σκώληξ δέν τελευτᾷ, ἐκεῖ ὅπου εἶναι τό κλαύσιμον καί ὁ θρῆνος ὁ ἀπαρηγόρητος· ἀλλά διά νά μή γίνῃ αὐτό εἰς ἡμᾶς, ἐλάτε ἄς προσπέσωμεν καί ἄς κλαύσωμεν τῷ ἀγαθῷ Θεῷ ἡμῶν· ἄς προλάβωμεν ἀδελφοί, παρακαλῶ, προτοῦ νά μᾶς συμβῇ ἡ ὑστερινή ἡ φοβερά ὥρα τοῦ θανάτου καί πρίν νά φθάσῃ ἡ φοβερά ἡμέρα τῆς κρίσεως, καί ἄς ἡμερώσωμεν τό πρόσωπον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ἄς τό καταπραΰνωμεν μέ τήν ἐξομολόγησιν, μέ τήν προσευχήν, μέ τήν νηστείαν, μέ τήν ἐλεημοσύνην, μέ τήν ἀγάπην πρός τόν πλησίον μας καί μέ τά ἄλλα τά καλά καί Θεῷ ἀρεσκόμενα ἔργα καί αὐτός ὁ Κύριος εἶναι ἕτοιμος, ἐάν κάμνωμεν ἔτσι, νά μᾶς συγχωρήσῃ τάς ἁμαρτίας μας. Διότι αὐτός τόν ἄνθρωπον τόν ἁμαρτωλόν δέν τόν συγχαίνεται, δέν τόν ἀποδιώχνει, δέν τόν ὀνειδίζει, ἀλλά δέχεται αὐτόν μετά χαρᾶς καί ἀγκαλιάζει καί φιλεῖ αὐτόν ὡς τόν ἄσωτον υἱόν, καθώς ἐδείχθη εἰς τήν πόρνην καί τόν ληστήν.

Ναί, παρακαλῶ, ἀδελφοί μου Χριστιανοί ἄς ἐξυπνήσωμεν ἀπό τόν βαρύν ὕπνον τῆς ἀμελείας· ἄς ἀγωνισθῶμεν εἰς τάς ὀλίγας ταύτας ἡμέρας τῆς ζωῆς μας διά νά μή κλαύσωμεν ἀτελευτήτως· καί μή νομίζομεν ὅτι κάμνοντες τήν ἁμαρτίαν ἔχομεν νά σωθῶμεν. Μή πλανᾶσθε, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅτι οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὔτε λοίδωροι, οὔτε ἅρπαγες, οὔτε φιλάργυροι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. Ἄς μετανοήσωμεν, λοιπόν, ἀδελφοί πρίν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου, ἄς σπείρωμεν ἄφθονα τόν χειμῶνα διά νά ἐσοδιάσωμεν πλούσια τό καλοκαίρι, ἄς μισήσωμεν πᾶσαν κακίαν καί ἄς ταπεινωθῶμεν διά τόν Κύριον, καί θέλει μᾶς δοξάσει αἰώνια. Μικρός εἶναι ὁ πόνος καί ἡ ἀνάπαυσις ἄπειρος· ὀλίγος ὁ κόπος καί τό κέρδος ἀμέτρητον· ὀλίγη ἡ θλῖψις καί πλουσία ἡ ἀγαλλίασις· μικροί οἱ ἀγῶνες καί οἱ στέφανοι ἀμαράντινοι, καί ἁπλῶς πᾶσα ἡ κακοπάθεια εἶναι πρόσκαιρος καί ἡ ἀνταπόδοσις, ἡ ἀγαλλίασις ἄπειρος καί ἡ εὐφροσύνη ἀνέκφραστος, ἡ χαρά καί ἡδονή ἀνεκλάλητος καί ἡ βασιλεία ἀδιάδοχος ἀεί καί πάντοτε διαμένουσα.

Λοιπόν ἠγαπημένοι μου ἀδελφοί μή ἀφίνετε νά περνᾷ ὁ καιρός σας ματαίως καί ἀνωφέλευτα, ἀλλά γνωρίσαντες τοῦ κόσμου τό μάταιον μήν αἰχμαλωτίσητε τήν καρδίαν σας εἰς τήν κατηραμένην φιλαργυρίαν καί ἀσπλαγχνίαν, ἀλλά γίνεσθε συμπαθεῖς καί ἐλεήμονες πρός τούς πτωχούς· διότι χωρίς νά ἐλεήσωμεν δέν θέλομεν ἐλεηθῇ. Ἄς ἐλεήσωμεν λοιπόν ἀδελφοί τάς ψυχάς μας καί ἄς μετανοήσωμεν τώρα ὅπου χρήζει ἡ μετάνοια.

Ἄκουσον ἀγαπητέ τί λέγει ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος· «τοῦ ἀρρώστου ὅπου ζητᾷ εἰς τό τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ τό τῆς μετανοίας μυστήριον (δηλονότι ἐξομολόγησιν καί ἱεράν κοινωνίαν) ἐπιδίδομεν αὐτῷ ταῦτα, ἐπειδή τά ζητᾷ, ἀμή δέν τολμῶμεν νά εἴπωμεν πώς σώνεται ὅτι δέν τό ἠξεύρομεν βέβαια».

Διά τοῦτο ἐάν θέλῃς ἀδελφέ νά ἔχῃς τό ἀσφαλές ὅτι σώνεσαι, μετανόησον τώρα ὅπου εἶσαι νέος καί ὑγιής καί φαίνεται πώς ἀφῆκες τήν ἁμαρτίαν ὅταν ἠμπορεῖς νά ἁμαρτήσῃς. Ἀμή ἐάν καρτερῇς εἰς τό γῆράς σου, τότε δέν ἀφῆκες ἐσύ τήν ἁμαρτίαν ἀλλ' αὐτή ἀφῆκεν ἐσένα.

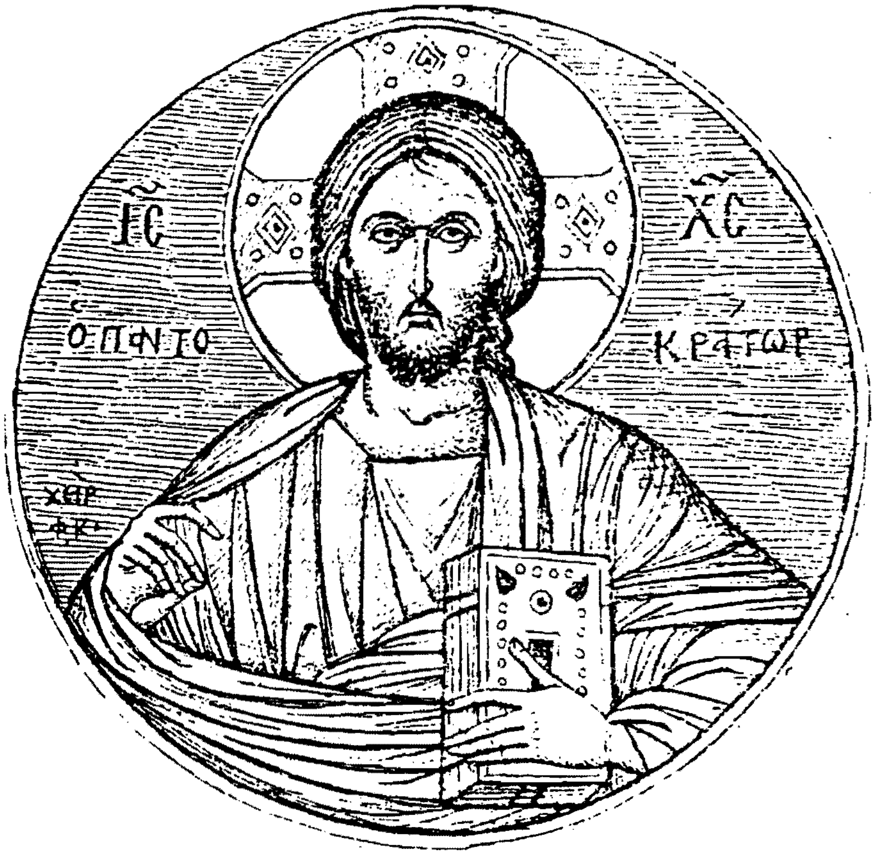
Εἶδες βουλήν σοφωτάτην, ἀδελφέ; κατάλαβε λοιπόν, ὅτι δέν ὠφελεῖται ὅστις κάμνει τήν ἀρετήν στανικῶς του. Τήν σήμερον ὅπου καί ἄν συντυχαίνουν οἱ Χριστιανοί, δέν ἀκούεις ἄλλο, πάρεξ μόνον δόλους καί ψεύματα, φλυαρίας τε καί αἰσχρολογίας, ὅρκους καί βλασφημίας, φιλαργυρίας, πορνείας καί ἄλλα ὅμοια, ὅλα διά γήϊνα καί πρόσκαιρα πράγματα συντυχαίνουν, καί λόγος Θεοῦ δέν ἀκούεται. Μάλιστα δέ ἀντί τούτων, ὀμνύουν ψεύματα καί βλασφημοῦν τό ὄνομά του τό ἅγιον, καί οὕτως ἐνθυμοῦνται τοῦ Θεοῦ οἱ ἀχάριστοι, τόσον ὅπου διά τά σημεῖα ὅπου φαίνονται ἔξωθεν, μετά βίας ἠμπορεῖ νά γνωρίσῃ τινάς, ἐάν εἶναι Χριστιανοί ἤ ἄθεοι εἰ μή μόνον ἀπό τούς σταυρούς καί τούς ὅρκους ὅπου ἀκούεται τοῦ Χριστοῦ τό ὄνομα, ἀμή αἱ πράξεις καί τά ἔργα εἶναι ἀπίστων. Εἰς μάτην λοιπόν οἱ τοιοῦτοι περιφέρουν τό ὄνομα καί καυχῶνται ὅτι εἶναι Χριστιανοί, διότι δέν ἔχουν μέρος μέ τόν Χριστόν.

Ὦ, τῆς ἀμελείας καί ἀφροσύνης των, ὅλες τους οἱ φροντίδες εἶναι διά τό μοχθηρόν καί γήϊνον σῶμα, εἰς τό φαγητόν καί πολυτέλειαν, καί νά αὐξήσουν τόν πλοῦτον, νά τόν ἀφήσουν ὀπίσω τους. Ποίαν λοιπόν ἐλπίδα σωτηρίας ἠμποροῦν νά ἔχουν οἱ τοιοῦτοι; τοῦτο ὅλον εἶπα διότι λέγουν τινές ὅτι ὁ Θεός εἶναι φιλάνθρωπος καί δέν ἀφήνει κανένα νά κολασθῇ. Ναί, καί ἐγώ τό λέγω, ὅτι εἶναι φιλάνθρω-

πος καί πολυεύσπλαγχνος, ἀλλ' ὅμως εἶναι καί δικαιοκρίτης. Μή ἐλπίζῃς λοιπόν, ὦ ἁμαρτωλέ, νά σωθῇς χωρίς νά πράξῃς τό ἀγαθόν, διότι ἐάν ὁ Θεός ἐπαραχώρησε καί ἐξωρίσθησαν οὐρανόθεν οἱ ἄγγελοι καί ἔγιναν δαίμονες, οἱ προπάτορες κατεκρίθησαν μέ τό γένος μας ὅλον εἰς θάνατον· μέ ὅλην ταύτην τήν εὐσπλαγχνίαν ἔστειλε τόν φοβερόν ἐκεῖνον κατακλυσμόν πανταχοῦ καί ἐπνίγησαν διά τήν ἁμαρτίαν πάντες οἱ ἄνθρωποι. Καί ὕστερον πάλιν ἐχάλασε τά Σόδομα καί Γόμορρα καί Ἱερουσαλήμ, τήν Βαβυλῶνα, καί ἑτέρας ἐπαρχίας τε καί βασίλεια. Μή θαρρῇς λοιπόν, ὦ ἁμαρτωλέ, μέ τό νά ὁμολογῇς τόν Χριστόν Θεόν, ἀξιώνεσαι τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀλλά ὅταν φυλάξῃς τάς ἐντολάς του ὡς αὐτός εἶπεν· «οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε Κύριε, εἰς τήν βασιλείαν μου εἰσελεύσεται, ἀλλ' ὁ ποιῶν τό θέλημα τοῦ πατρός μου». Διότι καί αὐτός ὁ δαίμων ὁρκιζόμενος τόν ὁμολογεῖ υἱόν Θεοῦ, ἀλλά διότι δέν κάμνει τάς ἐντολάς του, δέν τόν ὠφελεῖ ἡ ὁμολογία του· μέ τόν ὁποῖον θέλεις ὑπάγει, ἁμαρτωλέ, ἐάν δέν ἀφήσῃς ταύτην τήν ματαίαν ἐλπίδα σου, νά κάμνῃς ἀρκετόν κανόνα καί ἱκανήν μετάνοιαν. Δέν εἶναι αὐτή ἐλπίς ἀλλ' αὐθάδεια, ὅτι ἐλπίς λογίζεται νά πιστεύσῃς, πώς ἀπέχοντας ἀπό τό κακόν καί κάμνοντας ἀρκετήν μετάνοιαν, θέλει σοῦ συγχωρήσει ὁ εὔσπλαγχνος ὅσας ἁμαρτίας ἐτέλεσας. Ἀμή νά θαρρῇς ὅτι μέ ὅλον ὅπου εὑρίσκεται εἰς τήν ἁμαρτίαν, σώνεσαι διά τήν πολλήν αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν, λανθάνεσαι, ἀγαπητέ, καί ἡ ἐλπίς αὕτη ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστί. Διά τοῦτο δέν πρέπει νά ἀμελῇς οὔτε νά βάνῃς καιρόν εἰς τό μέσον, ἀλλ' εὐθύς νά στρέψῃς πρός τήν μετάνοιαν.

Στοχάσου τήν περασμένην πολιτείαν σου, ἀδελφέ, νά ἰδῇς πόσην ἀχαριστίαν ἔδειξες πρός τόν ποιητήν σου ὅτι χριστιανός ὤν καί πολλά εὐεργετημένος, πολιτεύεσαι ὥσπερ ἐθνικός καί ἄπιστος ὅπου δέν ἐγνώρισε ποτέ του τόν Θεόν. Ὤ, τοῦ θαύματος! Ὁ Θεός ἐσταυρώθη διά νά θανατώσῃ τήν ἁμαρτίαν, καί ἡμεῖς οἱ ἀγνώμονες νά τήν ζωοποιοῦμεν εἰς τήν καρδίαν μας; Ὤ, τῆς ἀχαριστίας μας! Πῶς παραπικραίνομεν τόν Δεσπότην Χριστόν καί χαροποιοῦμεν τόν ἐχθρόν μας τόν διάβολον; Ἄς παύσωμεν, ἀδελφοί, παρακαλῶ ἀπό τήν κακίαν καί ἄς δουλεύσωμεν ἐξ ὅλης μας τῆς ψυχῆς τῷ Δεσπότῃ Χριστῷ ἵνα καταξιωθῶμεν ἀκοῦσαι ἐκείνης τῆς εὐλογημένης φωνῆς τοῦ Δεσπότου τῶν ὅλων· «δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου κληρονομήσατε τήν ἡτοιμασμένην ἡμῖν βασιλείαν, ἀπό καταβολῆς κόσμου»· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καί φιλανθρωπίᾳ τοῦ

Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα τιμή καί προσκύνησις σύν τῷ ἀνάρχῳ καί ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καί ἀεί καί εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

«Ἐγώ εἰμί ἡ ὁδός καί ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή»

(Ἰωάν. 14, 6)

«Στερεώσαι, Κύριος ὁ Θεός τήν ἁγίαν καί ἀμώμητον πίστιν τῶν εὐσεβῶν καί Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, εἰς αἰῶνας αἰώνων».

(Ἡ Ἐκκλησία)

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΝΑΡΕΤΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΣΧΑΤΩΝ

*Ἐπισκόπου Ἰγνατίου Μπριαντσιανίνωφ**

Πῶς πρέπει νά βλέπωμε τά σημεῖα σήμερα

1. Σημεῖα τοῦ Χριστοῦ καί σημεῖα τοῦ Ἀντιχρίστου. Σέ τί διαφέρουν.

Ἡ ἁγία Γραφή μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι λίγο πρίν ἀπό τήν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ θά γίνουν «σημεῖα» στόν ἥλιο, στήν σελήνη, στά ἄστρα καί στήν θάλασσα (Λουκ. 21, 25). Παράλληλα μᾶς λέγει, ὅτι καί ὁ ἀντίχριστος θά κάμη σημεῖα στόν ἥλιο, στήν σελήνη, στά ἄστρα καί στόν ἀέρα! (Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας εἰς τό Μάρκ. 8, 11-12).

Πῶς θά τά ξεχωρίσωμε τά σημεῖα αὐτά; Πῶς θά ξεχωρίσωμε τά σημεῖα-ἔργα τοῦ ἀντιχρίστου, ἀπό τά σημεῖα πού προεῖπε ὁ Χριστός;

Τά πρῶτα (τά «σημεῖα» τοῦ Χριστοῦ) θά εἶναι *ἀληθινά*. Τά σημεῖα τοῦ ἀντιχρίστου θά εἶναι ἁπλῶς *φαινομενικά*· καί θά *ἀπατοῦν τίς αἰσθήσεις*.

Τά σημεῖα τοῦ ἀντιχρίστου *θά τά κάνουν ὁ ἀντίχριστος καί οἱ ἀπόστολοί του*. Τά «σημεῖα» στόν ἥλιο, στή σελήνη, στά ἄστρα, τά «σημεῖα» προάγγελοι τῆς Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ, *θά γίνουν μόνα τους*, χωρίς τήν μεσολάβηση κανενός. Οἱ φωστῆρες τοῦ οὐρανοῦ, θά ἔχουν πιά ὁλοκληρωτικά ἐκπληρώσει τό σκοπό, γιά τόν ὁποῖο, κατ' ἐντολήν τοῦ Δημιουργοῦ, ἔλαμπαν στόν οὐρανό (Γεν. 1, 14). Βέβαια τόν εἶχαν καί ἄλλοτε ἐκπληρώσει. Στή Γέννηση τοῦ Χριστοῦ, μέ τό παράδοξο ἀστέρι (Ματθ. 2, 2). Καί στή Σταύρωσή Του, πού ὁ ἥλιος κρύφτηκε τίς πιό φωτεινές ὧρες τῆς ἡμέρας, τό καταμεσήμερο (Ματθ. 27, 45), πίσω ἀπό ἕνα μαῦρο πέπλο πηχτό σκοτάδι, γιά νά μήν ἰδῆ νεκρό τόν Δημιουργό του. Τότε ὅμως θά γίνη κάτι τό τελειωτικό.

Ὁ ἅγιος Εὐαγγελιστής Ματθαῖος, λέγει ὅτι μετά «τή θλίψη» πού θά προκαλέση ἡ τυραννία τοῦ ἀντιχρίστου, θά ἔλθη ἀμέσως ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Καί θά ἀρχίση ὡς ἑξῆς: «ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται· ἡ

---

* Ἀπό τήν ἔκδοσιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως (Πρεβέζης), ΘΑΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΑ ἀναδημοσιεύουμε ἀπό τό Γ' κεφάλαιον τάς παραγράφους 1, 4 καί 5 πρός διαφώτισιν τῶν ἀναγνωστῶν μας.

σελήνη οὐ δώσει τό φέγγος· καί οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ» (Ματθ. 24, 29). Οἱ φωστῆρες τοῦ οὐρανοῦ, παρατηρεῖ ὁ *ἅγιος Θεοφύλακτος Βουλγαρίας,* δέν θά χαθοῦν τότε. Θά ἐξακολουθήσουν γιά λίγο νά στέκουν στήν θέση τους. Ὅμως στά μάτια τῶν ἀνθρώπων θά φανοῦν τότε, σάν νά εἶχαν χαθῆ ἀπό τό στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. Γιατί ἕνα ἄπλετο οὐράνιο φῶς θά καταυγάζη τόν κόσμο καί θά τόν προετοιμάζη νά ὑποδεχθῆ τόν Κύριο, πού θά ἔλθη ἐν τῇ δόξῃ Αὐτοῦ. *Τό φῶς αὐτό θά κάμη νά μήν διακρίνεται κανένα ἀπό τά οὐράνια σώματα.*

Ἡ περί σημείων καί θαυμάτων διδασκαλία, πού ἐξεθέσαμε, εἶναι ἡ διδασκαλία τῆς ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων. Οὐσιῶδες χαρακτηριστικό της εἶναι ἡ ἀκρίβεια, ἡ (κατά τό δυνατόν) σαφής διατύπωση τῆς διδασκαλίας. Τά ἀληθινά σημεῖα θά βοηθήσουν νά γίνη πιό βαθειά καί πιό ἀληθινή ἡ θεογνωσία, πού εἶναι ἡ βάση τῆς σωτηρίας. Τά ψεύτικα σημεῖα θά αὐξήσουν τήν πλάνη, καί κατά συνέπεια, τήν ἀπώλεια.

Ἰδιαίτερα ἡ ἐνέργεια τῶν σημείων, πού θά κάμη ὁ ἀντίχριστος θά εἶναι εὐρείας καί μεγαλειώδους μορφῆς. Καί *θά παρασύρη μέ αὐτά τήν ἀνθρωπότητα νά ὁμολογήση καί νά δεχθῆ σάν Θεό της τόν ἀπεσταλμένο τοῦ σατανᾶ.*

Τά θαύματα τοῦ Κυρίου μας πρέπει νά τά βλέπωμε σωστά. Τότε θά διαπιστώσωμε πόσο μᾶς οἰκοδομοῦν. Πόσο μᾶς παρηγοροῦν. Πόσο εἶναι γιά μᾶς σωτήρια.

Ἡ εὐσεβής θεώρηση τῶν θαυμάτων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οἰκοδομεῖ, παρηγορεῖ καί σώζει. Τί ἁγία ἁπλότητα πού ἔχουν! Πόσο μέ αὐτά ἔγινε ἄνετη ἡ ἐπίγνωση τοῦ Θεοῦ γιά τούς ἀνθρώπους! Τί ἀγαθότητα μαρτυροῦν! Τί ταπείνωση! Τί ἀκατανίκητη πειστικότητα πού ἔχουν! Ἡ θεώρηση τῶν θαυμάτων τοῦ Χριστοῦ, μᾶς ἀνυψώνει στό Λόγο, πού εἶναι ὁ Θεός.

4. Ὁ Ἀντίχριστος ἔρχεται.

Πλησιάζομε σιγά-σιγά στήν περίοδο ἐκείνη, πού θά ἀρχίσουν νά γίνωνται πολλά καί καταπληκτικά θαύματα· ἱκανά νά σύρουν στήν ἀπώλεια τούς ταλαίπωρους ἐκείνους, πού θά ἔχουν *σαρκικό φρόνημα* καί θά γοητευθοῦν καί πλανηθοῦν ἀπό τά θαύματα αὐτά.

Ὁ Ἀντίχριστος ἔρχεται. Πῶς, καί μέ τί θά τόν ἀντιμετωπίσωμε;

α. μέ τήν ζῶσα πίστη.

Ἡ ζῶσα πίστη στό Χριστό, γεννιέται μέσα μας, ὅταν ἀναζωωθῆ

ἡ ψυχή μας ἀπό τό λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἡ ζῶσα πίστη τρόπον τινά βλέπει τό Χριστό (Ἑβρ. 11, 27).

Μόνο ὅταν ἔχωμε ζῶσα πίστη, θά μπορέσωμε νά καταλάβωμε κάτι ἀπό τά θεῖα δόγματα τῆς χριστιανικῆς πίστης· διαφορετικά θά εἶναι γιά μᾶς βιβλίο ἐσφραγισμένο, μυστήριο ἐντελῶς ἀκατανόητο.

Ὅταν ἔχωμε ζῶσα πίστη, τά θεῖα δόγματα, παρ' ὅτι θά μένουν καί πάλι ἀπρόσιτα, θά μᾶς γίνωνται σαφῆ· θά τά καταλαβαίνωμε *κάπως*. Δέν θά καλύπτωνται πιά κάτω ἀπό ἐκεῖνο τό ἀδιαπέραστο καί βαρύ καταπέτασμα, πού προκαλεῖ ἡ νεκρή πίστη. *Ἡ ζῶσα πίστη εἶναι μιά λογική, μιά πνευματική λογική* (Ἰσαάκ Σύρου, Λόγος ΚΗ'). Δέν χρειάζεται πιά σημεῖα, γιατί ἔχει ἀπό ὅλες τίς πλευρές χορτάσει μέ τά θαύματα τοῦ Χριστοῦ. Καί ἰδίως ἔχει χορτάσει μέ τόν λόγο Του, πού εἶναι πιό μεγάλος ἀπό ὅλα Του τά θαύματα καί στέφανος τῶν θαυμάτων Του. *Ἡ ἐπιθυμία νά ἰδοῦμε θαύματα εἶναι γνώρισμα τῆς ἀπιστίας. Τά σημεῖα ἐδόθησαν λόγῳ τῆς ἀπιστίας, γιά νά τήν μεταβάλλουν σέ πίστη.* Γι' αὐτό ἄς προσκολληθοῦμε στό λόγο τοῦ Χριστοῦ μέ ὅλη μας τήν ψυχή. Ἄς ἑνωθοῦμε μέ Αὐτόν σέ ἕνα πνεῦμα. Καί τότε τά σημεῖα τοῦ ἀντιχρίστου δέν θά μπορέσουν ποτέ νά τραβήξουν τήν προσοχή μας.

Μέ καταφρόνηση καί παγερή ἀδιαφορία πρέπει νά ἀποστρέφωμε ἀπό αὐτά τό βλέμμα μας· ὅπως θά ἐκάναμε γιά τήν πιό ἀναίσχυντη αἰσχρή πράξη· γιά τήν πιό ἀποστατική ἐνέργεια ἐχθροῦ τοῦ Θεοῦ· γιά τήν πιό μυσαρή βλασφημία· γιά τήν πιό ἀπάνθρωπη θανάτωση.

Ἄς ἐνθυμούμεθα τήν ἑξῆς ἰδιαίτερης σημασίας παρατήρηση ἀπό τήν πεῖρα τῶν ἀσκητῶν: *Οἱ ἐμφανίσεις τῶν δαιμόνων ἔχουν μιά τέτοια ἰδιότητα, πού ἀκόμη καί τήν πιό ἐλάχιστη προσοχή νά τούς δώσῃς ζημιά θά ἔχῃς.* Γιατί ἀκόμη καί τήν πιό ἐλάχιστη προσοχή, ἄν τήν ἀφήσῃς σέ ἕνα τέτοιο θέμα ἐλεύθερη, χωρίς νά τήν συγκρατῆς, θά σοῦ προκαλέσῃ τίς πιό ὀλέθριες ἐντυπώσεις καί θά σέ ἐμβάλῃ στόν πιό δύσκολο πειρασμό.

β. Μέ τήν ταπεινοφροσύνη

Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἀδιάσπαστα ἑνωμένη μέ τήν πνευματική λογική. Ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σῦρος λέγει: *Μόνο ἐκεῖνος πού ἔχει ταπείνωση μπορεῖ νά ὀνομασθῆ λογικός. Ὅποιος δέν ἔχει ταπείνωση, ποτέ δέν θά γίνῃ λογικός* (Ἰσαάκ Σύρου, Λόγος ΟΘ'). Ἡ ζωντανή πίστη δείχνει στά μάτια τῆς ψυχῆς τόν Θεό. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἑνώνει τήν ψυχή μέ τόν Θεό. Ὅποιος βλέπει ἔτσι τό Θεό, ὅποιος ἔτσι αἰσθανθῆ τό Θεό, βλέπει τή μηδαμινότητά του. Γεμίζει ἀνέκφραστη εὐ-

λάβεια πρός τό Θεό, τά ἔργα του, τίς ἐντολές του. Καί ἔτσι τό κάθε του δίδαγμα θά γίνεται μέ ταπεινοφροσύνη.

Ὁ ταπεινόφρων δέν θά τολμήση ποτέ, *οὔτε κἄν νά ἐρωτοτροπήση μέ κάτι, πού θά εἶναι ἁπλᾶ ἔξω ἀπό τό θέλημα τοῦ Θεοῦ· καί —πολύ περισσότερο— μέ κάτι, πού θά τό ἔχη μέ κάποιο τρόπο καταδικάσει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.* Γιά αὐτό, τά σημεῖα τοῦ ἀντιχρίστου θά μείνουν ξένα στόν ταπεινό. Δέν θά τά δέχεται μέ κανένα τρόπο. Δέν θά ἔχη καμμιά σχέση μέ αὐτά.

γ. **Μέ τήν προσευχή.**

Ὅταν μελετᾶμε τήν μηδαμηνότητά μας καί τήν ἀσθένειά μας· ὅταν στρέφουμε τόν νοῦ μας στό Θεό, στήν μεγαλωσύνη Του, στήν παντοδυναμία Του, στήν ἀπέραντη ἀγαθότητά Του· ἔρχεται στήν ψυχή ὁ πόθος νά στραφῆ μέ προσευχή σ' Αὐτόν. Τότε ὅλη ἡ ἐλπίδα τῆς ψυχῆς συγκεντρώνεται στόν Θεό. Καί γιά αὐτό τίποτε δέν εἶναι ἱκανό νά τήν κάμη νά ἀφαιρεθῆ τήν ὥρα τῆς προσευχῆς. Γιατί προσεύχεται συνενώνοντας ὅλες της τίς δυνάμεις. Ἀναζητεῖ τόν Θεό μέ ὅλη της τή δύναμη. Ἐκμεταλλεύεται γιά τήν προσευχή ὅλες τίς δυνατότητές της. Καί ἀγωνίζεται γιά νά προσεύχεται ἀδιαλείπτως.

Ὅταν θά ἀρχίση ἡ μεγάλη θλίψη, τήν ἐποχή τοῦ ἀντιχρίστου, ὅλοι οἱ ἀληθινά πιστοί, θά ζητοῦν ἀπό τόν Κύριο βοήθεια, ἐνίσχυση, θεία χάρη, ἐνδυνάμωση, νά τούς κρατῆ ἀπό τό χέρι (Ἐφραίμ Σύρου, Λόγος 106). *Οἱ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, ὅσο πιστοί καί ἄν εἶναι στό Θεό, εἶναι ἀνεπαρκεῖς νά ἀντισταθοῦν στήν δύναμη τῶν ἐνωμένων ἐκπεσόντων ἀγγέλων καί ἀνθρώπων,* πού θά μετέρχωνται τά πάντα μέ μιά ἄκαμπτη σκληρότητα, γιατί θά προαισθάνωνται ὅτι ἔχει φθάσει πιά τό τέλος τους (Ἀποκ. 12, 12). *Μά ἡ θεία χάρη θά ἐπισκιάση τούς ἐκλεκτούς τοῦ Θεοῦ. Καί θά κάμη νά μείνουν ἀνενέργητες καί χωρίς ἀποτέλεσμα ὅλες οἱ ἄσφαιρες ἀπειλές τοῦ ἀντιχρίστου. Καί καταφρονεμένα τά θαύματά του.* Τότε ὁ Θεός θά δώση στούς δούλους του δύναμη νά διακηρύττουν μέ γενναῖο φρόνημα, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Σωτήρας τοῦ κόσμου. *Καί νά ἀποκηρύττουν τόν ψευδομεσσία πού θά ἔλθη γιά νά φέρη τήν ἀπώλεια.*

Θά τούς ὁδηγῆ στό ἰκρίωμα, στόν θάνατο. Μά αὐτοί θά αἰσθάνωνται, σάν νά βρίσκωνται σέ βασιλικούς θρόνους, καί σέ γαμήλιο γεῦμα. Γιατί ἡ αἴσθηση τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ εἶναι πιό γλυκειά ἀπό τήν αἴσθηση τῆς ζωῆς (Ἰσαάκ Σύρου, Λόγος ΛΗ'). Γιατί τά παθήματα γιά τό Χριστό καί ὁ βίαιος θάνατος γιά Αὐτόν εἶναι ἡ ἀρχή τῆς αἰώνιας χαρᾶς τοῦ Παραδείσου (Λόγια καί σκέψεις τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Ἰακώβου τοῦ Πέρσου, Νοέμβριος 26). Αὐτό φαίνεται καθαρά

στούς μάρτυρες τῶν πρώτων αἰώνων. Στήν ἀρχή ἐνόμιζαν, πώς στά μαρτύρια θά ἔδειχναν τήν δική τους διάθεση. Μά ὅταν ἄρχιζαν τά μαρτύρια, κατεπέμπετο σ' αὐτούς ἡ ἄνωθεν βοήθεια. Καί τά ἔκανε ποθητά: καί τό μαρτύριο· καί τόν θάνατο γιά τό Χριστό.

5. Γρηγορεῖτε οὖν καί προσεύχεσθε.

Ὁ Κύριος μᾶς ἔχει προαναγγείλει τήν θλίψη, πού θά προηγηθῆ τῆς Δευτέρας Παρουσίας. Καί ἔδωκε ἐντολή στούς μαθητές Του νά ἔχουν τά μάτια τους ἀνοιχτά. Καί νά προσεύχωνται. Τούς εἶπε: «*Βλέπετε. Ἀγρυπνεῖτε. Προσεύχεσθε. Οὐκ οἴδατε γάρ πότε ὁ καιρός ἐστιν*» (Μάρκ. 13, 33). Ἡ προσευχή χρειάζεται πάντοτε. Καί εἶναι πάντοτε στόν ἄνθρωπο ὠφέλιμη. Γιατί αὐτή τόν κρατεῖ σέ κοινωνία μέ τό Θεό καί ὑπό τήν σκέπη Του. Αὐτή τόν φυλάει ἀπό τήν φιλαυτία καί τήν αὐτοπεποίθηση καί ἀπό τό παραστράτημα τῆς ματαιοδοξίας καί τῆς ὑπερηφάνειας. Καί μήν ξεχνᾶμε, πώς ὅλους αὐτούς τούς λογισμούς, ἐπακόλουθα, κακές συνέπειες τῆς πτώσεως, τούς ἐνσπείρουν στό νοῦ μας τά ἐκπεσόντα πνεύματα τῆς πονηρίας.

Σέ περίοδο θλίψης καί κινδύνων, ὁρατῶν καί ἀοράτων, ἡ προσευχή χρειάζεται ἀκόμη πιό πολύ. Γιατί *εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς ἀπάρνησης τῆς αὐτοπεποίθησης καί ἔκφραση τῆς ἐλπίδας στό Θεό.* Γιατί ἐφέλκει σέ μᾶς τήν θεία βοήθεια. Καί ὁ παντοδύναμος Θεός ἔρχεται συνεργός μας. Καί μέ ἐνέργειές Του θαυμαστές μᾶς βγάζει ἀπό τίς δύσκολες περιστάσεις, πού βρισκόμαστε.

Εἶναι λάθος νά ζητῆ κανείς νά ἰδῆ σημεῖα ἐν τῷ οὐρανῷ, γιά νά ἀποκτήση γνώση Θεοῦ. Τέτοια σημεῖα ζητοῦν μόνο ἐκεῖνοι πού ἔχουν σαρκικό φρόνημα.

Καί νά μή τό ξεχνᾶμε ποτέ, ὅτι:

Ἡ θεογνωσία, ἡ ζῶσα πίστις, ἡ εὐλογημένη ταπεινοφροσύνη, ἡ καθαρή προσευχή, *συναποτελοῦν τήν πνευματική λογική*. Εἶναι τά ἐπί μέρους τμήματά της.

Καί ἀντίθετα, ἡ ἄγνωσία τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀπιστία, ἡ τύφλωση τοῦ πνεύματος, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ αὐτοπεποίθηση, ἡ φιλαυτία, *συναποτελοῦν τό σαρκικό φρόνημα.*

Τό σαρκικό φρόνημα δέν γνωρίζει τόν Θεό. Δέν τά δέχεται (ἀλλά οὔτε καί καταλαβαίνει!) τά μέσα, μέ τά ὁποῖα ὁ Θεός θέλει νά ὁδηγήση τόν ἄνθρωπο στήν θεογνωσία. Εἶναι ἕνας τρόπος ἀναζήτησης τῆς γνώσης τοῦ Θεοῦ πέρα γιά πέρα λαθεμένος καί ψυχώλεθρος.

'Αρχιμ. 'Ιωακείμ Σπετσιέρη (1942)

Περί τῆς συντελείας τοῦ κόσμου

Περί δέ τῆς συντελείας περί τῆς ὁποίας γράφεις εἰς τήν δευτέραν σου ἐπιστολήν, ἄκουσον.

Οἱ 'Απόστολοι ἠρώτησαν τόν Σωτῆρα λέγοντες «Κύριε εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τήν βασιλείαν τῷ 'Ισραήλ;» (Πραξ. α' 7) ὁ δέ Σωτήρ λέγει πρός αὐτούς· «οὐχ ἡμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἤ καιρούς, οὕς ὁ Πατήρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ»· ὁ χρόνος ἐνώπιον τοῦ ἀχρόνου Θεοῦ δέν ἔχει οὐδεμίαν σημασίαν. 'Ομιλεῖ ὁ Σωτήρ πρός τούς μαθητάς αὐτοῦ κατά τό ἀνθρώπινον, ὡς δέ Θεός, ἐπειδή αὐτός ἐν τῷ Πατρί καί ὁ Πατήρ ἐν αὐτῷ, γνωρίζει καί τόν χρόνον καί τήν στιγμήν. Ναί, δέν εἶπεν εἰς τούς ἀποστόλους τόν χρόνον τῆς συντελείας τοῦ κόσμου καί τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας, ἔδωκεν ὅμως σημεῖα διά τῶν ὁποίων θέλουν γνωρίσει οἱ τότε ἄνθρωποι, ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ συντέλεια καί ἡ δευτέρα αὐτοῦ ἔλευσις.

Πρῶτον σημεῖον εἶναι ἡ κήρυξις τοῦ Εὐαγγελίου εἰς πάντα τά ἔθνη· «καί κηρυχθήσεται τοῦτο τό εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι καί τότε ἥξει τό τέλος». 'Ο Σωτήρ λέγει, ὅτι δέν θά ἔλθῃ τό τέλος τοῦ κόσμου ἐάν πρῶτον δέν κηρυχθῇ τό Εὐαγγέλιον εἰς πάντα τά ἔθνη, διά νά μή ἔχουν νά λέγουν ὅτι δέν ἤκουσαν τό Εὐαγγέλιον. Πρέπει λοιπόν κατά τούς λόγους τοῦ Σωτῆρος νά κηρυχθῇ τό Εὐαγγέλιον εἰς ὅλην τήν οἰκουμένην, ἀλλά δέν λέγει, ὅτι ἀμέσως ὡς κηρυχθῇ τό εὐαγγέλιον θά ἔλθῃ τό τέλος τοῦ κόσμου, ἀλλά λέγει, ὅτι δέν θά ἔλθῃ τό τέλος τοῦ κόσμου ἐάν δέν κηρυχθῇ πρῶτον τό Εὐαγγέλιον εἰς ὅλην τήν οἰκουμένην.

Δεύτερον σημεῖον εἶναι οἱ πόλεμοι, οἱ ὁποῖοι προνόμιον ἔχουν τήν ἀδικίαν, τήν ἁρπαγήν. Ἕκαστον ἔθνος θέλει, προσπαθεῖ νά ἁρπάξῃ ὅ,τι δύναται ἐκ τοῦ ἑτέρου ἔθνους· ὁ πόλεμος βεβαίως εἶναι ὀργή Θεοῦ, διότι, ὡς εἴπομεν, εἶναι τέκνον τῆς ἀδικίας, παραχωρεῖται δέ ὑπό τοῦ Θεοῦ πρός τιμωρίαν τῶν ἀσεβῶν, οἱ ὁποῖοι οὐδέν ἕτερον σκέπτονται εἰμή τήν ἁρπαγήν καί τήν ἀπόλαυσιν τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, διότι ὡς θά ἴδωμεν, διάγουν ζωήν ὡς οἱ ἐπί τοῦ Νῶε.

«Μελλήσετε δέ ἀκούειν πολέμους καί ἀκοάς πολέμων· ὁρᾶτε μή θροεῖσθε· δεῖ γάρ πάντα γενέσθαι, ἀλλ' οὔπω τό τέλος». Διά τῶν λόγων τούτων τοῦ Σωτῆρος δηλοῦται, ὅτι θέλει εἶναι μία γενική καί διηνεκής ἀναστάτωσις τῆς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ καί ἀδικίᾳ διατελούσης ἀνθρωπότητος, ἀλλά τό τέλος ὄχι ἀκόμη· πρέπει νά κηρυχθῇ πανταχοῦ τό Εὐαγγέλιον. Κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην τῶν διεθνῶν καί ἐμφυλίων πολέμων θέλει ἐπέλθη πεῖνα καί ἐπιδημικαί ἀσθένειαι καί σεισμοί κατά τόπους, ἀλλ' ἡ ἀνθρωπότης πάντοτε θά εἶναι ἐν τῇ ἀδικίᾳ καί τῇ ἁμαρτίᾳ· οἱ δίκαιοι καί εὐσεβεῖς θά καταδιώκωνται μέχρι θανάτου, θά περιπαίζωνται καί θά χλευάζωνται ὡς ὑποκριταί καί θρησκόληπτοι· ἀλλά, λέγει ὁ Σωτήρ, ὅτι δέν πρέπει νά φοβῶνται οἱ δίκαιοι, πάντα ταῦτα πρέπει νά γίνωσιν, ἅτινα εἰσί τῆς ἁμαρτίας ἀποτελέσματα. «Ἐγερθήσεται γάρ ἔθνος ἐπί ἔθνος καί βασιλεία ἐπί βασιλείαν, καί ἔσονται λιμοί καί λοιμοί καί σεισμοί κατά τόπους». Ἐπειδή δέ ἡ ἁμαρτία θέλει λάβει διαστάσεις μεγάλας, ὁ οἰκογενειακός βίος θέλει σχεδόν ἐκλείψει· θά ὑπάρχουν βεβαίως οἰκογένειαι, ἀλλά μόνον κατά τό φαινόμενον, διότι ἡ ἐμπιστοσύνη καί ἡ ἀγάπη θέλουν διαταραχθῇ τοσοῦτον, ὥστε ἕκαστος διά μόνον τό ἄτομόν του θά φροντίζῃ καί οὐδέν ἕτερον, οὔτε ἀγάπη πρός ἀλλήλους, οὔτε φιλία, οὔτε συγγένεια, οὔτε πατρίς, διότι ἡ ἁμαρτία κατέρριψε πάντα ταῦτα. «Καί διά τό πληθυνθῆναι τήν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν» (Ματθ. κδ' 12).

Βεβαίως καί οἱ δίκαιοι κατά τάς δεινάς ἐκείνας ἡμέρας θέλουν στενοχωρηθῇ, ἀλλ' ἡ θεία χάρις θά ἐνισχύῃ αὐτούς καί θά φωτίζῃ, ὥστε νά ἀποκρούουν τήν ψευδήν διδασκαλίαν τῶν ψευδοπροφητῶν καί ψευδοχρίστων, οἱ ὁποῖοι ἐπωφελούμενοι τήν ἐπικρατοῦσαν τότε στενοχωρίαν, θέλουν ἐμφανισθῇ ὡς ἀπεσταλμένοι ὑπό τοῦ Θεοῦ πρός διδασκαλίαν τῶν ἀνθρώπων καί ἀπαλλαγήν ἐκ τῶν δεινῶν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων· πρός πίστωσιν δέ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν θέλουσι ποιεῖ ψευδῆ σημεῖα, δηλ. θαύματα καί τέρατα ἤτοι σημεῖα φόβου, ὅπως, ἐάν εἶναι δυνατόν νά πλανήσουν καί τούς ἐκλεκτούς· οἱ ἐκλεκτοί ὅμως δέν πιστεύουν εἰς αὐτούς, διότι ἡ δευτέρα ἔλευσις τοῦ Σωτῆρος, θά εἶναι αἰφνιδία καί ταχεῖα ὡς ἀστραπή.

«Ἐγερθήσονται γάρ ψευδόχριστοι καί ψευδοπροφῆται,

καί δώσουσι σημεῖα μεγάλα καί τέρατα, ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατόν, καί τούς ἐκλεκτούς» (Ματθ. κδ' 24).

Βεβαίως τοιοῦτοι ψευδόχριστοι ἐξ Ἰουδαίων, μετά τήν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνεφάνησαν πολλοί, ἐπαγγελλόμενοι πολλά, ἀλλά ὅλοι αὐτοί καί οἱ ψευδοπροφῆται ἀπόλλωντο καί ἐκμηδενίσθησαν καί ἔτι ἀναφαίνονται πρός τό ἐξαπατῆσαι, ἐάν δυνηθοῦν καί τούς ἐκλεκτούς, ἀλλ' εἰς μάτην, ἡ δολιότης καί τό ψεῦδος φανερόν καί ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν γίνεται· «ἕκαστον δένδρον ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ γινώσκεται».

Μεθ' ὅλας ὅμως τάς πληγάς, αἱ ὁποῖαι θά ἔλθουν κατά τάς ἡμέρας ἐκείνας, ἡ ἀνθρωπότης θά βαδίζῃ πρός τήν διαφθοράν καί τόν ὄλεθρον ζῶντες τελείως σαρκικόν βίον καί μηδέν ἕτερον φροντίζοντες εἰ μή τήν ἀπόλαυσιν τῶν ἡδονῶν καί τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν· «ὥσπερ δέ, λέγει ὁ Σωτήρ, αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καί ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· (θεανθρώπου) ὥσπερ γάρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρό τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καί πίνοντες, γαμοῦντες καί ἐκγαμίζοντες, ἄχρις ἧς ἡμέραις εἰσῆλθε Νῶε εἰς τήν κιβωτόν, καί οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμός καί ἦρεν ἅπαντας οὕτως ἔσται καί ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (Ματθ. κδ' 37-39).

Ἔβλεπον οἱ ἐπί τοῦ Νῶε σαρκικοί ἄνθρωποι τόν Νῶε κατασκευάζοντα τήν Κιβωτόν καί περιεγέλων αὐτόν· τοῦτο σύνηθες τοῖς διεφθαρμένοις νά περιγελοῦν τούς δικαίους καί εὐσεβεῖς ὡς μικρόνους καί δυσειδαίμονας. Ἐνῷ δέ διεφθείροντο ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκός ἦλθεν ὁ κατακλυσμός καί ἔπνιξεν ἅπαντας, πλήν τοῦ δικαίου Νῶε καί τῆς αὐτοῦ οἰκογενείας. Οὕτω καί κατά τήν συντέλειαν τοῦ κόσμου, ἐνῷ οἱ δίκαιοι θά ἀγωνίζωνται ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας καί τῆς ἀδικίας, οἱ ἀσεβεῖς καί ἄδικοι ἀναιδῶς θά ἀσωτεύουν καί ἀδικοῦν περιφρονοῦντες τούς δικαίους ὡς ἀνικάνους καί ἀναξίους νά ζοῦν εἰς τήν κοινωνίαν, αἴφνης θέλει σκοτισθῇ ὁ ἥλιος καί ἡ σελήνη, τό δέ φῶς τοῦ Σταυροῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θά φωτίζῃ ἅπασαν τήν οἰκουμένην, προμηνύον τήν ἔλευσιν τοῦ μεγάλου Βασιλέως Χριστοῦ.

Προτοῦ ὅμως λάβωσι χώραν ταῦτα κατά τάς ἡμέρας τοῦ λιμοῦ καί λοιμοῦ, δηλ. τῆς πείνης καί τῶν ἀσθενειῶν, θέλει ἀναφανῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀπωλείας, περί τοῦ ὁποίου ὁμιλῶν ὁ ἀ-

πόστολος Παῦλος λέγει· «Μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατά μηδένα τρόπον· ὅτι ἐάν μή ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καί ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱός τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καί ὑπεραιρόμενος ἐπί πάντα λεγόμενον Θεόν ἤ σέβασμα, ὥστε αὐτόν εἰς τόν ναόν τοῦ Θεοῦ καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτόν ὅτι ἐστί Θεός» (Β′ Θεσσαλ. β′ 3-5).

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ὁμιλεῖ ἐνταῦθα περί τοῦ ἀντιχρίστου, ὅστις ἐκ τῶν Ἰουδαίων θά γεννηθῇ καί θά ἀναφανῇ κατά τάς δεινάς ἐκείνας ἡμέρας, ὡς Σωτήρ. Οἱ Ἑβραῖοι θά ἔχωσιν ἀνεγείρῃ τόν ναόν τοῦ Σολομῶντος, ὁ δέ υἱός τῆς ἀπωλείας θά εἰσέλθῃ εἰς τόν ναόν καί θά διαλαλήσῃ πανταχοῦ, ὅτι ἐστί θεός· οἱ δέ Ἑβραῖοι θέλουν δεχθῇ αὐτόν ὡς τόν μεσσίαν καί θά προσκυνήσουν αὐτόν, ὁ ὁποῖος ὡς λέγει ἡ παράδοσις, τρία χρόνια μόνον θά βασιλεύσῃ. Σημεῖον δέ ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ ἐστίν, εἶναι ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ καταστραφέντος ναοῦ τοῦ Σολομῶντος.

Ὅταν οἱ Ἑβραῖοι καταλάβουν τό μέρος ἔνθα εἰσί τά ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος καί ἄρξωνται τῆς ἀνοικοδομῆς τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, δεῖγμα, ὅτι ἔχει γεννηθῇ ὁ υἱός τῆς ἀπωλείας, ὁ ὁποῖος θά καθίσῃ ἐν τῷ ναῷ ὡς Θεός· πότε ταῦτα; ὅταν κυριαρχήσῃ ἡ ἁμαρτία καί ἡ ἀσωτία· οἱ δέ ὀλίγοι δίκαιοι τότε δέν θά τολμοῦν νά ἀναφαίνωνται εἰς συναθροίσεις, ἀλλ' ἐν κρυπτῷ περιφρονημένοι καί ἐξουθενωμένοι προσμένοντες τήν μεγάλην ἐκείνην ἡμέραν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Σωτῆρος.

Οἱ ὑπομένοντες δίκαιοι καί εὐσεβεῖς κατά τάς δεινάς ἐκείνας ἡμέρας, κατά τάς ὁποίας θά κυριαρχῇ ἡ ἀδικία καί ἡ ἀσωτία, θέλουν στεφανωθῇ ὑπό τοῦ Σωτῆρος δι' ἀμαραντίνων στεφάνων ὡς μάρτυρες. Ὅτι δέ τό ἔδαφος τῆς ἐμφανίσεως τοῦ υἱοῦ τῆς ἀπωλείας καλλιεργεῖται ἤδη, τοῦτο γίνεται δῆλον ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τῶν προδρόμων αὐτοῦ, ὡς εἶναι οἱ Κομμουνισταί, οἱ ὁποῖοι περιφρονοῦν πᾶσαν θρησκείαν, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος διά τόν υἱόν τῆς ἀπωλείας «ὁ ἀντικείμενος, λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος, καί ὑπεραιρόμενος ἐπί πάντα λεγόμενον θεόν ἤ σέβασμα (θρησκείαν), ὥστε αὐτόν εἰς τόν ναόν τοῦ Θεοῦ ὡς θεόν καθῆσαι».

Ναί, φίλτατε Θεόδωρε, ρίψατε βλέμμα εἰς τήν σημερινήν κοινωνίαν καί θά ἴδῆτε, ὅτι καί τήν σήμερον οἱ δίκαιοι καί εὐσεβεῖς περιφρονοῦνται καί χλευάζονται ὡς κουτοί καί δεισι-

δαίμονες. Ἐν τῷ καιρῷ τῶν διωγμῶν τοῦ χριστιανισμοῦ οἱ διωγμοί ἦσαν σαρκικοί. Τήν σήμερον οἱ διωγμοί εἶναι ἠθικοί. Τότε οἱ τύραννοι ἐπαίδευον τό σῶμα τῶν μαρτύρων˙ τήν σήμερον παιδεύουν τήν ἠθικήν ὑπόστασιν καί αὐτήν τήν ψυχήν τοῦ χριστιανοῦ.

Δόσε ἀκρόασιν καί θά ἀκούσῃς ἐκ τοῦ στόματος πολλῶν, ἵνα μή εἴπω ἐκ πάντων, ὅτι τόν τοκογλύφον καί τόν σφετεριστήν λέγουν ἔξυπνον ἄνθρωπον καί ἐπιτήδειον, τόν δέ ψεύστην καί ἀπατεῶνα μεγαλύνουν. Τόν ἀκόλαστον ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος γνωρίζει νά ζῇ εὐχάριστον ζωήν εἰς τόν κόσμον, εὐτυχῆ˙ τόν ἐνάρετον καλοῦν δεισιδαίμονα˙ τόν ἐλεήμονα ἀνόητον, διότι, λέγουν, σκορπίζει τήν περιουσίαν του ἀσκόπως. Τόν σώφρονα καλοῦν βλάκα, καί τόν δίκαιον ἀνόητον. Καί ἑνί λόγῳ τήν σήμερον οἱ ἄσωτοι, οἱ ἄδικοι, οἱ ψεῦσται, οἱ ἀπατεῶνες, ἐπαινοῦνται καί ἐγκωμιάζονται, οἱ δέ δίκαιοι καί εὐσεβεῖς περιφρονοῦνται καί ἐλέγχονται ὡς ἀνάξια ὄντα τῆς κοινωνίας!

Βλέπεις λοιπόν φίλτατε, ὅτι ὁ σημερινός ἠθικός διωγμός εἶναι πολύ δεινότερος τοῦ πάλαι σαρκικοῦ διωγμοῦ; Διά τοῦτο λέγω σοι, ὅτι εἰς τήν ἐποχήν καθ' ἥν ζῶμεν, οἱ δίκαιοι καί εὐσεβεῖς εἶναι στερεοί εἰς τήν πίστιν καί τηροῦντες τά διδάγματα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ θά στεφθοῦν διά στεφάνων ὡς οἱ μάρτυρες, οἱ ὁποῖοι ἔχυσαν τό αἷμά τους διά τήν πίστιν μας, διά τόν Χριστόν μας. Ναί, ὁ καλός χριστιανός συναντᾷ τήν σήμερον μεγάλα καί φοβερά ἠθικά προσκόμματα, ἀλλά πρέπει νά ὑπομένῃ, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται». Δέν πρέπει νά ἀπογοητεύηται ὁ ἐργάτης τῆς ἀρετῆς βλέπων τήν σημερινήν κατάστασιν. Ὁ κυβερνήτης πλοίου, ἐάν δέν συναντήσῃ θυέλλας καί κλύδωνας δέν γίνεται ἄριστος ναύκληρος. Καθώς δέ εἰς τούς δεινούς πολέμους ἀναδεικνύονται οἱ ἀτρόμητοι ἥρωες, οὕτω καί οἱ ἐργάται τῆς ἀρετῆς εὑρισκόμενοι μεταξύ τῶν κακῶν καί ἀσεβῶν.

Οὐδέποτε ὁ καλός χριστιανός πρέπει νά ἀποβάλῃ τό θάρρος καί τήν πεποίθησιν, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐνισχύει αὐτόν καί διαφυλάττει. Μυρίαι εἶναι τήν σήμερον αἱ περιστάσεις κατά τάς ὁποίας δύναται ὁ χριστιανός νά ὁμολογῇ τήν πίστιν του. Ὅταν κάμνῃ τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ διότι θέλει νά φάγῃ ἤ ἕτερόν τι νά πράξῃ, τοῦτο εἶναι ὁμολογία τῆς πίστεως. Διά

στιανός εἶναι μάρτυς ἴσος μέ τόν μεγαλομάρτυρα Δημήτριον καί Γεώργιον. Λ.χ. Ἀσεβής τις λέγει εἰς χριστιανόν· σήμερον θά φάγης κρέας ἤ ἕτερον καταλύσιμον, ἐνῷ εἶναι ἡμέρα νηστείας, διότι ἐάν δέν φάγης θά σέ φονεύσω· ἐάν δέν φάγῃ καί τόν φονεύσῃ εἶναι μάρτυς μέγας, ὡς οἱ μάρτυρες τῆς πίστεώς μας, τούς ὁποίους πανηγυρίζει ἡ ὀρθόδοξος μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία, διότι διά τήν ἐντολήν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐθυσιάσθη. Ὁμοίως καί εἰς ἄλλας περιστάσεις ὡς λ.χ. ὁ ὅρκος ἀπαγορεύεται εἰς τόν χριστιανόν. Εἷς κακός ἄνθρωπος ἔχει τό ξῖφος ἀνά χεῖρας καί λέγει εἰς καλόν χριστιανόν· ὁρκίσου διότι ἐάν δέν ὁρκισθῇς θά κόψω τήν κεφαλήν σου. Δέν ὁρκίζεται καί τήν κεφαλήν αὐτοῦ ἀπέκοψε, πορεύεται εἰς τόν χορόν τῶν μαρτύρων, διότι διά τήν ἐντολήν τοῦ Χριστοῦ ἀπέθανε.

Ναί, φίλτατε Θεόδωρε, ὀφείλομεν νά ἤμεθα πάντοτε ἕτοιμοι δεδομένης ἀνάγκης νά ἀποθάνωμεν διά τήν πίστιν μας, διά τόν Χριστόν μας, ὁ ὁποῖος ἀνέβη ἐπί τοῦ Σταυροῦ διά τήν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὦ! πόσον εὐτυχεῖς εἴμεθα ὅτι ἐγεννήθημεν χριστιανοί! Ὦ! πόσον εὐτυχεῖς θά ἤμεθα ἐάν εἴχωμεν πάντοτε εἰς τήν μνήμην μας, ὅτι θά πορευθῶμεν εἰς ἄλλην ζωήν, ἡ ὁποία δέν ἔχει τέλος· ὤ! πόσην εὐχαρίστησιν θά αἰσθάνηται ἡ ψυχή μας, ὅταν πράττωμεν ἔργα σύμφωνα πρός τήν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ μας.

Τί; ὑπάρχει θάνατος; ὁ θάνατος διά τούς καλούς χριστιανούς εἶναι χαρά, εἶναι εὐφροσύνη, εἶναι ἀγαλλίασις!

Πρός τί λοιπόν νά φοβούμεθα τόν θάνατον, ὁ ὁποῖος θά μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς μίαν ζωήν ἀτελεύτητον καί μακαρίαν; Φοβούμεθα, λέγουν μερικοί, διότι δέν εἴμεθα ἕτοιμοι διά τό μέγα ἐκεῖνο ταξείδιον. Δέν εἴμεθα ἕτοιμοι; Μά ἡ ἑτοιμασία ἀμέσως, ὅταν θελήσωμεν γίνεται. Ἰδού ἡ ἐξομολόγησις ἡ καθαρά, ἡ ὁποία εἶναι δεύτερον βάπτισμα. Ἰδού ἡ θεία κοινωνία, ἡ ὁποία ἑνώνει πνευματικῶς τόν ἄνθρωπον μέ τόν Θεόν· «ὁ τρώγων μου τήν σάρκα, λέγει ὁ Σωτήρ, καί πίνων μου τό αἷμα ἐν ἐμοί μένει κἀγώ ἐν αὐτῷ». Ὁ καλός χριστιανός, ὁ ἔχων τήν συνείδησιν αὐτοῦ καθαράν οὐδέν φοβεῖται, οὔτε σεισμούς, οὔτε θυέλλας, οὔτε πολέμους, οὔτε ἐάν τήν στιγμήν αὐτήν ὁ κόσμος καταστραφῇ, διότι δέν ἀνήκει εἰς τόν κόσμον, ἄν καί εἰς τόν κόσμον εὑρίσκηται. Λέγει ὁ Σωτήρ διά τούς αὐτοῦ μαθητάς· «εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γιγνώσκετε, ὅτι ἐμέ πρῶτον ὑμῶν με-

μίσηκεν· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τό ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δέ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγώ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διά τοῦτο μισεῖς ὑμᾶς ὁ κόσμος» ('Ιωάν. ιε' 18-19).

Ποῖος λοιπόν εἶναι ὁ εὐτυχής αὐτός ἄνθρωπος; ὁ ἐνάρετος.

Οὔτε ὁ πλοῦτος, οὔτε τά ἀξιώματα δίδουν τήν εὐτυχίαν εἰ μή μόνον ἡ ἀρετή. 'Η ψυχή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἄϋλος, εἶναι πνεῦμα· πῶς λοιπόν θά εὕρῃ τήν εὐτυχίαν αὐτῆς εἰς τά ὑλικά πράγματα; Δύναται ὁ ἄνθρωπος νά ἀποκτήσῃ πλούτη καί κοσμικά μεγαλεῖα, ἀνάκτορα καί ὑπηρεσίαν μεγάλην. Μεθ' ὅλα ὅμως ταῦτα θά ἔρχωνται στιγμαί κατά τάς ὁποίας θά δακρύῃ, θά ἀναστενάζῃ ἐνθυμούμενος, ὅτι σήμερον ἤ αὔριον θά ἀφίσῃ ὅλα αὐτά καί γυμνός θά πορευθῇ εἰς τήν πέραν τοῦ τάφου ζωήν, διά νά δώσῃ λόγον τῶν πράξεών του. 'Ο ἐνάρετος ὅμως ἄνθρωπος, ὁ καλός χριστιανός κοιμᾶται ἀμέριμνος, διότι εἰς τό βάθος τῆς καρδίας του ἔχει τήν εὐτυχίαν καί τήν χαράν, καί τήν πίστιν, ὅτι τήν μεγάλην ἐκείνην ἡμέραν θά ἁρπαγῇ ἐν νεφέλῃ εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου ἐρχομένου ἐν δόξῃ, ὅπως ἀποδώσῃ εἰς ἕκαστον κατά τά ἔργα αὐτοῦ.

Καί ἡμεῖς, φίλτατε, οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τήν ταλαίπωρον αὐτήν ζωήν, ἄς ἀναφωνήσωμεν μέσα ἀπό τό βάθος τῆς καρδίας μας· χαῖρε μάταιε κόσμε μέ τά καλά σου καί μέ τά ἀγαθά σου καί τά πλούτη σου. 'Ημεῖς ἀγαπῶμεν τόν Χριστόν μας, καί εἴμεθα ἕτοιμοι εἰς πᾶσαν στιγμήν νά χύσωμεν καί τήν τελευταίαν ρανῖδα τοῦ αἵματός μας διά τόν Χριστόν μας, διά τόν Σωτῆρά μας, διά τόν Θεόν μας, ὁ ὁποῖος διά τήν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ ἀγάπην πρός τό ἀνθρώπινον γένος ἀνέβη ἐπί τοῦ Σταυροῦ καί ἔχυσε τό Πανάγιον αὐτοῦ αἷμα διά νά ἀπαλλάξῃ τόν ἄνθρωπον ἐκ τῶν δεσμῶν τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ θανάτου. Ναί, Σῶτερ, σύ εἶσαι ὁ Θεός ἡμῶν, σύ ὁ Σωτήρ ἡμῶν, σύ ἡ αἰωνία καί μακαρία ζωή ἡμῶν. Προσκυνοῦμέν σε καί λατρεύομεν ἐξ ὅλης ψυχῆς καί καρδίας σύν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρί καί τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. 'Αμήν.

('Από τό βιβλίον περί **Αἰωνίου ζωῆς** τοῦ μακαριστοῦ πατρός 'Ιωακείμ Σπετσιέρη, ἔκδοσις Σωτ. Σχοινᾶ, Βόλος).

'Από τό πολυωφελές βιβλίο «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΜΕ ΡΟΥΜΑΝΟΥΣ ΠΑΤΕΡΕΣ» τοῦ 'Αρχιμ. 'Ιωαννικίου Μπάλλαν

—Πάτερ Θεόδουλε ἐγνωρίσατε κανέναν ἡσυχαστή στά γύρω βουνά τῆς 'Αγαπίας, ἀφ' ὅτου ἤλθατε σ' αὐτό τόν τόπο;

—Μέχρι τό 1945 δέν ἐγνώριζα κανέναν. 'Αλλά μοῦ ἐδιηγοῦντο γιά κάποιον ἡσυχαστή ὀνόματι 'Ιωάννη. 'Ο ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σέκου Βασσιανός Σκρίπκα ἦταν Πνευματικός του ἀπό τό 1930-1940. Οἱ τσοπάνηδες καί ὑλοτόμοι μοῦ ἔλεγαν γι' αὐτόν ὅτι περπατοῦσε μέ ἕνα μαθητή του, πού τόν ἀκολουθοῦσε στά 20 περίπου μέτρα γιά νά μποροῦν καί οἱ δύο νά προσεύχωνται. 'Εβάδιζε μέ τό κεφάλι σκεπασμένο, τά μαλλιά του ριγμένα στήν ράχη του, ντυμένος μέ ροῦχα παλαιά, ἄσπρη γενειάδα, φωτεινό καί γαλήνιο πρόσωπο καί μέ ἕνα μπαστούνι στό χέρι. Ὅσοι τόν ἔβλεπαν εὐλαβικά τόν χαιρετοῦσαν καί ἐκεῖνος τούς εὐλογοῦσε προχωρώντας κατόπιν στόν δρόμο του.

'Ο π. Κλεόπας, Πνευματικός τῆς μονῆς Συχαστρίας, μοῦ ἔλεγε ὅτι τό φθινόπωρο τοῦ 1930, ὅταν ἐποίμαινε τά πρόβατα τοῦ μοναστηριοῦ στά βουνά μέ τόν ἀδελφό του ἐπέρασε ἀπό τό μονοπάτι πού συχνοβάδιζε καί ὁ ἐρημίτης 'Ιωάννης. Ὅταν τούς εἶδε εἶπε στόν ἀδελφό του Βασίλειο: «'Αδελφέ Βασίλειε, ἑτοιμάσου νά πᾶς μπροστά, διότι ἔχει νά διανύσης ἕνα μακρύ δρόμο». Ἦταν μία πρόρρησις τοῦ ὁσίου ἀσκητοῦ γιά τό τέλος του. Πράγματι, μετά ἀπό ἕξ μῆνες ὁ ἀδελφός Βασίλειος ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ.

'Ο ἡγούμενος τοῦ Σέκου π. Βασσιανός, ὡς Πνευματικός του μοῦ εἶπε σχετικά μέ τήν προσωπικότητα τοῦ ὁσίου αὐτοῦ ἐρημίτου. Καταγόταν ἀπό τήν περιοχή Τιγκίνας, ἐκάρη μοναχός στό Νεάμτς, ἐτελείωσε τήν θεολογική σχολή τοῦ Κιέβου, χειροτονήθηκε διάκονος,ἱερεύς καί τό 1905 βοηθός ἐπίσκοπος. 'Επειδή ὅμως ἀγαποῦσε πολύ τήν ἡσυχαστική ζωή, μετά ἀπό λίγα χρόνια ἀνεχώρησε ἀπό τά ἐγκόσμια καί ἔγινε φημισμένος ἡσυχαστής στά βουνά τῆς Σύχλας.

—Πῶς τόν ἐγνωρίσατε προσωπικά, πάτερ Θεόδουλε;

—Τό καλοκαίρι τοῦ 1945 ἐπῆρα τό ραβδί μου καί ἐπήγαινα γιά τήν μονή Συχαστρία πρός ἐξομολόγησι στόν π. Κλεόπα. Πρίν φθάσω, στίς ὄχθες ἑνός ξέφωτου, τόν εἶδα, ὡσάν νά μέ ἐπερίμενε. Ἦταν κοντός στό ἀνάστημα, μέ τό κεφάλι σκεπασμένο καί ντυμένος μέ ἕνα παλαιό μακρύ ζωστικό, δεμένος στήν μέση μέ ἕνα σχοινί ἀπό καναβάτσο καί χωρίς παπούτσια στά πόδια. Δέν εἶχε ράβδο, οὔτε ντορβᾶ στήν πλάτη, ἐνῶ στά χέρια του ἔπαιζε ἕνα κομ-

ποσχοίνι μέ κόκκινους κόμπους. Όταν μέ είδε, μέ εὐλόγησε μέ τά δυό του χέρια καί μοῦ εἶπε:

—Πάτερ Θεόδουλε, πηγαίνεις στήν Συχαστρία στόν π. Κλεόπα; Πόσες φορές καί ἐγώ πηγαίνω ἐκεῖ γιά τίς ἀκολουθίες τῆς ἐκκλησίας, ἀλλά δέν μέ βλέπει κανείς! Γνωρίζω ὅτι ἡ πανοσιότης σου θέλεις νά φύγης ἀπό τήν Ἀγαπία καί νά ἐγκατασταθῆς όριστικά στήν Συχαστρία, ἀλλά δέν θά ἔλθης. Μεῖνε στήν Ἀγαπία καί κάνε ἐκεῖ ὑπακοή, διότι δέν σέ ἔστειλε ἐκεῖ ὁ Θεός εἰς μάτην. Ἐκεῖ θά εὕρης τήν σωτηρία σου!

Όταν εἶδα ὅτι ἤξερε τό ὄνομά μου καί τούς λογισμούς μου, κυριεύθηκα ἀπό ἕνα φόβο καί θαυμασμό, ὥστε δέν μποροῦσα νά ἀρθρώσω λέξι. Ἐγώ μέχρι τότε δέν τόν ἐγνώριζα ποιός ἦταν. Τά λόγια του ὅμως μπῆκαν στήν καρδιά μου καί μοῦ προξένησαν μία ἀνείπωτη χαρά, τήν ὁποία δέν εἶχα αἰσθανθῆ οὐδέποτε. Κατόπιν παίρνοντας θάρρος τόν ἐρώτησα:

—Ποιό εἶναι τό ὄνομά σας, ὁσιώτατε καί ἀπό πότε ἀσκεῖσθε σ' αὐτά τά μέρη;

—Καλοῦμαι Ἰωάννης, ἀπήντησε ἐκεῖνος, καί κατάγομαι ἀπό τά μέρη τῆς Τιγκίνας. Στήν νεότητά μου ἤμουν βοηθός ἐπίσκοπος. Ἀγαπώντας ὅμως περισσότερο τήν ἡσυχία, ἄφησα τά ἀξιώματα καί μαθαίνοντας γιά τούς ἡσυχαστάς τῆς Ὀλτένιας, ἐπῆγα τό 1915 στήν Σκήτη Κράσνα τοῦ νομοῦ Κόρζ ὡς δόκιμος ἀδελφός αὐτῆς. Ὁ ἡγούμενος μέ ἔβαλε νά βόσκω τίς ἀγελάδες τῆς σκήτης. Μετά ἀπό μερικά χρόνια μοῦ εἶπε: «Ἀδελφέ Ἰωάννη, ἑτοιμάσου αὐτή τήν νύκτα νά σέ κουρεύσω μοναχό!». Αὐτός δέν ἐγνώριζε τίποτε ἀπό τήν προηγούμενη ζωή μου. Τότε ἐγώ τά ἄφησα ὅλα καί τήν ἴδια νύκτα ἀνεχώρησα γιά τήν ἔρημο στά δάση τῶν γειτονικῶν βουνῶν. Ἀργότερα μαθαίνοντας γιά τούς ἡσυχαστάς τῆς Μολδαβίας, ἔφυγα κατά τό 1920 ὁριστικά, γιά τά βουνά τῆς Σύχλας.

—Θεοφιλέστατε, τόν ἐρώτησα, γιατί τόσοι πόλεμοι καί χαλεποί καιροί συμβαίνουν στόν κόσμο σήμερα;

—Πάτερ Θεόδουλε, αὐτοί εἶναι ἀποκαλυπτικοί καιροί. Γιά νά καταλάβης καλλίτερα, διάβασε τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιο, στά κεφάλαια 24 καί 25 καί στόν Λουκᾶ τό 21 κεφάλαιο. Τώρα ἄρχισαν νά ἐκπληρώνονται αὐτά πού ἐγράφησαν τότε.

Πρίν ἀναχωρήσουμε μοῦ εἶπε: Πάτερ Θεόδουλε, σέ παρακαλῶ νά μοῦ φέρης ἕνα πακέτο χαρτί καί ἕνα κιλό μελάνι.

—Τί τά θέλεις αὐτά, Θεοφιλέστατε;

—Μοῦ χρειάζονται, θέλω κάτι νά γράψω.

—Νά σᾶς φέρω καί κονδυλοφόρο;

—Δέν χρειάζομαι παρά μόνο μία πέννα. Κοίταξε πόσους κονδυλοφόρους ἔχω. Καί μοῦ ἔδειχνε τά κλαδιά ἑνός ἐλάτου, πού ἦταν ἐκεῖ κοντά.

—Ποῦ καί πότε συγκεκριμένα νά σᾶς φέρω αὐτά;

—Μήν ἔχης ἔννοια γιά τό ποῦ καί τό πότε. Ἔχει ὁ Κύριος φροντίδα γι' αὐτά.

—Θεοφιλέστατε, θέλετε νά σᾶς φέρω καί λίγο παξιμάδι ἤ κάτι ἄλλο φαγώσιμο;

—Δέν χρειάζομαι τίποτε, διότι ὁ Θεός φροντίζει γιά ὅλα ὅσα μοῦ χρειάζονται.

Κατόπιν ἀσπαζόμενος τό χέρι του, τοῦ εἶπα:

—Εὐλόγησέ με, θεοφιλέστατε!

—Ὁ Κύριος νά σέ εὐλογῆ καί μένα νά συγχωρήση!

Ἀφοῦ μέ εὐλόγησε μέ τά δυό του χέρια ἐγώ ἀνέβηκα τήν κοιλάδα γιά τήν Συχαστρία καί ἐκεῖνος σάν τό ἀγρίμι τοῦ δάσους ἀνηφόρησε καί χάθηκε μέσα στό βάθος τοῦ βουνοῦ.

Καί ἀγοράσατε χαρτί καί μελάνι, πάτερ Θεόδουλε;

—Ναί, ὅταν ἐπέστρεψα στήν Ἀγαπία, ἐπῆγα στό μαγαζί τοῦ κοντινοῦ χωριοῦ καί ἐπῆρα 1.000 κόλλες χαρτί, μελάνι καί μία πέννα. Τά ἔβαλα στόν ντορβᾶ μου καί προσευχήθηκα θερμά στόν Θεό νά μέ βοηθήση νά τόν συναντήσω πάλι.

Μετά ἀπό ἕνα μῆνα ξεκίνησα πάλι γιά τήν Συχαστρία. Εἶχα κάποια δουλειά μέ τόν π. Κλεόπα. Στόν δρόμο μου προσευχόμουν νά συναντήσω τόν Ὅσιο γιά νά τοῦ δώσω τό χαρτί καί τό μελάνι. Εἶχα πάρει καί λίγο παξιμάδι, φροῦτα καί κρασί. Σάν ἔφθασα στό ἴδιο μέρος πού τόν εἶχα πρό μηνός συναντήσει, ἐμφανίσθηκε ξαφνικά μπροστά μου ὁ ἡσυχαστής Ἰωάννης, χωρίς νά ἀντιληφθῶ ἀπό ποιό μέρος κατηφόρισε. Τό πρόσωπό του ἦταν λευκό, φωτεινό καί διάχυτη τό ἐστόλιζε μία οὐράνια χαρά. Τό σῶμα του ἦταν μέ τό ἴδιο σκληρό ἔνδυμα σκεπασμένο, στό ἀριστερό του χέρι κρατοῦσε τό κομποσχοίνι του καί τό δεξί του εἶχε ἀκουμπήσει στό στῆθος γιά νά λέγη τήν καρδιακή προσευχή.

Ἀφοῦ τοῦ ἔβαλα μετάνοια καί τοῦ ἐφίλησα τό χέρι, ὁ ὅσιος Ἰωάννης μέ εὐλόγησε μέ τά δυό του χέρια, μέ ἀσπάσθηκε στό μέτωπο καί μοῦ εἶπε:

—Πάτερ Θεόδουλε, πηγαίνεις στήν Συχαστρία; Καλλίτερα νά ἐπιστρέψης πίσω, διότι ὁ πατήρ Κλεόπας (τότε ἦταν ἡγούμενος) ἀπουσιάζει. Εὑρίσκεται στό μοναστήρι Νεάμτς.

—Θεοφιλέστατε, τοῦ εἶπα μέ συγκίνησι, σᾶς ἔφερα χαρτί καί μελάνι. Νά καί μερικές πέννες.

—Σέ εὐχαριστῶ, πάτερ Θεόδουλε. Τό ἐγνώριζα ὅτι θά μοῦ τά φέρης. Τά ἐπῆρε καί τά ἔβαλε στόν ντορβᾶ πού εἶχε κρεμάσει στήν πλάτη του.

—Νά, σᾶς ἔφερα καί μερικά τρόφιμα, νά τά πάρετε.

—Ὁ Θεός νά σέ ἀνταμείψη γιά τήν ἀγάπη σου, πάτερ Θεόδουλε, ἀλλά δέν ἔχω καμμία ἀνάγκη ἀπ' αὐτά. Φροντίζει ὁ Θεός γιά μένα!

Ματαίως ἐπέμενα νά τά δεχθῆ, μά οὔτε κἄν ἐκοίταξε νά ἰδῆ τί ἐπρόκειτο νά τοῦ δώσω. Γιά νά μή μέ λυπήση ὁ καλός στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ, ἐπρόσθεσε αὐτό τόν πνευματικό λόγο:

—Πάτερ Θεόδουλε, πόσο μεγάλη ὠφέλεια προκαλεῖ ἡ νηστεία γιά τόν μοναχό! Νά ξέρης ὅτι ἑπτά εἶναι οἱ βαθμίδες τῆς νηστείας, δηλ. τά εἴδη τῶν τροφῶν μέ τά ὁποῖα γίνεται ἡ νηστεία:

1. Ἡ κρεωφαγία. Αὐτή ἡ βαθμίς εἶναι ἡ κατώτερη τῆς νηστείας, ἔστω καί ἐάν ἐγκρατευώμεθα ἐνίοτε ἀπ' αὐτό. Ὅσοι τρώγουν δέν μποροῦν ποτέ νά προοδεύσουν στήν προσευχή.

2. Ἡ γαλακτο - χορτοφαγία. Σ' αὐτή τήν βαθμίδα δέν τρώγουν κρέας, ἀλλά μόνο γάλα, τυρί, αὐτά καί κάθε εἴδους ἄγρια χόρτα. Ὅσοι ἀκολουθοῦν αὐτή τήν νηστεία εὑρίσκονται στόν δεύτερο βαθμό τῆς νηστείας, τόν ὁποῖον τηροῦν συνήθως οἱ μοναχοί τῶν Κοινοβίων καί σπανίως οἱ λαϊκοί.

3. Ἡ χορτοφαγία. Σ' αὐτή ἀνήκουν ὅσοι τρώγουν μόνο λαχανικά καί χόρτα, ἄγρια ἤ ἥμερα. Αὐτός εἶναι ὁ τρίτος βαθμός νηστείας τόν ὁποῖο κρατοῦν οἱ πλέον ἐνάρετοι ἐκ τῶν μοναχῶν τῶν κοινοβίων. Ἀπό ἐδῶ ἀρχίζουν οἱ σκληρότεροι βαθμοί τῆς νηστείας. Τήν χορτοφαγία τηροῦν κυρίως οἱ μοναχοί ἡσυχασταί καί οἱ ἀγωνισταί ἐρημῖται.

4. Ἡ φρουτοφαγία. Νά τρώγουν δηλαδή μία φορά τήν ἡμέρα μόνο ψωμί καί ἥμερα φροῦτα, χωρίς ὅμως νά γεύωνται ἄλλης τροφῆς. Ὅποιος φθάσει σ' αὐτή τήν βαθμίδα, μπορεῖ νά κυριαρχήση μέ εὐκολία στό σῶμα του, στούς λογισμούς του καί μπορεῖ γρήγορα νά προοδεύση στόν δρόμο τῆς προσευχῆς.

5. Ἡ καρποφαγία δημητριακῶν. Σ' αὐτή τήν βαθμίδα φθάνουν οἱ πλέον προοδευμένοι μοναχοί καί ἡσυχασταί, οἱ ὁποῖοι τρώγουν μόνο μία φορά τήν ἡμέρα, μουσκεμένους στό νερό καρπούς ἀπό σιτάρι, ἀραβόσιτο, φακές, μπιζέλια καί κεχριμπάρι κλπ.

6. Ἡ ξηροφαγία. Εἶναι ὁ ἕκτος βαθμός τῆς νηστείας γιά μοναχούς πού ἀσκοῦνται μέ σκληρά ἄσκησι στίς ἐρήμους. Ὅσοι κάνουν αὐτή τήν ἄσκησι τῆς νηστείας τρώγουν μόνο μία φορά τήν ἡμέρα παξιμάδι μουσκεμένο στό νερό μέ ἁλάτι ἤ ξύδι καί αὐτά μέ μέτρο. Ἔτσι ἀσκοῦντο οἱ ἡσυχασταί τοῦ Νείλου.

7. Ἡ Θεία τροφή. Εἶναι ἡ τελευταία καί ὑψηλότερη ἀπό τίς ἄλλες βαθμίδα, στήν ὁποία φθάνουν λίγοι ἀπό τούς ἀσκητάς, μετά ἀπό μία μακροχρόνια ἄσκησι. Αὐτοί ἀρκοῦνται μόνο στήν κοινωνία τῶν Ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων, τά ὁποῖα λαμβάνουν μία ἤ δύο φορές τήν ἑβδομάδα, χωρίς νά γεύωνται ἄλλο τίποτε ἐκτός τοῦ νεροῦ. Μέ τήν χάρι τοῦ Θεοῦ, μετά ἀπό πολλούς πειρασμούς καί ἀγῶνες, ἔφθασα σ' αὐτό τό μέτρο καί ἀρκοῦμαι μόνο στήν κοινωνία τῶν Θείων Μυστηρίων, χωρίς νά αἰσθάνωμαι ἀνάγκη ἀπό ψωμί ἤ λαχανικά.

Κατόπιν τόν ἐρώτησα:

—Θεοφιλέστατε, ἐκεῖ στό δάσος, ὅπου κατοικεῖτε, δέν παγώνετε ἀπό τό κρῦο;

—Πάτερ Θεόδουλε, ἐγώ εἶμαι πολίτης τῶν Καρπαθίων Ὀρέων καί προνοεῖ ὁ Κύριος γιά μένα, διότι ὁπουδήποτε εὑρίσκομαι δέν στεροῦμαι ἀπό τίποτε. Δέν αἰσθάνομαι τό κρῦο τοῦ χειμῶνος, οὔτε τόν καύσωνα τοῦ καλοκαιριοῦ, οὔτε τήν πεῖνα, τήν δίψα καί ὁποιαδήποτε ἄλλη βιοτική ἀνάγκη.

—Θεοφιλέστατε, θά ἐπιθυμοῦσα νά ἐγκατασταθῶ στήν Συχαστρία, κοντά στούς μοναχούς. Ἐκεῖ ὑπάρχει περισσότερη ἡσυχία καί χρόνος γιά προσευχή.

—Ἀφοῦ τοποθετήθηκες ἀπό τήν Μητρόπολι στήν Ἀγαπία, μεῖνε ἐκεῖ, κάνε ὑπακοή, διότι ἐστάλης ἐκεῖ μέ τήν θέλησι καί ἐντολή τοῦ Θεοῦ...

Ἀντιλαμβανόμενος ὅτι ὁ ἅγιος ἡσυχαστής δέν ἤθελε ἄλλο νά μιλήσουμε

γιά νά μπορεῖ νά λέγη τήν εὐχή πού εἶχε στόν νοῦ καί στήν καρδιά του, τόν εὐχαρίστησα ἀπό καρδίας γιά τίς συμβουλές του καί τοῦ ἐζήτησα τήν εὐλογία του. Ἐκεῖνος μέ εὐλόγησε μέ τόν Τ. Σταυρό καί μοῦ εἶπε:

—Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός νά σέ εὐλογῆ καί μένα νά συγχωρήση!»

—Πάτερ Θεόδουλε συναντήσατε πάλι τόν ὅσιο αὐτό ἡσυχαστή;

—Μετά ἀπό ἕνα χρόνο, κατά τό καλοκαίρι τοῦ 1946 μέ προέτρεψε ὁ λογισμός μου νά ξαναπάω στήν Συχαστρία γιά πνευματική συζήτησι. Στό ἴδιο μέρος, ὅπου συναντηθήκαμε τίς ἄλλες δύο φορές συναντηθήκαμε καί τήν τρίτη καί τελευταία. Μέ περίμενε στό ξέφωτο τῆς κοιλάδος πάντα μέ τό ἴδιο λαμπρό πρόσωπο. Τοῦ ἔβαλα μετάνοια τοῦ ἐφίλησα τό χέρι καί ἐκεῖνος μέ ἀσπάσθηκε στό μέτωπο καί μετά ἀπό λίγη σιωπή μοῦ εἶπε:

—Θά ἤθελα νά ἐπιστρέψω πίσω στούς τόπους τῆς πατρίδος μου, διότι καί ἐκεῖ ἔχουμε ἀρκετά δάση καί θά μποροῦσα νά τελειωθῶ ἐκεῖ!

—Ἀλλά πῶς νά πᾶτε τώρα, πού ὑπάρχει τόσο ταραχή, ἐκ τοῦ πολέμου;

—Πιστεύω στόν Θεό ὅτι θά ἀναχωρήσω καί θά φθάσω ἐκεῖ χωρίς νά μέ ἰδῆ κανείς. (Ἡ Μολδαβία ἀπέχει ἀπό τήν Ὀλτένια περί τά 400 χιλιόμετρα).

Βλέποντας ὁ ἅγιος Γέροντας ὅτι ἐπιθυμοῦσα μέ ὅλη μου τήν καρδιά νά παραμείνη μέχρι τέλους ἐδῶ στά βουνά τῆς Μολδαβίας, ἑτοιμάσθηκε νά ἐπιστρέψη μέ πολλή λαχτάρα στήν ἀγαπημένη του ἡσυχία. Ἀφοῦ ἀλληλοασπασθήκαμε γιά τελευταία φορά, μέ εὐλόγησε καί μέ δάκρυα στά μάτια ἀποχωρισθήκαμε.

—Ἀκούσατε ἄλλο τίποτε μετά ἀπ᾽ αὐτές τίς συναντήσεις γιά τόν ὅσιο αὐτόν;

—Ἀπό τό 1946 δέν τόν συνάντησα πάλι. Κανείς δέν ἐμίλησε πάλι γι᾽ αὐτόν. Ἐπιστεύσαμε ὅτι μετατέθηκε στά οὐράνια, μέσα στά βάθη τῶν βουνῶν τῆς Σύχλας. Μετά ἀπό πέντε χρόνια ὅμως, ἄκουσα ὅτι τόν εἶδε κάποιος ἀπό τήν Συχαστρία καί ἐμίλησε μαζί του. Ἀπό τό ἔτος 1951 δέν γνωρίζει πλέον κανείς γι᾽ αὐτόν τόν μεγάλο ἡσυχαστή τῶν ἡμερῶν μας.

+ Ἀρχιμ. Σπυρίδωνος Σπ. Μπιλάλη

Οἱ Μάρτυρες τῆς Ὀρθοδοξίας

«Μηδέν φοβοῦ ἅ μέλλεις παθεῖν... γίνου πιστός ἄχρι θανάτου καί δώσω σοι τόν στέφανον τῆς ζωῆς» (Ἀποκαλ. β' 10).

Ἀπό τό περισπούδαστον καί εὐλογημένον ἔργον τοῦ μακαριστοῦ ἀγωνιστοῦ καί σοφοῦ Κληρικοῦ Ἀρχιμ. Σπυρίδωνος Σπ. Μπιλάλη **«Οἱ Μάρτυρες τῆς Ὀρθοδοξίας»**, ἐκδόσεως «Ὀρθοδόξου Τύπου», Ἀθῆναι 1973, μεταφέρομεν μόνον τόν Πρόλογον, τό μήνυμα τῶν Μαρτύρων, καί ἀπό τό Ἐπίμετρον τό τελευταῖον μέρος ὑπό τόν τίτλον: **Οἱ «Φοίνικες» τοῦ Μαρτυρίου εἰς τήν Αὐλήν τῆς Ὀρθοδοξίας**, πρός ἐνίσχυσιν ὅλων μας εἰς τούς πονηρούς καιρούς μας. Καί τοῦτο διότι τά σημεῖα νέων διωγμῶν κατά τῆς Νύμφης τοῦ Χριστοῦ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῶν πιστῶν τέκνων της καθημερινῶς πληθύνονται καί γίνονται ὁλοέν ἐμφανέστερα. Ἄς τά προσέξουμε ἰδιαίτερα καί παραδειγματισθοῦμε ἀπό τό «νέφος τῶν Μαρτύρων» τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διότι καί σήμερα, ἀγαπητοί, ἀναμένονται Ὁμολογηταί καί Μάρτυρες τῆς Πίστεως.

Πρόλογος

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἰς τούς ἀπηνεῖς διωγμούς τῶν ρωμαίων αὐτοκρατόρων ἀντιτάσσει τό αἰώνιον τρόπαιον, τό θαῦμα τοῦ ἡρωισμοῦ τῶν Μαρτύρων τῆς πίστεως. Ἡ περίοδος τῶν Κατακομβῶν καταυγάζεται ὑπό τοῦ νέφους τῶν ἕνδεκα ἑκατομμυρίων Μαρτύρων καί συνδέεται μέ τήν μεγαλυτέραν ἄνθησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τά ὁλοκαυτώματα τῶν ἁγίων Μαρτύρων ἐδημιούργησαν τόν χρυσοῦν αἰῶνα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Πάντες οἱ χοροί τῶν Μαρτύρων συνέθεσαν τήν θείαν καί ἡδύμολπον ἁρμονίαν τῆς ἁγιότητος καί τοῦ ἡρωισμοῦ.

Τό θεῖον δένδρον τῆς Ἐκκλησίας καρποφορεῖ εἰς πᾶσαν ἐποχήν καί ἀποδίδει «καρπόν εἰς ζωήν αἰώνιον» τούς Μάρτυρας τῆς πίστεως. Καί εἰς αὐτόν τόν εἰκοστόν αἰῶνα, τόν αἰῶνα τοῦ ὑλισμοῦ καί τῆς ἀποστασίας, ἡ Νύμφη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία περιβάλλεται, ὡς

«πορφύραν καί βύσσον», τά αἵματα τῶν μυριάδων νεοφανῶν Μαρτύρων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος ἡ Ἐκκλησία, ἀήττητος καί τροπαιοῦχος, θά δίδῃ τήν κραταιάν μάχην «πρός τάς ἀρχάς, πρός τάς ἐξουσίας, πρός τούς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου» (Ἐφ., στ' 12) καί θά προσφέρῃ εἰς τόν θεῖον Δομήτορά της νέα «ἔμψυχα ἱερεῖα», «θύματα τέλεια», «ὁλοκαυτώματα λογικά», κοινωνούς τῶν σεπτῶν παθῶν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Τά πάμφωτα νέφη τῶν θείων Μαρτύρων τῆς Ὀρθοδοξίας καταλάμπουν, πάντοτε, τό πνευματικόν στερέωμα τῆς Ἐκκλησίας καί διαλύουν «τῶν αἱρέσεων τόν χειμῶνα» καί τῶν «εἰδώλων τήν ὁμίχλην».

Οἱ ἅγιοι Μάρτυρες, οἱ «καλῶς ἀθλήσαντες καί στεφανωθέντες», κατέγραψαν μέ τήν ἀθάνατον ἐποποιίαν τοῦ μαρτυρίου των τάς ὡραιοτέρας σελίδας τῆς ζώσης, τῆς γνησίας ἑρμηνείας τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ. Ὁ θεῖος χορός τῶν καλλινίκων Μαρτύρων τῆς Ὀρθοδοξίας ἀνεδείχθη «τῆς Ἐκκλησίας ἡ βάσις, τοῦ Εὐαγγελίου ἡ τελείωσις» (Πρῶτον Ἑσπέριον Δοξαστικόν τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων). Τό μαρτύριον, ὡς «τελείωσις» τοῦ Εὐαγγελίου, περιέχει ὑψίστην θεολογίαν. Τήν θεολογίαν τοῦ μαρτυρίου, ὅπως τήν προβάλλει ἡ Ἁγία Γραφή καί τήν διδάσκουν οἱ θεοφόροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιθυμεῖ νά ἐμφανίσῃ ὁ γράφων εἰς τό εὐσεβές πλήρωμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία καί εἰς τόν αἰῶνα τῶν πυραύλων καί τῶν διαστημοπλοίων ἀναδεικνύεται Ἐκκλησία Μαρτύρων. Ὁ πρῶτος Τόμος τῆς παρούσης μελέτης φέρει τόν τίτλον «Οἱ Μάρτυρες τῆς Ὀρθοδοξίας» καί τόν ὑπότιτλον «Ἡ Θεολογία τοῦ Μαρτυρίου».

Ἀντιλαμβανόμεθα, πλήρως, τήν δυσκολίαν τῆς συγγραφῆς Μελέτης περί τῆς θεολογίας τοῦ μαρτυρίου τῶν ἐνδόξων ἀθλητῶν τῆς Ὀρθοδοξίας καί ἀπευθύνομεν εἰς τούς θεοφόρους Μάρτυρας, τούς «παρέδρους τοῦ Χριστοῦ», τήν διάπυρον εὐχήν, τήν ὁποίαν συνέθεσεν ὁ ἅγιος Ἐφραίμ ὁ Σῦρος, ἐπιθυμῶν νά πλέξῃ τό αἰώνιον ἐγκώμιον τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα Μαρτύρων:

«Συμμαχήσατέ μοι ἅγιοι ταῖς πρεσβείαις ὑμῶν καί ὑμεῖς ἀγαπητοί εὐχαῖς ὑμῶν ὁσίαις, ἵνα κινήσῃ Χριστός τῇ ἑαυτοῦ χάριτι τήν γλῶτταν πρός τήν φράσιν, στόμα πρός ἐξήγησιν, καρδίαν πρός σύνεσιν, ψυχήν πρός κατάνυξιν, τόν νοῦν δέ πρός ἔλλαμψιν καί τήν αὐτῶν μίμησιν...» (Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Opera Omnia, Τόμ. Β', σ. 341).

Τό Μήνυμα τῶν Μαρτύρων

Ἡ παροῦσα Μελέτη, διαποτιζομένη ὑπό τῆς Βιβλικῆς καί Πατερικῆς Θεολογίας τοῦ μαρτυρίου, ἀποβλέπει εἰς τήν πιστήν διακρίβωσιν καί ἀναμετάδοσιν τοῦ Μηνύματος τῶν ἁγίων Μαρτύρων πρός τό Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς Ὀρθοδόξων, τό ὁποῖον βάλλεται, συνεχῶς, ὑπό ποικίλων ὑπόπτων μηνυμάτων καί διατρέχει τόν ἔσχατον κίνδυνον νά εὑρεθῇ εἰς τό χάος τῆς συγχύσεως τῶν ὑλιστικῶν, ὀρθολογιστικῶν καί οἰκουμενιστικῶν θεωριῶν.

Εἰς τάς ἡμέρας ἡμῶν ἐπιβάλλεται, ἰδιαιτέρως, ἡ προβολή τῶν ἡρωικῶν παλαισμάτων τῶν Μαρτύρων τῆς Ὀρθοδοξίας, διότι μυριάδες ὀρθοδόξων, ἀνδρῶν καί γυναικῶν, πίπτουν τραγικά θύματα τῆς ἐνέδρας τοῦ ὑλισμοῦ, τοῦ ὀρθολογισμοῦ καί τοῦ προτεσταντικοῦ καί παπικοῦ Οἰκουμενισμοῦ. Ἀκόμη καί Χριστιανοί, θεωρούμενοι εὐσεβεῖς, ἀνοίγουν προθύμως τά ὦτα, ἀκούουν τήν σειρηνικήν ἐκπομπήν τοῦ παναιρετικοῦ Οἰκουμενισμοῦ, νοθεύουν τήν ἄχραντον Ὀρθόδοξον πίστιν, κινδυνεύουν νά ἐκπέσουν τῆς «καλῆς ὁμολογίας» καί νά ἐμφανισθοῦν ὡς σύγχρονοι πεπτωκότες, lapsi, ἀξιοθρήνητοι «ἔξαρνοι» τῆς ἀμωμήτου πίστεως τῶν καλλινίκων Μαρτύρων καί τῶν Θεοφόρων Πατέρων τῆς Ὀρθοδοξίας. Εἰς τάς σελίδας, τῆς παρούσης Μελέτης, παρελαύνουν οἱ ὡραιότεροι ὕμνοι τῶν Πατέρων πρός τούς οὐρανοπολίτας Μάρτυρας. Ἕκαστος Πατερικός ὕμνος περικλείει καί μίαν ἱεράν ἀθλητικήν ἐκπομπήν, ἐξυμνοῦσαν τά τρόπαια τῶν ἐνδόξων Μαρτύρων καί προσκαλοῦσαν, τόν ὀρθόδοξον ἀναγνώστην, εἰς ἀνάλογα βιώματα καί παλαίσματα. Ὕψιστα Μηνύματα τῶν Μαρτύρων ὑπάρχουν εἰς τόν ὕμνον τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, ὁ ὁποῖος ἐξεφωνήθη, εἰς ὥραν θείας ἐξάρσεως, πρός τιμήν τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων:

> «Ὦ σύλλογος ἁγίων καί πιστῶν συνέδριον·
> ὦ χορός ἀέριος καί κλῆρος οὐράνιος...
> ὦ λαμπρόν συμπόσιον...
> ὦ ὁδός ἀμέριστος καί σύνοδος ἄρρητος·
> ὦ στρατός ἀνεπίληπτος καί σύγκλητος ἄμεμπτος·

ὦ ἔθνος ἡγιασμένον καί λαός ἠθροισμένος·
κληρονόμοι τῆς ζωῆς καί τῆς ἀναστάσεως·
ἀστέρες ὑπέρλαμπροι καί λαμπτῆρες ἄσβεστοι,
οἰκήτορες ἔνδοξοι τοῦ τερπνοῦ παραδείσου·
ἄξιοι τοῦ νυμφῶνος καί τῆς ἄνω κλήσεως·
ἄξιοι τῶν παστάδων τοῦ ἀϊδίου φωτός...
οἱ ἀποβαλλόμενοι τήν τιμήν τῶν παρόντων
καί ἐπιλεξάμενοι τήν δόξαν τῶν μελλόντων...» (Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, Opera Omnia, τόμ. Β', σ. 345).

Τά οὐράνια Μηνύματα, τῆς Πατερικῆς θεολογίας τοῦ μαρτυρίου, ἀπαιτοῦν, ὅπως ἅπαντες οἱ Ὀρθόδοξοι Λαοί παραμείνουν «συνέδριον πιστῶν», «στρατός ἀνεπίληπτος», «λαός ἠθροισμένος» διά τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, «σύλλογος ἁγίων», «Ἔθνος ἡγιασμένον»! Φρονοῦμεν, ὅτι εἶναι καιρός πλέον νά παύσουν οἱ ἁπανταχοῦ τῆς γῆς ὀρθόδοξοι νά εὐφραίνωνται μέ τά ὕποπτα σειρηνικά ἀσμάτια τοῦ ἀθέου ὑλισμοῦ καί τοῦ νεοφανοῦς οἰκουμενιστικοῦ συγκρητισμοῦ. Ἡ Πατερική θεολογία τοῦ μαρτυρίου προβάλλει εἰς ἔνθεον καί ἄρρητον εὐφροσύνην, τοῦ Πανορθοδόξου πληρώματος, τούς Βίους τῶν ἁγίων Ἀθλητῶν τῆς Ὀρθοδοξίας: «Ὅταν διηγώμεθα τούς βίους τῶν διαπρεψάντων ἐν εὐσεβείᾳ, δοξάζομεν πρῶτον τόν Δεσπότην διά τῶν δούλων· ἐγκωμιάζομεν δέ τούς δικαίους διά τῆς μαρτυρίας ὧν ἴσμεν, εὐφραίνομεν δέ τούς λαούς διά τῆς ἀκοῆς τῶν καλῶν» (Μ. Βασιλείου, Ὁμιλία ΙΗ', Εἰς τόν Γόρδιον Μάρτυρα, 1, PG 31, 492B).

Ἰδιαιτέρως, ὁ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικός λαός ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν λαός φιλομαρτύρων καί προσέφερεν, εἰς τήν καθῃμαγμένην Ὀρθοδοξίαν, διά μέσου τῶν εἴκοσιν αἰώνων, πάμφωτα νέφη Μαρτύρων. Χάρις εἰς τό τίμιον αἷμα τῶν Μαρτύρων του κατώρθωσε νά ἐπιβιώσῃ, πνευματικῶς, τό Ἑλληνικόν Ἔθνος, νά ἀναγεννηθῇ ἐκ τῆς τέφρας του καί νά ἐκπέμψῃ, μέχρι τῶν περάτων τῆς Οἰκουμένης, ἐπί χίλια συναπτά ἔτη, κατά τήν Βυζαντινήν περίοδον, ἰσχυράν πνευματικήν ἀκτινοβολίαν, ἡ ὁποία μεταδίδεται καί σήμερον διά τῆς ἐκδόσεως καί κυκλοφορίας τῶν ἀθανάτων κειμένων τῶν Θεοφόρων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλά καί ὅταν τό Ἑλληνικόν Ἔθνος, ἐπί αἰῶνας, ἔζησε τό «δούλειον ἦμαρ» ὑπό τήν ἐρυθράν ἡμισέληνον τῶν Τούρκων Μωαμεθανῶν, διεφύλαξε τήν ἀμώμητον καί σώτειραν πίστιν τῶν Πατέρων του καί τό ζώπυρον τοῦ ἱεροῦ πόθου τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας, χάρις εἰς τό ἔνδοξον νέφος τῶν Ἑλλήνων Νεοφανῶν Μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι μετά χαρᾶς ἐρρίπτοντο εἰς τήν Παλαίστραν τοῦ μαρτυρίου μέ τήν ἔνδοξον ὁμολογίαν εἰς τά χείλη:

«Ἐγώ εἶμαι γέννημα Χριστιανῶν γονέων, διεκήρυξεν ὁ ἅγιος νε-

ομάρτυς Ἀγγελῆς. Χριστιανός, λοιπόν, ἐγεννήθην, Χριστιανός ἀποθνήσκω, καί δέν θέλει δυνηθῆ κανένα πρᾶγμα νά μέ χωρίση ἀπό τῆς ἀγάπης τοῦ γλυκυτάτου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὄντος ἀληθινοῦ Θεοῦ... Αὐτό τό Βασίλειόν σας νά μοῦ δώσετε δέν θέλετε δυνηθῆ νά παρασαλεύσετε τήν καρδίαν μου ἀπό τήν πίστιν μου καί ἀπό τόν γλυκύτατόν μου Ἰησοῦν» (Νικοδήμου Ἁγιορείτου, Νέον Μαρτυρολόγιον ἤτοι Μαρτύρια τῶν νεοφανῶν Μαρτύρων..., Ἔκδ. Γ', Ἀθῆναι, 1961, σ. 96). Εἰς τήν ὁμολογίαν, τοῦ ἁγίου νεομάρτυρος Ἀγγελῆ, ὑπάρχει ἡ αἰωνία ἠχώ τοῦ θεοπνεύστου λόγου τοῦ ἀποστόλου Παύλου, «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπό τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ;...» (Ρωμ. η', 35), καί ὁ ἀντίλαλος τῶν λόγων τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, «Καλόν μοι ἀποθανεῖν εἰς Χριστόν Ἰησοῦν ἤ βασιλεύειν τῶν περάτων τῆς γῆς...» (Ἰγνατίου, Πρός Ρωμαίους, 6, 1, ΒΕΠΕΣ 2, 275).

Ἄμεσος καί ἀπώτερος σκοπός, τῆς παρούσης Μελέτης, εἶναι ἡ στροφή τοῦ ὀρθοδόξου ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ πρός τήν συστηματικήν καί βαθυτέραν μελέτην τῶν Βίων καί τῶν Μαρτυρικῶν Μηνυμάτων τῶν ἁγίων Ἀθλητῶν τῆς Ἐκκλησίας. Φρονοῦμεν, ἀδιστάκτως, ὅτι ἡ πνευματική πανδαισία τῶν ἀθανάτων Πατερικῶν Λόγων, πρός τούς Μάρτυρας, εἶναι ἡ οὐρανία τροφή, ἡ ὁποία γαλουχεῖ, ἐκτρέφει πνευματικῶς, ἀναγεννᾷ ἐν Χριστῷ καί ἐμπνέει τούς ὀρθοδόξους, πάσης ἐποχῆς, εἰς νέα ἡρωικά παλαίσματα καί τρόπαια, χάριν τῆς πανταχόθεν ἀπειλουμένης Ὀρθοδοξίας. Ἰδιαιτέρως, οἱ Κληρικοί, οἱ Θεολόγοι, οἱ Κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ Κατηχηταί τῆς νέας ὀρθοδόξου γενεᾶς καί οἱ Ἐκπαιδευτικοί, φορεῖς τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Παιδείας, καλοῦνται νά ἀναβαπτισθοῦν εἰς τά ἱερά νάματα τῆς Πατερικῆς θεολογίας τοῦ μαρτυρίου, ἡ ὁποία περικλείει ἄφθαστον κάλλος οὐσίας καί λόγου...

Ἡ μελέτη τῶν Βίων καί τῶν Ὕμνων, τῶν ἁγίων Μαρτύρων, ἐμπνέει «ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ», δημιουργεῖ ἱερόν ἀθλητικόν φρόνημα, διδάσκει τό ὀρθόδοξον ἦθος, χειραγωγεῖ εἰς τήν ἐν Χριστῷ ἁγίαν βιοτήν, χαλκεύει τήν ἀρραγῆ ἑνότητα τῶν Ὀρθοδόξων, χαρίζει τήν ἱεράν νοσταλγίαν τοῦ Οὐρανοῦ, ἀφυπνίζει τόν μυστικόν πόθον τῆς θεώσεως! Διότι οἱ Βίοι τῶν πανενδόξων Μαρτύρων καί πάντων τῶν Ἁγίων εἶναι αὐτή «ἡ ζωή τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἡ ἐπαναλαμβανομένη εἰς κάθε ἅγιον, ὀλίγον ἤ πολύ, κατά τοῦτον ἤ ἐκεῖνον τόν τρόπον. Ἤ, ἀκριβέστερον, εἶναι ἡ ζωή τοῦ Χριστοῦ παρατεινομένη διά τῶν ἁγίων... Οἱ 'βίοι τῶν Ἁγίων' φανερώνουν σαφῶς καί ἀποδεικνύουν, ὅτι κάθε ἅγιος εἶναι ὁ Χριστός ἐπαναλαμβανόμενος... Τήν ἁγίαν ζωήν δέν ἠμποροῦμεν νά τήν ζῶμεν μόνοι μας, ἀλλά πάντοτε 'σύν πᾶσι τοῖς ἁγίοις' μέ τήν βοήθειαν καί τήν καθοδήγησίν των διά μέσου τῶν

ἁγίων Μυστηρίων καί τῶν ἁγίων ἀρετῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ...» (Ἰουστίνου Πόποβιτς, Ἀρχιμανδρίτου, Ἄνθρωπος καί Θεάνθρωπος, Μελετήματα Ὀρθοδόξου Θεολογίας, Μετάφρ. Ἱερομονάχου Ἀθανασίου Γιέβιτς, Ἀθῆναι, 1969, σσ. 81, 99).

Διά τῆς μελέτης τῶν Βίων τῶν ἁγίων Ἀθλητῶν τῆς Ὀρθοδοξίας «προτίθεται ἡμῖν πνευματική τράπεζα καί κρατήρ μυστικός, ἐξ ἡδέων ἐδεσμάτων εὐφροσύνης πλήρης, αἱ τῶν Μαρτύρων ἀρεταί...» (Δοξαστικόν τῆς Λιτῆς τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων). Ἡ ἔνθεος πολιτεία τῶν Μαρτύρων εἶναι ἡ «πνευματική τράπεζα» καί ὁ «μυστικός κρατήρ» τῶν Ὀρθοδόξων, διότι οἱ τρισόλβιοι Μάρτυρες, «ἐκ περάτων γῆς συναθροισθέντες εἰς μίαν πίστιν καί ὑπέρ ταύτης βασάνων αἰκισμούς ὑπομείναντες καί τελείως τόν τῆς ἀθλήσεως στέφανον εἰληφότες» (Τρίτον Ἰδιόμελον τῆς Λιτῆς τῆς Κυριακῆς τῶν ἁγίων Πάντων), ἀνεδείχθησαν «τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων κοινωνοί...»!

Ἡ νίκη τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ

«... καί ἐπιάσθη τό θηρίον καί ὁ μετ' αὐτοῦ Ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τά σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησεν τούς λαβόντας τό χάραγμα τοῦ θηρίου... καί οἱ λοιποί ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ρομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ ἵππου, τῇ ἐξελθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καί πάντα τά ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν» (Ἀποκ. 19, 20-21).

Οἱ «Φοίνικες» τοῦ Μαρτυρίου εἰς τήν Αὐλήν τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἡ Ὀρθοδοξία, προκαθημένη τῆς ἀληθείας, προβάλλει διά μέσου τῶν αἰώνων ἀρρήκτως συνδεδεμένη μετά τῆς «καλλοποιοῦ ἀθλήσεως» τῆς μαρτυρικῆς Παλαίστρας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ὀργανική καί ἀδιάσπαστος συνέχεια τῆς «Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας» τοῦ Χριστοῦ, παρθένος Νύμφη τοῦ ἐπουρανίου Νυμφίου, μή ἔχουσα σπῖλον ἤ ρυτίδα αἱρετικῆς πλάνης, ἀναδεικνύει πάμφωτα νέφη καλλινίκων Μαρτύρων, ἀγωνιζομένων μέχρις αἵματος ὑπέρ τῆς ἀχράντου πίστεως, παραδοθείσης ὑπό τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί διαφυλαχθείσης ὑπό τῶν θεοφόρων Πατέρων. Ἡ Ὀρθοδοξία δίδει τό «παρών» εἰς τό μαρτυρικόν Στάδιον τοῦ Κολοσσαίου τῆς Ρώμης, κατά τούς διωγμούς τῶν πρωτοχριστιανικῶν χρόνων, ἀγωνίζεται καί ἀθλεῖ ἐναντίον τῶν ἀντιχρίστων αἱρέσεων τῶν πρώτων αἰώνων, θριαμβεύει πολεμουμένη ὑπό τῶν ἀθέων εἰκονομάχων, εἰσάγει νέους ἀθλητάς τῆς πίστεως εἰς τήν ἱεράν Παλαίστραν διωκομένη ὑπό τῶν Λατίνων σταυροφόρων, προσφέρει εἰς τόν Οὐρανόν μυριάδας νεοφανῶν Μαρτύρων ἐπί Τουρκοκρατίας, περιβάλλεται ὡς «πορφύραν καί βύσσον» τά τίμια αἵματα ἑκατομμυρίων Μαρτύρων τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος ἐκ τῶν διωγμῶν τῆς στρατευομένης ἐρυθρᾶς ἀθεΐας!

Ἡ «Μία» Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, διδάσκουσα ἀπαραχάρακτον καί ἀκίβδηλον τήν Ὀρθόδοξον πίστιν, ἐμφανίζεται μοναδική Σχολή Μαρτύρων. Μία Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, μία Ὀρθοδοξία, μία Σχολή Μαρτύρων! Ἡ Ὀρθοδοξία δέν νοεῖται ἄνευ τοῦ νέφους τῶν χριστοφόρων Μαρτύρων, ἀλλά καί τό ἀληθινόν μαρτύριον εἶναι ἀνύπαρκτον ἔξω τῆς θείας Αὐλῆς τῆς Ὀρθοδοξίας. Οἱ «ψευδομάρτυρες» τῶν ἀρχαίων, νεωτέρων καί συγχρόνων αἱρετικῶν συναγωγῶν, κακέκτυπα Μαρτύρων, παραμένουν ἔξω τῆς ἁγίας Αὐλῆς τῆς Ὀρθοδοξίας. Οἱ αἱρετικοί ὅλων τῶν ἀποχρώσεων, «μόνου τοῦ ὀνόματος κοινωνοί», ἐχθροί δέ τῆς ἀληθείας, ἀποθνήσκουν «ἀμαρτύρως... κἄν δημοσίᾳ κολάζωνται· οὐ γάρ τόν χαρακτῆρα σώζουσι τοῦ μαρτυρίου τοῦ πιστοῦ, τόν ὄντως Θεόν μή γνωρίσαντες, θανάτῳ δέ ἑαυτούς ἐπιδιδόασι κενῷ...» (Κλήμεντος Ἀλεξ., Στρωματεῖς, Δ' 4, ΒΕΠΕΣ 8, 56, 57. — Ἰδέ καί PG 8, 1229C). Ὁ φωτοστέφανος τοῦ μαρτυρίου δέν κατακοσμεῖ τήν κεφαλήν τοῦ ψευδομάρτυρος αἱρετικοῦ, ὁ ὁποῖος «πλανᾶται ταῖς ἑτεροδοξίαις», «ἐν ἀλλοτρίᾳ γνώμῃ περιπα-

τεῖ» καί δέν σπουδάζει «βεβαιωθῆναι ἐν τοῖς δόγμασι τοῦ Κυρίου καί τῶν Ἀποστόλων» (Ἰγνατίου Θεοφόρου, Πρός Μαγνησιεῖς, VIII, 1, ΒΕΠΕΣ 2, 270, 271 καί Ἐπιστολή πρός Φιλαδελφεῖς, III, 3, ΒΕΠΕΣ 2, 277).

Οἱ «φοίνικες» τοῦ μαρτυρίου ἀναπτύσσονται καί θάλλουν μόνον εἰς τήν οὐρανίαν Αὐλήν τῆς Ὀρθοδοξίας. Εἰς τήν Ὀρθόδοξον, Καθολικήν καί Ἀποστολικήν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, τό ἐκλεκτόν γένος, τό βασίλειον ἱεράτευμα, τό Ἔθνος τό ἅγιον, στρατεύεται τῷ Βασιλεῖ τῶν ἄνω Δυνάμεων, ἀθλεῖ εἰς τήν ἱεράν Παλαίστραν καί συγκροτεῖ «τό χρυσοῦν γένος τῶν Μαρτύρων»: «Περί εὐσεβείας μόνον 'τό ἐκλεκτόν' ἀγωνίζεται 'γένος, τό βασίλειον ἱεράτευμα, τό ἔθνος τό ἅγιον, ὁ λαός εἰς περιποίησιν'...» (Ὠριγένους, Εἰς Μαρτύριον προτρεπτικός, V, ΒΕΠΕΣ 9, 37). Οἱ ἔνδοξοι ἀθληταί τῆς Ὀρθοδοξίας ἀναμεταδίδουν εἰς γενεάν καί γενεάν τόν θούριον καί ἐπινίκιον παιᾶνα: «Ἱεράν καί εὐγενῆ στρατείαν στρατεύσασθε ὑπέρ τῆς εὐσεβείας» (Δ' Μακκαβαίων, θ' 23). Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, διδάσκουσα τό πλήρωμα τῆς ἀληθείας καί ἔχουσα θείαν Κεφαλήν τόν Χριστόν, τήν αὐτοαλήθειαν, παραμένει μοναδική Σχολή ἀθλητῶν τῆς εὐσεβείας. Οἱ καλλίνικοι Μάρτυρες, μυρίπνοα ἄνθη τοῦ Πνεύματος, ἐρυθρά ρόδα τῆς Ἐκκλησίας, ἀνατέλλουν καί εὐωδιάζουν εἰς τόν μυστικόν παράδεισον τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ Ὀρθοδοξία, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι κατέχουσα πᾶσαν τήν ἀλήθειαν, ἀείποτε διώκεται καί προβάλλει καθημαγμένη ἐκ τῶν τιμίων αἱμάτων τῶν μαρτυρικῶν τέκνων της. Ὁ διωγμός καί τό μαρτύριον εἶναι τό οὐράνιον προνόμιον τῆς Ὀρθοδοξίας, ἡ ὁποία ἔχει ζωοποιόν ψυχήν τό πανάγιον Πνεῦμα καί προβάλλει ταμιοῦχος τῆς ἀληθείας καί τῆς χάριτος: «Ὅπου ἐστι τό Πνεῦμα τό ἅγιον, ἐκεῖ ἐπακολουθεῖ ὁ διωγμός καί ἡ πάλη... ἀνάγκη γάρ διώκεσθαι τήν ἀλήθειαν» (Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, Ὁμιλίαι Πνευματικαί, Ὁμιλία ΙΕ', 11-12, ΒΕΠΕΣ 41, 220, 221).

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ὁ «Χριστός παρατεινόμενος εἰς τούς αἰῶνας». Ἡ Ἐκκλησία ψάλλει τά ἄχραντα Πάθη τοῦ Σωτῆρος καί ἀναδέχεται τά μαρτυρικά στίγματά Του. Κοινωνός τοῦ Δεσποτικοῦ πάθους ἡ Ὀρθοδοξία εἰσέρχεται εἰς τόν κῆπον τῆς ἀγωνίας, καταπροδίδεται ὑπό τῶν ἐξωμοτῶν, διώκεται ὑπό τῶν ἀπίστων, πολεμεῖται ὑπό τῶν αἱρετικῶν, αἴρει τόν αἰώνιον σταυρόν της, στοιχεῖ εἰς τά ἴχνη τοῦ θείου Δομήτορός της, πορεύεται τήν αἱματόβρεκτον ὁδόν τοῦ Γολγοθᾶ! Οἱ διῶκται πάσης γενεᾶς ἐπιθέτουν στέφανον ἐξ ἀκανθῶν εἰς τήν Νύμφην τοῦ Χριστοῦ, τήν μεγαλομάρτυρα Ὀρθοδο-

ξίαν. Ἐλογχίσθη ἡ ἄχραντος πλευρά τοῦ Δεσπότου, λογχίζεται καί τό θεῖον Σῶμά Του, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Ὄξος καί χολήν ποτίζεται ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, ὅταν ἀντιμετωπίζῃ τόν διωγμόν μισθάρνων τέκνων της, περιπλανωμένων εἰς τάς θηριαλώτους αἱρετικάς συναγωγάς τῆς Δύσεως. Ἡ Ὀρθοδοξία ὅμως ἐξέρχεται πάντοτε ἀήττητος καί τροπαιοῦχος, διότι παραμένει ἁγία Αὐλή τοῦ Θεοῦ καί μάνδρα τοῦ καλοῦ Ποιμένος, «λύκοις ἀνεπίβατος».

Οἱ ἱεροί Ὑμνογράφοι ἐπιστρατεύουν οὐρανίους καί περιπαθεῖς ὕμνους, διά νά ψάλλουν τά μαρτυρικά πάθη τῶν τέκνων τῆς Ὀρθοδοξίας. Τά πάθη τῶν Μαρτύρων εἶναι πάθη τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡμεῖς, ἐν καιρῷ εἰρήνης, περιφέρομεν ἀκινδύνως τό τίμιον ὄνομα τοῦ ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ. Οἱ ὁμολογηταί ὅμως, διά νά παραμείνουν πιστοί ἄχρι θανάτου ὑπό τήν ἁγίαν σημαίαν τῆς Ὀρθοδοξίας, διώκονται, δικάζονται, κατακλείονται εἰς δεσμωτήρια, βασανίζονται καί τελειοῦνται μαρτυρικῶς. Οἱ ἀθλοφόροι Μάρτυρες τῆς Ὀρθοδοξίας ὑπογράφουν τήν καλήν ὁμολογίαν, προχέοντες «τό αἷμά των ἀντί μέλανος» καί παρέχοντες «τάς σάρκας ἀντί χάρτου» (Θεοδώρου Στουδίτου, Ἐπιστολή 2, 66, PG 99, 1289B). Ὁμολογητής τῆς Ὀρθοδοξίας ὁ νεομάρτυς Ἰωάννης, πνευματικόν θρέμμα τῶν Κατακομβῶν, ἀθλήσας τῷ 1492, διακηρύττει μετά παρρησίας εἰς τόν Μωαμεθανόν τύραννον: «...ἐγώ πιστεύω καί προσκυνῶ τόν ἐν Τριάδι Θεόν, ὁπού ἐδιδάχθηκα ἀπό τούς γονεῖς μου καί ἐκεῖνο ὁπού σέ εἶπα ἀπό τήν ἀρχήν, ἐκεῖνο λέγω καί τώρα, ὅτι δέν θέλω τουρκίσει ποτέ εἰς τόν αἰῶνα καί νά ἀρνηθῶ τήν πίστιν μου, ἕως ὁπού εὑρίσκομαι εἰς τόν νοῦν μου· καί μήν ἀργοπορῇς, ἀλλά κόψε, κάψε, πνίξε, δέρνε, βασάνιζε μέ ὅσα κολαστήρια καί ἄν ἔχῃς· ἕτοιμος εἶμαι νά ὑποφέρω, μετά χαρᾶς, διά τήν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ μου...» (Νικοδήμου Ἁγιορείτου, Νέον Μαρτυρολόγιον, ἤτοι Μαρτύρια τῶν Νεοφανῶν Μαρτύρων..., Ἔκδ. Γ'., Ἐπιστασίᾳ Π.Β. Πάσχου, Ἀθῆναι, 1961, σσ. 27, 28).

Οἱ ἀθλοφόροι Μάρτυρες τῆς Ὀρθοδοξίας ἀγωνίζονται εἰς τόν ὁμολογητικόν Στίβον, ὁμολογοῦν μετά παρρησίας τήν πίστιν τῶν Πατέρων των, δίδουν αἷμα καί λαμβάνουν πνεῦμα, προβάλλουν τῶν θείων Δογμάτων ἄσειστοι πύργοι, ἀναδεικνύονται «ὁλοκαυτώματα λογικά, θύματα τέλεια, προσφοραί δεκταί, τῆς ἀληθείας κηρύγματα, τοῦ ψεύδους στηλιτεύματα, νόμου συμπλήρωσις, τοῦ γε πνευματικῶς νοουμένου, πλάνης κατάλυσις, κακίας διωγμός, ἁμαρτίας κατακλυσμός, κόσμου καθάρσιον»! (Γρηγορίου Θεολ., Λόγος ΚΔ'.,

Εἰς τόν ἅγιον Ἱερομάρτυρα Κυπριανόν..., Δ'., PG 35, 1173C). Καθαιρέται τῆς πλάνης οἱ Μάρτυρες τῆς Ὀρθοδοξίας ἀκτινοβολοῦν τό αἰώνιον φῶς τῆς πίστεως, διαλύοντες τήν ἀχλύν τῶν εἰδώλων καί τήν νύκτα τῶν αἱρέσεων. Βασανιζόμενοι ὑπό τῶν ἀντιχρίστων Ἀρειανῶν οἱ πρόμαχοι τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως παραμένουν ἀδούλωτοι καί διακηρύττουν: «...διά μέν τήν ἀλήθειαν τυπτόμεθα, οὐ κοινωνοῦμεν δέ τοῖς αἱρετικοῖς...» (Μ. Ἀθανασίου, Πρός ἁπανταχοῦ Μοναχούς περί τῶν γεγενημένων παρά τῶν Ἀρειανῶν ἐπί Κωνσταντίου, 60, 5 καί 62, 1, 2, ΒΕΠΕΣ 31, 274, 275). Οἱ φοίνικες τοῦ μαρτυρίου πάντοτε ἀνθοφοροῦν εἰς τήν Αὐλήν τῆς Ὀρθοδοξίας, διότι εἰς πᾶσαν γενεάν διώκεται ἡ «Μία» Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἅγιος Θεόδωρος Στουδίτης ψάλλει τά αἰώνια τρόπαια τῶν ὀρθοδόξων Μαρτύρων, ὑπό τῶν ὁποίων συνετρίβη ἡ παράταξις τῶν ἀθέων εἰκονομάχων: «Ὤλετο ὁ ἀσεβής, συνετρίβη ὁ κόπτων ἡμᾶς. Νενικήκατε τόν τῆς πονηρίας υἱόν· κατεβάλετε τό θηρίον τῆς ὀργῆς, τόν σκολιόγνωμον νοῦν· Ὦ, ὦ τριπόθητοι· οἷα τά αἵματα ὑμῶν δυνατά!... Ὑμεῖς ἄνδρες Χριστοφόροι... Ὑμεῖς νεῦρα τῆς Ἐκκλησίας, ἑδραίωμα πίστεως...» (Θεοδώρου Στουδίτου, Ἐπιστολή 2, 77, Τοῖς ἁγίοις ὁμολογηταῖς Πατράσι καί ἀδελφοῖς, PG 99, 1316BC). Ὁ Μάρτυς τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁμολογητής τῆς πίστεως καί οὐρανοδρόμος ἀθλητής, αἰχμαλωτίζεται ὑπό τοῦ δράματος τῶν ἀνθοφορούντων φοινίκων τῆς «καλλοποιοῦ ἀθλήσεως», μάχεται ὑπέρ τῆς ἀληθείας, κατατρυφᾷ εἰς τήν θεωρίαν τῆς προσκυνητῆς Τριάδος, ψάλλει τήν ᾠδήν τοῦ Ἀγαπητοῦ, πορεύεται τόν «ὁμολογητικόν δρόμον ὑπέρ Χριστοῦ», εἰσέρχεται εἰς τήν ἱεράν Παλαίστραν, ἀθλεῖ μέχρις αἵματος, ἀναδεικνύεται «ἀδιάσειστος στῦλος, πύργος ἀκλόνητος, ἀπερίτρεπτον τεῖχος, βάσις τῆς πίστεως, δόσις θεϊκή, εὐσεβείας ὑπέρμαχος, πλάνης καθαιρέτης...» (Μηναῖον Ἰουνίου, 7, Κανών τοῦ Ἁγίου, Ὠδή η').

Τά ρήματα τῶν ὁμολογητῶν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ρήματα ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι λαλούμενα, ἀντηχοῦν εἰς τήν μαρτυρικήν Παλαίστραν, ἐξέρχονται εἰς τά πέρατα τῆς Οἰκουμένης καί ἀναμεταδίδονται ὡς αἰώνιον κήρυγμα τῆς Ὀρθοδοξίας. Οἱ λόγοι τῶν καλλινίκων Μαρτύρων περισυλλέγονται ὑπό τῶν θεοφόρων Πατέρων ὡς τίμιοι μαργαρῖται, ἐγκωμιάζονται καί προσφέρονται ἱερά πανδαισία, ἐκτρέφουσα πάσας τάς γενεάς τῶν Ὀρθοδόξων. Οἱ Μάρτυρες τῆς Ὀρθοδοξίας, φοινικοφοροῦντες εἰς τόν χῶρον τῆς ἱερᾶς Παλαίστρας, βεβαιοῦν τήν ὑπό τοῦ Ἀρχιμάρτυρος ἀποκαλυφθεῖσαν ἀλή-

θειαν: «Ὁ Κύριος οὕτως ἐδίδαξεν, Ἀπόστολοι ἐκήρυξαν, Πατέρες διετήρησαν, Μάρτυρες ἐβεβαίωσαν...» (Μ. Βασιλείου, Ὁμιλία ΚΔ'., Κατά Σαβελλιανῶν καί Ἀρείου καί τῶν Ἀνομοίων, 4, PG 31, 612BC). Οἱ ἔνδοξοι ὁμολογηταί, οἰκουμενικαί σάλπιγγες τῆς Ὀρθοδοξίας, «ὑποφῆται τῶν ἐνθέων δογμάτων», δίδουν τήν καλήν ὁμολογίαν. Κηρύττουν τά δόγματα τῆς πίστεως καί δέν τρέμουν πρό τῶν ἀπειλῶν τῶν ἀντιχρίστων τυράννων· κηρύττουν τά δόγματα καί δέν συγκινοῦνται ἐκ τῶν ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων· κηρύττουν τά δόγματα καί ἀρνοῦνται τήν κοινωνίαν μετά τῶν αἱρετικῶν· κηρύττουν τά δόγματα καί ρίπτουν τά προσωπεῖα τῶν αἱρεσιαρχῶν· κηρύττουν τά δόγματα καί διαλύουν τά «μιαρά συστήματα» τῶν αἱρεσιωτῶν· κηρύττουν τά δόγματα καί ὀρθοτομοῦν τόν λόγον τῆς ἀληθείας· κηρύττουν τά δόγματα καί «ρῆμα Θεοῦ ὡς λόγχην χειρίζονται» (Ὡρολόγιον τό Μέγα, 8 Φεβρουαρίου, Κοντάκιον τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου)· κηρύττουν τά δόγματα καί θεωροῦν βέλη νηπίων τά ξίφη τῶν δημίων· κηρύττουν τά δόγματα καί δεσμά περιβάλλονται· κηρύττουν τά δόγματα καί εἰς φυλακάς κατακλείονται· κηρύττουν τά δόγματα καί εἰσπηδοῦν εἰς τό μαρτύριον ὡς ἐπί νυμφῶνα· κηρύττουν τά δόγματα καί καταφρονοῦν τῶν ἐγκοσμίων· κηρύττουν τά δόγματα καί προβάλλουν φιλόσοφοι τοῦ Πνεύματος· κηρύττουν τά δόγματα καί ἁρπάζουν ὡς θησαυρούς τάς βασάνους· κηρύττουν τά δόγματα καί ἀτενίζουν τόν θάνατον ἀθανασίας πρόξενον· κηρύττουν τά δόγματα καί μαρτυρικῷ θανάτῳ τελειοῦνται· κηρύττουν τά δόγματα καί ἀνέρχονται εἰς τά οὐράνια δώματα!

Οἱ ἅγιοι Μάρτυρες, κήρυκες καί ἀθληταί τῆς Ὀρθοδοξίας! Οἱ «ὀλυμπιονῖκαι» τοῦ Πνεύματος ἀνέρχονται τήν τραχεῖαν ὁδόν τοῦ μαρτυρίου, ψάλλοντες τόν Παύλειον παιᾶνα: «Τόν ἀγῶνα τόν καλόν ἠγώνισμαι, τόν δρόμον τετέλεκα, τήν πίστιν τετήρηκα· λοιπόν ἀπόκειταί μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος...» (Β' Τιμοθ., δ' 7, 8). Εἰς τούς ἀγῶνας τοῦ Ἑλληνικοῦ πεντάθλου δέν ἐγίνοντο δεκτοί ἄπλαστοι παῖδες καί τρέμοντες γέροντες, ἀπεκλείοντο τά ἀσθενῆ σώματα καί ὁ ἀθλητικός στίβος ὑπεδέχετο ἀλκίμους νεανίας, μυηθέντας εἰς τήν γυμνασίαν τοῦ σώματος. Εἰς τήν Παλαίστραν τοῦ μαρτυρίου ἡ εἴσοδος εἶναι ἐλευθέρα εἰς ἄνδρας καί γυναῖκας, εἰς γέροντας καί νέους, εἰς ἄωρα παιδία, εἰς ψελλίζοντα βρέφη, εἰς ὑγιεῖς καί ἀσθενεῖς, ἀκόμη καί εἰς φθισιῶντα σώματα! Εἰς τήν γενικήν ἐπιστράτευσιν

τῶν ἀθλητῶν τῆς Ὀρθοδοξίας ἀναφέρεται ὁ στρατηγός τῆς παρατάξεως Κυρίου, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θεολόγος: «Ποθῶ ἀθλητάς ἔχειν, κατά πάντα καιρόν καί τόπον καί γένος ἅπαν καί ἡλικίαν ἅπασαν καί φανερῶς πολεμουμένην καί ἀφανῶς ἐπιβουλευομένην...» (Γρηγορίου Θεολόγου, Λόγος ΙΕ'., Εἰς τούς Μακκαβαίους, ΙΒ'., PG 35, 932CD, 933A). Τό σφρῖγος τῆς πίστεως καλλιεργεῖ ὁ ἀθλητισμός τοῦ Πνεύματος: «Οὐ σφριγῶσι κατά τήν σάρκα οἱ ἀθληταί, ἀλλά σφριγῶσι κατά τήν πίστιν· ἀσθενής αὐτῶν ἡ φύσις, ἀλλά δυνατή ἡ ἀλείψασα αὐτούς χάρις· παραλέλυται τά σώματα τῷ γήρᾳ, ἀλλά συγκεκρότηται τά φρονήματα τῷ πόθῳ τῆς εὐσεβείας. Οὐκ ἔστιν αἰσθητός ὁ ἀγών· μή τοίνυν ἔξωθεν καταμάθῃς τούς ἀθλητάς, ἀλλ' εἴσελθε τῷ λογισμῷ πρός τήν τῆς ψυχῆς αὐτῶν εὐεξίαν· κατάμαθε τῆς πίστεως αὐτῶν τήν ἰσχύν...» (Ἰω. Χρυσοστόμου, Εἰς τούς ἁγίους Μακκαβαίους καί εἰς τήν Μητέρα αὐτῶν, Ὁμιλία α'., 1, 2, PG 50, 619). Οἱ ἀγωνισταί τῆς ἱερᾶς Παλαίστρας, συνάψαντες ὁμολογίαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καί σπονδήν τοῦ τιμίου αἵματός των, «ἀθληταί καί δόκιμοι καί τῆς ἀληθείας ἀπεδείχθησαν μάρτυρες» (Ἀστερίου Σοφιστοῦ, Εἰς τόν ΙΕ' Ψαλμόν, ΒΕΠΕΣ 38, 100).

Ἡ μανία τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους στρέφεται εἰς τήν διαρπαγήν τοῦ πλούτου τῆς ἀχράντου πίστεως. Οἱ ἀθληταί τῆς Ὀρθοδοξίας παραδίδουν μέν τό φθαρτόν σαρκίον εἰς τήν ὠμότητα τῶν δημίων, διαφυλάττουν ὅμως ἄσυλον τόν θησαυρόν τῆς πίστεως. Εἰς τήν Παλαίστραν τῆς Ὀρθοδοξίας διεξάγεται σκληρός ἀγών μεταξύ τῶν ὁμολογητῶν τῆς πίστεως καί τῶν συνησπισμένων δυνάμεων τῆς σκοτίου ἀπιστίας. Οἱ Μάρτυρες ἐξέρχονται ἐστεμμένοι ἀθληταί, λευχειμονοῦντες καί φοινικοφοροῦντες, οἱ δέ πολέμιοι ἀπέρχονται ἡττημένοι καί καταγέλαστοι. Τήν καρδίαν τῶν ἀθλητῶν τῆς Ὀρθοδοξίας δονεῖ ὁ ἀθλητικός παιάν τοῦ ἱερομάρτυρος Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου: «Νῆφε ὡς Θεοῦ ἀθλητής· τό θέμα ἀφθαρσίας ζωή αἰώνιος... στῆθι ἑδραῖος ὡς ἄκμων τυπτόμενος· μεγάλου ἐστίν ἀθλητοῦ τό δέρεσθαι καί νικᾶν...» (Ἰγνατίου, Πρός Πολύκαρπον, ΙΙ 3, ΙΙΙ 1, ΒΕΠΕΣ 2, 283). Ὡς ἐγερτήριον σάλπισμα ὑπέρ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀντηχεῖ ὁ θεσπέσιος ὕμνος τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου πρός τούς νεοφανεῖς Ἕλληνας Μάρτυρας: «Ὦ νέοι τοῦ Χριστοῦ ἀθληταί καί Μάρτυρες, τά γλυκύτατα πᾶσι Χριστιανοῖς καί πράγματα καί ὀνόματα... τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως παρεμβολή καινή καί γενναιότατον στράτευμα· τῆς Ἁγίας Τριάδος οἱ διαπρύσιοι Κήρυκες· τῆς θεό-

τητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διαλαληταί καρτερόψυχοι· τῆς τῶν Χριστιανῶν εὐσεβείας οἱ ὑπέρμαχοι καί τῆς ἀσεβείας οἱ ἀντίπαλοι· οἱ νικηταί καί τροπαιοῦχοι τῶν τριῶν μεγάλων ἐχθρῶν, σαρκός καί κόσμου καί Κοσμοκράτορος... ἐσεῖς ἀληθῶς εἶσθε ὁ ἀνακαινισμός ὅλης τῆς ὀρθοδόξου πίστεως· ἐσεῖς ἐδείξατε ἀναπολογήτους τούς ἀλλοπίστους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως· ἐσεῖς εἶσθε ἡ δόξα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καί τῶν αἱρετικῶν ἡ καταισχύνη καί ὁ ἔλεγχος...» (Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, Νέον Μαρτυρολόγιον..., Ἔκδ. Γ'., σ. 22).

Οἱ καλλίνικοι Μάρτυρες, οἱ μεγαλύτεροι ἐρασταί τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τήν Οἰκουμένην, ἀγωνίζονται καί ἀθλοῦν μέχρις αἵματος ὑπέρ τῆς Ἀποστολικῆς πίστεως. Διώκεται ἡ ἀμώμητος πίστις; Πορεύονται τόν αἱματόβρεκτον «ὁμολογητικόν δρόμον» στρατιαί καλλινίκων Μαρτύρων. Ὁ διωγμός χάριν τῆς πίστεως εἶναι κύριον γνώρισμα τῆς ζωῆς τῶν ἀθλητῶν τῆς Ὀρθοδοξίας. Πολέμιος τοῦ ψεύδους καί ὑπέρμαχος τῆς ἀληθείας ὁ Μάρτυς βαδίζει τήν τεθλιμμένην ὁδόν τῆς «καλλοποιοῦ ἀθλήσεως», δραματίζεται τά τῆς νίκης σύμβολα, τούς φοίνικας καί τάς λευκάς στολάς τῆς Ἀποκαλύψεως καί εἰσέρχεται εἰς τόν μαρτυρικόν Στίβον, ψάλλων: «Ἐμοί ἄμεινόν ἐστι φάραγγας καί νάπας καί πελάγη διώκειν μετά τῆς ἀληθείας ἤ πολλήν ἔχοντα δόξαν τῆς νῦν νομιζομένης εὐημερίας, ὑποκεῖσθαι τῷ ψεύδει. Ἀλήθειαν μέν γάρ ἔχων, ἔξω τά πάντα· αὐτῆς γάρ δοῦλα τά πάντα· ψεῦδος δέ κεκτημένος, οὐδ' ἐμαυτόν, ἐκείνης μή ὑπάρχων...» (Παλλαδίου, Διάλογος ἱστορικός, πρός Θεόδωρον, Διάκονον Ρώμης, Περί βίου καί πολιτείας Ἰωάννου ἐπισκόπου Κων/πόλεως τοῦ Χρυσοστόμου, Κ'., PG 47, 77).

Οἱ Μάρτυρες, ἀθληταί τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀναδεικνύονται ὁπλῖται τοῦ Λόγου, φιλόσοφοι τοῦ Παρακλήτου, προσκυνηταί τῆς Ἁγίας Τριάδος, κήρυκες τῆς εὐσεβείας, κριταί τῶν ἀπίστων, πολέμιοι τῶν αἱρετικῶν, ἄνθρωποι ἐπίγειοι καί ἐπουράνιοι, νικηταί τοῦ κόσμου, φωστῆρες τῆς οἰκουμένης, πρόμαχοι τῆς ἀμωμήτου πίστεως, τό στήριγμα τῶν Ὀρθοδόξων, τῆς Ἐκκλησίας τό καύχημα! Πάντοτε δίδουν τό «παρών» εἰς τήν μαρτυρικήν Παλαίστραν οἱ ἔνδοξοι ἀθληταί τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἡ μεγαλομάρτυς Ὀρθοδοξία, Ἐκκλησία τῆς αἰωνίας Πεντηκοστῆς, ἐνεργουμένη ἀπαύστως ὑπό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θά διώκεται ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος διά τήν μαρτυρίαν τοῦ Ἰησοῦ, θά

ψάλλῃ τήν ᾠδήν τοῦ 'Αγαπητοῦ, θά κατευθύνῃ τά βήματα τῶν πιστῶν τέκνων της «εἰς τόν ὁμολογητικόν δρόμον ὑπέρ Χριστοῦ», θά ἀγωνίζεται καί θά ἀθλῇ εἰς τό μαρτυρικόν Στάδιον, θά προσκαλῇ εἰς τόν «ὁμολογητικόν γάμον», θά ἀκολουθῇ ὡς ἐπέραστος Νύμφη τό ἐσφαγμένον 'Αρνίον, θά νικᾷ τόν παλαμναῖον ἐχθρόν, θά περιβάλλεται ὡς «πορφύραν καί βύσσον» τά τίμια αἵματα τῶν Μαρτύρων, θ τονίζῃ νέα θριαμβικά ἄσματα, θά προπέμπῃ εἰς τά ἄνω Βασίλεια μυριάδας ἀθλητῶν τῆς πίστεως, θά ἀγάλλεται θεωροῦσα τά μαρτυρικά τέκνα της λευχειμονοῦντα καί φοινικοφοροῦντα, θά φορῇ τόν «χιτῶνα τῆς ἀληθείας, τόν ὑφαντόν ἐκ τῆς ἄνω Θεολογίας», θά κατακοσμῆται μέ τήν θεοΰφαντον πορφυρίδα τῶν ἰσαγγέλων Μαρτύρων, θά καταρδεύεται ὑπό τῶν ἱερῶν ρείθρων τοῦ μαρτυρικοῦ αἵματος, θά σεμνύνεται διά τό «χρυσοῦν γένος τῶν Μαρτύρων»!

'Η Παλαίστρα τοῦ μαρτυρίου παραμένει πάντοτε ἀνοικτή εἰς τόν ἱερόν χῶρον τῆς στρατευομένης 'Ορθοδοξίας. 'Η 'Ορθοδοξία διώκεται καί εἰς τόν Εἰκοστόν αἰῶνα, ἀναδεικνύουσα μυριάδας νεοφανῶν Μαρτύρων! Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι καλούμεθα εἰς ἱεράν ἐπιφυλακήν. Δέν γνωρίζομεν πότε ὁ 'Αρχιμάρτυς Χριστός, ὁ θεῖος Δομήτωρ τῆς 'Εκκλησίας, θά καλέσῃ καί ἐξ ἡμῶν νέους ἀθλητάς τῆς πίστεως εἰς τούς καλλινίκους ἀγῶνας τοῦ μαρτυρικοῦ Σταδίου. Εἰς τάς καρδίας πάντων ἄς ἀντηχῇ, νυκτός καί ἡμέρας, τό Δεσποτικόν παράγγελμα: **«Γίνεσθε ἕτοιμοι»** (Ματθ. 24, 44). 'Εδραῖοι καί ἀμετακίνητοι ἐκ τῆς ἀχράντου 'Αποστολικῆς πίστεως, διαφυλαχθείσης ὑπό τῶν θεοφόρων Πατέρων, τῶν ἀθλητῶν τοῦ Πνεύματος, ἄς διακηρύττωμεν μετά παρρησίας καί ἱερᾶς καυχήσεως πρός πάντας τούς διώκοντας τήν μεγαλομάρτυρα 'Ορθοδοξίαν:

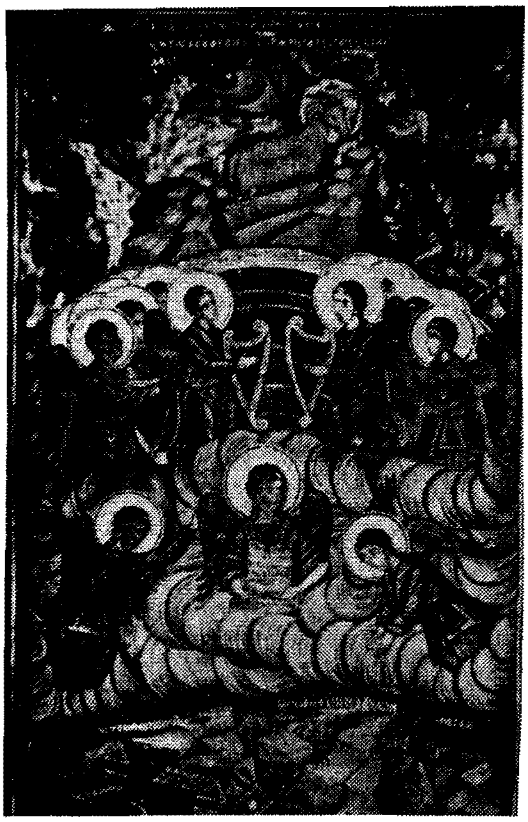
«Τό πατροπαράδοτον σέβας οὐκ ἀρνησόμεθα... ἐν τούτῳ ἐγεννήθημεν, εἰς τοῦτο ἐβαπτίσθημεν, τούτῳ συνανετράφημεν, ἐν τούτῳ ζῶμεν καί ἐν τούτῳ κοιμηθησόμεθα· εἰ δέ καιρός καλέσει, μυριάκις ὑπέρ τούτου ἀποθανούμεθα καί οὐδείς ἡμᾶς τῆς ἀληθοῦς ταύτης ὁμολογίας χωρίσαι δυνήσεται. Μή μέταιρε ὅρια αἰώνια, μηδέ μετατίθη νομοθεσίας ἀρχαίας... Ἄχρι τέλους, ἀδελφοί ἐν Χριστῷ, μείνωμεν ἐν τῇ 'Ορθοδοξίᾳ στερροί, ἀρραγῆ φυλάξωμεν τήν εὐσέβειαν, ἀσάλευτον καί βεβαίαν τήν πίστιν τηρήσωμεν, αἰδεσθῶμεν τούς Πατέρας, εὐλαβηθῶμεν τούς ἁγίους, φοβηθῶμεν τόν Κύριον, καί μή τήν ἡμῶν σωτηρίαν προδῶμεν. Οὐδείς ἡμᾶς ἀναγκάζει, οὐδέ βιάζεται προφανῶς, ἄν μή ἡμεῖς τοῦ καλοῦ τῆς 'Εκκλησίας πληρώματος ἡ-

μᾶς αὐτούς ἀποστήσωμεν. Στῶμεν, λοιπόν, ἀνδρείως καί οὐδείς ἡμᾶς ἀνατρέψαι δυνήσεται»! (Ἰωσήφ τοῦ Βρυεννίου, Μοναχοῦ, Τά εὑρεθέντα, τόμ. Α'., Λειψία, αψξη, σσ. 147, 148).

Ζῶμεν εἰς καιρούς ἀποκαλυπτικούς καί καταλυτικούς. Εἰς τόν αἰῶνα τῶν πυραύλων καί διαστημοπλοίων κατασείονται τά πνευματικά θεμέλια πάντων τῶν Ἐθνῶν. Αἱ συγκλονιστικαί δονήσεις, ἐκ τοῦ σεισμοῦ τῆς στρατευομένης ἐρυθρᾶς ἀθεΐας, τοῦ παναιρετικοῦ Οἰκουμενισμοῦ καί ὅλων τῶν ἀντιχρίστων θεωριῶν καί συστημάτων, προκαλοῦν τήν ἠθικήν κατάρρευσιν ὀνομαστῶν λαῶν, καυχωμένων διά τάς παραδόσεις καί τόν πολιτισμόν των. Κατά τόν οἰκουμενικόν σεισμόν θά διασωθοῦν καί θά παραμείνουν εἰς τήν θέσιν των «τά μή σαλευόμενα» (Ἑβρ. 12, 24). Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ὀργανική καί ἀδιάσπαστος συνέχεια τῆς «Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας» τοῦ Χριστοῦ, προβάλλει «Βασιλεία ἀσάλευτος» (Ἑβρ. 12, 28) εἰς τόν σαλευόμενον σήμερον κόσμον. «**Στῶμεν καλῶς, στῶμεν μετά φόβου**» εἰς τήν ἀσάλευτον Βασιλείαν, οἱ ἁπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης Ὀρθόδοξοι!. «**Ἄνω σχῶμεν τάς καρδίας**»! Ἐβαπτίσθημεν εἰς τά ἱερά νάματα τῆς Ὀρθοδοξίας· ἐγαλουχήθημεν θηλάσαντες τούς θείους μαζούς τῆς Μητρός Ἐκκλησίας· ἐτράφημεν μέ τόν ἁγνόν ἄρτον τῆς Ὀρθοδοξίας· διεσώθημεν ἐκ τῶν κατακλυσμιαίων ὑδάτων τῆς πλάνης, παραμείναντες εἰς τήν σώτειραν κιβωτόν τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἄς ἀγωνισθῶμεν μέχρι τῆς ὑστάτης πνοῆς τῆς προσκαίρου ἡμῶν βιοτῆς ἐπί τῶν ἱερῶν ἐπάλξεων τῆς ἁγίας Αὐλῆς τῆς Ὀρθοδοξίας.

Εἰς τόν Παράδεισον τῆς Ὀρθοδοξίας, μακράν τῶν ψιθύρων τοῦ ἀρχεκάκου ὄφεως, **ἀνευρίσκομεν**: Τήν «θεόκτιστον Νομοθεσίαν», τήν «καινήν Διδαχήν», τό «λογικόν ἄδολον γάλα» τοῦ Εὐαγγελίου, τήν «στερεάν τροφήν» τῶν τελείων, τό ὑψηλόν κήρυγμα τοῦ «καινοῦ ἀνθρώπου», τά «ρήματα ζωῆς αἰωνίου», τήν «μάχαιραν τοῦ Πνεύματος», τόν «πολύτιμον μαργαρίτην», τόν κεκρυμμένον θησαυρόν, τό «ζῶν καί ἁλλόμενον ὕδωρ», τόν «οἶνον τόν νέον», τήν «θείαν ζύμην», τό «σεβάσμιον ἅλας», τό «θεῖον πῦρ», τόν «θώρακα τῆς πίστεως», «τῆς Ἐκκλησίας τόν θεμέλιον» — τό Οἰκουμενικόν Σύμβολον τῆς πίστεως ἀπαραχάρακτον, τήν ὁμολογίαν τῆς πίστεως «ἀχράντως πεφυλαγμένην», τήν «ἄμωμον ἑνότητα» τῆς πίστεως, τό «ἀληθινόν καί ἀκαπήλευτον ἰατρεῖον», τήν «πανοπλίαν τῆς καλῆς στρατείας», τήν «καλλοποιόν ἄθλησιν» τοῦ Μαρτυρίου, τά «τῆς νί-

κης σύμβολα» — τούς φοίνικας καί τάς λευκάς στολάς, τήν «ἐν Πνεύματι καί ἀληθείᾳ» λατρείαν, τόν «πατρικόν Οἶκον», τήν «Δεσποτικήν ξενίαν καί ἀθάνατον τράπεζαν», τήν «βασιλικήν ὁδόν», τήν ἐν Χριστῷ ἐλευθερίαν, τήν μυστικήν συμπόρευσιν πίστεως καί βιώσεως, τήν «ἀπηρτισμένην εὐσέβειαν», τόν «ἄρτιον τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον», τήν καινήν ἐν Χριστῷ κτίσιν, τήν τροπικήν ἔξοδον ἐκ «τῆς παρεμβολῆς τοῦ κόσμου», τό ἀσκητικόν βίωμα εἰς τήν τελειοτέραν του ἔκφρασιν, τήν «ἰσάγγελον» παρθενικήν πολιτείαν, τούς θεοφόρους Πατέρας «ἔσοπτα ἀκηλίδωτα Θεοῦ καί τῶν θείων», ἔσοπτρα «γνωστικά, δεκτικά, δεικτικά», τόν «χιτῶνα τῆς ἀληθείας, τόν ὑφαντόν ἐκ τῆς ἄνω Θεολογίας», τήν θείαν ἔλλαμψιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τήν μυστικήν Θεολογίαν, τό θεῖον ἔνδυμα τῆς ἀφθαρσίας, τό ἐν οὐρανοῖς πολίτευμα, τήν κεκρυμμένην «σύν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ» ζωήν, τήν οὐρανοδρόμον πορείαν πρός ἀνάκτησιν τοῦ «ἀρχαίου κάλλους», τόν κατοπτρισμόν τῆς «δόξης τοῦ Κυρίου», τόν μυστικόν γάμον μετά τοῦ Ἀρνίου, τό χάρισμα τῆς θείας υἱοθεσίας, τήν Παλαμικήν θεολογίαν τοῦ ἀκτίστου Τριαδικοῦ φωτός, τόν οὐράνιον χῶρον τῆς θείας μεθέξεως, τήν προσδοκίαν τῶν «καινῶν οὐρανῶν» καί τῆς «καινῆς γῆς», τό μόνον καινόν ὑπό τόν ἥλιον, τήν Δεσποτικήν Θεολογίαν τῆς λυτρώσεως καί θεώσεως!

Τό Ἀρνίον ἐπί τοῦ ὄρους Σιών

«... φοβήθητε τόν Κύριον καί δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καί προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τόν οὐρανόν καί τήν γῆν καί τήν θάλασσαν καί πηγάς ὑδάτων...» (Ἀποκ. 14, 8).

Περί ἀσεβῶν

... Εἰς τάς πονηράς παρούσας χαλεπάς ἡμέρας, κατά τάς ὁποίας πολλοί ἀόρατοι καί ὁρατοί, ἐσωτερικοί καί ἐξωτερικοί, λαϊκοί καί κληρικοί, μεγάλοι καί μικροί, ἄνδρες καί γυναῖκες, ἐπανέστησαν κατά τοῦ Κυρίου καί τῆς Μιᾶς Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, καί ἀπειλοῦν, οἱ ἀνίσχυροι καί ἄφρονες, οἱ φθονεροί καί παγκάκιστοι, οἱ ἀχάριστοι καί ἀγνώμονες, οἱ ἀναίσθητοι καί ἀσυνείδητοι, οἱ ἀνόσιοι καί ἄσπονδοι, οἱ προδόται καί τετυφλωμένοι, οἱ ἔχοντες μόρφωσιν παιδείας τήν δέ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι. Οἱ τοιοῦτοι εἶναι μωροί καί ἄσοφοι, διότι λέγουν τό φῶς σκότος, καί τό σκότος φῶς, τό ψεῦδος ἀλήθειαν καί τήν ἀλήθειαν ψεῦδος, τό πικρόν γλυκύ καί τό γλυκύ πικρόν. Ἑτοιμάζουν οἱ ἄσοφοι καί μωροί, οἱ πονηροί καί σκοτεινόμορφοι, οἱ ἐργάται καί δοῦλοι πιστοί τοῦ διαβόλου, ἐχθροί δέ καί πολέμιοι τοῦ Χριστοῦ, τῆς ἀληθείας καί τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅλοι αὐτοί οἱ προβατόσχημοι λύκοι καί πρόδρομοι τοῦ ἀντιχρίστου, ἑτοιμάζουν, λέγω, τήν ὁδόν αὐτοῦ· καί οἱ ὁποῖοι θά τόν ὑποδεχθοῦν ὡς ἀρχηγόν καί βασιλέα των, ὁ ὁποῖος ἔρχεται, πλησιάζει. Οὗτοι λέγω θά συντριβοῦν, ὡς σκεύη κεραμέως ὑπό τοῦ ἱδρυτοῦ καί Ἀρχηγοῦ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ Ἰσχυροῦ καί κραταιοῦ ἐν πολέμοις, τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων, καί τοῦ Κυρίου τῶν κυριευόντων. Θά δεθοῦν μαζί μέ τόν ἀντίχριστον τόν βασιλέα των, καί θά ριφθοῦν εἰς τήν λίμνην τοῦ πυρός, καί ὡς ἀστραπή θά παραπεμφθοῦν εἰς τό πῦρ τό ἐξώτερον τῷ ἡτοιμασμένῳ τῷ διαβόλῳ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ὑμεῖς τέκνα μου ἀγαπητά μείνατε στερεοί εἰς τήν πίστην τοῦ Χριστοῦ τήν Ἁγίαν, εἰς τάς Ἀποστολικάς καί Πατρικάς παραδόσεις. Ἀγαπήσατε τόν Θεόν, μηδέν προτιμήσητε τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ, ἵνα ὅταν ἔλθη ἐν τῇ Δόξῃ Αὐτοῦ εὕρητε ἀνάπαυσιν μετά πάντων τῶν Ἁγίων εἰς αἰῶνας αἰώνων Ἀμήν.

«... Αἱ παρά Θεοῦ ἐπερχόμεναι θλίψεις καί συμφοραί εἶναι πρός ὀλίγον καί δίδονται πρός σωφρονισμόν, πρός μετρίασιν καί περιορισμόν τῶν ἀχαλινώτων καί ἀκαθέκτων παθῶν καί ἐπιθυμιῶν, πρός μετάνοιαν, διόρθωσιν καί ὀλίγην προσωρινήν παιδείαν, καί ἵνα διά τῶν μικρῶν θλίψεων καί τῆς ὑπομονῆς κληρονομήσωμεν τήν αἰώνιον ζωήν καί βασιλείαν· «ὀλίγα παιδευθέντες μεγάλα εὐεργετηθήσονται».

Τοῦ 'Αγιορείτου Μοναχοῦ Παρθενίου

Περί τῶν μελλόντων συμβαίνειν...*

...Στήν ἔρημο τοῦ 'Αγίου "Ορους, ὅπου ζοῦμε, φθάνουν πολύ λίγα νέα καί αὐτά καθυστερημένα. Μερικά ἀπό αὐτά τά νέα μοῦ ἔδωσαν τήν ἀφορμή νά διαλέξω τό θέμα μου.

Αὐτό τόν καιρό ἔφτασαν στ' αὐτιά μας πρωτάκουστα καί ἀπαράδεκτα πράγματα. Εἰπώθηκε ὅτι δέν πρέπει νά ἀσχολούμαστε μέ τά μέλλοντα νά συμβοῦν ἐπειδή ἡ 'Αποκάλυψη εἶναι ἕνα σφραγισμένο βιβλίο. 'Επίσης λέχθηκε ὅτι ὁ Χριστιανός μπορεῖ νά πάρη ἐξωτερικά, στό μέτωπο ἤ στό χέρι τό σφράγισμα τοῦ 'Αντιχρίστου, μόνον ἐσωτερικά νά μήν ἀρνηθῆ τόν Χριστό καί θά ἔχη τή συνείδησή του ἥσυχη. 'Ακόμη, ἀναφέρθηκε ὅτι ὁ Χριστιανός ἀφοῦ σφραγισθῆ μπορεῖ νά βάλη ἐπάνω στό σφράγισμα ἕνα σταυρό καί ὅλα θά εἶναι τακτοποιημένα.

"Ομως ἡ παράδοση τῆς 'Εκκλησίας μας, ἡ ἱστορία τῶν ἁγίων καί τῶν μαρτύρων, καί κυρίως ἡ 'Αγία Γραφή —ὅπως τήν ἑρμηνεύουν οἱ "Αγιοι Πατέρες καί ὄχι ὁ καθένας αὐθαίρετα— μᾶς λέγουν ἄλλα πράγματα.

Γιά τά μέλλοντα συμβαίνειν...

'Ο ἴδιος ὁ Κύριος ὄχι μόνο μᾶς προτρέπει, ἀλλά καί μᾶς παροτρύνει νά παρατηροῦμε «τά σημεῖα τῶν καιρῶν». Καί ἐάν ἤθελε σήμερα νά μᾶς μιλήση θά μᾶς ἔλεγε: Μέ τά ραντάρ, τούς δορυφόρους καί τίς μετεωρολογικές ὑπηρεσίες γνωρίζετε «τί καιρό θά κάνει αὔριο». Αὐτά τά προσέχετε καί τίς πιό πολλές φορές δέν ἀστοχεῖτε. Τά σημεῖα ὅμως τῆς παρουσίας καί γενικά τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν γιατί δέν τά παρατηρεῖτε;

(*'Από διάλεξι πού ἔγινε εἰς τήν πόλιν τῆς Καβάλας ἀπό τόν 'Αγιορείτη Μοναχό Παρθένιο τό 1987).

Ἡ «Ἀποκάλυψη» τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου εἶναι βέβαια «βιβλίον ἐσφραγισμένον». Οἱ Πατέρες ὅμως ἐν συνόδῳ κανόνισαν νά εἶναι ἀπό τά ἀναγινωσκόμενα. Τότε τί θέση ἔχει μέσα στόν Κανόνα τῆς Κ. Διαθήκης;

Γνωρίζουμε ἄλλωστε ὅτι γιά τήν Α' Παρουσία τοῦ Κυρίου μας ὑπάρχουν στήν Π. Διαθήκη 300 προφητεῖες πού μέ πολλή προσοχή τίς διάβαζαν οἱ Ἰουδαῖοι. Ἀλλ' ὅταν ἦρθε ὁ καιρός καί ἐκπληρώθηκαν αὐτές οἱ προφητεῖες στό πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας, οἱ θεολόγοι τους τίς παρερμήνευσαν καί τίς ἀπέρριψαν. Καί χάθηκαν αὐτοί καί ὅσοι τούς πίστεψαν.

Στήν Καινή Διαθήκη ὑπάρχουν παραπάνω ἀπό 500 προφητεῖες γιά τήν Δευτέρα Παρουσία. Δέν θά ἔπρεπε οἱ πιστοί νά τίς προσέχουν; Τότε γιατί καί γιά ποιούς γράφτηκαν; Καί γιατί ἡ πρώτη ἐκκλησία ὄχι ἁπλῶς τίς πρόσεχε ἀλλά ἀνέπνεε μέσα σ' αὐτό τό ἐσχατολογικό κλῖμα;

Ἔρχομαι τώρα στό θέμα τοῦ χαράγματος.

Στό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο στό κεφ. 13 στό στ. 38 διαβάζουμε «Ἀλήθεια, ἀλήθεια σοῦ λέγω, πρίν λαλήσει ὁ πετεινός θά μ' ἔχης ἀπαρνηθῆ τρεῖς φορές». Μιλάει ὁ Κύριός μας. Ὁ προγνώστης Θεός λέγει στόν Ἀπ. Πέτρο ὅτι θά τόν ἀρνηθῆ. Καί εἶναι γνωστό πῶς ὁ Πέτρος Τόν ἀρνήθηκε.

Αὐτή ἡ τριτή **ἄρνησης**, ἔτσι χαρακτηρίζεται ἀπό τόν Κύριο, τοῦ Ἀπ. Πέτρου ἦταν ἐσωτερική ἤ ἐξωτερική; Αὐτό πού μποροῦμε νά ποῦμε μέ βεβαιότητα εἶναι ὅτι ἦταν τουλάχιστον ἐξωτερική. Μόλις λάλησε ὁ πετεινός γύρισε ὁ Κύριος καί κοίταξε τόν Πέτρο. Ἐκεῖνος κατάλαβε ὅτι καί ἡ ἐξωτερική αὐτή πράξη ἦταν ἄρνηση. Τί κάνει ἀμέσως; «**Ἐξελθών ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς**». Μήπως εἶπε στόν ἑαυτό του «Δέν πειράζει αὐτά ὅλα εἶναι ἐξωτερικά. Λόγια εἶναι, τά πῆρε ὁ ἀέρας. Εἶπα, ξεῖπα. Ἡ ψυχή μου μετράει τί λέει» ὅπως θά λέγαμε ἐμεῖς σήμερα; Μήπως ἀνέπαυσε μέ ψευτιές καί φτηνές δικαιολογίες τή συνείδησή του; Ὄχι. Ἀλλά, «Ἐξελθών ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς».

Ἐάν ἕνας λόγος χαρακτηρίζεται σάν ἄρνησις ἀπό τόν Δεσπότη Χριστό καί ἡ ἐνθύμησή της φέρνει στά μάτια τοῦ Ἀπ. Πέτρου πικρά δάκρυα μετανοίας, πῶς πρέπει νά χαρακτηρίζεται μία ἀνεξήτηλη σφραγίδα τοῦ Ἀντιχρίστου στό χέρι ἤ στό μέτωπο τοῦ χριστιανοῦ; Τί τιμωρία θά ἐπιφέρη; Τί θά πῆ, τήν φέρει ἐξωτερικά στό σῶμα καί ὄχι ἐσωτερικά στήν ψυχή;

Στήν 'Αποκάλυψη τοῦ 'Ιωάννου, στά κεφ. 14, 16 καί 20 μιλάει καθαρά γιά θηρίο καί γιά χάραγμα στό μέτωπο ἤ στό χέρι. 'Αλληγορική ἑρμηνεία δέν χωράει ἐδῶ. Εἶναι σαφῆ τά πράγματα. Μιλάει ὅτι δέν θά μπορῆς νά πουλᾶς καί νά ἀγοράζης ἄν δέν ἔχης αὐτό τό χάραγμα.

Γιά νά δοῦμε σήμερα τί συμβαίνει στόν πλανήτη μας. Τί σημεῖα ἔχουμε, πού καί πῶς ἐφαρμόζονται καί ποιές εἶναι οἱ μελλοντικές τους προοπτικές καί ἐξελίξεις.

Θά σᾶς πῶ κάτι ἀπ' τήν ἐπιστήμη μου.

'Ο Χριστός καί ὁ διάβολος εἶναι τά δύο ἀντίθετα. 'Ο Χριστός Θεός, ὁ διάβολος ἕνα ξεπεσμένο, ἀξιοθρήνητο κτίσμα. Δέν ὑπάρχει τίποτε κοινό μεταξύ τους. 'Ο Χριστός ἦρθε νά καταργήση τά ἔργα τοῦ διαβόλου. Ποτέ του καί ἰδιαίτερα εἰς τήν ἔνσαρκη ἐπίγειο ζωή Του, πού τήν ἔζησε καί γιά νά εἶναι σάν παράδειγμα γιά μᾶς, δέν συμβιβάστηκε μέ τό διάβολο. Καί αὐτό ἀπαιτεῖ ἀπό ἐμᾶς. Στήν 'Εκκλησία τῆς Λαοδικείας λέει «'Επειδή εἶσαι χλιαρός, καί οὔτε ζεστός οὔτε κρύος, θά σέ ξεράσω ἀπό τό στόμα μου» ('Αποκ. 3:16). 'Ο Χριστός δέν θέλει τούς δικούς του νερόβραστους, νά δίνουν μεσοβέζικες, διπλωματικές λύσεις, νά θέλουν καί τό σκύλο χορτάτο καί τήν πίττα ἀκέραια.

Τό τετέλεσται -δηλ. τελείωσε τό ἔργο τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων- πού εἶπε ὁ Κύριος πάνω στό Σταυρό, μᾶς δίνει τήν δυνατότητα νά ζήσουμε μιά 100% χριστιανική ζωή, χωρίς συμβιβασμούς. Τό ἐγγυᾶται ὁ Κύριος.

Κοιτάξτε πῶς παρουσιάζει τόν χριστιανό ὁ 'Απόστολος Παῦλος στήν πρός 'Εφεσίους ἐπιστολή του ('Εφ. 6, 10-20). Τόν παρουσιάζει σάν στρατιώτη τοῦ Χριστοῦ καί περιγράφει τήν πνευματική πανοπλία του: Θώρακα, ζώνη, θυρεό, περικεφαλαία, μάχαιρα. 'Εδῶ βλέπουμε ἀδελφοί μου ὅτι δέν ἄφησε ὁ Χριστός τό πλᾶσμα του, κακομοίρη, ἄοπλο στά χέρια τοῦ σατανᾶ. Τοῦ ἔδωσε τέτοια ὅπλα, τέτοια πνευματική πανοπλία, πού καθιστοῦν τόν διάβολο κακομοίρη καί ἄοπλο στά χέρια τοῦ ἀνθρώπου.

Νά τί μᾶς λέγει καί ὁ ἀπόστολος 'Ιάκωβος: «'Αδελφοί ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ καί φεύξεται ἀφ' ὑμῶν. 'Εγγίσατε τῷ Θεῷ καί ἐγγιεῖ ὑμῖν» ('Ιακ. Δ' 8).

Γιά νά δοῦμε τί μᾶς λέγουν οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς 'Εκκλησίας:

1. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων (313 - 386 μ.Χ.)

...Καί κανείς νά μήν τολμήση νά όρίση τό πότε ἀκριβῶς θά γίνουν αὐτά, οὔτε πάλι νά κοιμᾶται ἥσυχος, διότι λέγει «Ἀγρυπνεῖτε ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε ἔρχεται ὁ Υἱός τοῦ Ἀνθρώπου». Ἀλλ' ἐπειδή ἔπρεπε νά γνωρίζωμεν τά σημεῖα τῆς συντελείας καί ἐπειδή ἀναμένομεν τόν Χριστόν, διά νά μήν ἀποθάνωμεν ἀπατηθέντες καί πλανηθῶμεν ὑπό τοῦ Ἀντιχρίστου, οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι κινηθέντες ἐκ θείας προαιρέσεως προσῆλθον εἰς τόν διδάσκαλον αὐτῶν καί εἶπον: «Εἰπέ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται καί τί τό σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καί συντελείας τοῦ αἰῶνος». Καί ὁ Κύριός μας ἀπήντησε: «Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήση...» (Ματθ. 24:3). Ἐδῶ χρειάζεται νά κάνουμε ἕνα σχόλιο. Ὁ Κύριός μας δέν ἀρνήθηκε τήν ἀπάντηση ὅπως ἰσχυρίζονται σήμερα μερικοί: «Μήν ἐξετάζετε αὐτά τά πράγματα. Εἶναι ἐπικίνδυνο. Δέν εἶναι δουλειά σας κ.ἄ.». Σ' αὐτούς λέγομεν ὅτι τό ἀντίθετο τῆς κατάχρησης εἶναι ἡ καλή χρῆσις καί ὄχι ἡ ἀπαγόρευσις τῆς χρήσεως.

Καί ἀφοῦ συνεχίσει ὁ Ἅγιος νά μιλᾶ γιά αὐτά τά πράγματα προσθέτει «Λοιπόν ἄνθρωπε, φύλαξε σέ παρακαλῶ τόν ἑαυτό σου. Ἔχεις τώρα ὅλα τά προγνωστικά τοῦ Ἀντιχρίστου. Καί μή τά σκέπτεσαι μόνο ἐσύ ἀλλά νά τά λέγης καί νά ἐνημερώνης καί τούς ἄλλους, ὅσους δύνασαι περισσότερους».

2. Ὁ Ἅγιος Ἱππόλυτος Ρώμης (Γ' αἰών. μ.Χ.)

«...Ἐφανερώθη ὁ Σωτήρ ὡς ἀρνίον, καί αὐτός θά φανῆ ὡς ἀρνίον, ἀπό μέσα ὅμως θά εἶναι λύκος... Ὁ Κύριος ἐσφράγισε τούς πιστούς του, καί αὐτός θά σφραγίση τούς δικούς του πιστούς».

Μᾶς κάνει ἐδῶ ἐντύπωση πῶς ὁ Ἅγιος καθαρά ἀντιδιαστέλλει τά δύο σφραγίσματα σάν δύο ἀντίθετα πράγματα.

3. Ἁγ. Εἰρηναῖος, ἐπίσκοπος Λουγδούνου (Β' αἰών. μ.Χ.)

Πρωτίστως στό σύγγραμμά του περί Ἀντιχρίστου ἐπιπλήττει μέ δριμήτητα αὐτούς πού παραχαράσσουν τόν ἀριθμό 666 μέ τό 616. Στήν ἐποχή του πολλοί ζητοῦσαν νά βροῦνε ὀνόματα πού τό ἄθροισμα τῶν γραμμάτων τους νά εἶναι 666. Συγχωρεῖ ὅσους ἁπλῶς καί ἀκάκως ἀντικατέστησαν τό 666 μέ τό 616 ἀλλά γιά τούς ἄλλους πού κινήθηκαν ἀπό κενοδοξία τούς δηλώνει ὅτι δέν θά εἶναι χωρίς ζημία, χωρίς τιμωρία ἡ πράξη τους. Τό ὅτι ὁ Θεός μᾶς ἐφανέρωσε τόν ἀριθ-

μό αὐτό δέν εἶναι τυχαῖο. Ἔχει κάποιο πρακτικό σκοπό. Πρέπει νά ἔχουμε τό νοῦ μας.

Καί τώρα θέλω ἰδιαίτερα τήν προσοχή σας. Τό παρακάτω χωρίο τοῦ Ἁγίου Εἰρηναίου ἔχει χρησιμοποιηθῆ ἀπό μερικούς σήμερα ἔξω ἀπό τή φυσική σειρά τοῦ λόγου καί ὁδηγεῖ σέ λάθη, σέ πλάνη. Εἶναι σέ συνέχεια τῶν ὅσων ἀναφέραμε πιό πάνω.

«Ἀσφαλέστερον οὖν καί ἀκινδυνώτερον τό περιμένειν τήν ἔκβασιν τῆς προφητείας» (ἐδῶ σταματοῦν μερικοί γιά νά ὑποστηρίξουν μέ αὐτά τίς δοξασίες τους ἀλλά ὁ Ἅγιος συνεχίζει) «ἤ τό καταστοχάζεσθαι καί ὑπομαντεύεσθαι ὀνόματα τά τυχόντα, πολλῶν ὀνομάτων εὑρεθῆναι δυναμένων ἐχόντων τόν προειρημένον ἀριθμόν καί οὐδέν ἧττον μενεῖ ἡ αὐτή ζήτησις· εἰ γάρ πολλά ἐστί τά εὑρισκόμενα ὀνόματα ἔχοντα τόν ἀριθμόν, ποῖον ἐξ αὐτῶν φορέση ὁ ἐρχόμενος ζητηθήσεται». Καί καταλήγει: «Ἡμεῖς οὖν οὐκ ἀποκινδυνεύομεν περί τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀντιχρίστου, ἀποφαινόμενοι βεβαιωτικῶς. Εἰ γάρ ἔδει ἀναφανδόν τῷ νῦν καιρῷ κηρύττεσθαι τοὔνομα αὐτοῦ, δι' ἐκείνου ἄν ἐρρέθη τοῦ καί τήν Ἀποκάλυψιν ἑωρακότος... Νῦν δέ τόν μέν ἀριθμόν τοῦ ὀνόματος ἐδήλωσε ἵνα φυλασσώμεθα ἐκεῖνον ἐρχόμενον εἰδότες τίς ἐστίν· Τό δέ ὄνομα ἐσιώπησεν ὅτι μή ἄξιον ἀναγορεύεσθαι ὑπό τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου» (SOURCES CHRETIENNES τόμος 153 σελ. 381-385).

4. Ἅγ. Ἀνδρέας καί Ἅγ. Ἀρέθας Καισαρίας

Καί τήν μέν ἀκρίβειαν τῆς ψήφου ὡς καί τά λοιπά τά περί αὐτοῦ γεγραμμένα ὁ χρόνος ἀποκαλύψη καί ἡ πεῖρα τοῖς νήφουσι.

5. Ἅγ. Ἐφραίμ ὁ Σύρος 306-373 μ.Χ.

«Λοιπόν ἀδελφοί μου φρικτός εἶναι ὁ ἀγών εἰς ὅλους τούς φιλοχρίστους ἀνθρώπους ὥστε μέχρι τῆς ὥρας τοῦ θανάτου μή δειλιάσωσι μηδέ ἀμελήσωσι ὅταν χαράσση ὁ Δράκων τήν σφραγίδα του ἀντί τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος. Διότι πάντα τρόπον μεταχειρίζεται ὥστε οὐδόλως νά ἀναφέρεται τό ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν καί Σωτῆρος εἰς τόν καιρόν τούτου. Διότι ἐάν τις δέν σφραγίζεται μέ τήν σφραγίδα ἐκείνου, δέν γίνεται αἰχμάλωτος εἰς τά φαντάσματά του, οὔτε ὁ Κύριος ἀπομακρύνεται ἀπ' αὐτόν ἀλλά τόν φωτίζει καί τόν σύρει πρός τόν ἑαυτόν του».

Καί παρακάτω μᾶς λέγει: «Προσέχετε ἀδελφοί μου τήν ὑπερβολήν τοῦ Θηρίου, διότι μεταχειρίζεται διάφορα τεχνάσματα πονηρίας.

Ἄρχεται ἀπό τήν γαστέρα (τό στομάχι), ἵνα τις μή ἔχων φαγητά ἀναγκασθῇ νά λάβη τήν σφραγίδα ἐκείνου· (καταναλωτική κοινωνία) ὄχι ὡς ἔτυχεν εἰς πᾶν μέρος τοῦ σώματος, ἀλλ' εἰς τήν δεξιάν χεῖρα καί εἰς τό μέτωπον, διά νά μήν ἔχη ἐξουσίαν ὁ ἄνθρωπος νά κάμη μέ αὐτήν τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ, μήτε πάλιν εἰς τό μέτωπον νά σημειώση τό ἅγιον ὄνομα τοῦ Κυρίου. Διότι γνωρίζει ὁ ἄθλιος, ὅτι ὅταν ὁ σταυρός τοῦ Κυρίου σφραγιστῇ ἐπί τοῦ ἀνθρώπου λύει πᾶσαν τήν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ καί διά τοῦτο σφραγίζει τήν δεξιάν τοῦ ἀνθρώπου». (Ἐφραίμ ὁ Σύρος Μάρκου Σαρκοράφου - Ἀθῆναι 1935 σελ. 328).

«Ἐάν ἀδελφέ μου παραλαμβάνης τόν σταυρόν εἰς τήν βοήθειάν σου δέν θά σέ πλησιάσωσι κακά καί μάστιγα δέν θά ἐγγίση τό σῶμα σου. Διότι τοῦτον βλέπουσι αἱ ἐνάντιαι δυνάμεις, φρίττουσι καί ἀναχωροῦσι. Οὗτος κατήργησε τήν πλάνην τῶν δαιμόνων, οὗτος τήν οἰκουμένην πᾶσαν ἐφώτισε, οὗτος τό σκότος ἠφάνισε καί τό φῶς ἐπανήγαγε (ξαναέφερε). Ὦ ποῖον στόμα, ἤ ποία γλῶσσα μπορεῖ νά ἐγκωμιάση τό ἀκαταμάχητον τεῖχος τῶν ὀρθοδόξων, τό νικηφόρον ὅπλον τοῦ μεγάλου Βασιλέως Χριστοῦ. Ὁ σταυρός εἶναι ἡ ἐλπίς τῶν Χριστιανῶν, ἡ βακτηρία τῶν χωλῶν...» (σελίς 333). Καί συνεχίζει ὁ Ἅγιος νά πλέκη τό ἐγκώμιον τοῦ σταυροῦ.

Πῶς λοιπόν ἀδελφοί μου μέ ποιό δικαίωμα, μέ ποιά λογική νά ἀναμείξω τόν Τίμιο καί Ζωοποιό Σταυρό μέ τό διαβολικό χάραγμα τοῦ Ἀντιχρίστου, ὅπως μᾶς ὑποδεικνύουν μερικοί; Δέν εἶναι μία βέβηλη πρᾶξις;

Ὅλα τά πράγματα δέν δέχονται ἁγιασμό. Π.χ. τήν πέτρα ἕνας ἅγιος μέ τήν προσευχή του μπορεῖ νά τήν κάνη ψωμί. Δέχεται ἁγιασμό. Τήν ἀκαθαρσία ὅμως ὄχι. Τό νερό τό διαβάζει ὁ ἱερεύς καί γίνεται ἁγιασμός ἀλλά, ζητῶ συγγνώμη, τά οὖρα ποτέ δέν γίνονται. Τί θά κερδίσουμε ἄν βάλουμε τό σταυρό πάνω στό χάραγμα, στή σφραγίδα τοῦ Ἀντιχρίστου; Μήπως ὁ διάβολος ἁγιάζεται, ἤ μήπως αὐτοί πού λένε αὐτά εἶναι πιό φιλάνθρωποι ἀπό τό Θεό; Ἄν ἴσχυαν αὐτά, δέν θά μᾶς τά ὑπεδείκνυε ὁ Θεός, δέν θά τά ἔγραφε ἡ Ἁγία Γραφή, δέν θά τά ἀνέφεραν οἱ Πατέρες; Ἀλλά καί ἡ Ἁγία Γραφή καί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας βλέπουμε τί γράφουν. Ἀκοῦστε τί λέγει ὁ Κύριος: «Κανείς δέν μπορεῖ νά δουλεύη δύο κυρίους διότι ἤ τόν ἕνα θά μισήση καί τόν ἄλλον θά ἀγαπήση, ἤ εἰς τόν ἕνα θά προσκοληθῇ καί τόν ἄλλον θά καταφρονήση. Δέν μπορεῖτε νά δουλεύετε καί τόν Θεόν καί τόν μαμωνᾶ» (Ματθ. στ' 24).

Μέχρι τώρα εἴδαμε τί μᾶς λένε ἡ Ἁγία Γραφή καί οἱ Πατέρες.

Γιά νά δοῦμε τί ἔχουν νά μᾶς ποῦν ἄλλα, ἐκλεκτά τέκνα τῆς 'Εκκλησίας, οἱ ἅγιοι μάρτυρες.

'Η 'Εκκλησία τράφηκε ἀπό τά πρῶτα χρόνια της μέχρι σήμερα ἐκτός ἀπό τήν 'Αγία Γραφή καί μέ τήν 'Ιερά Παράδοση. 'Αναπόσπαστο μέρος τῆς 'Ιερᾶς Παραδόσεως εἶναι τά μαρτυρολόγια, δηλαδή οἱ διηγήσεις ἤ οἱ ἀναφορές γιά τό πῶς μαρτύρησε κάποιος ἀδελφός. Οἱ χριστιανοί διηγοῦνται αὐτά εἴτε στούς πιστούς τοῦ ἀμέσου περιβάλλοντός τους, εἴτε σάν ἐκκλησία στέλνουν ἐπιστολές - ἀναφορές σέ μιά ἄλλη ἐκκλησία κοντινή ἤ μακρινή. Ἔτσι π.χ. ἡ ἐκκλησία τοῦ Λουγδούνου, τῆς σημερινῆς Λυών στή Γαλλία, στέλνει ἐπιστολή στίς ἐκκλησίες τῆς Μ. 'Ασίας καί Φρυγίας καί ἐκθέτει τά συμβάντα καί τά μαρτύρια τῶν ἀδελφῶν στό διωγμό πού εἶχε προηγηθῆ, γύρω στό 177 μ.Χ.

'Αργότερα ἐκκλησιαστικοί συγγραφεῖς μάζεψαν ὅλα αὐτά τά γραπτά καί ἄγραφα μαρτυρολόγια καί τά παρέδοσαν στήν 'Εκκλησία ὀργανωμένα καί συστηματοποιημένα.

Γιατί λοιπόν ἡ 'Εκκλησία ἔδωσε τόση μεγάλη προσοχή στά μαρτυρολόγια καί τράφηκε καί τρέφεται καί ἀπό αὐτά; Διότι μέ τό μαρτύριο ὁ χριστιανός προσυπογράφει τήν πίστη του καί τήν ἀγάπη του πρός τόν Νυμφίο Χριστό. Δίδει στόν 'Αγαπημένο ὅ,τι πιό πολύτιμο ἔχει. Τή ζωή του, τόν ἑαυτό του.

Γι' αὐτό ἡ 'Εκκλησία τιμᾶ τή μνήμη τους μέ τροπάρια, κανόνες, δοξαστικά, συναξάρια, ἀγρυπνίες καί πανηγύρεις. Τούς τιμᾶ διότι εἶναι φωτεινά παραδείγματα γιά τούς πιστούς, διότι δέν νέρωσαν τό κρασί τους, διότι ἐφήρμοσαν τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ «'Αγαπήσης Κύριον τόν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καί ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καί ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καί τόν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν». Οἱ ἅγιοι μάρτυρες μαρτύρησαν καί γιά τόν πλησίον. Μέ τό παράδειγμά τους ὄχι μόνο δέν ἐσκανδάλισαν ἀλλά ἐθέρμαναν τήν πίστη τῶν ἀδελφῶν, ἐστήριξαν τούς ὀλιγοψύχους, ἐνίσχυσαν καί ἄλλους συλληφθέντας χριστιανούς καί τούς ἐνδυνάμωσαν τήν ὥρα τοῦ μαρτυρίου, ὥστε καί μέ αὐτόν τόν ὑπέροχο τρόπο, τή θυσία, νά κηρύττουν τόν Χριστό. Πολλές φορές αὐτοί οἱ δήμιοί τους, βλέποντας τήν καρτερία, τή χαρά καί τήν εἰρήνη τῶν μαρτύρων ὁμολογοῦσαν μέ μεγάλη φωνή τόν Χριστό καί μαρτυροῦσαν καί αὐτοί. 'Αλλά τό πιό σημαντικό εἶναι ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τούς τιμᾶ, δείχνει τήν εὐαρέσκειά του γιά τή θυσία τους, εἴτε τήν ὥρα τοῦ μαρτυρίου, εἴτε μετά τό μαρτύριο εἴτε καί στίς δύο περιπτώσεις. Π.χ. ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος βλέπει

τήν δόξα τοῦ Θεοῦ καί τόν Χριστό νά κάθεται στά δεξιά Του. Τά τίμια λείψανα τῶν μαρτύρων εὐωδιάζουν, θαυματουργοῦν, ἰατρεύουν.

Ἔχουμε περιπτώσεις ὅπου οἱ ἅγιοι μάρτυρες θά μποροῦσαν νά ξεφύγουν, νά ἀπαλλαγοῦν ἀπό τό μαρτύριο ἀλλά δέν τό ἔκαναν. Ὅσοι τό ἔκαναν καί ἐπέστρεψαν ἀργότερα στήν ἐκκλησία παρέμεναν γιά ἀρκετά χρόνια στόν ἐξωνάρθηκα τοῦ ναοῦ χωρίς Θεία Κοινωνία, προσκλαίοντες.

Νά τί συνέβαινε. Ὑπῆρχαν περιπτώσεις πού οἱ δικάζοντες τούς χριστιανούς πρότειναν διάφορες «ἀνώδυνες» ὅπως θά ἔλεγαν σήμερα μερικοί, λύσεις, γιά νά τούς ἀπαλλάξουν ἀπό τό μαρτύριο. Π.χ. Γυρνώντας τό κεφάλι ἀλλοῦ νά ρίξουν πάνω στό εἰδωλολατρικό βωμό λίγο θυμίαμα ἤ νά κάψουν μερικά βιβλία τῆς Ἐκκλησίας ἤ μόνο νά ἀκουμπήσουν τόν βωμό.

Πολλές φορές οἱ συγγενεῖς τῶν μελλοθανάτων χριστιανῶν ἐξαγόραζαν ἀπό τούς δικαστές πιστοποιητικά πού ἀνέφεραν ὅτι ὁ τάδε κρατούμενος χριστιανός ἐθυσίασε χωρίς βέβαια νά ἔχει γίνει κάτι τέτοιο.

Ἤ τούς παρώτρυναν νά κάψουν εἰδωλολατρικά ἀντί γιά χριστιανικά βιβλία. Γιά ὅσους ὑποχωροῦσαν σέ ὅλες αὐτές τίς προαναφερθεῖσες περιπτώσεις ἀκόμη καί στή μία ἤ στήν ἄλλη ἀπό τίς δύο τελευταῖες περιπτώσεις ἡ Ἐκκλησία θεωροῦσε τήν πράξη αὐτή ἄρνηση. Διότι στή συνείδηση καί τῶν εἰδωλολατρῶν καί τῶν ἀσθενῶν στήν πίστη εἶχαν πράγματι θυσιάσει. Ἡ Ἐκκλησία δέν δέχεται τό βόλεμα, τόν συμβιβασμό σάν τρόπο ζωῆς της. Ἔχει καί ἀντιπαραθέτει θαυμαστούς τρόπους ζωῆς.

Αὐτό τό βιβλίο, γιά ὅσους δέν τό ξέρουν λέγεται Πηδάλιο. Μέ αὐτό πηδαλιουχεῖται, ὁδηγεῖται ἡ Ἐκκλησία. Σ' αὐτό μέσα ὑπάρχουν οἱ ἀποφάσεις τῶν Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, Τοπικῶν Συνόδων καί Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας γιά διάφορα θέματα πού ἀπασχόλησαν κατά καιρούς τήν Ἐκκλησία. Ἐδῶ μέσα ἀναφέρονται ἀναλυτικά οἱ περιπτώσεις καί τά ἐπιτίμια πού ἐπιβάλλονται σέ κάθε περίπτωση ἀρνήσεως. Θά σᾶς διαβάσω ἕνα πολύ μικρό κομμάτι πού εἶναι σχετικό μέ τό θέμα μας.

Εἶναι μία παρατήρησις εἰς τόν ΞΒ (62ο) Ἀποστολικό κανόνα.

«Φοβερά δέ ἀληθῶς, γράφει, εἶναι ἡ ἱστορία, ὅπου ἀναφέρεται εἰς τόν βίον τοῦ μεγάλου Παϊσίου. Οὗτος γάρ εἶχε μαθητήν, πρός τόν ὁποῖον ἕνας Ἑβραῖός ποτε εἶπε ταῦτα· ὁ Χριστός ὅπου προσκυνεῖτε ἐσεῖς, δέν εἶναι ἐκεῖνος, ὁποῦ μέλλει νά ἔλθη ἀλλά ἄλλος. Πρός τά ὁ-

ποῖα λόγια μέ ἁπλότητα ἀπεκρίθη ἐκεῖνος τοῦτο μόνον, ἴσως ἔτσι εἶναι ἡ ἀλήθεια, καί παρευθύς, ὢ τοῦ θαύματος! ἔχασε τήν χάριν τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος...

Τόσον γάρ λεπτόν πρᾶγμα εἶναι ἡ πίστις, ὥστε ὁπού ἠμπορεῖ νά τήν ἀρνηθῇ καί ὅποιος παραβῇ μίαν μοναχήν συλλαβήν, ἤ κάμη ἕνα νεῦμα μοναχόν κατά τῆς πίστεως..., καί οἱ τοιοῦτοι δέν δύνανται νά τήν ἀναλάβουν (τήν πίστη) ὡς ὁ προρρηθείς, χωρίς μεγάλην μετάνοιαν καί ἱκανοποίησιν».

Πρίν ἀπό λίγες μέρες γιορτάσαμε τό μαρτύριο τῶν Σαράντα Μαρτύρων πού ἐτελειώθησαν στή λίμνη τῆς Σεβάστιας. 'Ακοῦστε πῶς ἐνεθάρρυναν ὁ ἕνας τόν ἄλλον γιά νά μήν ἀρνηθοῦν τόν Χριστό καί νά μποῦν στά παγωμένα νερά τῆς λίμνης: «...Δριμύς ὁ χειμών ἀλλά γλυκύς ὁ Παράδεισος, θλιβερός ὁ πάγος ἀλλά ἡ ἀπόλαυσις τοῦ Παραδείσου γλυκυτάτη· ὀλίγον ἄς ὑπομείνωμεν καί θά μᾶς θερμάνη ὁ κόλπος (ἡ ἀγκαλιά) τοῦ 'Αβραάμ. Ἔναντι τοῦ κόπου μιᾶς νυκτός, ἄς ἐξαγοράσωμεν χαράν αἰώνιον. Πόσοι στρατιῶται εἰς τόν καιρόν μας δέν ἔπεσαν εἰς τόν πόλεμον διά τήν ἀγάπην τοῦ φθαρτοῦ βασιλέως. Ἡμεῖς διά τήν ἀγάπην τοῦ ἀφθάρτου Βασιλέως, τόσον λίγον νά μήν ὑπομείνωμεν. Μή δειλιάσωμεν λοιπόν ὦ συστρατιῶται· μή δῶμεν ὦτα τῷ διαβόλῳ. Σῶμα εἶναι ἄς μή τό λυπηθῶμεν. 'Επειδή ὁπωσδήποτε μέλλει ἐν καιρῷ νά ἀποθάνωμεν. Ἄς ἀποθάνωμεν λοιπόν τώρα θεληματικῶς, διά νά ζήσωμεν αἰωνίως. Ἄς γίνωμεν θυσίαν εἰς τόν Θεόν θυσιάζοντες τά μέλη μας ὑπέρ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ». Βλέπετε ἀδελφοί μου σέ τί ἐπίπεδα πνευματικά ζοῦσαν οἱ μάρτυρες, ἄνθρωποι σάν κι ἐμᾶς, μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ; 'Αποτέλεσμα: Σαράντα στεφάνια κατεβαίνουν ἀπό τόν Οὐρανό καί τούς στεφανώνουν.

Ὁ Μέγας Βασίλειος στήν ὁμιλία πού ἔκανε τόν καιρό ἐκεῖνο στούς χριστιανούς τῆς 'Επισκοπῆς του γιά τόν Μάρτυρα Γόρδιο ἀναφέρει τά ἑξῆς: Οἱ φίλοι του τοῦ ἔλεγαν· «Εἰπέ τήν ἄρνησιν μόνον μέ τόν λόγο καί κράτα τήν πίστην μέ τήν ψυχή, ὅπως θέλεις. Πάντως ὁ Θεός δέν δίδει προσοχήν εἰς τήν γλῶσσαν, ἀλλά εἰς τήν διάθεσιν τοῦ ὁμιλοῦντος. Διότι ἔτσι θά ἠμπορέσης καί τόν δικαστή νά καταπραΰνης καί τόν Θεόν νά ἐξιλεώσης».

Καί ὁ μάρτυς ἀπήντησε: «Ἡ γλῶσσα ἡ ὁποία ἐπλάσθη ἀπό τόν Χριστό δέν ἀνέχεται νά εἰπῇ κάτι ἐναντίον τοῦ Κτίστου. Διότι μέ τήν καρδίαν πιστεύομεν εἰς τήν δικαίωσιν, μέ τό στόμα δέ ὁμολογοῦμεν ὅτι ὁδηγεῖ εἰς τήν σωτηρίαν. 'Από τά λόγια μας μᾶς κρίνει (ὁ Θεός). 'Από τά λόγια μας μᾶς δικαιώνει καί ἀπό τά λόγια μας μᾶς καταδι-

κάζει. Ἄς μή πλανᾶσθαι. Ὁ Θεός δέν ἐμπαίζεται. Δέν ἔχετε ἀναγνώσει τήν φοβεράν ἀπειλήν τοῦ Κυρίου, «ὅποιος μέ ἀρνηθῆ ἐμπρός εἰς τούς ἀνθρώπους καί ἐγώ θά τόν ἀρνηθῶ ἐμπρός εἰς τόν Πατέρα μου τόν Οὐράνιο».

Νά πῶ καί ἕνα ἄλλο παράδειγμα στήν ἀγάπη σας, γιατί πρέπει νά εἰπωθῆ.

Ὁ Ἰουλιανός ὁ Παραβάτης ἔγινε αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου μετά τόν Κωνστάντιον, υἱόν τοῦ Μ. Κων/νου. Ὅμως ἦταν εἰδωλολάτρης καί ἐπέφερε πολλούς διωγμούς στήν Ἐκκλησία. Ἕνα ἀπό τά ἔργα του ἦταν κι αὐτό: Ἤξερε ὅτι οἱ Χριστιανοί νήστευαν τήν πρώτη ἑβδομάδα τῶν νηστειῶν καί διατάσσει νά σηκωθοῦν ἀπό τήν ἀγορά ὅλα τά τρόφιμα καί νά ἀντικατασταθοῦν μέ ἄλλα τά ὁποῖα εἶχαν ραντισθῆ καί μιανθεῖ μέ αἵματα θυσιῶν εἰδωλολατρικῶν χωρίς αὐτό νά γίνη γνωστό στό κοινό. Τί συνέβη ὅμως.

Ἐμφανίζεται στόν Πατριάρχη Εὐδόξιο ὀφθαλμοφανῶς ὁ μάρτυς Θεόδωρος καί τοῦ λέγει: «Ὅσο πιό γρήγορα μπορεῖς μάζεψε τούς Χριστιανούς καί πές τους νά μή φᾶνε τίποτα ἀπό αὐτά πού βρίσκονται στήν ἀγορά γιατί ἔχουν μιανθεῖ. Σ' αὐτούς δέ πού δέν ἔχουν νά φᾶνε φτιάξε κόλλυβα καί δῶσε τους». Ἔτσι καταισχύνθη ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανός, διότι κανείς δέν ἀγόρασε τά μιασμένα τρόφιμα. Ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ τήν μιαροφαγία ἄρνηση καί στό Πηδάλιο ὑπάρχουν σχετικοί κανόνες πού κανονίζουν (τιμωροῦν) τούς μιαροφαγήσαντας.

Ὁ Θεός δέν ἀφήνει καί δέν θά ἀφήσει τόν λαό Του. Ἐμεῖς μή γνωρίζοντας τά μεγαλεῖα τῆς Πίστεώς μας ζητᾶμε σήμερα συμβιβασμούς, κάνουμε «ἐξυπνᾶδες», «πονηριές», νομίζουμε ὅτι βαδίζοντας κάποιον ἄλλο δρόμο καί ὄχι αὐτόν πού περιεπάτησαν οἱ ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας θά ζήσουμε καλύτερα. Ὁ Χριστός εἶναι ἡ ζωή. Μή ξεχνᾶμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι Ἐκκλησία τῶν κατακομβῶν, τῶν σπηλαίων, τοῦ ἀμφιθεάτρου, τῆς πυρᾶς, τοῦ μαρτυρίου. Δέν μπορεῖ καί δέν ἐπιτρέπεται νά ἀρνηθῆ τόν ἑαυτό της.

Μά σά νά σᾶς ἀκούω νά μοῦ λέτε. Καλά μᾶς τά εἶπες, τά καταλάβαμε ὅλα μά γιά πές μας τί πρέπει νά κάνουμε ἐμεῖς ἐδῶ οἱ ἀδελφοί στόν κόσμο, τί θέλει ἀπό μᾶς ὁ Κύριος;

Ὁ Κύριος θέλει αὐτά πού σᾶς λέει ὁ Ἐπίσκοπός σας καί οἱ ἱερεῖς σας. Δηλαδή ἀφοῦ εἴμαστε βαπτισμένοι Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί πρέπει νά ἔχουμε μετάνοια. Τί θά πῆ μετάνοια; Ἀλλαγή νοοτροπίας, ἀλλαγή σκέψεως, ἀλλαγή ζωῆς. Νά βγαίνουμε καθημερινά ἀπό τό

δρόμο τῆς ἁμαρτίας καί νά βαδίζουμε τό δρόμο τῆς Ζωῆς, τῆς Χάριτος. Νά διαβάζουμε πνευματικά βιβλία, νά κάνουμε ἐλεημοσύνες, νά ἀγαπᾶμε τόν Θεό καί τόν συνάνθρωπό μας. Αὐτά πολύ συνοπτικά.

Ξέρω ὅτι ἔχετε φόβο στήν καρδιά σας ἀπ' αὐτά πού ἀκούσατε γιά τό μέλλον.

Θά ἤθελα ἐδῶ, σ' αὐτό τό σημεῖο νά δοῦμε μαζί τί μᾶς λέγει ὁ Ἅγιος, ἱερομάρτυς καί ἰσαπόστολος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός:

Ἁγ. Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ «Διδαχές»

«Ἀκόμη νά στοχάζεσθαι καί τήν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Κυρίου μας, καθώς γράφουν τά βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας καί λέγουν εἰς τόν ὄγδοον αἰῶνα ἔχει νά γένη τό τέλος τοῦ κόσμου. Μά πρωτύτερα ἔχει νά γεννηθῆ ὁ Ἀντίχριστος καί νά κάμη τόσα κακά εἰς τόν κόσμον καί ἔχη νά ὀνομάση τοῦ λόγου του υἱόν Θεοῦ καί θέλει σταθῆ βασιλεύς νά ὁρίση τόν κόσμον ὅλον καί νά κάνη θαύματα κατά φαντασίαν, διά νά πλανᾶ τούς ἀνθρώπους νά τόν ὁμολογήσουν διά Χριστόν καί ὅσοι τόν πιστεύουν νά τούς τάζη τόσα ἀγαθά καί ὕστερα νά τούς βουλώνει εἰς τό μέτωπον, μάλιστα οἱ Ἑβραῖοι ὅλοι ἔχουν νά τόν πιστεύσουν. Διά ἡμᾶς τούς χριστιανούς ἔχει νά στείλη ὁ Θεός τόν προφήτην Ἡλίαν διά νά παραγγείλη καί νά διδάξη ὅσοι ἔχουν ἅγιον Βάπτισμα, τήν βοῦλαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, νά φυλάγωνται νά μήν πιστεύουν ἐκεῖνον τόν πλᾶνον Ἀντίχριστον καί ἐκεῖνα ὁπού τάξει εἶναι ὅλα ψεύτικα διά νά τούς γελάση, νά τούς βουλώση. Καί καλύτερα νά τυραννισθοῦν καί νά θανατωθοῦν παρά νά τόν πιστεύουν καί νά βουλωθοῦν. Αὐτά καί ἄλλα ἔχει νά διδάξη ὁ προφήτης Ἡλίας. Καί ὕστερα ἐκεῖνος ὁ πλάνος ἀκούοντας τό κήρυγμα τοῦ προφήτη Ἠλία ἔχει νά λυσσάξη ἀπό τόν θυμό του καί νά τυραννῆ καί νά παιδεύη ὅσους δέν τόν πιστεύουν μέ τά πλέον χειρότερα βασανιστήρια καί καλότυχος καί τρισμακάριος ὅποιος ὑπομείνη καί δέν βουλωθῆ, ἐκεῖνος βέβαια θέλει στεφανωθῆ καί θέλει σταθῆ εἰς τόν χορόν τῶν μαρτύρων. Καί πάλιν ἄθλιος καί ταλαίπωρος ὅποιος πλανεθῆ καί τόν πιστεύση καί βουλωθῆ, ἐκεῖνος ἔχει νά καίεται πάντοτε εἰς τήν αἰώνιον κόλασιν μαζί μέ τόν πλάνον Ἀντίχριστον.

Αὐτά λογιάζω, ἀδελφοί μου, σᾶς ἐτρόμαξαν τήν καρδίαν καί ἀληθινά φοβερά πράγματα εἶναι καί ἐγώ ὅπου τά λέγω τρέμω καί δειλιῶ, μά τί νά κάμω ὅπου ἔχω χρέος νά σᾶς τά φανερώσω. Λοιπόν ὕστερα ἀπό αὐτά τά κακά τοῦ κατηραμένου Ἀντιχρίστου θέλει λάμψει ὁ Πανάγιος σταυρός ἐπάνω εἰς τόν οὐρανόν...».

(Ἰωάννου Μενούνου. Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ. Διδαχές καί Βιογραφία ἐκδόσεις Τῆνος. Σελίς 176-177).

«...Καθώς εἰς τόν καιρόν τοῦ Νῶε οἱ ἄνθρωποι δέν ἐπίστευον ἀλλά τόν ἐπεριγελοῦσαν, ἕως ὁπού ἦλθεν ἀξάφνως ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ καί ὁ κατακλυσμός καί ἔπνιξεν ὅλον τόν κόσμον, ὁμοίως καί τώρα χριστιανοί μου εἰς τήν Δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ μας δέν ἔχουν νά πιστεύσουν οἱ ἄνθρωποι καθώς καί τότε δέν ἐπίστευσαν. Τό ἠξεύρω καί ἐγώ χριστιανοί μου πώς μέ περιγελοῦν καί λέγουν: Τώρα ἦλθες ἐσύ παλαιοκαλόγερε, νά μᾶς εἰπῆς λόγια ἐδικά σου. Τά λόγια ὁπού σᾶς λέγω δέν εἶναι ἐδικά μου, εἶναι λόγια τοῦ Παναγίου Πνεύματος, οἱ ἁμαρτίες εἶναι ἐδικές μου, καί ὅποιος θέλει νά πιστεύση, πλήν εἶναι ὁ καθένας ἐλεύθερος καί ὅπως θέλει νά κάμη. Ἐγώ τό χρέος μου κάμνω, τήν πραγματείαν μου» (σελ. 269 ὡς ἀνωτέρω).

Κατ' ἀρχήν δέν λέμε, δέν ἔχουμε τό δικαίωμα νά ποῦμε καί νά ὁρίσουμε πότε θά γίνουν ὅλα αὐτά. Ἀλλά κατ' ἐντολήν τοῦ Κυρίου γρηγοροῦμε γιά νά μήν πέσουμε σέ πειρασμό.

Ἀκοῦστε πῶς μᾶς ἐνθαρρύνει, πῶς μᾶς παρηγορεῖ, τί λόγια βάζει στήν καρδιά μας ὁ Κύριος. «Μή φοβᾶσαι σύ μικρό ποίμνιο· διότι ὁ Πατέρας εὐαρεστήθηκε νά σᾶς δώση τήν βασιλεία» (Λουκ. ΙΒ 32). Μή φοβᾶστε. Νά ἐγώ εἶμαι μαζί σας ὅλας τάς ἡμέρας τῆς ζωῆς σας μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος (Ματθ. κη 20). Τί λοιπόν θά ποῦμε ἐπάνω σ' αὐτά. Ἐάν ὁ Θεός εἶναι μέ τό μέρος μας ποιός μπορεῖ νά εἶναι ἐναντίον μας (Ρωμ. η 31-32). Ἐλάβατε πνεῦμα πού σᾶς κάνει υἱούς διά τοῦ ὁποίου φωνάζομεν «Ἀββᾶ, Πατέρα» (Ρωμ. Η 16). Βλέπετε πῶς μᾶς ἐδίδαξε ὁ Χριστός νά προσευχώμεθα. «Πάτερ ἡμῶν...». «Πατέρα μας...». Καί τί Πατέρας. Ὁ Θεός ἀγάπη ἐστί (Α. Ἰω Δ, 9). Μπροστά σ' αὐτές τίς τρεῖς λέξεις τά πάντα ὠχρειοῦν, σβήνουν· «Θαρσεῖτε ἐγώ νενίκηκα τόν κόσμο (Ἰω. ΙΣΤ 33). Δέν σᾶς ἔχει καταλάβει δοκιμασία μεγαλύτερη ἀπό τήν συνήθη σέ ἀνθρώπους. Ὁ Θεός εἶναι πιστός καί δέν θά σᾶς ἀφήση νά δοκιμασθῆτε περισσότερο ἀπ' ὅτι μπορεῖτε νά βαστάξετε ἀλλά μαζί μέ τήν δοκιμασία, θά δώση καί τήν διέξοδο, διά νά μπορέσετε νά βαστάξετε (Α. Κορiν. Ι 13). Φρονῶ ὅτι τά παθήματα τοῦ παρόντος καιροῦ δέν ἔχουν καμμίαν ἀξίαν συγκρινόμενα πρός τήν δόξαν πού μέλλει νά ἀποκαλυφθῆ σέ μᾶς (Ρωμ. Η' 18). Ἐάν μόνο διά τήν ζωήν αὐτήν ἔχομεν ἐλπίσει εἰς τόν Χριστόν εἴμαστε οἱ πιό ἀξιολύπητοι ἀπ' ὅλους τούς ἀνθρώπους (Α' Κορινθ. ΙΕ 19). Ποιός θά μᾶς χωρίση ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ; Θλῖψις ἤ στενοχωρία ἤ διωγμός, ἤ πεῖνα ἤ γύμνια ἤ κίνδυνος ἤ

μάχαιρα. Ἀλλά εἰς ὅλα αὐτά εἴμεθα μέ τό παραπάνω νικῆταί διά τοῦ Χριστοῦ πού μᾶς ἀγάπησε (Ρωμ. η 35, 37). Ὁ Θεός δέν μᾶς ἔδωσε πνεῦμα δειλίας, ἀλλά δυνάμεως καί ἀγάπης καί σωφρονισμοῦ (Β' Τιμ. Α, 7).

Μέ αὐτά καί ἄλλα μᾶς ἐνθουσιάζει, μᾶς ἐνθαρρύνει, μᾶς παροτρύνει καί μᾶς παρηγορεῖ ἡ Ἁγία Γραφή.

Τό πρόβλημά μας ἄρχισε ἀπό τότε πού ξεχάσαμε ὅτι ἐδῶ εἴμαστε στήν ἐξορία καί ὅτι ἀλλοῦ εἶναι τό σπίτι μας, ἡ πατρίδα μας καί θελήσαμε νά κάνουμε τή γῆ ἕναν ἐπίγειο ὑλικό παράδεισο. Μά ἄν αὐτή ἡ ἐξορία εἶναι τόσο γλυκειά, τόσο ὄμορφη πού δέν θέλουμε νά τήν ἀποχωριστοῦμε, γιά φανταστῆτε πόσο γλυκό, πόσο ὄμορφο θά εἶναι τό σπίτι μας (στόν οὐρανό).

Τό πιό συνταρακτικό γεγονός, τό πιό συνταρακτικό νέο ὅλων τῶν ἐποχῶν εἶναι ὅτι ὁ Θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδίδαξε τήν ἀλήθεια, ἐθαυματούργησε, ἐσταυρώθη, ἀνεστήθη... ἀνελήφθη... πάλιν ἔρχεται μετά δόξης.

Ὅλα τά ἄλλα εἶναι μικρές εἰδησοῦλες. Ἡ καλύτερη προετοιμασία γιά τά χρόνια πού ἔρχονται εἶναι νά γίνουμε καλύτεροι χριστιανοί, νά ἀγωνιζόμαστε νά κρατήσουμε τήν πόρτα τῆς καρδιᾶς μας ἀνοιχτή στό ἔλεος, στό φωτισμό καί στή Χάρη τοῦ Κυρίου μας.

Ὁ Κύριός μας εἶναι ὁ Κύριος τοῦ παντός. Φροντίζει καί ἁγιάζει ὅλον τόν ἄνθρωπο. Ζωοποιεῖ τά πάντα, εἶναι πατήρ οἰκτιρμῶν. Καί ἐμεῖς πού εἴμαστε παιδιά του δέν μποροῦμε παρά νά ἑνώσουμε τίς προσευχές μας μαζί μέ ὅλους τούς ἁγίους πού ἔζησαν ἀνά τούς αἰῶνας λέγοντες «Ἀμήν. Ἔρχου Κύριε» (Ἀποκάλ. Ἰω. ΚΒ' 20).

Ὁ ΚΑΛΟΣ ΠΟΙΜΗΝ
Ο Ω Ν

ΑΦΥΠΝΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΝΘΑΡΡΥΝΤΙΚΑ

Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου

Περί ἀναισθησίας

1. Ἀναισθησία καί στά σώματα καί στίς ψυχές εἶναι ἀπονεκρωμένη αἴσθησις, ἡ ὁποία ἀπό χρονία ἀσθένεια καί ἀμέλεια κατέληξε νά ἀναισθητοποιηθῆ.

2. Ἡ ἀναλγησία εἶναι πολυκαιρισμένη καί μονιμοποιημένη ἀμέλεια, ναρκωμένη σκέψις, γέννημα τῶν «προλήψεων». Εἶναι παγίδα τῆς πνευματικῆς προθυμίας, βρόχος τῆς ἀνδρείας, ἄγνοια τῆς κατανύξεως, θύρα τῆς ἀπογνώσεως. Εἶναι μητέρα τῆς λήθης, (λησμοσύνης τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἐντολῶν του), καί ἐν συνεχείᾳ θυγατέρα τῆς ἰδικῆς της θυγατέρας . Εἶναι ἀκόμη ἀπόκρουσις ἀπό τήν ψυχή τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ.

3. Ὁ ἀνάλγητος εἶναι ἄφρων φιλόσοφος. Εἶναι αὐτός πού ἐξηγεῖ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ στούς ἄλλους πρός ἰδική του κατάκρισι. Αὐτός πού φιλολογεῖ εἰς βάρος τοῦ ἑαυτοῦ του. Αὐτός πού εἶναι τυφλός, καί διδάσκει τούς ἄλλους πῶς νά βλέπουν. Ὁμιλεῖ στούς ἄλλους γιά τήν θεραπεία τοῦ τραύματός των, ἐνῶ συνεχῶς ἐρεθίζει καί χειροτερεύει τό ἰδικό του. Ὁμιλεῖ ἐναντίον τοῦ πάθους, καί συνεχῶς τρέφεται μέ ὅσα τό προκαλοῦν. Ἐναντίον τοῦ πάθους προσεύχεται, καί ἀμέσως σπεύδει νά τό ἱκανοποιήση. Ἱκανοποιῶντας το ἐξοργίζεται κατά τοῦ ἑαυτοῦ του καί δέν ἐντρέπεται τά λόγια του ὁ ταλαίπωρος.

«Ἄσχημα κάνω» φωνάζει, καί μέ εὐχαρίστησι ἐπιμένει στήν ἁμαρτία. Τό στόμα προσεύχεται ἐναντίον τοῦ πάθους,

ἀλλά τό σῶμα ὑπέρ αὐτοῦ ἀγωνίζεται. Περί θανάτου φιλοσοφεῖ, καί συμπεριφέρεται σάν ἀθάνατος. Γιά τόν χωρισμό στενάζει, καί σάν νά εἶναι αἰώνιος ἀμελεῖ καί νυστάζει. Ὁμιλεῖ γιά τήν ἐγκράτεια, καί δίνει ἀγῶνες γιά τήν γαστριμαργία. Μακαρίζει τήν ὑπακοή, καί πρῶτος αὐτός παρακούει.

Ἐπαινεῖ τούς ἀπροσπαθεῖς καί δέν ἐντρέπεται νά μνησικακῇ γιά νά φιλονεικῇ γιά ἕνα κουρέλι. Παρασυρόμενος στήν ὀργή πικραίνεται, καί ἐν συνεχείᾳ ὀργίζεται πάλι ἐπειδή πικράθηκε. Καί ἔτσι προσθέτει ἧττα στήν ἧττα χωρίς νά τό αἰσθάνεται.

Διαβάζει γιά τήν Κρίσι, καί ἀρχίζει νά χαμογελᾶ. Γιά τήν κενοδοξία, καί κενοδοξεῖ τήν ὥρα τῆς ἀναγνώσεως. Ἀποστηθίζει λόγους περί ἀγρυπνίας, καί παρευθύς καταβυθίζεται στόν ὕπνο. Ἐγκωμιάζει τήν προσευχή, καί τήν ἀποφεύγει σάν μαστίγιο. Μόλις χορτάση φαγητό μετανοεῖ, καί ὕστερα ἀπό λίγο τρώγει καί χορταίνει περισσότερο. Μακαρίζει τήν σιωπή, καί τήν ἐγκωμιάζει μέ πολυλογία. Διδάσκει περί πραότητος καί πολλές φορές ὀργίζεται τήν ὥρα τῆς διδασκαλίας. Μόλις συνῆλθε ἀπό τό σφάλμα του ἐστέναξε, καί ἀφοῦ κούνησε τό κεφάλι πάλι ὑπέκυψε στό πάθος του.

Κατηγορεῖ τό γέλιο καί χαμογελαστός διδάσκει περί πένθους. Κατηγορεῖ πολύ ἐμπρός σέ ἄλλους τόν ἑαυτό του ὡς κενόδοξο, καί μέ τήν κατηγορία αὐτή κοιτάζει νά προσπορίση στόν ἑαυτό του δόξα. Μέ ἐμπάθεια ἀτενίζει στά εὐειδῆ πρόσωπα, καί ὁμιλεῖ περί σωφροσύνης καί ἁγνότητος. Ἐπαινεῖ τούς ἐρημίτας καί τούς ἡσυχαστάς, ἐνῶ περνᾶ τόν καιρό του στόν κόσμο, καί δέν ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἔτσι ἐξευτελίζει τόν ἑαυτό του. Ἐπαινεῖ καί δοξάζει τούς ἐλεήμονας, ἀλλά ὑβρίζει τούς πτωχούς. Πάντοτε γίνεται κατήγορος τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλά νά συνέλθη δέν θέλει, γιά νά μήν εἰπῶ δέν μπορεῖ.

4. Ἔτυχε νά ἰδῶ πολλούς τέτοιους πού ἐδάκρυζαν ἀκούοντας περί θανάτου καί περί τῆς φοβερᾶς κρίσεως, καί μέ τά δάκρυα ἀκόμη στά μάτια ἔτρεχαν γρήγορα στήν τράπεζα. Καί ἐδοκίμασα θαυμασμό, πῶς κατώρθωσε ἡ δέσποινα αὐτή καί ὁ-

ζοθήκη, δηλαδή ἡ κοιλιά, δυναμωμένη ἀπό τήν πολλή ἀναλγησία, νά κατατροπώση καί τό πένθος ἀκόμη.

5. Μέ τή μικρή γνῶσι καί τήν ἱκανότητα πού διαθέτω, ἀπεγύμνωσα τίς δολιότητες καί τίς πληγές τῆς πετρώδους αὐτῆς καί ἀποκρήμνου καί μανιώδους καί ἀνοήτου ἀναισθησίας. Δέν ἔχω διάθεσι νά φιλολογῶ περισσότερο εἰς βάρος της. Ὅποιος ὅμως δύναται μέ τή βοήθεια τοῦ Κυρίου νά παρουσιάση ἀπό πεῖρα καί δοκιμασία κατάλληλα φάρμακα γιά τίς πληγές αὐτές, ἄς μή διστάξη νά τό κάνη. Ἐγώ δέν τό θεωρῶ ἐντροπή νά προβάλλω ἀδυναμία, ἀφοῦ εἶμαι τόσο πολύ αἰχμαλωτισμένος ἀπό αὐτήν. Ἀλλ' οὔτε καί τίς δολιότητές της καί τά τεχνάσματά της κατώρθωσα νά καταλάβω μόνος μου· παρά μόνο ἀφοῦ κάπου τήν συνέλαβα καί τήν ἐκράτησα διά τῆς βίας καί τήν ἐβασάνισα καί τήν ἐμαστίγωσα μέ τό μαστίγιο τοῦ θείου φόβου καί τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς, τήν ἀνάγκασα νά ὁμολογήση ὅσα προανέφερα.

Μοῦ φαινόταν δέ ὅτι ἔλεγε ἡ τυραννική καί κακοῦργος: «Οἱ ἰδικοί μου σύντροφοι ἐνῶ βλέπουν νεκρούς, γελοῦν. Ἐνῶ παρίστανται στήν προσευχή, εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου πετρώδεις καί σκληροί καί σκοτεινοί. Ἐνῶ ἀντικρύζουν τήν ἁγία Τράπεζα, μένουν ἀναίσθητοι. Ἐνῶ μεταλαμβάνουν ἀπό τά ἅγια Δῶρα, εἶναι σάν νά ἐγεύθησαν ἁπλῶς ψωμί. Ἐγώ, ὅταν τούς βλέπω νά κατανύσσωνται, τούς καταγελῶ. Ἐγώ ἔχω μάθει ἀπό τόν πατέρα πού μέ ἐγέννησε, νά φονεύω ὅ,τι καλό γεννᾶται ἀπό τήν ἀνδρεία τῆς ψυχῆς καί τόν εὐσεβῆ πόθο. Ἐγώ εἶμαι μητέρα τοῦ γέλωτος, ἐγώ τροφός τοῦ ὕπνου, ἐγώ φίλη τοῦ χορτασμοῦ. Ἐγώ, ὅταν ἐλέγχωμαι δέν πονῶ. Ἐγώ εἶμαι σφικτά ἀγκαλιασμένη μέ τήν ψευτοευλάβεια».

Κατάπληκτος δέ ἐγώ ἀπό τά λόγια αὐτῆς τῆς παράφρονος, ἐρωτοῦσα τό ὄνομα αὐτοῦ πού τήν ἐγέννησε. Καί ἐκείνη μοῦ ἀπήντησε:

«Ἐγώ δέν ἔχω μία μόνο γέννησι. Ἡ δέ κυοφόρησίς μου εἶναι κάπως ποικίλη καί ἄστατη. Ἐμένα μέ ἐνδυναμώνει ὁ χορτασμός τῆς κοιλίας. Ἐμένα μέ αὔξησε ἡ πολυκαιρία. Ἐμένα

μέ ἔχει παγιώσει ἡ κακή συνήθεια· καί ὅποιος τήν ἀπέκτησε, ποτέ δέν πρόκειται νά ἀπαλλαγῆ ἀπό ἐμένα. Ἐάν μελετᾶς ἐπίμονα καί μέ πολύ ἀγρυπνία τήν αἰωνία Κρίσι, ἴσως μέ κάνης νά χαλαρώσω ὀλίγο. Κοίταξε ἀπό ποιά αἰτία γεννῶμαι σ' ἐσένα, - δέν ἔχω σέ ὅλους τήν ἴδια αἰτία - καί ἀγωνίζου ἐναντίον τῆς μητέρας μου αὐτῆς. Νά προσεύχεσαι συχνά στούς τάφους, ζωγραφίζοντας ἀνεξίτηλα τήν εἰκόνα τους στήν καρδιά σου. Ἐάν μάλιστα αὐτή δέν ζωγραφισθῆ μέ τόν χρωστήρα τῆς νηστείας, δέν πρόκειται νά μέ νικήσης εἰς τόν αἰῶνα».

Αἱ ἑπτά ἔσχαται πληγαί

«... ὑπάγετε καί ἐκχέατε τάς ἑπτά φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τήν γῆν...» ('Αποκ. 15, 1-8. 16, 1-8).

'Αρχιμ. 'Ιουστίνου Πόποβιτς (1894-1979)

Ἔξοδος ἀπό ὅλα τά ἀδιέξοδα

Ἡ ἔξοδος ἀπό ὅλα τά ἀδιέξοδα, ἀνθρωπιστικά = οἰκουμενιστικά = παπιστικά, εἶναι ὁ ἱστορικός Θεάνθρωπος Κύριος Ἰησοῦς Χριστός καί τό ἱστορικόν θεανθρώπινον οἰκοδόμημά Του, ἡ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας Αὐτός εἶναι ἡ αἰωνία Κεφαλή καί ἡ ὁποία εἶναι τό αἰώνιον Αὐτοῦ Σῶμα. Ἡ Ἀποστολική = Ἁγιοπατερική = Ἁγιοπαραδοσιακή = Ἁγιοσυνοδική = Καθολική Ὀρθόδοξος Πίστις εἶναι τό φάρμακον τῆς ἀναστάσεως ἀπό ὅλας τάς αἱρέσεις, ὅπως καί ἄν αὗται ὀνομάζωνται. Εἰς τελευταίαν ἀνάλυσιν, κάθε αἵρεσις εἶναι ἀπό τόν ἄνθρωπον καί «κατ' ἄνθρωπον»· κάθε μία ἀπό αὐτάς τοποθετεῖ τόν ἄνθρωπον εἰς τήν θέσιν τοῦ Θεανθρώπου, ἀντικαθιστᾷ τόν Θεάνθρωπον διά τοῦ ἀνθρώπου. Μέ τοῦτο ἀρνεῖται καί ἀπορρίπτει τήν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ὑπάρχει ὅλη ἐν τῷ Θεανθρώπῳ καί εἶναι ὅλη ἐκ τοῦ Θεανθρώπου καί ὅλη κατά τόν Θεάνθρωπον. Ἡ μόνη σωτηρία ἀπό αὐτό εἶναι ἡ ἀποστολική θεανθρωπίνη πίστις, δηλαδή ὁλική ἐπιστροφή εἰς τήν θεανθρωπίνην ὁδόν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καί τῶν Ἁγίων Πατέρων. Τοῦτο δέ σημαίνει ἐπιστροφήν εἰς τήν ἄμωμον ὀρθόδοξον πίστιν των εἰς τόν Θεάνθρωπον Χριστόν, εἰς τήν κεχαριτωμένην θεανθρωπίνην ζωήν των ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τήν ἐν Χριστῷ ἐλευθερίαν των, εἰς τήν ὁποίαν ὁ Χριστός μᾶς ἠλευθέρωσεν, εἰς τήν θεανθρωπίνην κεχαριτωμένην ἐμπειρίαν των ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τάς θεανθρωπίνας ἁγίας ἀρετάς των. Τοῦτο καί μόνον τοῦτο δύναται νά σώσῃ καί νά ἀπελευθερώσῃ τόν ἄνθρωπον ἐκ τῆς δουλείας εἰς διαφόρους οὑμανιστικάς ἀνθρωπαρεσκείας, ἀνθρωποδουλείας καί ἀνθρωπολατρείας, καί νά καθαρίσῃ ὅλας τάς ἁμαρτίας του. Διότι ἡ δουλεία αὕτη εἶναι

τό αὐτό μέ τήν λατρείαν τῶν ψευδοθεῶν τοῦ ἀναρχικομηδενιστικοῦ αἰῶνος μας. Ἄλλως, χωρίς τήν ἀποστολικήν καί ἁγιοπατερικήν ὁδόν, χωρίς τήν ἀποστολικήν καί ἁγιοπατερικήν ἀκολούθησιν ὄπισθεν τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ εἰς ὅλους τούς κόσμους, καί τήν λατρείαν τοῦ μόνου Θεοῦ εἰς ὅλους τούς κόσμους, καί τήν λατρείαν τοῦ μόνου ἀληθινοῦ καί Ἀειζώου Θεοῦ, τοῦ Θεανθρώπου καί Σωτῆρος Χριστοῦ, εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ ἄνθρωπος θά καταποντισθῇ εἰς τήν νεκράν θάλασσαν τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτισμένης εἰδωλολατρείας καί ἀντί τοῦ Ζῶντος καί Ἀληθινοῦ Θεοῦ, θά λατρεύῃ τά ψευδοείδωλα τοῦ αἰῶνος τούτου, εἰς τά ὁποῖα δέν ὑπάρχει σωτηρία, οὔτε ἀνάστασις, οὔτε θέωσις διά τό θλιμμένον ὄν, τό ὀνομαζόμενον ἄνθρωπος.

Λυτρωμένοι διά τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ ἀπό τήν εἰδωλολατρείαν εἰς ὅλας τάς μορφάς της, ἰδού τί μᾶς εὐαγγελίζονται, παραγγέλλουν καί ἀφήνουν ὡς ἱεράν παρακαταθήκην, οἱ ἅγιοι Πατέρες τῶν Ἑπτά Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὡς τήν μόνην ὀρθόδοξον ὁδόν, τήν ὁδόν τοῦ Θεανθρώπου, τήν ὁποίαν πρέπει νά ἀκολουθήσῃ τις ἀνάμεσα ἀπό ὅλα τά ἱστορικά σκότη καί τούς ζόφους τοῦ αἰῶνος καί τοῦ κόσμου τούτου: ***«Τήν τοῦ Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκπληροῦντες θείαν πρόσταξιν οἱ ἅγιοι Πατέρες ἡμῶν, τόν παρ' αὐτοῦ δοθέντα αὐτοῖς λύχνον τῆς θείας γνώσεως οὐχ ὑπό τό μόδιον ἔκρυψαν, ἀλλ' ἐπί τήν λυχνίαν ἀνέθηκαν τῆς ὠφελιμοτάτης διδασκαλίας· ἵνα λάμψῃ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ, τουτέστι τοῖς ἐν τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ γεννηθεῖσι, διά τό μήποτε προσκόψαι τινα πρός λίθον τόν πόδα τῆς αἱρετικῆς κακοδοξίας τῶν εὐσεβῶς ὁμολογούντων τόν Κύριον. Αὐτοί γάρ πᾶσαν πλάνην αἱρετικῶν ἐξωθοῦσι, καί τό σεσηπός μέλος, εἴπως ἀνίατα νοσεῖ, ἐκκόπτουσι· καί τό πτύον κατέχοντες τήν ἅλωνα καθαίρουσι· καί τόν μέν σῖτον, ἤτοι τόν τρόφιμον λόγον, τόν στηρίζοντα καρδίαν ἀνθρώπου ἀποκλείουσι ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τό δέ ἄχυρον τῆς αἱρετικῆς κακοδοξίας ἔξω ῥίψαντες κατακαίουσι πυρί ἀσβέστῳ... Ἡμεῖς δέ κατά πάντα τῶν αὐτῶν θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν τά δόγματα καί πράγματα κρατοῦντες, κηρύσ-***

σομεν ἐν ἑνί στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ, μηδέν προστίθεντες, μηδέν ἀφαιροῦντες τῶν ἐξ αὐτῶν παραδοθέντων ἡμῖν. Ἀλλά τούτοις βεβαιούμεθα, τούτοις στηριζόμεθα. Οὕτως ὁμολογοῦμεν, οὕτως διδάσκομεν, καθώς αἱ ἅγιαι καί οἰκουμενικαί ἕξ Σύνοδοι ὥρισαν καί ἐβεβαίωσαν... Καί πιστεύομεν... ὥς φησιν ὁ προφήτης, οὐ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, ἀλλ᾿ αὐτός ὁ Κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς (Ἡσ. 63, 9), ᾧ καί ἡμεῖςἑπόμενοι, καί τήν τούτου φωνήν οἰκειούμενοι μεγαλοφώνως βοῶμεν· οὐ σύνοδος, οὐ βασιλέων κράτος, οὐ συνομωσίαι θεοστυγεῖς τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης τήν Ἐκκλησίαν ἠλευθέρωσαν, καθώς ἐληρώδησε τό Ἰουδαϊκόν συνέδριον... ἀλλ᾿ αὐτός ὁ τῆς δόξης Κύριος ἐνανθρωπίσας Θεός καί ἔσωσε, καί τῆς εἰδωλικῆς ἀπάτης ἀπήλλαξεν· αὐτῷ τοίνυν δόξα, αὐτῷ χάρις, αὐτῷ εὐχαριστία, αὐτῷ αἶνος, αὐτῷ μεγαλοπρέπεια, αὐτοῦ ἡ ἀπολυξώτις, αὐτοῦ ἡ σωτηρία τοῦ μόνου σώζειν εἰς τό παντελές δυναμένου, καί οὐχ ἑτέρων τῶν χαμαί ἐρχομένων ἀνθρώπων... Οἱ Προφῆται ὡς εἶδον, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ Διδάσκαλοι ὡς ἐδογμάτισαν, ἡ Οἰκουμένη ὡς συμπεφρόνηκεν, ἡ χάρις ὡς ἔλαμψεν, ἡ ἀλήθεια ὡς ἀποδέδεικται, τό ψεῦδος ὡς ἀπελήλαται, ἡ σοφία ὡς ἐπαρρησιάσατο, ὁ Χριστός ὡς ἐβράβευσεν· οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν, οὕτω κηρύσσομεν Χριστόν τόν ἀληθινόν Θεόν ἡμῶν... Αὕτη ἡ πίστις τῶν Ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν Πατέρων, αὕτη ἡ πίστης τῶν Ὀρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τήν Οἰκουμένην ἐστήριξεν».

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἔνδοξος μόνον διά τοῦ Θεανθρώπου

Ἐρευνήσατε καί ἐλέγξατε καί θά ἴδητε: ὅ,τι καλόν ὑπάρχει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ (βλ. Ἰωάν. 5,41.44), προέρχεται ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ Θεοῦ· ὁμοίως καί ὅ,τι μέγα, ὅ,τι αἰωνίως ἀξίζον. Διά πάντα ταῦτα ἡ δόξα ἀνήκει εἰς τόν Θεόν· εἰς δέ τόν ἄνθρωπον ἀνήκει, ἐφ' ὅσον δοξάζει τόν Θεόν διά τοῦ ἀγαθοῦ, διά τοῦ ἁγίου, διά τοῦ ἀφθάστου, διά τοῦ αἰωνίου. Τί ἀξιέπαινον καί ἀξιοδόξαστον ὑπάρχει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, μή ληφθέν ὑπό τοῦ Θεοῦ; Ἐχέφρων ἄνθρωπος συνειδητοποιεῖ καί συναισθάνεται τοῦτο, διό καί ἀποδίδει εἰς τόν Θεόν ὅλην τήν δόξαν δι' ὅλα τά ἔνδοξα ἀνθρώπινα ἔργα. Μόνον ἄνθρωποι μικροπρεποῦς ἤθους καί φρονήματος, μαρασμένων αἰσθημάτων καί βραχειῶν σκέψεων ἀποδίδουν εἰς τούς ἀνθρώπους τήν δόξαν διά τά ἔργα των. Καί αὐτήν ἐπιμόνως ζητοῦν. Ἔνδοξον, ἐν τούτοις, ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει εἶναι εἰς τήν πραγματικότητα μόνο ὅ,τι εἶναι θεῖον, ἀθάνατον καί αἰώνιον. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἔνδοξος μόνο διά τοῦ Θεοῦ, μόνον διά τοῦ Θεανθρώπου. Διότι μόνον οὗτος δίδει εἰς αὐτόν τήν ἀθανασίαν, καί τήν αἰωνιότητα, καί τήν σοφίαν, —τά καθιστῶντα δηλαδή αὐτόν αἰωνίως ἔνδοξον. Διά τοῦτο ὁ Θεάνθρωπος, ἐν ὀνόματι ἑαυτοῦ καί ὅλων τῶν γνησίων ὀπαδῶν Του δηλώνει ἀποφασιστικῶς: «Δόξαν παρά ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω» (στ. 41). Καί ἄν ζητήσῃ ὁ ἄνθρωπος δόξαν παρά ἀνθρώπων, τότε σκώληξ παρά σκώληκος ζητεῖ, - πρός τί τότε εἰς αὐτόν ὁ Κύριος, ὁ Χριστός; πρός τί ἡ εἰς Αὐτόν πίστις; Μάλιστα οὔτε κἄν νά πιστεύῃ εἰς Χριστόν τόν Κύριον δύναται οὗτος. Ἡ φιλαυτία, ἡ ἀνθρωπάρεσκος φιλαυτία, εἶναι ἀκριβῶς τό κύριον ἐμπόδιον τῆς εἰς Θεάνθρωπον πίστεως. Ἐάν τις εὐαρεσθῇ τούς ἀνθρώπους, ἐάν δηλαδή ζῇ ὑπέρ τῆς ἀνθρωπίνης δόξης, ἤδη ἔχει καταστήσει ἑαυτόν ἀνίκανον πρός τήν πίστιν εἰς τόν Θεόν καί εἰς τά τοῦ Θεοῦ: τήν Ἀλήθειαν, τήν Δικαιοσύνην, καί τήν Ζωήν τοῦ Θεοῦ. Διό δικαίως ἐρωτᾷ ὁ Σωτήρ τούς τοιούτους: «Πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρά ἀλλήλων λαμβάνοντες, καί τήν δόξαν τήν παρά τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε;» (στ. 44)...

(Τό τελευταῖον κείμενον τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος γραφέν τήν 29ην Μαρτίου 1979, τήν δέ 7ην Ἀπριλίου παρέδωκε τό πνεῦμα του εἰς τόν Θεόν).

Ἀειμνήστου π. Φιλοθέου Ζερβάκου (1884-1980)

Ἀλλοίμονον εἰς τόν κόσμον· εἰς ποῖον σκότος βαδίζομεν!

...Ἀλλοίμονον! Ἀλλοίμονον εἰς τόν κόσμον, ποία θλῖψις πρόκειται νά ἔλθη εἰς τούς κατοίκους τῆς γῆς, ὅταν πολλοί ἀπό τούς κατοίκους τῆς γῆς, ὅταν πολλοί ἀπό τούς ἄρχοντας τῆς γῆς, καί τῆς πολιτείας καί τῆς ἐκκλησίας, εἶναι ὑπηρέται καί δοῦλοι τοῦ Ἀντιχρίστου!... Οἱ ἄρχοντες τῆς ἐκκλησίας καί τῆς πολιτείας εἰς τάς πονηράς ἡμέρας μας κοιμῶνται τόν βαρύτατον ὕπνον τῆς ἀμελείας καί τῆς ραθυμίας. Ἐάν δέν ἐξυπνήσουν καί δέν ἐξυπνήσουν τόν κλῆρον καί τόν λαόν εἰς μετάνοιαν, εἰς ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, τῶν ἀρετῶν καί τῶν καλῶν ἔργων, θά δώσουν λόγον κατά τήν ἡμέραν τῆς κρίσεως, καί θά τιμωρηθοῦν.

... Βλέπω δέ καί ἕνα σκότος πού ἔρχεται νά καλύψη τήν γῆν μαζί μέ μίαν μεγάλην ὀργήν. Βλέπω συγχρόνως ὅτι τό φῶς ἔγινε σκότος βαθύ, τό δέ σκότος ἔγινεν ἀμέτρητον σκότος. Ὦ εἰς ποῖον σκότος βαδίζομεν! Σήμερον ἐκπληροῦνται τά τῶν Προφητῶν καί τοῦ Κυρίου προφητευθέντα· «Καί διά τό πληθυνθῆναι τήν ἀνομίαν, ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν... ἐγερθήσεται γάρ ἔθνος ἐπί ἔθνος καί βασιλεία ἐπί βασιλείαν, καί ἔσονται λιμοί καί λοιμοί, σεισμοί, καταποντισμοί...». Αὐτά βλέπομεν νά ἐκπληρώνωνται ἡμέρα μέ τήν ἡμέραν, οἱ δέ ἄνθρωποι κλείνουν τά μάτια καί τά αὐτιά τους διά νά μή βλέπουν οὔτε νά ἀκοῦν καί μετανοήσουν· ἀγωνίζονται μόνον ποιός νά ὑπερτερήση τόν ἄλλον εἰς τήν κακίαν, ποιό ἔθνος νά ὑπερτερήση τό ἄλλον εἰς τούς ἐξοπλισμούς, διά τήν καταστροφήν τήν ψυχικήν καί σωματικήν, καί τόν θάνατον τῶν συνανθρώπων των, τῶν ἀδελφῶν των καί τῶν ἰδίων· καί ποιός νά ὑπερτερήση τῶν ἄλλων εἰς τάς ἐφευρέσεις καί ἐπιστήμας ὄχι διά τήν ὠφέλειαν καί σωτηρίαν τῶν ψυχῶν των, ἀλλά διά νά πετάξουν, νά ἀνέβουν εἰς τήν Σελήνην, τόν Ἄρην καί

τούς ἄλλους πλανήτας, νά κτίσουν ἐκεῖ οἰκίας, νά ἀγοράσουν ἀγρούς, νά ζήσουν εὐτυχεῖς εἰς αἰῶνα τόν ἅπαντα.

῏Ω τῆς φοβερᾶς ἀνοίας! ῏Ω τῆς παραφροσύνης! Ὑπερέβησαν οἱ ἐπιστήμονες αὐτοί καί ἐφευρέται, καθώς καί ἐκεῖνοι πού τούς ἀκούουν, τούς πιστεύουν καί χάσκουν μέ ἀνοικτόν τό στόμα..., εἰς τήν κουφότητα καί εἰς τήν παραφροσύνην τούς παλαιούς ἐκείνους πού ἀπεφάσισαν νά κτίσουν πύργον ὑψηλόν διά νά ἀσφαλίζωνται... Ἐκείνων διά τήν ὑπερηφάνειάν των ὁ Θεός τάς γλώσσας συνέχεε καί δέν ἐννοοῦσε ὁ ἕνας τόν ἄλλον καί παραιτήθησαν τοῦ ἔργου ἄκοντες καί μή βουλόμενοι. Ἀλλά οἱ σημερινοί ἐπιστήμονες δέν ἔπαθον σύγχυσιν γλωσσῶν, ἔπαθον χειρότερόν τι, σύγχυσιν... φρενῶν! Ἔπαθον ἐκεῖνο τό ὁποῖον πάσχουν τά μυρμήγκια, τά ὁποῖα ὅταν κάμουν πτερά, πετοῦν καί χάνονται. Ἔτσι καί αὐτοί, τούς ἔδωκε πτερά ὁ διάβολος νά πετοῦν διά νά πᾶνε εἰς τήν ἀπώλειαν, νά πᾶνε πρός τόν διδάσκαλόν των, τόν πατέρα των, τόν πατέρα τῆς ὑπερηφανείας... Ὁ Κύριος καί εἰς ἡμᾶς καί εἰς πάντας εἶπε νά δώση τήν ὑψοποιόν ταπείνωσιν, διά νά ἀνέλθουν ὄχι εἰς τήν Σελήνην καί τόν Ἄρην, ἀλλ' εἰς τούς οὐρανούς, διά νά τόν βλέπουν πρόσωπον πρός πρόσωπον, καί ἐμπλησθοῦν μέ τά ἀγαθά τοῦ οἴκου Του...

... Οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι εἶναι στόματα Χριστοῦ, εἶναι ὄργανα τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Ὅ,τι εἶπον, ἐλάλησαν, ἐκήρυξαν, ἐδίδαξαν, ἔγραψαν, τό Πανάγιον Πνεῦμα τούς τό ὑπηγόρευεν καί τούς ἐκίνει, τούς ἐφώτιζε καί τούς ὡδήγει...

Περί πονηρῶν ἀρχόντων

... Δυστυχῶς τάς ἀρχάς καί ἐξουσίας τοῦ κράτους καί τῆς Ἐκκλησίας τάς διευθύνει ὁ Ἄρχων τοῦ σκότους καί ἡ μασσωνία... Οἴμοι! Οἴμοι! Ποῦ καταντήσαμε! Οἱ δέ ἄρχοντες εἶναι, ὡς ἐπί τό πλεῖστον, ὄργανα τοῦ πονηροῦ. Δέν γνωρίζω τί νά εἴπω· «Θοῦ Κύριε φυλακήν τό στόματί μου καί θύραν περιοχῆς περί τά χείλη μου», καί φεῦγε, σιώπα καί σώζου, ἀλλά καί ποῦ νά φύγῃ κανείς, παντοῦ δέ ὁ ἐχθρός ἔχει ἁπλώσει τάς παγίδας του, καί εἰς τάς πόλεις καί εἰς τάς ἐρήμους καί εἰς τήν ξηράν καί εἰς τήν θάλασσαν, μόνον εἰς τόν οὐρανόν, ἐκεῖ πρέπει νά φύγῃ κανείς διά νά σωθῇ. Ἀλλά ὁ πονηρός καί φθονερός παγκάκιστος ἐχθρός, καί ἐκείνους πού θέλουν νά ἀναβοῦν εἰς τόν οὐρανόν, τούς πολεμεῖ περισσότερον...

Μή κλίνωμεν γόνυ τῷ Βάαλ

... Ναί μέν ἡ ἀπιστία, ἡ ἀσέβεια, ἡ ὑλοφροσύνη, ἡ σαρκολατρεία, ἡ διαφθορά καί παραλυσία κινδυνεύουν νά συμπαρασύρουν τούς πάντας, ἡμεῖς ὅμως πρέπει ἀνδρείως καί καρτερῶς ν' ἀγωνισθῶμεν καί νά μή κλίνωμεν γόνυ τῷ Βάαλ. Ἐάν οἱ μασσῶνοι, οἱ πνευματισταί, οἱ χιλιασταί, οἱ οἰκουμενισταί καί τόσα ἄλλα ἄθεα καί ἀντίχριστα συστήματα ἐργάζωνται προθύμως διά τήν ἀπώλειαν αὐτῶν καί τῶν ἀκολουθούντων αὐτούς, πόσον πρέπει περισσότερον νά ἐργαζώμεθα ἡμεῖς διά τήν σωτηρίαν ἡμῶν καί τῶν ἀδελφῶν μας; Ἄς μή δειλιάζωμεν, καί ἕνα νά ὠφελήσωμεν μισθόν θά ἔχωμεν πολύν εἰς τούς οὐρανούς...

Ὁ ἄρχων τοῦ σκότους ἑτοιμάζει πόλεμον

... Εἰς τάς παρούσας πονηράς ἡμέρας, ὁ ἄρχων τοῦ σκότους ἑτοιμάζει πόλεμον κατά τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῶν ὀλίγων ὀρθοδόξων ἐκλεκτῶν Χριστιανῶν. Ἔχει ὅλα του τά στρατεύματα ἕτοιμα, ὁρατούς καί ἀοράτους δούλους του, μέσα εἰς τούς ὁποίους εὑρίσκονται καί πάπαι καί πατριάρχαι καί βασιλεῖς καί ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν καί τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλά μήν τούς φοβηθῶμεν νά μένωμεν ἀσάλευτοι εἰς τήν ὀρθόδοξον πίστιν μέχρι θανάτου, διά νά κληρονομήσωμεν τήν οὐράνιον Βασιλείαν. Τούς ἐχθρούς τῆς πίστεώς μας ὁ Κύριος θά τούς συντρίψῃ ὡς σκεύη κεραμέως καί ἡμεῖς θά ψάλλωμεν... Οὕτως ἀπολοῦνται οἱ ἁμαρτωλοί ἀπό προσώπου τοῦ Θεοῦ, καί οἱ δίκαιοι εὐφρανθήτωσαν...

... Ὁ Χριστός εἶπεν, ὅταν ἀκούετε εἰρήνην κοντά εἶναι ὁ πόλεμος καί ὁ ὄλεθρος καί ἡ ἀπώλεια. Ὅταν ἡ κακία αὐξάνει καί πλεονάζει, τότε ἔρχεται ἡ ὀργή Κυρίου. Ἡ μετάνοια εἶναι τό μέσον τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά μετάνοια σήμερον δέν ὑπάρχει, σπανίζει. Ὁ Πανάγαθος Θεός νά γίνῃ ἵλεως καί νά μᾶς σώσῃ ὅλους δωρεάν, νά μή μᾶς ἀνταποδώσῃ κατά τά ἔργα μας...

Καί αὐτός ὁ Ἀντίχριστος θά ὑποκρίνεται ὅτι εἶναι καλός

... Καί αὐτός ὁ Ἀντίχριστος, ὅταν ἔλθῃ πρίν τῆς Β' παρουσίας, κατ' ἀρχάς θά ὑποκρίνεται καί θά φαίνεται ὅτι εἶναι καλός καί θά κάνῃ θαύματα ὄχι κατ' ἀλήθειαν, ἀλλά κατά φαντασίαν, καί ἀφοῦ

πλανήση πολλούς καί πολλάς καί τόν πιστεύσουν θά τόν ἀνακηρύξουν βασιλέα. Θά ποῦν ἀναμεταξύ των, δέν ὑπάρχει σήμερον καλλίτερος ἀπ' αὐτόν νά κάμνη θαύματα, καί ἀφοῦ τόν κάμουν νά πάρη τήν ἐξουσίαν, ὅσοι τόν πιστεύσουν, θά τούς σφραγίση, καί θά ἀρχίση τόν διωγμόν ἐναντίον τῶν πιστῶν Χριστιανῶν, πού δέν τόν ἐπίστευσαν... Μυριάδες πλᾶναι ἀνεφάνησαν εἰς τάς πονηράς ἡμέρας μας, ὁ Κύριος νά γίνη ἵλεως...

Ἀγαπήσατε τόν Θεόν ὁλοψύχως

... Ἐκεῖνο τό ὁποῖον πρέπει νά σᾶς φοβίζει εἶναι ἡ ἀμέλεια καί ραθυμία καί ἡ ἔλλειψις τῆς γνησίας, εἰλικρινοῦς καί ἀληθινῆς ταπεινοφροσύνης καί ἀγάπης. Δι' αὐτό ἀποθέσατε κάθε ἀμέλεια καί ραθυμία, ἀγρυπνεῖτε καί προσεύχεσθε διά νά εἰσέλθετε εἰς τόν οὐράνιον νυμφῶνα μετά τῶν φρονίμων παρθένων˙ ταπεινωθῆτε... καί συνδεθῆτε διά τοῦ συνδέσμου τῆς ἀγάπης εἰς ἕνα δεσμόν ἄλυτον, ὥστε καμμία ἐναντία δύναμις νά δυνηθῆ ποτέ νά σᾶς διαλύση. Ἀγαπήσατε τόν Θεόν ὁλοψύχως καί ὁλοκαρδίως καί, τότε, μή φοβεῖσθε, διότι θά ἔχετε τήν μεσιτείαν τῶν Ἁγίων Πάντων, τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καί περισσότερον ὅλων θά ἔχετε Αὐτόν τόν ἴδιον Θεόν μαζί σας... Ὅταν δέ ὁ Θεός εἶναι μαζί μας, ὅλοι οἱ πολεμοῦντες, δρατοί καί ἀόρατοι ἐχθροί, εἶναι ἀνίσχυροι...

Μεῖνε στερεός εἰς τήν Ὀρθόδοξον Πίστιν

... Καί εἰς τάς ἐσχάτας καί πονηράς ταύτας ἡμέρας, κατά τάς ὁποίας πάντες ἐξέκλιναν ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἀφῆκεν τήν Ἐκκλησίαν του ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, τήν ὁποίαν Αὐτός μόνος ἵδρυσε καί ἐστερέωσε, ἵνα μένη ἀσάλευτος εἰς τόν ἅπαντα αἰῶνα..., ἀλλά καθώς εἰς πάσας τάς γενεάς, πολεμουμένη καί κινδυνεύουσα ὑπό ἀοράτων καί δρατῶν ἐχθρῶν, ζητούντων ἀφανίσαι Αὐτήν, ἀνέδειξεν ἄνδρας πλήρεις πίστεως καί ἀγάπης, πλήρεις ζήλου, ἀνδρείας, σοφίας, χάριτος, συνέσεως καί λόγου Θεοῦ, οἱ ὁποῖοι, ὡς λέοντες, κατεδίωξαν μακράν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πάντα ἐχθρόν καί πολέμιον, οὕτω καί νῦν καί εἰς τούς αἰῶνας δέν θά παύση νά ἀναδεικνύη τοιούτους ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι δέν θά κλίνουν γόνυ τῷ νέῳ Βάαλ Πάπα καί τούς δούλους αὐτοῦ. Καί ἄν πάντα τά ἔθνη καί πάντες οἱ λαοί προσκυνήσουν τό θηρίον τό ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσου

διά νά διαφθείρη τούς κατοικοῦντας τήν γῆν, οἱ δίκαιοι, οἱ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, οἱ θεηγόροι ὁπλῖται παρατάξεως Κυρίου θά ψάλουν· «Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός, γνῶτε ἔθνη καί ἡττᾶσθε, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός...».

Ἐπειδή, ἀγαπητόν καί περιπόθητον πνευματικόν μοι τέκνον, μετ' ὀλίγον ἀναχωρῶ ἐκ τῆς γηΐνου καί ξένης πατρίδος καί μεταβαίνω εἰς τήν ἀληθινήν καί οὐράνιον πατρίδα, σοῦ ἀφήνω τήν πατρικήν μου συμβουλήν: Μεῖνον στερεός εἰς τήν ἀληθινήν πίστιν τήν Ὀρθόδοξον, τήν ὁποίαν νηπιόθεν ἐδιδάχθης, φυλάσσων πάντα ἀκριβῶς, ὅσα μᾶς διδάσκει εἰς τό Εὐαγγέλιον ὁ Κύριος καί εἰς τάς Γραφάς οἱ Ἅγιοι Προφῆται, Ἀπόστολοι καί Θεοφόροι Πατέρες, οἱ συγκροτήσαντες τάς Ζ' ἁγίας οἰκουμενικάς Συνόδους, καθώς καί πᾶσαν παράδοσιν ἔγγραφον ἤ ἄγραφον, Ἀποστολικήν καί Πατερικήν. Μίσησον δέ πᾶσαν πλάνην, αἵρεσιν καί διδασκαλίαν ἐναντιουμένην εἰς τήν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἀγωνίσου ὡς καλός στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπέρ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διά νά λάβῃς τόν ἄφθαρτον στέφανον εἰς οὐρανούς. Ἀμήν.

Ὁ ἰδικός μας Ἀρχηγός εἶναι παντοδύναμος

... Πολλά ἑκατομμύρια καί δισεκατομμύρια ἐξοδεύθησαν καί ἐξοδεύουν οἱ κατά καιρούς αἱρετικοί (Ἀρειανοί, Νεστοριανοί καί λοιποί ἀρχαῖοι αἱρετικοί) καί βιβλία πολλά ἔγραψαν κατά τῶν Ὀρθοδόξων Ἁγίων Πατέρων καί τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας. Πολλά γράφουν καί οἱ σημερινοί δυσσεβεῖς χιλιασταί, πνευματισταί, παπισταί, προτεστάνται καί λοιποί πολυώνυμοι καί πολυποίκιλοι ψευδόχριστοι καί ψευδοπροφῆται, ἔχοντες ἀρχηγόν των τόν ἄρχοντα τοῦ σκότους, καί ἀπειλοῦν καί καυχῶνται καί ἀλαζονεύονται καί ἐπαίρονται καί σείουν τάς χεῖράς των καί κινοῦν τάς κεφαλάς των καί ὑψώνουν τάς φωνάς των καί σκορποῦν τά δολλάρια καί μετέρχονται πάντα τρόπον, καθώς τούς ὁδηγεῖ ὁ πατήρ τοῦ σκότους, καί ἀφρίζουν σάν τά ἀφρισμένα κύματα, πού κτυποῦν εἰς τούς βράχους, τά ἀκρογιάλια καί διαλύονται, καί λυσσοῦν καί τρίζουν τούς ὀδόντας των καί ἀνοίγουν τά ἀπύλωτα καί κατηραμένα στόματά των, διά νά κατασπαράξουν τούς ὀρθοδόξους χριστιανούς, τούς ὀλίγους, ἀλλ' ἐκλεκτούς ἐργάτας καί στρατιώτας τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά ξηραίνονται καί πίπτουν ὡς δαιμονισμένοι καί συντρίβονται...

Ὁ ἰδικός μας ἀρχηγός καί βασιλεύς εἶναι ἰσχυρότατος, δυνατώτατος, εἶναι παντοδύναμος, θά τούς συντρίψη ὡς σκεύη κεραμέως, θά τούς πάρη ὁ ἄνεμος, ὅπως τά χνούδια, καί θά τούς στείλη ὁ δίκαιος Κριτής, ἐάν δέν μετανοήσουν, μαζί μέ τον ἄρχοντά τους εἰς τό πῦρ τό ἀτελεύτητον, εἰς τό σκότος τό ἐξώτερον, τό ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καί τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἡμᾶς δέ καί πάντας τούς ὀρθοδόξους Χριστιανούς, τούς ἐμμένοντας εἰς τήν ὀρθήν πίστιν, νά μᾶς παραλάβη ὁ Κύριος ἐν μετανοίᾳ καί ἐξομολογήσει καί νά μᾶς ἀξιώση τῆς ἐκ δεξιῶν παραστάσεως καί τῆς γλυκυτάτης ἐκείνης φωνῆς: Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τήν ἡτοιμασμένην δι' ὑμᾶς οὐράνιον βασιλείαν, ἧς γένοιτο πάντας ἀξιωθῆναι.

... Χειμών βαρύτατος ἐνέσκυψε κατά τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί ἁπάσης τῆς Οἰκουμένης... ἀλλά μή δειλιάσετε εἰς πάντα χειμῶνα ἐπερχόμενον κατά τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά μείνατε ἀνδρεῖοι εἰς τήν Ὀρθόδοξον πίστιν, τάς ἱεράς παραδόσεις καί ὑπομονητικοί εἰς τάς ἐρχομένας θλίψεις, διά νά συμβασιλεύσωμεν μετά τοῦ ἀθανάτου Νυμφίου καί Βασιλέως Χριστοῦ αἰωνίως εἰς τούς οὐρανούς...

... Ὁ κατά τοῦ μισοκάλου δαίμονος πόλεμος εἶναι διαρκής χωρίς ἀνακωχήν. Ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχή, προσευχή ἀδιαλείπτως, ἀνδρεία, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη καί ταπεινοφροσύνη.

Ὁ Κύριος δέν θά ἐγκαταλείψη τήν Ἐκκλησίαν Του

... Ἡμεῖς, ὅσοι πονοῦμεν καί ἀγαποῦμεν τήν Ἐκκλησίαν, ὄχι μόνον δέν θά τούς ἀκολουθήσωμεν ἀλλά καί θά τούς πολεμήσωμεν ἀνδρείως... Καί ἐάν πολλοί ἀπό τούς σημερινούς πατριάρχας, μητροπολίτας, ἀκόμη καί ἄρχοντας τῆς πολιτείας θελήσουν νά καταφρονήσουν τάς Ἀποστολικάς καί πατρικάς παραδόσεις, ἡμεῖς δέν θά τούς ἀκολουθήσωμεν... Πρέπει νά πιστεύωμεν ὅτι ὁ Κύριος δέν θά ἀφήση, δέν θά ἐγκαταλείψη τήν Ἐκκλησίαν Του, ἀλλά θά τήν ὑπερασπισθῆ, θά τήν προστατεύση καί θά συντρίψη τούς ἐχθρούς της ὡς σκεύη κεραμέως.

Ὁ Βεελζεβούλ καί ὁ «Ε.Κ.Α.Μ.»

(Ἀπό τήν ἐφημ. «Ὀρθόδοξος Τύπος»)

Κύριε Διευθυντά·

Διά τῆς παρούσης δέν σκοπεύω νά διαπραγματευθῶ τό θέμα περί ἀντιχρίστου ἤ περί τοῦ ἀριθμοῦ 666 κ.τ.τ.. Ἐπιγραμματικῶς θά σημειώσω δύο-τρεῖς σκέψεις εἰς ἀπάντησιν ἐπιστολῆς φίλου Ἱερέως ἐκ Μακεδονίας. Οὗτος μοῦ ἔστειλε πρό καιροῦ φωτοτυπίαν ἑνός περιέργου σχήματος, τό ὁποῖον, τιθέμενον ἔμπροσθεν κυρτοῦ κατόπτρου, ἐδείκνυεν, οὔτε ὀλίγον οὔτε πολύ, μίαν διαβολικήν μορφήν, τήν ὁποίαν «ἔστεφεν» ὁ ἀριθμός 666. Μοῦ ἔγραφε δέ ὅτι τό σχῆμα αὐτό θά ὑπάρχῃ εἰς τά νέα δελτία ταυτότητος καί μέ ἠρώτα «τί θά κάμωμε;».

Ὁμολογῶ ὅτι μετά πολλῆς δυσπιστίας ἐδέχθην τήν πληροφορίαν αὐτήν. (Βραδύτερον εἶδον τό σχῆμα δημοσιευμένον καί εἰς θρησκευτικά περιοδικά). Οἱ ἁρμόδιοι κρατικοί Λειτουργοί, ἐσκέφθην, θά ἔπρεπεν, ὅλοι, πρῶτον μέν νά εἶναι συνειδητοί σατανολάτραι, δεύτερον δέ νά πάσχουν ἐκ κρετινισμοῦ. Διότι μόνον συνειδητοί σατανολάτραι θά ἔθετον τοιαῦτα σχήματα εἰς τά δελτία ταυτότητος καί μόνον πάσχοντες ἐκ κρετινισμοῦ ἠδύναντο νά πιστεύσουν ὅτι θά εὑρεθοῦν Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, πού θά ἐδέχοντο νά λάβουν δελτία ταυτότητος μέ τήν εἰκόνα τοῦ Βεελζεβούλ! Καί, «νά πάρῃ ἡ εὐχή!», εἶναι ὀλίγον δύσκολον νά συμπέσουν ἀμφότεραι αἱ ἰδιότητες (σατανολατρία καί κρετινισμός) εἰς μίαν δεκάδα, τοὐλάχιστον, ἀνωτάτων στελεχῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καθώς καί εἰς τούς ἁρμοδίους Ὑπουργούς καί Ὑφυπουργούς. Λογικῶς λοιπόν θά ἔπρεπε νά ἀποκλεισθῇ παντελῶς τοιοῦτον ἐνδεχόμενον, δηλαδή ἐκτύπωσις δελτίων ταυτότητος μέ σατανικάς μορφάς.

Ἐπειδή ὅμως τίποτε δέν ἀποκλείεται εἰς τήν ὡραίαν αὐτήν Χώραν, ὅπου θάλλει «ἡ φαιδρά πορτοκαλέα», δέν εἶναι δυνατόν νά ἀποκλεισθῇ οὔτε αὐτό. Ἄν λοιπόν πράγματι εἰς τά νέα δελτία ταυτότητος ἔχῃ ἀποτυπωθῇ ἔστω καί ὑποψία τῆς μορφῆς τοῦ Βεελζεβούλ, ἀσφαλῶς οἱ πιστοί ὄχι μόνον δέν θά παραλάβουν τά δ ι α β ο λ ο δ ε λ τ ί α αὐτά, ἀλλ' οὔτε κἄν θά τά ἐγγίσουν!

Τό αὐτό θά συμβῇ καί ἄν τά δελτία φέρουν τόν ἀριθμόν 666. Ἐάν μέν ὁ ἀριθμός αὐτός ἐτέθη ἐπίτηδες, ὡς σχετιζόμενος μέ τόν ἀντί-

χριστον, θά ἦτο ἀδιανόητον νά φέρωμεν ἐπάνω μας τά σύμβολα τοῦ ἀντιχρίστου! Ἀλλά καί ἐάν ὁ ἀριθμός αὐτός δέν ἐπελέγη σκοπίμως, δηλαδή ὡς σύμβολον τοῦ ἀντιχρίστου, ἀλλ' ἁπλῶς ὡς ἕνας ἀριθμός μεταξύ τῶν πολλῶν, ἴσως διότι οὗτος παρουσιάζει ὡρισμένα μαθηματικά πλεονεκτήματα (εὐκολία ποικίλων συνδυασμῶν κ.τ.τ.) ἔναντι τῶν λοιπῶν —ὑπόθεσιν κάμνομεν, διότι οὐδεμία περί τούτου ἔνδειξις ὑπάρχει—, καί πάλιν τά δελτία ταυτότητος, ὡς προκαλοῦντα τήν θρησκευτικήν μας εὐαισθησίαν μέ τήν χρῆσιν ἑνός ὑπόπτου καί διαβλητοῦ ἀριθμοῦ, εἶναι ἀπολύτως ἀπαράδεκτα. ΔΕΝ ΘΑ ΤΑ ΠΑΡΑΛΑΒΩΜΕΝ!

Ὀλίγα λόγια καί διά τόν Ε.Κ.Α.Μ.: Ὡς Χριστιανοί δέν ἔχομεν νά κρύψωμεν τίποτε ἀπό τήν ζωήν μας. Ἡ ζωή τοῦ πιστοῦ εἶναι διαφανής. Μόνον «ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τό φῶς». Ὀρθῶς ἐλέχθη ὅτι οἱ ἔντιμοι ἄνθρωποι θά ἠδύναντο νά κατοικοῦν εἰς ὑαλίνους πύργους. Ὡς δημοκρατικοί πολῖται ὅμως, ὡς κάτοικοι ἐλευθέρας καί δημοκρατικῆς Χώρας, δέν ἀνεχόμεθα τό «ἠλεκτρονικόν φακέλλωμα». Αὐτό σημαίνει ὅτι ἐάν δέν ψηφισθῇ ὁ ὑπό τῆς Κυβερνήσεως ὑπεσχημένος Νόμος περί προστασίας τοῦ πολίτου ἀπό τάς ἐνδεχομένας καταχρήσεις τῆς κρατικῆς ἐξουσίας εἰς βάρος τῶν ἐλευθεριῶν του καί τῶν δικαιωμάτων του, θά εἴπωμεν «ὄχι!» καί εἰς τόν Ε.Κ.Α.Μ..

Θά ἐρωτηθῶμεν ἴσως: Καί τί θά συμβῇ μέ τήν ἄρνησίν μας νά ἐφαρμόσωμεν Νόμον τοῦ Κράτους; α) Οἱ Χριστιανοί εἶναι οἱ νομοταγέστεροι τῶν ἀνθρώπων, ὅταν οἱ Νόμοι δέν προσβάλλουν τάς θρησκευτικάς των πεποιθήσεις. Ὅταν συμβαίνῃ τό ἀντίθετον, τότε, «πειθαρχοῦντες Θεῷ μᾶλλον ἤ ἀνθρώποις» (Πράξ. ε', 29), εἰσέρχονται εἰς τήν παρανομίαν, ἀδιαφοροῦντες διά τάς συνεπείας. Νόμοι τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ἐπέβαλλον τήν θυσίαν εἰς τά εἴδωλα, ἀλλ' οἱ πιστοί δέν ὑπήκουον. Νόμοι τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους ἐπέβαλλον κατά καιρούς τόν Ἀρειανισμόν ἤ τόν Μονοθελητισμόν ἤ τήν Εἰκονομαχίαν, ἀλλ' οἱ Ὀρθόδοξοι ἐπέλεγον τήν «ἁγίαν παρανομίαν». β) Ἐάν ἑκατοντάδες χιλιάδων ἤ μᾶλλον ἑκατομμύριά τινα Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων ἀρνηθοῦν νά παραλάβουν τά διαβολοδελτία, εἶναι μαθηματικῶς βέβαιον ὅτι ἡ Πολιτεία θά ὑποχωρήσῃ πάραυτα καί θά τροποποιήσῃ τόν Νόμον. Τό ὀλιγώτερον, θά καταστήσῃ προαιρετικά καί ὄχι ὑποχρεωτικά τά νέα δελτία ταυτότητος. Εἰσαγγελεῖς καί Δικαστήρια καί Φυλακαί ὑπάρχουν διά πεντακοσίους ἤ χιλίους ἤ πέντε χιλιάδας ἤ δέκα χιλιάδας ἀνθρώπων. Δι' ἑκατοντάδας χιλιάδας ἤ μᾶλλον δι' ἑκατομμύρια ἀνθρώπων δέν ὑπάρχουν οὔτε Εἰσαγγελεῖς, οὔτε Δικαστήρια, οὔτε Φυλακαί. Τουλάχιστον εἰς τήν μικράν Ἑλλάδα!... γ) Ἄν εἶναι ἀδύνατον νά σταλοῦν εἰς τά Δικαστήρια καί τάς Φυλακάς ἑκατοντάδες χιλιάδες ἤ μᾶλλον ἑκατομμύριά τινα ἀνθρώ-

πων, ἐξ ἴσου ἀδύνατον εἶναι νά ἀποκλεισθῇ τόσον πλῆθος ἀνθρώπων ἀπό συναλλαγάς καί δικαιοπραξίας, ἐπειδή δέν θά εἶναι κάτοχοι διαβολοδελτίων. Ἡ μόνη λύσις, πού θά ἐπιβληθῇ ἐκ τῶν πραγμάτων, διότι θά δημιουργηθῇ ἐκρηκτικόν κοινωνικόν πρόβλημα πελωρίων διαστάσεων, θά εἶναι ἡ ὑπαναχώρησις τῆς Ἐξουσίας. Ἀλλά καί ἄν αὐτό δέν συμβῇ, ὅπερ λίαν ἀπίθανον, τότε θά εἴπωμεν καί θά βιώσωμεν τό ἡμῖν «ἐχαρίσθη τό ὑπέρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τό εἰς αὐτόν πιστεύειν, ἀλλά καί τό ὑπέρ αὐτοῦ πάσχειν» (Φιλιπ. α', 29). Ἡ πίστις μας σύμβολόν της καί θεμέλιόν της ἔχει τόν Σταυρόν!...

Τέλος λόγου: Ἐάν τά διαδιδόμενα εἶναι ἀληθῆ καί τά νέα δελτία ταυτότητος θά φέρουν, ἐμφανῶς ἤ ἀφανῶς, εἴτε τήν μορφήν τοῦ Βεελζεβούλ εἴτε τόν ἀριθμόν 666 εἴτε ὁ,τιδήποτε ἄλλο ἀντιχριστιανικόν σύμβολον, ἤ ἀκόμη καί ἄν θά ἔχουν μόνον τόν Ε.Κ.Α.Μ., ἄνευ προηγουμένης νομοθετικῆς διασφαλίσεως τῶν δημοκρατικῶν δικαιωμάτων καί ἐλευθεριῶν τοῦ πολίτου, θά εἴπωμεν ΟΧΙ καί πάλιν ΟΧΙ καί μυριάκις ΟΧΙ εἰς τά νέα αὐτά δελτία, ὁ,τιδήποτε καί ἄν πρόκειται νά ἀντιμετωπίσωμεν... «Ἀκουέτω ταῦτα καί Βασιλεύς (=Κυβέρνησις)!».

Μετά τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἀρχιμανδρίτης

«Ἰδού ἔρχομαι ὡς κλέπτης· Μακάριος ὁ γρηγορῶν καί τηρῶν τά ἱμάτια αὐτοῦ ἵνα μή γυμνός περιπατῇ καί βλέπωσι τήν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ» (Ἀποκ. ις' 15).

Ὁ πρῶτος Μακαρισμός τῆς Ἀποκαλύψεως (α' 3) μᾶς πληροφόρησε ὅτι «ὁ καιρός ἐγγύς».

Ὁ τρίτος Μακαρισμός, μᾶς εἰδοποιεῖ ὅτι ὁ καιρός αὐτός θά εἶναι καί αἰφνίδιος.

Θά μοιάζει μέ τόν κλέπτη πού ἔρχεται κάποια ἄδηλη, γιά τό νοικοκύρη, ὥρα.

Γιαυτό ἀκριβῶς, καλοῦνται οἱ πιστοί νά ἀγρυπνοῦν πάνω στήν πνευματική τους ζωή.

Ὁ Μακαρισμός αὐτός, ἔρχεται νά εὐτυχίση ἐκείνους πού μένουν ἄγρυπνοι πάνω στά τείχη τῆς καρδιᾶς των καί περιμένουν τόν οἰκοδεσπότη τοῦ πύργου κάθε στιγμή τοῦ εἰκοσιτετραώρου τῆς ζωῆς των.

1. Μακάριος ὁ γρηγορῶν καί τηρῶν τά ἱμάτια αὐτοῦ

Ἄς πάρωμε τόν Μακαρισμό αὐτόν σέ μιά ὁλότελα καθημερινή σκηνή. Ἔχετε ποτέ δῆ λουόμενον ἄνθρωπο στή θάλασσα, πού ὅταν βγῆκε στήν παραλία, ἀντελήφθη ὅτι κάποιος κλέπτης τοῦ ἀφήρεσε τά ροῦχα; Πῶς πρέπει νά αἰσθάνεται αὐτός ὁ ἄνθρωπος, ὅταν μάλιστα τό σπίτι του εἶναι πολύ μακρυά, καί δέν ἔχει κανέναν γνωστό του νά τόν βοηθήση στήν προκείμενη κατάστασι;

Πολύ χειρότερη κατάστασι, ἀληθινή πνευματική γύμνωσι θά αἰσθανθῆ κι' ἐκεῖνος πού δέν καλλιεργεῖ τήν πνευματική ζωή ὅσο ζῆ στόν κόσμο αὐτόν.

Καί τήν γύμνωσι αὐτή θά τήν ἀντιληφθῆ ὅταν σταθῆ μπροστά στό φοβερό βῆμα τοῦ Κριτοῦ Χριστοῦ. Εὐτυχισμένος, λοιπόν, αὐτός πού φυλάει τά ροῦχα του, τή στολή τῆς ψυχῆς του.

Καί ἡ στολή τῆς ψυχῆς εἶναι αὐτές οἱ ἀρετές του.

«Τό δέ γρηγορεῖν καί φυλάττειν τά ἱμάτια, δηλοῖ τό ἐπαγρυπνεῖν ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσι· αὗται γάρ εἰσι τῶν ἁγίων τά ἱμάτια», μᾶς λέγει ὁ Καισαρείας Ἀνδρέας.

Ὁ Κύριος, πού διεζωγράφισε τήν παραβολή τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ,

βάζει στό στόμα τοῦ πατέρα τήν προσταγή πρός τούς δούλους του: «ἐξενέγκατε τήν στολήν τήν πρώτην καί ἐνδύσατε αὐτόν». Ποιά εἶναι αὐτή ἡ στολή ἡ πρώτη;

Εἶναι ἡ στολή τῆς ἁγνότητος καί καθαρότητος πού πῆρε ὁ ἄνθρωπος στό βάπτισμά του.

Δεῖγμα αὐτῆς τῆς ἐσωτερικῆς καθαρότητος, ἦταν καί ἡ παληά συνήθεια τῆς Ἐκκλησίας νά λευκοφορῆ τούς νεοβαπτισμένους. Σέ μιά ἐπιτύμβια πλάκα χριστιανοῦ μάρτυρος, χαράχθηκε ἡ ἐπιγραφή: «Ἐκοιμήθη ἐν λευκοῖς».

Τά λευκά ἐνδύματα ἦταν μιά ἀπομίμησι τῶν ἐνδυμάτων πού φοροῦσαν οἱ ἄγγελοι ὅσες φορές ἐνεφανίζοντο στούς πιστούς, ὅπως στήν ἀνάστασι τοῦ Κυρίου, στήν Ἀνάληψί του κλπ.

Ἀλλά καί τοῦ Κυρίου τά ἐνδύματα ἔγιναν λευκά σάν τό φῶς κατά τήν Μεταμόρφωσί Του.

Αὐτός ὁ Θεός, περιβάλλεται τό φῶς, ὅπως μᾶς λέγη ὁ 103 Ψαλμός, στιχ. 2.

Ἡ Ἐκκλησία μας ψάλλει: «Χιτῶνα μοι παράσχου φωτεινόν ὁ ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον».

Σύμβολον, λοιπόν, ἠθικῆς καθαρότητος, τά λευκά ἱμάτια, καί γενικά τά ἱμάτια, σύμβολο τῆς ἐνδύσεως τῆς ψυχῆς μέ ἀρετές. «Καί ἐδόθη αὐτῇ (δηλ. τῇ Ἐκλησίᾳ) ἵνα περιβάληται βύσσινον λαμπρόν καθαρόν· τό γάρ βύσσινον τά δικαιώματα (δηλ. οἱ ἀρετές) τῶν ἁγίων ἐστί» (Ἀποκ. ιθ' 8).

Στήν ἐποχή πού βρισκόμαστε, μποροῦμε νά «τηροῦμεν» τά ἱμάτια τῆς ψυχῆς; Μποροῦμε νά διατηροῦμε ἀρετές καί μάλιστα ὄχι μόνο μιά περίοδο τῆς ζωῆς μας, ἀλλά σέ ὅλη τή ζωή μας; Γιατί, δέν λέγει ὁ «τηρήσας» ἀλλά ὁ «τηρῶν», πού δείχνει μιά ἀδιάκοπη, συνεχῆ καί σταθερή διατήρησι τῶν ἀρετῶν.

Καί πρέπει νά ποῦμε, ὅτι πολλοί σάν ἔφηβοι ξεκίνησαν μέ ὅμορφες προοπτικές γιά μιά πνευματική ζωή, πού ξεθύμανε ὅμως κάπου στή στρατιωτική θητεία, ἤ στήν ἀναζήτησι ἐπαγγελματικῆς σταδιοδρομίας, ἤ ἀκόμη καί στήν σύστασι οἰκογενείας. Γιά νά δώσουν κατοπινά, ὅταν ἐπανακληθοῦν ἀπό τόν Κύριο, τήν ἀπάντησι, ὁ μέν πρῶτος: «ζεῦγη βοῶν πέντε ἠγόρασα καί πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά». Δέν εὐκαιρεῖ, γιατί πάει νά δοκιμάση καί νά γευθῆ τίς ἡδονές πού θά τοῦ χαρίσουν οἱ πέντε του αἰσθήσεις.

Καί ὁ δεύτερος: «ἀγρόν ἠγόρασα καί ἔχω ἀνάγκη ἐξελθεῖν καί ἰ-

δεῖν αὐτόν». Οἱ βιωτικές μέριμνες τόν ἀπεγύμνωσαν ἀπό κάθε πνευματικότητα, γιά νά φτάσωμε στόν τρίτο, πού ἀπαντᾶ ὅτι παντρεύτηκε καί ἔχει οἰκογενειακές φροντίδες.

Ὁμολογουμένως, αὐτή ἡ κατάστασι εἶναι ἀποκαρδιωτική.

Καί τίθεται πάλι τό ἐρώτημα: Ὥστε μποροῦμε νά μείνωμε στήν ἀρετή ἰσόβια;

Μποροῦμε, ἀρκεῖ νά θέλωμε.

Καί εἶναι ἀνάγκη νά θέλωμε, γιατί χωρίς τήν διατήρησι τῆς ἀρετῆς ἰσόβια, δέν θά πετύχωμε τοῦ μακαρισμοῦ πού λέγει ὁ Κύριος.

Μέσα σ' ἕνα γενικό κατακλυσμό πνευματικῆς ἐξαθλιώσεως, εὐτυχῶς μένουν καί κάποιοι πού διατηροῦν ἰσόβια τήν ἀρετή. Καί αὐτοί οἱ κάποιοι εἶναι σέ κάθε ἐποχή. Εἶναι οἱ ἐκλεκτοί.

Εἶναι τό λεῖμμα πού θά σωθῆ (Ρωμ. ια' 5).

Στήν πέμπτη ἐπιστολή τοῦ Χριστοῦ πρός τήν Ἐκκλησία τῶν Σάρδεων, φαίνεται αὐτό: «Ἀλλά ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσι, ἅ οὐκ ἐμόλυναν τά ἱμάτια αὐτῶν καί περιπατήσουσι μετ' αὐτοῦ ἐν λευκοῖς ὅτι ἄξιοί εἰσι» (Ἀποκ. γ' 4).

Εἴθε νά νοιώσωμε, ὅτι ἀνάμεσα στά λίγα αὐτά ὀνόματα, πρέπει νά ἀνήκωμε κι' ἐμεῖς, γιά νά σταθῆ ἀντίστοιχα καί ὁ μακαρισμός δικός μας.

2. Ἰδού ἔρχομαι ὡς κλέπτης

Πολλές φορές ὁ Κύριος στά Εὐαγγέλια μᾶς μίλησε γιά τό αἰφνίδιο τῆς Δευτέρας Του Παρουσίας. Γιά τόν ἄνθρωπο, ἡ Δευτέρα τοῦ Χριστοῦ Παρουσία ἔχει δυό στάδια. Τό πρῶτο, εἶναι ὁ θάνατος τοῦ καθενός, ἡ ἔξοδός του ἀπό τή ζωή αὐτή πού γιαυτόν εἶναι μιά μερική κρίσις, καί τό δεύτερο, ὅταν ὅλοι θά σταθοῦν μπροστά στόν Δίκαιο Κριτή γιά νά δώσουν λόγο γιά τίς πράξεις του ὁ καθένας ἀτομικά. Καί στήν πρώτη περίπτωσι καί στήν δεύτερη, ὑπάρχει τό στοιχεῖο τοῦ ξαφνικοῦ.

Πότε θά πεθάνω;

Πότε θά γίνη ἡ Δευτέρα τοῦ Χριστοῦ Παρουσία; Καί τά δυό, μοῦ εἶναι ἄγνωστα, καί ἐνδεχομένως μαζῆ μέ τό δεύτερο, καί τό πρῶτο αἰφνίδιο. Ἐν τούτοις, γιά τόν πιστό, δέν εἶναι τά πράγματα ἔτσι.

«Περί δέ τῶν χρόνων καί τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι· αὐτοί γάρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτί οὕτως ἔρχεται. Ὅταν γάρ λέγωσιν, εἰρήνη καί ἀ-

σφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος... ὑμεῖς δέ ἀδελφοί, οὐκ ἐστέ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβη˙ πάντες ὑμεῖς υἱοί φωτός ἐστε καί υἱοί ἡμέρας. Οὐκ ἐσμέν νυκτός οὐδέ σκότους...» (Α' Θεσσ. ε' 1-11).

Γιά ἕναν πού δέν ἔχει προβλέψει μιά ἔκλειψι ἡλίου, ὅταν βλέπη νά σκοτινιάζη, εἶναι γι' αὐτόν ἕνα φαινόμενο ξαφνικό, ὅταν γιά τούς ἀστρονόμους ἦταν γνωστό ἀπό καιρό. Τό ξαφνικό θά εἶναι γιά κείνους πού μποροῦν νά λένε: «εἰρήνη καί ἀσφάλεια» καί ὄχι γιά κείνους πού βρίσκονται σέ ἐγρήγορσι καί ἀναμονή.

Ἄν κάθε μέρα ζῶ μέ τήν προσμονή τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, γιατί νά εἶναι γιά μένα αἰφνίδιος ὁ ἐρχομός του; Γιαυτό, γράφει ὁ Ἀπ. Παῦλος ὅτι σεῖς δέν βρίσκεσθε στό σκοτάδι τῆς ἁμαρτίας γιά νά λέτε, «ἀσφάλεια καί εἰρήνη», ἀλλά εἶσθε παιδιά τῆς ἡμέρας καί γιά σᾶς ὑπάρχει ἀπό τώρα τό φῶς τοῦ Χριστοῦ μέ τό ὁποῖο καί ἔχετε ἑνωθῆ.

Σάν κλέπτης θά ἔλθη ἐκείνη ἡ ἡμέρα. Μά τό φῶς, εἶναι ξαφνικό σάν κλέπτης γιά τό σκοτάδι, καί ὄχι τό φῶς γιά τό φῶς. Ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος, σημειώνει, ὅτι ὁ πιστός ἤδη ἔχει κριθῆ. Νά πῶς τό λέγει στόν 57ο Λόγο του:

«Ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου καί ἦλθε καί ἔρχεται πάντοτε εἰς τούς πιστούς καί εἶναι παροῦσα εἰς ὅλους ἐκείνους ὅπου θέλουν». Ἀκόμη, λέγει: «ὁ πιστός δέν κρίνεται εἰς τήν μέλλουσαν κρίσιν, ὅτι ἐκρίθη προτήτερα, οὐδέ ἐλέγχεται ἀπό ἐκεῖνο τό φῶς, ὅτι ἐφωτίσθη ἐδῶ προτήτερα οὐδέ ἐμβαίνει εἰς τοῦτο τό πῦρ νά κατακαίεται αἰωνίως, ὅτι ἐμβῆκεν ἐδῶ προτήτερα, καί ἐκρίθη, οὐδέ συλλογίζεται ὅτι τότε μόνον ἐφάνη ἡ ἡμέρα Κυρίου, διατί ἐκεῖνος ἔγινεν ὅλος ἡμέρα φωτεινή, καί λαμπρά, ἀπό τήν συναναστροφήν καί ὁμιλίαν τοῦ Θεοῦ». Ὅσο γιά τόν ἁμαρτωλό, τά πράγματα θά εἶναι αἰφνίδια: «Καί εἰπέ μέ τόν ἑαυτόν σου˙ ἀνίσως τώρα ὁποῦ εἶμαι εἰς τοῦτον τόν κόσμον δέ βλέπω τό φῶς τῆς θείας χάριτος, ἀλλά εὑρίσκομαι μέσα εἰς τό σκότος, βεβαιότατα καί ὕστερα ἀπό τόν θάνατον μέσα εἰς τό σκότος ἔχω νά εὑρίσκομαι, καί ἐξάπαντος ἔχει νά ἔλθη εἰς ἐμέ ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτί, καί τότε ἔχει νά γένη ἔξαφνα εἰς ἐμέ αἰώνιος ὄλεθρος».

Ὁ Κύριος μᾶς συμβουλεύει νά εἴμαστε κάθε στιγμή, ἕτοιμοι. «Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφῦες περιεζωσμέναι». Τά λόγια του αὐτά μᾶς θυμίζουν τήν ἐντολή πού ἔδωσε στούς Ἰσραηλίτας στήν Αἴγυπτο:

«Αἱ ὀσφῦες ὑμῶν περιεζωσμέναι, καί τά ὑποδήματα ἐν τοῖς ποσίν ὑμῶν, καί αἱ βακτηρίαι ἐν ταῖς χερσίν ὑμῶν» ('Εξόδ. ιβ' 11).

Ἕτοιμοι γιά τήν μεγάλη μας «ἔξοδο». Τότε οἱ 'Ισραηλίται ἔφυγαν ἀπό τήν Αἴγυπτο γιά τήν γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ἐμεῖς πρέπει νά φύγωμε ἀπό τόν κόσμο τῆς φθορᾶς καί τοῦ σκότους γιά τό βασίλειο τῆς ἀφθαρσίας καί τοῦ φωτός.

Καί συνεχίζει ὁ Κύριος: «Καί οἱ λύχνοι καιόμενοι». Αὐτό μᾶς θυμίζει τήν παραβολή τῶν Δέκα Παρθένων πού τό συμπέρασμα της εἶναι: «Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τήν ἡμέραν οὐδέ τήν ὥραν ἐν ᾗ ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται (Λουκ. ιβ' 35, Ματθ. κε' 13).

Ἄς γρηγοροῦμε, λοιπόν, καί ἄς φυλᾶμε τά ἱμάτια τῆς ψυχῆς, πού εἶναι οἱ ἀρετές, γιατί ὁ Κύριος ἔρχεται σάν κλέπτης.

«'Αθρόον ὁ Κριτής ἐπελεύσεται καί ἑκάστου αἱ πράξεις γυμνωθήσονται. 'Αλλά φόβῳ κράξωμεν ἐν μέσῳ τῆς νυκτός» τοῦ βίου τούτου, ὥστε ὁ Κύριος νά φωτίση τήν σκοτεινή μας καρδιά νά κατανοήση τήν βαρύτητα ὅλων αὐτῶν τῶν πραγμάτων καί νά φροντίζη νά ἐνδύεται μέ πίστι καί ἀρετή.

Ἄς **«Γρηγορῶμεν καί νήφωμεν»** (Α' Θεσσ. ε' 6).

('Από πολυγραφημένον ἔντυπο, χωρίς χρονολογία καί ὑπογραφή συντάκτου).

«Μνημονεύετε τῆς φρικώδους καί φοβερᾶς ἡμέρας, ἐν ᾗ πάντες παρίστανται τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ δώσαντες δίκας τῶν πεπραγμένων, ἔνθα πρό ὀφθαλμῶν πάντων προτεθήσεται τά ἁμαρτήματα, καί ἀποκαλυφθήσεται, καί τοῖς ἀγνοοῦσιν ἐπιδειχθήσεται, ἔνθα ἡ πηγή τοῦ πυρός καί ὁ ἀκοίμητος σκώληξ, ἔνθα πάντα γυμνά καί τετραχηλισμένα, ἔνθα βίβλοι τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἀνοιγήσονται, καί ἐν μέσῳ ἀναγνωσθήσεται τά φανερά καί τά κεκρυμμένα, τά ἐν νυκτί καί ἐν ἡμέρᾳ»

(Χρυσόστομος)

«Κυκλώσαντες ἐκύκλωσάν με, καί τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς»

(Ψαλμ. 117, 11)

Λίγα λόγια γιά τήν ἀξία τῆς συντόμου «Προσευχῆς τοῦ Ἰησοῦ» πού κάνει τόν ἄνθρωπο μέτοχο στή θεία δόξα – Μετάφρασι τοῦ 296 Κεφαλαίου περί Προσευχῆς τοῦ Ἁγίου Συμεών Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης

Ἡ θεία αὐτή σύντομη προσευχή πού ἔχει σάν ἐπίκλησί της τό Ὄνομα τοῦ Σωτῆρος μας Χριστοῦ, καί πού στό σύνολό της εἶναι: «ΚΥΡΙΕ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΕ ΥΙΕ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΕΛΕΗΣΟΝ ΜΕ», ἔχει ἕνα πυκνό καί πλούσιο περιεχόμενο.

Εἶναι ταυτόχρονα προσευχή καί εὐχή.

Ὁμολογία στήν πίστι καί κίνητρο νά δοθῆ Πνεῦμα Ἅγιο. Παρέχει θεῖες εὐεργεσίες καί καθαρίζει τήν καρδιά. Διώχνει τούς δαίμονες καί ἐγκαταστήνει τόν Ἰησοῦ Χριστό. Γίνεται πηγή γιά πνευματικές ἔννοιες καί σκέψεις.

Ἀπολυτρώνει ἀπ' τίς ἁμαρτίες τίς ψυχές καί θεραπεύει τίς ἀρρώστειες τίς σωματικές.

Δίνει τόν θεῖο φωτισμό καί μετατρέπει σέ πηγή τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Βραβεύει μέ θεῖες ἀποκαλύψεις καί γνῶσι μυστική τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ πού βρίσκει τήν ταπείνωσι, καί τέλος, σκορπίζει τήν μόνη σωτηρία, μιά πού τό σωστικό φέρνει τοῦ Θεοῦ μας Ὄνομα. Ἐκεῖνο, δηλαδή, τό μόνο Ὄνομα πού ἀποκλήθηκε σέ μᾶς, τ' Ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καί πού ἄλλο δέν ὑπάρχει γιά νά σωθοῦμε, ὅπως λέγη ὁ Ἀπόστολος (Πράξ. δ' 12).

Καί ἐξηγῶντας τά πιό πάνω, τήν εἴπαμε προσευχή, γιατί σ' αὐτήν ἐπιζητοῦμε τό θεῖον ἔλεος. Τήν ὀνοματίσαμε εὐχή, γιατί χαρίζομε τούς ἑαυτούς μας στό Χριστό, μέ τό νά ἐπικαλούμαστε τ' Ὄνομά Του. Εἶναι ὁμολογία, γιατί τ' Ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ὡμολόγησε ὁ Πέ-

τρος, καί μακαρίστηκε (Ματθ. ις' 17). Ἀκόμα, ὑποκινᾶ τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, γιατί κανείς δέν ὁμολογᾶ τόν Ἰησοῦ γιά Κύριο, παρά μόνο μέ τήν ὑποκίνησι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Α' Κορ. ιβ' 3).

Δίνει χαρίσματα, γιατί μέ τό νά ὁμολογήση γιά Θεό τόν Ἰησοῦν ὁ Πέτρος, τοῦ ἔδωσε τά κλειδιά τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Καθαρίζει τήν καρδιά, γιατί κατορθώνει νά καλῆ καί νά βλέπη τόν Θεό. Διώχνει τούς δαίμονες, γιατί στ' Ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διώχτηκαν καί διώχνονται ὅλοι οἱ δαίμονες. Ἐγκαταστήνει τόν Χριστό, γιατί μέ τήν μνήμη Ἐκεινοῦ, ὁ Χριστός μένει μέσα μας καί μέ τή θύμησί του κατοικεῖ καί μᾶς γεμίζει ἀγαλλίασι. Γιατί λέει ἡ Γραφή ὅτι «θυμήθηκα τό Θεό καί ἀγαλλίασα» (Ψαλμ. 76,3).

Εἶναι πηγή ἀπό πνευματικές ἔννοιες καί λογισμούς, γιατί ὁ Χριστός, πού τ' Ὄνομά Του ἐπικαλεῖται, εἶναι ὁ θησαυρός καί τό ταμεῖο ἀπό κάθε σοφία καί γνῶσι. Καί σ' αὐτούς πού κατοικεῖ, αὐτά καί χορηγεῖ. Ἀπολυτρώνει ἀπ' τίς ἁμαρτίες, γιατί ὅπως εἶπε ὁ ἴδιος στόν Πέτρο, στ' Ὄνομά του ὅσα συχωρέσει, εἶναι συχωρεμένα καί στόν Οὐρανό (Ματθ. ις' 19, ιη' 18).

Εἶναι θεραπευτήριο γιά τίς ψυχές καί τά σώματα, γιατί στ' Ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγει ἡ Γραφή, ὁ Πέτρος καί ὁ Ἰωάννης εἶπαν στόν χωλό, σήκω καί περπάτα (Πράξ. γ' 3). Ὅπως καί στόν Αἰνέα ἀποτάθηκε ὁ Πέτρος καί τοῦ εἶπε: σέ γιατρεύει ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Χορηγεῖ τό θεῖο φωτισμό, γιατί ὁ Χριστός εἶναι τό φῶς τό ἀληθινό (Ἰωάν. α' 9) καί μεταδίδει τήν λαμπρότητά του καί τή χάρι του, σ' αὐτούς πού τόν ἐπικαλοῦνται, ὅπως λέη καί ἡ Γραφή: «ἄς εἶναι ἡ λαμπρότητα τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ μας πάνωθέ μας» (Ψαλμ. 89,17) καί «αὐτός πού μέ ἀκολουθεῖ, θά ἔχη μαζῆ του τό φῶς τῆς ζωῆς» (Ἰωάν. η' 12). Εἶναι βρύσι ἀπό θεῖο ἔλεος, γιατί τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ ζητᾶμε, ὅπως λέη πάλι ἡ Γραφή, ὅτι εἶναι «ἐλεήμων ὁ Κύριος καί λυπᾶται αὐτούς πού τόν ἐπικαλοῦνται» (Ψαλμ. 85,5) καί δίνει γρήγορα τό δίκηο σ' αὐτούς πού μέ δύναμι τοῦ τό ζητοῦν» (Λουκ. ιη' 7). Βραβεύει τούς ταπεινούς μέ θεῖες ἀποκαλύψεις καί γνῶσι ἀπ' τά ἀπόκρυφα τοῦ Θεοῦ, ὅπως καί τόν Πέτρο τόν ψαρᾶ, πού τοῦ ἀποκαλύφτηκε τό περιεχόμενό της ἀπ' τόν Θεό Πατέρα (Ματθ. ις' 17). Ὅπως καί ὁ Παῦλος, μέ τή δύναμι τοῦ Χριστοῦ ἁρπάχτηκε στόν Παράδεισο καί ἄκουσε θεῖες ἀποκαλύψεις (Β' Κορ. ιβ' 2). Καί ὅ,τι νά πῆ κανείς, πάντοτε αὐτό τό Ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅλα τά ἐνεργεῖ. Καί τέλος, περιέχει τόν μόνο τρόπο σωτηρίας, γιατί ἀπό κα-

νέναν ἄλλον, ὅπως λέγη ὁ 'Απόστολος, δέν μπορεῖ νά σωθῆ κανείς. Κι' αὐτός εἶναι, ὁ Σωτήρας τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός, πού τ' Ὄνομά Του ξετυλίγεται στή μικρή προσευχή πού ἐξηγοῦμε. Γι' αὐτό, καί τ' Ὄνομα τοῦτο, τήν ἔσχατη μέρα τῆς κρίσεως, κάθε γλῶσσα θά ὁμολογήση καί θά ἀνυμνήση, εἴτε τό θέλει, ὅπως οἱ ἅγιοι καί οἱ ἄγγελοι, εἴτε δέν τό θέλει, ὅπως οἱ ἀσεβεῖς καί οἱ δαίμονες, ὅτι ὁ 'Ιησοῦς Χριστός εἶναι Κύριος καί Θεός πού στέκεται δόξα γιά τόν Πατέρα Θεό.

Καί τοῦτο τ' Ὄνομα, εἶναι τό σημάδι γιά τήν πίστι μας, ἀφοῦ καί Χριστιανοί εἴμαστε καί τέτοιοι ὀνοματιζόμαστε. Καί ἡ μαρτυρία ὅτι ἀπ' τό Θεό εἴμαστε, τό λέγει ἡ Γραφή, ὅτι «κάθε λογική ὕπαρξι πού ὁμολογεῖ τόν 'Ιησοῦ Χριστό σάν Θεό πού ἔγινε ἄνθρωπος, εἶναι ἀπ' τό Θεό», ὅπως πιό πάνω εἴπαμε (Α' 'Ιωάν. δ' 2). Κι' ἐκείνη ἡ λογική ὕπαρξι πού δέν ὁμολογεῖ, δέν εἶναι ἀπ' τό Θεό...

Γιά τόν λόγο τοῦτον, πρέπει ὅλοι οἱ πιστοί, τοῦτο τ' Ὄνομα, πού ἁπλώνεται ὅπως εἴπαμε, στή μικρή πού ἐξηγοῦμε προσευχή, νά τό ὁμολογοῦν χωρίς σταματημό, τόσο γιά τήν ἀνακήρυξι τοῦ τί πιστεύομε ὅσο καί γιά τήν ἀγάπη τοῦ Κυρίου μας 'Ιησοῦ Χριστοῦ. Πού ἀπ' τήν ἀγάπη αὐτή, ὁλότελα τίποτα δέν πρέπει ποτέ νά μᾶς χωρίση. Τόσο γιά τή χάρι καί συχώρεσι πού ἀναβλύζει ἀπ' τ' Ὄνομά του, ὅσο καί γιά τήν ἀπολύτρωσι, τή γιατρειά, τόν ἁγιασμό, τή φώτισι, καί πρό πάντων γιά τή σωτηρία. Γιατί μέ τοῦτο τό θεῖο Ὄνομα οἱ 'Απόστολοι ἔκαναν καί δίδαξαν πράγματα θαυμαστά...

Καί γιά νά κλείσουμε μέ τόν Ἅγιο 'Ιωάννη τόν Εὐαγγελιστή: «Ὅλ' αὐτά γράφτηκαν στό Εὐαγγέλιο γιά νά πιστέψετε ὅτι ὁ 'Ιησοῦς εἶναι ὁ Χριστός, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ». Νά ἀνάγλυφη ἡ πίστι. «Ὥστε ὅταν πιστεύετε, νά ἔχετε ζωή στήν ἐπίκλησι πού κάνετε στ' Ὄνομά Του».

Νά ἡ σωτηρία καί ζωή».

Προσευχή εἰς τό Ἅγιον Πνεῦμα

Βασιλεῦ Οὐράνιε, Παράκλητε,
τό Πνεῦμα τό **Ἅγιον**, ἐλθέ μεθ' ἡμῶν καί ἁγίασον ἡμᾶς.
(Ἰωάν. ιδ' 17).

Πνεῦμα **Ὁδηγητικόν**, ὁδήγει ἡμᾶς ἐπί τρίβους δικαιοσύνης.
(Ἰωάν. ιδ' 17).

Πνεῦμα **Διδακτικόν**, κατάστησον ἡμᾶς διδακτούς Θεοῦ.
(Α' Κορ. β' 13).

Πνεῦμα **Ἀληθείας**, ἀποκάλυπτε εἰς ἡμᾶς τά μυστήρια τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. (Ἰωάν. ιδ' 17).

Πνεῦμα **Σοφίας**, διάνοιγε τούς ὀφθαλμούς τῆς διανοίας μας ἵνα κατανοῆ τά θαυμάσια ἐκ τοῦ Νόμου Σου. (Α' Κορ. ιβ' 8 - Ψαλμ. 118).

Πνεῦμα **Συνέσεως**, ἀπομάκρυνε τήν ἀφροσύνην μας.
(Β' Τιμ. α' 7).

Πνεῦμα **Ὑπομνηματικόν**, ὑπενθύμιζε εἰς ἡμᾶς τόν ὑψηλόν μας προορισμόν. (Ἰωάν. ιδ' 26).

Πνεῦμα **Παράκλητον**, ἐνίσχυε ἡμᾶς εἰς τάς θλίψεις τοῦ βίου τούτου. (Ἰωάν. ιδ' 17).

Πνεῦμα **Εὐθές**, ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις ἡμῶν. (Ψαλ. Ν' 12).

Πνεῦμα **Δυνάμεως**, ἐνίσχυε ἡμᾶς εἰς τήν ἄρσιν τοῦ καθ' ἡμέραν σταυροῦ μας. (Πράξ. α' 8).

Πνεῦμα **Φωτός**, καταύγαζε τά σκότη τῆς νυκτός τῆς παρούσης ζωῆς.

Πνεῦμα **Ἐρευνητικόν**, ἐρευνόν καί ἐτάζον καρδίας καί νεφρούς, χάριζε εἰς ἡμᾶς συνείδησιν ἀγαθήν. (Α' Κορ. β' 10).

Πνεῦμα **Λαλοῦν**, λάλει ἀγαθά εἰς τάς καρδίας ἡμῶν.
(Ματθ. ι' 20).

Πνεῦμα **Ζωοποιοῦν**, ἀνόρθωσον τά ἐκ τῆς ἁμαρτίας παραλελυμένα καί νεκρά μας μέλη. (Ἰωάν. ς' 63).

Πνεῦμα **Πληροῦν**, πλήρωσον τάς καρδίας ἡμῶν, πίστεως, ἐλπίδος καί ἀγάπης. (Λουκ. α' 41).

Πνεῦμα **Προφητικόν**, χάριζε εἰς ἡμᾶς παρρησίαν προφήτου εἰς τάς πονηράς καί δυσκόλους ἡμέρας μας. (Πράξ. α' 16).

Πνεῦμα **Υἱοθεσίας**, κάμε νά κράζωμεν ἐκ βάθους καρδίας, Ἀββᾶ ὁ Πατήρ. (Ρωμ. η' 15).

Πνεῦμα **Ἐλευθερίας**, ἐλευθέρωσον ἡμᾶς ἀπό τά σύγχρονα εἴδωλα. (Β' Κορ. γ' 17).

Πνεῦμα **Συναντιλήψεως**, γίνου ἀντιλήπτωρ εἰς τάς ἀσθενείας μας. (Ρωμ. η' 26).

Πνεῦμα **Μεσιτικόν**, μεσίτευε ὑπέρ ἡμῶν «στεναγμοῖς ἀλαλήτοις». (Ρωμ. η' 26).

Πνεῦμα **Ἀγάπης**, δημιούργησε ἐντός ἡμῶν καρδίας παλλομένας ἀπό ἀγάπην καί ἀφοσίωσιν. (Β' Τιμ. α' 7).

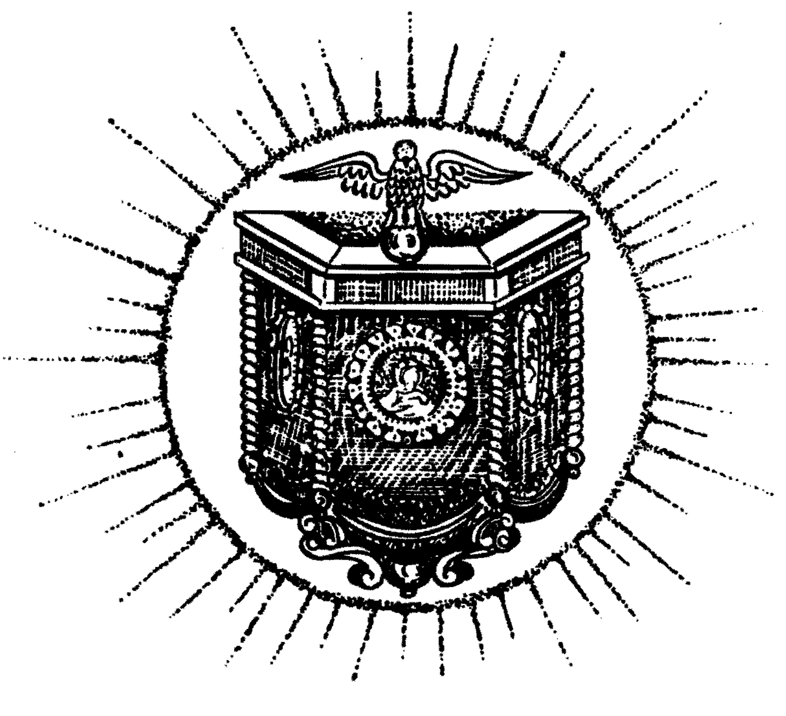
Πνεῦμα **Μαρτυροῦν**, κατάστησέ μας ζῶσαν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τήν ἐποχήν μας. (Ἑβρ. ι' 15).

Πνεῦμα **Κύριον**, ἀποκάλυψον εἰς ἡμᾶς τήν ἀληθινήν Σου λατρείαν. (Α' Κορ. ιβ' 5).

Πνεῦμα **Κατασκηνοῦν**, ἐλθέ καί σκήνωσον ἐν ἡμῖν. (Α' Κορ. ς' 19).

Καί καθάρισον ἡμᾶς ἀπό πάσης κηλῖδος,
Καί σῶσον Ἀγαθέ, τάς ψυχάς ἡμῶν.

Ἀ μ ή ν

«Ἐγώ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφός ὑμῶν καί συγκοινωνός ἐν τῇ θλίψει καί βασιλείᾳ καί ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διά τόν λόγον τοῦ Θεοῦ καί διά τήν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ, καί ἤκουσα φωνήν ὀπίσω μου μεγάλην ὡς σάλπιγγος λεγούσης˙ ὅ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καί πέμψον ταῖς ἑπτά Ἐκκλησίαις...» (Ἀποκ. 1, 9-11).

᾿Αντί ἐπιλόγου

᾿Αειμνήστου ᾿Αρχιμ. ᾿Ιωήλ Γιαννακοπούλου

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΩΣ*
(᾿Αποσπάσματα)

«Μακάριος ὁ ἀναγιγνώσκων καί οἱ ἀκούοντες τούς λόγους τῆς προφητείας καί τηροῦντες τά ἐν αὐτῇ γεγραμμένα» (᾿Αποκ. 1,3).

῾Ο σκοπός τοῦ βιβλίου τῆς ᾿Αποκαλύψεως

...῾Ο σκοπός τοῦ βιβλίου τῆς ᾿Αποκαλύψεως εἶναι ἡ πνευματική ἐνίσχυσις τῶν πιστῶν ὄχι ὡρισμένης ἐποχῆς ἀλλά ὅλων τῶν ἐποχῶν..., καί περισσότερον τῶν πιστῶν κατά τό τέλος τοῦ κόσμου ἐπί τοῦ ᾿Αντιχρίστου, ὅταν ἡ κατάστασις τῆς ᾿Εκκλησίας θά εἶναι κρίσιμος καί χαώδης. ῾Η πνευματική αὐτή ἐνίσχυσις συνίσταται εἰς τήν ὑπομονήν τῶν διωγμῶν τῶν διαφόρων ἀντιχριστιανικῶν θηρίων καί τήν ἀποφυγήν τῆς πλάνης τῶν ποικίλων ψευδοπροφητῶν. Θά ἐνισχύωνται δέ οἱ πιστοί ἀπό τούς δύο αὐτούς ἐχθρούς κατά ποικίλους τρόπους... Πλήν τοῦ ἠθικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ ἡ ᾿Αποκάλυψις ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα καί δογματικήν ὠφέλειαν, διότι βεβαιοῖ τό Τριαδικόν τοῦ Θεοῦ, τήν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, τήν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, τήν αἰωνιότητα τῆς κολάσεως κλπ....

Τά μέλλοντα γενέσθαι. (Κεφ. 4 – 22,5)

῾Ο χρόνος εἰς τόν ὁποῖον ἀναφέρεται τό περιεχόμενον τοῦ μέρους αὐτοῦ, ὡς θά ἴδωμεν κατωτέρω, εἶναι ἀπό τῆς ἐποχῆς τοῦ συγγραφέως μέχρι τέλους καί πέραν τοῦ κόσμου αὐτοῦ. Τό δέ περιεχόμενον τοῦ μέρους αὐτοῦ κλειόμενον εἰς τρεῖς ὁμοκέντρους ἀλλά ἀνί-

(*Ἀναδημοσίευσις ἀπό τό περιοδικόν «ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ», τεῦχος Ε΄-ΣΤ΄, Θεσσαλονίκη 1982).

σους κύκλους, τῶν ἑπτά σφραγίδων, ἑπτά σαλπίγγων καί ἑπτά φιαλῶν, εἶναι ἡ τιμωρία τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ἡ καταστροφή τοῦ ἐκ τῆς ἁμαρτίας μολυνθέντος φυσικοῦ κόσμου καί ἡ προστασία τῶν πιστῶν. Πρίν ὅμως ἀναπτυχθοῦν αἱ ἀνωτέρω τρεῖς βασικαί σκέψεις τῆς τιμωρίας τοῦ φυσικοῦ καί ἠθικοῦ κόσμου καί τῆς προστασίας τῶν πιστῶν, ὁ συγγραφεύς ὡς εἰσαγωγήν ἀναφέρει εἰς τά κεφάλαια 4 καί 5 τόν Θεόν Πατέρα ὡς Δημιουργόν καί τόν Χριστόν Θεόν ὡς Λυτρωτήν. Ὁ σκοπός τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς εἶναι νά δείξῃ, ὅτι ὁ πατήρ Θεός ἔχει δικαίωμα ὡς Δημιουργός νά καταστρέψῃ τόν φυσικόν κόσμον, τόν ὁποῖον ἐδημιούργησεν, ὅταν αὐτός μολυνθῇ ἀπό τήν ἁμαρτίαν. Ὁ δέ Θεός – Χριστός – Σωτήρ ἔχει δικαίωμα, ἀφοῦ διά τῆς σταυρικῆς του θυσίας ἐτιμώρησε τήν ἁμαρτίαν εἰς τό ἀθῶον του σῶμα, νά τιμωρήσῃ καί αὐτήν εἰς τά σώματα τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων. Ἀλλά ὁ αὐτός Χριστός πληρώσας διά τῆς σταυρικῆς του θυσίας τήν ἁμαρτίαν, ἔχει δικαίωμα νά σώσῃ τούς πιστούς. Ἑπομένως πρίν ἐκτεθοῦν οἱ τρεῖς ὁμόκεντροι ἀλλά ἄνισοι κύκλοι μέ τήν τιμωρίαν τοῦ κακοῦ καί τήν προστασίαν τῶν πιστῶν, θά ἐκτεθοῦν ὡς εἰσαγωγή εἰς τά δύο πρῶτα κεφάλαια 4ο καί 5ο μέ τόν Θεόν Δημιουργόν καί τόν Χριστόν ἀναδημιουργόν.

Εἰσαγωγή. Θεός – Δημιουργός καί Θεός – Σωτήρ. (Κεφ. 4ο καί 5ο).

Α! Θεός πατήρ Δημιουργός. (Κεφ. 4, 1-11).

Κείμενον. (Στίχ. 1) «Μετά ταῦτα εἶδον καί ἰδού θύρα ἀνεῳγμένη ἐν τῷ Οὐρανῷ καί ἡ φωνή ἡ πρώτη ἥν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ λέγων· ἀνάβα ὧδε καί δείξω σοι, ἅ δεῖ γενέσθαι μετά ταῦτα. (Στίχ. 2) Καί εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καί ἰδού θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ Οὐρανῷ καί ἐπί τόν θρόνον καθήμενος, (Στίχ. 3) ὅμοιος ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καί σαρδίῳ· καί ἶρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὁμοία ὁράσει σμαραγδίνῳ. (Στίχ. 4) Καί κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι εἴκοσι τέσσαρες καί ἐπί τούς θρόνους τούς εἴκοσι τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους, περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς καί ἐπί τάς κεφαλάς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. (Στίχ. 5) Καί ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαί καί φωναί καί βρονταί· καί ἑπτά λαμπάδες πυρός καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἵ εἰσί τά ἑπτά πνεύματα τοῦ Θεοῦ· (Στίχ. 6) καί ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνη ὁμοία κρυστάλλῳ καί ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καί κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα ζῷα γέμοντα ὀφθαλ-

μῶν ἔμπροσθεν καί ὄπισθεν· (Στίχ. 7) καί τό ζῷον τό πρῶτον ὅμοιον λέοντι καί τό δεύτερον ζῷον ὅμοιον μόσχῳ καί τό τρίτον ζῷον ἔχει τό πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου καί τό τέταρτον ζῷον ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ (Στίχ. 8). Καί τά τέσσαρα ζῷα ἕν καθ' ἕν αὐτῶν ἔχον ἀνά πτέρυγας ἕξ κυκλόθεν καί ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν καί ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καί νυκτός λέγοντες· ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος ὁ Θεός ὁ Παντοκράτωρ, ὁ ἦν καί ὁ ὤν καί ὁ ἐρχόμενος. (Στίχ. 9) Καί ὅταν δῶσι τά ζῷα δόξαν καί τιμήν καί εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπί τοῦ θρόνου, τῷ ζῶντι εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων (Στίχ. 10) πεσοῦνται οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ θρόνου καί προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων· καί βαλοῦσι τούς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου λέγοντες· (Στίχ. 11) ἄξιος εἶ ὁ Κύριος καί Θεός ἡμῶν λαβεῖν τήν δόξαν καί τήν τιμήν καί τήν δύναμιν, ὅτι σύ ἔκτισας τά πάντα καί διά τό θέλημά σου ἦσαν καί ἐκτίσθησαν».

Ἑρμηνεία. (Στίχ. 1) Ἡ σκηνή μεταφέρεται εἰς τόν Οὐρανόν. Ἡ ἀνοικτή θύρα ἐν τῷ Οὐρανῷ προσκαλεῖ σιωπηρῶς διά τοῦ ἀνοίγματός της τόν Θεόπτην συγγραφέα ν' ἀνέλθῃ καί ἴδῃ τά ἐν Οὐρανῷ. Ταυτοχρόνως ὅμως προσκαλεῖται αὐτός καί ῥητῶς ὑπό τῆς αὐτῆς φωνῆς, ἡ ὁποία ὡμίλησεν πρός αὐτόν προηγουμένως (Ἀποκάλ. 1,10), ὑπό τῆς φωνῆς δηλ. τοῦ Χριστοῦ, ἥτις εἶναι τόσον ἠχηρά, ὥστε ὁμοιάζει πρός τήν ἠχηράν φωνήν τῆς σάλπιγγος (Στ. 2). Ὁ Θεόπτης συγγραφεύς «ἐν Πνεύματι» ἐν ἐκστάσει, ψυχικῶς δηλ. καί οὐχί σωματικῶς μεταφέρεται εἰς τόν Οὐρανόν καί βλέπει τόν Θεόν Δημιουργόν ὑπό τάς δύο αὐτοῦ μεγαλοπρεπεῖς ὄψεις, ἀκουστικήν καί θεαματικήν. Καί συγκεκριμένως: Βλέπει θρόνον καί τόν ἐπ' αὐτοῦ καθήμενον Θεόν μετά τῶν πολυτίμων λίθων τῆς ἀρχαιότητος, σαρδίου, σμαράγδου καί ἰάσπιδος, οἱ ὁποῖοι συμβολίζουν θεαματικῶς τήν θείαν μεγαλοπρέπειαν. Ὁ συγγραφεύς σημειώνει, ὅτι ὁ θρόνος καί ὁ ἐπ' αὐτοῦ καθήμενος ἦτο «ὅμοιος ὁράσει» καί οὐχί ποῖος ἀκριβῶς ἦτο, ἵνα δηλώσῃ τό ἄρρητον κάλλος τοῦ Θεοῦ (Στίχ. 3). Ἡ ἶρις, τό πολύχρωμον αὐτό οὐράνιον τόξον, τό ὁποῖον ἔθεσεν ὁ Θεός μετά τόν κατακλυσμόν ὡς σημεῖον τῆς μακροθυμίας του, ὅτι δέν θά καταστρέψῃ τόν κόσμον διά κατακλυσμοῦ (Γεν. 9, 12-17), συμβολίζει κύκλῳ τοῦ θρόνου θεαματικῶς τήν θείαν Μεγαλειότητα, ἀλλά ταυτοχρόνως καί τήν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ ἐπί τῶν ἐν τῇ γῇ παραβαινόντων τόν νόμον του. (Στίχ. 4) Οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι ποῖοι εἶ-

ναι; Ὁ ἀριθμός 24 εἶναι ἄθροισμα τοῦ 12 + 12. Δώδεκα εἶναι οἱ Ἀπόστολοι ἡ ἀρχή καί ἡ βάσις τῆς Καινῆς Διαθήκης. Δώδεκα εἶναι καί αἱ φυλαί τοῦ Ἰσραήλ, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τόν σκελετόν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἑπομένως οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀποτελουμένη ἐκ Προφητῶν, Πατριαρχῶν καί Χριστιανῶν. Αὐτοί ὡς φέροντες στεφάνους εἰς τάς κεφαλάς των καί λευκά ἱμάτια φοροῦντες, τά σύμβολα αὐτά τῆς νίκης, εἶναι ἡ ἐκ Πατριαρχῶν, Προφητῶν καί Χριστιανῶν θριαμβεύουσα ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἰς τόν Οὐρανόν. Οἱ θρόνοι ἐπί τῶν ὁποίων κάθηνται σημαίνουν τήν ἐν Οὐρανοῖς ἀνάπαυσίν των, οἱ δέ στέφανοι αὐτῶν τήν δόξαν (Στίχ. 5). Αἱ ἐκ τοῦ θρόνου ἀστραπαί, βρονταί καί φωναί συμβολίζουν ἀκουστικῶς τήν θείαν μεγαλοπρέπειαν καί τό ἀπρόσιτον τοῦ μεγαλείου αὐτῆς ἀλλά καί τήν θείαν ὀργήν, ἡ ὁποία δέν θά βραδύνῃ νά ἐκσπάσῃ κατά τῶν ἀπίστων. Αἱ φωναί καί βρονταί καί ἀστραπαί δηλ. εἶναι τά θεῖα ὅπλα διά τῶν ὁποίων, ὡς θά ἴδωμεν κατωτέρω, θά καταστρέψῃ ὁ Θεός τόν κόσμον. Αἱ ἑπτά λαμπάδες ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ εἶναι τά ἑπτά πνεύματα τοῦ Θεοῦ, τά ὁποῖα ἀναφέρει ὁ Προφήτης Ἠσαΐας (11,3) ἤτοι πνεῦμα φόβου Θεοῦ, βουλῆς καί ἰσχύος, γνώσεως καί εὐσεβείας, σοφίας καί συνέσεως. Ταῦτα πηγάζουν ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ. (Στίχ. 6α) Ἡ ἤρεμος ὡς ἡ ὕαλος θάλασσα ἐνώπιον τοῦ θρόνου συμβολίζει τήν γαλήνην καί μακαριότητα, τά ὁποῖα ὑπάρχουν ἐκεῖ καί πηγάζουν ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ ἐν ἀντιθέσει πρός τό πολυκύμαντον καί πολυτάραχον τοῦ βίου αὐτοῦ. Ἡ δέ διαυγής ὡς κρύσταλλος θάλασσα αὐτή συμβολίζει τήν διαύγειαν τῶν πραγμάτων εἰς τό βλέμμα τοῦ ἐπί τοῦ θρόνου καθημένου Θεοῦ. (Στίχ. 6β-8) Τά τέσσαρα ἑξαπτέρυγα καί τόν τρισάγιον ὕμνον ἄδοντα ζῷα μέ τάς μορφάς τοῦ λέοντος, τοῦ ταύρου, τοῦ ἀετοῦ καί τοῦ ἀνθρώπου, τά ὁποῖα εὑρίσκονται πρό τῶν βαθμίδων τοῦ θρόνου καί κύκλῳ αὐτοῦ τί συμβολίζουν; Ἀπαντῶ. Πρῶτον. Ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ εἰς τό 1ον καί 10ον κεφ. ὑπό τάς μορφάς τῶν τεσσάρων αὐτῶν ζώων – τετραπτερύγων ὅμως – ὁμολογεῖ ρητῶς, ὅτι βλέπει τά Χερουβείμ. Ὁ προφήτης Ἠσαΐας εἰς τό 6ον κεφ. αὐτοῦ περιγράφει ὡς ἑξαπτέρυγα καί τόν τρισάγιον ὕμνον ἄδοντα τά Σεραφείμ. Ἀλλά Χερουβείμ καί Σεραφείμ εἶναι αἱ ἀνώτεραι ἀγγελικαί τάξεις, ἡ ἀφρόκρεμα τοῦ Οὐρανοῦ. Δεύτερον· ἁπλῆ παρατήρησις ἐπί τῶν μορφῶν τῶν ζῴων αὐτῶν πείθει ἡμᾶς, ὅτι αὐτά εἶναι καί ἡ ἀφρόκρεμα τῆς γῆς, διότι ὁ ἀετός διά τῆς πτήσεως καί ὀξυδερκείας του εἶναι βασι-

λεύς τῶν πτηνῶν, ὁ λέων διά τῆς δυνάμεως καί μεγαλοπρεπείας του εἶναι βασιλεύς τῶν ἀγρίων ζῴων, ὁ ταῦρος διά τῆς δυνάμεώς του βασιλεύς τῶν ἡμέρων ζῴων καί ὁ ἄνθρωπος διά τῆς σκέψεώς του βασιλεύς ὁλοκλήρου τῆς φύσεως. Σύμπασα λοιπόν ἡ Οὐράνιος ἀγγελική καί ἐπίγειος ἔμψυχος φύσις διά τῶν βασιλέων καί ἀντιπροσώπων της ἐν μιᾷ καί τῇ αὐτῇ εἰκόνι εὑρίσκεται ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, διά νά ὑμνήσῃ, ὡς θά ἴδωμεν κατωτέρω, τόν Θεόν ὡς Δημιουργόν της. Ἰδού ἡ σημασία τῶν τεσσάρων ἑξαπτερύγων αὐτῶν ζῴων.

Ἡ πολυοφθαλμία αὐτῶν δηλοῖ τό ἀχόρταστον τῆς θείας θεωρίας ὑπό τῶν Χερουβείμ, τῶν Σεραφείμ καί τῶν λοιπῶν ἀγγέλων τοῦ Οὐρανοῦ καί τό ἄγρυπνον τῆς ὑπακοῆς εἰς τούς νόμους τοῦ Θεοῦ ὑπό τῆς ἐμψύχου φύσεως, ἤτοι τοῦ ἐνστίκτου τῶν ζῴων καί τῆς λογικῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἰδία δέ ὑπό τῆς λογικῆς τῶν μελῶν τῆς στρατευομένης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας εἰς τήν γῆν. Αἱ ἕξ πτέρυγες σημαίνουν τήν ταχύτητα τῆς ἐκτελέσεως τοῦ θείου θελήματος κατά τήν Κυριακήν προσευχήν γεννηθήτῳ τό θέλημά σου «ὡς ἐν Οὐρανῷ καί ἐπί τῆς γῆς». Ὁ ὕμνος τῶν ζῴων αὐτῶν βάσει τῶν λεχθέντων σκοπόν ἔχει νά δηλώσῃ, ὅτι ἀνακηρύττουν τόν Θεόν ὡς Δημιουργόν ὁ ὕμνος τῶν ἀγγέλων, τό ἔνστικτον τῶν ζῴων, ἡ λογική τοῦ ἀνθρώπου. Καί ὁ μέν ὕμνος τῶν ἀγγέλων ἀνακηρύττει τόν Θεόν ὡς Δημιουργόν ἀμέσως συνειδητῶς καί ἄνευ ἐρεύνης, ἡ λογική τοῦ ἀνθρώπου ἰδία τῶν πιστῶν εὑρίσκει τόν Θεόν ὡς Δημιουργόν συνειδητῶς καί κατόπιν ἐρεύνης τῶν κτισμάτων του, τό δέ ἔνστικτον τῶν ζῴων μέ τήν σκοπιμότητα τῶν ὀργανισμῶν προϋποθέτει χωρίς νά τό γνωρίζῃ τό ἴδιον, ὅτι ὄπισθεν αὐτοῦ κάποιο ἀνώτερον ὄν ὑπάρχει. Αὐτά εἶχον ὑπ' ὄψιν των καί οἱ τρεῖς παῖδες ἐν καμίνῳ, ὅταν ἔψαλλον λέγοντες «εὐλογεῖτε ἄγγελοι Κυρίου τόν Κύριον. Εὐλογεῖτε πάντα τά πετεινά τοῦ Οὐρανοῦ τόν Κύριον. Εὐλογεῖτε πάντα τά θηρία καί τά κτήνη τόν Κύριον. Εὐλογεῖτε υἱοί ἀνθρώπων τόν Κύριον ὑμνεῖτε καί ὑπερυψοῦτε Αὐτόν εἰς τούς αἰῶνας» (Δανιήλ Προσευχή τριῶν παίδων στίχ. 36, 57-59).

(Στίχ. 9-10) Οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι οἱ ὁποῖοι εἶναι, ὡς εἴπομεν, ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐν Οὐρανῷ ἀποτελοῦν ἰδιαιτέραν ὁμάδα τῆς λοιπῆς Οὐρανίου ἀγγελικῆς καί ἐπιγείου ἐμψύχου φύσεως, ἡ ὁποία συμβολίζεται διά τῶν τεσσάρων ζῴων, ἵνα τονισθῇ τό ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τοῦ Θεοῦ πρός τούς πιστούς ἔναντι καί αὐτῶν τῶν ἀγγέλων. Τό πνεῦμα τό Ἅγιον τονίζον τό ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον αὐτό λέγει: «Οὐ γάρ ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλά σπέρματος Ἀ-

βραάμ» (Ἑβραίους 1,16). Ὁ Χριστός δέν ἔγινε ἄγγελος, διά νά σώσῃ τούς πεσόντας ἀγγέλους, ἀλλά ἄνθρωπος διά νά σώσῃ τόν πεσόντα ἄνθρωπον. Τόσον εἶναι τό ἐνδιαφέρον τοῦ Θεοῦ διά τήν ἐκκλησίαν τῶν πιστῶν, ὥστε εἰς τό ἔργον αὐτό «ἐπιθυμοῦσι ἄγγελοι παρακύψαι» (Α' Πέτρου 1,12). Ἡ κατάθεσις τῶν στεφάνων τῶν πρεσβυτέρων πρό τοῦ θείου θρόνου δηλοῖ, ὅτι ἡ σωτηρία ἡμῶν δέν εἶναι ἔργον ἰδικῆς μας δυνάμεως ἀλλά θείας δωρεᾶς (Στίχ. 11). Ἡ ρητή ὁμολογία τῶν εἴκοσι τεσσάρων πρεσβυτέρων ἐν Οὐρανῷ πρός τόν Θεόν, ὅτι «σύ ἔκτισας τά πάντα καί διά τό θέλημά σου ἦσαν (ἐδημιουργήθησαν) καί ἐκτίσθησαν (ἐμορφοποιήθησαν)» ἀποτελεῖ τήν κεντρικήν ἰδέαν ὅλου τοῦ κεφ. αὐτοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Θεοῦ ὡς Δημιουργοῦ.

Συμπέρασμα: Ποῖος ἐκ τῶν πιστῶν ἐν τῇ γῇ βλέπων νά ὑμνῆται εἰς τόν Οὐρανόν καί νά προσκυνῆται ὁ Θεός ὡς Δημιουργός, δέν παρηγορεῖται ἐκ τῆς ἀσεβείας τῶν ἐν τῇ γῇ ἀνθρώπων; Ποῖος ἐκ τῶν πιστῶν βλέπων τήν δόξαν τῆς θριαμβευούσης ἐκκλησίας ἐν τῷ Οὐρανῷ διά τῶν θρόνων καί τῶν στεφάνων τῶν Πρεσβυτέρων δέν ἐνισχύεται ἀπό τάς θλίψεις τοῦ κόσμου αὐτοῦ, ὅταν γνωρίζῃ, ὅτι καί αὐτός εἶναι μέτοχος ἐκείνων; Ποῖος ἐκ τῶν πιστῶν δέν παρηγορεῖται καί δέν προσέχει εἰς τόν βίον του βλέπων τό Οὐράνιον τόξον, τό σύμβολον αὐτό τῆς θείας μακροθυμίας ἀλλά καί τάς φωνάς, τάς βροντάς, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τήν θείαν ὀργήν εἰς τήν αὐτήν εἰκόνα; Ποῖος ἐκ τῶν πιστῶν θά ταραχθῇ ἀπό τά ἐν τῷ κόσμῳ γενόμενα, ἀφοῦ ὅλα αὐτά εἶναι διαυγῆ ὡς ἡ κρύσταλλος εἰς τό βλέμμα τοῦ Θεοῦ; Ἰδού ὁ Θεός ὡς Δημιουργός.

Β' Θεός Χριστός Σωτήρ. (Κεφ. 5, 1-14).

Κείμενον. *(Στίχ. 1) «Καί εἶδον ἐπί τήν δεξιάν τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καί ἔξωθεν, κατεσφραγισμένον σφραγῖσιν ἑπτά. (Στίχ. 2) Καί εἶδον ἄγγελον ἰσχυρόν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· τίς ἄξιος ἐστίν ἀνοῖξαι τό βιβλίον καί λῦσαι τάς σφραγῖδας αὐτοῦ; (Στίχ. 3) Καί οὐδείς ἠδύνατο ἐν τῷ Οὐρανῷ οὔτε ἐπί τῆς γῆς οὔτε ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τό βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. (Στίχ. 4). Καί ἐγώ ἔκλαιον πολύ, ὅτι οὐδείς ἄξιος εὑρέθη ἀνοῖξαι τό βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. (Στίχ. 5) Καί εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· μή κλαῖε· ἰδού ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ρίζα Δαυΐδ, ἀνοῖξαι τό βιβλίον καί τάς ἑπτά σφραγῖδας αὐτοῦ. (Στίχ. 6) Καί*

εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καί τῶν τεσσάρων ζώων καί ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἀρνίον ἑστηκός ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτά καί ὀφθαλμούς ἑπτά, ἅ εἰσί τά ἑπτά πνεύματα τοῦ Θεοῦ ἀποστελλόμενα εἰς πᾶσαν τήν γῆν. (Στίχ. 7) Καί ἦλθε καί εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ θρόνου. (Στίχ. 8) Καί ὅτε ἔλαβε τό βιβλίον, τά τέσσαρα ζῷα καί οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καί φιάλας χρυσάς γεμούσας θυμιαμάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαί τῶν ἁγίων· (Στίχ. 9) καί ᾄδουσιν ᾠδήν καινήν λέγοντες ἄξιος εἶ λαβεῖν τό βιβλίον καί ἀνοῖξαι τάς σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καί ἠγόρασας τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καί γλώσσης καί λαοῦ καί ἔθνους, (Στίχ. 10) καί ἐποίησας αὐτούς τῷ Θεῷ ἡμῶν Βασιλεῖς καί Ἱερεῖς καί βασιλεύσουσιν ἐπί τῆς γῆς. (Στίχ. 11). Καί εἶδον καί ἤκουσα ὡς φωνήν ἀγγέλων πολλῶν κύκλῳ τοῦ θρόνου καί τῶν ζώων καί τῶν πρεσβυτέρων καί ἦν ὁ ἀριθμός αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καί χιλιάδες χιλιάδων, (Στίχ. 12) λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· ἄξιον ἐστί τό ἀρνίον τό ἐσφαγμένον λαβεῖν τήν δύναμιν καί τόν πλοῦτον καί σοφίαν καί ἰσχύν καί τιμήν καί δόξαν καί εὐλογίαν. (Στίχ. 13) Καί πᾶν κτίσμα ὅ ἐν τῷ Οὐρανῷ καί ἐπί τῆς γῆς καί ὑποκάτω τῆς γῆς καί ἐπί τῆς θαλάσσης ἐστί καί τά ἐν αὐτοῖς πάντα ἤκουσα λέγοντες· τῷ καθημένῳ ἐπί τοῦ θρόνου καί τῷ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία καί ἡ δόξα καί τό κράτος εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων. (Στίχ. 14) Καί τά τέσσαρα ζῷα ἔλεγον, ἀμήν· καί οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσαν καί προσεκύνησαν».

Ἑρμηνεία. (Στίχ. 1) «Βιβλίον». Αὐτό περιέχει τήν σοφίαν τῶν θείων κριμάτων καί εἶναι γενικῶς μέν ἡ Ἀποκάλυψις ἤτοι πᾶσα ἡ ἀποκεκαλυμμένη χριστιανική Ἀλήθεια, εἰδικῶς δέ τό τελευταῖον βιβλίον τῆς Ἁγίας Γραφῆς τό παρόν ἑρμηνευόμενον, ἡ Ἱερά Ἀποκάλυψις. Ἡ κράτησις αὐτοῦ ὑπό τῆς τεταμένης δεξιᾶς χειρός τοῦ Θεοῦ σημαίνει σιωπηρῶς, ὅτι ζητεῖ τόν δυνάμενον νά ἀνοίξῃ καί ἑρμηνεύσῃ αὐτό. Τό βιβλίον ἦτο γραμμένον «ἔσωθεν καί ἔξωθεν», ἤτοι ἦτο πλῆρες περιεχομένου. Αὐτό δηλοῖ τό πλῆθος τῶν ἀληθειῶν, αἱ ὁποῖαι πρόκειται νά ἀποκαλυφθοῦν. Αἱ σφραγῖδες δηλώνουν τό ἀπόρρητον τοῦ περιεχομένου. Αἱ δέ ἑπτά σφραγῖδες δηλώνουν τό τέλειον τοῦ *κλεισίματος τοῦ θησαυροῦ τῶν θείων κριμάτων, διότι ὁ ἀριθμός ἑπτά παρά τοῖς ἑβραίοις εἶναι σύμβολον τῆς πληρότητος. (Στίχ. 3) Οὐδείς εὑρέθη ἱκανός ν' ἀνοίξῃ τό βιβλίον ἐν Οὐρανῷ, ἐν γῇ καί ὑποκάτω τῆς γῆς, διότι οὐδείς ἐκ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἀγγέλων, ἐκ τῶν ἐν τῇ γῇ ἀ-*

γίων ἀνθρώπων καί ἐκ τῶν ὑποκάτω τῆς γῆς καταχθονίων δυνάμεων ἠδύνατο ν' ἀνοίξῃ τό βιβλίον, οὐδέ νά ἴδῃ αὐτό, διότι οὐδείς πρός τά θεῖα κρίματα «ἰσχύει ὁρᾶν» κατά τόν Ἀρέθα (Στίχ. 4). Ὁ θρῆνος τοῦ Θεόπτου συγγραφέως, διότι οὐδείς ἠδύνατο ν' ἀνοίξῃ τό βιβλίον σημαίνει τήν δυστυχίαν τῆς ἀνθρωπότητος εἰς περίπτωσιν, κατά τήν ὁποίαν δέν ἀπεκαλύπτετο ἡ χριστιανική ἀλήθεια εἰς τούς ἀνθρώπους (Στίχ. 5). Ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα καί ἡ ῥίζα τοῦ Δαυΐδ εἶναι ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἰσχυρός ὡς ὁ λέων, (Γεν. ΜΘ, 9) πού κατάγεται ἀπό τήν φυλήν τοῦ Ἰούδα, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰακώβ καί ἀπό τήν ἔνδοξον οἰκογένειαν τοῦ Μεγάλου Βασιλέως τῶν Ἰουδαίων τοῦ Δαυΐδ. Τό ἄνοιγμα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ὑπό τοῦ Χριστοῦ δηλοῖ, ὅτι μόνον ὁ Χριστός εἶναι Σωτήρ ἡμῶν, διότι ὡς λέγει ὁ προφήτης Ἠσαΐας «οὐ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος ἔσωσεν ἡμᾶς, ἀλλ' αὐτός ὁ Κύριος» (Ἠσ. ΞΓ, 9). Πλήν αὐτοῦ Αὐτός ἀπεκάλυψε εἰς ἡμᾶς τάς θείας ἀληθείας καί διήνοιξεν ἡμῶν τόν νοῦν τοῦ συνιέναι αὐτάς. (Στίχ. 6) Τό ἀρνίον, τό ὁποῖον ἦτο «ὡς ἐσφαγμένον» εἶναι ὁ Χριστός, ὁ ἀμνός τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τήν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου διά τῆς σταυρικῆς του θυσίας (Ἰωάν. Α, 29). Ἡ ὀρθία στάσις τοῦ ἀρνίου, «ἑστηκός» ὅπως λέγει τό κείμενον, δηλοῖ τήν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μετά τήν σταύρωσίν του καί ἐξηγεῖ τήν λέξιν «ὡς», εἰς τήν φράσιν «ὡς ἐσφαγμένον». Εἰς τήν ὀρθίαν αὐτήν στάσιν τό ἀρνίον ἐμφανιζόμενον ὡς ἐσφαγμένον δηλοῖ πλήν τοῦ ἀνωτέρω καί αὐτό: μετά τήν ἀνάστασίν του ὁ Χριστός ἔφερε τάς πληγάς τῆς σταυρώσεώς του ἐμφανεῖς εἰς τό σῶμα του. Τά κέρατα τοῦ ἀρνίου δηλώνουν τήν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ, διότι εἰς τά κέρατα τῶν ζῴων ὑπάρχει ἡ δύναμις αὐτῶν. Οἱ δέ ὀφθαλμοί τοῦ ἀρνίου δηλώνουν τήν σοφίαν τοῦ Χριστοῦ, διότι οἱ ὀφθαλμοί εἶναι τό κυριώτερον μέσον τῶν σοφῶν γνώσεών μας. Τά δέ ἑπτά κέρατα καί οἱ ἑπτά ὀφθαλμοί τοῦ ἀρνίου δηλώνουν τήν πλήρη δύναμιν καί πλήρη σοφίαν τοῦ Χριστοῦ, διότι ὁ ἀριθμός ἑπτά, ὡς εἴπομεν, εἶναι σύμβολον τῆς πληρότητος. Ἑπομένως ὁ Χριστός εἶναι «Θεοῦ δύναμις καί Θεοῦ σοφία», ὡς λέγει καί ἡ Ἁγία Γραφή (Α' Κορινθ. Α, 24). Τά ἑπτά πνεύματα τοῦ Θεοῦ, τά ὁποῖα ἀποστέλλονται εἰς τόν κόσμον, εἶναι τά ἑπτά χαρίσματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, περί τῶν ὁποίων ὡμιλήσαμεν ἀνωτέρω καί τά ὁποῖα πέμπονται διά τοῦ Χριστοῦ εἰς τόν κόσμον (Ἰωάν. 15, 26, 14, 26). (Στίχ. 8) Ἡ προσκύνησις τῶν τεσσάρων ζῴων καί τῶν εἴκοσι τεσσάρων πρεσβυτέρων ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου εἶναι ἡ λατρεία τοῦ Χριστοῦ, ὡς Θεοῦ ὑπό ὅλης τῆς φύσεως, ἀγγελικῆς καί ἐπιγείου, λογικῆς καί ἀλόγου, στρα-

τευομένης ἐν τῇ γῇ καί θριαμβευούσης ἐν τῷ οὐρανῷ ἐκκλησίας. Ἐδῶ εἶναι φανερά ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ, διότι καί αὐτός προσκυνεῖται ὡς ὁ πατήρ Θεός εἰς τό προηγούμενον κεφάλαιον. Αἱ φιάλαι μετά τῶν θυμιαμάτων καί αἱ κιθάραι μετά τῶν ᾀσμάτων, ὡς ἀναφέρεται ῥητῶς εἰς τό κείμενον συμβολίζουν αἱ κιθάραι τήν ἀνεκλάλητον ἐναρμόνιον εὐφρόσυνον δοξολογίαν, τά δέ θυμιάματα τάς εἰσακουομένας προσευχάς τῶν ἁγίων στρατευομένης καί θριαμβευούσης ἐκκλησίας. Ἡ καινή ᾠδή, τό καινούργιο δηλ. ᾆσμα τί σημαινει; Καινούργια ᾄσματα ἐψάλλοντο κατά τήν Ἁγίαν Γραφήν εἰς μεγάλα γεγονότα, (Ἠσαΐου μβ, 10. Ψαλμ. λβ, 3). Ἑπομένως κάποια καινούργια ἐποχή ἤνοιξε. Ἡ ἐποχή αὐτή εἶναι ἡ Χριστιανική περίοδος, τήν ὁποίαν ἤνοιξεν ὁ Χριστός διά τῆς σταυρικῆς του θυσίας. (Στίχ. 10) Ὁ Θεός ἔκαμεν ἡμᾶς «Βασιλεῖς καί ἱερεῖς». Βασιλεῖς μέν, διότι πρέπει νά βασιλεύωμεν τώρα ἐπί τῶν παθῶν μας καί βραδύτερον ἐπί τοῦ κόσμου (Ματθ. 5,5), ἱερεῖς δέ ὡς ἐγγύτερον διά τοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ γεγονότες· (Στίχ. 11) Μετά τόν κύκλον τῶν 4 ζῴων, τῶν 24 πρεσβυτέρων ἀνοίγεται τρίτος κύκλος τῶν ἀπειραρίθμων ἀγγέλων, οἱ ὁποῖοι ὑμνοῦν τόν Χριστόν διά τό Λυτρωτικόν του ἔργον. (Στίχ. 13) Τέταρτος κύκλος εἶναι ἡ χορῳδία ὁλοκλήρου τῆς φύσεως ἐμψύχου καί ἀψύχου. Ἡ ἐν οὐρανῷ δοξολογία, ἡ λατρεία, ἡ ὑπακοή πάντων τῶν κτισμάτων τά ὁποῖα εὑρίσκονται ἐν τῷ οὐρανῷ καί ἐν τῇ γῇ καί ὑποκάτω τῆς γῆς, πρός τόν Πατέρα Θεόν τόν καθήμενον ἐπί τοῦ θρόνου καί τό ἀρνίον, τόν Χριστόν, δηλώνουν, ὅτι τό ᾆσμα αὐτό τό καινόν δικαίως ἀνήκει εἰς τόν Θεόν ὡς Δημιουργόν καί εἰς τόν Χριστόν ὡς Λυτρωτήν, διότι ὁ μέν πρῶτος ἐδημιούργησε τόν κόσμον ἐκ τοῦ μηδενός, ὁ δέ Χριστός ἀνεδημιούργησεν αὐτόν ἐκ τῆς ἁμαρτίας, ἐκ τοῦ χειροτέρου αὐτοῦ μηδενός. (Στίχ. 14) Τά τέσσαρα ζῷα ἤτοι ἡ ἀγγελική καί ἡ ἐπίγειος φύσις, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, διά τῆς βεβαιωτικῆς ἑβραϊκῆς λέξεως «Ἀμήν» ῥητῶς καί οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἤτοι ἡ θριαμβεύουσα ἐκκλησία διά προσκυνήσεως σιωπηρῶς ἐπιβεβαιώνουν αὐτά καί θέτουν τήν σφραγῖδα εἰς αὐτά, ὅτι δηλαδή ὁ Χριστός εἶναι Λυτρωτής.

Συμπέρασμα. Ποῖος ἐκ τῶν πιστῶν βλέπων τόν Χριστόν τόν ἐσφαγμένον ὡς ἀρνίον, λατρευόμενον ὅμως ὑπό ὅλης τῆς κτίσεως, δέν παρηγορεῖται εἰς τάς θλίψεις του, διότι καί αὐτός θά δοξασθῇ ὅπως ἐκεῖνος, ἐάν ὑπομείνῃ, ὅπως ὑπέμεινεν καί Ἐκεῖνος; Τίς ἐκ τῶν πιστῶν δέν εὐγνωμονεῖ τόν Χριστόν, διότι αὐτός ἀπεκάλυψεν εἰς ἡμᾶς τάς θείας ἀληθείας διά τῆς ἀποσφραγίσεως τῶν ἐσφραγισμένων

θείων κριμάτων; Ὁ Χριστός ἐσφάγη. Ἡ σφραγή του εἶναι πηγή παρηγορίας ἀλλά καί τρόμου, διότι ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ ὄχι μόνον σώζει τούς πιστούς, ἀλλά ἔχει δικαίωμα νά τιμωρήσῃ, ὡς θά ἴδωμεν εὐθύς κατωτέρω, καί τούς περιφρονητάς αὐτῆς. Τίς δέν συγκινεῖται καί δέν τρομάζει πρό τῶν πληροφοριῶν αὐτῶν; τίς δέν οἰκοδομεῖται;

Συμπεράσματα ἐπί τῶν 7 σφραγίδων.

Εἰς τήν εἰσαγωγήν εἴδομεν, ὅτι σκοπός τῆς Ἀποκαλύψεως εἶναι ἡ ἐνίσχυσις τῶν πιστῶν. Αὐτόν τόν σκοπόν ἐξυπηρετοῦν καί αἱ ἑπτά σφραγῖδες. Καί συγκεκριμένως: Εἰς τάς τέσσαρας πρώτας σφραγῖδας εἴδομεν, ὅτι τό ἀρνίον, ἤτοι ὁ Χριστός ἀνοίγει τάς σφραγῖδας, ἀπό τάς ὁποίας ἐπέρχονται αἱ τιμωρίαι τῶν κακῶν καί τά τέσσαρα ζῷα, ἤτοι ὅλη ἡ ἀγγελική καί ἐπίγειος φύσις ἐγκρίνουν διά τῆς συμμετοχῆς εἰς τό ἄνοιγμα τῶν σφραγίδων τάς ἐπί τῶν κακῶν τιμωρίας αὐτάς. Ποῖος πιστός ἀδικούμενος εἰς τόν βίον αὐτοῦ καί πληροφορούμενος ὅτι ὄχι μόνον ὁ Χριστός ἀλλά καί ὅλη ἡ ἐν οὐρανῷ ἀγγελική τάξις «συστενάζει καί συνωδύνει» μετ' αὐτοῦ δέν παρηγορεῖται ἀπό τήν συμπόνοιαν αὐτήν; Εἰς τήν πέμπτην σφραγῖδα εἴδομεν, ὅτι οἱ μάρτυρες τῆς πίστεως εἶναι φυλαγμένοι εἰς τόν οὐρανόν, ἀλλά καί ὁ Θεός ἐνδιαφέρεται ὑπέρ ἡμῶν. Ποῖος πιστός πληροφορούμενος, ὅτι οἱ μάρτυρες δέν ἐχάθησαν, ἀλλά εἰς τόν οὐρανόν πρεσβεύουν ὑπέρ ἡμῶν, δέν χαίρει καί δέν ἐνισχύεται εἰς τόν παρόντα βίον εἰς τόν ἀγῶνα του; Ποῖος πιστός πληροφορούμενος, ὅτι ὁ Θεός ἀνέχεται τούς κακούς εἰς τόν κόσμον, διότι περιμένει τήν συμπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαρτύρων εἰς τόν οὐρανόν, δέν ὑπομένει τάς κακίας τῶν ἀνθρώπων, ἀφοῦ βλέπει τόν Θεόν ὑπομένοντα αὐτούς; Εἴδομεν εἰς τήν ἕκτην σφραγῖδα, ὅτι ἡ ἀπ' αἰώνων φωνή τῶν μαρτύρων ταράσσει τό σύμπαν κατά τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου, ἐν ᾧ οἱ ἄδικοι δέν δύνανται νά σταθοῦν οὐδέ ὄρθιοι ἐν ὄψει τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κριτοῦ. Ποῖος πιστός βλέπων τήν διαφοράν αὐτήν πιστῶν καί ἀπίστων δέν ἐνισχύεται ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ Θεοῦ πρός ἡμᾶς; Εἰς τά μεταξύ τῆς ἕκτης καί ἑβδόμης σφραγίδος παρεμβαλλόμενα εἴδομεν τήν διά μέσου τῶν αἰώνων διπλῆν προστασίαν τοῦ Θεοῦ ἐπί τῶν πιστῶν, τήν ἐκ τοῦ θανάτου καί διά τοῦ θανάτου.

Ἡ διπλῆ αὐτή προστασία τοῦ Θεοῦ γίνεται καί σήμερον καί πάντοτε. Καί συγκεκριμένως: Παλαιά ἐπί τῆς εἰδωλολατρικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, βραδύτερον ἐπί τοῦ ἀντιχρίστου Μωάμεθ,

σήμερον ἐπί τῶν ἀντιχρίστων κομμουνιστῶν, κατά τό τέλος τοῦ κόσμου ἐπί τοῦ 'Αντιχρίστου, ἄλλοι μέν τῶν χριστιανῶν διέφυγον καί θά διαφεύγουν τό μαρτύριον διά τήν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ἄλλοι ὅμως ἐδοξάσθησαν καί θά δοξάζωνται διά τοῦ μαρτυρίου των. Ἡ προστασία τοῦ Θεοῦ ἐπί τῶν πρώτων τῶν διαφυγόντων τόν θάνατον εἶναι προστασία *ἐκ τοῦ θανάτου,* ἡ δέ προστασία ἐπί τῶν δευτέρων τῶν φονευθέντων εἶναι προστασία τοῦ Θεοῦ διά *τοῦ θανάτου,* διότι θά δοξάσῃ αὐτούς εἰς τόν οὐρανόν. Διά μέν τῆς πρώτης προστασίας δίδεται ἡ ζωή, διά δέ τῆς δευτέρας ἡ αἰωνιότης. Ποῖος πιστός ἔχων ὑπ' ὄψιν του τήν διπλῆν αὐτήν προστασίαν δέν χαίρει, εἴτε ζῇ, εἴτε ἀποθνήσκει δι' ἀγάπην Χριστοῦ; Δι' αὐτό καί ὁ 'Απόστολος Παῦλος λέγει: «Τό ζῆν Χριστός τό δέ ἀποθανεῖν μοι κέρδος». Εἰς τήν ἑβδόμην σφραγῖδα εἴδομεν τήν δύναμιν τῆς προσευχῆς. Ποῖος πιστός πληροφορούμενος, ὅτι ἡ προσευχή ἔχει τοιαύτην δύναμιν, ὥστε ἡ φωνή μας νά ἀνέρχεται εἰς τόν θρόνον καί εἰς τήν καρδίαν τοῦ Θεοῦ, δέν θά παρακινηθῇ νά προσεύχεται; 'Αλλά ὁ πιστός προσευχόμενος λαμβάνει μεγάλην ἐνίσχυσιν πνευματικήν, διότι ἄν δέν μεταβάλῃ τήν κατάστασιν τῶν ἐξωτερικῶν πραγμάτων, μεταβάλλει ὅμως τήν ἐσωτερικήν του κατάστασιν, διότι λαμβάνει δύναμιν εἰς τήν ὑπομονήν. Μικρά εἶναι αὐτή ἡ ἐνίσχυσις; Κάθε ἄλλο. 'Ιδού τινες τῶν πνευματικῶν ἐνισχύσεων τῶν πιστῶν τοῦ πρώτου κύκλου τῶν ἑπτά σφραγίδων.

Ρίπτοντες γενικόν βλέμμα ἐπί τῶν 4 πρώτων σαλπισμάτων βλέπομεν, ὅτι αὐτά εἶναι φυσικαί ἀναστατώσεις εἰς τήν γῆν, εἰς τήν θάλασσαν, εἰς τόν οὐρανόν κατά τό τέλος τοῦ κόσμου.

Σκοπός τῶν 4 πρώτων σαλπισμάτων.

Σκοπός τῶν 4 πρώτων σαλπισμάτων εἶναι τριπλοῦς. Καί *Πρῶτον*· ἡ καταστροφή μέρους τοῦ μολυσμένου φυσικοῦ κόσμου καί ἡ τιμωρία τῶν ἐπί τοῦ μέρους αὐτοῦ ὑπαρχόντων κακῶν ἀνθρώπων. *Δεύτερον*· ἡ παρότρυνσις πρός μετάνοιαν τῶν μή πληγέντων ἀσφραγίστων κακῶν ἀνθρώπων, *καί τρίτον* ἡ κατάνυξις τῶν πιστῶν ἀνθρώπων, ὥστε οἱ μέν κακοί νά γίνουν καλοί, οἱ δέ καλοί καλλίτεροι. Καί πράγματι! Οἱ παλαιοί εἰδωλολάτραι ἐλάτρευον τόν ἥλιον, τήν σελήνην, τούς ἀστέρας, τήν θάλασσαν, τούς ποταμούς ὡς θεούς. Οἱ σημερινοί εἰδωλολάτραι μαγευόμενοι ἀπό τήν ὡραιότητα τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης, τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, θελγόμενοι ἀπό τήν μαγευτικήν θάλασσαν καί γοητευόμενοι ἀπό τήν γραφικότητα τῶν δέν-

δρων καί τῆς ἐξοχῆς λησμονοῦν, ὡς καλλιτέχναι ἤ ἁπλοῖ, ἀλλά ἄπιστοι θεαταί, τόν Δημιουργόν αὐτῶν. Ἡ ἀγγελία, λοιπόν, ὅτι τά εἴδωλα αὐτά τῆς φύσεως θά καταστραφοῦν ἐν καιρῷ, πολύ δέ περισσότερον ἡ ὥρα τῆς καταστροφῆς αὐτῶν κατά τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου, θά συντελέσῃ εἰς τήν μετάνοιαν μερικῶν ἀπίστων. Ἀλλά τά σαλπίσματα αὐτά θά φέρουν καί κατάνυξιν εἰς τούς εὐσεβεῖς διά τόν ἑξῆς λόγον. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος (Β' Πέτρ. 3, 10-12) ἀναφερόμενος εἰς τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου λέγει τά ἑξῆς: «**Οἱ Οὐρανοί ροιζηδόν παρελεύσονται καί στοιχεῖα καυσούμενα λυθήσονται καί ἡ γῆ καί τά ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. Οὕτως πάντων λυομένων ποταπούς δεῖ εἶναι ἡμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς;**».

Ὅταν δηλαδή οἱ οὐρανοί κατά τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου θά παρέρχωνται «ροιζηδόν» ἤτοι μετά πατάγου καί τά στοιχεῖα τῆς φύσεως θά διαλύωνται ὑπό πυρός κατακαιόμενα, πόσον τέλειοι πρέπει τότε νά εἴμεθα «ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς» κατά τήν χριστιανικήν μας ζωήν, διά νά ἀντέξωμεν τόν συντριμμόν ἐκεῖνον τῆς φύσεως; Καί πράγματι! Ἕνας τοπικός καί μικρᾶς διαρκείας σεισμός γίνεται σήμερον καί ὁ νοῦς μας κατά τήν ὥραν τοῦ σεισμοῦ ἐρευνᾷ τήν ψυχήν μας μήπως εὕρῃ ἁμάρτημά τι. Κατά μείζονα λόγον ὁ νοῦς θά ἐρευνᾷ τό ἁμαρτωλόν βάθος, ὅταν κατά τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου θά γίνωνται αἱ ἀνωτέρω ἀναφερόμεναι φυσικαί ἀναστατώσεις εἰς τήν ξηράν, θάλασσαν, οὐρανόν. Ἀποτέλεσμα τῆς ἐρεύνης αὐτῆς ἐπί τῶν εὐσεβῶν θά εἶναι ἡ κατάνυξις, ἡ βελτίωσις αὐτῶν, διότι θά περιμένουν τόν Χριστόν, διά νά ἀμειφθοῦν ἀπό Αὐτόν. Ποία ὥρα τότε!

Συμπεράσματα ἐπί τῶν ἑπτά σαλπίγγων.

Εἰς τήν εἰσαγωγήν εἴπομεν, ὅτι ὁ σκοπός τῆς Ἀποκαλύψεως εἶναι ἡ ἐνίσχυσις τῶν πιστῶν. Τόν σκοπόν αὐτόν ἐξυπηρετοῦν καί αἱ ἑπτά σάλπιγγες διά τούς ἑξῆς λόγους. Εἴδομεν εἰς τάς τέσσαρας πρώτας σάλπιγγας τάς φυσικάς ἀναστατώσεις τοῦ 1/3 οὐρανοῦ, ξηρᾶς, θαλάσσης καί ποταμῶν, διότι ὁ κόσμος εἶχε μολυνθῆ ὑπό τῆς ἁμαρτίας. Ἑπομένως ἡ ἁμαρτία ἔχει τόσην δύναμιν, ὥστε μολύνει ὄχι μόνον τούς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι τήν διέπραξαν, ἀλλά καί τά ἄψυχα δένδρα, ὕδατα καί τήν θάλασσαν, ὅπου ἔγινεν αὐτή. Ἡ ὑπό τῆς ἁμαρτίας μόλυνσις δέν φθάνει μόνον μέχρι τοῦ χόρτου τοῦ τόπου τῶν δένδρων, τῶν ποταμῶν, ὅπου ἔγινεν αὐτή ἀλλά τό μόλυσμά της εἶναι

τόσον δριμύ, ὥστε φθάνει καί μολύνει τούς μακρινούς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, τόν λαμπρόν ἥλιον καί τήν μαγευτικήν σελήνην. Εἰς τήν πέμπτην καί ἕκτην σάλπιγγα εἴδομεν τόν ἠθικόν καί σωματικόν βασανισμόν τῶν ἀπίστων ἀνθρώπων καί τήν ἀμετανοησίαν αὐτῶν παρ' ὅλους τούς βασανισμούς καί τούς θανάτους των. Ἑπομένως ἡ ἁμαρτία ἐνῷ συντρίβει τά ὄρη, καίει τάς θαλάσσας, σκοτίζει τόν ἥλιον, σκληρύνει ὅμως τήν καρδίαν τῶν κακῶν ἀνθρώπων! Πόσον παράξενη εἶναι ἡ διπλῆ αὐτή ἐνέργεια τῆς ἁμαρτίας! Ποῖος πιστός μανθάνων, ὅτι ἡ ἁμαρτία ἐνῶ συντρίβει τά ὄρη, σκληρύνει ὅμως τάς καρδίας, δέν προσέχει καί δέν ὠφελεῖται ἐκ τοῦ μαθήματος αὐτοῦ;

Εἰς τήν ἑβδόμην σάλπιγγα εἴδομεν, ὅτι ὁ Θεός ἐκπληροῖ τήν ὑπόσχεσιν, τήν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς τήν πέμπτην σφραγῖδα περί τιμωρίας τῶν ἀσεβῶν, ὅταν συμπληρωθῇ ὁ ἀριθμός τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως. Ἑπομένως ὁ κόσμος δέν θά καταστραφῇ, μέχρις ὅτου ὑπάρχουν ἅγιοι εἰς αὐτόν. Πόσον παρήγορον εἶναι αὐτό διά τούς πιστούς, διότι πληροφοροῦνται ὅτι ἔχουν τήν τιμήν αὐτοί οἱ περιφρονημένοι ἀπό τούς μεγάλους τῆς γῆς νά κρατοῦν διά τῶν ὤμων των τόν κόσμον εἰς τήν θέσιν του καί ἐμποδίζουν τήν θείαν ὀργήν, διά νά ἐκσπάσῃ κατά τοῦ κόσμου αὐτοῦ! Ποῖος πιστός σκεπτόμενος σοβαρῶς τήν μεγάλην αὐτήν τιμήν, τήν ὁποίαν δίδει εἰς αὐτόν ὁ Θεός, ὥστε νά βαστᾷ τόν κόσμον αὐτός ὁ μικρός πιστός, δέν φιλοτιμεῖται νά φανῇ ἀντάξιος τῆς μεγάλης αὐτῆς τιμῆς; Εἰς τά παρεμβαλλόμενα ἕκτης καί ἑβδόμης σάλπιγγος εἴδομεν τήν διπλῆν προστασίαν τῶν πιστῶν ἐκ τοῦ θανάτου καί διά τοῦ θανάτου. Ποῖος πιστός δέν παρηγορεῖται βλέπων τήν διπλῆν αὐτήν σοφίαν τοῦ Θεοῦ ἐπί τῶν πιστῶν του Χριστιανῶν; Ποῖος δέν θαυμάζει τά μεγάλα αὐτά σχέδια τοῦ Θεοῦ; Ἰδού μερικαί τῶν ἀποσφραγισθεισῶν ἀληθειῶν τοῦ βιβλίου αὐτοῦ. Εἶχε δίκαιον λοιπόν ὁ Θεόπτης συγγραφεύς νά κλαίῃ, ἐάν δέν ἀπεκαλύπτοντο μετά τοῦ ἔργου τῆς ἀπολυτρώσεως καί αἱ θαυμασταί αὐταί καί παρήγοροι ἀλήθειαι διά τούς πιστούς.

Συμπεράσματα ἐκ τοῦ πρώτου τμήματος.

Εἴδομεν εἰς τό κεφ. 12 τόν Ἀρχηγόν τοῦ κακοῦ τόν Σατανᾶν. Εἴδομεν εἰς τό κεφ. 13 τήν ἐνσάρκωσιν τοῦ Σατανᾶ εἰς τό θηρίον καί τόν ψευδοπροφήτην. Εἴπομεν, ὅτι θηρίον εἶναι ἡ ἀντίχριστος βία, ἡ ὁποία θά ἐνσαρκωθῇ κατά πρῶτον λόγον εἰς τόν Ἀντίχριστον τῶν τελευταίων ἡμερῶν, ἀλλά καί ἡ ὁποία ἐνεσαρκώθη εἰς τήν ἀντίχρι-

στον Ρωμαϊκήν αὐτοκρατορίαν ὡς τύπος τοῦ πρωτοτύπου τῶν τελευταίων ἡμερῶν, τοῦ Ἀντιχρίστου καί εἰς τούς ποικίλους ἄλλους Ἀντιχρίστους Μωάμεθ, Κομμουνισμόν κλπ. Εἴπομεν ἐπίσης, ὅτι ψευδοπροφήτης εἶναι κάθε ἀντίχριστος πλάνη καί κατά πρῶτον λόγον οἱ ψευδοπροφῆται κατά τό τέλος τοῦ κόσμου, κατά δεύτερον λόγον ἡ Ρωμαϊκή εἰδωλολατρεία καί τέλος κάθε ἀντίχριστος πλάνη, ἀπάτη ὡς ἡ μαγεία, ἡ αἵρεσις, ὁ χιλιασμός κλπ. Ἔναντι ὅλων αὐτῶν, εἴδομεν εἰς τό κεφ. 14, 1-5 τήν δόξαν τῶν μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι θά ὑπομείνουν τήν ἀντίχριστον βίαν καρτερικῶς καί θά ἀποφύγουν τήν ἀντίχριστον πλάνην.

Ποῖος πιστός ζῶν ἐπί τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας καί εἰδωλολατρείας καί βλέπων τήν χαράν τῶν 144.000 μαρτύρων πέραν τοῦ κόσμου μετά τοῦ Ἰησοῦ, δέν ἐνισχύεται πνευματικῶς, ὥστε νά ὑπομείνῃ τό μαρτύριον καί νά ἀποφύγῃ τήν Ρωμαϊκήν εἰδωλολατρείαν; Ποῖος πιστός ζῶν ἐπί Τουρκοκρατίας καί βλέπων τήν πέραν τοῦ τάφου μακαριότητα ἐν κεφ. 14, 1-5 δέν ἐνισχύεται πνευματικῶς, ὥστε νά μαρτυρήσῃ διά τόν Χριστόν καί νά μή ὑποταχθῇ εἰς τήν βίαν, ἀπάτην καί πλάνην τοῦ Ἀντιχρίστου καί ψευδοπροφήτου Μωάμεθ; Ποῖος πιστός ζῶν σήμερον ἐπί τοῦ ἀντιχρίστου Κομμουνισμοῦ καί βλέπων τήν ἄνευ προηγουμένου βίαν καί ἀπάτην αὐτοῦ δέν ἐνισχύεται πνευματικῶς, ὥστε νά ὑπομείνῃ τόν ὑπ' αὐτοῦ, ἄν θελήσῃ ὁ Θεός, μαρτυρικόν θάνατον καί νά ἀποφύγῃ τήν σατανικήν ἀπάτην του, σκεπτόμενος ὅτι πέραν τοῦ κόσμου αὐτοῦ ὑπάρχει ἡ ἀνέκφραστος μακαριότης τῶν πιστῶν; Ποῖος πιστός βλέπων, ὅτι ὁ ἀκολουθῶν τόν ψευδοπροφήτην ἤτοι μαγείας, αἱρέσεις, τόν χιλιασμόν κλπ., δέν θά εἶναι μετά τῶν 144.000 ἐν ὄρει Σιών, δέν ἀποφεύγει τάς μαγείας καί τάς αἱρέσεις, διά νά εἶναι πλησίον τοῦ Χριστοῦ; Ποῖος πιστός μεταγενέστερος ἡμῶν εὑρισκόμενος ἐνώπιον νέας ἀντιχρίστου βίας καί πλάνης, δέν ὑπομένει τήν πρώτην, δέν ἀποφεύγει τήν δευτέραν προκειμένου νά ἑνωθῇ μετά τῶν 144.000 ἐκλεκτῶν τοῦ ἀρνίου ὀπαδῶν; Ποῖος τέλος πιστός ζῶν κατά τό τέλος τοῦ κόσμου καί ἔχων ἐνώπιόν του τόν πραγματικόν Ἀντίχριστον καί ψευδοπροφήτην, δέν ἐνισχύεται πνευματικῶς, ὥστε νά ὑπομείνῃ τό πρόσκαιρον μαρτύριον τοῦ Ἀντιχρίστου καί νά ἀποφύγῃ τήν ἀπάτην τῶν ψευδοπροφητῶν, προκειμένου νά εἶναι αἰωνίως μετά τοῦ Χριστοῦ;

Συμπέρασμα. Τό τμῆμα τῆς καταστροφῆς τῆς Βαβυλῶνος - Ρώμης μέ τό ἐσχατολογικόν βάθος του καί μέ τήν ἀγαλλίασιν τῶν πι-

στῶν εἰς τόν οὐρανόν κεφ. 15-19,10 δίδει μεγάλην πνευματικήν ἐνίσχυσιν εἰς τούς πιστούς ὅλων τῶν αἰώνων διά τούς ἑξῆς λόγους.

Ἀπό ἱστορικῆς ἀπόψεως εἶναι βέβαια δύο πράγματα. 1) Ἡ καταστροφή τῆς εἰδωλολατρικῆς Ρώμης, ἡ ὁποία ἔγινε τό 410 μ.Χ. ἀπό τόν Ἀλάριχον καί 2) ἡ προφητεία τῆς καταστροφῆς αὐτῆς πρό 300 περίπου ἐτῶν, ἤτοι κατά τό 95, ὅταν ἐζοῦσε καί ἔγραφε ὁ θεόπτης συγγραφεύς. Ποῖος πιστός ζῶν κατά τήν ἐποχήν τοῦ συγγραφέως καί πληροφορούμενος ἀπό τόν σεβάσμιον ἐκεῖνον γέροντα, τόν ἅγιον Ἰωάννην, τήν καταστροφήν τῆς εἰδωλολάτριδος Ρώμης, ἡ ὁποία ἔσφαξε τούς χριστιανούς, δέν θά ἐνισχύετο πνευματικῶς, ὥστε νά ἀποφύγῃ τήν ἀντίχριστον πλάνην τῆς Ρωμαϊκῆς εἰδωλολατρείας καί νά ὑπομείνῃ καρτερικῶς τό μαρτύριον τοῦ ἀντιχρίστου θηρίου, τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας; Ποῖος πιστός ζῶν μετά τήν ἐποχήν τοῦ συγγραφέως καί πλησίον τῆς ἐποχῆς τῆς καταστροφῆς τῆς Ρώμης, δέν θά ἐνισχύετο πνευματικῶς εἰς τήν ὑπομονήν καί εἰς τήν ἀποφυγήν τῆς Ρωμαϊκῆς εἰδωλολατρικῆς βίας καί πλάνης, βλέπων τήν πρό 300 ἐτῶν προφητείαν τοῦ Ἰωάννου ἐκπληρουμένην καί τήν θεοποιηθεῖσαν Ρώμην πνέουσαν τά λοίσθια; Ποῖος πιστός ζῶν μετά τήν ἐποχήν τῆς καταστροφῆς τῆς Ρώμης δέν ἐνισχύεται εἰς τούς ἀγῶνας του ἐναντίον κάθε θηρίου, ἤτοι ἐναντίον πάσης ἀντιχριστιανικῆς βίας καί πλάνης, ὅταν μανθάνῃ ἐκ τῆς ἱστορίας, ὅτι τό μεγαλύτερον ἀντίχριστον θηρίον καί ὁ ἀπατηλός ψευδοπροφήτης ἡ Ρωμαϊκή αὐτοκρατορία καί εἰδωλολατρεία κατέρρευσαν, ὅπως προεφήτευσε ὁ Θεόπτης συγγραφεύς; Ποῖος πιστός σήμερον καί μέχρι τέλους τοῦ κόσμου ἀμφιβάλλει πλέον εἰς τήν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἄλλου περιεχομένου τῆς Ἀποκαλύψεως περί ἐλεύσεως καί τιμωρίας τοῦ Ἀντιχρίστου, περί καταστροφῆς τοῦ κόσμου, περί τοῦ θριάμβου τῶν δικαίων εἰς τόν οὐρανόν κλπ., ἀφοῦ βλέπει τήν πρώτην προφητείαν, τήν κατάλυσιν τῆς εἰδωλολατρικῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας πραγματοποιηθεῖσαν; Ὅλαι αἱ προφητεῖαι τῆς Ἀποκαλύψεως δέν ἔχουν τόν αὐτόν προφήτην ὡς πηγήν; Ἀφοῦ ἔγινε ἡ πρώτη προφητεία, θά γίνουν καί αἱ ἄλλαι. Αὐτά εἶναι μεγάλη πνευματική ἐνίσχυσις διά τούς πιστούς, διότι πολεμοῦν κάθε ἀμφιβολίαν αὐτῶν περί τῆς πραγματοποιήσεως τῶν εἰς τήν Ἀποκάλυψιν ἀναφερομένων καί ἐνισχύουν αὐτούς, ὥστε νά ἀποφύγουν κάθε ἀντίχριστον βίαν καί πλάνην, Μωάμεθ, Κομμουνισμόν κλπ.

Τμῆμα Γον. Τό τέλος τοῦ κόσμου καί τά πέραν αὐτοῦ.

19,11 - 22,5.

Εἰς τό τμῆμα αὐτό ἐξετάζονται: 1) Ἡ τιμωρία τοῦ Ἀντιχρίστου καί ψευδοπροφήτου κατά τό τέλος τοῦ κόσμου 19,10 - 21, 2) Ἡ τιμωρία τοῦ Σατανᾶ 20,1 - 10. 3) Ἡ καταστροφή τοῦ κόσμου καί τοῦ θανάτου 20,10 - 15, καί 4) Τά πέραν τοῦ κόσμου 21 - 22,5.

1) Ἡ τιμωρία τοῦ Ἀντιχρίστου καί ψευδοπροφήτου 19,11 - 21.

Ἡ Βαβυλών - Ρώμη κατεστράφη. Τό θηρίον ὅμως καί ὁ ψευδοπροφήτης, ἤτοι κάθε ἀντίχριστος βία καί πλάνη, δέν κατεστράφησαν. Παραμένουν καί μετά τήν καταστροφήν τῆς Ρώμης ὑπό τά ποικίλλα ἀντίχριστα θηρία, Μωάμεθ, Κομμουνισμόν κλπ. καί ὑπό διαφόρους ψευδοπροφήτας, μαγείας, αἱρέσεις, ἀντιχριστιανικάς διδασκαλίας κλπ. Ἡ ἀντίχριστος ὅμως αὐτή βία καί πλάνη θά κορυφωθῇ εἰς τόν Ἀντίχριστον καί τόν ψευδοπροφήτην τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ κόσμου. Τόν Ἀντίχριστον καί τόν ψευδοπροφήτην αὐτόν θά καταστρέψῃ ὁ Χριστός. Τήν καταστροφήν λοιπόν αὐτήν τοῦ Ἀντιχρίστου καί ψευδοπροφήτου κατά τό τέλος τοῦ κόσμου θά περιγράψῃ τό ἑπόμενον τμῆμα 19,11 - 21.

Κείμενον. *(Στίχ. 11). «Καί εἶδον τόν οὐρανόν ἀνεῳγμένον καί ἰδού ἵππος λευκός καί ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτόν καλούμενος πιστός καί ἀληθινός καί ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καί πολεμεῖ. (Στίχ. 12). Οἱ δέ ὀφθαλμοί αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός καί ἐπί τήν κεφαλήν αὐτοῦ διαδήματα πολλά ἔχων ὀνόματα γεγραμμένα· καί ὄνομα γεγραμμένον, ὅ οὐδείς οἶδεν εἰμή αὐτός (στίχ. 13) καί περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον ἐν αἵματι καί κέκληται τό ὄνομα αὐτοῦ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· (στίχ. 14) καί τά στρατεύματα τά ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐπί ἵπποις λευκοῖς ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκόν καθαρόν· «στίχ. 15) καί ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ρομφαία ὀξεῖα δίστομος, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τά ἔθνη· καί αὐτός ποιμανεῖ αὐτούς ἐν ράβδῳ σιδηρᾷ· καί αὐτός πατεῖ τήν ληνόν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ Παντοκράτορος (στίχ. 16) καί ἔχει ἐπί τό ἱμάτιον καί ἐπί τόν μηρόν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον βασιλεύς βασιλέων καί Κύριος κυρίων. (Στίχ. 17). Καί εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ καί ἔκραζεν ἐν φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι. (Στίχ. 18).*

Δεῦτε συνάχθητε εἰς τό δεῖπνον τό μέγα τοῦ Θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καί σάρκας χιλιάρχων καί σάρκας ἰσχυρῶν καί σάρκας ἵππων καί τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν καί σάρκας πάντων ἐλευθέρων τε καί δούλων, μικρῶν τε καί μεγάλων. (Στίχ. 19). Καί εἶδον τό θηρίον καί τούς βασιλεῖς τῆς γῆς καί στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι πόλεμον μετά τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ ἵππου καί μετά τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. (Στίχ. 20). Καί ἐπιάσθη τό θηρίον καί ὁ μετ' αὐτοῦ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τά σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησε τούς λαβόντας τό χάραγμα τοῦ θηρίου καί τούς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τήν λίμνην τοῦ πυρός τήν καιομένην ἐν θείῳ (στίχ. 21) καί οἱ λοιποί ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ρομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ ἵππου τῇ ἐξελθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καί πάντα τά ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

Ἑρμηνεία. (Στίχ. 11). Ὁ οὐρανός ἀνοίγει, διά νά ἐξέλθῃ ἀπ' ἐκεῖ ὁ Χριστός, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὅπως ὀνομάζεται αὐτός ρητῶς εἰς τόν στίχον 13. Ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος μέχρι τώρα ἐνεφανίζετο ὡς ἀρνίον, ἤδη ἐμφανίζεται ὡς νικηφόρος στρατηλάτης. Ὁ λευκός ἵππος, ἐπί τοῦ ὁποίου κάθηται, δηλοῖ τήν βασιλικήν ἐξουσίαν τοῦ στρατηλάτου Χριστοῦ καί ὅτι ἔρχεται ὡς νικητής καί κριτής. Ὀνομάζεται ὁ Χριστός πιστός καί ἀληθινός, διότι εἶναι πιστός πρός τόν Πατέρα του καί ἀληθινός ἡμῶν Βασιλεύς, ἐν ἀντιθέσει πρός τό θηρίον, τό ὁποῖον ἔχει βλάσφημα ὀνόματα κατά τοῦ Θεοῦ καί εἶναι ψευδής βασιλεύς τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Χριστός αὐτός «πολεμεῖ καί κρίνει ἐν δικαιοσύνῃ», διότι δέν ὑπάρχει προσωποληψία παρ' αὐτῷ. (Στίχ. 12). Αἱ φλόγες, αἱ ὁποῖαι ἐξέρχονται ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του, δηλοῦν τήν ἐποπτικήν δύναμιν καί προστασίαν τοῦ Χριστοῦ ἐπί τῶν πιστῶν καί τήν καυστικήν τιμωρητικήν του δύναμιν ἐπί τῶν ἀπίστων. Ὁ Χριστός φέρει πολλά διαδήματα ἐπί τῆς κεφαλῆς του ἐν ἀντιθέσει πρός τό θηρίον, τό ὁποῖον φέρει ἑπτά μόνον (Ἀποκ. 12,3 - 13,1), διά νά δηλωθῇ ἐδῶ ἡ ἀπόλυτος καί τελική βασιλεία τοῦ Χριστοῦ καί ἡ σχετική περιωρισμένη δύναμις τοῦ Σατανᾶ. Τό ἄγνωστον ὄνομα, τό ὁποῖον φέρει ὁ Χριστός καί τό ὁποῖον κανείς δέν γνωρίζει παρά μόνον ὁ ἴδιος, δηλοῖ τό ὑπό τῶν ἀνθρώπων ἀκατάληπτον τῆς θείας οὐσίας τοῦ Χριστοῦ. (Στίχ. 13). Τό κόκκινον ἱμάτιον αὐτοῦ δηλοῖ τά αἵματα τῶν ἐχθρῶν του, ἑπομένως τήν νίκην του ἐναντίον αὐτῶν. Πιθανώτατα ὅμως σημαίνει καί τήν ἐνανθρώπησιν αὐτοῦ ὡς καί τήν σταύρωσιν, διότι ἐνανθρωπήσας ὁ Κύριος ἔλαβεν ὡς ἱμάτιον πορφυροῦν, ὡς βα-

σιλικήν ἁλουργίδα τήν πλήρη ἐρυθροῦ αἵματος ἀνθρωπίνην σάρκα καί σταυρωθείς ἐποίησε αὐτήν καί ἔξωθεν ἐρυθράν διά τῶν αἱμάτων τοῦ σταυροῦ. (Στίχ. 14). Τά ἀκολουθοῦντα αὐτόν στρατεύματα εἶναι αἱ ἀγγελικαί δυνάμεις, διότι ὡς Θεός εἶναι καί αὐτός κύριος τῶν δυνάμεων τοῦ οὐρανοῦ. (Στίχ. 15). Ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ὀξεῖα δίστομος μάχαιρα, ἤτοι ὁ λόγος του, διά τοῦ ὁποίου θά κρίνῃ τά ἔθνη κατά τήν διαβεβαίωσίν του «*ὁ λόγος, ὅν ἐλάλησα ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ*» (Ἰωάν. 12,48). Διά νά μή νομισθῇ, ὅτι ὁ λόγος του ὁ διά τῆς μαχαίρας συμβολιζόμενος, εἶναι ἄτονός τις λόγος, λέγει· «*ποιμανεῖ αὐτούς ἐν ράβδῳ σιδηρᾷ καί πατεῖ τήν ληνόν τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ*». Διά τῶν δύο εἰκόνων, τῆς σιδηρᾶς ράβδου καί τοῦ πατήματος τοῦ ληνοῦ δηλοῖ τήν τιμωρητικήν δύναμιν, τήν ὁποίαν, θά ἔχῃ τότε ὁ λόγος του. (Στίχ. 16). Ἐπί τοῦ ἱματίου του καί τοῦ μέρους ἐκείνου, τό ὁποῖον πίπτει εἰς τόν μηρόν του, φέρει γεγραμμένον ὡς Θεός τόν θεῖον αὐτόν τίτλον «Βασιλεύς βασιλέων καί Κύριος κυρίων».

Ἡ Μεσσιακή μάχη, (Στίχ. 17-21). Μετά τήν ἀνωτέρω προετοιμασίαν ἀκολουθεῖ ἡ μάχη. Εἰς τό κεφ. 16,16 εἴδομεν, ὅτι ἡ ἐκεῖ μάχη τῆς Ἁρμαγεδῶνος ἔχει διπλῆν σημασίαν. Ὡς ἱστορικός τύπος σημαίνει τήν Ρώμην καί πρόκειται περί τῆς καταστροφῆς αὐτῆς ὑπό τοῦ Ἀλαρίχου τό 410 μ.Χ. ὡς ἐσχατολογικόν βάθος ἡ μάχη ἐκείνη τῆς Ἁρμαγεδῶνος σημαίνει τήν σύγκρουσιν Χριστοῦ καί Ἀντιχρίστου κατά τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου. Περί τῆς πρώτης σημασίας τῆς μάχης τῆς Ἁρμαγεδῶνος τῆς καταστροφῆς τῆς Ρώμης ὡμίλησεν ὁ συγγραφεύς εἰς τά κεφ. 17 καί 18, περί τῆς δευτέρας σημασίας αὐτῆς ὁμιλεῖ ἐδῶ εἰς τούς στίχ. 17-21.

(Στίχ. 17). Ὁ ἄγγελος, ὁ ὁποῖος ἵσταται εἰς τόν ἥλιον καί φωνάζει τά ὄρνεα, σημαίνει τό λαμπρόν, τό θεατόν εἰς ὅλους, τό ἀναντίρρητον τοῦ γεγονότος τῆς ἥττης τοῦ Ἀντιχρίστου καί ὅτι οὐδείς ὀπαδός τοῦ Ἀντιχρίστου θά διαφύγῃ τῆς τιμωρίας. Τό γεγονός θά εἶναι θεατόν καί ἀκουστόν εἰς ὁλόκληρον τόν κόσμον. Ὅπως καί κατά τήν καταστροφήν τῆς Βαβυλῶνος - Ρώμης εἰς τό κεφ. 18 δέν περιεγράφη ἡ καταστροφή τῆς Ρώμης ἀλλά ἡ κατεστραμμένη Ρώμη, ἤτοι τό ἀποτέλεσμα τῆς καταστροφῆς, κατά παρόμοιον τρόπον καί ἐδῶ περιγράφεται ὄχι ἡ μάχη ἀλλά τό ἀποτέλεσμα τῆς μάχης, διά νά δηλωθῇ τό ταχύ, τό ἀστραπιαῖον, ἑπομένως τό βέβαιον καί ἀναντίρρητον τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ κατά τοῦ Ἀντιχρίστου. (Στίχ. 18). Τό ἐπι-

νίκειον δεῖπνον, εἰς τό ὁποῖον καλοῦνται τά ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ, διά νά φάγουν σάρκας βασιλέων, ἵππων αὐτῶν, δούλων καί ἐλευθέρων, ὀπαδῶν τοῦ 'Αντιχρίστου εἶναι τραγική ἀντίθεσις πρός τό γαμήλιον δεῖπνον, τό ὁποῖον θά γίνῃ μεταξύ Χριστοῦ καί ἐκκλησίας του πέραν τοῦ κόσμου αὐτοῦ καί τό ὁποῖον περιεγράφη ἀνωτέρω εἰς τόν στίχ. 9-10. 'Η πρόκλησις τῶν ὀρνέων δηλοῖ, ὅτι οὐδείς τῶν ὀπαδῶν τοῦ θηρίου θά διαφύγῃ τῆς τιμωρίας. (Στίχ. 19). Τό θηρίον ἔχει πολλά στρατεύματα εἰς δήλωσιν τῆς πανσπερμίας καί ἀνομοιογενείας τῶν ἀντιχρίστων λαῶν, τούς ὁποίους θά ἑνώσῃ τό κοινόν μῖσος κατά τοῦ Χριστοῦ καί ὄχι ἡ ἀγάπη μεταξύ των, ἐν ἀντιθέσει πρός τήν ὁμοιογένειαν καί ἑνότητα τῆς κοινῆς ἀγάπης τοῦ στρατοῦ τοῦ Χριστοῦ. (Στίχ. 20). 'Η σύλληψις τοῦ θηρίου καί τοῦ ψευδοπροφήτου καί ἡ ρίψις αὐτῶν ζώντων εἰς τήν λίμνην τοῦ πυρός, ἡ ὁποία τρέφεται ὑπό θείου (θειάφι), σημαίνει τήν αἰωνίαν τιμωρίαν παντός ἀκολουθήσαντος τήν ἀντιχριστιανικήν βίαν καί πλάνην μετά τῶν πνευματικῶν πατέρων αὐτῶν 'Αντιχρίστου καί ψευδοπροφήτου. (Στίχ. 21). Οἱ λοιποί σύμμαχοι καί βασιλεῖς τοῦ θηρίου αὐτοῦ τοῦ 'Αντιχρίστου θά ἔχουν τήν αὐτήν τύχην αὐτοί καί οἱ ὀπαδοί των, οἵαν ἔσχε ὁ 'Αντίχριστος καί ψευδοπροφήτης κατά τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου μετά τήν ἧτταν του ὑπό τοῦ Χριστοῦ, θά νικηθοῦν δηλ. καί θά ριφθοῦν αὐτοί εἰς τήν τιμωρίαν.

'Ως βλέπει τις ἐνταῦθα, δέν περιγράφονται συγκεκριμένα γεγονότα καί πολύ ὀλιγώτερον λεπτομέρειαι αὐτῶν εἰς τήν μάχην τοῦ Χριστοῦ καί 'Αντιχρίστου κατά τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου ἀλλά γενικαί γραμμαί, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἡ βεβαία ἧττα τοῦ 'Αντιχρίστου, ἡ ἀστραπιαία ἐξαφάνισις αὐτοῦ, ἡ τιμωρία του ὑπό τοῦ Χριστοῦ. Τά συγκεκριμένα γεγονότα εἶναι δευτερευούσης σημασίας καί τά ἀφίνει ὁ συγγραφεύς νά τά ἴδουν οἱ πιστοί τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ κόσμου. Ὅπως αἱ προφητεῖαι περί Χριστοῦ ὑπῆρχον καί πρό Χριστοῦ, συγκρινόμεναι ὅμως μέ τόν συγκεκριμένον βίον τοῦ Χριστοῦ εἶναι γενικαί γραμμαί, εἶναι σκιαί, κατά παρόμοιον τρόπον καί ἡ προφητεία ἐδῶ περί τοῦ Χριστοῦ καί 'Αντιχρίστου κατά τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου εἶναι γενικαί γραμμαί, σκιαί ἐν συγκρίσει πρός τά τρομερά ἐκεῖνα γεγονότα, τά ὁποῖα θά ἴδουν οἱ πιστοί περί τοῦ Χριστοῦ καί 'Αντιχρίστου κατά τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου. 'Η βεβαιότης τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ εἶναι τό κεντρικόν σημεῖον, τό ὁποῖον μᾶς γνωρίζει ὁ συγγραφεύς ἀπό τῆς ἐποχῆς του. Τά

γεγονότα καί αἱ λεπτομέρειαι αὐτῶν εἶναι δευτερευούσης σημασίας διά τούς πιστούς μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Μέχρις ἐδῶ εἴδομεν τήν τιμωρίαν τοῦ θηρίου καί ψευδοπροφήτου ὑπό τάς μορφάς τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας καί εἰδωλολατρείας ἀφ' ἑνός 14,5 - 18,24, καί ὑπό τάς μορφάς τοῦ Ἀντιχρίστου καί ψευδοπροφητῶν ἀφ' ἑτέρου 19,10 - 21. Ἤδη ἔρχεται ἡ σειρά τῆς τιμωρίας τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κακοῦ, τοῦ Σατανᾶ.

2) Ἡ τιμωρία τοῦ Σατανᾶ. Κεφ. 20,1 - 10.

Τό τμῆμα αὐτό ἔχει μεγάλην σχέσιν καί ἀποτελεῖ συνέχειαν τοῦ κεφαλαίου 12, ὅπου περιγράφεται ὁ Σατανᾶς. Εἰς τό 12 κεφάλαιον εἴδομεν, ὅτι ὁ Σατανᾶς ἐκβάλλεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καί ρίπτεται εἰς τήν γῆν. Εἰς τό τμῆμα ὅμως αὐτό στίχ. 1 - 10 τοῦ κεφαλαίου 20 ὁ Σατανᾶς ἐκβάλλεται καί ἐκ τῆς γῆς καί ρίπτεται εἰς τόν Ἅδην. Ἐπειδή ὅμως τό τμῆμα αὐτό ἐκμεταλλεύονται οἱ χιλιασταί καί διδάσκουν τόν χιλιασμόν, θά ἐκθέσω πρῶτον τό κείμενον, μετά θά δώσω τήν ἑρμηνείαν τοῦ τμήματος αὐτοῦ βάσει τῆς ἁγίας Γραφῆς, καί τέλος βάσει τῆς ἑρμηνείας τοῦ κειμένου αὐτοῦ καί ἄλλων χωρίων τῆς ἁγίας Γραφῆς θά ἀπαντήσω πρός τούς χιλιαστάς συγκρίνων ὀρθοδοξίαν καί χιλιασμόν.

Κείμενον. *(Στίχ. 1) «Καί εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔχοντα τήν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καί ἅλυσιν μεγάλην ἐπί τήν χεῖρα αὐτοῦ. (Στίχ. 2) Καί ἐκράτησε τόν δράκοντα, τόν ὄφιν τόν ἀρχαῖον, ὅς ἐστί Διάβολος, ὁ πλανῶν τήν οἰκουμένην καί ἔδησεν αὐτόν χίλια ἔτη· (στίχ. 3) καί ἔβαλεν αὐτόν εἰς τήν ἄβυσσον καί ἔκλεισε καί ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μή πλανᾷ ἔτι τά ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τά χίλια ἔτη. Μετά ταῦτα δεῖ αὐτόν λυθῆναι μικρόν χρόνον. (Στίχ. 4) Καί εἶδον θρόνους καί ἐκάθησαν ἐπ' αὐτούς καί κρῖμα ἐδόθη αὐταῖς καί τάς ψυχάς τῶν πεπελεκισμένων διά τήν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καί διά τόν λόγον τοῦ Θεοῦ καί οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τό θηρίον οὔτε τήν εἰκόνα αὐτοῦ καί οὐκ ἔλαβον τό χάραγμα ἐπί τό μέτωπον αὐτῶν καί ἐπί τήν χεῖρα αὐτῶν· καί ἔζησαν καί ἐβασίλευσαν μετά τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη. (Στίχ. 5) Καί οἱ λοιποί τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν, ἕως τελεσθῇ τά χίλια ἔτη. Αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. (Στίχ. 6) Μακάριος ὁ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ ἐπί τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καί τοῦ Χριστοῦ καί βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη. (Στίχ. 7) Καί ὅταν τελεσθῇ τά χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ*

Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ (στίχ. 8) καί ἐξελεύσεται πλανῆσαι τά ἔθνη τά ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τόν Γώγ καί Μαγώγ συναγεῖν αὐτούς εἰς τόν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμός αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. (Στίχ. 9) Καί ἀνέβησαν ἐπί τό πλάτος τῆς γῆς καί ἐκύκλευσαν τήν παρεμβολήν τῶν ἁγίων καί τήν πόλιν τήν ἠγαπημένην. Καί κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπό τοῦ Θεοῦ καί κατέφαγεν αὐτούς. (Στίχ. 10) Καί ὁ Διάβολος ὁ πλανῶν αὐτούς ἐβλήθη εἰς τήν λίμνην τοῦ πυρός καί τοῦ θείου, ὅπου καί τό θηρίον καί ὁ ψευδοπροφήτης καί βασανισθήσονται ἡμέρας καί νυκτός εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ἑρμηνεία. Τό τμῆμα αὐτό πραγματεύεται τήν προσωρινήν δέσμευσιν τοῦ Σατανᾶ ἐπί χίλια ἔτη στίχ. 1 - 6 καί τήν ἀποδέσμευσιν αὐτοῦ μετά τά 1000 ἔτη μέ ἀποτέλεσμα τήν αἰωνίαν καταδίκην του, στίχ. 7 - 10. Ἑπομένως ἐδῶ περιέχεται ἡ σχετική στίχ. 1 - 6 καί ἡ ἀπόλυτος στίχ. 7 - 10 τιμωρία τοῦ Σατανᾶ.

α) Σχετική τιμωρία τοῦ Σατανᾶ στίχ. 1 - 6.

(Στίχ. 1 - 2). Ὁ ἄγγελος μέ τήν κλεῖδα καί τήν ἅλυσιν εἰς τάς χεῖρας ἀποστέλλεται ὑπό τοῦ Θεοῦ, ὅπως διά μέν τῆς ἁλύσεως δέσῃ τόν Σατανᾶν, διά δέ τῆς κλειδός φυλακίσῃ καί κλειδώσῃ αὐτόν εἰς τήν ἄβυσσον, τήν κόλασιν, ἡ ὁποία παρίσταται ὡς φυλακή (Ἀπ. 27, 7). Ἡ κόλασις αὐτή φέρεται ἐπικοινωνοῦσα μετά τῆς γῆς διά στομίου φρέατος ὡς εἴδομεν ἐν α, 1. Αὐτό κλειδώνει ὁ ἄγγελος. Αὐτά σημαίνουν, ἐν μορφῇ δραματικῇ ἀξίᾳ πρός ζωγράφισιν, τόν περιορισμόν, ὡς θά ἴδωμεν καί κατωτέρω, τοῦ Σατανᾶ διά τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ εἰς τόν κόσμον. Ὁ περιορισμός αὐτός δέν εἶναι ἀπόλυτος, ἀλλά σχετικός καί ἐν συγκρίσει πρός τήν προχριστιανικήν ἐποχήν, ὅτε ἐθριάμβευσεν αὐτός καί τό τέλος τοῦ κόσμου, ὅτε θά λάβῃ ἐξουσίαν μεγαλυτέραν. Ὁ Σατανᾶς ἐκλείσθη εἰς τήν ἄβυσσον χίλια ἔτη. Τά χίλια αὐτά ἔτη δέν εἶναι ἀκριβῶς χίλια ἔτη ἀλλά πολλά ἔτη, τά ὁποῖα ὑπάρχουν ἀπό τῆς ἐποχῆς τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ μέχρι τέλους τοῦ κόσμου. Ὅτι τά χίλια ἔτη εἰς τήν ἁγίαν Γραφήν σημαίνουν μεγάλην χρονικήν διάρκειαν ἀπό τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ μέχρι τέλους τοῦ κόσμου, μᾶς τό βεβαιοῖ ἡ ἁγία Γραφή εἰς τόν ψαλμόν 104, ὡς ἑξῆς: «Ὁ Θεός ἐμνήσθη εἰς τόν αἰῶνα διαθήκης αὐτοῦ, λόγου οὗ ἐνετείλατο εἰς χιλίας γενεάς». Αἱ χίλιαι αὐταί γενεαί, εἰς τάς ὁποίας ὁ Θεός ἔδωκε τόν λόγον αὐτοῦ, δέν εἶναι ὡς εἶναι εὐνόητον χίλιαι ἀκριβῶς γενεαί ἀλλά πολλαί γενεαί, ὅλαι αἱ γενεαί μέχρι πέρατος τῶν αἰώνων.

῾Ο ἀριθμός χίλια σημαίνει τό πλῆθος ὄχι μόνον εἰς τήν ἁγίαν Γραφήν ἀλλά καί εἰς τήν καθημερινήν μας χρῆσιν. Λ.χ. λέγομεν ἔχω νά σοῦ δώσω χίλια πράγματα. Δέν θέλομεν νά δηλώσωμεν ἀκριβῶς χίλια πράγματα ἀλλά πολλά πράγματα. Τά 1000 ἔτη ἀντιτίθενται πρός «τό χρόνον μικρόν» τοῦ στίχ. 3, ἤτοι τά 3 1/2 ἔτη κατά τό τέλος τοῦ κόσμου, ὅτε θά ἀποδεσμευθῇ ὁ Σατανᾶς ἐπί τοῦ ᾿Αντιχρίστου.

(Στίχ. 3). Τό κλείσιμο καί τό σφράγισμα τοῦ Διαβόλου εἰς τήν ἄβυσσον, ὥστε οὐδείς νά δύναται νά διαρρήξῃ αὐτήν, σημαίνει κατά τόν Βοσσουέτον τό ἀνέγκλητον τῶν θείων ἀποφάσεων κατά τοῦ Διαβόλου. ῞Οτι πρόκειται ἐδῶ περί τοῦ σχετικοῦ περιορισμοῦ τοῦ Σατανᾶ ἀπό τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου, ὅτι πρόκειται περί τοῦ δεσίματος αὐτοῦ ὑπό τοῦ Κυρίου ἀπό τῆς ἐνανθρωπήσεώς του, βεβαιοῖ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος ὁμιλῶν περί τοῦ Σατανᾶ λέγει «πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τήν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ, ἐάν μή πρῶτον δήσῃ τόν ἰσχυρόν;» (Ματθ. 12,29, Λουκ. 11,21). Καί ἀλλαχοῦ πάλιν ὁ Κύριος λέγει περί τῆς σχετικῆς ἐξορίας τοῦ Σατανᾶ ἐκ τοῦ κόσμου αὐτοῦ εἰς τόν ῞Αδην· «νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου αὐτοῦ ἐκβληθήσεται ἔξω» (᾿Ιωάν. 12, 31). ᾿Επίσης καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος βεβαιῶν τήν δέσμευσιν τοῦ Σατανᾶ καί τόν θρίαμβον τοῦ Χριστοῦ κατά τοῦ Σατανᾶ λέγει «ἀπεκδυσάμενος τάς ἀρχάς καί τάς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ θριαμβεύσας αὐτούς ἐν αὐτῷ» (Κολασ. 2, 15). ῾Επομένως ἐδῶ πρόκειται περί δεσμεύσεως τοῦ Σατανᾶ ἀπό τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ. «Δεῖ αὐτόν λυθῆναι μικρόν χρόνον». ᾿Εκεῖνο τό ὁποῖον θά ἀναπτύξῃ κατωτέρω εἰς τούς στίχους 7 καί 10 προλαμβάνει δηλῶν ἐδῶ ὁ συγγραφεύς κατά τήν συνήθειάν του. ῾Ο μικρός χρόνος εἶναι τά 3 1/2 ἔτη τοῦ ᾿Αντιχρίστου (᾿Αποκάλ. 11, 3, 12, 6). (Στίχ. 4). Οἱ θρόνοι δηλοῦν τήν κρίσιν τῶν καθημένων ἐπ᾿ αὐτῶν ἐπί τοῦ κόσμου, διότι ἀναφέρεται «κρῖμα ἐδόθη αὐτοῖς». Οἱ καθήμενοι εἰς τούς θρόνους εἶναι οἱ ἀπόστολοι καί γενικῶς οἱ πιστοί μάρτυρες καί ὁμολογηταί, διότι περί τῶν ἀποστόλων μαρτυρεῖ ὁ Κύριος, ὅτι θά καθήσουν ἐπί θρόνων κρίνοντες τάς 12 φυλάς τοῦ ᾿Ισραήλ καί περί τῶν ἁγίων, ὅτι θά κρίνουν τόν κόσμον, ὁμιλεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγων «οἱ ἅγιοι τόν κόσμον κρινοῦσιν (Α΄ Κορινθ. 6, 2). Αἱ ψυχαί τῶν πεπελεκισμένων, οἱ ὁποῖοι κάθηνται ἐπί τῶν θρόνων, εἶναι αἱ ψυχαί ἄνευ σώματος τῶν διά πελέκεως μαρτυρησάντων κατά τούς διωγμούς, ἑπομένως αἱ ψυχαί τῶν εὑρισκομένων εἰς τό θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῶν μαρτυρησάντων ὡς εἴδομεν ἐν κεφ. 6, 9. «Οὗτοι» οἱ ἐπί τῶν θρόνων

καθήμενοι «ἔζησαν καί ἐβασίλευσαν μετά τοῦ Χριστοῦ 1000 ἔτη». Ἡ βασιλεία τῶν μαρτύρων μετά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ συνίσταται εἰς τήν δόξαν μέν αὐτῶν εἰς τόν οὐρανόν, διότι θά παρακάθηνται μετά τοῦ Ἰησοῦ. Πλήν αὐτοῦ οἱ ἅγιοι βασιλεύουν καί εἰς τήν γῆν διά τῶν θαυμάτων, τά ὁποῖα ἐνεργοῦν αὐτοί καί διά τῶν δικαίων τιμῶν, τάς ὁποίας ἀπονέμει ἡ ἐκκλησία πρός αὐτούς δι' ἑορτῶν καί πανηγύρεων. Ἀναφέρει ἐδῶ ὁ συγγραφεύς πλήν τῶν ὁμολογητῶν τῆς πίστεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦνται διά τῆς φράσεως «διά τόν λόγον τοῦ Θεοῦ» καί τούς μάρτυρας τούς διά πελέκεως μαρτυρήσαντας, «πεπελεκισμένους», οἱ ὁποῖοι δέν προσεκύνησαν τό θηρίον, τόν Ἀντίχριστον, διά νά ἐνισχύσῃ προφανῶς τούς πιστούς τῆς ἐποχῆς του εἰς τό μαρτύριον.

(Στίχ. 5). «Οἱ λοιποί τῶν νεκρῶν δέν ἔζησαν ἄχρι τελεσθῶσιν τά 1000 ἔτη». Οἱ νεκροί αὐτοί εἶναι οἱ νεκροί κατά τήν ψυχήν, οἱ πνευματικῶς νεκροί. Ὡς γνωστόν θάνατος σημαίνει χωρισμός. Ὅταν χωρίζεται τό σῶμα ἀπό τήν ψυχήν, λέγεται σωματικός θάνατος. Ὅταν χωρίζεται ἡ ψυχή ἀπό τόν Θεόν, λέγεται πνευματικός θάνατος. Κατ' ἀναλογίαν ὑπάρχουν καί δύο ἀναστάσεις, δύο ζωαί. Ἡ πρώτη ζωή, ἡ φυσική λεγομένη ζωή εἶναι ἕνωσις ψυχῆς καί σώματος. Ἡ δευτέρα ζωή εἶναι ἕνωσις ψυχῆς καί Θεοῦ. Περί τοῦ ψυχικοῦ θανάτου καί περί τῆς πνευματικῆς νεκρώσεως γίνεται λόγος εἰς τόν Ἰωάνν. 5, 24 - 25, ὅπου ἀναφέρεται, ὅτι «ἔρχεται ὥρα καί νῦν ἐστίν ὅτε οἱ νεκροί ἀκούσουσι τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ καί οἱ ἀκούσαντες ζήσονται», εἰς τό «ἔγειρε ὁ καθεύδων καί ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν» (Ἐφεσ. 5,14), ὡς καί εἰς τό χωρίον «ἡ δέ σπαταλῶσα χήρα ζῶσα τέθνηκεν» (Α' Τιμοθ. 5,6) τοῦ Ἀπ. Παύλου. Ἡ δήλωσις λοιπόν τοῦ συγγραφέως ὅτι οἱ λοιποί τῶν ἀνθρώπων δέν ἔζησαν, ἄχρι τελεσθοῦν τά 1000 ἔτη, σημαίνει, ὅτι οἱ πνευματικῶς νεκροί ἤτοι οἱ χωρισμένοι ἀπό τόν Θεόν, οἱ ἄπιστοι, δέν ἔζησαν, οὐδένα σύνδεσμον εἶχον μετά τοῦ Θεοῦ κατά τά 1000 αὐτά ἔτη κατά τήν περίοδον ἀπό τῆς ἐποχῆς τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ μέχρι τέλους τοῦ κόσμου. Ἡ φράσις, «ἄχρι τελεσθῶσιν τά 1000 ἔτη», δέν σημαίνει, ὅτι μέχρις ὅτου συμπληρωθοῦν τά 1000 δέν ἔζησαν καί μετά ἀπό αὐτά ἔζησαν, ἀλλά ἡ λέξις «ἄχρι» σημαίνει «κατά». Ἑπομένως ἄχρι τελεσθῶσιν τά 1000 ἔτη σημαίνει κατά τήν περίοδον τῶν 1000 ἐτῶν. Ὅτι τό «ἄχρι» ὅπως καί τό «μέχρι» καί «ἕως» εἶναι ἑβραϊσμοί καί σημαίνουν χρονικήν διάρκειαν καί ἐξηγοῦνται διά τοῦ «κατά» φαίνεται καί ἐξ ἄλλων χωρίων τῆς ἁ-

γίας Γραφῆς (Ματθ. 28, 20. Α' Τιμόθ. 4, 13. Γέν. 8, 7. Ἀριθ. 20, 17). (Στίχ. 6). Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος θά ἑνωθῇ πνευματικῶς, ψυχικῶς μετά τοῦ Θεοῦ, θά εὑρίσκεται εἰς τήν πρώτην ἀνάστασιν, ἑπομένως οὐδεμίαν ἐξουσίαν θά ἔχῃ ἐπ' αὐτοῦ ὁ δεύτερος θάνατος, ἡ αἰώνιος τιμωρία μακράν τοῦ Θεοῦ, τοὐναντίον μάλιστα θά εἶναι βασιλεύς καί ἱερεύς. Βασιλεύς μέν ὡς βασιλεύων ἐπί τῶν παθῶν ὅταν ζῇ, μετά τοῦ Χριστοῦ δέ θά βασιλεύῃ ἐπί τοῦ κόσμου ὅταν θά ἀποθάνῃ. Ἱερεύς δέ ὀνομάζεται, διότι θά εἶναι πλησίον τοῦ Θεοῦ ὅπως – ὑποτίθεται – εἶναι οἱ ἱερεῖς.

β) Ἀποδέσμευσις τοῦ Σατανᾶ καί ἀπόλυτος τιμωρία αὐτοῦ. (Στίχ. 7 - 10).

(Στίχ. 7). Μετά τήν παρέλευσιν τῶν 1000 ἐτῶν, ἤτοι τῆς περιόδου ἀπό τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστοῦ μέχρι τέλους τοῦ κόσμου, θά ἀποδεσμευθῇ κατά τό τέλος τοῦ κόσμου ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς του τῆς κολάσεως, (στίχ. 8) θά ἐξέλθῃ ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτῆς, ὥστε νά πλανήσῃ τά ἔθνη εἰς τά τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος, διά νά ἔχῃ αὐτούς ἐναντίον τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Γώγ ὁ ἄρχων καί ὁ Μαγώγ ὁ λαός τόν ὁποῖον θά διευθύνῃ ὁ Γώγ, εὑρίσκονται εἰς τόν προφήτην Ἰεζεκιήλ (Κεφαλ. 28) πρός δήλωσιν τῶν ἀγρίων λαῶν, οἱ ὁποῖοι θά ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τῆς Ἱερουσαλήμ κατά τάς ἐσχάτας ἡμέρας. Ὡς Γώγ καί Μαγώγ κατά τόν 6ον αἰῶνα π.Χ. ἐθεωροῦντο βόρειοι λαοί καί κυρίως οἱ Σκύθαι, οἱ ὁποῖοι ἀφῆκαν ὄπισθέν των μεγάλας φρικαλεότητας. Ἑπομένως Γώγ καί Μαγώγ συμβολίζουν τήν ἐσχάτην φοβεράν ἀντίθεον δύναμιν κατά τάς ἐσχάτας ἡμέρας ἐναντίον τοῦ νέου Ἰσραήλ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. (Στίχ. 9) «Ἀνέβησαν εἰς τό πλάτος τῆς γῆς». Πλάτος τῆς γῆς εἶναι ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς. «Ἐκύκλευσαν τήν παρεμβολήν τῶν ἁγίων». Παρεμβολή εἰς τήν ἁγίαν Γραφήν σημαίνει στράτευμα, στρατόπεδον. Ἑπομένως ἐδῶ σημαίνει τήν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ πολεμοῦσαν τούς ἀντιπάλους καί ὅπως θά ἐλέγομεν καλλίτερον τήν στρατευομένην ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ παρεμβολή αὐτή, ἤτοι ἡ στρατευομένη ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζεται καί «πόλις ἠγαπημένη» ἀσφαλῶς ὑπό τοῦ Θεοῦ, διά νά δηλωθῇ ἡ προστασία τοῦ Θεοῦ ἐπί τῆς παρεμβολῆς αὐτῆς. Τό κατελθόν πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τό ὁποῖον, προασπῖζον τήν ἠγαπημένην πόλιν κατέφαγεν τούς ἐχθρικούς λαούς, σημαίνει τήν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἑπομένως θαυματουργικήν σωτηρίαν τῆς ἐκκλησίας του κατά τῶν ἀφηνια-

σάντων ἐχθρῶν κατά τάς τελευταίας κρισίμους ἡμέρας τοῦ κόσμου. (Στίχ. 10). Τέλος ὁ Σατανᾶς ἀποστέλλεται εἰς τό αἰώνιον πῦρ τῆς κολάσεως, εἰς τό πῦρ τό ἐξώτερον, ὅπου «ὁ σκώληξ οὐ τελευτᾷ καί τό πῦρ οὐ σβέννυται», ὡς λέγει ρητῶς ὁ Κύριος. Ἐκεῖ εὑρίσκεται ὁ Ἀντίχριστος καί ὁ ψευδοπροφήτης. Ἐκεῖ θά βασανίζωνται αὐτοί εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Τότε οὔτε ὁ Σατανᾶς θά ἀπατᾷ οὔτε ὁ κόσμος θά ἀπατᾶται. Ἰδού ἡ ἑρμηνεία.

Οἱ χιλιασταί ὅμως ἐκλαμβάνοντες κατά γράμμα τούς στίχους 1-10 τοποθετοῦν τά πράγματα ὡς ἑξῆς: Κατ' αὐτούς κατά τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου θά ἔλθη ὁ Ἀντίχριστος. Μετά τήν πτῶσιν τοῦ Ἀντιχρίστου καί τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ καί πρό τῆς γενικῆς μελλούσης κρίσεως θά βασιλεύση ὁ Χριστός μετά τῶν ἀναστάντων μαρτύρων τῆς πίστεως καί τινων ἐκλεκτῶν του ἐπί τῆς γῆς 1000 ἔτη. Μετά τά χίλια αὐτά ἔτη θά ἀπολυθῇ ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, εἰς τήν ὁποίαν ἦτο δεμένος κατά τά χίλια αὐτά ἔτη, θά πολεμήση τόν Χριστόν διά τελευταίαν φοράν ἀλλά καί ὁ πόλεμος αὐτός θά καταλήξη εἰς ἀποτυχίαν του. Μετά τήν ἀποτυχίαν αὐτήν θά γίνη ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, ἡ μέλλουσα κρίσις καί τέλος θά ἔλθη ἡ πέραν τοῦ τάφου ζωή, ἡ αἰωνιότης.

Τά πράγματα ὅμως δέν ἔχουν ἔτσι διά τούς ἑξῆς λόγους. Πρῶτον· οἱ χιλιασταί μᾶς λέγουν, ὅτι ὁ Χριστός θά βασιλεύση ἐπί τῆς γῆς πρό τῆς μελλούσης κρίσεως μετά τῶν ἀναστάντων μαρτύρων ἐπί 1000 ἔτη. Καί ὅμως ὁ Χριστός διδάσκει ρητῶς, ὅτι οἱ καλοί καί οἱ κακοί θά συνυπάρχουν μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων. Ὅτι οἱ καλοί καί οἱ κακοί θά συνυπάρχουν μέχρι τέλους τοῦ κόσμου, βεβαιοῖ ὁ Κύριος εἰς τάς δύο παραβολάς τῆς σαγήνης καί τῶν ζιζανίων ὡς ἑξῆς: «οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τῶν αἰώνων· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καί ἀφοριοῦσιν τούς πονηρούς ἐκ μέσου τῶν δικαίων» (Ματθ. 13, 47 - 50). Τό αὐτό ἐπαναλαμβάνεται καί εἰς τήν παραβολήν τῶν ζιζανίων. Ὅταν οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου ἐκείνου, εἰς τόν ἀγρόν τοῦ ὁποίου ὁ πονηρός ἄνθρωπος ἔσπειρε ζιζάνια, προέτειναν εἰς τόν Κύριόν των, νά συλλέξουν αὐτά, ὁ Κύριος αὐτῶν ἀπήντησεν εἰς αὐτούς «ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα, ἕως τοῦ θερισμοῦ καί ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· συλλέξατε πρῶτον τά ζιζάνια καί δήσατε αὐτά εἰς δέσμας πρός τό κατακαῦσαι αὐτά· τόν δέ σῖτον συναγάγετε εἰς τήν ἀποθήκην μου» (Ματθ. 13, 29). Ἑπομένως εἰς τήν συντέλειαν τῶν αἰώνων, κατά τήν διαβεβαίωσιν τοῦ Κυρίου, θά γίνη

ὁ χωρισμός δικαίων καί ἀδίκων καί ὄχι πρό αὐτῆς ὡς λέγουν οἱ χιλιασταί. Δεύτερον, οἱ χιλιασταί μᾶς λέγουν, ὅτι θά ἔλθῃ ὁ Χριστός πρό τῆς μελλούσης κρίσεως νά βασιλεύσῃ μετά τῶν ἐκλεκτῶν του ἐπί 1000 ἔτη· καί ὅμως αἱ Πράξεις τῶν ἀποστόλων μᾶς λέγουν ρητῶς, ὅτι ὁ Χριστός θά εὑρίσκεται εἰς τόν οὐρανόν, μέχρις ὅτου ἀποκατασταθοῦν ὅλα τά εἰς τήν γῆν πράγματα, περί τῶν ὁποίων ἐλάλησαν οἱ προφῆται. Ἰδού δέ πῶς λέγουν αἱ Πράξεις αὐτό ρητῶς «Χριστόν Ἰησοῦν, ὅν δεῖ οὐρανόν μέν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων, ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεός διά στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν» (Πράξ. 3, 21). Ποῖα εἶναι ἐκεῖνα τά «πάντα», μετά τήν ἀποκατάστασιν τῶν ὁποίων θά ἔλθῃ ὁ Χριστός, ἀσφαλῶς γνωρίζομεν. Αὐτά φθάνουν μέχρι τοῦ στίχ. 15 τοῦ κεφ. 20 τῆς Ἀποκαλύψεως καί ὄχι πρό τοῦ κεφ. 20. Ἑπομένως δέν θά ἔλθῃ ὁ Χριστός, ὅπως νομίζουν οἱ χιλιασταί, πρό τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἁγίων, τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς, ἀλλά μετά ἀπό αὐτά. Εἰς τούς στίχους 9 - 10 τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ εἴδομεν, ὅτι τά συγκεντρωθέντα ἀντιχριστιανικά ἔθνη τά δηλούμενα ὑπό τά ὀνόματα Γώγ καί Μαγώγ, περιεκύκλωσαν τήν παρεμβολήν τῶν ἁγίων, τήν πόλιν τήν ἠγαπημένην ἤτοι τούς ἀναστάντας μάρτυρας ἐπί τῶν ὁποίων βασιλεύει ὁ Χριστός κατά τούς χιλιαστάς. Καί ὁ ἅγιος Αὐγουστῖνος ἐρωτᾷ' «Πῶς εἶναι δυνατόν, ἐάν ἑρμηνεύσωμεν τούς στίχους 1 - 10 γραμματικῶς, κατά τόν τρόπον τῶν χιλιαστῶν, νά φαντασθῶμεν καί νά ἐννοήσωμεν, ὅτι τά ἀντιχριστιανικά αὐτά ἔθνη θά ἀποπειραθοῦν, θά τολμήσουν νά πολεμήσουν μίαν παρεμβολήν, ἕνα στράτευμα ἀθανάτων μεταξύ τῶν ὁποίων ὀφθαλμοφανῶς βασιλεύει ὁ Χριστός; Πλήν αὐτοῦ διά τοῦ πολέμου αὐτοῦ, συνεχίζει ὁ αὐτός ἅγιος Πατήρ, τῶν ἀντιχριστιανικῶν ἐθνῶν κατά τῆς παρεμβολῆς τῆς ἁγίας δηλοῦται, ὅτι δέν ἔπαυσαν κατά τά 1000 αὐτά ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ κάθε ἐχρική ἐπίθεσις καί κάθε ἀγών τῶν πιστῶν. Ἀλλά ἄνθρωποι ἀθάνατοι ἀναστάντες ἐκ νεκρῶν εἶναι δυνατόν, νά ὑπόκεινται εἰς ἀγῶνας καί πειρασμούς; Καί τέλος, τέταρτον, εἰς τόν στίχον 4 εἴδομεν, ὅτι ὁ Ἰωάννης εἶδε τάς ψυχάς τῶν «πεπελεκισμένων» ἤτοι τῶν μαρτυρησάντων διά πελέκεως νά κάθηνται ἐπί τῶν θρόνων, ὡς εἶδεν αὐτάς καί κάτωθεν τοῦ θυσιαστηρίου (Ἀποκάλ. 6, 9). Ἑπομένως εἰς τούς στίχ. 1 - 10 δέν πρόκειται περί σωμάτων ἀναστάντων ἐκ νεκρῶν, ἀλλά περί ψυχῶν τῶν μαρτύρων εὑρισκομένων ἐν δόξῃ.

Συμπέρασμα: βλέποντες 1) ὅτι ἡ γραμματική ἑρμηνεία τῶν χιλια-

στῶν ἀντίκειται εἰς ρητάς ὁμολογίας τοῦ Κυρίου καί ἄλλων χωρίων τῆς ἁγίας Γραφῆς καί εἰς τήν ὁμαλήν ἑρμηνείαν τοῦ κειμένου τῶν 10 στίχων τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ καί 2) οἱ δέκα αὐτοί στίχοι τοῦ 20 κεφαλαίου λαμβάνουν πνευματικήν ἑρμηνείαν βάσει καί πάλιν τῆς ἁγίας Γραφῆς, ὡς εἴδομεν, ἀπορρίπτομεν τήν ἑρμηνείαν τῶν χιλιαστῶν ὡς ἀντίθετον πρός τήν ἁγίαν Γραφήν.

Μετά τήν τιμωρίαν τοῦ θηρίου, ψευδοπροφήτου ὑπό τάς δύο αὐτῶν μορφάς καί μετά τήν τιμωρίαν σχετικήν καί ἀπόλυτον τοῦ Σατανᾶ, ὁ συγγραφεύς ἔρχεται εἰς τήν τιμωρίαν, καταστροφήν τοῦ φυσικοῦ κόσμου, τόν ὁποῖον ἐμόλυνε ἡ ἁμαρτία καί τοῦ θανάτου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας στίχ. 11 - 15.

3) Τιμωρία, καταστροφή φυσικοῦ κόσμου καί θανάτου. Κεφ. 20, 11 - 15.

Κείμενον. (Στίχ. 11). «Καί εἶδον θρόνον μέγαν λευκόν καί τόν καθήμενον ἐπ᾽ αὐτοῦ, οὗ ἀπό προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καί ὁ οὐρανός καί τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς. (Στίχ. 12). Καί εἶδον τούς νεκρούς τούς μεγάλους καί τούς μικρούς ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου καί βιβλία ἠνοίχθησαν˙ καί ἄλλο βιβλίον ἠνοίχθη, ὅ ἐστί τῆς ζωῆς˙ καί ἐκρίθησαν οἱ νεκροί ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατά τά ἔργα αὐτῶν. (Στίχ. 13). Καί ἔδωκεν ἡ θάλασσα τούς νεκρούς της ἐν αὐτῇ καί ὁ θάνατος καί ὁ ἅδης ἔδωκαν τούς νεκρούς τούς ἐν αὐτοῖς καί ἐκρίθησαν ἕκαστος κατά τά ἔργα αὐτῶν. (Στίχ. 14). Καί ὁ θάνατος καί ὁ ἅδης ἐβλήθησαν εἰς τήν λίμνην τοῦ πυρός˙ οὗτος ὁ θάνατος ὁ δεύτερος ἐστίν. (Στίχ. 15) καί εἴ τις οὐχ εὑρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος ἐβλήθη εἰς τήν λίμνην τοῦ πυρός».

Ἑρμηνεία. Ἡ περιγραφή αὐτή εἶναι ἡ τελική κρίσις τοῦ κόσμου καί ἀποτελεῖ τήν κεντρικήν ἰδέαν τοῦ παρόντος βιβλίου. Εἶναι τρομερά, ἔχει ὅμως καί τήν παρηγορίαν της, διότι ὁμιλεῖ περί ἠθικῆς ἀποκαταστάσεως καί τελικῆς καταργήσεως τοῦ θανάτου, καί συγκεκριμένως.

(Στίχ. 11). Ὁ θρόνος εἶναι ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ. Δέν ὁμιλεῖ ὁ συγγραφεύς περί τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ θρόνου, περί τοῦ Θεοῦ, διότι ὁ Θεός εἶναι ἄρρητος. Ὀνομάζει τόν θρόνον μέγαν, διά νά δηλώσῃ τό μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ, λευκόν δέ, διά νά δηλώσῃ τήν καθαρότητα αὐτοῦ. Ἐπί τοῦ θρόνου κάθηνται ὁ Πατήρ καί ὁ Χριστός, διότι καί οἱ δύο θά κρίνουν τόν κόσμον (Ἀποκάλ. 5. 22. 22,1). «Ἔφυγεν ἡ γῆ καί

ὁ οὐρανός ἀπό τοῦ καθημένου ἐπί τοῦ θρόνου καί τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς», διά νά δηλωθῇ ὄχι ἡ ἐξαφάνισις τοῦ κόσμου, ἀλλά ἡ μεταβολή τοῦ φυσικοῦ κόσμου ἀπό φθαρτοῦ εἰς ἄφθαρτον, ὡς βεβαιοῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «παράγει τό σχῆμα τοῦ κόσμου» καί «αὐτή ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπό τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς» (Ρωμ. 8, 19). (Στίχ. 12). Ἡ γενική ἀνάστασις καί κρίσις ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Βιβλία ἀνοιγμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εἶναι αἱ πράξεις τῶν ἀνθρώπων γυμναί ἐνώπιον Ἐκείνου. Τό δέ βιβλίον τῆς ζωῆς εἶναι τό βιβλίον τοῦ Θεοῦ ἤ τοῦ Χριστοῦ (Ἀποκάλ. 3,5. 8,8. 17,8), εἰς τό ὁποῖον εἶναι γεγραμμένοι οἱ πρός σωτηρίαν προωρισμένοι. Τό βιβλίον αὐτό σημαίνει τό βέβαιον τῆς σωτηρίας τῶν ὑπό τοῦ Θεοῦ προεγνωσμένων. (Στίχ. 13) Ἡ γενική ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. Ὁ ᾅδης καί ὁ θάνατος προσωποποιοῦνται ἐπί τό παραστατικώτερον. (Στίχ. 14) Ὁ θάνατος καί ὁ ᾅδης καταστρέφονται, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «ἔσχατος ἐχθρός καταργεῖται ὁ θάνατος» (Α' Κορινθ. 15,26). Ἡ λίμνη τοῦ πυρός θεωρεῖται δεύτερος θάνατος, διότι εἶναι ὁ αἰώνιος χωρισμός παντός πίπτοντος εἰς αὐτήν ἀπό τοῦ Θεοῦ. Ὀνομάζεται δέ δεύτερος θάνατος ἐν ἀντιθέσει πρός τόν πρῶτον θάνατον, ὁ ὁποῖος εἶναι χώρισμα ψυχῆς καί σώματος, ὁ ὁποῖος εἶναι πρόσκαιρος. (Στίχ. 15) Ἡ τρομερότης τοῦ δευτέρου θανάτου διά πάντα ριπτόμενον εἰς τήν λίμνην τοῦ πυρός.

Μετά τήν τιμωρίαν Ἀντιχρίστου Σατανᾶ καί τήν καταστροφήν τοῦ μολυθέντος φυσικοῦ κόσμου καί τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἁμαρτίας, τοῦ θανάτου καί, τέλος, μετά τήν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν ἀκολουθεῖ:

4) Τά πέραν τοῦ κόσμου αὐτοῦ. Κεφ. 21 - 22, 5.

Τό τμῆμα ὅμως αὐτό διαιρεῖται εἰς δύο μέρη. α) Τήν καινήν κτίσιν 21, 1 - 8 καί β) Τήν καινήν Ἱερουσαλήμ 21, 9 - 22, 5. Καί εἰς τά δύο αὐτά τμήματα θά ἴδωμεν τόν εἰς τόν οὐρανόν Θεόν ὄχι «ὡς δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι», ὅπως τόν βλέπομεν ἐδῶ, «ἀλλά πρόσωπον πρός πρόσωπον». Τό τμῆμα αὐτό εὑρισκόμενον εἰς ὀξεῖαν ἀντίθεσιν πρός τήν καταστραφεῖσαν κατοικίαν τῶν ἀσεβῶν, τήν Βαβυλῶνα, εἶναι ὑψίστη παρηγορία διά τούς πιστούς, διότι ἀποτελεῖ τήν αἰωνίαν αὐτῶν κατοικίαν. Ἡ ζωή αὐτή διά τούς πιστούς εἶναι ἡ παλλιγγενεσία, ἤτοι ἡ νέα κατάστασις τῶν πραγμάτων πέραν τοῦ κόσμου αὐτοῦ. Ἄς ἴδωμεν καί τά δύο τμήματα.

α) Ἡ καινή κτίσις. Κεφ. 21, 1 - 8.

Κείμενον. (Στίχ. 1) «Καί εἶδον οὐρανόν καινόν καί γῆν καινήν˙ ὁ γάρ πρῶτος οὐρανός καί ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθον καί ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. (Στίχ. 2) Καί τήν πόλιν τήν ἁγίαν Ἰερουσαλήμ καινήν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπό τοῦ Θεοῦ, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην τῷ ἀνδρί αὐτῆς. (Στίχ. 3) Καί ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης˙ Ἰδού ἡ σκηνή τοῦ Θεοῦ μετά τῶν ἀνθρώπων καί σκηνώσει μετ' αὐτῶν καί αὐτοί λαός αὐτοῦ ἔσονται καί αὐτός ὁ Θεός μετ' αὐτῶν ἔσται. (Στίχ. 4) Καί ἐξαλείψει ἀπ' αὐτῶν ὁ Θεός πᾶν δάκρυον ἀπό τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν καί ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος, οὔτε κραυγή οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι, ὅτι τά πρῶτα ἀπῆλθον. (Στίχ. 5) Καί εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπί τῷ θρόνῳ˙ Ἰδού καινά ποιῶ πάντα. Καί λέγει μοι: γράψον, ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοί καί ἀληθινοί εἰσίν. (Στίχ. 6) Καί εἰπέ μοι˙ Γέγονεν. Ἐγώ τό Α καί τό Ω, ἡ ἀρχή καί τό τέλος. Ἐγώ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν. (Στίχ. 7) Ὁ νικῶν κληρονομήση ταῦτα καί ἔσομαι αὐτῷ Θεός καί αὐτός ἔσται μοι υἱός. (Στίχ. 8) Τοῖς δέ δειλοῖς καί ἀπίστοις καί ἐβδελυγμένοις καί φονεῦσι καί πόρνοις καί φαρμακοῖς καί εἰδωλολάτραις καί πᾶσι τοῖς ψευδέσιν τό μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ ἐν πυρί καί θείῳ, ὅ ἐστίν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.

Ἑρμηνεία. (Στίχ. 1) Ἡ ἀνακαινισθεῖσα ἀνθρωπότης διά τῆς ἀναστάσεως ἐκ τῶν νεκρῶν καί τῆς δόξης τῶν δικαίων ἔχει ἀνάγκην ἀνακαινίσεως καί τῆς μελλούσης κατοικίας αὐτῶν οὐρανοῦ καί γῆς. Ὅπως ἡ φύσις ἐταπεινώθη καί ὑπέφερεν διά τάς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, ἔτσι πρέπει αὐτή καί νά δοξασθῇ μετ' αὐτῶν (Πράξ. 3, 19 - 21). Ἡ θάλασσα, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθεν τό θηρίον, ἡ ξηρά ἐκ τῆς ὁποίας ἐξῆλθεν ὁ ψευδοπροφήτης, ἤτοι σύμπασα ἡ μεμολυσμένη γῆ, ἐξαφανίζεται, ἀνακαινίζεται. Μετ' αὐτῆς ὁ οὐρανός, ὁ ὁποῖος μέχρι τώρα ἐχώριζε τόν Θεόν καί τούς ἀνθρώπους, δέν θά ὑπάρχῃ, θά ἀνακαινισθῇ καί αὐτός, διότι ὁ Θεός θά κατοικῇ μετά τῶν ἀνθρώπων. Ἡ καινή αὐτή κτίσις οὐρανοῦ καί γῆς θά γίνεται πάντοτε καινούργια διά τῆς παρουσίας τοῦ αἰωνίου Δημιουργοῦ. Ἄλλως τε αἰώνιος δέν σημαίνει ὁ πάντοτε καινούργιος; (Στίχ. 2) Ἡ μέλλουσα καινή συγκέντρωσις τῶν πιστῶν εἰς τόν οὐρανόν καί τήν γῆν παρομοιάζεται πρός πόλιν, διά νά δηλωθῇ τό πλῆθος τῶν πιστῶν, πρός νύμφην δέ διά νά δηλωθῇ ἡ ὡραιότης αὐτῶν. Ἀμφότεραι αἱ παρομοιώσεις πό-

λεως καί νύμφης δηλοῦν τήν ἕνωσιν τῶν πιστῶν μετά τοῦ Θεοῦ, διά νά τονισθῇ, ὅτι ὅπως ὁ νυμφίος ποθεῖ τήν νύμφην, κατά παρόμοιον τρόπον καί ὁ Χριστός τήν ἐκκλησίαν, τούς πιστούς. Ὅπως ἐπίσης ἡ νύμφη ποθεῖ τόν νυμφίον, κατά παρόμοιον τρόπον καί ἡ ἐκκλησία, οἱ πιστοί ποθοῦν τόν Χριστόν. Ὁ δέ γάμος συμβολίζει τήν χαράν τῶν πιστῶν εἰς τόν νέον κόσμον. Ἡ Ἱερουσαλήμ κατέρχεται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, διά νά δηλωθῇ, ὅτι ἡ χρεωκοπήσασα παλαιά Ἱερουσαλήμ ἀντικατεστάθη ὑπό νέας ὁμάδος πιστῶν, τῶν Χριστιανῶν. Ἡ δέ ἀπό τοῦ Θεοῦ κάθοδος αὐτῆς σημαίνει, ὅτι αὐτή εἶναι – ἐπομένως ἡμεῖς εἴμεθα – δῶρον τοῦ Θεοῦ. Ὀνομάζεται ἁγία ἡ Ἱερουσαλήμ αὐτή εἰς ἀντίθεσιν πρός τήν πρωτεύουσαν τῶν ἀπίστων τήν Βαβυλῶνα, ἡ ὁποία ὀνομάζεται πόρνη. (Στίχ. 3) Ὁ στίχος αὐτός ἀποτελεῖ τήν καρδίαν ὁλοκλήρου τοῦ τμήματος αὐτοῦ, διότι ἐκφράζει τήν στενήν ἕνωσιν Θεοῦ καί ἀνθρώπων διά τῆς κατασκηνώσεως (Λευΐτ. 26, 11. Ἰεζεκ. λξ 27. Ζαχ. 8,8) τοῦ Θεοῦ μετά τῶν ἀνθρώπων, ὥστε ὁ μέν Θεός νά εἶναι Πατήρ ἡμῶν, ἡμεῖς δέ υἱοί πρός Αὐτόν. Τά ἄλλα ἀποτελοῦν συμπληρώματα τῆς κεντρικῆς αὐτῆς ἰδέας. (Στίχ. 4) Ἀποτέλεσμα τῆς πλήρους ἑνώσεως Θεοῦ καί ἀνθρώπων εἶναι ἡ παῦσις τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ τέως χωρισμοῦ, ἤτοι τῶν δακρύων, τοῦ θανάτου, τῆς κραυγῆς, τοῦ πόνου. Ἡ περιγραφή αὐτή εὑρίσκεται εἰς ὀξεῖαν ἀντίθεσιν πρός τούς θρήνους τῶν ἐμπόρων καί ναυτικῶν ἐπί τῇ καταστροφῇ τῆς Βαβυλῶνος - Ρώμης (Ἀποκάλ. Κεφ. 18). (Στίχ. 5) Μέχρις ἐδῶ οἱ ὁμιλοῦντες ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦσαν ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ, ἄγγελοι, ζῷα κλπ. Ἐνταῦθα ὅμως ὁμιλεῖ διά πρώτην καί τελευταίαν φοράν ὁ Θεός αὐτοπροσώπως. Ὁμιλεῖ πρός τούς ἀγωνιζομένους πιστούς, διά νά ἐνισχύσῃ αὐτούς, ἐνισχύει δέ αὐτούς βεβαιῶν, ὅτι οἱ λόγοι, τούς ὁποίους εἶπε μέχρις ἐδῶ ἡ Ἀποκάλυψις, εἶναι πιστοί καί ἀληθινοί, εἶναι ἀξιόπιστοι καί θά πραγματοποιηθοῦν. Διά νά δηλώσῃ περισσότερον ἀκόμη ὁ Θεός τό βέβαιον τῆς ἐκπληρώσεως αὐτῶν, διατάσσει τόν συγγραφέα νά γράψῃ, ὅτι οἱ λόγοι εἶναι ἀξιόπιστοι καί θά πραγματοποιηθοῦν. Διά νά κορυφωθῇ ὅμως ἡ βεβαιότης τῶν λόγων αὐτῶν, δηλοῦται εἰς τόν (στίχ. 6) «Γέγονε». Ὁ Θεός ὡς αἰώνιος δέν βλέπει τά πράγματα ἐν χρονικῇ ἀλληλουχίᾳ εἰς παρελθόν, παρόν καί μέλλον, ὅπως βλέπομεν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι. Διά τόν Θεόν ὑπάρχει μόνον παρόν, εἰς τό ὁποῖον παρόν ἡ ἀρχή καί τό τέλος τῶν πραγμάτων τό «Γέγονεν» εἰς χρόνον παρακείμενον, διά

νά δηλωθῆ καί πάλιν, ὅτι τό μέλλον τῶν προφητευομένων εἶναι παρόν διά τόν Θεόν, ἑπομένως τό βέβαιον τῶν προφητευομένων.

Τέλος ὁ Θεός στεφανώνων τήν βεβαιότητα τῶν ἀνωτέρω θέτει τήν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν του διά τοῦ Α καί τοῦ Ω, τά ὁποῖα σημαίνουν τό ἑξῆς: Ὁ Θεός εἶναι δημιουργός, κατά συνέπειαν διαιτητής καί κυρίαρχος τοῦ κόσμου, εἶναι ἄναρχος καί αἰώνιος, ἑπομένως ὅ,τι λέγει θά γίνῃ. Ὁ Θεός ὑπόσχεται νά δώσῃ εἰς τόν πεινῶντα καί διψῶντα τήν δικαιοσύνην, εἰς τόν ἐπιθυμοῦντα δηλαδή τήν ἀρετήν, τό ὕδωρ τῆς ζωῆς, ἤτοι τό ὕδωρ τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν τό ἀλλόμενον εἰς ζωήν αἰώνιον, ὡς λέγει ὁ ἴδιος συγγραφεύς εἰς τό εὐαγγέλιόν του κεφ. 4, 14. Αὐτό θά δώσῃ δωρεάν ὄχι δηλαδή ἄνευ ἀγώνων καί κόπων, ἀλλά τόση θά εἶναι ἡ ἐκεῖ χαρά, ὥστε δέν εἶναι «ἄξια τά παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρός τήν μέλλουσαν δόξαν» κατά τόν ἀπόστολον Παῦλον (Ρωμ. 8, 18). (Στίχ. 7) Ὁ Κύριος ὑπόσχεται, ὅτι ὁ νικητής τῆς ζωῆς καί τοῦ θανάτου ἤτοι ὁ πιστός, ὁ ὁποῖος θά νικήσῃ τήν γοητείαν τῆς ἁμαρτίας εἰς τήν ζωήν καί δέν θά καμφθῆ ἀπό τόν φόβον τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου, θά κληρονομήσῃ τά ἀγαθά τῆς αἰωνίου Ἱερουσαλήμ καί συγκεκριμένως εἰς αὐτόν ὁ Θεός, θά εἶναι Θεός - Πατήρ καί αὐτός θά εἶναι εἰς αὐτόν υἱός. (Στίχ. 8) «Δειλοί» εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι, καμπτόμενοι πρό τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου, θά ἀρνηθοῦν τόν Χριστόν. «Ἄπιστοι» εἶναι οἱ μή πιστεύσαντες εἰς τόν Χριστόν. «Ἐβδελυγμένοι» δέ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἁμαρτάνουν σαρκικῶς παρά φύσιν ἤ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν σχέσεις μέ τά βδελύγματα, τά ὁποῖα εἰς τήν ἁγίαν Γραφήν σημαίνουν τά εἴδωλα ὡς μυσαρά, βδελυκτά. «Φαρμακοί» εἶναι οἱ μάγοι καί οἱ γόητες. «Ψευδεῖς» εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀφῆκαν τήν ἀλήθειαν τοῦ Χριστοῦ καί ἐβάδισαν εἰς τό ψεῦδος τοῦ Διαβόλου. Ὅλους αὐτούς θά ρίψῃ ὁ Θεός, ἐν ἀντιθέσει πρός τούς πιστούς, οἱ ὁποῖοι θά εἶναι πάντοτε μαζί του, εἰς τήν λίμνην τοῦ πυρός. Ἡ λίμνη αὐτή ὀνομάζεται δεύτερος θάνατος, διότι εἶναι ὁ αἰώνιος χωρισμός ἀπό τοῦ Θεοῦ ἐν ἀντιθέσει πρός τόν πρῶτον θάνατον, τόν ὁποῖον ἐδημιούργησεν ἡ προπατορική ἁμαρτία καί ὁ ὁποῖος εἶναι πρόσκαιρος χωρισμός ψυχῆς καί σώματος.

β) Ἡ καινή Ἱερουσαλήμ. Κεφ. 21, 9 - 25, 5.

Κείμενον. (Στίχ. 9) *«Καί ἦλθεν εἷς τῶν ἑπτά ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τάς ἑπτά φιάλας, τάς γεμούσας τῶν ἑπτά πληγῶν τῶν ἐσχάτων.*

Καί ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων· δεῦρο δείξω σοι τήν νύμφην τήν γυναῖκα τοῦ ἀρνίου. (Στίχ. 10) Καί ἀπήνεγκέ με ἐν πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καί ὑψηλόν καί ἔδειξέ μοι τήν πόλιν τήν ἁγίαν Ἱερουσαλήμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπό τοῦ Θεοῦ, ἔχουσαν τήν δόξαν τοῦ Θεοῦ. (Στίχ. 11) Ὁ φωστήρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλίζοντι· (στίχ. 12) ἔχουσα τεῖχος μέγα καί ὑψηλόν, ἔχουσα πυλῶνας δώδεκα καί ἐπί τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα καί ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἅ ἐστίν ὀνόματα τῶν δώδεκα φυλῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. (Στίχ. 13) Ἀπ' ἀνατολῶν πυλῶνες τρεῖς καί ἀπό βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς καί ἀπό δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς (στίχ. 14) καί τό τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον θεμελίους δώδεκα καί ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου. (Στίχ. 15) Καί ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχε μέτρον κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τήν πόλιν καί τούς πυλῶνας αὐτῆς καί τό τεῖχος αὐτῆς. (Στίχ. 16) Καί ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται καί τό μῆκος αὐτῆς ὅσον καί τό πλάτος. Καί ἐμέτρησεν τήν πόλιν ἐν τῷ καλάμῳ ἐπί σταδίους δώδεκα χιλιάδων· τό μῆκος καί τό πλάτος καί τό ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστί. (Στίχ. 17) καί ἐμέτρησε τό τεῖχος αὐτῆς ἑκατόν τεσσαράκοντα τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὅ ἔστιν ἀγγέλου. (Στίχ. 18) Καί ἦν ἡ ἐνδόμησις τοῦ τείχους αὐτῆς ἴασπις καί ἡ πόλις χρυσίον καθαρόν, ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ. (Στίχ. 19) Οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντί λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἴασπις, ὁ δεύτερος σάπφειρος, ὁ τρίτος χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, (Στίχ. 20) ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιον, ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἔνατος τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσοπράσινος, ὁ ἑνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος. (Στίχ. 21) Καί οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρῖται· ἀνά εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνός μαργαρίτου. Καί ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσίον καθαρόν ὡς ὕαλος διαυγής. (Στίχ. 22) καί ναόν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γάρ Κύριος ὁ Θεός ναός αὐτῆς ἐστί καί τό ἀρνίον. (Στίχ. 23) Καί ἡ πόλις οὐ χρείαν ἔχει τοῦ ἡλίου οὐδέ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ. Ἡ γάρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν καί ὁ λύχνος αὐτῆς τό ἀρνίον. (Στίχ. 24) Καί περιπατήσουσιν τά ἔθνη διά τοῦ φωτός αὐτῆς καί οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τήν δόξαν καί τήν τιμήν αὐτῶν εἰς αὐτήν· (στίχ. 25) καί οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μή κλεισθῶσιν ἡμέρας· νύξ γάρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ· (στίχ. 26) καί οἴσουσι τήν δόξαν καί τήν τιμήν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν. (Στίχ. 27) Καί οὐ μή εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν πᾶν κοινόν καί ὁ ποιῶν βδέλυγμα καί ψεῦδος, εἰ μή οἱ ἐγγεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς

ζωῆς τοῦ ἀρνίου. Κεφ. 22, 1 - 5. (Στίχ. 1) Καί ἔδειξέ μοι ποταμόν ὕδατος ζωῆς λαμπρόν ὡς κρύσταλλον ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀρνίου. (Στίχ. 2) Ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καί τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καί ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρπούς δώδεκα κατά μῆνα ἕκαστον ἀποδιδοῦν τόν καρπόν αὐτοῦ. Καί τά φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. (Στίχ. 3) Καί πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι. Καί ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται. Καί οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύουσιν αὐτῷ (στίχ. 4) καί ὄψονται τό πρόσωπον αὐτοῦ καί τό ὄνομα αὐτοῦ ἐπί τῶν μετώπων αὐτῶν. (Στίχ. 5) Καί νύξ οὐκ ἔσται ἔτι καί οὐ χρεία λύχνου καί φωτός ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεός φωτιεῖ αὐτούς καί βασιλεύσουσιν εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων».

Ἑρμηνεία. (Στίχ. 9) Ἐν ἀντιθέσει πρός τήν ζοφεράν περιγραφήν τῆς Βαβυλῶνος ὑψοῦται ἐδῶ ἡ περιγραφή, ἡ θαυμασία εἰκών, τῆς νέας Ἱερουσαλήμ. Ὁ ἄγγελος, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀναγγείλει τήν καταστροφήν τῆς Βαβυλῶνος διά τῶν ἐσχάτων πληγῶν (Ἀποκάλ. 17, 1), ὁ αὐτός ἄγγελος ἀναγγέλλει τήν νέαν Ἱερουσαλήμ, διά νά τονισθῇ κατά τόν πλέον θαυμάσιον τρόπον, ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ. (Στίχ. 10). Ὁ συγγραφεύς μεταφέρεται εἰς ὄρος μέγα καί ὑψηλόν, διά νά ἴδῃ ἀπ' ἐκεῖ καλλίτερον τήν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνουσαν νέαν Ἱερουσαλήμ εἰς ὅλας τάς λεπτομερείας της. Ἡ Ἱερουσαλήμ αὐτή, φέρεται, ὅτι ἔχει τήν δόξαν ἤτοι τήν λάμψιν τοῦ Θεοῦ. Δέν πρόκειται βέβαια περί ὄρους εἰς τό ὁποῖον μετεφέρθη ὁ συγγραφεύς, διότι ὄροι, θάλασσαι καί νῆσοι, μετασχηματισθείσης τῆς γῆς, δέν ὑπάρχουν. Ἡ φράσις λοιπόν ὄρος σημαίνει, ὅτι ἐκ τῆς γῆς ἤρθη «τῷ φρονήματι» διά τοῦ πνεύματος πρός κατανόησιν τῶν ἐπουρανίων, ὅπως ὀρθῶς ἑρμηνεύει ὁ Ἀνδρέας Ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας. Αὐτό ἄλλως τε φαίνεται καί ἐκ τῆς σημειώσεως τοῦ συγγραφέως, ὁ ὁποῖος λέγει «ἐν πνεύματι» ἤτοι πνευματικῶς καί ὄχι τοπικῶς ἀνῆλθεν εἰς τό ὄρος αὐτό. (Στίχ. 11). Ὁ «φωστήρ» τῆς πόλεως εἶναι ὁ φωτισμός τῆς πόλεως, ὁ ὁποῖος ὁμοιάζει μέ τόν πολύτιμον λίθον ἴασπιν πιθανῶς τόν ἀδάμαντα. Αὐτό θέλει νά δηλώσῃ τήν ὑπερκόσμιον αἴγλην τῆς λαμπρᾶς πόλεως Ἱερουσαλήμ. (Στίχ. 12) Τό μέγα καί ὑψηλόν τεῖχος τῆς πόλεως σημαίνει τήν αἰωνίαν ἀσφάλειαν τῆς πόλεως, ἡ ὁποία θά εὑρίσκεται ὑπό τήν θείαν προστασίαν ἐν ἀντιθέσει πρός τήν ἐπίγειον Βαβυλῶνα, ἡ ὁποία κατεστράφη. Πυλῶνες εἶναι αἱ πύλαι τῆς πόλεως. Οἱ δώδεκα ἄγγελοι οἱ εὑρισκόμενοι εἰς τάς δώδεκα πύλας τοῦ τείχους σημαίνουν, ὅτι οἱ ἄγγελοι, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ὁδηγοί ἡ-

μῶν εἰς τήν παροῦσαν ζωήν, εἰς τόν οὐρανόν θά ὑποδέχωνται ἡμᾶς. (Στίχ. 13) Αἱ δώδεκα πύλαι αὐταί, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τάς τέσσαρας πλευράς τοῦ τείχους πρός βορρᾶν, νότον, ἀνατολήν καί δυσμᾶς, σημαίνουν ὅτι οἱ πιστοί θά μεταβαίνουν εἰς τήν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐξ ὅλου τοῦ κόσμου ἐκ βορρᾶ, νότου κλπ. ὡς βεβαιοῖ ὁ Κύριος. Λουκᾶς, 13, 28. (Στίχ. 14) Οἱ δώδεκα θεμέλιοι λίθοι τῆς πόλεως, οἱ ὁποῖοι φέρουν τά ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων, σημαίνουν, ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι οἰκοδομημένη εἰς τό θεμέλιον τῶν δώδεκα ἀποστόλων (Ἐφεσ. 2, 22. Ἑβρ. 11, 10). (Στίχ. 15) Ἡ μέτρησις τῆς πόλεως σημαίνει τήν προστασίαν τοῦ Θεοῦ ἐπί τῆς πόλεως αὐτῆς. Ὁ χρυσοῦς κάλαμος δηλοῖ τήν ἀξίαν τοῦ μετροῦντος ἀγγέλου ἀλλά καί τῆς μετρουμένης πόλεως. Ἡ καταμέτρησις ὅμως αὐτή, ἐπειδή ἔγινε πρό αἰώνων, σημαίνει τό προαιώνιον καί ἀμετάβλητον σχέδιον τοῦ Θεοῦ ἐπί τῆς προστασίας τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ, τῶν πιστῶν. (Στίχ. 16). Τό τετράγωνον σχῆμα τῆς πόλεως δηλοῖ τήν εὐστάθειαν αὐτῆς, διότι τό τετράπλευρον σχῆμα εἶναι τό εὐσταθέστερον τῶν σχημάτων. Καί ἡμεῖς λέγομεν δι' ἕνα ἔξυπνον ἄνθρωπον εἶναι νοῦς τετραγωνικός. Τετράγωνον σχῆμα εἶχον καί τά Ἅγια τῶν Ἁγίων τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Ἑπομένως καί ἡ ἁγία πόλις ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ εἶναι δι' ἡμᾶς τά Ἅγια τῶν Ἁγίων. Ὁ ὑπέρμετρος ἀριθμός δώδεκα χιλιάδων σταδίων ἤτοι (12.000 × 125) 1500 χιλιομέτρων δι' ἑκάστην πλευράν σημαίνει τό μέγεθος τῆς πόλεως καί ἑπομένως τό πλῆθος τῶν πιστῶν εἰς τήν πόλιν αὐτήν. Ἡ μεγαλυτέρα πόλις τῆς ἀρχαιότητος ἡ Βαβυλών εἶχε περίμετρον μόνον 480 σταδίους. Ἑπομένως ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ θά εἶναι ἀσυγκρίτως μεγαλυτέρα τῆς μεγαλυτέρας, τῆς ἐπί γῆς πόλεως αὐτῆς. (Στίχ. 17) «Μέτρον ἀνθρώπου ὅ ἐστίν ἀγγέλου». Ἡ μέτρησις δηλαδή γίνεται ὑπό ἀγγέλου μέ μέτρον ἀνθρώπινον, διά νά δηλωθῇ, ὅτι ἡ ἀπόκτησις τῆς πόλεως αὐτῆς, ἡ ὁποία τώρα εἶναι κατοικία τῶν ἀγγέλων, δύναται νά ἀποκτηθῇ καί ὑπό τῶν ἀνθρώπων. (Στίχ. 18 - 21) Τό ὑλικόν τῆς κατασκευῆς τῆς πόλεως αὐτῆς. (Στίχ. 18) «Ἐνδόμησις» εἶναι ἡ οἰκοδομή. Ἡ μνεία τῶν πολυτίμων αὐτῶν λίθων τῆς ἀρχαιότητος ἰάσπιδος πιθανῶς τοῦ ἀδάμαντος, σαπφείρου (κοινῶς ζαφείρι), χαλκηδῶνος κλπ. ἐτέθησαν ἐδῶ ὡς οἰκοδομικοί λίθοι, διά νά συμβολίσουν τήν τελειότητα καί ὡραιότητα τῆς πόλεως ἐκείνης. Πολλοί τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας παρωμοίασαν ἕνα ἕκαστον ἐκ τῶν δώδεκα αὐτῶν πολυτίμων λίθων, πρός ἕνα ἕκαστον ἐκ τῶν ἀποστόλων, ὅπως τόν ἴασπιν μέ τόν ἀπόστολον Πέ-

τρον, τόν σάπφειρον μέ τόν ἀπόστολον Παῦλον, τόν χαλκηδῶνα μέ τόν ἀπόστολον Ἀνδρέα κλπ. Τό βέβαιον εἶναι, ὅτι εἶναι δύσκολος ὁ πλήρης καθορισμός τῶν πολυτίμων αὐτῶν λίθων, καί ἑπομένως ἡ παρομοίωσις ἑνός ἑκάστου αὐτῶν πρός ἕνα ἕκαστον ἐκ τῶν ἀποστόλων εἶναι προϊόν μᾶλλον ὑπερεκχειλιζούσης εὐλαβείας τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας. Οἱ λίθοι αὐτοί σημαίνουν τό ἀνέκφραστον τῆς ἄνω πόλεως.

(Στίχ. 22 - 27) Περιεχόμενον καί χαρακτήρ τῆς πόλεως.

(Στίχ. 22). Οἱ ναοί εἰς τήν γῆν εἶναι ἀπαραίτητοι, διότι συμβολίζουν τήν θείαν παρουσίαν. Ὅταν ὅμως ἑνωθῇ ὁ Θεός μετά τῶν πιστῶν του, εἶναι περιττοί οἱ ναοί. Δι' αὐτό ὁ συγγραφεύς δέν βλέπει εἰς τήν πόλιν αὐτήν ναόν, διότι ὁ ναός εἶναι ὁ Θεός καί τό ἀρνίον, ὁ Χριστός. (Στίχ. 23) Ἥλιος καί σελήνη, οἱ ὁποῖοι ἐφώτιζον τόν τέως μολυσμένον κόσμον, δέν ὑπάρχουν. Ἀντ' αὐτῶν ὑπάρχει ἡ δόξα ἤτοι ἡ λάμψις τοῦ Χριστοῦ καί τοῦ Θεοῦ (Ἡσαΐας 7, 19). (Στίχ. 24) «Καί περιπατήσουσιν τά ἔθνη διά τοῦ φωτός καί οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τήν δόξαν». Τά ἔθνη, τά ὁποῖα θά φωτίζωνται ἐκεῖ ὑπό τοῦ φωτός τοῦ Θεοῦ, δέν εἶναι οἱ ἄπιστοι «τά ἔθνη» οἱ ὀπαδοί τοῦ θηρίου, ἀλλά οἱ λελυτρωμένοι χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι πρίν ἦσαν ἔθνη, ἄπιστοι. Βασιλεῖς οἱ ὁποῖοι θά φέρουν τήν δόξαν ἐκεῖ, δέν εἶναι οἱ ἄπιστοι βασιλεῖς ἀλλά οἱ λελυτρωμένοι μάρτυρες βασιλεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐμαρτύρησαν διά τήν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ἤ οἱ χριστιανοί οἱ βασιλεύσαντες ἐπί τῶν παθῶν των εἰς τήν γῆν. (Στίχ. 25) Εἰς τήν γῆν αἱ πύλαι τῶν τειχῶν κλείονται κατά τήν νύκτα, διότι ὑπάρχει ὁ φόβος τῆς εἰσβολῆς τῶν ἐχθρῶν. Ἐκεῖ ὅμως δέν θά κλεισθοῦν, διότι δέν ὑπάρχει νύξ. (Στίχ. 26) Ὁλόκληρος ὁ κόσμος τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι πρίν ἦσαν ἔθνη, ἄπιστοι, θά δοξάσῃ καί θά τιμήσῃ τήν πόλιν ἐκείνην. (Στίχ. 27) Ὁ στίχος αὐτός εἶναι διασάφησις τῶν τριῶν προηγουμένων στίχων, ἔνθα ἔγινε μνεία περί ἐθνῶν. Ὁ Ἰωάννης βεβαιοῖ δηλαδή ὅτι εἰς τήν νέαν Ἱερουσαλήμ δέν θά ὑπάρχῃ τι τό ἐθνικόν, τό ἀκάθαρτον ἤ μή ἡγιασμένον πρᾶγμα. Οἱ πυλῶνες εἶναι ἀνοικτοί μόνον διά τούς δικαίους ἀνθρώπους. Πᾶν πρᾶγμα κοινόν ἤτοι βρωμερόν, πᾶς ὁ «ποιῶν βδέλυγμα» ἤτοι πᾶς εἰδωλολάτρης ἤ ἀνήθικος παρά φύσιν, πᾶς ὁ ὁποῖος θά ἀφίσῃ τήν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου καί θά ἀγαπήσῃ τό ψεῦδος, δέν θά εἰσέλθῃ ἐκεῖ. Ἐκεῖ θά εἰσέλθουν μόνον ὅσοι ἀπό καταβολῆς

κόσμου προγνωσθέντες ὑπό τοῦ Θεοῦ θά εἶναι ἐγγεγραμμένοι εἰς τό βιβλίον τῆς ζωῆς, τό βιβλίον τῆς αἰωνιότητος.

Κεφ. 22, στίχ. 1 - 5. Ἐδῶ μέ ἐκφράσεις ἐκ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἐκτίθεται ἡ ἀδιατάρακτος καί πνευματική μακαριότης εἰς τήν ὑπερκόσμιον νέαν Ἱερουσαλήμ τῶν Χριστιανῶν. (Στίχ. 1) Ὁ προφήτης Ἰεζεκιήλ εἰς τό κεφ. 47 περιγράφει ἕνα θαυμαστόν ποταμόν εἰς τήν θύραν τοῦ ναοῦ τῆς ἀποκατασταθείσης μετά τήν αἰχμαλωσίαν τῶν Ἰσραηλιτῶν Ἱερουσαλήμ. Ὁ ποταμός ἐκεῖνος χύνεται εἰς τήν νεκράν θάλασσαν, εἶναι παντοειδῶν ἰχθύων καί δίδει ζωήν εἰς τά ἄλση καί τά δένδρα, τά ὁποῖα εὑρίσκονται εἰς τάς ὄχθας του. Ὁ ποταμός ἐκεῖνος συνεβόλιζε τήν ἀνανέωσιν τῆς φύσεως μετά τήν ἐπάνοδον τοῦ Ἰσραήλ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας καί ὅτι ὁ λαός αὐτός θά δύναται νά ζῇ καί νά εὐτυχῇ εἰς τήν Παλαιστίνην. Τάς ἐκφράσεις αὐτάς λαμβάνει καί ἐδῶ ὁ προφήτης, διά νά παραστήσῃ τήν εὐτυχίαν τοῦ νέου Ἰσραήλ εἰς τήν ἄνω Ἱερουσαλήμ. Καί συγκεκριμένως. Ὁ συγγραφεύς ἀναφέρει, ὅτι ὁ ποταμός πηγάζει ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καί τοῦ ἀρνίου, τοῦ Χριστοῦ, διά νά δηλωθῇ ὅτι πηγή τῆς ἀνακαινίσεως εἶναι ὁ Δημιουργός Πατήρ καί ὁ Λυτρωτής Χριστός. Τό ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ δηλοῖ, ὅτι διά τοῦ βαπτίσματος, καί γενικῶς διά τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διά τοῦ ζῶντος αὐτοῦ ὕδατος τοῦ «ἀλλομένου εἰς ζωήν αἰώνιον» κατά τόν αὐτόν συγγραφέα (Ἰωάν. 7, 38 - 39), θά ποτισθῇ καί θά ἀναζωογονηθῇ ἡ φύσις. (Στίχ. 2) Ἑκατέρωθεν τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ καί εἰς τό μέσον τῆς χρυσῆς πλατείας εὑρίσκεται τό ξύλον, τό δένδρον τῆς ζωῆς. Τό δένδρον αὐτό ὑπενθυμίζει εἰς ἡμᾶς τόν ἐπίγειον Παράδεισον, ὅπου οἱ Πρωτόπλαστοι ἁμαρτήσαντες δέν ἔφαγον ἐξ αὐτοῦ. Θά φάγουν ὅμως εἰς τήν οὐράνιον Ἱερουσαλήμ ἐξ αὐτοῦ οἱ πιστοί εἰς δήλωσιν, ὅτι θά εἶναι ἐκεῖ αἰώνιοι, διότι ξύλον τῆς ζωῆς εἰς τόν ἐπίγειον παράδεισον ἦτο δένδρον παρέχον τήν ἀθανασίαν, ἑπομένως εἰς τόν οὐρανόν συμβολίζει τήν αἰωνιότητα.

Οἱ δώδεκα καρποί τούς ὁποίους παράγουν τά εἰς ἀμφοτέρας τάς ὄχθας δένδρα τῆς ζωῆς, συμβολίζουν τήν πλουσίαν μακαριότητα, τήν ἀθανασίαν εἰς τήν ἄλλην ζωήν. Τοσαύτη δέ θά εἶναι ἡ γονιμότης, ἡ μακαριότης ἐκ τοῦ «ξύλου τῆς ζωῆς», ἐκ τοῦ δένδρου τῆς αἰωνιότητος, ὥστε καί τά φύλλα του ἀκόμη θά ἔχουν θεραπευτικήν δύναμιν διά τά ἔθνη, ἤτοι ὄχι μόνον διά τούς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς ἀλλά καί διά τούς ἐξ ἐθνῶν τοιούτους. Τά φύλλα αὐτά φαίνονται ὡς θεραπευτικά εἰς δήλωσιν, ὅτι θά θεραπευθῇ ἐκεῖ πᾶς πόνος ἐπίγειος ὄχι

μόνον εἰς τούς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς ἀλλά καί εἰς τούς ἐξ ἐθνῶν. (Στίχ. 3) «Πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι». Τό κατάθεμα ἔχει δύο ἐννοίας: σημαίνει τά καθ' ἡμᾶς ἀνάθεμα καί ἀνάθημα. Ἀνάθεμα σημαίνει ὅ,τι ἀφιεροῦται εἰς τόν Σατανᾶν καί ἀνάθημα ὅτι ἀφιεροῦται εἰς τόν Θεόν. Ἐδῶ ἔχει τήν πρώτην ἔννοιαν καί σημαίνει κατάρα. Ἐδῶ θέλει νά εἴπῃ ὁ συγγραφεύς, ὅτι εἰς τήν ἄνω Ἰερουσαλήμ δέν θά ὑπάρξῃ ὁ φόβος τῆς ἐξώσεως ἀπ' ἐκεῖ διά τινα παράβασιν, ἐκ τῆς ὁποίας θά ἔλθῃ ἡ θεία κατάρα, ὅπως ἔγινε εἰς τόν ἐπίγειον παράδεισον εἰς τούς Πρωτοπλάστους. Ἐκεῖ θά εἶναι πλήρης ἑνότης τοῦ Θεοῦ καί τῶν δούλων αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι θά λατρεύουν Αὐτόν αἰωνίως. (Στίχ. 4) Ἡ μεγίστη ἐκδήλωσις καί ἡ πηγή τῆς μακαριότητος τῶν δικαίων εἰς τήν μέλλουσαν ζωήν θά εἶναι ἡ διαρκής καί ἀδιατάρακτος ἀπόλαυσις διά τῆς θέας αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, θά βλέπωμεν τόν Θεόν πρόσωπον πρός πρόσωπον (Α' Κορινθ. 13, 12). Θά εἶναι ἐγγεγραμμένον τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς τά μέτωπα τῶν πιστῶν εἰς δήλωσιν, ὅτι θά ἀνήκωμεν εἰς τόν Θεόν, ὅπως καί οἱ ἀρχαῖοι δοῦλοι οἱ φέροντες τό ὄνομα τοῦ κυρίου των χαραγμένον εἰς τό μέτωπον αὐτῶν, ἦσαν ἰδιοκτησία τῶν κυρίων των. (Στίχ. 5) Καί πάλιν ἐπαναλαμβάνει ὁ συγγραφεύς, ὅτι δέν θά ὑπάρχῃ ἐκεῖ νύξ, οὔτε τεχνικόν φῶς λύχνου οὔτε φυσικόν φῶς ἡλίου, διότι φῶς θά εἶναι ἐκεῖ ὁ Θεός. Καί τέλος ἐν ἀντιθέσει πρός τά 1000 ἔτη τῆς ἐδῶ βασιλείας τοῦ Χριστοῦ, ὡς εἴδομεν εἰς τό κεφ. 20, 1 - 10, ἐκεῖ ἡ βασιλεία θά εἶναι εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἤτοι αἰώνιος.

Συμπέρασμα. Εἴπομεν καί λέγομεν πάλιν, ὅτι σκοπός τῆς Ἀποκαλύψεως εἶναι ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἀγωνιζομένων πιστῶν. Ἡ ἐνίσχυσις αὐτή παρέχεται καί διά τοῦ τμήματος 19, 11 - 22, 5, τό ὁποῖον ἀφορᾷ τό τέλος τοῦ κόσμου καί τά πέραν αὐτοῦ. Ἡ ἐνίσχυσις αὐτή παρέχεται διά τοῦ ἑξῆς θαυμαστοῦ τρόπου. Εἰς τό τμῆμα κεφ. 14, 6 - 18, 24 περιεγράφη ἡ καταστροφή τῆς εἰδωλολατρικῆς Ρώμης πρό 300 ἐτῶν. Ὡς εἴπομεν καί ἀνωτέρω ἡ περιγραφομένη πλήρης καταστροφή τῆς εἰδωλολατρικῆς Ρώμης, ὥστε σήμερον νά ὑπάρχῃ Ρώμη καί εἰδωλολατρεία, ὄχι ὅμως εἰδωλολατρική Ρώμη, εἶναι μιά μεγάλη ἐγγύησις καί τῆς ἐκπληρώσεως τῆς προφητείας, ἡ ὁποία ἀφορᾷ τό τέλος τοῦ κόσμου καί τά πέραν αὐτοῦ. Κεφ. 19, 11 - 22, 5.

Ποῖος πιστός βλέπων τήν ἐκπλήρωσιν τῆς πρώτης προφητείας, τῆς καταστροφῆς τῆς εἰδωλολατρικῆς Ρώμης δέν πιστεύει καί εἰς τήν ἐκπλήρωσιν τῆς προφητείας, ἡ ὁποία ἀφορᾷ τό τέλος τοῦ κό-

σμου καί τά πέραν αὐτοῦ; Ποῖος πιστός πιστεύων, εἰς τήν προφητείαν ἡ ὁποία ἀφορᾷ τό τέλος τοῦ κόσμου, κατά τό ὁποῖον τελικῶς θά νικηθῇ ὁ Ἀντίχριστος, δέν ἐνισχύεται εἰς τούς ἀγῶνας τῆς ζωῆς του; Ποῖος πιστός πιστεύων, ὅτι θά ἔλθῃ ἡμέρα κατά τήν ὁποίαν κατά τό κεφ. 20, 11 - 15 θά ἀναστηθῶμεν ὅλοι καί ὁ βίος μας μετά τῶν πράξεών μας θά εἶναι βιβλίον ἀνοικτόν ἐνώπιον τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ, δέν προσέχει εἰς τόν βίον του; Ποῖος πιστός μανθάνων καί πάλιν, ὅτι ὁ θάνατος, ὁ τελευταῖος αὐτός ἐχθρός θά καταργηθῇ δέν χαίρει; Ποῖος πιστός πληροφορούμενος διά τῶν κεφ. 21 - 22, 5 τήν ὑπέρλαμπρον πέραν τοῦ τάφου μακαριότητα ἐκείνην, κατά τήν ὁποίαν θά εὑρίσκεται μετά τοῦ Θεοῦ αἰωνίως, δέν χαίρει, δέν ἀγάλλεται, δέν ὑπομένει τάς βασάνους τῆς προσκαίρου αὐτῆς ζωῆς;

Ἴσως εἴπῃ κάποιος, ὅτι τά ἀναγραφόμενα εἰς τά κεφ. 21 καί 22 εἶναι σύμβολα καί εἰκόνες. Ἀπαντῶ. Πῶς ἦτο δυνατόν ὁ Θεός νά ὁμιλήσῃ πρός ἡμᾶς παρά διά συμβόλων καί εἰκόνων, τά ὁποῖα εἶναι γλῶσσα τῶν ἐπιγείων ἀνθρώπων; ἀλλά ἐάν μᾶς χαροποιοῦν τά σύμβολα καί αἱ εἰκόνες, τά ὁποῖα σκιαί μόνον εἶναι, πόσον θά μᾶς χαροποιήσουν τά δι' αὐτῶν συμβολιζόμενα πράγματα, ἡ μακαρία θέα τοῦ ἀγαθοῦ καί καλοῦ μας Θεοῦ!

Εἰς τό προηγούμενον τμῆμα 14, 6 - 18, 24 εἴδομεν τήν καταστροφήν τῆς Βαβυλῶνος - Ρώμης καί μελλούσης Πρωτευούσης τοῦ Ἀντιχρίστου, ἐνῷ εἰς τό δεύτερον τμῆμα 19, 11 - 22, 5 εἴδομεν τήν Ἱερουσαλήμ τήν μητρόπολιν τῶν πιστῶν ὄχι μόνον ὡραίαν ἀλλά καί ἀκατάλυτον. Ποῖος πιστός βλέπων τήν κατάλυσιν τῆς Βαβυλῶνος - Ρώμης δέν πιστεύει καί εἰς τήν συντριβήν πάσης ἄλλης εἰδωλολατρικῆς πόλεως καί αὐτῆς τῆς κατά τό τέλος τοῦ κόσμου Πρωτευούσης τοῦ Ἀντιχρίστου; Πόσον παρηγορεῖται ὁ πιστός ἔχων πρό ὀφθαλμῶν τήν καταστροφήν κάθε ἀντιθέου πόλεως ἐνῷ ἐξ ἀντιθέτου βλέπει τήν αἰώνιον Ἱερουσαλήμ ἀκατάλυτον εἰς τούς οὐρανούς. Ἐπί πᾶσι δέ τούτοις ποῖος δέν θαυμάζει τήν Βίβλον, ἡ ὁποία ἀρχίζει εἰς τό πρῶτον της βιβλίον τήν Γένεσιν μέ τήν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, τελειώνει εἰς τό τελευταῖον της βιβλίον εἰς τήν Ἀποκάλυψιν μέ τήν ἀναδημιουργίαν τοῦ κόσμου;

Γενική παρατήρησις ἐπί τῶν τριῶν κύκλων, 7 σφραγίδων, 7 σαλπίγγων καί 7 φιαλῶν.

Συγκρίνοντες τόν δεύτερον κύκλον τῶν 7 σαλπίγγων πρός τόν πρῶτον κύκλον τῶν 7 σφραγίδων εἴδομεν, ὅτι ὁ δεύτερος κύκλος τῶν 7 σαλπίγγων εἶναι συμπλήρωσις τοῦ πρώτου κύκλου τῶν 7 σφραγίδων, διότι ὁ κύκλος τῶν 7 σαλπίγγων περιγράφει εὐρύτερον τό κακόν, τήν τιμωρίαν τῶν κακῶν καί προστασίαν τῶν πιστῶν κατά τάς τελευταίας ἡμέρας τοῦ κόσμου, ἐνῷ εἰς τόν πρῶτον κύκλον τῶν 7 σφραγίδων περιγράφονται τά αὐτά γενικῶς καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τῆς χριστιανικῆς περιόδου ἀπό τῆς ἐποχῆς δηλαδή τοῦ συγγραφέως μέχρι τέλους τοῦ κόσμου. 'Αλλά καί ὁ τρίτος κύκλος τῶν 7 φιαλῶν εἶναι συμπλήρωσις χρονική καί ποιοτική τῶν δύο προηγουμένων κύκλων. Καί συγκεκριμένως: εἶναι συμπλήρωσις κατά χρονικήν ἔκτασιν, διότι δέν ἀρχίζει ὁ κύκλος αὐτός τῶν 7 φιαλῶν ἀπό τῆς χριστιανικῆς, ἀλλά ἀπό τῆς προχριστιανικῆς ἐποχῆς, ἐπειδή, ὡς εἴδομεν, περιγράφει εἰς τό κεφ. 12 σύν τοῖς ἄλλοις τόν Σατανᾶν ἀπό τῆς πτώσεώς του ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. 'Επίσης ὁ κύκλος αὐτός δέν περιγράφει τά μέχρι τέλους τοῦ κόσμου, ὅπως οἱ ἄλλοι δύο κύκλοι, ἀλλά καί τά πέραν αὐτοῦ ἐν κεφ. 21 - 22, 5. Ὁ κύκλος αὐτός τῶν 7 φιαλῶν εἶναι ἐπίσης συμπλήρωσις κατά ποιόν τῶν δύο προηγουμένων, διότι τό κακόν, ἡ τιμωρία τῶν κακῶν καί ἡ προστασία τῶν πιστῶν περιγράφονται ἐδῶ ἐκτενέστερον. Καί ὡς πρός τό κακόν εἴδομεν τήν συμπληρωματικήν περιγραφήν του εἰς τά κεφ. 12 καί 13, ὅπου ἀναφέρεται ἡ ἀρχή τοῦ κακοῦ, ὁ Σατανᾶς καί ἡ ἐνσάρκωσίς του. Ὡς πρός τήν τιμωρίαν τῶν κακῶν εἴδομεν τάς ἐκχύσεις τῶν φιαλῶν κεφ. 16, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐπέκτασις, συμπλήρωσις τῶν συμφορῶν τῶν 7 σαλπίγγων κεφ. 8, 7 - 12. Εἴδομεν ἐπίσης τήν τιμωρίαν τῆς πρωτευούσης τοῦ κακοῦ τῆς Βαβυλῶνος - Ρώμης καί μελλούσης Μητροπόλεως τοῦ 'Αντιχρίστου. Εἴδομεν τήν τιμωρίαν τοῦ 'Αντιχρίστου, Σατανᾶ, μολυθέντος φυσικοῦ κόσμου καί θανάτου. Ὁ κύκλος αὐτός τῶν 7 φιαλῶν περιέχει τέλος συμπλήρωσιν τῆς προστασίας τῶν πιστῶν διά τόν ἑξῆς λόγον. 'Εν ᾧ εἰς τούς δύο προηγουμένους κύκλους εἴδομεν τήν προστασίαν τῶν πιστῶν ἐκ τοῦ θανάτου καί διά τοῦ θανάτου κεφ. 7, 1 - 17 καί 11, 1 - 19, εἰς τόν τρίτον κύκλον ἐκτός τοῦ ὅτι ἐπαναλαμβάνει τήν αὐτήν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προστασίαν ἐν 14, 1 - 5, 15, 1 - 5, 19, 1 - 10 προσθέτει καί τήν αἰωνίαν ἄνω Ἱερουσαλήμ ἐν 21, 1 - 22, 5 ὡς ὑστά-

την ἀμοιβήν, ὡς τήν μεγίστην προστασίαν καί ἐνίσχυσιν τῶν πιστῶν. Ἐκεῖνο δηλαδή τό ὁποῖον εἰς τά κεφάλαια 7 καί 11 τῶν δύο κύκλων ἐγράφη ὡς ὑπόσχεσις, εἰς τό κεφάλαιον 21 - 22, 5 εἶναι πραγματικότης, ἄρρητος μακαριότης! Ὁποία ἐνίσχυσις τῶν πιστῶν!

Ποῖος ἀναγνώστης τῆς Ἀποκαλύψεως βλέπων τήν ἀλληλουχίαν τῶν νοημάτων τοῦ συγγραφέως, τήν μεθοδικήν αὐτοῦ πρόοδον, ὥστε κάθε βλέμμα τοῦ συγγραφέως μεταγενέστερον νά βλέπῃ (δι' αὐτοῦ καί ἡμεῖς) περισσότερα, καθαρώτερα δέν ἐκπλήσσεται; Ποῖος ἀναγνώστης δέν θαυμάζει τό θεῖον βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως, διότι ἐνῷ κατ' ἀρχάς ἔβλεπε, ὅτι τά εἰς αὐτό εἶναι λίθοι, πλίνθοι καί κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμένα, μετά βαθυτέραν μελέτην διακρίνει ὄχι ἐρείπια ἀλλά οἰκοδομήν, ὄχι παραληρήματα ἀσθενοῦς καιομένου ὑπό πυρετοῦ ἀλλά προφήτην καιόμενον ὑπό τοῦ θείου φωτός, ὄχι ἀσυναρτησίαν ἀλλά συνοχήν θαυμαστήν, ἁρμονικόν τι σύνολον; Ἄς ἔχῃ δόξαν ὁ Θεός!

Ἐπίλογος. Κεφ. 22, 6 - 21.

Κείμενον. (Στίχ. 6) «Καί λέγει μοι· οὗτοι οἱ λόγοι πιστοί καί ἀληθινοί. Καί ὁ Κύριος ὁ Θεός τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν ἀπέστειλε τόν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἅ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. (Στίχ. 7) Καί ἰδού ἔρχομαι ταχύ. Μακάριος ὁ τηρῶν τούς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. (Στίχ. 8) Κἀγώ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καί βλέπων ταῦτα. Καί ὅτε ἤκουσα καί ἔβλεψα ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύοντός μοι ταῦτα. (Στίχ. 9) Καί λέγει μοι· ὅρα μή· σύνδουλός σου εἰμί καί τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν καί τῶν τηρούντων τούς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ Θεῷ προσκύνησον.

(Στίχ. 10) Καί λέγει μοι· μή σφραγίσῃς τούς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ὁ γάρ καιρός ἐγγύς ἐστίν. (Στίχ. 11) Ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι καί ὁ ρυπαρός ρυπανθήτω ἔτι καί ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι καί ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι. (Στίχ. 12) Ἰδού ἔρχομαι ταχύ καί ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τό ἔργον ἔσται αὐτοῦ. (Στίχ. 13) Ἐγώ τό Α καί τό Ω, ὁ πρῶτος καί ὁ ἔσχατος, ἀρχή καί τέλος. (Στίχ. 14) Μακάριοι οἱ ποιοῦντες τάς ἐντολάς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπί τό ξύλον τῆς ζωῆς καί τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τήν πόλιν. (Στίχ. 15) Ἔξω οἱ κύνες καί οἱ φαρμακοί καί οἱ πόρνοι καί οἱ φονεῖς καί οἱ εἰδωλολάτραι καί πᾶς ὁ φιλῶν καί ποιῶν

ψεῦδος. (Στίχ. 16) Ἐγώ Ἰησοῦς ἔπεμψα τόν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπί ταῖς ἐκκλησίαις. Ἐγώ εἰμί ἡ ρίζα καί τό γένος Δαυΐδ, ὁ ἀστήρ ὁ λαμπρός ὁ πρωϊνός. (Στίχ. 17) Καί τό Πνεῦμα καί ἡ νύμφη λέγουσιν· ἔρχου. Καί ὁ ἀκούων εἰπάτω· ἔρχου. Καί ὁ διψῶν ἐρχέσθω καί ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν. (Στίχ. 18) Μαρτυρῶ ἐγώ παντί τῷ ἀκούοντι τούς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. Ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπί ταῦτα, ἐπιθήσει ὁ Θεός ἐπ᾽ αὐτόν τάς πληγάς τάς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. (Στίχ. 19) Καί ἄν τις ἀφέλῃ ἀπό τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεός τό μέρος αὐτοῦ ἀπό τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καί ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· (Στίχ. 20) Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· ναί ἔρχομαι ταχύ. Ἀμήν, ναί ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ. (Στίχ. 21) Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μετά πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν».

Ἑρμηνεία: (Στίχ. 6 - 9) Ἐδῶ γίνεται ἐπικύρωσις τῆς Ἀποκαλύψεως καί συγκεκριμένως περιγράφεται ἡ ἀξιοπιστία τῶν ἀποκαλυφθέντων, ὁ τρόπος τῆς μεταδόσεως καί ἡ ταχύτης τῆς πραγματοποιήσεως. (Στίχ. 6) «Ὁ Θεός τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν». Πνεύματα προφητῶν εἶναι τά προφητικά χαρίσματα, τῶν ὁποίων πηγή εἶναι ὁ Θεός. Ἀναφέρεται αὐτό ἐδῶ καί δηλοῦται ὁ προφητικός χαρακτήρ τοῦ γράφοντος καί ἡ θεία καταγωγή τοῦ περιεχομένου τοῦ βιβλίου αὐτοῦ. (Στίχ. 7) «Ἰδού ἔρχομαι ταχύ». Ἔλευσις τοῦ Κυρίου εἶναι πολυσήμαντος εἰς τήν ἁγίαν Γραφήν, ὡς εἴδομεν εἰς τήν ἑρμηνείαν τοῦ κεφ. Α, 3. Μεταξύ τῶν ἄλλων δηλοῖ καί τήν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου. Εἰς περίπτωσιν κατά τήν ὁποίαν δηλοῦται ἐδῶ ἡ δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου τό «ταχύ» τῆς ἐλεύσεώς του εἶναι ταχύ, ἐάν συγκριθῇ ἡ παροῦσα πρόσκαιρος ζωή, κατά τό τέλος τῆς ὁποίας πρόκειται ὁ Κύριος νά ἔλθῃ, πρός τήν πέραν τοῦ τάφου αἰωνιότητα.

(Στίχ. 8) Πρός ἐπισημοποίησιν τοῦ περιεχομένου τῆς Ἀποκαλύψεως μετά τόν ἄγγελον, ὁ ὁποῖος ὡμίλησεν εἰς τόν στίχον 6, τόν Χριστόν ὁ ὁποῖος ὡμίλησεν εἰς τόν στίχον 7, ὁμιλεῖ καί ἐδῶ εἰς τόν στίχον 8 θέτων τό προσωπικόν κῦρος καί ὁ ἴδιος ὁ γράφων, ὁ εὐαγγελιστής καί θεόπτης συγγραφεύς λέγων· «Κἀγώ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καί βλέπων ταῦτα». Ὁμολογεῖ, ὅτι εἶναι αὐτόπτης καί αὐτήκοος μάρτυς τῶν γραφομένων. Ὁ Ἰωάννης πίπτει καί προσκυνεῖ τόν ἄγγελον, ὁ ὁποῖος ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτόν αὐτά, ἐξ εὐλαβείας καί οὐχί λατρευτικῶς. «Στίχ. 9) Ὁ ἄγγελος ἐκ ταπεινοφροσύνης ἀρνεῖται καί τήν τιμητικήν ἔστω αὐτήν προσκύνησιν, συνιστῶν εἰς τόν Ἰωάννην νά

προσφέρη καί τήν προσκύνησιν αὐτήν εἰς τόν Θεόν. Οἱ στίχοι 8 καί 9 θέλουν νά δηλώσουν, ὅτι οἱ προφῆται δέν εἶναι μικρότεροι τῶν ἀγγέλων καί οἱ ἄγγελοι δέν εἶναι ἀνώτεροι τῶν προφητῶν. Ἑπομένως τό βιβλίον τοῦ Ἰωάννου ἔχει μεγάλην ἀξίαν, εἶναι ἀγγελικόν. Ὁ Ἰωάννης προσκυνῶν τόν ἄγγελον σημαίνει, ὅτι δέν ἀγνοεῖ τήν προσκύνησιν, τήν ὁποίαν ἐκ ταπεινοφροσύνης ἀρνεῖται ὁ ἄγγελος, ἀλλά ἐγκρίνει αὐτήν ἐν ἀντιθέσει πρός τούς Διαμαρτυρομένους, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται αὐτήν.

(Στίχ. 10) Ἐδῶ ὁμιλεῖ ὁ Χριστός διά τοῦ ἀγγέλου του καί διατάσσει νά μή σφραγίση τούς λόγους τῆς Ἀποκαλύψεως, ἀλλά νά δημοσιεύση αὐτούς, διότι ὁ καιρός τῆς ἐκπληρώσεώς των εἶναι πλησίον. (Στίχ. 11) Ὁ Κύριος ἀπευθυνόμενος πρός τούς καλούς καί κακούς συνιστᾷ εἰς τούς καλούς νά προοδεύσουν, παραχωρεῖ δέ εἰς τούς κακούς, σεβόμενος τήν ἐλευθερίαν αὐτῶν, νά γίνουν χειρότεροι εἰς τήν κακίαν, λέγων: «ὁ ἁμαρτάνων ἄς ἁμαρτήση ἀκόμη, ἄν θέλη, ὁ δίκαιος ἄς γίνη δικαιότερος καί ὁ ἅγιος ἁγιώτερος». Ὅταν ὡριμάσουν οἱ καλοί καί οἱ κακοί, τότε θά ἔλθη καί ὁ θερισμός, κατά τόν ὁποῖον οἱ μέν δίκαιοι, ὡς σῖτος θά συναχθοῦν εἰς τήν ἀποθήκην τοῦ Θεοῦ εἰς τόν οὐρανόν, οἱ δέ ἄδικοι, ὡς ὡριμάσας καί ξηρανθείς χόρτος, ἄχυρον, θά κατακαοῦν. (Στίχ. 12) Καί πάλιν ὁ Κύριος ὁμιλεῖ εἰς πρῶτον πρόσωπον «ἰδού ἔρχομαι ταχύ», ἵνα βεβαιώση τήν ἐγγύτητα τῆς ἐλεύσεώς του ὡς κριτοῦ, διά νά ἀποδώση εἰς ἕκαστον ἀναλόγως τοῦ ἔργου του τόν μισθόν, τόν ὁποῖον φέρει ὁ Χριστός μαζί του. (Στίχ. 13) Ὁ Χριστός οἰκειοποιούμενος ἐδῶ θείας προσωνυμίας Α καί Ω, Πρῶτος καί Ἔσχατος, Ἀρχή καί Τέλος, δεικνύει, ὅτι εἶναι Θεός.

(Στίχ. 14 καί 15) Κατά τήν μέλλουσαν κρίσιν ἡ διαφορά ἀμοιβῆς δικαίων καί ἀδίκων θά εἶναι μεγάλη. Καί ἡ μέν ἀμοιβή τῶν δικαίων περιγράφεται εἰς τόν στίχον 14, ἡ δέ τιμωρία τῶν κακῶν εἰς τόν στίχον 15 καί συγκεκριμένως οἱ μέν δίκαιοι, οἱ ὁποῖοι ἔκαμον τάς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, θά ἔχουν τήν ἐξουσίαν ἐπί τό ξύλον τῆς ζωῆς, ἤτοι θά ἔχουν δικαίωμα νά γευσθοῦν τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου τῆς αἰωνιότητος, ἀφοῦ εἰσέλθουν διά τῶν πυλῶν τῆς οὐρανίου πόλεως εἰς τήν ἄνω Ἱερουσαλήμ. Τουναντίον ὅμως ἔξω τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ, ὅπου εἶναι ἡ λίμνη τοῦ πυρός, θά εὑρίσκωνται οἱ κύνες ἤτοι οἱ κύναιδοι (Φιλ. 3, 7 καί Β' Πέτρου 2, 25), οἱ ἄπιστοι, οἱ ἐθνικοί (Ματθ. 7, 6 - 15, 26). Μετ' αὐτῶν θά εἶναι οἱ «φαρμακοί» ἤτοι οἱ μάγοι, οἱ «πόρνοι», οἱ

«φονεῖς», οἱ εἰδωλολάτραι καί γενικῶς κάθε ἕνας ὁ ὁποῖος ἀγαπᾶ καί πράττει τήν κακίαν, ἡ ὁποία εἶναι ψεῦδος τοῦ Διαβόλου. (Στίχ. 16) Καί πάλιν ὁ Κύριος πιστοποιεῖ διά τῆς ὑπογραφῆς του τήν αὐθεντικότητα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ λέγων: «*Ἐγώ Ἰησοῦς ἔπεμψα τόν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα*». Ὀνομάζει ὁ Χριστός τόν ἑαυτόν του ρίζαν καί γένος τοῦ Δαυΐδ ὡς καταγόμενος καί ἀπόγονος ἐκ τοῦ Δαυΐδ, ἄρα καί κληρονόμος τῶν εἰς τόν Δαυΐδ δοθεισῶν θείων ἐπαγγελιῶν. Ὁ Χριστός ὀνομάζει τόν ἑαυτόν του ἀστέρα λαμπρόν καί πρωϊνόν, διά νά δηλωθῇ, ὅτι αὐτός εἶναι ὁ ἐγκαινιαστής νέας ἐποχῆς φωτός, τῆς ἀνεσπέρου ἡμέρας τῆς αἰωνιότητος καί ἑπομένως ὁδηγός τῆς ἀνθρωπότητος.

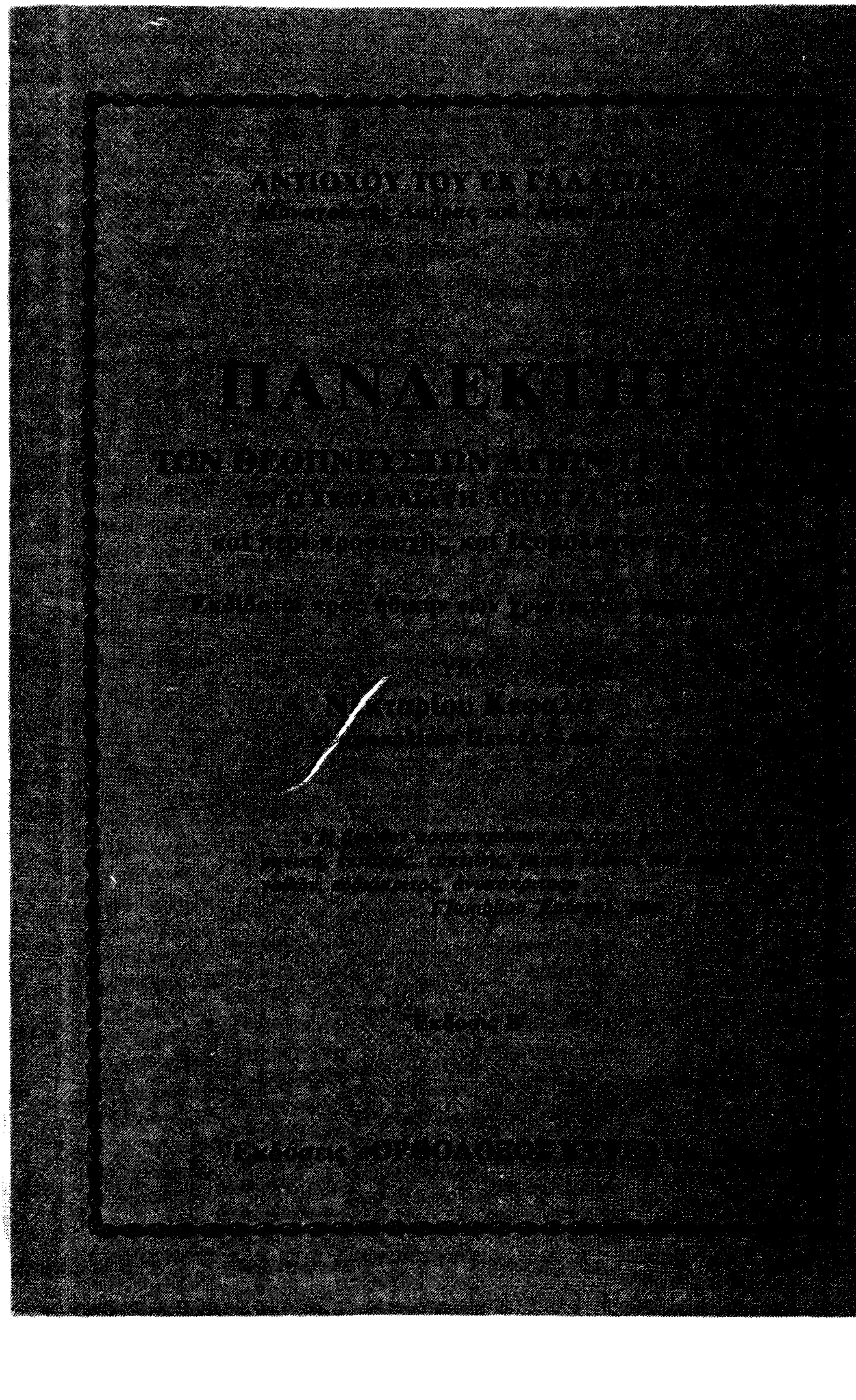
(Στίχ. 17) Τό πνεῦμα τό ὁποῖον φωνάζει πρός τόν Ἰησοῦν «ἔρχου», εἶναι τό πνεῦμα τῆς ἀληθείας, τό ἅγιον Πνεῦμα, ὁ Παράκλητος (Ἰωάν. 15, 26). Ἡ νύμφη δέ εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἐπί γῆς ἀγωνιζομένη καί ἀγωνιωδῶς ἀναμένουσα τόν Χριστόν. Τήν νοσταλγίαν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ δέν ἔχουν μόνον τό Πνεῦμα τό ἅγιον καί ἡ ἐκκλησία ὡς ὅλον ἀλλά καί πᾶς χριστιανός ὡς ἄτομον. Δι' αὐτό σημειώνει ὁ συγγραφεύς, ὅτι κάθε χριστιανός τήν ἐπιθυμίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καί τῆς ἐκκλησίας περί ἐλεύσεως τοῦ Χριστοῦ, ἄς εἴπῃ καί αὐτός «*ἔρχου Κύριε*». Δέν ἀρκεῖ ὅμως νά εἴπῃ ὁ πιστός τό ἔρχου, ἀλλά πρέπει νά κινηθῇ καί πρός αὐτό ὡς ὁ διψῶν πρός τήν πηγήν. Δι' αὐτό συμπληρώνει ὁ συγγραφεύς λέγων «ὁ διψῶν ἐρχέσθω». Ἀλλά καί ἡ προσέλευσις τοῦ πιστοῦ, ὅσον θερμή καί ἄν εἶναι, τό ὕδωρ τῆς ζωῆς, ἡ αἰωνιότης δηλαδή ὡς ἀμοιβή εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε θά δοθῇ δωρεάν.

(Στίχ. 18 καί 19) Μετά τήν σύστασιν περί δημοσιεύσεως τοῦ βιβλίου «μή σφραγίσῃς τούς λόγους», ἔρχεται ὁ Ἰωάννης νά συστήσῃ προσοχήν εἰς τήν νοθείαν τοῦ βιβλίου, ὅταν αὐτό ἀντιγράφεται. Οἱ ἀντιγραφεῖς δέν πρέπει νά προσθέσουν καί νά ἀφαιρέσουν τίποτε. Ἀπαγορεύει δηλαδή ἐδῶ προσθήκην ἤ ἀφαίρεσιν διά παρερμηνείας ἤ διά φθορᾶς τοῦ κειμένου κατά τόν τρόπον τῶν ψευδεπιγράφων καί νόθων συγγραμμάτων. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀπειλεῖ ἀνάθεμα εἰς τούς νοθεύοντας τήν πίστιν (Γαλ. Α, 8 - 9). Ὁ δέ Ἰωάννης ἀπειλεῖ ἀνάθεμα εἰς τούς νοθεύοντας τήν ἐλπίδα, ἡ ὁποία περιέχεται εἰς τήν Ἀποκάλυψιν. Αἱ πληγαί τάς ὁποίας ἀπειλεῖ, εἶναι αἱ θεῖαι τιμωρίαι τῶν κεφ. 9, 20, 11,6, 16, 1 - 11. Ἐπιπροσθέτως δέ λέγει, ὅτι οἱ νοθευταί αὐτοί δέν θά εἰσέλθουν εἰς τήν ἁγίαν πόλιν Ἱερουσαλήμ καί δέν

θά φάγουν ἀπό τόν καρπόν τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς, τῆς αἰωνιότητος. (Στίχ. 20 καί 21) Ὁ Κύριος διά τελευταίαν φοράν εἰδοποιεῖ, ὅτι θά ἔλθῃ. Ὅλοι ἤτοι ἡ νύμφη, οἱ προφῆται, οἱ ἀκροαταί, νοσταλγοῦντες τήν ἔλευσιν αὐτοῦ ἀπαντοῦν καί λέγουν μετά τοῦ συγγραφέως *«ἔρχου Κύριε»*. Τό ἔρχου εἶναι ὅμοιον μέ τό Ἀραμαϊκόν Μαραναθά τῆς πρώτης πρός Κορινθίους ἐπιστολῆς κεφ. 16, 22. Τό Ἀμήν σημαίνει γένοιτο. Καί τέλος κλείεται τό ὅλον βιβλίον διά τῆς ἀποστολικῆς εὐλογίας *«ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετά πάντων τῶν Ἁγίων. Ἀμήν»*.

ΤΕΛΟΣ
ΚΑΙ ΤΩ ΕΝ ΤΡΙΑΔΙ ΘΕΩ ΔΟΞΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΥΨΕΛΗΣ»

ΑΙ ΙΔ′ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Τοῦ θείου καί ἐνδόξου Ἀποστόλου ΠΑΥΛΟΥ
Ἑρμηνευθεῖσαι μέν ἑλληνιστί ὑπό τοῦ μακαρίου
ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ Ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας

Μεταφρασθεῖσαι δέ εἰς τήν καθ' ἡμᾶς κοινοτέραν διάλεκτον καί σημειώμασι διαφόροις καταγλαϊσθεῖσαι παρά τοῦ Ἁγίου **ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ** τοῦ Ἁγιορείτου, καί ἀντιγραφεῖσαι δι' ἀναλωμάτων τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου Κων/λεως ΝΕΟΦΥΤΟΥ· Ἐξεδόθησαν τό πρῶτον ἐν ἔτει 1819 εἰς τήν Βενετίαν παρά τοῦ Νικολάου Γλυκεῖ τῇ συνδρομῇ τῶν παναγιωτάτων πατριαρχῶν **Γρηγορίου** καί **Κυρίλλου**, καί τοῦ ἐξοχωτάτου κόμητος κ.κ. **Ἰωάννου Καποδίστρια**, ὡς καί ἄλλων ζηλωτῶν κληρικῶν καί λαϊκῶν, ἰδίᾳ δέ σπουδῇ τῶν ἱερομονάχων **Στεφάνου** καί **Νεοφύτου** τῶν Ἁγιορειτῶν.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ (Γ′)

Περιέχων:
Τήν πρός **Θεσσαλονικεῖς** πρώτην καί δευτέραν, τήν πρός **Τιμόθεον** πρώτην καί δευτέραν, τήν πρός **Τίτον**, τήν πρός **Φιλήμονα**, καί τήν πρός **Ἑβραίους**.

Νῦν δέ τό τρίτον ἐκδίδεται ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐν ἔτει 1990, ἐπιμελείᾳ μέν Χρήστου Μήτσιου, καθηγητοῦ Θεολογίας, φιλοτίμῳ δέ δαπάνῃ τῶν ἐκδόσεων «Ὀρθόδοξος Κυψέλη» Στυλ. Ν. Κεμεντζετζίδη, εἰς κοινήν ἁπάντων τῶν ὀρθοδόξων ὠφέλειαν.

Ἐκδόσεις «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»
Ἑρμοῦ 34, Τηλ. 266-755
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1990

Ο ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ
ΦΙΛΟΘΕΟΣ ΖΕΡΒΑΚΟΣ
(Ὁ οὐρανοδρόμος ὁδοιπόρος, 1884-1980)

Ἕνας σύγχρονος ὅσιος πατήρ
τῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας

ΤΟΜΟΣ Α΄

* **ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ**
* **ΕΞΩΘΕΝ ΜΑΡΤΥΡΙΑ**
* **ΘΑΥΜΑΣΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ**
* **ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΣΑΛΠΙΣΜΑΤΑ**
* **ΠΑΤΡΙΚΑΙ ΥΠΟΘΗΚΑΙ**

ΠΑΠΑ — ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΚΑΓΚΑΣΤΑΘΗΣ
(Ὁ Ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, 1902-1975)

Βίος - Θαύματα - Νουθεσίαι
καί Ἐπιστολαί

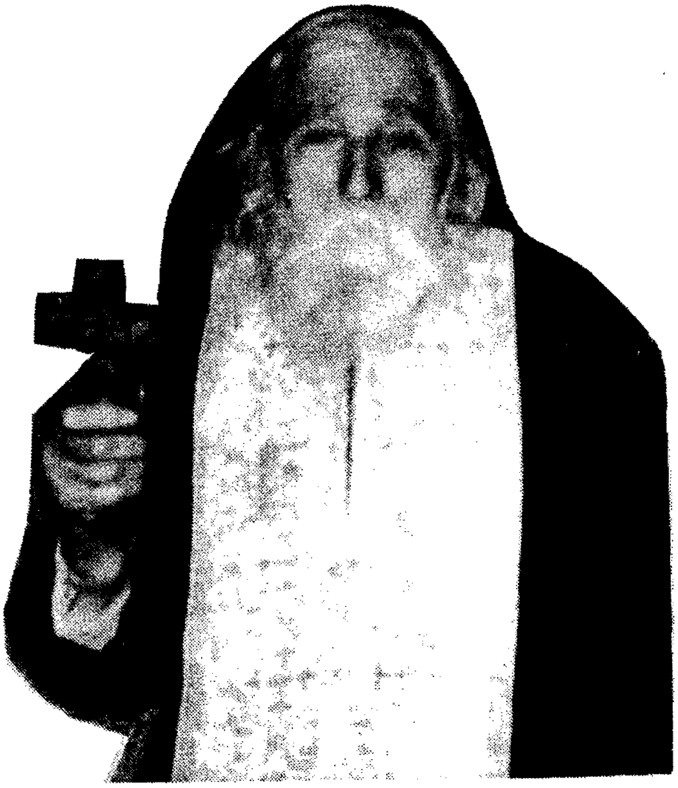
ΕΚΔΟΣΙΣ Β΄

Πρόλογος: Ἀρχιμ. Φιλόθεος Ζερβάκος
Ἐπίλογος: Ἀρχιμ. Αἰμιλιανός Βαφείδης
Ἐπιμέλεια: Στυλιανός Ν. Κεμεντζετζίδης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
«ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»

ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ
ΚΛΕΟΠΑ ΗΛΙΕ

ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

Ἐκδόσεις «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»
Ἑρμοῦ 34, τηλ. 266755
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1991

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΥΨΕΛΗ»

'Ορθόδοξα πατερικά βιβλία πού ἐνδιαφέρουν ὅλους τούς πιστούς καί ἀγωνιζομένους τόν καλόν ἀγῶνα τῆς πίστεως καί τῆς ἐν Χριστῷ ἀρετῆς Χριστιανούς. 'Απαραίτητα διά 'Ιεράς Μονάς, κληρικούς, θεολόγους, ἐκπαιδευτικούς, διδασκάλους, καθώς καί διά κάθε οἰκογενειακή χριστιανική βιβλιοθήκη.

Α. Τοῦ 'Οσίου Πατρός ἡμῶν Νικοδήμου τοῦ 'Αγιορείτου:

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΨΑΛΜΩΝ. Τόμοι τρεῖς (3). Σύνολον σελίδων 1.980.

α) ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΙΔ' ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ. Τόμοι τρεῖς (3). Σχῆμα 25 × 17. Σύνολο σελίδων 2.200.

β) ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ Ζ' ΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ Σχῆμα 25 × 17. Σελίδες 716.

γ) ΕΟΡΤΟΔΡΟΜΙΟΝ, ΔΗΛΑΔΗ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΩΝ ΕΟΡΤΩΝ. Τόμοι τρεῖς. Σχῆμα 25 × 17. Σύνολον σελίδων 1.280.

δ) ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ (ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ) ΤΟΥ ΟΛΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ Τόμοι ἕξ (6). Σχῆμα 21 × 14. Σελίδες 2.900.

ε) ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΤΩΝ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΩΝ (1400-1900). Τόμος ἕνας περιέχων 190 μαρτύρια. Σχ. 25 × 17. Σελίδες 860.

Β. Τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρός ἡμῶν καί Ὁμολογητοῦ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου:

α) ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ. Περιέχει 124 Κατηχήσεις. Σχῆμα 21 × 14. Σελίδες 524.

β) ΜΙΚΡΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ. Περιέχει 134 Κατηχήσεις Σχῆμα 21 × 14. Σελίδες 378.

γ) ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ. Περιέχει 221 ἐπιστολάς. Σχῆμα 21 × 14. Σελίδες 664.

Γ. Τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Συμεών τοῦ Νέου Θεολόγου:

α) ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ - ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΙ Σχῆμα 21 × 14. Σελίδες 460.

β) ΛΟΓΟΙ - ΚΕΦΑΛΑΙΑ - ΔΙΑΛΟΓΟΣ Σχῆμα 21 × 14. Σελίδες.

γ) ΥΜΝΟΙ - ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ Σχῆμα 21 × 14. Σελίδες 550.

Δ. Διάφορα:

1. ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΙΠΑΠΑΣ. Σχῆμα 21 × 14. Σελίδες 400.
2. ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ. Σχῆμα 21 × 14. Σελίδες 350.
3. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΒΙΘΥΝΙΑΣ. Σχῆμα 21 × 14. Σελίδες 320.
4. ΑΠΑΝΤΑ ΟΣΙΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΣΟΡΚΥ. Σχ. 21 × 14. Σελ. 500.
5. ΠΕΡΙ ΝΟΕΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, Σχ. 21 × 14. Σελ. 135.
6. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ. Σχ. 21 × 14. Σελ. 208.
7. ΡΟΥΜΑΝΙΚΟΝ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΝ. Σχ. 25 × 17. Σελ. 487.
8. ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. Σχ. 25 × 17. Σελ. 492.
9. ΜΕΘΕΞΙΣ ΘΕΟΥ. Σχ. 21 × 14. Σελ. 300.
10. Ο ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΑΙΡΕΣΕΩΣ. Σχ. 21 × 14. Σελ. 240.
11. ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΗ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ. Σχ. 21 × 14. Σελ. 350.
12. ΨΑΛΜΟΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ. Σχ. 21 × 14. Σελίδες 167.

Ἀξιόλογοι ἐκδόσεις τοῦ 1991

1. *Πανδέκτης τῶν θεοπνεύστων ἁγ. Γραφῶν,*
2. *Νηπτική θεωρία, Ἀνωνύμου Ἡσυχαστοῦ,* β' ἔκ.
3. *Πνευματική πανδαισία,*
4. *Ἀφυπνιστικά πατερικά μηνύματα,*
5. *Εἰς τόν Οἰκουμενικόν Διδάσκαλον Ἅγ. Ἰωάννην τόν Χρυσόστομον* (Ἐγκωμιαστικός λόγος - Παράκλησις - Χαιρετισμοί - Ἀπανθίσματα)
6. *Ἑρμηνεία τῆς Θ' ᾠδῆς,* Ἁγ. Νικοδήμου,
7. *Περί τηρήσεως ὅλων τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ,*
8. *Ἀπάνθισμα πνευματικῶν μελετῶν,*
9. *Περί τῶν εἰδῶν τῆς μαγείας,* Ἁγ. Νικοδήμου,
10. *Περί σκανδάλων, καί διορθώσεως τοῦ ἀδελφοῦ,*
11. *Ἀντιαιρετικοί διάλογοι,* Ἀρχιμ. Κλεόπα Ἠλίε,
12. *Περί Συντελείας - Ἀντιχρίστου καί Β' Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ,* κατά τήν Κ. Διαθήκην καί τούς Ἁγίους Πατέρας, σελ. 336.
13. *Ἀκολουθία τοῦ Ἁγ. Θεοδώρου Ἐδέσσης,* (Ἁγιοσαββίτου)
14. *Φιλόθεος ἀδολεσχία,* Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, τόμοι δύο, ὑπό ἐκτύπωσι.

Τά βιβλία τῶν ἐκδόσεων «ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΥΨΕΛΗΣ» ὑπάρχουν σχεδόν σέ ὅλα τά ὀρθόδοξα καί ἐκκλησιαστικά βιβλιοπωλεῖα. Ταχυδρομοῦνται καί ἀπό τά γραφεῖα τῶν ἐκδόσεων σέ ὅσους ἐμβάσουν, μέ ταχυδρομική ἐπιταγή, τήν ἀξία τῶν βιβλίων πού ζητοῦν, ἤ μέ ἀντικαταβολή.

Γιά ἐπιστολές - παραγγελίες καί ἐπιταγές στίς ἑξῆς διευθύνσεις:

Στυλ. Ν. Κεμεντζετζίδης
Ἑρμοῦ 34, Τηλ. (031) 266.755
54623 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ἤ

Δέσπ. Στ. Κεμεντζετζίδου
Συν/σμός Πεύκων. Τηλ. (031) 673.650
57010 Ἀσβεστοχώρι ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Φωτοστοιχειοθεσία — Ἐκτύπωση Ὄφσετ «ΝΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΙΚΗ»
Ἀχελώου 6 — Τηλ. (031) 542.940 - 522.503 — ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Π. Γιαννούλης - Κ. Τσολερίδης